

รายงานวิจัย

บทบาทเพลงพื้นบ้านดิเกอร์ฮูลูในการเสริมสร้างสันติสุข
ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

The Role of Dikir Hulu Folk Song in Peace Building in the
Three Southern Border Provinces

โดย

ยะพา เจะนั

ต่ายุดิน อูสมาน

วันฮารงค์ บินอิสเรส

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากงบประมาณแผ่นดิน
มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2557

ชื่อเรื่อง บทบาทเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูในการเสริมสร้างสันติสุขในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้
 ผู้วิจัย ยะพา เจะนิ ตายูดิน อูสมาน และวันฮารังค์ บินอิสริส
 ปีพุทธศักราช 2557

บทคัดย่อ

การศึกษาบทบาทเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูในการเสริมสร้างสันติสุขในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อศึกษาแนวคิดและสาระสำคัญเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรม ความสัมพันธ์ของเนื้อหาและคำร้อง กับวิถีชีวิตของประชาชน และผลกระทบของเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูในการเสริมสร้างสันติสุขในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เก็บข้อมูลจากศิลปินดิเกร์ฮูลู เจ้าหน้าที่ส่วนราชการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และประชาชนทั่วไป จากจังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส รวมทั้งสิ้น 54 คน เครื่องมือที่ใช้การเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย การศึกษาจากเอกสาร การสัมภาษณ์และการสังเกต ได้ข้อมูลเชิงคุณภาพ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูได้ทำหน้าที่และมีบทบาทสำคัญต่อสังคมและชุมชน ได้สะท้อนสภาพสังคมในแง่มุมต่าง ๆ และสอดแทรกเนื้อหาสาระให้สังคมได้คิดไตร่ตรอง ด้านคุณธรรมจริยธรรม การดำเนินชีวิต การศึกษา การอนุรักษ์วัฒนธรรม และ ค่านิยม 12 ประการ เป็นต้น นอกจากนี้ เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูยังเป็นวัฒนธรรมเดียวที่เข้มแข็งอยู่ได้จนถึงปัจจุบัน เพราะมีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตของประชาชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ในด้านวัฒนธรรม ประจำท้องถิ่น ภาษา ภูมิปัญญา การแต่งกายและดนตรีพื้นบ้าน ส่วนผลกระทบที่ส่งผลในด้านดี เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูมีการส่งเสริมและอนุรักษ์วัฒนธรรมการเล่นพื้นบ้านมีการนำคำสอนในดิเกร์ฮูลูไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน สร้างความเข้าใจและความสันติสุขในสังคมพหุวัฒนธรรม ส่งเสริมเยาวชนรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์และมีการผ่อนคลายความเครียดให้กับชุมชนในสถานการณ์ปัจจุบัน เป็นต้น ส่วนในด้านลบ เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูมีผลกระทบต่อวิถีชีวิตของชาวมุสลิมในมิติของศาสนาและตัวบุคคลในด้านการร้องเสียดสีสังคม แต่โดยภาพรวมเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูไม่ได้ส่งผลกระทบอะไรมาต่อความเป็นอยู่และสังคมพหุวัฒนธรรมของคนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

Title The Role of Dikir Hulu Folk song in Peace Building in the Three
 Southern Border Provinces

Researchers Yapar Cheni, Tayudin Osman and Wanharong Binisres

Year 2014

Abstract

This research aimed to study the concept and essence of the moral and ethics, the consistency of the content and lyric to the lifestyle of the people, and the impact of Dikir Hulu folk song to strengthen peace in the three southern border provinces of Thailand. The respondents were a total of 54 Dikir Hulu players and artists, government officials and the general public in Yala, Pattani, and Narathiwat. The instruments to collect data were consisted of document, In-depth interview and observation. The qualitative data were analyzed using content analysis. The results showed that Dikir Hulu folk song has served a pivotal role in the community. It reflects the social aspects and inserts the essence of moral, lifestyle, education, culture, the government values 12, and so on for substantive thinking. The Dikir Hulu folk song is the only strong culture until today because it is consistent with the lifestyle of the people in the three southern border provinces related to the culture, language, dress, folk music and wisdom of the community. It results in good aspects in promotion and preservation of the folk culture, deployment of teaching in Dikir Hulu folk song on a daily basis, creating understanding and peace in a multicultural society, cultivation of using a time wisely, to release the community stress in the current situation, and so on. On the negative side, Dikir Hulu folk song affects the lives of Muslims in the dimension of religion, and individuals in the singing social satire, but overall, Dikir Hulu folk song does not impact much on this multicultural society and the people in the three southern border provinces in general.

กิตติกรรมประกาศ

รายงานวิจัยบทบาทเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูในการเสริมสร้างสันติสุขในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ สำเร็จได้ด้วยการมีส่วนร่วมจากบุคคลหลายฝ่าย จึงขอขอบคุณศิลปินดิเกร์ฮูลู หน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานภาคประชาชน และ บุคคลต่างๆ ที่ร่วมมือในการให้ข้อมูล รวมทั้งผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือเชิงคุณภาพ

ขอขอบคุณสำนักงานวิจัยแห่งชาติ และสถาบันวิจัยพัฒนาชายแดนใต้ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา ผู้ให้การสนับสนุนงบประมาณ ขอขอบคุณอาจารย์อับดุลลาห์โดลาห์ ดาลี ที่ร่วมให้คำปรึกษาและคำแนะนำในการดำเนินงานในครั้งนี้

ขอขอบคุณคุณสาริณี เปาะนิ ที่คอยอำนวยความสะดวกและประสานงานในการเก็บข้อมูล และกลุ่มนักศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลาที่ร่วมลงพื้นที่เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล

ขอขอบคุณภรรยา ลูกชาย ลูกสาว พี่ และน้องๆ ทุกคน ที่ให้กำลังใจและอยู่เบื้องหลังความสำเร็จครั้งนี้ รวมถึงผู้เกี่ยวข้องอื่นๆ ที่ไม่อาจกล่าวนามได้ทั้งหมดในที่นี้ด้วยที่ทำให้การทำงานสำเร็จลุล่วงด้วยดี

ยะพา เจาะนิ และคณะ

กันยายน 2559

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
Abstract	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญภาพ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความสำคัญและที่มาของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	5
ขอบเขตการวิจัย	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
นิยามศัพท์เฉพาะ	7
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
แนวคิดเกี่ยวกับเพลงพื้นบ้าน	8
ความหมายของเพลงพื้นบ้าน	8
ลักษณะของเพลงพื้นบ้าน	10
ประเภทของเพลงพื้นบ้าน	13
ความสำคัญของเพลงพื้นบ้าน	14
บทบาทของเพลงพื้นบ้าน	15
เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูและความเป็นมา	17
ลักษณะคำประพันธ์ในบทร้องเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลู	20
วัตถุประสงค์การแสดงเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลู	21
โครงสร้างและองค์ประกอบของการแสดงเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลู	21
ความหมายและความสำคัญของคุณธรรมและจริยธรรม	51
คุณธรรมและจริยธรรมในดิเกร์ฮูลู	60
สันติสุข	62
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	71

สารบัญ (ต่อ)

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	83
รูปแบบการศึกษาและวิธีการศึกษา	83
ประชากรที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	83
การเก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นเอกสาร	84

การเก็บรวบรวมข้อมูลจากภาคสนาม	85
การวิเคราะห์ผลการศึกษาและการนำเสนอข้อมูล	87
บทที่ 4 บทบาทเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูในการเสริมสร้างสันติสุขในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้	88
แนวคิดและสาระสำคัญเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูที่มีผลต่อสังคมท้องถิ่นและสังคมส่วนรวมของประเทศ	91
ความสัมพันธ์ของเนื้อหาและคำร้องของดิเกร์ฮูลูกับวิถีชีวิตของประชาชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้	118
ผลกระทบของเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูในการเสริมสร้างสันติสุขในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้	138
ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นต่อการแสดงเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้	165
บทที่ 5 สรุป การอภิปรายผล ข้อเสนอแนะ	194
สรุป	195
การอภิปรายผล	198
ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป	203
บรรณานุกรม	204
บุคลากร	210
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก ศิลปิน การแสดง และสภาพสังคมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้	215
ภาคผนวก ข ประวัตินักวิจัย	229

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
2.1 รำมะนาใหญ่ (บานอฮูป)	25
2.2 รำมะนาเล็ก หรือ รำมะนาตัวลูก (บานออาเนาะ)	25
2.3 ฆ้อง หรือ ฆง (Gong)	26
2.4 ฆ้องโหม่ง หรือ ฆ้องเล็ก (ม้อง)	27
2.5 ลูกแซ็ค หรือ เวาะลอมมา	27
2.6 แทมโบรีน (Tambourine) หรือ แทมบูรีน	28
2.7 ฉิ่ง (บูเวาะกรือจิง หรือ อาเนาะอาแย)	28
2.8 ฉาบ หรือ นือโปะ	29
2.9 ปี่ หรือ ซูนา	30
2.10 เครื่องสังเคราะห์เสียง (synthesizer)	31
2.11 การแต่งกายของลูกคู่แสดงในงานแต่งงานตามหมู่บ้าน	32
2.12 เวทีใช้แสดงในงานแต่งงานตามหมู่บ้าน	33
2.13 ทำร้ายรำของการละเล่นเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลู	35
2.14 กลองชวา (gendang)	51

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและที่มาของปัญหา

พื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ กล่าวคือ ยะลา ปัตตานี และนราธิวาส เป็นชุมชนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิต เป็นสังคมพหุวัฒนธรรม ปัจจุบันปัญหาและสถานการณ์ความไม่สงบเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ด้านหนึ่งนั้นเป็นผลสืบเนื่องมาจากคนในสังคมขาดความเข้าใจในเรื่องที่มีความละเอียดซับซ้อน ขาดความสามารถที่จะคงไว้ซึ่งวัฒนธรรมประเพณีวิถีชีวิตตามหลักศาสนา และขาดการเคารพในสิทธิมนุษยชน เป็นต้น ที่กล่าวมานี้เป็นเรื่องที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงและความสงบสุขของประชาชนทั้งในพื้นที่และโดยรวม (กระทรวงพาณิชย์ 2556)

การพัฒนาให้เกิดสันติสุขท่ามกลางความเป็นพหุวัฒนธรรมของพื้นที่จำเป็นต้องพัฒนาแบบบูรณาการบนพื้นฐานชุมชนเข้มแข็งโดยพื้นและสร้างทุนทางสังคม ซึ่งได้แก่ทุนอันมาจากพลังความหลากหลายทางวัฒนธรรม ทุนจากการเข้าถึงหัวใจของศาสนา ทุนที่ได้จากการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น นำไปสู่เศรษฐกิจชุมชน รวมถึงทุนจากการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ประเวศ วะสี 2548) และผลักดันให้เกิดการพัฒนาที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชนในพื้นที่ ดังแนวทางตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว คือ เข้าใจ เข้าถึง และร่วมพัฒนา

ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (2555-2559) ได้ให้ความสำคัญถึงคุณค่าวัฒนธรรมกับภูมิปัญญาไทยมากขึ้น เนื่องจากตระหนักดีว่าการสร้างจิตสำนึกที่ดี มีค่านิยมที่พึงประสงค์อยู่ร่วมกันด้วยความรัก ความสามัคคี เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน บนความแตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรม เพื่อเป็นฐานในการก้าวไปสู่สังคมที่มีความใส่ใจและแบ่งปันต่อผู้อื่น กล่าวได้ว่า ศิลปะการแสดงพื้นบ้านมีบทบาทสำคัญต่อชุมชนและสังคมที่สามารถเป็นยุทธศาสตร์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็ง สร้างจิตสำนึกค่านิยม คุณภาพและจริยธรรมที่ดีงามของคนในชาติ สามารถเป็นองค์ความรู้ที่เอื้อต่อสังคมและส่งผลต่อความมั่นคงของชาติ สามารถเป็นพลังขับเคลื่อนในการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจของชาติและยังสามารถเป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดความสมานฉันท์ของคนในชาติ

ศิลปะการแสดงพื้นบ้านเป็นการแสดงถึงวัฒนธรรมที่มีคุณค่าและแฝงไว้ซึ่งความงามของภูมิปัญญาชาวบ้าน ที่ถ่ายทอดมาเป็นเอกลักษณ์สืบทอดต่อกันมาจนกลายเป็นวัฒนธรรมที่สำคัญและสะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตของชาวบ้านในแต่ละท้องถิ่น รวมทั้งลักษณะของสังคมที่มีความแตกต่างกัน และอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข สิ่งที่สำคัญของศิลปะการแสดงพื้นบ้านนั้นไม่ได้เป็นเพียงแต่เครื่องช่วยให้เกิดความบันเทิงเท่านั้น แต่ยังมีคุณค่าที่สำคัญในการอยู่ร่วมกันของสังคมและยังมีอิทธิพลต่อทุกสังคมของคนอีกหลายกลุ่ม นอกจากนี้ยังจัดเป็นศิลปะอีกแขนงหนึ่งที่มีพื้นฐานมาจากอารมณ์และถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึก เรื่องราวต่างๆ และวิถีชีวิตที่ดำเนินตามครรลองตามความเชื่อทางศาสนา

ของคนแต่ละท้องถิ่นด้วยเช่นกัน และจะมีส่วนกระตุ้นให้คนในสังคมมีจิตสำนึกและเป็นสื่อในการถ่ายทอดข้อมูลและบรรณคดีโครงการต่างๆ ของรัฐสู่ชุมชน เพื่อประโยชน์ในการสร้างความเข้าใจของคนในชุมชนแต่ละท้องถิ่น ศิลปะการแสดงพื้นบ้านได้เป็นของคู่บ้านคู่เมืองมาแต่โบราณ ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้ปรากฏศิลปะการแสดงพื้นบ้านหลายชนิดที่ยังคงสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบันและมีบทบาทสำคัญต่อชีวิต เศรษฐกิจ สังคมและประเทศชาติ เช่น การแสดงเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลู หรือบางครั้งอาจเรียกว่า ลิเกฮูลู

เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูเป็นศิลปะการแสดงหรือกิจกรรมการแสดงอย่างหนึ่งที่ได้ปรากฏในพื้นที่แหลมทองแห่งนี้ที่มีผู้คนหลากหลายวัฒนธรรมอาศัยอยู่ร่วมกัน และได้มีบทบาทหน้าที่สำคัญต่อสังคมและชุมชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้คนในชุมชนได้รับความบันเทิง มีความสุขสนุกสนาน ตลอดจนได้สะท้อนสภาพสังคมในแง่มุมต่างๆ และสอดแทรกเนื้อหาสาระให้สังคมได้คิดไตร่ตรอง หรือแฝงไปด้วยสาระคุณค่าทางสังคมที่อบรม สั่งสอน ปลุกฝังให้สมาชิกในสังคมดำเนินชีวิตได้ด้วยปกติสุข การใช้เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูในการเรียนรู้ที่แฝงด้วยคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่ดีของสังคม ควรเริ่มต้นจากการศึกษาแนวคิดและบทบาทในการขับเคลื่อน เพื่อให้รู้เข้าใจเนื้อหาด้านคุณธรรมจริยธรรมในการดำเนินชีวิต สามารถปฏิบัติตามศาสนาและวัฒนธรรมประเพณีของตนเองดังคุณลักษณะที่พึงประสงค์และเป้าหมายที่ท้องถิ่นต้องการ เพื่อเป็นการขึ้นนำสังคม สร้างความรักความเข้าใจและความสงบสุขของบ้านเมืองต่อไป (ลักษณ์ ชุมพร, 2555)

ปัจจุบันเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูเริ่มมีความหวังเกิดขึ้น เนื่องจากว่าเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูเกิดการเปลี่ยนแปลงไปสู่ในทางที่ดี โดยที่เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูเป็นศิลปะการแสดงที่มีเอกลักษณ์เฉพาะทั้งวิธีการแสดง การแต่งกาย เครื่องดนตรี เพลงร้องและการใช้ท่าทางประกอบ ซึ่งในอดีตที่ผ่านมาเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูได้รับความนิยมเล่นและแสดงในหมู่ชาวบ้านในชนบทเป็นส่วนใหญ่และจำกัดอยู่เพียงในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้เท่านั้น แต่ปัจจุบันเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูได้รับความนิยมแพร่หลายมากขึ้น ได้มีการพัฒนาเป็นการละเล่นเพื่อความสนุกสนาน ตั้งเป็นวงหรือคณะขึ้น นำดนตรีมาประกอบ ต่างจากเมื่อก่อนนิยมเล่นในงานกำนัน สะเดาะเคราะห์ งานแต่งงานและงานเข้าสู่หนัด เริ่มในช่วงปี พ.ศ. 2042-2328 ศาสนาอิสลามได้แพร่กระจายอย่างกว้างขวาง จนปัตตานีเป็นศูนย์กลางด้านศาสนาอิสลามของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีการศึกษาศาสนาในปอเนาะ และมีการมีนักปราชญ์และผู้รู้ศาสนาอิสลามมองว่าการละเล่นดังกล่าวเป็นเรื่องที่ไม่เหมาะสม จึงเกิดการละเล่นอีกแบบหนึ่ง เรียกว่า ดิเกร์ปายะ ซึ่งคล้ายกับดิเกร์ฮูลู แต่ได้ตัดส่วนที่เห็นว่าขัดกับหลักศาสนาอิสลามออกไป คือเริ่มต้นด้วยการร้องสรรเสริญศาสนาในศาสนาอิสลาม ใช้การปรบมือแทนเครื่องดนตรี นับลือเป็นวงกลม โยกตัวตามจังหวะ เนื้อหาของเพลงเกี่ยวกับการปฏิบัติตนตามแบบอย่างมุสลิมที่ดี ลักษณะคำประพันธ์เป็นแบบปันทง หรือปาทง เช่นเดียวกับดิเกร์ฮูลู นิยมเล่นในปอเนาะ และเล่นเพื่อความเป็นสิริมงคลในงานแต่งงาน งานเข้าสู่หนัด งานเมาลิด งานฮารีรายอ ร้องในขบวนแห่บนบ้านและเวที ต่อมาดิเกร์ปายะได้ตั้งเป็นวงหรือคณะขึ้นเช่นเดียวกับดิเกร์ฮูลู จนกระทั่งทั้งดิเกร์ปายะและดิเกร์

ฮูลูได้ผสมผสานกันและมักเรียกเหมือน ๆ กันว่า ดิเกร์ฮูลู เมื่อกองทัพสยามได้รับชัยชนะในการปราบ ความขัดแย้งในหัวเมืองปักษ์ใต้และกวาดต้อนผู้คนชาวปัตตานีมากรุงเทพฯ ในสมัยรัชกาลที่ 1 ถึง รัชกาลที่ 3 ชาวปัตตานีได้นำการเล่นที่มีลักษณะอย่างดิเกร์ฮูลูและดิเกร์ปายะติดตตามไปด้วย ชาว มุสลิมในกรุงเทพฯและจังหวัดใกล้เคียงนิยมเรียกการเล่นชนิดนี้ว่า ดิเกร์เรียบหรือ ลิกเลียบ หรือ ลิกกลอง ซึ่งดิเกร์เรียบตรงกับดิเกร์ปายะ ส่วนดิเกร์ฮูลูมักเรียกว่าลำตัดมลายู ดิเกร์ฮูลูได้พัฒนา การเล่นที่เป็นการแสดงมีขั้นตอนที่ชัดเจน ตั้งเป็นวงหรือคณะขึ้น ดังเดิมนั้นในปี พ.ศ. 2470 - 2480 พบว่า มีคณะดิเกร์ฮูลู “มะ กาญบอเกาะ ตำบลกาญบอเกาะ อำเภอรามัน จังหวัดยะลา และคณะ “อาแว กือจิ” ตำบลเฉลิม อำเภอรณัง จังหวัดนราธิวาส เป็นคณะแรกที่แสดงประชันกัน และได้รับความ นิยมอย่างสูง ในช่วงปี พ.ศ.2481-2485 ดิเกร์ฮูลูจึงได้รับความนิยมอย่างกว้างขวางและมีคณะดิ เกร์ฮูลูที่ถือเป็นต้นแบบแก่นักแสดงในรุ่นหลังทั้งทางด้านท่วงทำนองเพลงร้องแบบปัตตานี (กาโรตา นิง) และแบบกลันตัน (กาโรกลาแต) นอกจากนี้ดิเกร์ฮูลูได้แพร่ขยายไปยังรัฐกลันตัน ประเทศ มาเลเซีย ด้วย เรียกว่า “ดิเกร์บาร์ต” หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ดิเกร์ฮูลูซบเซาลง ส่วนหนึ่งที่เกิดจากน โบายรัฐนิยมในสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม และกรมศิลปากรได้ออกระเบียบเกี่ยวกับการควบคุม การละเล่นพื้นบ้านรวมทั้งได้มีเหตุการณ์ความไม่สงบเกิดขึ้น ทำให้ดิเกร์ฮูลูเกือบจะสูญหายไป และ ในช่วงปี พ.ศ.2495-2515 ดิเกร์ฮูลูได้ฟื้นตัวขึ้นอีกครั้งหนึ่งโดยเป็นสื่อชาวบ้านให้กับรัฐบาลในการต่อสู้ ลัทธิคอมมิวนิสต์ มีการพัฒนาการเล่นโดยได้นำทำนองเพลงอินเดียมมาใช้ร้องมีท่วงทำนองกลอนสด “แยกี” หรือ “เยะกี” เกิดขึ้น และได้้นำเพลงวาบูลมาใช้เป็นเพลงสุดท้าย (บทอาลา หรือ บทเพลง ลา) ซึ่งถือเป็นธรรมเนียมจนถึงปัจจุบัน ดังจะเห็นได้จากการจัดงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนมักจะ จัดให้มีการแสดงและการแข่งขันอยู่เสมอ สถาบันการศึกษาต่างก็ได้ให้ความสำคัญฝึกหัดการแสดง ตั้งเป็นคณะขึ้นมา ทั้งในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาและระดับอุดมศึกษา นอกจากนี้ได้รับความ นิยมถ่ายทอดออกอากาศเผยแพร่ทางสถานีโทรทัศน์ทั้งในระดับท้องถิ่นและส่วนกลาง และมีแนวโน้มที่ จะได้รับความสนใจอย่างแพร่หลายทั้งในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้และภูมิภาคอื่น ๆ ของ ประเทศกว้างขวางมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการนำเพลงพื้นบ้านชนิดนี้บูรณาการกับการเรียนการ สอนและรณรงค์โครงการหรือนโยบายต่าง ๆ ของหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชน (อับดุลบาซิ เจาะ, ม.ป.ป.)

ปัจจุบันเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูได้มีการเปลี่ยนแปลงต่อบทบาทในสังคม 3 จังหวัดชายแดน ภาคใต้ของไทยไปอย่างต่อเนื่องและได้ส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของผู้คนในท้องถิ่นเกือบทุกด้าน ตั้งแต่ครอบครัว เศรษฐกิจ สังคม การศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูซึ่งเดิมที ชาวบ้านในท้องถิ่นประดิษฐ์แบบแผนการร้องของตนไปตามความนิยมและสำเนียงภาษาพูดที่สื่อใน วัฒนธรรมมลายู ดังที่ได้แพร่หลายในแต่ละชุมชนทางภาคใต้ของประเทศไทย โดยเฉพาะในปัตตานี ยะลา และนราธิวาส มีเนื้อร้องทำนองเป็นสมบัติของชุมชนที่ปัจเจกบุคคลหรือสังคมในชุมชนสร้าง ขึ้นมาและให้การยอมรับร่วมกันว่าเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นตน และนิยมร้องกันในเวลาเทศกาลหรือ

งานที่มีการชุมนุมในชุมชน หากแต่ปัจจุบันเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูมีการวิวัฒนาการทางการใช้ภาษาเปลี่ยนแปลงไป จากการร้องเดิมที่เคยใช้เพียงภาษาเดียว แต่ ณ ปัจจุบันได้เพิ่มการใช้มาเป็นสองสามหรือสี่ภาษาในแต่ละแห่ง และได้เปลี่ยนบทบาทหน้าที่เป็นสื่อถ่ายทอดเรื่องราวอันเกิดขึ้นในสังคมของทุกระดับ ตั้งแต่ระดับชาวบ้านในหมู่บ้านตำบลไปจนถึงระดับเมืองจังหวัดกระทั่งระดับชาติ ฉะนั้น อีกระดับที่สูงกว่าการเล่นพื้นบ้านทั่วไป เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูได้ถูกยกระดับขึ้นมามีบทบาทหน้าที่ในวาระต่าง ๆ ต่างกันออกไป สำหรับหน่วยงานในส่วนราชการหรือสถาบันการศึกษาได้คิดค้นประดิษฐ์คำในเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูให้มีค่าที่ไพเราะ ถ้อยคำคล้องจองและสอดคล้องกับหน่วยงานของตนหรือหน่วยงานที่จัดการแสดง ด้านดนตรีทำนองก็มีผู้คิดใส่ทำนองร้องและทำนองดนตรีตลอดจนเสริมเครื่องดนตรีประเภทใหม่ประกอบการแสดงจากเดิมไปบ้างก็มี ทำให้เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูเกิดการเปลี่ยนแปลงด้านความไพเราะ คุณค่าทางวัฒนธรรม การให้ความบันเทิงและการสะท้อนสภาพสังคมที่ผิดแปลกไปจากเดิมของชุมชนท้องถิ่นที่มีอยู่ในทุกด้าน การวิวัฒนาการนี้ทำให้รู้สึกกลับมาสนใจการเล่นเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูมากขึ้น จากการการเล่นพื้นบ้านที่นิยมร้องกันเพียงในเวลาเทศกาลหรืองานที่มีการชุมนุมของผู้คนในหมู่บ้านที่มาร่วมรื่นเริงกันชั่วครั้งชั่วคราว เช่น ในงานการแต่งงาน หรือในยามว่างหลังจากจากการทำงาน เป็นต้น ปัจจุบันเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูได้รับการส่งเสริมเป็นการละเล่นประจำท้องถิ่นหรืออาจจะเป็นการละเล่นประจำชาติได้อีกเช่นกัน ฉะนั้น นอกจากเราสามารถศึกษาวิถีชีวิต ความเชื่อ ค่านิยม ภาษาและวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นจากการวิวัฒนาการของเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูนี้ได้อย่างไรแล้ว เรายังสามารถศึกษาถึงความสอดคล้อง คุณค่า และผลกระทบต่อชุมชนต่อไปได้อย่างไร

ผู้วิจัยในฐานะหัวหน้าโครงการดิเกร์ฮูลูสองภาษาของหลักสูตรภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลาในโครงการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมงบประมาณปี 53 ปี 54 และ ปี 55 มาโดยตลอดและในงบประมาณปี 56 ได้ร่วมดำเนินโครงการดิเกร์ฮูลูสี่ภาษา: ไทย มลายู อังกฤษ และจีน เห็นว่า ศิลปะการแสดงเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูที่เป็นศิลปะการแสดงพื้นบ้านหรือการเล่นพื้นบ้านที่แสดงถึงความเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นโดยสามารถปรับให้เข้ากับวัฒนธรรมและวิถีการดำเนินชีวิตของประชาชนได้นี้ มีบทบาทสำคัญที่จะขับเคลื่อนพัฒนาเป็นยุทธศาสตร์ในการที่จะสร้างพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้เกิดสันติสุข สร้างความเข้มแข็ง สร้างจิตสำนึกค่านิยม สำนึกรักบ้านเกิดและเป็นสื่อในการจูงใจให้คนในสังคมรัก ห่วงแหนสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมในท้องถิ่น จึงสนใจที่ทำการวิจัยศึกษาวิเคราะห์ถึงความสาระสำคัญและบทบาทของเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูในการสร้างสันติสุขในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อเป็นประโยชน์กับส่วนรวมโดยเฉพาะสังคมโดยรวมของประเทศ ทั้งภาครัฐและเอกชน ในอันที่จะใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นในการวิเคราะห์ กำหนดนโยบาย แผนงานโครงการสำหรับการแก้ไขปัญหาความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การศึกษาโครงการวิจัย เรื่อง บทบาทเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูในการเสริมสร้างสันติสุขในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

1. เพื่อศึกษาแนวคิดและสาระสำคัญเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูที่มีผลต่อสังคมท้องถิ่นและสังคมส่วนรวมของประเทศ
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของเนื้อหาและคำร้องของดิเกร์ฮูลูกับวิถีชีวิตของประชาชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้
3. เพื่อศึกษาผลกระทบของดิเกร์ฮูลูในการเสริมสร้างสันติสุขในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้
4. เพื่อหาข้อเสนอแนะและความคิดเห็นต่อการแสดงเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ แบ่งขอบเขตการวิจัยเป็น 2 ประเภท คือ

1. ขอบเขตพื้นที่ในการศึกษาวิจัย กำหนดขอบเขตพื้นที่ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ ยะลา ปัตตานี และนราธิวาส ที่มีวงหรือคณะดิเกร์ฮูลู
2. ขอบเขตเนื้อหาในการศึกษาวิจัย ได้กำหนดขอบเขตเนื้อหาไว้ดังนี้
 - 2.1 ศึกษาแนวคิดและสาระสำคัญของเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูเกี่ยวกับจริยธรรมและคุณธรรม
 - 2.2 ศึกษาวิถีชีวิตของผู้คนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ในด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านวัฒนธรรม
 - 2.3 ศึกษาบทบาทของดิเกร์ฮูลูที่มีต่อการเสริมสร้างสันติสุขในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบวิธีการดำเนินชีวิตในสังคมพหุวัฒนธรรมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้
2. ได้ทราบความสัมพันธ์ของเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้
3. ได้ทราบข้อเสนอแนะต่อวิธีการดำเนินชีวิตในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้
4. ผู้เกี่ยวข้องที่ต้องปฏิบัติหน้าที่และศึกษาข้อมูลในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้จะได้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมในพื้นที่นี้
5. นำข้อมูลที่ได้เสนอต่อหน่วยงานรัฐบาลและเอกชนในการเผยแพร่ข่าวสารและข้อมูล
6. นำข้อมูลที่ได้เสนอต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักกรรมการการวิจัยแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงศึกษาธิการ สำนักนายกรัฐมนตรี สำนักจุฬาราชมนตรี กระทรวงพัฒนา

ทรัพยากรมนุษย์ และหน่วยงานอื่นๆ เพื่อใช้ประกอบพิจารณา วางแผน และกำหนดแนวนโยบายในการเสริมสร้างสันติสุขในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

7. ใช้เป็นข้อมูลประกอบการเรียนการสอนในสถานศึกษาต่างๆ ที่มีการเรียนการสอนเกี่ยวกับศาสนา วิถีชีวิต วัฒนธรรมและสังคมวิทยา

8. ใช้เป็นข้อมูลประกอบการรณรงค์โครงการต่างๆ ของหน่วยงานเอกชนเกี่ยวกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่ไม่ขัดต่อความสงบในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

9. เป็นแนวคิดในการเสริมสร้างสันติสุขในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

นิยามศัพท์เฉพาะ

เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลู หมายถึง การละเล่นดิเกร์ฮูลูที่มีบทกลอนและการขับร้องเพลงพื้นบ้านของชาวมลายูในแต่ละท้องถิ่นที่แสดงเพื่อความสนุกสนานรื่นเริงและแฝงด้วยเนื้อหาสาระที่ขับบทเพลงประกอบดนตรีและจังหวะปรบมือซึ่งมีอยู่ตามพื้นที่ต่าง ๆ ของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส

คุณธรรม จริยธรรม หมายถึง คุณสมบัติของจิตใจที่มีคุณงามความดีและความประพฤติของแต่ละบุคคลที่อยู่ในครรลองคลองธรรมที่ผู้ฟังเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูมีและได้นำไปปฏิบัติ

การเสริมสร้างสันติสุข หมายถึง การสร้างความเป็นธรรม ความเข้าใจและความสงบสุข ความกินดีอยู่ดีและมีการศึกษาที่ดี เพื่อให้เกิดสังคมสันติสุขในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

พื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ หมายถึง พื้นที่ที่ประกอบด้วยสามจังหวัดทางตอนใต้ของประเทศไทย ได้แก่ ปัตตานี ยะลาและนราธิวาส และ ประกอบด้วยกลุ่มคนไทยใหญ่ ๆ 3 กลุ่มชาติพันธุ์ คือ มลายู สยาม และจีน ตามลำดับจำนวนประชากร

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาด้านเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูในการเสริมสร้างสันติสุขในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ คณะผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

แนวคิดเกี่ยวกับเพลงพื้นบ้าน

เพลงพื้นบ้านเกิดจากนิสสัยชอบบทกลอนหรือที่เรียกว่า “ความเป็นเจ้าบทเจ้ากลอน” ของคนไทยในท้องถิ่นต่างๆ ที่เรียงร้อยถ้อยคำ สัมผัสคล้องจอง และประดิษฐ์ทำนองเนื้อร้องที่ร้องง่าย แล้วนำมาร้องเล่นในยามว่าง ระหว่างทำงานร่วมกัน หรือหลังเสร็จจากการทำงาน เช่น ลงแขกเกี่ยวข้าว นวดข้าว เพื่อผ่อนคลายให้ความเหน็ดเหนื่อยหายจากการทำงาน หรือเพื่อความสนุกสนาน ความสามัคคีและความรื่นรมย์ในชุมชนที่ตนเองอาศัยอยู่

ความเป็นมาหรือที่มาของเพลงพื้นบ้าน เป็นบทเพลงที่ชาวบ้านแต่งขึ้นจากอารมณ์ความรู้สึกเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งก็มีแรงบันดาลใจมาจากความรัก ความเศร้าโศก ความผิดหวัง ความหยาบโลนหรือที่เกี่ยวข้องในเรื่องเพศหญิงเพศชาย และได้สะท้อนสภาพสังคม สภาพการเมืองและการปกครอง ฉะนั้นเพลงพื้นบ้านจึงเป็นบทเพลงที่ชาวบ้านแต่ละท้องถิ่นได้ประดิษฐ์เนื้อร้องและทำนองขึ้นมาในแต่ละท้องถิ่นตามความนิยมและมีความแตกต่างกันตามยุคตามสมัย คนในท้องถิ่นได้ให้การยอมรับว่าการแสดงเพลงพื้นบ้านเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นตน

ความหมายของเพลงพื้นบ้าน

คำว่า “เพลง” ก็คือ เสียงที่เราได้ยินแล้วเกิดการรับรู้ด้วยความหมาย อารมณ์ และตอบสนองต่อเสียงที่ได้ยิน “เพลง” จะประกอบด้วย เนื้อร้อง - ทำนอง - จังหวะ คุณภาพของเสียงตลอดจน ลีลา และอารมณ์ ส่วนคำว่า “พื้นบ้าน” หมายถึง สิ่งที่มี - เกิดขึ้นในท้องถิ่นชนบท และมีบทบาทตลอดจนเป็นวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น มีการสืบทอดและดำรงรักษาไว้เพื่อเป็นมรดกทางปัญญา ความหมายโดยรวม “เพลงพื้นบ้าน” ก็คือ เพลงที่เกิดขึ้นในกลุ่มคนในชนบทที่มีลักษณะเฉพาะและมีเอกลักษณ์ของตนเอง สามารถถ่ายทอดวิถีของคนในชุมชนนั้น และยังสามารถบอกถึงประวัติศาสตร์ เชื้อชาติ การดำเนินกิจกรรมต่างๆ ในการดำเนินชีวิตของในท้องถิ่นนั้นๆ ได้ตลอดจนเรื่องศาสนา พิธีกรรมและความเชื่อในเรื่องไสยศาสตร์ที่มีอิทธิพลต่อคนในชนบท (วิรัตน์ เจริญผ่อง, 2541)

Amnuay Jitklang (2014) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับเพลงพื้นบ้านไว้ว่า เพลงพื้นบ้าน หมายถึง เพลงที่กลุ่มชนในท้องถิ่นต่างๆ ประดิษฐ์เนื้อหาทำนองและลีลาการร้อง แบบแผนการเล่นตามความนิยมและสภาพแวดล้อมของท้องถิ่นที่ตนอยู่ เพื่อใช้ร้องเล่นในโอกาสต่างๆ ได้แก่ งานเทศกาล

หรือประเพณี เช่น ตรุษสงกรานต์ อุปสมบท ทอดกฐินและลอยกระทง การทำงานหรือประกอบอาชีพ เช่น การลงแขกเอาแรงกันปลูกบ้าน เกี่ยวข้าว นวดข้าว เป็นต้น

อุไรรัตน์ ยามาเรียง (2550) ได้นิยามเพลงพื้นบ้านไว้ว่า เพลงพื้นบ้านเป็นบทเพลงที่ชาวบ้านแต่ละท้องถิ่นได้ประดิษฐ์เนื้อร้องและทำนองขึ้นมาตามความนิยมของคนในท้องถิ่น และคนในท้องถิ่นได้ยอมรับว่าเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นตน เพลงพื้นบ้านจึงเป็นเพลงที่ไม่ทราบแน่ชัดว่าใครเป็นผู้แต่งและเกิดขึ้นเมื่อใด แต่เป็นบทเพลงที่นิยมร้องสืบทอดต่อกันมานาน โดยการท่องจำปากต่อปากมาหลายชั่วอายุคน มีท่วงทำนองที่เรียบง่าย ใช้ภาษาตรงไปตรงมา และไม่จำเป็นต้องมีเครื่องดนตรีประกอบ บทเพลงพื้นบ้านมักจะเกิดจากอารมณ์ความรู้สึกการใช้ปฏิภาณไหวพริบ ซึ่งได้สะท้อนให้เห็นสภาพชีวิตความเป็นอยู่ วัฒนธรรม ความเชื่อของท้องถิ่นนั้นๆ เพลงพื้นบ้านจะให้ความสนุกสนานรื่นเริงบันเทิง เพื่อผ่อนคลายความตึงเครียดให้หายเหนื่อยจากการทำงาน

เอนก นาวิกมูล (2531) ได้ให้ความหมายกว้าง ๆ ของเพลงพื้นบ้าน ดังนี้ รวมความแล้วเพลงพื้นบ้าน ก็คือ เพลงแบบถ่ายทอดปากต่อปาก แบบไม่เป็นลายลักษณ์อักษร แบบไม่รู้ต้นเดิมที่มาของเพลง และเป็นเพลงที่มีมาแต่ก่อนในสังคมแบบเก่า และได้กล่าวเพิ่มเติมในบทสรุปอีกว่า เพลงพื้นบ้านเป็นผลงานที่สร้างสรรค์มาจากการคิดอิสระของชาวบ้าน มิได้ผลิตงานเพลงเป็นอาชีพ แต่จะขับลำร้องเพลงกันในระหว่างเวลาทำงานอาชีพหลัก คือ การทำไร่ ทำนา เนื่องจากสังคมไทยดั้งเดิม ชาวบ้านส่วนใหญ่เป็นชาวไร่ ชาวนา มีวิถีชีวิตผูกพันกับการทำมาหากินอันเกี่ยวเนื่องกับธรรมชาติ ความอุดมสมบูรณ์ของพืชพันธุ์ธัญญาหาร ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดในการยังชีพ คนไทยจึงคิดสร้างพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับความเจริญงอกงามที่เห็นได้ชัดที่สุด ได้แก่ พิธีกรรมในฤดูเก็บเกี่ยว ดังนั้น เพลงที่ใช้ร้องในฤดูกาลเก็บเกี่ยวจึงเกิดขึ้นเพื่อเป็นการฉลองความอุดมสมบูรณ์ หลังจากเสร็จสิ้นงานหนักในไร่นามาเป็นเวลาเกือบปี เมื่อถึงฤดูร้อนซึ่งเป็นระยะเวลาหลังเก็บเกี่ยวพืชผลก็เป็นเวลาเริ่มเริ่ม มีเพลงที่ร้องเล่นในเทศกาลสงกรานต์ และวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาด้วย

ลักษณะของเพลงพื้นบ้าน

เพลงพื้นบ้านมีลักษณะการเกี่ยวพาราสีและใช้ไหวพริบปฏิภาณในการร้องโต้ตอบกัน ความเด่นของเพลงพื้นบ้านอยู่ที่ความไพเราะ การมหรือถ้อยคำง่ายๆ แต่มีความหมายกินใจ เพลงพื้นบ้านส่วนใหญ่จะมีเนื้อร้องและทำนองง่ายๆ ร้องเล่นได้ไม่ยาก ฟังไม่นานก็สามารถร้องเล่นตามได้ ชาวบ้านจะเล่นกันตามลานบ้าน ลานวัด ท้องนา ตามลำน้ำ แล้วแต่โอกาสในการเล่นเพลง สมัยก่อนการสร้างบ้านมักจะเว้นลานกว้างเหมาะแก่การสนทนากา

สุกัญญา สุฉฉายา (2543 : คำนำ) ได้กล่าวเกี่ยวกับลักษณะของเพลงพื้นบ้านว่า เพลงพื้นบ้านเป็นงานวรรณกรรมมุขปาฐะ (oral literature) ซึ่งรวมบทร้อยกรองและดนตรีเข้าด้วยกัน สืบทอดกันมาปากต่อปาก และมีลักษณะเด่นอยู่ที่ความเรียบง่ายของถ้อยคำ การร้องและการแสดงออก ซึ่งมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. เพลงพื้นบ้านเป็นงานของชาวบ้าน ซึ่งสืบทอดมาโดยการเล่าจากปากต่อปาก อาศัยการฟังและจดจำ ไม่มีการจดบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร
2. เพลงพื้นบ้านเป็นเพลงที่ไม่มีกำเนิดแน่นอน เนื่องจากสืบทอดกันมาจนไม่ทราบต้นตอที่แน่ชัด
3. เพลงพื้นบ้านเป็นเพลงของกลุ่มชน คนในสังคมมีส่วนร่วมในการเป็นเจ้าของบทเพลง ชาวบ้านร่วมกันขับร้องหรือน้อยคนเฝ้าฟังและรู้จักเนื้อเพลง
4. เพลงพื้นบ้านส่วนใหญ่เป็นเพลงที่มีเนื้อร้องและทำนองไม่ตาย เนื้อร้องหรือบทเพลงสามารถขยายออกไปได้เรื่อยๆ หรือตัดทอนให้สั้นเข้าก็ได้ตามใจคนร้อง เราจึงพบเสมอว่าเพลงพื้นบ้านเพลงเดียวกันแต่มีเนื้อความแตกต่างกัน

เพลงพื้นบ้านจึงเป็นเพลงที่สืบทอดด้วยวิธีมุขปาฐะ คือ การถ่ายทอดโดยอาศัยคำบอกเล่าจากปากต่อปากเป็นหลัก มุขปาฐะ หมายถึง การพูดปากต่อปากสืบทอดกันมา เช่น การหัดเพลงฉ่อยอันเป็นเพลงพื้นบ้านชนิดหนึ่ง ครูจะบอกเนื้อเพลงให้ศิษย์ท่องทีละวรรค ทีละประโยค ให้ท่องจำเพลงด้วยวิธีนี้ไปเรื่อยๆ จนกว่าจะครบบทหรือครบตีบเพลง หรือผู้ที่อยากร้องจดจำถ้อยคำของผู้อื่นแล้วมาฝึกฝนเอาด้วยตัวเองเรื่อยๆ จนในที่สุดก็เป็นเพลงได้เหมือนกัน ซึ่งการถ่ายทอดด้วยปากมีผลทำให้บทเพลง ที่ถ่ายทอดกันมาจากคนหนึ่งไปยังอีกคนหนึ่ง สมัยหนึ่งไปอีกสมัยหนึ่ง หรือจากชุมชนหนึ่งสู่อีกชุมชนหนึ่ง เกิดการเปลี่ยนแปลงผิดเพี้ยนในรายละเอียดบ้าง โครงสร้างส่วนใหญ่ยังคงอยู่ เช่น เพลงกล่อมเด็กภาคกลางมีเพลงเจ้ากาเหว่า และเพลงเจ้าขุนทองซึ่งเป็นที่รู้จักกันทั่วไป ทำนองคล้ายคลึงกัน แต่ถ้อยคำเนื้อร้องผิดเพี้ยนตามความจดจำและสำเนียงอารมณ์ของคนร้อง นอกจากนี้ เพลงพื้นบ้านจะไม่ปรากฏผู้แต่ง ไม่ทราบผู้คิดค้นเดิมว่าเป็นใคร เช่น นิทานพื้นบ้านที่เล่าสืบต่อกันมานมนานนั้น ไม่รู้ว่าผู้เล่าเริ่มแรกเป็นใคร อ้างแต่ว่าเป็นของเก่าสืบทอดกันมาเรื่อยๆ แม้นิทานที่ปรากฏชื่อผู้เขียน เช่น นิทานของกริมม์ ผู้เขียน คือ กริมม์เองก็อ้างว่าเล่าตามคำนิทานที่มีมาแต่เดิม ไม่ปรากฏคนแต่งขึ้น หรือเรื่องศรีธนญชัย มีคนเอามาเขียนเป็นหนังสือหลายสำนวน แต่ต้นเดิมสุดไม่รู้เหมือนกันว่าใครเล่าขึ้นก่อน ศรีธนญชัยจึงเป็นนิทานพื้นบ้าน และลักษณะเด่นๆ ของความเป็นพื้นบ้านชวนให้นึกถึงคำว่า “แบบเก่า” แบบสังคมเกษตรกรรม หรือสังคมชาวนา ความเป็นสังคมแบบดั้งเดิม จนคนสมัยปัจจุบันอาจมองว่าเป็นแบบล้าหลัง ไม่รู้หนังสือหรือรู้หนังสือน้อย เป็นสังคมที่ยังไม่ได้นำความรู้ทางเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้าไปใช้ในการผลิต แต่หากชาวนานำรถแทรกเตอร์เข้าไปไถนา ก็ทำให้เกิดความรู้สึกละเลยสิ่งนั้นไม่ใช่การทำงานแบบพื้นบ้านอีกต่อไป (อเนก นาวิกมูล, 2531)

ในสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน (2558 : ออนไลน์) ได้กล่าวลักษณะเฉพาะของเพลงพื้นบ้านว่า เพลงพื้นบ้านเป็นบทร้อยกรองท้องถิ่นที่จดจำสืบทอดกันมา และนำมาร้องมาขับลำ เพื่อความบันเทิง เป็นวรรณกรรมมุขปาฐะที่แพร่หลายในกลุ่มชาวบ้าน มีลักษณะเฉพาะที่สรุปได้ ดังนี้

1. เพลงพื้นบ้านเป็นงานของกลุ่มชาวบ้านสืบทอดจากปากสู่ปาก อาศัยการฟังและจำ ไม่มีการจดบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร คนในกลุ่มสังคมเดียวกันมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของบทเพลง ชาวบ้านร่วมร้องด้วยกัน หรือร้องโต้ตอบ หรือเป็นลูกคู่ หรืออย่างน้อยก็เคยฟังและรู้จักเนื้อเพลง

2. เพลงพื้นบ้านเป็นเพลงที่ไม่มีกำหนดแน่นอน เนื่องจากสืบทอดกันมาเป็นระยะเวลานาน จนไม่อาจหาต้นตอที่แน่ชัดได้ว่ามีมาตั้งแต่สมัยใดหรือใครเป็นผู้แต่ง

3. เพลงพื้นบ้านส่วนใหญ่เป็นเพลงที่มีเนื้อร้องและทำนองไม่ตายตัว เนื้อร้องหรือบทเพลงสามารถขยายให้ยาวไปเรื่อยๆ หรือตัดทอนให้สั้นได้ แล้วแต่ความต้องการของผู้ร้องหรือตามสถานการณ์ จึงพบเสมอว่า เพลงพื้นบ้านแม้ว่าเป็นชื่อเดียวกัน แต่มีเนื้อร้องแตกต่างกันไป ซึ่งอาจเกิดจากผู้ร้องในแต่ละท้องถิ่น และระยะเวลาที่สืบทอดมา เช่น เพลงกล่อมเด็กที่ชื่อว่า เพลงเจ้าขุนทอง เป็นเพลงที่แพร่หลายมาก และเป็นเพลงที่มีสำนวนหลากหลายมากเพลงหนึ่งด้วย ส่วนทำนองเพลงพื้นบ้านนั้นไม่มีการบันทึกโน้ตดนตรีไว้ จึงไม่มีทำนองใดที่ถูกต้องที่สุดและพบว่า เพลงพื้นบ้าน แม้ชนิดเดียวกัน ก็มีลีลาการร้องทำนองแตกต่างกันไปได้หลายทาง

4. เพลงพื้นบ้านมีลักษณะคำประพันธ์ร้อยกรองที่จัดจังหวะคำและสัมผัสง่ายๆ ไม่มีกฎเกณฑ์ตายตัว ดังเช่น รูปแบบของเพลงพื้นบ้านภาคกลาง นิยมคำกลอนที่ลงท้ายด้วยสระเสียงเดียวกันไปเรื่อยๆ เป็นสัมผัสคล้องจองกันที่เสียงสระ ไม่ใช่รูปสระ ที่นักวิชาการเรียกว่า "กลอนหัวเดียว" แต่พอเพลงแม่เพลง (ผู้ร้องเพลงพื้นบ้านฝ่ายชาย - ฝ่ายหญิง) นิยมเรียกว่า กลอนโล กลอนลา กลอนลี

กลอนที่นิยมใช้กันมากในเพลงพื้นบ้านภาคกลาง ได้แก่ กลอนโล กลอนลา กลอนลี ตามชื่อที่พอเพลงแม่เพลงเรียก นอกจากนี้ ยังมีอีกหลายกลอน เช่น กลอนลัน กลอนลัว กลอนลุด กลอนติด กลอนแซะ สุดแล้วแต่ผู้ร้องจะคิดประดิษฐ์ขึ้นมา เพลงพื้นบ้านของภาคอื่นๆ ก็มีลักษณะคำประพันธ์คล้ายกับภาคกลาง คือ มีการลงเสียงสัมผัสท้ายวรรคเช่นเดียวกับกลอนหัวเดียว โดยให้ความสำคัญกับเสียงและจังหวะการร้อง มากกว่าความเคร่งครัดในจำนวนคำและสัมผัส

5. จำนวนคำและสัมผัสไม่กำหนดแน่นอนตายตัว กลอนเพลงพื้นบ้านเกิดจากการร้อยคำ 6-10 คำเข้าด้วยกันในแต่ละวรรคจำนวนคำจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับจังหวะของเสียงที่ลงและผู้ร้องเป็นสำคัญ ฉะนั้นเพลงพื้นบ้านทุกประเภท จึงมีลักษณะคำประพันธ์คล้ายกัน หรืออาจใช้กลอนบทเดียวกัน แต่ร้องหลายทำนอง จะพบว่า พอเพลงแม่เพลงในภาคกลางใช้กลอนชุดเดียวกัน แต่ร้องได้ทั้งเพลงเกี่ยวข้าว เพลงเรือ เพลงระบำบ้านนา หรือเพลงฉ่อย

6. เพลงพื้นบ้านส่วนใหญ่มีความเรียบง่ายในถ้อยคำ การร้องและการแสดงออกแต่แฝงด้วยความคมคาย เลือกใช้คำ สำนวนโวหาร และความเรียบง่าย ๆ ที่ชาวบ้านใช้โดยทั่วไป ไม่มีศัพท์ยากที่ต้องแปล ถ้าเปรียบเทียบสัญลักษณ์อย่างไร ก็สามารถแปลความหมายได้โดยง่าย

ส่วนความเรียบง่ายในการแสดงออกจะเห็นว่า ชาวบ้านร้องและเล่นเพลงพื้นบ้านโดยไม่ต้องใช้อุปกรณ์มากมาย สิ่ง чтоช่วยให้เพลงไพเราะ นอกจากขึ้นอยู่กับการใช้ถ้อยคำแล้ว ก็คือ การปรบมือหรือการใช้เครื่องประกอบจังหวะต่างๆ ได้แก่ กรับ ฉิ่ง และกลอง หรืออาจไม่ได้ใช้เครื่องดนตรีชนิดใดเลย นอกจากเสียงเอื้อนให้เกิดบรรยากาศและอารมณ์เท่านั้น บางทีก็นำอุปกรณ์ที่ใช้ทำกิจกรรมอยู่นั้น มาประกอบการร้องรำ เช่น เพลงเกี่ยวข้าว ก็ใช้รวงข้าวและเคียวซึ่งถืออยู่มาประกอบ สิ่งสำคัญสำหรับเพลงที่ร้องกันหลายๆ คน คือ การอาศัยเสียงร้องรับร้องกระทั่งของลูกคู่ ซึ่งจะช่วยให้เพลงนั้นสนุกสนานครื้นเครงยิ่งขึ้น

7. เน้นความสนุกสนานเป็นหลัก ซึ่งจะแสดงออกมาในรูปของการใช้คำสองแง่สองง่าม หรือคำที่เรียกว่า "กลอนแดง" เป็นภาษาของชาวเพลงภาคกลาง หมายถึง กลอนที่มีคำกล่าวถึงอวัยวะเพศ และพฤติกรรมทางเพศอย่างตรงไปตรงมา หรือบางครั้งก็ใช้คำพวนแทนคำเหล่านี้ปกติถือว่าเป็นคำหยาบ แต่เมื่อนำมาใช้ในพิธีกรรมตามความเชื่อดั้งเดิมที่ปรากฏในกลุ่มชนซึ่งประกอบอาชีพทางเกษตรกรรม และกสิกรรมถือว่าเป็นการช่วยเพิ่มผลผลิตส่งผลให้เกิดความอุดมสมบูรณ์ของพืชพันธุ์

เนื้อหาของเพลง แม้แต่ตอนที่ร้องรำพันถึงความทุกข์หรือความผิดหวังก็ยังใช้ถ้อยคำที่ออกไปในทางสนุกสนานมากกว่าจะ使人ฟังเกิดความรู้สึกเศร้าใจ ดังตัวอย่างเพลงเรือ ในบทชิงชู้ ซึ่งพ่อเพลงร้องเป็นผัวที่ถูกเกณฑ์ไปทัพกลับมาถึงบ้าน เมียหนีไปแล้ว

ประเภทของเพลงพื้นบ้าน

ประเภทของเพลงพื้นบ้าน โดยจัดแบ่งไว้ได้หลายประเภทขึ้นอยู่กับวิธีการจัดแบ่ง ดังนี้
แบ่งตามเขตพื้นที่

เป็นการแบ่งตามสถานที่ที่ปรากฏเพลง อาจแบ่งกว้างที่สุดเป็นภาค เช่น เพลงพื้นบ้านภาคกลาง เพลงพื้นบ้านภาคเหนือ เพลงพื้นบ้านภาคอีสาน เพลงพื้นบ้านภาคใต้ หรืออาจแบ่งย่อยลงไปอีกเป็นเขตจังหวัด อำเภอ ตำบล เช่น เพลงพื้นบ้านตำบลเขาทอง อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์ เพลงพื้นบ้านของอำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี

แบ่งตามกลุ่มวัฒนธรรมของผู้เป็นเจ้าของเพลง

เป็นการแบ่งตามกลุ่มชนท้องถิ่นที่มีวัฒนธรรมหรือเชื้อชาติต่างกัน เช่น เพลงพื้นบ้านกลุ่มวัฒนธรรมไทยโคราช เพลงพื้นบ้านกลุ่มวัฒนธรรมเขมร - ส่วย เพลงพื้นบ้านกลุ่มวัฒนธรรมไทย - ลาว เพลงพื้นบ้านกลุ่มไทยมุสลิม

แบ่งตามโอกาสที่ร้อง

กลุ่มหนึ่งเป็นเพลงที่ร้องตามฤดูกาลหรือเทศกาล เช่น เพลงที่ร้องในฤดูกาลเก็บเกี่ยว ได้แก่ เพลงเกี่ยวข้าว เพลงสงพาง เพลงนา และเพลงที่ร้องในเทศกาลสงกรานต์ ได้แก่ เพลงบอก เพลงร่อยพรรษา เพลงตรึง อีกกลุ่มหนึ่งเป็นเพลงที่ร้องได้ทั่วไปไม่จำกัดโอกาส เช่น ซอ หมอลำ เพลงโคราช เพลงลำตัด เพลงฉ่อย เพลงอีแซว

แบ่งตามจุดประสงค์ในการร้อง

เช่น เพลงกล่อมเด็ก เพลงปลอบเด็ก เพลงประกอบการละเล่นของเด็ก เพลงปฎิพากย์ เพลงร้องรำพัน เพลงประกอบการละเล่นของผู้ใหญ่ และเพลงประกอบพิธีกรรม

แบ่งตามจำนวนผู้ร้อง

เป็นเพลงร้องเดี่ยวและเพลงร้องหมู่ เช่น เพลงกล่อมเด็ก เพลงพาดควายจ้อย เป็นเพลงร้องเดี่ยว ส่วนเพลงเกี่ยวข้าว เพลงเรือ เป็นเพลงร้องหมู่ นอกจากนี้ ยังมีการแบ่งประเภทเพลงพื้นบ้านแบบอื่นๆ เช่น ตามความสั้นยาวของเพลง แบ่งตามเพศของผู้ร้อง แบ่งตามวัยของผู้ร้อง

แบ่งตามเขตพื้นที่เป็นภาค 4 ภาค คือ

1. เพลงพื้นบ้านภาคกลาง
2. เพลงพื้นบ้านภาคเหนือ
3. เพลงพื้นบ้านภาคอีสาน
4. เพลงพื้นบ้านภาคใต้

หรือแบ่งตามภูมิภาคต่างๆ ไว้ดังนี้

1. เพลงพื้นบ้านในภาคเหนือ เช่น เพลงคำว ซึ่งเป็นบทขับร้องที่มีทำนองสูงต่ำไพเราะ เพลงซอ เป็นการขับร้องโต้ตอบเกี่ยวพาราสักัน จ้อยหรือการขับลำนำในโอกาสต่างๆ และทำฮ่ำหรือคำฮ่ำ ซึ่งเป็นการขับร้องหมู่ เป็นต้น

2. เพลงพื้นบ้านในภาคอีสาน เช่น หมอลำ ซึ่งอาจแบ่งได้เป็นลำกลอน คือ การลำโดยทั่วไป ลำโจทก์ – แก่ เป็นการลำถาม – ตอบโต้ตอบกันในเรื่องต่างๆ ลำหมู่เป็นการลำเล่านิทานเรื่องราว โดยมีผู้แสดงประกอบลำเต้ยเป็นการลำที่มีจังหวะช้าและลำเพลิน เป็นการลำแบบใหม่มีสาวๆ ร่ายรำประกอบ นอกจากนี้ยังมีเพลงโคราช ซึ่งมีลักษณะคล้ายกับเพลงฉ่อยของภาคกลาง เพลงลากไม้ เป็นการร้องประกอบการทำงาน เพลงเซิ้ง เช่น เซิ้งบั้งไฟ เซิ้งผีตาโชน เซิ้งนางแมว เป็นต้น

3. เพลงพื้นบ้านในภาคกลาง ในภาคกลางมีเพลงพื้นบ้านมีเป็นจำนวนมาก ซึ่งมักใช้ร้อง ในโอกาสต่างๆ เช่น ร้องเพื่อความบันเทิง ได้แก่ เพลงเรือ เพลงอีแซว ลำตัด เพลงฉ่อย ร้องประกอบ การทำงาน ได้แก่ เพลงเกี่ยวข้าว เพลงเดินกำรำเคียว ฯลฯ

4. เพลงพื้นบ้านในภาคใต้ เช่น เพลงเรือ ซึ่งเป็นเพลงเล่นทางน้ำเหมือนกับเพลงเรือของภาคกลาง แต่ทำนองที่ร้องและการแต่งเนื้อเพลงต่างกัน นอกจากนี้ยังมีเพลงบอก ซึ่งเป็นเพลงที่เล่นได้ทั้งร้องคนเดียวและร้องโต้ตอบ เพลงนา ใช้ร้องเล่นเกี่ยวพาราสักัน ในงานเทศกาลต่างๆ

ความสำคัญของเพลงพื้นบ้าน

เพลงพื้นบ้านเป็นมรดกทางวัฒนธรรม ซึ่งส่วนใหญ่จะได้รับการถ่ายทอดทางมุขปาฐะโดยไม่มี การจดบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร และในเนื้อหาของเพลงยังได้สะท้อนถึงสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของ คนในสังคม เพลงพื้นบ้านได้สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตของชาวบ้าน ตลอดจนสะท้อนให้เห็นความเชื่อ ค่านิยมของสังคมที่ได้ยึดเป็นแนวประพฤติปฏิบัติ นอกจากนี้เพลงพื้นบ้านยังได้ให้ความบันเทิงแก่คน ในสังคม เพราะในสภาพสังคมที่ไม่มีความเจริญทางวัตถุ เพลงพื้นบ้านจึงเป็นมหรสพขึ้นเอกของ ชาวบ้านที่สร้างความเพลิดเพลินให้แก่คนในสังคม ทั้งยามว่าง ยามเทศกาลและในเวลาการประกอบ กิจกรรมการงาน เนื่องด้วยเนื้อร้องของเพลงพื้นบ้าน จะสนุกสนาน มีการแสดงปฏิภาณไหวพริบของผู้ ร้อง อีกทั้งมีจังหวะและลีลาที่เร้าใจ นอกจากนี้ เพลงพื้นบ้านได้สร้างความสามัคคี ความเป็นอันหนึ่ง อันเดียวกันของคนในสังคม ไม่ว่าจะเป็นเพลงปฏิพากย์ เพลงประกอบการละเล่น หรือเพลงที่ร้อง ประกอบกิจการงาน เพราะการร้องเพลงร่วมกันจะช่วยให้เกิดความรัก ความปรองดองและความเป็น พรครพวกพ้องเดียวกัน จึงเป็นผลให้เพลงพื้นบ้านเป็นเครื่องควบคุมสังคม แม้เนื้อหาของเพลงพื้นบ้าน จะมีการกล่าวถึงการละเมิดประเพณีที่ติงามของสังคมบ้าง ว่าด้วยการชิงชู้หรือบดลัทธิพาทนี แต่ใน บท ท้ายจะชี้แนะระเบียบแบบแผน ตลอดจนพฤติกรรมที่เหมาะสมทางสังคม รวมทั้งโน้มน้าวให้คน ใน สังคมได้คล้อยตามในสิ่งที่ดีๆ ที่สังคมต้องการ และทั้งในทางตรงและทางอ้อมเพลงพื้นบ้านได้ให้ การศึกษาแก่คนในสังคม เช่น ให้ความรู้ ความเข้าใจในหลักการดำเนินชีวิต การเลือกคู่ครองเนื้อเพลง อาจมีการสอดแทรกคำสอนต่างๆ และกฎเกณฑ์ของสังคมที่ควรปฏิบัติ ในยามที่ชาวบ้านมีความคับอก ข้องใจ ผู้ร้องเพลงพื้นบ้านจะสอดแทรกอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิดของตนช่วยระบายความคับข้องใจ ของคนในสังคมที่มีต่อสภาพบ้านเมือง ประเพณี และความเป็นอยู่ เป็นต้น (ชนิษฐา จิตชนะกุล, 2545)

บทบาทของเพลงพื้นบ้าน

นักมานุษยวิทยาได้ศึกษาบทบาทเพลงพื้นบ้านของชาติต่างๆ และ พบว่า เพลงพื้นบ้านจะมีบทบาท อยู่ในกิจกรรมต่างๆ เกือบทุกอย่างของสังคม เช่น เป็นเหมือนสัญลักษณ์ทางสังคมที่สะท้อนให้เห็น ระบบความเชื่อ ศาสนา และระบบชนชั้นทางสังคม มีหน้าที่กระตุ้นให้เกิดการตอบสนองทางกายภาพ ซึ่งจะพบในบทเพลงที่เกี่ยวกับการทำงาน เช่น เพลงเกี่ยวข้าว เพลงสงพาง เป็นต้น เป็นเสมือนเครื่อง ควบคุมทางสังคม รักษาบรรทัดฐานและชี้แนะระเบียบแบบแผน รวมทั้งพฤติกรรมที่เหมาะสมทาง สังคม มีบทบาทในการรักษาสถาบันทางสังคม เช่น ศาสนา ความเชื่อ และทำให้การประกอบพิธีกรรมมี เหตุผล และมีหน้าที่ทำให้เกิดการสืบสานและความมั่นคงทางวัฒนธรรม เพลงพื้นบ้านจึงมีบทบาทกับ วิถีชีวิตของคนในท้องถิ่นทั้งการให้ความบันเทิง ผ่อนคลายความตึงเครียดช่วยระบายความคับข้อง ใจ สร้างความรักความสามัคคี และสะท้อนให้เห็นสภาพชีวิตของคนในท้องถิ่นได้อย่างดี ดังนั้นจึงควรที่ จะอนุรักษ์ สานต่อเพลงพื้นบ้านไว้ตลอดไป

เพลงพื้นบ้านเป็นสมบัติของชาวบ้านแสดงให้เห็นภูมิปัญญาการใช้ภาษาของคนไทย โดยใช้สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ทางความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณี ตลอดจนเครื่องมือเครื่องใช้ใน ชีวิตประจำวัน เป็นแหล่งบันดาลใจในการสร้างภาษา เพื่อความสนุกเพลิดเพลิน และในทางอ้อมก็เป็น สื่อในการอบรมสั่งสอน โดยสอดแทรกคำสอนทางศาสนา ค่านิยม หรือกฎเกณฑ์ที่ควรปฏิบัติในสังคม ใช้ระบายความในใจที่มีต่อธรรมชาติแวดล้อมอีกด้วย ในยุคก่อนที่จะมีวิทยุ โทรทัศน์ และอินเทอร์เน็ต เพลงพื้นบ้าน ก็ทำหน้าที่เป็นสื่อสารมวลชนกระจายข่าวสารในสังคม เช่น เพลงร่ายภาษา เชื่อเชิญให้ คนร่วมทำบุญ เป็นการสร้างความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในสังคม แต่ปัจจุบันบทบาทเหล่านั้น หมดไปจากสังคมไทยแล้ว เนื่องจากเกิดระบบสื่อสาร และเครื่องมือใหม่ๆ ที่พัฒนาขึ้นอย่างไม่หยุดยั้ง เข้ามาทดแทน โดยทำหน้าที่ได้รวดเร็วกว่าและทันสมัยกว่า ประกอบกับวิถีชีวิตของคนไทย เปลี่ยนแปลงไป พื้นที่เกษตรกรรมลดลง ในขณะที่พื้นที่อุตสาหกรรมขยายตัวเพิ่มขึ้น ตลอดจน วัฒนธรรมตะวันตกหลังไหลเข้ามาแทนที่วัฒนธรรมไทยเกือบทุกด้าน เกิดเพลงและดนตรีแบบสากล หลากหลายรูปแบบ เป็นความบันเทิงสมัยใหม่ที่คนไทยสามารถเลือกสรรที่จะฟังอย่างเพลิดเพลินได้ โดยไม่มีข้อจำกัด ขณะที่พ่อเพลงแม่เพลงพื้นบ้านค่อยๆ ตายจากไปตามอายุขัย และแทบจะไม่มีผู้สืบทอดเลยในชุมชนแต่ละท้องถิ่น ปัจจุบันเพลงพื้นบ้านยังมีจัดแสดงร้องเล่นให้ฟังและชมกันได้ ในบาง โอกาส ซึ่งก็เป็นเพียงการ "ฟื้นฟูอดีต" และเป็นความพยายามที่จะสืบทอด "มรดกภูมิปัญญา" แขนงนี้ให้ คงอยู่ในฐานะ "สมบัติวัฒนธรรมของชาติ" สืบไป (อุไรรัตน์ ยามาเรียง, 2550, สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน, 2558)

ดังนั้น พอจะสรุปได้ว่า เพลงพื้นบ้านเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่ได้รับการถ่ายทอดทางมุขปาฐะ เป็นบทเพลงที่ชาวบ้านแต่ละท้องถิ่นได้ประดิษฐ์เนื้อร้องและทำนองขึ้นมาตามความนิยมของ คนในท้องถิ่น สะท้อนถึงสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของในสังคม ความเชื่อ ค่านิยมของสังคม และได้ให้ ความบันเทิงแก่คนในสังคมทั้งในยามว่างและในเวลาการประกอบกิจกรรมการทำงานหรือเทศกาลต่างๆ ฉะนั้น คนในท้องถิ่นจึงให้การยอมรับว่าเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นตนและยังมีบทบาทกับวิถีชีวิตของ คนในท้องถิ่นอีกด้วย เพลงพื้นบ้านได้ให้ความบันเทิงและผ่อนคลายความตึงเครียดของผู้ฟัง เนื้อร้อง ของเพลงพื้นบ้านมีความสนุกสนานไพเราะ จากการแสดงปฏิภาณไหวพริบของผู้ร้อง นอกจากให้ความ บันเทิงสนุกสนานแล้ว เพลงพื้นบ้านยังได้สร้างความสามัคคี ความอันหนึ่งอันเดียวกันของคนในสังคม จากการร่วมร้องเพลงกัน ซึ่งทำให้เกิดความรัก ความปรองดอง และความเป็นพรรคพวกพ้องเดียวกัน และเป็นเครื่องมือในการควบคุมสังคม ด้วยการชี้แนะระเบียบแบบแผนตลอดจนพฤติกรรมที่เหมาะสม ทางสังคม และโน้มน้าวคนในสังคมให้คล้อยตามในสิ่งที่ดีๆ ที่สังคมต้องการ เพลงพื้นบ้านจึงเป็นการให้ การศึกษาแก่คนในสังคมทั้งโดยตรงและทางอ้อม สอดแทรกคำสั่งสอนให้สังคมมีความรู้ ความเข้าใจใน หลักการดำเนินชีวิต และกฎเกณฑ์ของสังคมที่ควรปฏิบัติ สิ่งสำคัญอีกอย่างเพลงพื้นบ้านได้ช่วยระบาย ความคับข้องใจของคนในสังคมที่มีต่อสภาพบ้านเมือง

เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูและความเป็นมา

ปัจจุบันแม้ว่าจะมีสิ่งที่ทำให้ความบันเทิงแก่ประชาชนมากขึ้น เช่น ภาพยนตร์ โทรทัศน์ วิทยุ เป็นต้น ซึ่งเป็นที่นิยมของประชาชนจำนวนมากเช่นกัน แต่อย่างไรก็ดี ศิลปะการแสดงพื้นบ้านหลายชนิดก็ยังคงเป็นที่ชื่นชอบ ยอมรับและให้ความสำคัญไม่ได้ลดน้อยลงไปมากนัก ศิลปะการแสดงพื้นบ้านยังมีอิทธิพลและบทบาทต่อจิตใจและสังคมของประชาชนชนบทอยู่เป็นจำนวนมาก

ในภาวะที่สังคมพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้กำลังเผชิญกับวัฒนธรรมการบริโภคของสื่อบันเทิงต่างๆ ที่ทันสมัย เช่น วิทยุโทรทัศน์ ภาพยนตร์ หรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์ทั้งหลาย ไม่ว่าจะเป็น ซีดี วีซีดี เป็นต้น และโดยเฉพาะอย่างยิ่งสื่อออนไลน์หรือสื่อทางอินเทอร์เน็ตที่ทะลักเข้ามาอย่างรวดเร็วเหมือนกับซีกโลกอื่นๆ ของโลก แต่อย่างไรก็ดีศิลปะการแสดงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูก็ยังไม่ได้อาเจยหายไปจากสังคมตราบนี้แต่อย่างใด ปัจจุบันศิลปวัฒนธรรมด้านการแสดงชนิดนี้ ยังเป็นที่ยอมรับและได้รับความสำคัญไม่ได้ลดน้อยไปเลย แต่ยังคงประคองดำเนินต่อไปควบคู่กับการรุกเข้ามาของวัฒนธรรมภายนอกและมีบทบาทอิทธิพลต่อสังคมอยู่ไม่น้อย เพียงแต่ได้ถูกปรับเปลี่ยนสาระไปบ้างตามความต้องการของผู้นำเสนอ ซึ่งบางครั้ง บทบาทหน้าที่ของเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูไม่ได้เป็นไปตามความคาดหวังที่สังคมต้องการมากนัก แต่จะแปรเปลี่ยนไปตามวัตถุประสงค์ของหน่วยงานและ องค์กรต่างๆ หรือ ชุมชนในแต่ละพื้นที่ นอกจากนี้ศิลปะการแสดงชนิดนี้ไม่เพียงเฉพาะได้รับความสนใจในสามจังหวัดนี้เท่านั้น แต่ยังแพร่หลายและไปตอบโจทยความรู้อย่างมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นอยู่ของคนในท้องถิ่นให้กับสังคมในส่วนอื่นๆ ของประเทศด้วย

เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูจึงเป็นหนึ่งในศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านประจำท้องถิ่นใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ด้านการแสดงที่มีบทบาทอยู่ในสังคมปัจจุบันเป็นอย่างมากและมีบทบาทด้านการส่งเสริมและสร้างสันติสุขในพื้นที่ด้านต่างๆ อย่างต่อเนื่อง เช่น ในด้านสังคมและการเมือง เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูยังคงเป็นศิลปะการแสดงที่มีบทบาทอย่างหนึ่งด้านการพัฒนาสังคมของ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งเป็นศิลปวัฒนธรรมด้านการแสดงที่ยังหลงเหลือมีชีวิตอยู่และมีบทบาท ต่อประชาชนในท้องถิ่น หน่วยงานราชการและองค์กรต่างๆ เป็นอย่างมาก ด้วยการใช้เป็นสื่อสร้างความเข้าใจและความสามัคคีและธรรมาภิบาลในกิจกรรมต่างๆ และนอกจากจะมีบทบาทในทางสังคมและการเมืองแล้ว สถานศึกษาหลายแห่งได้ใช้เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูเป็นสื่อในการจัดกิจกรรมการเรียน การสอนอีกด้วย ส่วนในด้านการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมนั้น แม้ด้วยสภาพของสังคมปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงตามกระแสโลกภายนอกอย่างรวดเร็ว อาจเนื่องมาจากความสะดวกด้านการคมนาคมและความคล่องตัวด้านการติดต่อสื่อสาร ศิลปวัฒนธรรมที่มีความเป็นพื้นบ้านก็ได้เสื่อมสลายไปจากสังคมท้องถิ่นไปอย่างรวดเร็วโดยไม่รู้ตัว เพราะว่าคนรุ่นใหม่ได้เดินตามกระแสโลกภายนอกและยอมรับอารยธรรมใหม่ที่มีความทันสมัยและผลัดเปลี่ยนอย่างไม่หยุดยั้ง การแสดงเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูเป็นการรักษามรดกทางวัฒนธรรมของท้องถิ่น เป็นการแสดงที่มีส่วนในการสนับสนุนศิลปวัฒนธรรมอีกศิลปะ

หนึ่งและยังเป็นที่ยอมรับในบรรดานักการศึกษาและผู้รักศิลปวัฒนธรรมลักษณะนี้อยู่ โดยการละเล่นพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูนี้ยังคงดำเนินและรักษาตามสภาพธรรมชาติของท้องถิ่นได้อยู่อีกบางส่วน ซึ่งศิลปินหรือผู้แสดงและผู้ชมส่วนใหญ่ก็เป็นสมาชิกในท้องถิ่นที่เห็นคุณค่าและต้องการอนุรักษ์การละเล่นนี้อยู่ เนื่องจากว่าการละเล่นเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูยังได้นำหลักธรรมคำสอนและสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมเข้าไปในเนื้อเพลงด้วย เพื่อที่จะให้ผู้ชมเกิดความตระหนักถึงการดำเนินชีวิตถูกต้องตามครรลองคลองธรรม ครั้งหนึ่งในอดีตเคยมีบทบาทในการสร้างสามัคคีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันของคนในท้องถิ่น และได้ส่งผลให้สังคมเกิดสันติสุขตลอดมา

ดิเกร์ฮูลู มาจากคำ 2 คำ คือ คำว่า_ดิเกร์ (Dikir) แปลงว่า การร้องเพลงการท่องโคลง ฉันท์ กาพย์ บทกวีและคำประพันธ์ที่เป็นจังหวะ รูปแบบบทกวีหรือการสวดของผู้เลื่อมใสศาสนา และคำว่า ฮูลู (Hulu) แปลว่า ยุคเก่า ยุคก่อน หมู่บ้านชนบท ดิเกร์ฮูลู จึงหมายถึง เพลงในยุคเก่าก่อนที่ใช้ร้องในท้องถิ่นจังหวัดชายแดนภาคใต้

ในสารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้ เล่มที่ 14 พ.ศ. 2542 และตรงกับคำบอกเล่าของนายมะยูโซะ อุมาร์ ศิลปินดิเกร์ฮูลูคณะยูโซะ ป่อทอง (วันที่ 8 ธันวาคม 2546) ระบุว่า พจนานุกรม Kamus Dewan ของ Dr.Teuku Iskandar พิมพ์โดยสมาคมภาษาและหนังสือประเทศมาเลเซีย_“ดิเกร์” เป็นศัพท์เปอร์เซีย และให้ความหมายไว้ 2 ประการ คือ ประการแรก หมายถึง เพลงสวดสรรเสริญพระเจ้า ปกติเป็นการขับร้องเนื่องในเทศกาลวันกำเนิดพระนบี ซาวมุสลิม เรียกว่า งานเมาลิด เลยเรียกการสวดดังกล่าวนี้ว่า “ดิเกร์เมาลิด” ความหมายประการที่ 2 คือ กลอนเพลงโต้ตอบนิยมเล่นกันเป็นกลุ่มหรือเป็นคณะ เรียกว่า “ลิเกฮูลู” ซึ่งบางท่านเล่าว่า ลิเกฮูลูได้รับแบบอย่างมาจากคนป่าเผ่าซาไก ซึ่งมีการเล่นอย่างหนึ่งเรียกตามคำภาษามลายู “มะนอฆออะแซสาแก” แปลเป็นภาษาไทยว่า มโนราห์ซาไก กล่าวคือ เขาเอาไม้ไผ่มาติดท่อนสั้นๆ ทะลวงปล้องออกให้กลวงหัวกลวงท้ายแล้วเอาเปลือกไม้หรือกาบไม้ เช่น กาบหมากมาหุ้มหรือเสียบติดไว้ข้างหนึ่ง อีกข้างหนึ่งเปิดไว้แล้วใช้ไม้หรือมืออุดข้างที่หุ้มทำให้เกิดเสียงดัง แล้วร้องรำทำเพลงขับแก้กันตามประสาชาวป่าว่ากันกระบอกไม้ไผ่หุ้มกาบไม้ข้างหนึ่งนั้นได้กลายเป็นรำมะนาหรือบานอที่ใช้กันมาจนทุกวันนี้

ในสมัยพระยาปกครอง 7 หัวเมือง¹ ถ้ามีงานพิธีต่าง ๆ เช่น มะโย่ง โนราและ ละโป (ละโป คือ ลิเกฮูลูปัจจุบัน) การแสดงละโปนั้น คือ การร้องเพลงลำตัดภาษาอาหรับ เรียกว่า “ซีเกร์มรฮาแบ” การร้องเป็นภาษาอาหรับ ถึงแม้จะไพเราะแต่คนไม่เข้าใจจึงนำเอาเนื้อเพลงภาษาพื้นเมืองร้องให้เข้ากับจังหวะรำมะนา จึงกลายเป็นลิเกฮูลูมาจนถึงปัจจุบัน ความหมายตามพจนานุกรม Kamus Dewan คำว่า “ลิเก” หมายถึง กลอนเพลงโต้ตอบนิยมเล่นกันเป็นกลุ่มหรือคณะ ส่วนคำว่า “ฮูลู” พจนานุกรม

¹ สมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกทรงมีการสั่งให้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบกษัตริย์มาเป็นระบอบการปกครองแบบผู้ว่าราชการแทนโดยมีการแบ่งเมืองปัตตานีเป็นทั้งหมด 7 หัวเมืองในปี พ.ศ.2435

ดังกล่าว ได้แจกแจงความหมายไว้ 5 ประการ (1) ศีรษะ (ราชศัพทมูลวิทยาโบราณ) (2) บริเวณหรือต้นลำ
น้ำ (3) จุดเริ่มต้น (4) ด้านอาวุธ (5) หมู่บ้านในชนบท การละเล่นลิเกฮูลู ตรงกับความหมายประการที่ 2
และ 5 มากที่สุด กล่าวคือ การแสดงประเภทนี้มีขึ้นครั้งแรก ณ ท้องที่เหนือลำน้ำอันเป็นต้นกำเนิด
แม่น้ำปัตตานีซึ่งชาวบ้านเรียกว่า “ฮูลู” หรือ “ทิสฮูลู” (ฝ่ายใต้ลำน้ำเรียกว่า “ฮิเล” ตรงกับฮูลูอันเป็น
แหล่งกำเนิด ลิเกฮูลูนั้นเข้าใจกันว่า คือท้องที่อำเภอมายอ จังหวัดปัตตานี และอำเภอบันนังสตา
อำเภอเบตง จังหวัดยะลา

ก่อนหน้านี้จะมีลิเกฮูลูตรงหมู่บ้านไทยมุสลิมดังกล่าว นั้น มีหัวหน้าคณะหรือผู้ขับกลอน และคน
รำหรือผู้แสดง นอกจากนั้นเป็นลูกคู่ซึ่งใช้เครื่องดนตรี มีรำมะนาและฆ้องเป็นหลัก การแต่งกายคล้าย
มะโย่ง เวลาแสดงใช้ขับกลอนโต้ตอบไม่ได้แสดงเป็นเรื่องราวอย่างมะโย่งหรือโนรา เรียกว่า การร้องป็น
ตงอีนัง

ตัวอย่างบทป็นตงอีนัง

บุรงตะตือเบะ	บุรงถือลาโตะ
ตือรือแบบมือแล้ว	ตาญปะตานี
มีเตาะตาเบะ	ชือกาลอดาโตะ
ดาตุ ปือรือขอ	ดารีชีนี
นกตะตือเบะ	นกถือลาโตะ
บิร่อน	เหนือแหลมตานี
ขอการวะ	พระผู้ทรงศรี
ภูบดีและโอรส	แห่งสถาน

ต่อมาป็นตงอีนังได้เปลี่ยนแปลงเป็นลิเกฮูลู แต่ชาวบ้านมักเรียการแสดงประเภทนี้แตกต่าง
กัน เช่น “ลิเกบารัต” หรือ “บาฆะ” (ลิเกตะวันตก) ที่ปัตตานีเรียก “ลิเกฮูลู” (ลิเกเหนือ)

ปัจจุบันดิเกร์ฮูลูเป็นที่นิยมของชาวไทยมุสลิม แสดงกันทั่วไปในพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดน
ภาคใต้คือยะลา นราธิวาส สงขลา สตูล และปัตตานี มักจะแสดงตามงานแต่งงาน ๆ ของชาวมลายู
มุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นต้น แต่นอกจากจะแสดงในงานมาเกบูโละ (งานแต่งงานของชาว
มลายูมุสลิม) งานสุหนัต งานเมาลิด งานฮารีรายอแล้ว แม้แต่สถานีวิทย์ในท้องถิ่นก็จัดรายการเสนา
ดิเกร์ฮูลูและเป็นที่ชื่นชอบแก่ประชาชนผู้ชมโดยทั่วกัน และยังพบว่าการแสดงดิเกร์ฮูลูได้เป็นอีกสื่อหนึ่ง
ที่สามารถเข้าถึงชาวบ้าน ทั้งยังเป็นตัวช่วยหนึ่งในการเผยแพร่ธรรมะให้ประชาชนเข้าใจถึงภัยร้าย
ต่างๆ และข้อปฏิบัติที่ถูกต้องได้เป็นอย่างดี (ชาเรนี เจ๊ะมะและคณะ, 2554, วิทยุโฆษ, 2549,
ประพนธ์ เรื่องณรงค์, 2552)

ลักษณะคำประพันธ์ในบทร้องเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลู

ลักษณะคำประพันธ์ในบทร้องเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลู บทร้องเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูที่นิยมใช้ทั้งที่เป็นกลอนสดและที่แต่งขึ้นเขียนเป็นลายลักษณ์อักษร ลักษณะคำประพันธ์ที่เรียกว่าปันทน ตามสำเนียงของชาวมุสลิมใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ เรียกว่า ปาดง เป็นรูปแบบฉันทลักษณ์การประพันธ์ของวัฒนธรรมมลายู

ปันทน หรือ ปาดง เป็นรูปแบบคำประพันธ์เก่าประเภทหนึ่ง หรือบทร้อยกรองหรือฉันทลักษณ์มลายูที่แพร่หลายที่สุดจำต้องๆ กันมา และแต่งขึ้นใหม่เป็นคำประพันธ์ที่แสดงความรู้สึกและอารมณ์ของคนในอดีตที่มีความผูกพันกับธรรมชาติและถ่ายทอดความรู้สึกขึ้นบานในธรรมชาติ เปรียบกับเรื่องรักและอารมณ์อื่นๆ เนื้อความในปันทน จึงมีลักษณะเป็นอุปมาอุปมัย เปรียบเทียบธรรมชาติกับความรู้สึกในใจ บางบทใช้ร้องกล่อมเด็ก เพื่อระลึกถึงบรรยากาศเก่าๆ ของผู้ร้อง บางทีหญิงสาวนำมาร้องเล่นในบ้านหรือชายหนุ่มอาจร้องบอกรักหรือความรู้สึกของตนที่มีต่อหญิงที่ตนหมายปองหรือบางทีร้องเป็นทำนองเพลงต่างๆ เข้าเครื่องดนตรีและการรำของพวกนักเล่นอาชีฟ แล้วนำไปแสดงตามหมู่บ้านต่างๆ ในจังหวัดทางภาคใต้แถบจังหวัดปัตตานี นราธิวาส ยะลา และสตูล มีการร้องและเล่นปันทนกันแพร่หลาย ใช้ร้องเป็นเพลงเกี่ยวและโต้ตอบของหนุ่มสาว ใช้ร้องกล่อมเด็ก หรือ อาจนำไปร้องในลักษณะอื่นได้อีกด้วย เช่น บทร้องดิเกร์ฮูลู มะโย่ง และรองเง็ง และที่สำคัญเป็นการละเล่นว่าแก้กันเข้ากับรามะนาตามงานทั่วไป ปันทนแบ่งออกเป็น 5 ชนิด คือ ปันทน 2 วรรค ปันทน 4 วรรค ปันทน 6 วรรค ปันทน 8 วรรค และปันทนต่อเนื่อง

ตัวอย่าง ปันทน 2 วรรค วรรคแรกเรียกว่า “ปิมมายัง มักซุด” และ วรรคที่สองเรียกว่า “มักซุด” วรรคแรกจะกล่าว เรื่องต่างๆ ไป วรรคที่สองเป็นหัวใจของบทร้อง เช่น

Satu dua tiga empat (ซาตู ดูวอ ตีมอ อัมปัต)

หนึ่ง สอง สาม สี่

Rajin belajar lekas dapat (ราเจเนน บลาจาร์ ลือกัส ดาปัต)

ขยันเรียนได้วิชาเร็ว

(ประพนธ์ เรืองณรงค์, 2554)

วัตถุประสงค์การแสดงเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลู

วัตถุประสงค์ของการแสดงเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลู เป็นการแสดงเพื่อแก้บน เมื่อสมปรารถนาที่บนบานศาลกล่าวไว้ก็จะมาแก้บน จะเล่นมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับว่าบนบานไว้มากน้อยเพียงใด บางครั้ง เล่นกันจนสว่างคาตา มีร้องกันไปรำกันไปกินกันไปก็เป็นกิจกรรมอีกชนิดหนึ่งของคนทางจังหวัดชายแดนภาคใต้ สิ่งที่ได้มาก็คือ ความรัก ความสามัคคี ขวัญ กำลังใจ สุดท้าย เพลงพื้นบ้านก็ตกเป็นมรดกทางปัญญาและเป็นเอกลักษณ์เฉพาะทางการแสดง อีกทั้งยังเป็นวัฒนธรรมของชุมชน (Noppadol Tippayarat, 2557)

โครงสร้างและองค์ประกอบของการแสดงเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลู

ชาลินี เจ๊ะมะ และคณะ (2554) ได้กล่าวถึง โครงสร้างและองค์ประกอบของเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูว่ามีการพัฒนาประสมเป็นวงหรือคณะเพลงพื้นบ้านที่เป็นการแสดงพัฒนาปรับเปลี่ยนรูปแบบ การร้องการแสดงผ่านช่วงระยะเวลาต่างๆ มาจนถึงปัจจุบัน องค์ประกอบเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่นิยมอยู่ในปัจจุบันนี้ มีองค์ประกอบที่สำคัญและมีรายละเอียด ดังนี้ คณะดิเกร์ฮูลูสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่ หัวหน้าคณะดิเกร์ฮูลู เป็นผู้ขับการโรดิเกร์ฮูลูและ คณะลูกคู่ดิเกร์ฮูลู หัวหน้าคณะดิเกร์ฮูลูกับคณะลูกคู่สามารถแยกกันอยู่เป็นอิสระคนละแห่งคนละที่ กันได้ ซึ่งไม่เหมือนกับการแสดงอื่นๆ เช่น คณะมโนราห์หรือคณะหนังตะลุงที่หัวหน้าคณะกับลูกคู่ จะต้องอยู่คณะเดียวกัน ไม่แยกการแสดงกัน หัวหน้าคณะไปแสดงที่ไหนลูกคู่ชุดเดิมจะเป็นชุดเดียวกัน ตลอด เจ้าภาพหรือผู้ว่าจ้างก็ไม่สามารถเลือกได้ว่าจะเอามโนราห์คณะนี้แต่จะเอาคณะลูกคู่หรือนักดนตรีจากอีกคณะหนึ่งมาไม่ได้ แต่สำหรับดิเกร์ฮูลูนั้นเจ้าภาพหรือผู้ว่าจ้างสามารถเลือกหัวหน้าคณะ และลูกคู่ได้ตามใจชอบ เพราะทั้งสองฝ่ายไม่ได้ผูกขาดซึ่งกันและกัน

คณะดิเกร์ฮูลูหรือผู้แสดงดิเกร์ฮูลูโดยเฉพาะคณะลูกคู่จะมีการตั้งวงหรือตั้งคณะดิเกร์ฮูลูคล้ายกับการตั้งวงลำตัดหรือเพลงฉ่อย คณะหนึ่งๆ จะมีลูกคู่ประมาณ 10 - 12 คน มีผู้ร้องเพลงประจำคณะ หรืออาจมีนักร้องภายนอกวงมาสมทบ ส่วนผู้ขับกลอนดิเกร์ฮูลูนั้นส่วนใหญ่จะเป็นอิสระจากกัน เมื่อรับงานมาแล้วก็สามารถเลือกคณะลูกคู่ที่มาร่วมแสดงได้ และในการแสดงคนดูสามารถร่วมสนุกกับ คณะดิเกร์ฮูลูได้ด้วยเมื่อได้รับอนุญาตจากคณะดิเกร์ฮูลู คล้าย ๆ กับการเล่นเพลงบอกภาคใต้ ในการละเล่นดิเกร์ฮูลูสามารถจำแนกองค์ประกอบได้ดังนี้

1. ผู้แสดงดิเกร์ฮูลู ประกอบด้วย

1.1 ตูแกปาดง คือ ผู้ทำหน้าที่ในการร้องบทกลอนมลายู เป็นการเริ่มต้นการแสดง คล้ายกับบทไหว้ครูในเพลงพื้นบ้านทั่วไป แต่ละคณะจะมีตูแกปาดง 1 คน หรือผู้แสดงที่ทำหน้าที่นี้ บางครั้งอาจเรียกว่า “โตแกปาดง”

1.2 ตูเกลลาฮู หรือ โตะยอรอ คือ ผู้ที่ทำหน้าที่ร้องเพลง เพลงซึ่งนำมาร้องเป็นเพลง ไทยและเป็นเพลงมลายูที่กำลังเป็นที่นิยมกันทั่วไป ส่วนใหญ่ตูเกลลาฮู จะร้องเพลงของตนเองซึ่งกำลัง เป็นที่นิยมจากเทปคาสเซ็ทหรือแผ่นซีดี ผู้ร้องหรือนักร้องอาจจะเป็นผู้เล่นดนตรีหรือผู้ประกอบจังหวะ ลีลาก็ได้ ขึ้นอยู่กับความสามารถของแต่ละบุคคล บางครั้งผู้ร้องเพลงอาจเป็นหัวหน้าคณะดิเกร์ฮูลูหรือ ผู้ขับการโรดิเกร์ก็ได้

1.3 ตูแกกาโระ คือ ผู้ที่ทำหน้าที่ร้องขับกลอนสดโต้ตอบฝ่ายตรงข้าม หรือร้องกลอน สดโต้ตอบในคณะเดียวกัน หรือร้องกลอนสดคนเดียวเพื่อให้ลูกคู่ร้องรับ ในคณะหนึ่งจะมีตูแกกาโระ 1 - 2 คน ซึ่งใน 2 คนนี้ จะมีคนหนึ่งทำหน้าที่เป็นหัวหน้าคณะดิเกร์ฮูลูในคณะนั้นๆ ไปด้วย เรียกว่า “หัวหน้าคณะ” ส่วนใหญ่หัวหน้าคณะจะเป็นอิสระอยู่คนเดียวและสามารถเลือกหรือเรียกคณะลูกคู่ คณะใดก็ได้ให้ไปร่วมแสดงด้วย เช่น หัวหน้าคณะโตะแ้ว ดุยง จะเลือกเอาคณะลูกคู่สลิנדงบายูมาร่วม

แสดงด้วย เป็นต้น แต่บางครั้งทางฝ่ายเจ้าภาพจะเป็นผู้เลือกเองว่าจะเอาตุ๊กตาอะไร ดิเกร์ฮูลูผู้ใดและจะเอาลูกคู่คณะใด และในการแสดงแต่ละครั้งผู้ขับกลอนดิเกร์ฮูลูจะมี 2 ฝ่าย เรียกว่า ฝ่ายผู้โต้และผู้ตอบ

ผู้โต้ เป็นฝ่ายโต้ที่ตั้งประเด็นขึ้นมาเพื่อแข่งขันเซาะปัญญากัน เจ้าภาพอาจจะจ้างผู้โต้และผู้ตอบมาคณะคณะ ซึ่งทางเจ้าภาพจะต้องเป็นผู้จัดหาเอง หรือเจ้าภาพอาจติดต่อดิเกร์ฮูลูเพียงคนเดียวคนหนึ่งแล้วให้จัดหาเองให้ครบทั้งผู้โต้ ผู้ตอบ และคณะลูกคู่ก็ได้

ผู้ตอบ เป็นฝ่ายตอบประเด็นที่ผู้โต้ตั้งไว้ ซึ่งต้องอาศัยปฏิภาณไหวพริบ หรือศิลปะในการร้องโต้ตอบ ความรู้ความสามารถและประสบการณ์พอสมควร จึงจะสามารถโต้ตอบกันได้อย่างสนุกสนานและมีเนื้อหาสาระ

ในการแสดงแต่ละครั้งผู้แสดงทั้ง 3 คนข้างต้นอาจทำหน้าที่อย่างใดอย่างหนึ่งแทนกันได้แล้วแต่โอกาสและสถานการณ์ที่แสดง นอกจากทั้ง 3 คนทำหน้าที่ขับปาด ขับการโระ และร้องเพลงแล้ว ยังทำหน้าที่ขับร้องจี๊แจหรือการเล่นเบ็ดเตล็ด เป็นการสร้างบรรยากาศของการแสดง ด้วยการพูดคุยเรื่องที่หยาบโลนและการแสดงตลกขบขันเหมือนกับคณะตลกที่เรียกเสียงหัวเราะจากผู้ชม ดังนั้น ผู้แสดงทั้ง 3 นี้จะเป็นผู้ที่มีชื่อเสียงและได้รับความนิยมในบรรดาผู้ชื่นชอบการแสดงเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลู

2. ลูกคู่ในคณะดิเกร์ฮูลูมีอยู่ 2 ประเภท ได้แก่ ลูกคู่ทำหน้าที่บรรเลงดนตรีและลูกคู่ทำหน้าที่ร่ายรำมือ บางคณะ ลูกคู่ทั้ง 2 ประเภทนี้ ไม่ได้อยู่ในคณะเดียวกันกับผู้แสดง อาจจะอยู่กันคนละพื้นที่แต่จะถูกรับเชิญหรือว่าจ้างให้มาทำหน้าที่เป็นครั้งคราว ลูกคู่ดังกล่าวนี้ มีหน้าที่รับผิดชอบ ดังต่อไปนี้

2.1 ลูกคู่ทำหน้าที่บรรเลงดนตรี ปัจจุบันเรารู้จักในนามนักดนตรี เป็นผู้ที่ทำหน้าที่เล่นหรือบรรเลงเครื่องดนตรีดิเกร์ฮูลู ร้องสร้อยเพลง และร้องรับกลอนสด ลูกคู่ที่ทำหน้าที่นี้มีประมาณ 6 - 8 คน การเล่นหรือการแสดงเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูของแต่ละคณะ มีเครื่องดนตรีทั้งหมด 7 - 9 ชนิด ได้แก่ 1. รำมะนาใหญ่ 2. รำมะนาเล็ก 3. ซ้อง 4. โหม่ง 5. ฉิ่ง 6. ฉาบ 7. ลูกแซ็ก 8. ขลุ่ย และ 9. แท้มโบริน ผู้ทำหน้าที่บรรเลงเครื่องดนตรีดิเกร์ฮูลู ซึ่งมี รำมะนาใหญ่ รำมะนาเล็ก ซ้อง โหม่ง ฉิ่ง ลูกแซ็ก เป็นเครื่องดนตรีหลัก และนอกจากนี้อาจมีผู้เล่นเครื่องดนตรีอื่นๆ ประกอบก็ได้ เครื่องดนตรี ประเภท ฉิ่ง ขลุ่ย และ แท้มโบริน ไม่ได้เป็นเครื่องดนตรีหลัก อาจจะมีหรือไม่มีก็ได้ เครื่องดนตรีแต่ละชนิดจะสอดประสานเสียงกันได้ไพเราะเพียงใดขึ้นอยู่กับการฝึกซ้อมภายในคณะด้วย ลูกคู่ที่ทำหน้าที่บรรเลงดนตรีนี้ จะร้องสร้อยเพลง และร้องรับกลอนสดหรือยาวะ บางส่วนเป็นผู้แสดงประกอบจังหวะลีลาด้วย

2.2 ลูกคู่ทำหน้าที่ร่ายรำมือ หรือ นือโปีะ ลูกคู่ที่ทำหน้าที่นี้มีประมาณ 10 -11 คน เป็นผู้ที่ทำหน้าที่ร่ายรำมือประกอบลีลาท่าทางตามจังหวะดนตรี ร้องสร้อยเพลง และร้องรับกลอนสดด้วย เรียกอีกอย่างว่า “ภูเวาะนือโปีะ” จะเห็นว่าลูกคู่ทั้ง 2 ประเภทจะหน้าที่ที่เหมือนกันอยู่ คือ ร้อง

สร้อยเพลง และร้องรับกลอนสด ประกอบในขณะที่ตู่เกกาโระกำลังขับกาโระหรือขณะที่นักร้องกำลังร้องเพลง ลูกคู่กลุ่มนี้จะเป็นผู้ร้องรับการร้องหรือการขับดิเกร์ฮูลูในระหว่างการแสดงและผู้ประกอบจังหวะลีลาสร้างสีสันให้แก่การแสดงดิเกร์ฮูลูเป็นอย่างมาก

3. เครื่องดนตรี และบทบาทหน้าที่ของเครื่องดนตรีดิเกร์ฮูลู

เครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบ ในวงหรือคณะหนึ่งๆ ของคณะดิเกร์ฮูลู หรือใช้ในการแสดงเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลู นิยมใช้เครื่องดนตรีประเภทตีกำกับจังหวะ และเครื่องดนตรีหลักในการเล่นดิเกร์ฮูลู ประกอบด้วย รำมะนา (หรือบานอ) อย่างน้อย 2 ใบ ฆ้อง 1 วง และลูกแซ็ก 1 - 2 คู่ นอกจากเครื่องดนตรีข้างต้นแล้ว บางคณะอาจมีขลุ่ยเป่าคลอเข้ากับจังหวะในการบรรเลงดนตรีโหมโรง แต่ปรากฏมีการใช้ในบางคณะน้อยมาก เครื่องดนตรีดิเกร์ฮูลูมีบทบาทหน้าที่และความสำคัญแตกต่างกันไป ดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.1 รำมะนาใหญ่ หรือรำมะนาตัวแม่ เรียกภาษามลายูปาตานี²ว่า บานอฮู เป็นเครื่องดนตรีหลัก มีบทบาทหน้าที่ในการควบคุมจังหวะของเครื่องดนตรีทุกชนิดของดิเกร์ฮูลู รำมะนาใหญ่เป็นหนึ่งในสามของเครื่องดนตรีดั้งเดิมใช้ในการเล่นดิเกร์ฮูลูที่มีมาตั้งแต่สมัยโบราณเครื่องดนตรีที่สำคัญๆ มีเพียง 3 ชนิด เช่น รำมะนาใหญ่ รำมะนาเล็ก และฆ้อง รำมะนาใหญ่จัดอยู่ในกลุ่มเครื่องดนตรีที่มีความสำคัญที่สุดด้วยชิ้นหนึ่ง มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 16 - 18 เซนติเมตร คณะดิเกร์ฮูลูนิยมผลิตขึ้นมาใช้เอง ทำเองจากไม้ขนุน ไม้พะยอม ไม้ตะเคียน หุ้มด้วยหนังแพะ หนังลูกวัว หรือวัวสาว ดังแสดงในรูปภาพที่ 2.1

3.2 รำมะนาเล็กหรือรำมะนาตัวลูก ภาษามลายูเรียกว่า บานออาเนาะ เป็นเครื่องดนตรีใช้ตีขัดจังหวะกับรำมะนาใหญ่ หรือมีบทบาทหน้าที่ในการตบแต่งจังหวะของรำมะนาใหญ่และจัดอยู่ในกลุ่มที่มีความสำคัญที่สุดเช่นกันในกลุ่มของเครื่องดนตรีดั้งเดิม และเป็นเครื่องดนตรีที่ใช้เล่นดิเกร์ฮูลูมาตั้งแต่โบราณกาล วิธีการผลิตเหมือนกับรำมะนาใหญ่ ใช้เอง ทำจากวัสดุเดียวกันกับรำมะนาใหญ่เพียงแต่มีขนาดเล็กกว่า มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 8 - 10 เซนติเมตร คณะดิเกร์ฮูลูนิยมผลิตขึ้นมา ดังแสดงในรูปภาพที่ 2.2

² ภาษามลายูปาตานี เป็นภาษามลายูท้องถิ่นที่ชาวมลายูมุสลิมส่วนใหญ่ใช้พูดกันในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย สืบค้น <http://www.learnsquare.com/>

ภาพที่ 2.1 รำมะนาใหญ่ (บานอฮีนู)
โดย สาริณี เปาะนิ, 12 ก.พ. 2558

ภาพที่ 2.2 รำมะนาเล็ก หรือ รำมะนาตัวลูก (บานออาเนาะ)
โดย สาริณี เปาะนิ, 12 ก.พ. 2558

3.3 ฆ้อง ภาษามลายูออกเสียง หง หรือ โฆ่ง (Gong) เป็นเครื่องดนตรีใช้ตีกำกับ จังหวะ หรือ ตีเข้าจังหวะ มีความสำคัญมาตั้งแต่การเล่นดิเกร์ฮูลูในสมัยโบราณ เป็นหนึ่งในสามของ เครื่องดนตรีที่สำคัญที่สุดด้วยเพราะเป็นเครื่องดนตรีที่ใช้บรรเลงในช่วงจังหวะที่หัวหน้าคณะดิเกร์ฮูลู ขับกาโรซึ่งเป็นช่วงที่สำคัญที่สุดของการแสดงดิเกร์ฮูลู ส่วนเครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบเสียงชนิดอื่นๆ จะต้องหยุดการบรรเลงเอาไว้ก่อนทั้งหมด และมีบทบาทหน้าที่ในการบังคับจังหวะของเครื่องดนตรีทุก ชนิดที่จะช้าหรือเร็ว จะทำจากโลหะผสมนำมาตีให้ได้รูปที่ต้องการ บางคณะที่นิยมฆ้องที่เป็นโลหะ ผสมจากประเทศมาเลเซียเพราะนิยมกันว่าดีเสียงดี แต่คณะดิเกร์ฮูลูส่วนใหญ่ไม่นิยมฆ้องที่ทำด้วย โลหะผสม ซึ่งมีขายตามท้องตลาดทั่วไป เพราะเสียงไม่เข้ากับเครื่องดนตรีอื่น จึงนิยมผลิตขึ้นมาใช้เอง โดยทำจากกันดั้มบรรจุแคลเซียมคาร์ไบด์หรือถึงบรรจุถ่านหิน ตัดเอาส่วนล่างนำมาตีให้เข้ารูป ขนาด

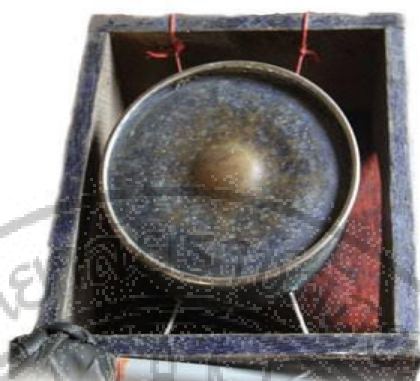
เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 30 เซนติเมตร แขนงขาหยั่ง นิยมวาดลวดลายด้วยสีสันทันและประดับตกแต่งอย่างสวยงาม ดังแสดงในรูปภาพที่ 2.3

ภาพที่ 2.3 ฆ้อง หรือ หิ่ง (Gong)
โดย สาริณี เปาะนิ, 12 ก.พ. 2558

3.4 ฆ้องโหม่ง หรือภาษามลายูเรียกว่า ต้องแตง หรือ ม้อง เป็นฆ้องขนาดเล็ก มีบทบาทหน้าที่ในการตบแต่งเสียงดนตรีให้เข้ากับจังหวะการร้องเพลงแต่ละเพลง ทำจากโลหะผสมใช้ฆิงในกรอบไม้ และใช้ไม้หุ้มนมตีเข้าจังหวะ ดังแสดงในรูปภาพที่ 2.4

3.5 ลูกแซ็ค หรือ ลูกซัด ภาษามลายูเรียกว่า เวะลอม่า เป็นเครื่องตีกระทบ ประกอบจังหวะ ใช้สั่นกำกับจังหวะดนตรี และใช้ถือโหว่ลีลาท่าทางประกอบ มีบทบาทหน้าที่เป็นตัวช่วยให้เสียงดนตรีในช่วงของการร้องเพลงแต่ละจะไม่ใช้ในช่วงที่มีการขับกาโระ ทำได้จากวัสดุหลายชนิดที่มีใช้ทั่วไป เดิมทำด้วยผลน้ำเต้าแก่จัดทำให้แห้ง ภายในบรรจุด้วยเมล็ดน้ำเต้าหรือเมล็ดถั่วต่างๆ หรือลูกปัดเล็กๆ ซึ่งคณะคีเอร์ฮูนิยมทำขึ้นใช้เองโดยใช้วัสดุที่หาได้ในท้องถิ่น 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ เช่น ทำจากลูกทุ่นตาข่ายจับปลาของชาวประมง เป็นพลาสติกลักษณะทรงกลมมีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 3-6 เซนติเมตร นำมาใส่เมล็ดถั่วเขียวหรือ ลูกเหล็ก เวลาเล่นจะใช้เขย่าสั่นด้วยมือทั้ง 2 ข้าง ทำให้เกิดเสียงดัง ซ่าๆ รัวสอตสลับกันกำกับจังหวะ ดำต่อไว้สำหรับจับถือ ทำด้วยไม้หรือท่อพีวีซีขนาดพอเหมาะกับมือจับ บ้างก็ใช้ทำจากลูกมะพร้าวสุก คว้านเนื้อมะพร้าวออกแล้วบรรจุเมล็ดถั่วเขียว หรือ ลูกเหล็กเล็กๆ เพื่อทำให้เกิดเสียง ดังแสดงในรูปภาพที่ 2.5

ภาพที่ 2.4 ข้องโหม่ง หรือ ข้องเล็ก (มอง)
โดย สารีณี เปาะนิ, 12 กพ. 2558

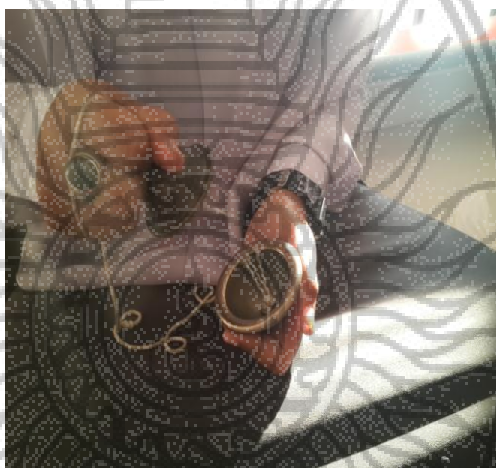

ภาพที่ 2.5 ลูกแซ็ค หรือ เวาะลอมมา
โดย สารีณี เปาะนิ, 12 กพ. 2558

3.6 แทมโบริน (Tambourine) หรือ แทมบูริน เป็นเครื่องดนตรีที่มีใช้โดยทั่วไปใช้เคาะประกอบจังหวะหรือตีกระทบมีเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 10 นิ้ว ขอบทำด้วยไม้ พลาสติกหรือโลหะรอบๆ ขอบติดด้วยแผ่นโลหะประกบกัน 2 แผ่น หรือติดด้วยลูกกระทบวนเป็นระยะใช้การตีกระทบฝ่ามือหรือส้นเข่าให้เกิดเสียงดังกรู๊งกริ้ง เพื่อประกอบจังหวะให้เกิดความสนุกสนาน สดชื่น แทมบูรินบางชนิดจะขึงด้วยหนังเหมือนกลอง 1 ด้าน ใช้ฝ่ามือตีที่หนัง คณะดิเกร์สุลต่านนิยมซื้อมาจากท้องตลาดเครื่องดนตรีต่างๆ ไป ดังแสดงในรูปภาพที่ 2.6

ภาพที่ 2.6 แทมโบริน (Tambourine) หรือ แทมบูริน

ภาพที่ 2.7 ฉิ่ง (บูเวาะกรือจิง หรือ อาเนาะอาแย)

3.7 ฉิ่ง ภาษามลายูเรียกว่า บูเวาะกรือจิง หรือ อาเนาะอาแย เป็นเครื่องดนตรีที่ใช้บรรเลงดนตรีไทยทั่วไป ใช้ตีประกอบจังหวะ มีบทบาทหน้าที่เป็นตัวช่วยทำให้เครื่องดนตรีที่เล่นทั้งหมดมีความไพเราะขึ้นในทุก ๆ จังหวะ จึงใช้ในช่วงที่นักร้องออกมาร้องเพลงและใช้ในขณะที่หัวหน้าคณะร้องปันทน³ เพื่อเป็นการเล่าเรื่องราวต่างๆ ซึ่งแล้วแต่ใครจะหยิบยกประเด็นอะไรขึ้นมา ร้อง เช่น ประเด็นความเป็นอยู่ทุกข์สุขของประชาชนคนในท้องถิ่น เป็นต้น ฉิ่งทำจากโลหะผสม เจาะรูตรงกลางร้อยเชือกเข้าไว้ด้วยกัน ดังแสดงในรูปภาพที่ 2.7

3.8 ฉาบ ภาษามลายูเรียกว่า นือโปะ หรือ กายูตือโปะ เป็นเครื่องดนตรีที่ใช้กระทบในการขับดีเกิร์ฮูลูจะ ใช้ฉาบตีคู่ให้เกิดเสียง หรือตีประกอบจังหวะ มีบทบาทหน้าที่และความสำคัญที่จะช่วยให้เสียงปรบมือของลูกคู่ดังยิ่งขึ้น ผู้ตีต้องลอดมือเข้าไปที่หูร้อยฉาบ แล้วตีกระทบฝาฉาบด้วย

³ ปันทน คือ ฉันทลักษณ์รูปแบบหนึ่งของบทกวีในภาษามลายู

มือทั้งสองข้างจะทำให้เกิดเสียงดังมากขึ้น นิยมทำจากแผ่นเหล็ก เพราะตีเสียงกระชับกับจังหวะ และช่วยผ่อนแรงการตบมือของลูกคู่ ดังแสดงในรูปภาพที่ 2.8

ภาพที่ 2.8 ฉาบ หรือ นือโปะ

3.9 ขลุ่ย ภาษามลายูเรียกว่า ปูลิง เป็นเครื่องดนตรีที่ใช้เป่าให้เกิดเสียง การทำให้เสียงเปลี่ยนทำโดย ปิด-เปิด รูต่าง ๆ ที่อยู่บนเสาขลุ่ย และใช้ลมบังคับประกอบกันไป มีบทบาทหน้าที่ในการช่วยดึงความสนใจของผู้ชม ทำให้ได้เสียงดนตรีที่ไพเราะขึ้น ขลุ่ยเป็นเครื่องดนตรีที่ไม่บังคับ คือจะมีก็ได้หรือไม่มีก็ได้ในสมัยโบราณนิยมใช้ขลุ่ย แต่ปัจจุบันหันมาใช้ขลุ่ยแทน โดยทั่วไปทำจากไม้ไผ่หรือไม้เนื้อแข็ง ผิวนอกของไม้สามารถกลึงตกแต่งลายและหากเป็นไม้ไผ่สามารถแต่งสีให้สวยงามได้ ด้านในจะกลวง ส่วนปลายของขลุ่ยด้านที่ใช้เป่าจะมีรูใช้เป่าลมเข้าไป และด้านไม้ที่ใช้เป่ามีไม้เสียบเข้าไปและเป็นรูให้ลมออกซึ่งมีโครงสร้างคล้ายกับปี่ หรือ ภาษามลายูเรียกว่า ซุนา แต่จะต่างกันปลายปี่ด้านที่ใช้เป่ามีลิ้นเป็นฉากทำด้วยโลหะและฐานของปี่สามารถตั้งยืนได้ ดังแสดงในรูปภาพที่ 2.9

ภาพที่ 2.9 ปี่ หรือ ซูนา

3.10 ซอสามสาย ภาษามลายูเรียกว่า ซือบับ หรือ รือบับ เป็นเครื่องดนตรีประเภทเครื่องสายที่ทำให้เกิดเสียงด้วยการใช้คันชักสีเข้ากับสาย มีบทบาทหน้าที่กระตุ้นอารมณ์ทำนองเพลงให้สนุกสนาน ในการบรรเลงประกอบการแสดงใช้ประกอบในการแสดงเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลู แต่ปัจจุบัน คณะดิเกร์ฮูลูนิยมใช้กันน้อยมาก หันมาใช้เครื่องสังเคราะห์เสียงแทน ดังแสดงในรูปภาพที่ 2.10

ภาพที่ 2.10 เครื่องสังเคราะห์เสียง (synthesizer)

4. การแต่งกายของผู้แสดงดิเกร์ฮูลู

การแต่งกายของผู้แสดงดิเกร์ฮูลู ผู้แสดงดิเกร์ฮูลูสมัยก่อนมักแต่งชุดอย่างชาวบ้านทั่วไป คือ โปกหัว สวมเสื้อคอกลม นุ่งโสร่ง บางครั้งเห็นบอวูรทำนองไว้มขวัญคู่ต่อสู้ ต่อมาปัจจุบันมีการแต่งกายแบบการเล่นสืละแต่ไม่เห็นบกริซหรือถือกริซ แต่มักแต่งกายแบบไทยมุสลิมทั่วไป และบางโอกาสแต่งกายแบบสมัยนิยม จึงสามารถแบ่งตามหน้าที่ในการแสดง และที่นิยมแต่งกายในปัจจุบัน ดังนี้

4.1 การแต่งกายของผู้แสดง ได้แก่ ตุแกปันตง ตุแกลาซุ และตุแกกาโรละ จะแต่งกายแตกต่างกันตามโอกาสที่แสดง เช่น ในกรณีที่เป็นการแสดงในโอกาสวันสำคัญและโอกาสพิเศษของหน่วยงานราชการและงานที่เป็นพิธีการ จะแต่งกายด้วยชุดมลายู สีสดใส แว่ววาว สะดุดตา ส่วนในโอกาสงานมงคลทั่วไปในหมู่บ้านจะแต่งกายด้วยชุดตามสมัยนิยม ผู้ชายสวมกางเกง เสื้อเชิ้ตหรือเสื้อยืด สวมรองเท้า ถักเท้า ส่วนใหญ่นิยมแต่งกายในงานมงคลทั่วไปของชาวบ้านที่ไม่มีพิธีการ

4.2 การแต่งกายของลูกคู่ที่ทำหน้าที่บรรเลงดนตรีและของลูกคู่ที่ทำหน้าที่รำรำมือ และท่าทางประกอบดนตรี ในกรณีที่เป็นการแสดงแบบเดี่ยวหรือพิธีการจะแต่งกายเน้นความสวยงามด้วยชุดมลายู สีสดใส แว่ววาว สะดุดตา เช่น สีเหลือง สีเขียว สีฟ้า สีส้ม สีชมพู บางคนลูกคู่ที่ทำหน้าที่รำรำมือมีผ้าพาดเฉียงเขียนชื่อคณะของตนทุกคนซึ่งจะพบเห็นในกรณีการแสดงแบบคู่ แต่บางโอกาสในการแสดงที่ไม่เป็นพิธีการ จะแต่งกายตามสบายหรือแต่งกายตามสมัยนิยม สวมเสื้อยืดเขียนชื่อคณะไว้ด้านหลังมีให้เห็นกัน และใช้ผ้าชิ้นเล็กๆ คาดศีรษะทุกคน หรือการแต่งกายของลูกคู่ที่ทำหน้าที่บรรเลงดนตรี ส่วนใหญ่จะแต่งกายตามสบายตามสมัยนิยมทั่วไปเพราะอยู่ด้านหลัง และบางโอกาสก็จะแต่งกายเรียบร้อย ดังแสดงในรูปภาพที่ 2.11

ภาพที่ 2.11 การแต่งกายของลูกคู่แสดงในงานแต่งงานตามหมู่บ้าน

โดย สาริณี เปาะนิ, 1 ม.ค. 2558

5. เวทีที่ใช้แสดง

เวทีการแสดงดิเกร์ฮูลูจะยกไม่สูงไปจากพื้นมากนัก ประมาณแล้วสูงไม่เกิน 1 เมตร มีลักษณะโล่งๆ ไม่มีม่านหรือฉากกั้นไว้ ลูกคู่ขึ้นไปนั่งล้อมวง ร้องรับและตบมือ โยกตัวให้เข้ากับจังหวะดนตรี ส่วนผู้ร้องหรือผู้ใดกลอนจะลุกขึ้นยืนข้างๆ วงลูกคู่ ถ้ากรณีมีการประชันกันแต่ละคณะจะขึ้นนั่งบนเวทีด้วยกัน แต่ล้อมวงแยกกันพอสมควร การแสดงก็พลัดกันร้องทีละรอบ ทั้งรุกทั้งรับเป็นที่ครึกครื้นสບอารมณ์ผู้ชม ส่วนการแสดงดิเกร์ฮูลูที่เป็นพิธีการหรือแสดงในโอกาสสำคัญ ๆ เวทีที่ใช้แสดงจะมีรูปแบบที่แตกต่างกันตามสถานที่ของผู้จัด เช่น หอประชุมของสถานที่ราชการ หรือโรงแรม ลูกคู่ขึ้นไปนั่งเรียงแถวไม่เกิน 2 แถวหน้าและหลัง แถวละ 5 หรือ 6 คน ตามลำดับ หรืออาจจะมากกว่านั้นบ้างเล็กน้อย จะร้องรับปรบมือ โยกตัวให้เข้ากับจังหวะดนตรี ผู้ร้องหรือต้นเสียงจะลุกขึ้นยืนข้างๆ วงลูกคู่หรือด้านหน้า และจะขนาบด้วยผู้เล่นลูกแซคทั้งสองด้านพร้อมवादิสลาที่ครื้นเครงเร้าใจผู้ชม ส่วนผู้เล่นเครื่องดนตรีอื่นก็จะอยู่ด้านหลัง หรือด้านข้างของเวที ซึ่งขึ้นอยู่กับลักษณะของเวทีแต่ละแห่ง ดังแสดงในรูปภาพที่ 2.12

ภาพที่ 2.12 เวทีใช้แสดงในงานแต่งงานตามหมู่บ้าน

โดย สารีณี เปาะนิ, 1 ม.ค. 2558

6. ทำนองดนตรีของดิเกร์ฮูลู

ท่วงทำนองดนตรีนั้นกล่าวกันว่าสมัยโบราณมีจังหวะช้า (สโลว์) เพียงอย่างเดียว ปัจจุบันมีอย่างน้อย 3 จังหวะ คือ สโลว์ แมมโบสโลว์และจังหวะนาฏศิลป์อินเดีย มีข้อสังเกตว่าเนื้อร้องจังหวะใดก็ต้องใช้ร้องกับจังหวะนั้นๆ จะร้องต่างจังหวะกันไม่ได้

ตัวอย่างเนื้อร้องเพลงจังหวะนาฏศิลป์อินเดีย

ตือรีมอ กาเซห์ ออแรกิตอ

มีเตาะ มะอะฮ์ บือลากอ-ลากอ

มุลอ-มุลอเนาะ วะกือรีมอ

ญาแ่ง ซาปอ กาทออาปอ

(ความหมาย)

ขอบคุณชาวเราทุกคน

ขออภัยชาวชนทุกท่าน

ควรเราเดิมเริ่มงาน

ขอท่านอย่าได้ตีเตียน

7. รูปแบบการแสดงเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลู

รูปแบบการแสดงที่ได้รับเชิญเพื่อแสดงความสนุกสนานในชุมชน ส่วนใหญ่ลูกคู่แต่ละคณะจะนั่งหันหน้าเข้าหากันล้อมกันเป็นวง ส่วนผู้ร้องโต้ตอบและนักดนตรีจะอยู่นอกวงหรือในวงก็ได้แต่ส่วนใหญ่จะอยู่นอกวง ซึ่งผู้แสดงต้องอยู่คนละคณะกันเป็นความต้องการของเจ้าภาพและผู้ชมเพราะจะทำให้สร้างความสนุกสนานให้ผู้ชม เป็นรูปแบบที่มีมาตั้งแต่สมัยโบราณ

การแสดงที่ได้รับเชิญเพื่อการสาธิตการแสดงดิเกร์ฮูลู รูปแบบการแสดงส่วนใหญ่ ทั้งผู้โต้ตอบและลูกคู่เป็นคนละเดียวกันหรือไม่ก็ได้ ซึ่งได้รับการติดต่อจากเจ้าภาพให้มาแสดงสาธิตการแสดงดิเกร์ฮูลู ซึ่งเจ้าภาพส่วนใหญ่จะเป็นหน่วยงานราชการต่างๆ

ส่วนการแสดงเพื่อการแข่งขันในงานเทศกาลต่างๆ ของจังหวัด ปัจจุบันสามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีการส่งเสริมให้มีการแสดงดิเกร์ฮูลูกันมากในแต่ละจังหวัด จะมีการจัดการแข่งขัน การประกวดการแสดงดิเกร์ฮูลูให้ดูเป็นประจำทุกปี เช่น จังหวัดปัตตานี จัดการแข่งขันประกวดดิเกร์ฮูลูทุกครั้งที่มีการจัดงานกาชาดของจังหวัด

รูปแบบการแสดงของดิเกร์ฮูลูจึงถูกจัดขึ้นอย่างเป็นทางการ ทั้งรูปแบบของการแต่งกาย การนั่งแสดงบนเวทีและเนื้อหาการร้อง ซึ่งเสื้อผ้าการแต่งกายที่มีสีสันสวยงาม ลูกคู่จะสวมใส่เหมือนกันทั้งทีม หัวหน้าคณะจะแต่งกายแตกต่างออกไปให้ดูเด่นเป็นสง่า ส่วนรูปแบบการนั่งแสดงบนเวที ลูกคู่ถูกจัดให้นั่งหันหน้าไปทางด้านเวทีและนั่งให้เป็นแถวมีระเบียบ มีนักร้อง นักดนตรี นั่งแฝงตัวอยู่ด้านหลังของลูกคู่ ส่วนหัวหน้าคณะผู้ขับกาโรดิเกร์ฮูลูจะนั่งอยู่ด้านข้างคณะ ทั้งสองคณะที่เข้าแข่งขันจะมีรูปแบบการนั่งที่เหมือนกัน และเนื้อหาในการร้อง จะมีภาคบังคับให้ร้องเนื้อหาที่สร้างสรรค์ประโยชน์ต่อส่วนรวม ซึ่งแล้วแต่เจ้าภาพจะจัดให้หรือเพื่อความยุติธรรมก็จะมีการจับฉลากเนื้อหาการร้องกันด้วย เช่น เนื้อหาต่อต้านยาเสพติด อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การปกครอง อนุรักษ์สร้างสรรค์สังคม การต่อต้านการก่อการร้าย เป็นต้น

รูปแบบการแสดงเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลู จึงสามารถแบ่งออกเป็น 2 รูปแบบใหญ่ๆ คือ

7.1 รูปแบบการแสดงแบบคู่ เป็นการแสดงแบบดั้งเดิม มีการแสดงครั้งละ 2 คณะ แต่ละคณะลูกคู่จะนั่งล้อมเป็นวงกลมบนเวทีห่างกันพอประมาณ สลับกันแสดงทีละคณะจนครบขั้นตอนจะเว้นขั้นตอนสุดท้าย คือ การร้องเพลงลาหลังจากนั้นคณะที่ 2 เริ่มแสดงจนครบขั้นตอนแล้วทำหน้าที่ร้องเพลงลา บางโอกาสทั้งสองคณะจะร่วมกันร้องเพลงลา คณะวรรคและลูกคู่ช่วยกันร้องรับเป็นการอำลาผู้ชม ลักษณะการแสดงแบบคู่ลูกคู่ที่นั่งเป็นวงกลม จะตบมือและรำมือไล่ล่อกันอยู่ในวงด้วยความครึกครื้นเข้ากับจังหวะดนตรีและการร้องรับใช้เวลา ในการแสดงเป็นเวลานาน เน้นความสนุกสนานและเล่นตลกขบขันที่เรียกว่า จีแฉ หรือการเล่นเบ็ดเตล็ด ซึ่งเป็นช่วงเบ็ดเตล็ดนี้ดูสนุกสนาน ตลกขบขัน และตลกขบขันของแต่ละคณะจะเข้ามารวม จีแฉ ด้วยทำให้เป็นที่สนุกสนานและบางครั้งเล่นและแสดงกันจนถึงสว่าง การแสดงรูปแบบนี้นิยมเล่นในงานมงคลของชาวบ้านทั่วไป เช่น งาน

แต่งงาน งานเข้าสู่นัด งานขึ้นบ้านใหม่ หรือในโอกาสที่บริษัทผลิตจำหน่ายเทปคาสเซ็ทและซีดีร่วมกับศิลปินในสังกัดจัดให้มีขึ้น ดังแสดงในรูปภาพที่ 2.13

ภาพที่ 2.13 ทำร้ายรำของการละเล่นเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลู

โดย สาริณี เปาะนิ, 12 กุมภาพันธ์ 2558

7.2 การแสดงแบบเดี่ยว เป็นการแสดงที่พัฒนาปรับเปลี่ยน และประยุกต์มาจากการแสดงแบบคู่ เป็นการแสดงคนเดียวเน้นความสวยงามของการแต่งกายและท่าทางการรำรำมือของลูกคู่ โดยลูกคู่จะนั่งเรียงแถวหน้ากระดานบริเวณด้านหน้าเวที 4 - 6 คน ตูแกลาโรหรือผู้ร้องกลอนสดจะร้องกลอนสดคนเดียวแล้วลูกคู่ร้องรับหรือผู้ร้องกลอนสด 2 คนสลับกันร้องกลอนสดคนละครบโดยมีลูกคู่ร้องรับการแสดงแบบเดียวนิยมแสดงในช่วงเวลาสั้นๆ 30 นาที ถึง 1 ชั่วโมง นิยมแสดงในงานของทางราชการ และโอกาสสำคัญต่างๆ โดยเจ้าภาพจะเป็นผู้กำหนดเวลาแสดงสลับกับรายการแสดงอื่นๆ หรือในโอกาสที่แสดงเพื่อแข่งขัน ถ้ามีหลายคณะจะสลับกันขึ้นแสดงบนเวทีทีละคณะตามเวลาที่กำหนดให้

8. ขั้นตอนการแสดงเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลู

อุไรรัตน์ ยามาเรียง (2549) และภิญโญ เวชโช (2549) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการแสดงเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูว่าใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้มีวิธีการและขั้นตอนในการแสดงของแต่ละคณะ ซึ่งถือเป็นธรรมเนียมนิยมในการแสดงตามลำดับ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ผู้แสดงขึ้นไปนั่งบนเวทีที่ใช้แสดง ในการแสดงดิเกร์ฮูลูบริเวณพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ คณะดิเกร์ฮูลูแต่ละทีมนั่งล้อมวงแยกกันเป็นกลุ่มๆ มี 2 กลุ่ม หรือ 2 ทีม หรือจะนั่งเป็นวงกลม 2 วง กรณีที่แสดงแบบคู่ และลูกคู่ที่ทำหน้าที่บรรเลงดนตรีนั่งเป็นครึ่งวงกลมหรือเป็น

วงกลม โดยมีตุ๊กปาตง ตุ๊กกายอหรือตุ๊กกลาฐุ และตุ๊กกาโระ นั่งใกล้ๆ กับลูกคู่ที่บรรเลงดนตรี และในการแสดงตามพิธี หรือ ในกรณีที่แสดงแบบเดี่ยวลูกคู่จะนั่งเรียงแถวหน้ากระดาน บริเวณด้านหน้าของเวที เริ่มด้วยผู้แสดงขึ้นไปนั่งบนเวทีที่ใช้แสดง ซึ่งบางการแสดงนักดนตรีจะขึ้นไปนั่งก่อน แล้วเริ่มบรรเลงดนตรีเป็นจังหวะ ให้ลูกคู่และผู้แสดงอื่นๆ เดินขึ้นมาบนเวทีเป็นจังหวะไปตามเสียงดนตรี เมื่อทุกคนพร้อมก็จะทำความเคารพแขกผู้มีเกียรติที่มาชมการแสดงหน้าเวที ผู้เล่นและลูกคู่จะนั่งเรียงแถวหน้ากระดานบริเวณด้านหน้าของเวที โดยมีผู้แสดงนั่งใกล้ๆ กับลูกคู่ที่บรรเลงดนตรี

ขั้นตอนที่ 2 หลังจากนั้นในการแสดงเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลู จะเริ่มแสดงด้วยดนตรีโหมโรงรำอารมณ์ผู้ดู เริ่มต้นการโหมโรง ด้วยเครื่องดนตรีหลัก 3 ชนิด ได้แก่ รำมะนา 2 ใบ คือ รำมะนาใหญ่และรำมะนาเล็ก และฆ้อง การโหมโรงมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการเรียกความสนใจจากท่านผู้ชมให้หันมาชมการแสดงมากขึ้น การโหมโรงนั้นมี 3 จังหวะ ได้แก่ จังหวะแรก เรียกว่า “ตาโบะ” ซึ่ง เป็นการเริ่มต้นของการเล่นเพลงพื้นบ้าน ดิเกร์ฮูลู การโหมโรงจะมีเฉพาะการบรรเลงดนตรีจากจังหวะช้าและค่อยเร็วขึ้นเร็วขึ้น พร้อมการรำรำมือของลูกคู่ ประมาณ 1-2 นาที สมัยก่อนมีการไหว้ครู เพื่อประชันกันมักจะ เป็นคนที่ต่างหมู่บ้าน หรือเจ้าภาพจัดการเชิญชวนร่วมแข่งขัน บางครั้งต่างฝ่ายต่างมักใช้กำลังภายใน เช่น อาจมี “บอมบอ” หรือหมอบีคอยปัดรังควานคู่ต่อสู้ แต่ปัจจุบันถือเป็นกีฬา สู้กันด้วยศิลปะ หรือคารมคมคาย บางคราวอาจใช้เวลาได้กันถึง 10 ชั่วโมงติดกันโดยไม่หยุดพัก ต่อด้วยจังหวะที่สอง เรียกว่า การตีจังหวะ “ปันทน” ซึ่งจะตีให้เป็นเพลงแต่ไม่มีการร้องเพลงและจบด้วยจังหวะสุดท้าย ที่เรียกว่า “แจนอ” คือ การจบการโหมโรง แล้วจึงมีการดำเนินการลำดับขั้นต่อไป

ขั้นตอนที่ 3 เมื่อลูกคู่โหมโรงเสร็จแล้ว จากนั้นก็เริ่มด้วยการร้องเพลงปันทนครั้งที่ 1 หนึ่งเพลง จะมีการขับปาตง ปันตง หรือปาตง เป็นการร้องบทกลอนมลายูโดยตุ๊กปันตงด้วยทำนองซ้ำๆ เพื่อเป็นการท้าทายผู้ชม ต้องเป็นเพลงดั้งเดิมของดิเกร์ฮูลูซึ่งมีลักษณะเป็นเรื่องราว แล้วแต่ประเด็นที่จะหยิบยก หรือเนื้อหาที่ร้องเกี่ยวกับการชี้แนะในการกระทำความดี ความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ตัวอย่างเช่น

มารีละห์ก็ตอ	กาเซห์แฮปือละห์
ตูวอแดมุดอ	อาดออาปอกิตอมาละห์
ตะกือรือญูซาปอ	นียัตดาเลฮาติบูวีฆือมะห์ (สร้อย)
มารีละห์ก็ตอ	โอ.....โอ.....โอ.....

(อุไรรัตน์ ยามาเร้ง, 2549)

อ้อ.....	อ้อ.....
ว้ายเฮาดารอเฮาดารี	มารีก็ตอปากะตือองา
ฮีดบดาแลदनนิยอฮีนี	เนาะแนปากา ญาแงมะงา

อาแกชือแน ตีร์ซิ่นตีร์ แดฮาร์โบและหื้ออแรรามา
 กืออูแนง ปือนอมัสตี กือนอบูวะ ปากะอาญา (สร้อย)
 อือ..... อือ.....

ขอบร์ลา ขอบร์ ยาแงดีฆาโต๊ะห์
 อาแกมีมบาวา ฮาตีญอติโอโฆะห์
 ออแรแยขอบร์ ฆันญาแรบาเยะชูโงะห์
 นาบิกิตออาญา ซิปัตขอบร์กือนอปาโต๊ะห์ (สร้อย)
 ขอบร์ ขอบร์ ลา ขอบร์ ขอบร์ ขอบร์ ลา ขอบร์ ขอบร์ลาขอบร์
 (มีสูตรอ มูซอ. 2549)

ขั้นตอนที่ 4 จากนั้น จะมีนักร้องตีเกร์ฮูลู หรือ ตูแกลลาฮู ออกมาร้องจังหวะต่างๆ ซึ่งจะเป็น เพลงลูกทุ่งหรือเพลงที่แต่งขึ้นมาเองก็ได้ และจะมีการร้องเพลงสลับกันระหว่างผู้ใต้และผู้ตอบอีกฝ่าย หนึ่งลาฮูเป็นการร้องเพลงยอตนิยมของช่วงเวลานั้นๆ โดยตูแกลลาฮู หรือเพลงโด่งดังที่แต่งขึ้นเอง 2 - 3 เพลง นักร้องออกมาร้องจังหวะต่างๆ บางทีเนื้อร้องกล่าวถึงความประสงค์ในการเล่น เช่น เจ้าภาพ ต้องการให้มาแสดงในงานมาแกบูโละ หรือพิธีเข้าสู่หัตหรืองานฮารีรายอ

ขั้นตอนที่ 5 การเล่นตลก เบ็ดเตล็ดหรือจีแจ เป็นการแสดงพูดคุยตลกขบขันและร้องเพลงแนว ตลกสร้างอารมณ์ขันให้กับผู้ชมการแสดงแล้วแต่โอกาสและสถานการณ์ นิยมมากในการแสดงแบบคู่ ตูกาโระ ตูแกยอขอหรือตูแกลลาฮู และตูแกปาดง ทั้งสองคณะจะร่วมสร้างบรรยากาศขบขันในการ แสดง

ขั้นตอนที่ 6 จากนั้นจะมีการขับกลอน โต้ตอบบทกลอนกัน กล่าวถึงเหตุการณ์บ้านเมืองหรือ ความรักของหนุ่มสาวหรือเรื่องตลกปอกฮาซ้อนข้างสัปดนอย่างลำดัด บางครั้งก่อนลงมือแสดงผู้ขับ กลอนมักค้นคว้าสืบถามปัญหาในท้องถิ่นนั้นๆ เช่น หมู่บ้านใดมีปัญหาเรื่องขโมย การแสดง ก็จ ะวางแผนให้คนหนึ่งเป็นขโมย อีกคนหนึ่งเป็นตำรวจต่างฝ่ายต่างใช้คารมเสียดสีตอบโต้กันครึกครื้น นับว่าเป็นการสั่งสอนและให้บทเรียนแก่ประชาชนผู้ชมโดยทางอ้อมด้วย บทโต้ตอบดิเกร์ฮูลูจะเผ็ดมัน ขึ้นตามลำดับ บางครั้งก็กระทบกระทั่งเสียดสีกัน บางคราวก็โต้กันทำนองหยอเย้ยกปัญหาмаกล่าวแ ก้กัน ซึ่งทำให้ผู้ดูชื่นชอบในคารมและปฏิภาณไหวพริบจนกระทั่งเวลาล่วงเลยไปอย่างไม่รู้ตัว หัวหน้า คณะจะขับกาโระ ในประเด็นที่เกี่ยวกับงานที่ได้มาแสดงและมีการโต้ตอบกับอีกฝ่าย ซึ่งข้อมูลที่ขับ กลอนในตอนนี้จะบ่งบอกถึงภูมิความรู้ความสามารถของตัวผู้แสดงดิเกร์ฮูลูคนนั้นด้วย หากมีการ ประชัน 2 กลุ่ม จะมีการร้องโต้ตอบกันหลายครั้งสลับกันไปมา ซึ่งแล้วแต่เวลาที่จะใช้ในการแสดงใน ครั้งนั้น กาโระ เป็นการร้องกลอนสดของตูแกลกาโระ ลักษณะของกลอนสดที่ร้อง ซึ่งจะมี 3 ท่วงทำนอง ตามลำดับความนิยม ดังนี้

1. กาโระกลาแต หรือท่วงทำนองกลอนสดแบบกลันตัน เป็นบทร้องกลอนสดที่ใช้สำนวนภาษามลายูท้องถิ่นของรัฐกลันตัน ประเทศมาเลเซีย เป็นสำนวนภาษาที่สุภาพไพเราะ มีความนุ่มนวล ท่วงทำนองในการร้องส่งและร้องรับของลูกคู่จะเริ่มต้นด้วยทำนองช้า ๆ แล้วค่อย ๆ เร็วขึ้น ๆ และดนตรีจะบรรเลงเร็วขึ้นตาม ผู้ร้องจะต้องมีปฏิภาณคิดถ้อยคำให้เป็นเรื่องราวมีสาระสอดแทรกและลงสัมผัสของคำของวรรคท้ายตามฉันทลักษณ์ของบทกลอนมลายู คือ ปาตง หรือ ปันตน ดังตัวอย่าง

กาโระกลาแต หรือ กลอนสดกลันตัน

ฮาย...ฮาบีห์ ซึแยลาฮู	กิตอมาริกาโระ ซบือตา (ลูกคู่ร้องรับ)
ฮาบีห์ซาตู ซามง ซาตู	บราซอดียอ เคาะออแร ดืองา (ลูกคู่ร้องรับ)
जारอ จารอ ดิเกร์ บาระ	ดูแน ดูแน กิตอมาฮาย (ลูกคู่ร้องรับ)
ตาโกะ ปูวะห์ ออแร ดืองา	กิตอ ตูกาปูเลาะ แปเซ็ง (ลูกคู่ร้องรับ)

(อาหามะ ดอเลาะ, 2548)

(ความหมาย)

ฮาย...หมดช่วงเวลาของเพลง	เรามาร้องกลอนสดอีกครั้ง (ลูกคู่ร้องรับ)
จบหนึ่งเพลงต่ออีกเพลง	แน่นอนอยู่แล้วท่านผู้ฟัง (ลูกคู่ร้องรับ)
เป็นรูปแบบดิเกร์ฮูล	ที่เราร้องเล่นกันมา (ลูกคู่ร้องรับ)
เพื่อไม่ให้ผู้ฟังเบื่อ	เรามาย่ี่ยนการเล่นอีกครั้ง (ลูกคู่ร้องรับ)

(อับดุลนาเซร์ ดีเยาะ, แปล)

กรณีมีการร้อง 2 คน จะสลับกันร้องคนละ 2 วรรคหรือคนละวรรค ขึ้นต้นด้วยวรรคส่งหรือมาแต่แล้วคนที่ 2 ร้องวรรครับ หรือ ปูโกล ดังตัวอย่าง

กาโระกลาแต หรือ กลอนสดกลันตัน

A บอมอและสุลาฮู	เนาะกาโระปูเลาะซือกาลี (ลูกคู่รับ)
B อา...นิงบารูตาฮู	แยกาลีตีฆอากาลี (ลูกคู่รับ)
A ไฮ...เนาะกาโระ ซือกาลี	อาเนาะ อาเนาะ บาเปาะ บาเปาะ (ลูกคู่รับ)
B ซือแลซือลีตกาฆาตี	สือตา ลาซีแดมอปูเลาะ (ลูกคู่รับ)
A อาเนาะยาแต อาเนาะตีนอ	อึบู บาเปาะกาเซะซาแย (ลูกคู่ร้องรับ)
B กิตออาเนาะปาตอแดมอ	กือนอดือองอแรตูวอลาแร (ลูกคู่ร้องรับ)

(ยูโซะ ป่อทอง, มะ ลาแม, 2545)

(ความหมาย)

A จบเพลงพอดี	มาร้องกลอนสดอีกครั้ง (ลูกคู่ร้อง)
B เรามาเริ่มกันใหม่	หนึ่ง สอง สาม (ลูกคู่รับ)
A ไฮ...มาร้องกลอนสดกันต่อ	ให้เด็กๆ พ่อแม่พี่น้องรับฟัง (ลูกคู่รับ)
B เรามาสลับกันร้อง	ผมร้องแล้วคุณก็ร้องต่อ (ลูกคู่รับ)
A ลูกๆ หลิงชาย	พ่อ แม่ที่เคารพ (ลูกคู่รับ)
B เราเป็นลูกเป็นเด็กกว่า	เราต้องเชื่อฟังคนเฒ่าคนแก่ (ลูกคู่รับ)

(อับดุลนาเซอร์ ดีเยาะ, แปล)

2* กาโระแยะกิ หรือ กาโระแยกิ เป็นการขับกลอนท่วงทำนองกลอนสดร้องกาโระ เบิกทาง หัวหน้าคณะดิเกร์ฮูลูกล่าวสวัสดิ์เจ้าภาพประธานในพิธีและท่านผู้ชม บอกจุดประสงค์การมาแสดงในงานครั้งนี้ ซึ่งเป็นการขับกลอนสดที่ต้องอาศัยความรู้ความสามารถของหัวหน้าคณะดิเกร์ฮูลู และความสำคัญก็อยู่ตรงนี้ที่สามารถขับกลอนสด ๆ ได้ ไม่ใช่ใครก็ได้ที่สามารถขับกลอนสดและเป็น หัวหน้าคณะดิเกร์ฮูลูกันได้ง่ายๆ กาโระแยะกิเป็นท่วงทำนองการร้องกลอนสดที่ดัดแปลงมาจาก ท่วงทำนองกลอนสด กาโระกลาแต่ แต่การร้องกลอนสด กาโระแยะกิ ร้องให้ช้าลง มีการร้องเอื้อนเสียง คำสุดท้ายของวรรค ทำให้ฟังไพเราะ นุ่มนวลและอ่อนช้อยกว่ากลอนสด กาโระกลาแต่ และได้รับความนิยมใช้ในการร้องรองลงมาจากกลอนสด กาโระกลาแต่ ดังตัวอย่าง

กาโระแยะกิ หรือ กลอนสดแยะกิ

อัสสาลามูออลัยกุม	ดีเริงซาแลมีนะซ็อมอ (ลูกคู่รับ)
มานออาดอบอเวาะปาง	บูละกาตอมินะบือลากอ (ลูกคู่รับ)
ตือรีมอกาเซะตูแวกือริญอ	ซ็อกาลิตีองากามากาน (ลูกคู่รับ)
แดมอปาเดะพูเวะฮามอ	มารีซาหาย มารีก็อนา (ลูกคู่รับ)

(มาหะมะ ดอเลาะ, 2548)

(ความหมาย)

อัสสาลามูออลัยกุม	ขอสลามแก่ผู้ฟังทุกคน
ที่นั่งอยู่ทุก ๆ ท่าน ณ ที่นี้	ขอบอกกล่าวแก่ท่านทุกคน
ขอขอบคุณเจ้าภาพ	พร้อมด้วยคณะกรรมการ
ที่ท่านได้เชิญพวกเรา	ได้มาร่วมจักกับเพื่อน ๆ

(อับดุลนาเซอร์ ดีเยาะ, แปล)

กาโระแยะกิ หรือ กลอนสดแยะกิ

ตือรีมอกาเซะเซาเดารอ	แยมุสลิยอเสาดารี (สร้อย ลูกคู่ตาม)
----------------------	------------------------------------

มุลอ มุลอ บุกอสรอ	มีเตาะตาเบะตุลูลูกกาสิ (สร้อย ลูกคู่ตาม)
กาเซห์แฮบือลัสอาดอฮัรฆอ	บือรีตือตบตาแลญิวอ (สร้อย ลูกคู่ตาม)
ญาแตตือนญาแงลูปอ	บือลาญาบือชามอ ชามอ (สร้อย ลูกคู่ตาม)
มากอปาแตสีนิงตุล	เตาะเล๊ะกือตอปาแยปาแย (สร้อย ลูกคู่ตาม)
สาปาตือปะกือนอบราดู	มารีตังวาวาบูล (สร้อย ลูกคู่ตาม)

ซลามัตปาตอเซตารอ	ยังมานอ อาตอดีซีนิง (สร้อย)
ฮิดบซื่อแนระยะณือลาตอ	ตือราโตแรเนาแนกือนอปือติง (สร้อย)
กือนออีโกะ ตืองากาตอ	ตะกือรอซาปอซาปอ (สร้อย)
กือนออีโกะ ตืองากาตอ	ตะกือรอซาปอซาปอ (สร้อย)
ฮารับอาเคาะบือรูซอฮอ	อาแกญายออบือชามอชามอ (สร้อย)
(มัสตอรอ มุซอ. 2549)	

3. กาโระตานี หรือ กลอนสดปัตตานี เป็นท่วงทำนองกลอนสดที่ใช้สำนวนภาษามลายู ท้องถิ่นปัตตานี หรือมักจะเรียกว่าภาษายาวี เป็นบทหรือสั้น ๆ กะทัดรัด รวดเร็ว นิยมใช้เป็นบทร้องโต้ตอบฝ่ายตรงข้าม และใช้คารมที่ดุดัน เผ็ดร้อน เด็ดขาด ได้รับความนิยมมากในอดีตเพราะนิยมโต้คารมกันรุนแรงระหว่างคู่ตรงข้าม เริ่มจากลูกคู่ร้องสร้อยพร้อมกับกระทั่งจังหวะดนตรีบรรเลงที่รวดเร็ว เผ็ดร้อน เช่นกัน สามารถเร้าใจผู้ฟังหรือผู้ชมให้มีอารมณ์ครึกครื้นตามไปด้วย ผู้ทำหน้าที่ร้องกลอนสดจะร้องหรือพูดในวรรคต่อไปโดยให้มีเนื้อหาที่สัมพันธ์กับบทสร้อยที่ขึ้นต้น สลับกันไประหว่างลูกคู่กับผู้ร้องกลอนสด ในปัจจุบันการร้องกลอนสด กาโระตานี นิยมนำมาใช้ร้องเล่นเป็นบางโอกาส หรือในกรณีที่มีการบังคับร้องในการแข่งขัน

กาโระตานี หรือ กลอนสดปัตตานี

แมะแย โอ แมะแย	วะปอ เตาะยูวา แจนอ (สร้อย)
มามะ ฮีเงแจจะ ออแรบูแย	เปะยะยอ เนาะกาเตาะปาลอ
แมะแย โอ แมะแย	วะปอ เตาะยูวา แจนอ (สร้อย)
โอ... มอแล ฮียาแล	ตือปะ แมะแย ซามา ออแร
แมะแย โอ แมะแย	วะปอ เตาะยูวา แจนอ (สร้อย)
ฮาย...กือตอ เตาะ วอแซ	แมะแย ตู เหาะกือตอ

(ยูโซะ บ่อทอง, 2549 มิถุนายน 12)

(ความหมาย)

แมะแย โอ แมะแย	ทำไมไม่ขายลอดช่อง (สร้อย)
----------------	---------------------------

มามะไปจีบแม่มาย	ระวังพ่อเขาจะตีหัว
แม่แยะ โอ แม่แยะ	ทำไมไม่ขายลอตช่อง (สร้อย)
โอ...เมื่อคืนไปที่บ้าน	แม่แยะเห็นคนมากมาย
แม่แยะ โอ แม่แยะ	ทำไมไม่ขายลอตช่อง (สร้อย)
ฮาย...เราไม่สน	เพราะแม่แยะเป็นของเรา

(อับดุลนาเซอร์ ดีเยาะ, แปล)

จากบทร่ายกลอนสดข้างต้น ลูกคู่ร้องสร้อยเพลงว่า แม่แยะ โอ แม่แยะ ะปอ เตาะยูวา แจ นอ (แม่แยะ โอ แม่แยะ ทำไมไม่ขายลอตช่อง) แล้วผู้ร้องกลอนสดหรือตุ๊กกาโระ จะร้องเนื้อหาที่เกี่ยวกับ แม่แยะ ไปเรื่อยจนจบ ซึ่งเนื้อร้องลักษณะนี้ เด็ก ๆ ในหมู่บ้านจะจำสร้อยเพลงแล้วนำไปร้องเล่นกับเพื่อน ๆ โดยคิดค้นเนื้อหาขึ้นมาเอง มีลักษณะคล้าย ๆ กับเพลงสอนเด็กของไทย กบเอ๋ยทำไมจึงร้อง หรือดังตัวอย่างต่อไปนี้ที่ร้องกลอนสดและสร้อยเพลงที่เกี่ยวกับวัยรุ่นกับยาเสพติดว่า

กาโระตานิง หรือ กลอนสดปัตตานี

โอ...อาแว โอ อาแว	ยาแง อีชะ กายอ (สร้อย)
เฮ้...มิงยาแง โตะกาแง	ดาตู ตาฮู อีชะโบะแลยารอ
โอ...อาแว โอ อาแว	ยาแง อีชะ กายอ (สร้อย)
กาถู มิงโตะ กาแง	ตาเตาะ แปเตาะห์ สกามอ

(ยูโซะ บ่อทอง, 2549 มิถุนายน 12)

(ความหมาย)

โอ...ไอ้หนุ่มเอ๋ย ไอ้หนุ่ม	อย่าริไปเสพยา (สร้อย)
เฮ้...อย่าไปยุ่ง	ตำรวจรู้เข้าจะจับไปขังตาราง
โอ...ไอ้หนุ่มเอ๋ย ไอ้หนุ่ม	อย่าริไปเสพยา (สร้อย)
ถ้าไปยุ่งเกี่ยว	ไม่มีประโยชน์อะไรเลย

(อับดุลนาเซอร์ ดีเยาะ, แปล)

และหัวหน้าคณะผู้ขับกาโระร้องเพลงป็นตนอีกครั้ง เป็นครั้งที่ 2 ซึ่งเป็นเพลงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับประเด็นที่ร้องในครั้งที่ 1

ขั้นตอนที่ 7 บทสั้ลา เพลงลา หรือเพลงจากเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูมีลักษณะเหมือนกับเพลงพื้นบ้านในวัฒนธรรมของภูมิภาคอื่นๆ คือ เมื่อเล่นและแสดงแล้วขั้นตอนสุดท้ายจะต้องมีเพลงลาหรือเพลงจาก มีผู้ร้องกลอนสด ซึ่งมีเนื้อหาสั่งเสียคู่เล่นเพลงของตนเป็นการอำลาอย่างอาลัยอาวรณ์ และอำลาผู้ชมทั้งหลาย เป็นการขอบคุณ ร้องรำพันเกี่ยวกับการจากลากล่าวขอโทษและแสดงความอาลัยผู้ดูทุกคน และที่จะขาดเสียมิได้ คือ ลาเจ้าของงานโดยจะกล่าวถึงความสำนึกถึงในบุญคุณที่ไปหา

ว่าจ้างคณะเพลงมาเล่น ขอขอบคุณเจ้าภาพที่เชิญให้มาแสดง ผู้ร้องจะลาด้วยถ้อยคำอ่อนหวาน น้ำเสียงแกมเศร้าโศกจนผู้ดูแลเจ้าภาพเกิดความอาวรณ์ อาจเมตตาให้รางวัลเป็นการปลอบใจ ท้ายสุดจะร้องเพลงอวยพรเจ้าภาพและผู้ดูต่อไป โดยเริ่มจากลูกคู่ร้องสร้อยเพลงลาแล้วตามด้วยกลอนสด สลับกันไปใช้เวลาประมาณ 1 - 3 นาที หรือหากเป็นการประชันระหว่างสองกลุ่ม หัวหน้าคณะของฝ่ายตรงข้าม จะลุกขึ้นขับ“วาบูลัน”ซึ่งเป็นบทลา บอกให้รู้ว่า การแสดงดิเกร์ฮูลูในครั้งนี้กำลังจะสิ้นสุด บทลามีลักษณะเหมือนเพลงพื้นบ้านในวัฒนธรรมอื่นๆ คือ เมื่อเล่นและแสดงแล้ว ขั้นตอนสุดท้ายต้องร้องเพลงลา เพลงลาในการร้องเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูมีหลายรูปแบบ และลักษณะของสร้อยเพลงที่นิยมใช้ในเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลู มี 4 แบบตามความนิยมที่นำมาใช้ ดังนี้

1. ตัวอย่างสร้อย เพลงลา วาบูลแล หรือ เพลงลา ว่าววงเดือน

เอวา เอวาบูลแล วาบูลแล ตือรายูตีซอ (สร้อย)
 ตรีมอกาเซะ ตูแหว ตูแหว มานออาดอ ฮาดีมแปปาง ซายอ
 สือมื่อลม เนาะตฺรงซื่อแลแง มีเตาะ มาอะ ตูวอแตมุดอ
 (ยูโซะ บ่อทอง. 2549)

(ความหมาย)

โอ...ว่าวเอ๋ยว่าววงเดือน ว่าววงเดือนผูกเชือกสามมูม (สร้อย)
 ขอขอบคุณทุกๆ ท่าน ที่นั่งอยู่หน้าเวทีแห่งนี้
 ก่อนที่จะลงจากเวที ขออภัยทั้งคนแก่ คนหนุ่ม
 (อับดุลนาเซอร์ ดีเยาะ เปล)

2. ตัวอย่างสร้อยเพลงลา กุละมาแล หรือ เพลงลา เห็ดกลางคีน

กุละ...กุละ มาแล กุละ มาแล จือเราะะ จือวาจอ (สร้อย)
 ตรีมอกาเซะ กาลี ลาซี อาแบอาแบ เหาะมานอ ซูดี มาริ ดือองา บรากอ บรากอ
 กุละ...กุละ มาแล กุละ มาแล จือเราะะ จือวาจอ (สร้อย)
 เหาะ มาริ ดือองา ตินอ ยาแต ซิละ ซาเลาะ ยาแง ซึแป ดาแล ดาดอ
 กุละ...กุละ มาแล กุละ มาแล จือเราะะ จือวาจอ (สร้อย)
 (ยูโซะ บ่อทอง. 2549)

(ความหมาย)

เห็ดเอ๋ย เห็ดกลางคีน เห็ดกลางคีนส่องแสงแวววาว (สร้อย)
 ขอขอบคุณอีกครั้งสำหรับพี่ๆ ทุกๆ คนที่มาร่วมชม
 เห็ดเอ๋ย เห็ดกลางคีน เห็นกลางคีนส่องแสงแวววาว (สร้อย)

ทั้งหญิงทั้งชาย ที่มาชมในค่ำคืนนี้ หากผิดพลาดประการใด กอঁอย่าเก็บไว้ในใจ
 เห็นเอ๋ย เห็นกลางคืน เห็นกลางคืนส่องแสงแวววาว (สร้อย)
 (อัปดุลนาเซอร์ ดีเยาะ แปล)

3. ตัวอย่างสร้อย เพลงลา อีแกดุยง หรือเพลงลา นางเงือก

อีแก...อีแก ดุยง	ตูโอะ อีแก มูคอ มานูชียอ (สร้อย)
อามอ ซอแร เนาะ มีเตาะอาปง	ดาแล ฮาตี นีเว บาซอ ชูกอ
อีแก...อีแก ดุยง	ตูโอะ อีแก มูคอ มานูชียอ (สร้อย)
ฮาย...ซื่อป้อลงอามอเนาะ ตูรง ปาง	ชีละ ซาเลาะ ยาแง ลาโดะตือฆอ
อีแก...อีแก ดุยง	ตูโอะ อีแก มูคอ มานูชียอ (สร้อย)
เหาะโดะบานา อาตาวอ ดีกำปง	ลายกักาลี กัตอ บูละ ยูปอ
อีแก...อีแก ดุยง	ตูโอะ อีแก มูคอ มานูชียอ (สร้อย)

(ยูโซะ บ่อทอง. 2549)

(ความหมาย)

นางเงือก เอ๋ย...นางเงือก	ตัวเป็นปลา หน้าเป็นมนุษย์ (สร้อย)
ผมขอเป็นตัวแทนกล่าวขอภัย	ขอให้ในใจมีความสุข
นางเงือก เอ๋ย... นางเงือก	ตัวเป็นปลา หน้าเป็นมนุษย์ (สร้อย)
ฮาย ก่อนที่ผมจะลงจากเวทีแห่งนี้	หากผิดพลาดประการใดก็อย่าเก็บไว้ในใจ

นางเงือก เอ๋ย...นางเงือก	ตัวเป็นปลา หน้าเป็นมนุษย์ (สร้อย)
ท่านผู้ฟังทั้งที่อยู่ในเมืองและชนบท	เราจะได้มาพบกันใหม่อีกครั้ง
นางเงือก เอ๋ย... นางเงือก	ตัวเป็นปลา หน้าเป็นมนุษย์ (สร้อย)

(อัปดุลนาเซอร์ ดีเยาะ. แปล)

4. สร้อยเพลงลา ดายง หรือเพลงลา พายเรือ

อา...ดายง เจ๊ะมามะ ดายง	ดายง มานูยู มูโละ กูวาลอ (สร้อย)
เหาะมานอ ชีละ อามอ ซอแร มีเตาะ อาปง ยาแง โตะ ชีแป ดาแล ดาตอ	
อา...ดายง เจ๊ะมามะ ดายง	ดงยง มานูยู มูโละ กูวาลอ (สร้อย)

(ยูโซะ บ่อทอง. 2549)

(ความหมาย)

อา...เจ๊ะมามะพายเรือ	พายเรือเข้าไปในปากอ่าว (สร้อย)
----------------------	--------------------------------

สิ่งใดที่ผิดพลาดผมขอเป็นตัวแทนขออภัย อย่าได้นำไปเก็บไว้ในใจ

อา...เจ๊ะมามะพายเรือ

พายเรือเข้าไปในปากอ่าว (สร้อย)

(อับดุลนาเซอร์ ดีเยาะ แปล)

สร้อยเพลงลาทั้ง 4 แบบนี้ มีจังหวะและท่วงทำนองในการร้องเหมือนกัน จะแตกต่างกันเพียงเนื้อหาของสร้อยเพลงที่ลูกคู่ร้องรับเท่านั้น โดยบทร้องจะต้องมีสัมผัสตามลักษณะฉันทลักษณ์ของมลายู หรือ ปาตง ชนิด 4 วรรค นอกจากนี้คณะดิเกร์อยู่บางคณะอาจจะมีสร้อยเพลงลาที่แตกต่างไปจากนี้บ้าง แต่ไม่ปรากฏมากนัก ส่วนใหญ่จะใช้สร้อยเพลงลาทั้ง 4 แบบข้างต้นเพราะเป็นที่รู้จักกันดี และร้องเล่นกันได้ทั้งผู้แสดง ลูกคู่ และผู้ชม

เพลงลา วาบูแล หรือเพลงลา ว่าวเดือน

วาบูแล เอวา...เอวาบูแล	วาบูแล ตือร่ายู ดิฆอ (สร้อย)
ตรึมอ กาเซะ ตูแฉะ ตูแฉะ	มานออาดอ ฮาตัมแปปาง ซายอ
สือมื่อลุม เนาะตุง มือแลแฉะ	มีเตาะ มาอะ ตูวอ แดมุดอ
เอวา...เอวาบูแล	วาบูแล ตือร่ายู ดิฆอ (สร้อย)
ซีละ ซาเลาะ ปือแก เจาะแพ จาแฉะ ซีแป เวตาแล ดาดอ	
ซากะนิง ปือราซอ ปาแด	ลาเอง กาลี กิตอ บอจูบอ
เอวา...เอวาบูแล	วาบูแล ตือร่ายู ดิฆอ (สร้อย)
ตูแก กาโระ มายา ยีลาฮู	ตินอ แด ยาแด
เฮาะแดมอ ปาแฉะ	ตะเดาะ ซีละ มารี ปือลากอ
เอวา...เอวาบูแล	วาบูแล ตือร่ายู ดิฆอ (สร้อย)
มีเตาะ อีเส็น	มินุง แดมาแก
ตรึมอ กาเซะ	เฮาะ แดมอ แรลล
เอวา...เอวาบูแล	วาบูแล ตือร่ายู ดิฆอ (สร้อย)

(ยูโซะ บ่อทอง, 2549)

(ความหมาย)

โอ...ว่าวเอ๋ยว่าววงเดือน	ว่าววงเดือนผูกเชือกสามมูม (สร้อย)
ขอขอบคุณทุก ๆ ท่าน	ที่นั่งอยู่หน้าเวทีแห่งนี้
ก่อนที่จะลงจากเวที	ขออภัยทั้งคนแก่คนหนุ่ม
โอ...ว่าวเอ๋ยว่าววงเดือน	ว่าววงเดือนผูกเชือกสามมูม (สร้อย)
หากมีผิดพลาดในคำพูด	ขออย่าเก็บไว้ในใจ

ขอจบไว้เพียงเท่านี้	ค่อยมาพบกันครั้งใหม่
โอ...ว่าวเอ๋ยว่าววงเดือน	ว่าววงเดือนผูกเชือกสามมุม (สร้อย)
คนร้องกลอนสदनกร้อง	ทั้งหญิงชาย
ที่ท่านได้เชิญมา	ได้มากันครบทุกคนไม่ขาด
โอ...ว่าวเอ๋ยว่าววงเดือน	ว่าววงเดือนผูกเชือกสามมุม (สร้อย)
ขอขอบคุณในความกรุณา	ที่ให้ทั้งอาหารการกิน
ขอขอบคุณ	ที่ท่านได้เมตตาด้วยความจริงใจ
โอ...ว่าวเอ๋ยว่าววงเดือน	ว่าววงเดือนผูกเชือกสามมุม (สร้อย)
(อับดุลนาเซอร์ ดิเยาะ, แพล)	

เพลงดิเกร์มิวสิก

นอกจากเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูหรือดิเกร์บานอหรือดิเกร์บาร์ต (ชาวบราฮ์มาจะเรียกว่า ดิเกร์บาร์ต) ได้เกิดอีกปรากฏการณ์หนึ่งในด้านศิลปะการแสดงที่มาผนวกกันในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ร่วมสมัยทางสังคมและวัฒนธรรม คือ ดิเกร์มิวสิก ดิเกร์มิวสิกเป็นเพลงมลายูถิ่นปัตตานีที่ได้รับอิทธิพลมาจากเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลู เป็นศิลปะพื้นบ้านภาคใต้แบบผสมผสานเป็นการร้องเพลงร่วมสมัยมีเนื้อหาสาระทั้งตลกและสนุกสนาน และจะไม่แตกต่างจากเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูมากนัก ผู้ที่มีบทบาทและเป็นกำลังสำคัญในการรังสรรค์งานเพลงประเภทนี้ ได้แก่ คุณคำณจรโรจน์ศิลป์ ซึ่งเป็นเจ้าของบริษัทชาวด์สตาร์ปัตตานี จำกัด ตั้งอยู่ใจกลางเมืองปัตตานี และมีโอกัหรืออริสมันต์อีกคนหนึ่งมาเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนเพลงดิเกร์มิวสิก เมื่อราวปี 2530 เป็นต้นมาและมาดูแลบริษัทชาวด์สตาร์ตลอดจนมีหน้าที่หลักในการสานต่อดูแลศิลปินและสร้างสรรค์ผลงานอย่างมุ่งมั่นหลังจากที่ คุณคำณ ได้เสียชีวิตลงอย่างกะทันหัน บรรดาศิลปินของดิเกร์มิวสิก หลายคนมีเส้นทางเดินจากการละเล่นดิเกร์ฮูลู นับว่าเป็นพลวัตของการละเล่นดิเกร์ฮูลูไปสู่ดิเกร์มิวสิก ส่วนดิเกร์มิวสิกอาจจะเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า"ลาฮูบาติเกร์"หรือ"ดิเกร์จ่อแหมะ" อันหมายถึง การร้องเพลงพื้นบ้านที่มีท่าเต้นและใช้ดนตรีสากลประกอบในการบรรเลง ซึ่งเป็นเพลงดิเกร์แนวใหม่ที่มีท่วงทำนองสนุกสนาน คล้ายคลึงกับเพลงลูกทุ่งไทย แต่เนื้อร้องเป็นภาษามลายูถิ่นที่ใช้กันในจังหวัดชายแดนภาคใต้และบางรัฐในมาเลเซียตอนเหนือที่มีชายแดนติดต่อกับชายแดนภาคใต้ของไทย ประกอบด้วยเนื้อหาที่กล่าวถึงความป็นอยู่ วิถีชีวิต ประเพณีของคนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ศิลปินเพลงประเภทนี้ที่รู้จักกันดีในปัจจุบัน ก็เช่น"บารูดิง" "มะโร๊ะ" "ด๊ะ กำปงปีแซ" "เอ อัสมัน" เป็นต้น (นาซีบะห์ จะปะกียา, 2555)

บัญชา ราชมณี (2554 : 300) ได้กล่าวถึง ดิเกร์มิวสิก หรือ"โมเดิร์นดิเกร์มิวสิก"หรือเพลงร่วมสมัยใหม่ปัตตานี อันเป็นปรากฏการณ์ทางสังคมและวัฒนธรรมของปัตตานี ที่กำเนิดขึ้นจากการรับอิทธิพลของความเป็นสมัยใหม่ ทุนนิยม การพัฒนา และวัฒนธรรมร่วมสมัยจากที่ต่างๆ ว่า

“ดิเกร์มิวสิก” คือ ชื่อของแนวดนตรีร่วมสมัย/สมัยใหม่ที่เกิดขึ้นในสังคม ปาตานี ซึ่งเริ่มขึ้นตั้งแต่ช่วงประมาณต้นศตวรรษ 2530 จนถึงปัจจุบัน หรือ ประมาณเกือบสามสิบปีที่แล้ว โดยเนื้อเพลงของแนวดนตรีประเภทนี้จะใช้ มลายูถิ่นปาตานีในการขับร้อง ดิเกร์มิวสิกเป็นแนวดนตรีซึ่งมีลักษณะ ผสมผสานระหว่างดนตรีแบบจารีต เช่น ร้องเง้ง มะโย่ง และดิเกร์ฮูลู เป็นต้น กับดนตรีแบบสมัยใหม่ (โดยส่วนมากคือการรับอิทธิพลดนตรีจาก ตะวันตก) เช่น เพลงลูกทุ่ง เพลงไทยสากล(สตริง) และเพลงสากลร่วมสมัย จากต่างประเทศที่ได้รับความนิยม เป็นต้น การผสมผสานดังกล่าวนี้ได้ นำมาสู่การก่อรูปเป็นร่างของแนวดนตรีแบบใหม่อย่างดิเกร์มิวสิกขึ้น ทั้ง ยังได้รับความนิยมจากชาวมลายูปาตานีพอสมควร และเป็นที่น่าสนใจที่ ว่าดิเกร์มิวสิกนั้นปรากฏลักษณะของความสับสนบางอย่างมาจาก ศิลปะการแสดงแบบจารีตประเพณีของปาตานี โดยสับสนนี้ได้ทำให้ดิเกร์มิวสิกมี “รากฐาน” บางอย่างที่ถูกพันกับท้องถิ่นปาตานีและยังมี ลักษณะเด่นเฉพาะตัวอีกด้วย

และได้ตั้งข้อสังเกตและยืนยันถึงรากเหง้าของดิเกร์มิวสิกในฐานะแนวดนตรีร่วมสมัย/ สมัยใหม่ประเภทนี้ว่า

ดิเกร์มิวสิกน่าจะมาจากดิเกร์ฮูลู แต่การพัฒนาลักษณะนี้มีขึ้นเพียงดิเกร์ฮูลูเท่านั้นที่เป็นรากฐานเชื่อมโยงกับดิเกร์มิวสิกในฐานะดนตรีร่วมสมัย/สมัยใหม่ แต่อาจจะกล่าวได้ว่าดิเกร์มิวสิกน่าจะมีรากมาจาก ศิลปะการแสดงแบบจารีตประเภทอื่นๆ อย่างเช่น มะโย่งและร้องเง้งอีกด้วย อย่างไรก็ตาม การพัฒนาลักษณะหรือความสับสนดังกล่าวก็มิได้ หมายความว่า เป็นการเปลี่ยนรูปของศิลปะการแสดงแบบจารีตดั้งเดิมมา สู่รูปแบบดนตรีแนวใหม่/ร่วมสมัย/สมัยใหม่อย่างดิเกร์มิวสิก หากแต่เป็น การสับสนเฉพาะจารีตและรูปแบบบางอย่างจากศิลปะการแสดง ดังกล่าว เพราะฉะนั้นเราจึงเห็นได้ว่า มีศิลปะการแสดงแบบจารีตและ ดนตรีแบบสมัยใหม่ที่เพิ่งเกิดขึ้นยังคงดำรงอยู่ในปาตานี

ถ้าดูคำว่า โมเดิร์นดิเกร์มิวสิก หรือ ดิเกร์มิวสิก จะเป็นชื่อที่มีคำผสมของคำภาษาอังกฤษและ ภาษามลายูท้องถิ่น บัญชา ราชนิ (2554) ให้ความเห็นชื่อนี้ว่า เป็นชื่อเรียกที่ถูกตั้งขึ้นภายหลังจาก การผลิตดนตรีประเภทนี้ เพื่อสื่อว่าเป็นดนตรีที่แยกออกจากดนตรีแบบจารีต แต่ก็มีลักษณะของดนตรี แบบจารีตผสมอยู่บ้าง และได้อ้างถึงคำบอกเล่าของ คำรณ จรรโลงศิลป์ เจ้าของบริษัทเซาว์ดสตาร์ ปัตตานี จำกัด ว่าคำๆ นี้มาจากการสมาคำสามคำ กล่าวคือ ระหว่างคำว่า ‘โมเดิร์น’ ที่แปลว่า

สมัยใหม่ และ‘ดิเก’หมายถึง จารีตดนตรีแบบเก่าในท้องถิ่น และ‘มิวสิก’อันหมายถึง ดนตรี”เนื่องจากเขามองว่าดิเกร์มิวสิก/โมเดิร์นดิเกร์มิวสิก เป็นแนวดนตรีสมัยใหม่ที่แยกออกจากจารีตดนตรีแบบเก่า ดังนั้น เขาจึงใช้ชื่อโมเดิร์นดิเกร์มิวสิกเรียกดนตรีแนวใหม่นี้ อย่างไรก็ตาม คำรณและประชาชนส่วนใหญ่โดยเฉพาะแฟนเพลงมักเรียกกันในชื่อสั้นๆ อย่างกระชับว่า“ดิเกร์มิวสิก”

บัญชา ราชมณี (2554) ยังได้กล่าวอ้างถึง ภาษาของความเป็นพื้นบ้านปาตานีว่า

สังคมปาตานีมีภาษาราชการคือภาษาไทย ที่ใช้ในโรงเรียนและสื่อมวลชนที่ประชาชนสามารถเจอในชีวิตประจำวัน ส่วนภาษามลายูถิ่นกลันตันเข้าใจว่ามีความคล้ายคลึงกันมากกับภาษามลายูถิ่นปาตานี อาจมีบ้างที่แตกต่างกัน ซึ่งเกี่ยวข้องกับบริบททางประวัติศาสตร์และสิ่งแวดล้อมอื่นๆ อันที่จริงอดีตปาตานีและกลันตันมีสายสัมพันธ์อันดีต่อกันเรื่อยมา ในปัจจุบันพบว่าคนสองฝั่งนี้มักไปมาหาสู่กันอยู่เสมอ เพราะมีญาติทางฝ่ายปาตานีของไทยและกลันตันของมาเลเซีย เพราะฉะนั้นจึงไม่แปลกที่ภาษาถูกนำมาใช้ปนอยู่ในภาษาท้องถิ่นอย่างภาษามลายูปาตานี

ฉะนั้น จึงไม่แปลกใจเลยว่า ทำไม ดิเกร์มิวสิก จะมีเพลงร่วมสมัยจากมาเลเซีย อินโดนีเซีย และอินเดียซึ่งมากับภาพยนตร์อินเดียที่ยุคหนึ่งได้รับความนิยมอย่างมากในปาตานีรวมอยู่ด้วย

เพลงดังดุต

ใน Wikipedia (2558 . ออนไลน์) ได้กล่าวถึง เพลงดังดุต (Dangdut) ว่าเป็นประเภท เพลงพื้นบ้านและเพลงยอดนิยมแบบดั้งเดิมของอินโดนีเซียที่บางส่วนหนึ่งได้รับอิทธิพลมาจากมาจากเพลงฮินดูสตาน (อินเดีย) มาเลย์ และเพลงอาหรับ เพลงดังดุตเป็นแนวเพลงที่ได้รับความนิยมมากในประเทศอินโดนีเซียเพราะมีเสียงและดนตรีที่ไพเราะ และนักร้องอินโดนีเซียจะเต้นในสไตล์ของกูมาร์ (Ghoomar) ซึ่งเป็นท่าเต้นพื้นเมืองจากรัฐชสถานประเทศอินเดียให้เข้ากับเพลงดังดุต เพลงดังดุตแต่เดิมนั้นจะเด่นในเรื่องของจังหวะการตีอุปกรณ์ดนตรีกลองอินเดีย (tabla) และกลองขวา (gendang)

วงดังดุตมักจะประกอบด้วยนักร้องนำชายหรือหญิงและนักดนตรีสี่ถึงแปดคนเรียงอยู่ด้านหลัง เครื่องดนตรีมักจะประกอบด้วยกลองอินเดีย กลองขวา ขลุ่ย พิณ กีตาร์และเครื่อง synthesizer (เครื่องสังเคราะห์เสียง - Wikipedia) คำว่าเพลงดังดุตจะครอบคลุมตั้งแต่เพลงสไตล์ทะเลทรายรวมไปถึงเพลงสไตล์ต่างๆ เพลงดังดุตได้รับรวบรวมเอาอิทธิพลจากเพลงต่างๆ เช่น เพลงป๊อปของตะวันตกออกกลาง เพลงร็อคของตะวันตก เพลงฮิปปี้ เพลงร่วมสมัย R & B, และเพลงเร้กเก้

เพลงดังดุตได้รับความนิยมสูงสุดในปี 1990 (พ.ศ. 2553) และได้รับความนิยมเป็นอย่างมากเมื่อปี 2012 (พ.ศ. 2555) ในพื้นที่ฝั่งตะวันตกของอินโดนีเซีย แต่จะไม่นิยมในด้านฝั่งตะวันออกนอกจากที่มาลูลู เท่านั้น

เพลงดังดุตในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้กำเนิดการขับร้องเพลงแนวชนิดนี้เช่นกัน ซึ่งนักร้องจะผันตัวเองจากการเคยเป็นนักร้องในการแสดงเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลู และก้าวมาร้องเพลงดังดุต แต่การพัฒนาการเพลงดังดุตจะแตกต่างกับที่อินโดนีเซียในพื้นที่ปัตตานี ยะลา และนราธิวาสนั้น เพลงดังดุตเป็นการขับร้องที่ได้พัฒนาจากดิเกร์มิวสิกและคาราโอเกะ ส่วนใหญ่ใช้ขับร้องตามสถาบันทางเพื่อให้ความรื่นรมย์แก่แขกที่มาเที่ยว ซึ่งจะนิยมในคนมลายูของสามจังหวัดนี้เท่านั้น การแต่งตัวของนักร้องเพลงดังดุตจะเน้นความวาวหวิว เพื่อล่อใจผู้ชมและบางครั้งก็เคยร้องบนเวทีของการแสดงเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลู ฉะนั้นจึงพอจะสรุปเพลงดังดุตว่าได้ถือการกำเนิดจากประเทศอินโดนีเซีย และได้เริ่มแพร่หลายในปัตตานี ยะลา และนราธิวาส ดัง Wasinee sound (2558) ได้กล่าวใน weblog ว่า

ดังดุต (Dangdut) อยู่อินโดฯ นะถูกต้องแล้ว เพราะวงส่วนใหญ่อยู่ที่นั่น ที่มาเลย์ก็มี เมืองไทยก็มี ผมไปอยู่ยะลาก็มีร้านดังดุต เคยไปหลายครั้ง ที่นราฯ ปัตตานีก็มี หาความหมายของดังดุตมันคืออะไร ก็เลยได้ความหมายว่า ดังดุตคือวงดนตรีที่ผสมผสานเอาระหว่างดนตรีตะวันตกกับดนตรีท้องถิ่น จะสังเกตทุกเพลงจะมีเสียงร่ำมะนา เสียงขลุ่ย เสียงเครื่องสาย ถ้าเปรียบเทียบกับบ้านเราก็เป็นวงหมอลำซึ่ง ที่มีทั้งเสียงพิณ เสียงแคน ก่อนจะเล่นยังมีโอละนอกอีกเหมือนกันเลย

ภาพที่ 2.14 กลองชวา (gendang)

ดังนั้น พอจะสรุปได้ว่า นอกจากเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูแล้วยังมีเพลงพื้นบ้านอื่นๆ ที่แพร่หลายในสังคมคนมลายูปาตานีที่นิยมเสียงเพลงและดนตรี ได้แก่ เพลงโมเดิร์นดิเกร์มีวสิกและเพลงดังคุด เพลงพื้นบ้านเหล่านี้จะอยู่ได้นานเพียงไหนนั้น สังคมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้จะเป็นผู้ชี้ขาดและเวลาจะเป็นเครื่องพิสูจน์

ความหมายและความสำคัญของคุณธรรมและจริยธรรม

คุณธรรม ตรงกับภาษาอังกฤษคำว่า Virtue หมายถึง สภาพความดีงามทั้งหลายที่ฝังอยู่ในจิตสำนึกของบุคคล และเป็นคุณสมบัติที่มีอาจหาได้ในสัตว์โลกชนิดอื่น เป็นสภาพคุณงามความดีที่อยู่ในจิตใจมนุษย์ซึ่งเป็นพื้นฐานของการแสดงออก อันเป็นประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น

จริยธรรม (Ethics) มาจากภาษากรีกว่า (Ethos) แปลว่า หลักความประพฤติหรือลักษณะนิสัย (Character) หมายถึง ความคิดรวบยอดหรือมโนทัศน์เกี่ยวกับคุณค่าหรือค่านิยม และจริยธรรม หมายถึง หลักความประพฤติที่อบรมกิริยาและปลูกฝังลักษณะนิสัยให้อยู่ในครรลองของคุณธรรมหรือศีลธรรม คุณค่าทางจริยธรรมชี้ให้เห็นความงอกงามในการดำรงชีวิตอย่างมีระเบียบแบบแผนตามวัฒนธรรมของบุคคลที่มีลักษณะทางจิตใจที่ดีงาม อยู่ในสภาพแวดล้อมที่โน้มนำให้บุคคลมุ่งกระทำความดี ละเว้นความชั่ว มีแนวทางความประพฤติอยู่ในเรื่องของความดี ความถูกต้อง ความควรในการปฏิบัติตนเพื่ออยู่ในสังคมได้อย่างสงบเรียบร้อยและเป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น มีคุณธรรมและมโนธรรมที่จะสร้างความสัมพันธ์อันดีโดยสำนึกที่จะใช้สิทธิและหน้าที่ของตนตามค่านิยมที่พึงประสงค์

ความหมายของคุณธรรมจริยธรรม

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (ออนไลน์) ได้ให้ความหมายว่า คุณธรรม หมายถึง สภาพคุณงามความดีและจริยธรรม หมายถึง ธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติ, ศีลธรรม, กฎศีลธรรม”

สำราญ ศรีคำมูล. (2557 : ออนไลน์) ได้กล่าวว่า คำว่า “คุณธรรมจริยธรรม” นี้เป็นคำที่คนส่วนใหญ่จะกล่าวควบคู่กันเสมอ จนทำให้เข้าใจผิดได้ว่า คำทั้งสองคำมีความหมายอย่างเดียวกันหรือ มีความหมายเหมือนกัน แต่ที่จริงแล้วคำว่า “คุณธรรม” กับคำว่า “จริยธรรม” เป็นคำแยกออกได้ 2 คำ และมีความหมายแตกต่างกับคำว่า “คุณ” แปลว่า ความดี เป็นคำที่มีความหมายทางนามธรรม ส่วนคำว่า “จริย” แปลว่า ความประพฤติที่ควรประพฤติเป็นคำที่มีความหมายทางรูปธรรม

คุณธรรมเป็นภาพของจิตใจ กล่าวคือ คุณสมบัติที่เสริมสร้างจิตใจให้ดีงาม ให้เป็นจิตใจที่สูง ประณีตและประเสริฐ เช่น

เมตตา คือ ความรัก ปราบณาดี เป็นมิตร อยากให้ผู้อื่นมีความสุข

กรุณา คือ ความสงสาร อยากช่วยเหลือผู้อื่นมีความสุข

มุกิตา คือ ความพลอยยินดี พร้อมทั้งจะส่งเสริมสนับสนุนผู้ที่ประสบความสำเร็จให้มี
ความสุขหรือก้าวหน้าในการทำสิ่งที่ดีงาม

อุเบกขา คือ การวางตัววางใจเป็นกลาง เพื่อรักษารธรรมเมื่อผู้อื่นควรจะต้องรับผิดชอบต่อ
การกระทำของเขาตามเหตุและผล

จาคะ คือ ความมีน้ำใจเสียสละ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ไม่เห็นแก่ตัว

ตามหลักจริยศาสตร์ คุณธรรม คือ อุปนิสัยอันดีงามซึ่งสั่งสมอยู่ในดวงจิต อุปนิสัยอันนี้ได้มา
จากความพยายามและความประพฤติติดต่อกันมาเป็นเวลานาน คุณธรรมสัมพันธ์กับหน้าที่อย่างมาก
เพราะการทำหน้าที่จนเป็นนิสัย จะกลายเป็นอุปนิสัยอันดีงามที่สั่งสมในดวงจิตเป็นบารมี มีลักษณะ
อย่างเดียวกันนี้ ถ้าเป็นฝ่ายชั่ว เรียกว่า “อาสวะ” คือ กิเลสที่หมักหมมในดวงจิต ย้อมจิตให้เศร้าหมอง
เกราะกรังด้วยความชั่วนานาประการกลายเป็นสันดานชั่ว ทำให้แก้ไขยากสอนยาก กล่าวโดยสรุป
คุณธรรม คือ ความล้ำเลิศแห่งอุปนิสัยซึ่งเป็นผลของการกระทำหน้าที่จนกลายเป็นนิสัยนั่นเอง

คุณธรรมจึงเป็นคุณสมบัติที่ดีของจิตใจ ถ้าปลูกฝังเรื่องคุณธรรมได้จะเป็นพื้นฐานจรรยาบรรณ
จรรยาบรรณนี้เป็นเรื่องพฤติกรรมในการที่จะพัฒนา ต้องตีความออกไปว่า พฤติกรรมเหล่านี้มีพื้นฐาน
จากคุณธรรมข้อใด เช่น เบญจศีลเป็นจริยธรรม เบญจธรรมเป็นคุณธรรม คือ ความเมตตากรุณา ถ้ามี
ความเมตตากรุณาจะมีฐานของศีลข้อที่ 1 เป็นต้น และ กล่าวว่าจริยธรรม คือ หลักแห่งความประพฤติ
หรือแนวทางการปฏิบัติ หมายถึง แนวทางของการปฏิบัติ หมายถึง แนวทางของการประพฤติปฏิบัติจน
ให้เป็นคนดีเพื่อประโยชน์สุขของตนเองและส่วนรวม

นอกจากนี้ พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูร ธมฺมจิตโต) (2538 : 2) ยังให้แนวคิดว่าจริยธรรม คือ
หลักแห่งความประพฤติดีงามสำหรับทุกคนในสังคม ถ้าเป็นข้อปฏิบัติทั่วไป เรียกว่าจริยธรรม ถ้าเป็น
ข้อควรประพฤติที่มีศาสนาเข้ามาเกี่ยวข้อง เราเรียกว่า ศีลธรรม แต่ทั้งนี้ มิได้หมายความว่า จริยธรรม
อิงอยู่กับหลักคำสอนทางศาสนาเพียงอย่างเดียว แท้ที่จริงนั้นยังหยั่งรากอยู่บนขนบธรรมเนียม
ประเพณี แม้นักปราชญ์คนสำคัญ เช่น อริสโตเติล คานท์ มหาตมะคานธี ก็มีส่วนสร้างจริยธรรมสำหรับ
เป็นแนวทางในการดำรงชีวิตของคนจำนวนหนึ่ง

จากทัศนะของพระเมธีธรรมาภรณ์ดังกล่าวข้างต้นนี้ จะเห็นได้ว่าจริยธรรมไม่แยกเด็ดขาดจาก
ศีลธรรม แต่มีความหมายกว้างกว่าศีลธรรม ศีลธรรมเป็นหลักคำสอนที่ว่าด้วยความประพฤติชอบ
ส่วนจริยธรรม หมายถึง หลักแห่งความประพฤติดีประพฤติชอบอันวางรากฐานอยู่บนหลักคำสอนของ
ศาสนา ปรัชญาและขนบธรรมเนียมประเพณี ท่านผู้นี้มองจริยธรรมในฐานะที่เป็นระบบ อันมีศีลธรรม
เป็นส่วนประกอบสำคัญ แต่ก็มีแนวคิดปรัชญา ค่านิยม ตลอดจนธรรมเนียมประเพณีเข้ามาเกี่ยวข้อง
ด้วย

จากที่กล่าวมาทั้งหมดพอสรุปได้ว่า คำว่า คุณธรรม จริยธรรม สองคำนี้เป็นคำที่มีความหมาย
เกี่ยวข้องกันในด้านคุณงามความดี กล่าวคือ จริยธรรม คือ ความประพฤติที่ถูกต้องดีงามทั้งกายและ

วาทา สมควรที่บุคคลจะประพฤติปฏิบัติ เพื่อให้ตนเองและคนในสังคมรอบข้างมีความสุข สงบ เยือกเย็น จริยธรรมเป็นเรื่องของการฝึกนิสัยที่ดี โดยกระทำอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอจนเป็นนิสัย ผู้มีความประพฤติดีงามอย่างแท้จริงจะต้องเป็นผู้มีความรู้ลึกในด้านที่อยู่ตลอดเวลา คือ มี “คุณธรรม” อยู่ในจิตใจ หรืออาจกล่าวได้ว่า จริยธรรมเป็นเรื่องของการประพฤติปฏิบัติเป็นพฤติกรรมภายนอก ส่วนคุณธรรมเป็นสภาพคุณงามความดีภายในจิตใจ ซึ่งทั้งสองส่วนต้องเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน พฤติกรรมของคนที่แสดงออกมาทั้งทางกายและวาจา นั้น ย่อมเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์และเป็นไปตามความรู้สึกนึกคิดทางจิตใจและสติปัญญา การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของบุคคลจึงต้องพัฒนาทั้ง 3 ด้านควบคู่กันไป คือ การพัฒนาด้านสติปัญญา ด้านจิตใจ และด้านพฤติกรรม

ความสำคัญของคุณธรรมจริยธรรม

คุณธรรมจริยธรรมนับว่าเป็นพื้นฐานที่สำคัญของคนทุกคนและทุกวิชาชีพ หากบุคคลใดหรือวิชาชีพใดไม่มีคุณธรรมจริยธรรมเป็นหลักยึดเบื้องต้นแล้ว ก็ยากที่จะก้าวไปสู่ความสำเร็จแห่งตนและแห่งวิชาชีพนั้นๆ ที่ยิ่งกว่านั้นก็คือการขาดคุณธรรมจริยธรรมทั้งในส่วนบุคคลและในวิชาชีพอาจมีผลร้ายต่อตนเอง สังคมและวงการวิชาชีพในอนาคต ได้อีกด้วย ดังจะพบเห็นได้จากการเกิดวิกฤติศรัทธาในวิชาชีพหลายแขนงในปัจจุบัน ทั้งวงการวิชาชีพครู แพทย์ ตำรวจ ทหาร นักการเมืองการปกครอง ฯลฯ จึงมีคำกล่าวว่าเราไม่สามารถสร้างครูดี บนพื้นฐานของคนไม่ดี และไม่สามารถสร้างแพทย์ ตำรวจ ทหารและนักการเมืองที่ดี ถ้าบุคคลเหล่านั้นมีพื้นฐานทางนิสัยและความประพฤติที่ไม่ดี

จริยธรรมจึงเป็นสิ่งสำคัญในสังคม ที่จะนำความสุขสงบและความและความเจริญก้าวหน้ามาสู่สังคมนั้นๆ เพราะเมื่อคนในสังคมมีจริยธรรม จิตใจก็ย่อมสูงส่ง มีความสะอาด และสว่างในจิตใจ จะทำการงานใดก็ไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อน ไม่ก่อให้เกิดทุกข์แก่ตนเองและผู้อื่น เป็นบุคคลมีคุณค่า มีประโยชน์ และสร้างสรรค์คุณงามความดี อันเป็นประโยชน์ต่อบ้านเมืองต่อไป

ความสำคัญและประโยชน์ของจริยธรรมสามารถกล่าวโดยย่อ ดังนี้

1. จริยธรรมเป็นรากฐานอันสำคัญแห่งความเจริญรุ่งเรือง ความมั่นคงและความสงบสุขของปัจเจกชน สังคมและประเทศชาติอย่างยิ่ง รัฐควรส่งเสริมประชาชนให้มีจริยธรรมเป็นอันดับแรก เพื่อให้เป็นแกนกลางของการพัฒนาด้านอื่นๆ ทั้งเศรษฐกิจ การศึกษา การเมืองการปกครอง ฯลฯ การพัฒนาที่ขาดจริยธรรมเป็นหลักยึดย่อมเกิดผลร้ายมากกว่าดี เพราะผู้มีความรู้แต่ขาดคุณธรรม ย่อมก่อให้เกิดความเสียหายได้มากกว่าผู้ด้อยความรู้ โดยท่านกล่าวว่า “ผู้มีความรู้แต่ไม่รู้วิธีที่จะประพฤติตน ย่อมก่อให้เกิดความเสียหายได้มากกว่าผู้มีความรู้น้อย ถ้าเปรียบความรู้เหมือนดิน จริยธรรมย่อมเป็นเหมือนน้ำ ดินที่ไม่มีน้ำยึดเหนี่ยวเกาะกุมย่อมเป็นฝุ่นละอองให้ความรำคาญมากกว่าให้ประโยชน์ คนที่มีความรู้แต่ไม่มีจริยธรรมจึงมักเป็นคนที่ไม่รู้ค่าของความรู้หรือเดือดร้อนให้แก่ผู้อื่นอยู่เนืองๆ”

2. การพัฒนาบ้านเมือง ต้องพัฒนาจิตใจคนก่อน หรืออย่างน้อยก็ให้พร้อมๆ กับการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม การศึกษาวิชาการอื่นๆ เพราะการพัฒนาที่ไม่มีจริยธรรมเป็นแกนนำนั้นจะสูญเปล่า และเกิดผลเสียเป็นอันมาก ทำให้บุคคลลุ่มหลงในวัตถุและอบายมุข การที่เศรษฐกิจต้องเสื่อมโทรม ประชาชนทุกข์ยาก เพราะคนในสังคมละเลยจริยธรรม กอบโกยทรัพย์สินเป็นประโยชน์ส่วนตัวมากเกินไป ขาดความเมตตาปราณี แล้งน้ำใจในการดำเนินชีวิตซึ่งกันและกัน

3. จริยธรรม มิได้หมายถึง การถือศีล กินเพล เข้าวัดฟังธรรม จำศีลภาวนา โดยไม่ช่วยเหลือทำประโยชน์ให้แก่สังคม แต่จริยธรรมหมายถึงความประพฤติ การกระทำและความคิดที่ถูกต้องเหมาะสม การทำหน้าที่ของตนอย่างถูกต้องสมบูรณ์ เว้นสิ่งควรเว้นทำสิ่งควรทำด้วยความฉลาดรอบคอบ รู้เหตุรู้ผลถูกต้องตามกาลเทศะและบุคคล ดังนั้นจะเห็นว่าจริยธรรมจึงจำเป็นและมีคุณค่าสำหรับทุกคนในทุกวิชาชีพทุกสังคม สังคมจะอยู่รอดด้วยจริยธรรม

4. การทุจริต คดโกง การเบียดเบียนกันในรูปแบบต่างๆ อันเป็นเหตุให้สังคมเสื่อมโทรม มีสาเหตุมาจากการขาดจริยธรรมของคนในสังคม ทรัพยากรธรรมชาติในโลกนี้น่าจะพอเลี้ยงชาวโลกไปได้อีกนานถ้าชาวโลกช่วยกันละทิ้งความละโมภโลภมากแล้วมามีชีวิตอยู่อย่างเรียบง่าย ช่วยกันสร้างสรรค์สังคม ยึดเอาจริยธรรมเป็นทางดำเนินชีวิต ไม่ใช่ยึดเอาลาภยศความมีหน้ามีตาในสังคมเป็นจุดหมาย ถ้าสิ่งนั้นจะเกิดขึ้นก็ถือเป็นเพียงผลพลอยได้และนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการประพฤติดุจริยธรรม เช่น อาศัยลาภผลเป็นเครื่องมือในการบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ อาศัยยศและความมีหน้ามีเกียรติในสังคมเป็นเครื่องมือในการจูงใจคนผู้เคารพนับถือเข้าหาธรรม

5. จริยธรรมสอนให้เราเลิกดูหมิ่นกดขี่คนจน ให้เอาใจใส่ดูแลเอื้ออาทรต่อผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นบุพการีของชาติ สอนให้เราถ่อมตัวเพื่อเข้าหากันได้ดีกับคนทั้งหลาย และไม่วางโตโอหังอวดดีหรือก้าวร้าวผู้อื่น สอนให้เราลดทิฐิมานะลงให้มากๆ เพื่อจะได้มองเห็นสิ่งต่างๆ ตามความจริง ไม่หลงสำคัญตัวว่ารู้ดีกว่า มีความสามารถกว่าใคร ผู้นำที่มีจริยธรรมสูงย่อมเป็นที่เคารพกราบไหว้ของคนทั้งหลายได้อย่างสนิทใจ เราควรเลือกผู้นำที่สามารถนำความสงบสุขทางใจมาสู่มวลชนได้ด้วย เพื่อสันติสุขจะเกิดขึ้นทั้งภายในและภายนอก ความแข็งแกร่งทางกายกำลังทรัพย์และอาวุธนั้น ถ้าปราศจากความแข็งแกร่งทางจริยธรรมเสียแล้ว บุคคลหรือประเทศชาติจะมั่นคงอยู่ได้ไม่นานสังคมที่เจริญมั่นคงต้องมีจริยธรรมเป็นเครื่องรับรองหรือเป็นแกนกลาง เหมือนถนนที่มั่นคงหรือตึกที่แข็งแรงเขาใช้คอนกรีตเสริมเหล็กแม้เหล็กจะไม่ปรากฏออกมาให้เห็นภายนอกแต่มีความสำคัญอยู่ในนายช่างย่อมรู้ดี ทำนองเดียวกันกับบัณฑิตย่อมมองเห็นอย่างแจ่มแจ้งว่าจริยธรรมมีความสำคัญในสังคมเพียงใด

จากข้อความที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ พอสรุปได้ว่าคุณธรรมจริยธรรมเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาคน ปัญหาของสังคมไทยที่ประสบพบเห็นอยู่ทุกวันนี้เกิดจาก “คน” ปัญหาเริ่มต้นที่ “คน” และมีผลกระทบถึง “คน” การแก้ปัญหาสังคมไทยจึงต้องแก้ด้วย “การพัฒนาคน” เพื่อให้คนมีปัญญา มีความรู้

มีคุณธรรมและมีทักษะในการแก้ปัญหาชีวิต ปัญหาจึงอยู่ที่ว่าเราจะพัฒนาคนอย่างไรเพื่อให้คนมีชีวิตที่ดีงาม สามารถใช้ความรู้และแก้ปัญหาได้ สร้างสรรค์ได้ ปฏิบัติต่อเทคโนโลยีอย่างถูกต้องอยู่ในระบบการแข่งขันทางเศรษฐกิจได้ บริโภคผลผลิตด้วยปัญญา รู้อะไรดีอะไรชั่ว มีทัศนคติทางจริยธรรมที่เหมาะสม

หลักคุณธรรม แบ่งออกได้เป็น 2 ด้าน

1. คุณธรรมที่ต้องประพฤติ
2. คุณลักษณะที่ต้องละเว้น

คุณธรรมที่ต้องประพฤติ หมายถึง ความดีต่างๆ ที่ต้องประพฤติอยู่เสมอ อันได้แก่หน้าที่และมารยาทที่ต้องแสดงออกและคุณสมบัติที่ดีทางจิตใจ เช่น

1. หน้าที่ของบุคคลต่อพระเจ้าต้องระลึกอยู่เสมอว่าตัวเองอยู่ต่อหน้าพระเจ้าพระองค์ทรงมองเห็นอยู่ตลอดเวลา จึงต้องทำแต่ความดี มีมารยาท และละเว้นการกระทำที่ผิดต่อบทบัญญัติของพระองค์

2. หน้าที่ของผู้รู้ ครูและผู้รู้โดยทั่วไปจะต้องสำนึกอยู่เสมอว่า ความรู้ที่ตนได้มานั้นเป็นไปโดยความเมตตาของผู้เป็นเจ้าพระองค์ทรงประทานให้ ดังนั้น จึงต้องเผยแพร่ต่อให้ผู้อื่นได้รับความรู้โดยไม่มุ่งหวังอามิสสินจ้างใดๆ ทั้งสิ้นและไม่นำความรู้ไปสร้างสมบารมีหรือนำความรู้ไปแข่งขันกับใครหรือทับถมผู้อื่นๆ หรือหาประโยชน์อันมิชอบ

3. หน้าที่ของผู้ไม่รู้ ผู้ไม่รู้จะต้องศึกษาเพื่อจะได้มีความรู้ ความรู้มีได้จำกัดแต่เฉพาะความรู้ทางด้านสามัญหรือศาสนาในด้านใดด้านหนึ่ง มุสลิมจะต้องเรียนรู้ความรู้ทั้งสองด้านจนสามารถนำความรู้ความสามารถไปประพฤติทางด้านศาสนาอย่างดีและนำความรู้ด้านสามัญหรือวิชาชีพไปประกอบสัมมาอาชีพต่อไป และผู้เรียนรู้ทุกคนจะต้องให้ความเคารพต่อผู้สอน มีความนอบน้อมถ่อมตน พุดจาสุภาพอ่อนโยนและคอยอุปถัมภ์ผู้สอนของตนอยู่เสมอ

4. หน้าที่ของลูก ลูกทุกคนมีหน้าที่ต้องระลึกถึงพระคุณอันยิ่งใหญ่ของพ่อแม่ต้องมีความกตัญญูตเวทิกคุณต่อท่านทั้งสอง ต้องคิดอุปการะท่านทั้งสอง ไม่ปล่อยให้ท่านทั้งสองต้องเดียวดายอยู่กับความเหงา และต้องปรนนิบัติท่านทั้งสองเป็นอย่างดีที่สุด

5. หน้าที่ของพ่อแม่ เมื่อพ่อแม่มีลูกก็ต้องเลี้ยงดูลูกอย่างดีให้การดูแลให้ความสุขให้การศึกษา คอยอบรมบ่มนิสัยให้เป็นคนดี มีมารยาท ไม่ปล่อยปละละเลยต่อลูกจนขาดความอบอุ่นทางจิตใจเตลิดออกไปหาความสนุกสนานนอกครอบครัว พ่อแม่ต้องสร้างสถาบันครอบครัวให้เป็นความหวังของลูกเป็นสวรรค์ของลูกอย่าทำให้เป็นนรกของลูก

6. หน้าที่ของเพื่อน คนทุกคนมีเพื่อนไม่ว่าเพื่อนร่วมงาน เพื่อนร่วมโรงเรียน เพื่อนร่วมหมู่บ้านจนถึงเพื่อนร่วมโลกทุกคนต้องหวังดีกัน มีความประพฤติที่ดีต่อกัน ไม่ดูถูก ไม่เกลียด ไม่อาฆาตเคັน ไม่ทับถมหรือทำลายใคร ต่างคิดที่จะอยู่ร่วมกัน อย่างมีความสุข

7. หน้าที่ของสามี ทั้งสามีภรรยาจะต้องมีหน้าที่พึงปฏิบัติต่อกัน กล่าวคือ สามีต้องรับผิดชอบ ในด้านการปกครองครอบครัวและการหารายได้เลี้ยงดูครอบครัว สามีจะต้องเป็นที่พึ่งของครอบครัว มีความประพฤติที่ดีงามต่อคนในครอบครัว เป็นแบบอย่างที่ดีงามแก่คนในครอบครัวโดยสม่ำเสมอ ไม่ทิ้งครอบครัวออกไปหาความสุขนอกบ้าน และต้องคอยตักเตือนและสอนภริยาและคนในครอบครัว

8. หน้าที่ของภริยา ภริยามีหน้าที่ช่วยเหลือสามีในด้านต่างๆ คอยสอดส่องดูแล เป็นกำลังใจ ให้สามี ให้ความสุขแก่สามี และต้องต้อนรับแขกของสามีด้วยความยิ้มแย้มแจ่มใส และด้วยความจริงใจ ไม่นินทาสามีลับหลัง ไม่บ่นหรือก้าวร้าวสามี หากสามีทำผิด ก็เตือนด้วยความหวังดีและครองสติ ไม่มโห ให้เกียรติสามีและอยู่ในโอวาทของสามี

9. หน้าที่ของผู้นำ ผู้นำทางสังคมในตำแหน่งต่างๆ ที่ถูกแต่งตั้งหรือเลือกตั้งก็ตาม จะต้องปฏิบัติตนต่อผู้ตามด้วยความเมตตาและด้วยความอ่อนน้อม ไม่ถือตัว พุดจาสุภาพอ่อนโยน เมื่อจะใช้อำนาจก็ใช้ด้วยความยุติธรรม มีความกล้าหาญ และกล้าตัดสินใจ ไม่ลังเล ไม่อ่อนแอ ไม่ขลาดกลัว ต้องประพฤติดี พร้อมทั้งเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ประชาชน และต้องเสียสละเพื่อประชาชน

10. หน้าที่ของประชาชน ประชาชนในฐานะผู้ตาม จะต้องเคารพผู้นำ กฎต่างๆ ที่ออกมาโดยชอบธรรม ประชาชนต้องปฏิบัติโดยเคร่งครัด ผู้ตามจะคิดกระด้างกระเดื่องไม่ได้ แต่ก็กล้าหาญที่จะเตือนผู้นำเมื่อผู้นำทำผิดหรือออกกฎหมายโดยไม่ชอบธรรม ให้ความร่วมมือในกิจกรรมที่ดี รักษาและปกป้องเกียรติยศของผู้นำที่มีคุณธรรม ไม่ละเมิดต่อสิทธิของผู้นำและสิทธิของประชาชนด้วยกัน

คุณลักษณะที่ต้องละเว้น

คุณลักษณะที่มุสลิมต้องละเว้นมีอยู่มากมาย ล้วนเป็นข้อห้ามที่อิสลามได้บัญญัติไว้พอสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. เกี่ยวกับคุณลักษณะ ด้านร้ายทางจิตใจ ซึ่งเมื่อใครมี หัวใจของเขาก็จะมีติดบอด เช่น ความโกรธ ความอิจฉา ริษยา ความเกลียดชัง ความตระหนี่ ความโลภ ความยโส ความลำพอง ความโอ้อวด เป็นต้น

2. เกี่ยวกับความประพฤติโดยทั่วไป เช่น ความฟุ่มเฟือย การพูดมาก ความเกียจคร้าน การเฮอร์ดเอาเปรียบ การดูถูกคนอื่น การรังแกผู้อื่น การฉ้อโกง การนินทาใส่ร้าย ส่อเสียด การลักขโมย การปล้น การฉกชิงวิ่งราว การล่วงประเวณี การพนัน การประกอบอาชีพทุจริต การดื่มสุราและของมึนเมา การกินดอกเบี้ยและการเสียดอกเบี้ย เป็นต้น

3. เกี่ยวกับคุณลักษณะและความประพฤติที่มีผลต่อการศรัทธา ซึ่งข้อห้ามเหล่านี้มีผลทำให้ผู้ประพฤติหรือมีอยู่ในตัวเขาต้องสิ้นสภาพอิสลามทันที เช่น การนับถือสิ่งอื่นนอกจากอัลลอฮ์ การกราบสิ่งอื่นนอกจากอัลลอฮ์ กระทำการอันเป็นการเหยียดหยามต่ออัลลอฮ์ ต่อมาลาอีเกะฮ์ต่อศาสนทูต ต่อคัมภีร์และต่อบทบัญญัติทางศาสนา ประวิงการเข้าอิสลามของผู้อื่น ใช้คำพูดกล่าวหามุสลิมว่ามีใช่มุสลิม การเชื่อโชคลางของขลังและการปฏิเสธอัลกุรอาน เป็นต้น

และได้สรุปไว้ว่า การเรียนรู้ศาสนาที่แท้จริง ต้องเริ่มจากการทำความเข้าใจกับหลักพื้นฐาน 3 ประการ ดังได้กล่าวมาแล้ว ความรู้ที่ถูกต้องจะนำไปสู่ความศรัทธา ความศรัทธาที่แท้จริง จะนำไปสู่การปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอและจะเพิ่มพูนให้เกิดคุณธรรมจริยธรรม นั่นคือ ก่อให้เกิดความสำนึกในคุณธรรมจริยธรรมต่อพระเจ้าผู้ทรงสร้างและประทานปัจจัยต่างๆ แก่เรา ความสำนึกในหน้าที่ต่อตนเอง ต่อผู้รู้ ต่อผู้ไม่รู้ ต่อพ่อแม่ ต่อลูก ต่อเพื่อนบ้าน ต่อคู่ครอง ต่อผู้นำ ต่อผู้ตาม ต่อผู้ลำบากยากไร้ และต่อประเทศชาติโดยส่วนรวม อันจะนำไปสู่ความสันติสุขของสังคม ประเทศชาติและโลกโดยรวม ตามความหมายของคำว่า "อิสลาม" ซึ่งหมายถึง ความสันติสุขอันถาวร (หลักคุณธรรม จริยธรรม, 2013)

หลักคำสอนสำคัญของศาสนาอิสลาม

หลักการพื้นฐานอันจำเป็นสำหรับมุสลิมทุกคนจะต้องรู้ ต้องประพฤติ เริ่มตั้งแต่อายุ 3 ขวบ เป็นต้นไป แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

- 1.หลักศรัทธา หรือ ความเชื่อในศาสนา เรียกว่า อีมาน
- 2.หลักปฏิบัติ หรือ หน้าที่ในศาสนา เรียกว่า อิบาเดาะห์
- 3.หลักคุณธรรม หรือ หลักความดี เรียกว่า อิห์ซาน

ทั้ง 3 ประการ เป็นหลักคำสอนสำคัญของศาสนาอิสลาม โดยจะเน้นเรื่องความศรัทธาหรือความเชื่อโดยปราศจากการระแวงสงสัย และการปฏิบัติตนอย่างเคร่งครัด ผู้นับถือศาสนาอิสลามทั้งที่สืบทอดจากบิดามารดาแต่เดิม หรือเพิ่งเข้ารับใหม่ก็ตาม จะต้องศึกษาให้เข้าใจโดยถ่องแท้และสามารถประพฤติปฏิบัติอย่างต่อเนื่องตลอดไป

1. หลักศรัทธา 6 ประการ

- 1.1 ศรัทธาต่ออัลลอฮ์ ผู้เป็นมุสลิมต้องศรัทธาต่ออัลลอฮ์เพียงพระองค์เดียว
- 1.2 ศรัทธาต่อบรรดามาลาอิกะฮ์ของพระองค์ ผู้เป็นมุสลิมต้องศรัทธาว่ามาลาอิกะฮ์มีจริง
- 1.3 ศรัทธาต่อคัมภีร์ทั้งหลาย ผู้เป็นมุสลิมต้องศรัทธาต่อคัมภีร์ที่อัลลอฮ์ประทานมาให้
- 1.4 ศรัทธาต่อบรรดาศาสนทูต ผู้เป็นมุสลิมต้องศรัทธาต่อบรรดาศาสนทูตซึ่งถือเป็นผู้ที่อัลลอฮ์ทรงแต่งตั้งและเป็นคนดีเหมาะแก่การเป็นผู้ประกาศศาสนา
- 1.5 ศรัทธาในวันพิพากษา ผู้เป็นมุสลิมต้องเชื่อว่า เมื่อถึงวันที่โลกแตกดับพระเจ้าจะเป็นผู้พิพากษามนุษย์ตามกรรมดีและกรรมชั่วที่ได้ทำไว้
- 1.6 ศรัทธาในภุสสภาวะของพระองค์ ผู้เป็นมุสลิมต้องเชื่อว่าอัลลอฮ์เป็นผู้ลิขิตชีวิตมนุษย์

2. หลักปฏิบัติ 5 ประการ

ชาวมุสลิมจะต้องปฏิบัติพิธีทางศาสนาด้วยกาย วาจา และใจ หลักปฏิบัติในศาสนาอิสลาม 5 ประการ ได้แก่

2.1 การปฏิญาณตน ว่าไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกจากอัลลอฮ์ และศาสดามุฮัมมัดเป็นศาสนทูตของพระองค์ ซึ่งเป็นการประกาศตนยอมรับด้วยความศรัทธาและความบริสุทธิ์ใจว่า อัลลอฮ์เป็นพระเจ้าสูงสุดเพียงองค์เดียวเท่านั้น และยอมรับว่าท่านนบีมุฮัมมัดเป็นศาสนทูตของพระองค์

2.2 การละหมาด เป็นการนมัสการอัลลอฮ์ทั้งทางร่างกายและจิตใจ โดยปฏิบัติวันละ 5 เวลา คือ ยามรุ่ง กลางวัน ยามเย็น พลบค่ำ และกลางคืน

2.3 การถือศีลอดในเดือนรอมฎอน เป็นการงดการบริโภคอาหาร เครื่องดื่ม และการมีเพศสัมพันธ์ตั้งแต่พระอาทิตย์ขึ้นจนถึงพระอาทิตย์ตกดินเป็นเวลา 1 เดือน ซึ่งจะมีในเดือน 9 เรียกว่าเดือนรอมฎอน การถือศีลอดนี้เป็นการฝึกฝนร่างกาย และจิตใจให้มีความอดทน

2.4 การบริจาคซะกาต เป็นการบริจาคทรัพย์หรือให้ทานแก่คนที่เหมาะสมตามที่ศาสนากำหนด เช่น เด็กกำพร้า คนที่ขัดสน เพื่อเป็นการขัดเกลาจิตใจให้สะอาด ลดความเห็นแก่ตัวลงและเป็นการลดช่องว่างในสังคม

2.5 การประกอบพิธีฮัจญ์ ณ นครเมกกะ เป็นการเดินทางไปประกอบพิธีทางศาสนาที่นครเมกกะหรือเมกกะ ประเทศซาอุดีอาระเบีย จุดมุ่งหมายเพื่อให้ชาวมุสลิมระลึกถึงพระเจ้าและได้พบปะพี่น้องมุสลิมจากทั่วโลก พิธีฮัจญ์จะทำในเดือน ซุล-ฮิจยะห์ (เดือนที่ 12 ของปีฮิจเราะห์ศักราช) ของแต่ละปี การกำหนดพิธีฮัจญ์นั้น จะใช้การดูเดือน เพื่อกำหนดวันต่างๆ โดยจะดูเดือนกันในวันที่ 29 เดือน ซุลเกียะดะห์ เพื่อกำหนดวันที่ 1 เดือนซุลฮิจยะห์ และวันที่ 10 เดือนซุลฮิจยะห์ จะเป็นวัน อีดัลอฎฐา หรือ อีดใหญ่ (รายอฮัจญ์) ที่บ้านเรา ผู้ที่ไม่ได้ไปประกอบพิธีฮัจญ์จะทำกูรบาน (เชือดสัตว์ และแบ่งปันเนื้อให้กับผู้ยากไร้)

3. หลักคุณธรรม

อิสลามไม่เพียงแต่เป็นคำสอนในเรื่องของความศรัทธาและประกอบพิธีทางศาสนาบัญญัติเท่านั้น และยังได้กำหนดจรรยาบรรณให้มุสลิมปฏิบัติในชีวิตประจำวันด้วยและสะท้อนออกมาในรูปแบบของจรรยาบรรณที่ดีงาม จรรยาบรรณในอิสลามจึงมีรากฐานมาจากคัมภีร์อัลกุรอานเป็นบทบัญญัติจากพระเจ้า ซึ่งจะสื่อด้วยคำสอนและแบบอย่างของนบีมุฮัมมัด ชีวิตประวัติของนบีมุฮัมมัดคือแบบอย่างให้กับมวลมนุษยชาติ อัลลอฮ์ได้บัญชาให้นบีมุฮัมมัดสั่งสอนและให้ความสำคัญกับจริยธรรมและมารยาทอันงดงามอย่างครบถ้วนสมบูรณ์ อิห์ซานเป็นรากฐานจริยธรรมหรือหลักคุณธรรมในศาสนาอิสลาม “อิห์ซาน” คือ ความดี หรือสิ่งที่ดีงาม ศาสนาอิสลามมุ่งเน้นให้มีการแข่งขันกันทำความดี ไม่สร้างความเดือดร้อนแก่ผู้อื่น อิห์ซานในอิสลามครอบคลุมทุกอิริยาบถของมนุษย์ ทั้งที่เป็นความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับพระเจ้า มนุษย์กับเพื่อนมนุษย์ ตลอดจนกับสิ่งมีชีวิตและสิ่งแวดล้อมอื่นๆ อัลลอฮ์ได้ประทานอิสลามเป็นระบอบแห่งวิถีชีวิตที่สมบูรณ์ในทุกด้าน คำสอนของอิสลามได้ครอบคลุมบทบัญญัติต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์ระหว่างโลกนี้และโลกอาคิรหรือโลกหน้า ซึ่งเป็นโลกหลังจากการตายไปแล้ว ดังที่ได้ปรากฏในนิยามของคำว่า ศาสนา คือ “พลังอำนาจที่

สามารถนำพาบุคคลที่มีสติสัมปชัญญะสมบูรณ์ไปสู่ความผาสุกในโลกนี้และโลกอาคิเรตหรือโลกหน้า” อิสลามเป็นวิถีที่ได้วางระบบของการดำเนินชีวิตอันสมบูรณ์ (Maslan Mahama, 2553; มุสลิมไทยโพสต์, 2555)

คุณธรรมและจริยธรรมในดิเกร์ฮูลู

ในการละเล่นเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูหรือการขับกลอนดิเกร์ฮูลู ศิลปินจะทำหน้าที่สอดแทรกหลักธรรมคำสอนของศาสนา ธรรมเนียมปฏิบัติที่ดีงามของสังคมในบทกลอนดิเกร์ฮูลู ศิลปินทุกคนมีความสามารถในการสอดแทรกคำสอนมากน้อยต่างกัน จึงขึ้นอยู่กับประสบการณ์และความสามารถเฉพาะตัวที่จะแฝงคุณธรรมไว้ในความไพเราะ ความสนุกสนาน ความเพลิดเพลินผู้ฟังหรือผู้ชมให้ได้ ฟังในอรรถรสของเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูที่มีทั้งเร้าและอ่อนโยนอย่างมีความสุขสนุกสนานและนุ่มรับข้อคิดสาระกลับมาคิดไตร่ตรองในวิถีชีวิตของตน

การสร้างคุณธรรมและจริยธรรมของเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูในการจัดการเรียนการสอนควรพัฒนาคุณลักษณะต่างๆ ตามที่หลักสูตรกำหนด และเน้นการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมและความสมานฉันท์ 10 ประการ ในเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูที่จะนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ดังต่อไปนี้

1. ความเมตตา กรุณา ประกอบด้วยคำ 2 คำ คือ คำว่าเมตตา และคำว่ากรุณาเมตตา หมายถึง ความปรารถนาให้ผู้อื่นเป็นสุข กรุณา หมายถึง ความปรารถนาให้ผู้อื่นพ้นทุกข์

การแสดงออกของคนที่มีความเมตตา กรุณา 1) ทางกาย เช่น การช่วยเหลือ เมื่อผู้ประสบความทุกข์ อยากอาสาช่วยเหลือผู้อื่นเมื่อมีโอกาสด้านร่างกายและความคิดด้วยความสมัครใจ แบ่งปันสิ่งของที่เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น เมื่อผู้อื่นได้รับความทุกข์ให้อภัยเมื่อผู้อื่นทำผิดด้วยความไม่ตั้งใจ แสดงท่าทางชื่นชม ยินดีเมื่อผู้อื่นประสบความสำเร็จ 2) ทางวาจา เช่น ไม่พูดจาดูถูกเหยียดหยาม ไม่ว่าร้ายให้เสียหาย พูดชื่นชม ยินดี เมื่อผู้อื่นประสบความสำเร็จ ปลอดภัยให้กำลังใจ 3) ทางใจ เช่น ไม่ริษยา ผูกพยาบาท อาฆาต คัดค้าน ผลของการมีความเมตตา กรุณา จะเป็นที่พักของผู้พบเห็น ทำให้สังคมอยู่อย่างมีความสุขสงบ ไม่มีการทะเลาะเบาะแว้ง หรือけんขี้กัน ผลของการไม่มีความเมตตา กรุณา จะมีจิตใจขุ่นมัวไม่สบายใจ จะเป็นที่ยังเกลียดชังของคนทั่วไป ขาดความไว้วางใจ ขาดความเกรงใจ ผู้ที่อาศัยอยู่ด้วยความทุกข์เศร้าใจรู้สึกด้อยค่าไม่อยากจะอยู่ร่วมหรือร่วมงานด้วย

2. ความมีระเบียบวินัย หมายถึง การประพฤติ ปฏิบัติตามกฎหมาย ข้อบังคับและกติกา

3. ความอดทนอดกลั้น หมายถึง ความรู้สึกทางจิตใจอันหนักแน่นเข้มแข็ง มั่นคงพร้อมจะเผชิญกับเหตุการณ์ต่างๆ ได้อย่างไม่หวั่นไหวและอ่อนแอตั้งแต่เริ่มจนจบไม่แสดงอาการพ่ายแพ้ต่อเหตุการณ์นั้น เช่น ความเจ็บปวดจากบาดแผลเราสามารถเผชิญกับมันได้ตั้งแต่เริ่มจนบาดแผลนั้นหาย ไม่รู้สึกพ่ายแพ้ แม้แต่จะแสดงออกด้วยการบ่นจากปากของเราเองเราก็ไม่ทำ

4. ความสามัคคี หมายถึง ความเป็นหนึ่งอันเดียวกันของกลุ่มชนในการรักษาระดับการกระทำ และโครงสร้างของกลุ่มไว้ในสภาพที่ต้องการ ซึ่งจะปรากฏเป็นความพึงพอใจของกลุ่ม หรือการสนองความต้องการของสมาชิกของกลุ่ม

การสร้างสามัคคี มี 4 องค์ประกอบหลัก คือ การสร้างความเข้าใจอันดีต่อกัน การจัดการกับความขัดแย้งอย่างชาญฉลาดและการสร้างวัฒนธรรมองค์การที่เอื้อให้เกิดความสามัคคี และการปฏิบัติงานโดยยึดหลักการบริการบ้านเมืองที่ดี หากองค์กรใดสามารถดำเนินการตามองค์ประกอบทั้ง 4 ได้ ความสามัคคีของสมาชิกในองค์กรก็จะเกิดขึ้นอย่างยั่งยืน โดยไม่เพียงแต่สร้างความสามัคคีด้วยการร้องเพลงสามัคคีชุมนุมเท่านั้น

5. ความเสียสละ หมายถึง การให้ การบริจาคสิ่งต่างๆ เพื่อประโยชน์ต่อคนอื่นหรือส่วนรวม โดยไม่หวังสิ่งใดตอบแทนพื้นฐานของคนเสียสละ คือ คนที่มีความเมตตากรุณา

6. ความรักสันติภาพ หมายถึง การรักความสงบ ไม่ก่อความวุ่นวาย หรือไม่สร้างความเดือดร้อนให้ใคร

7. ความรับผิดชอบ หมายถึง การรู้จักหน้าที่ที่ตนต้องกระทำต้องปฏิบัติไม่นึกถึงแต่สิทธิเพียงอย่างเดียวหรือหมายถึง ความสนใจ ความตั้งใจที่จะปฏิบัติหน้าที่ ความเพียรพยายาม ละเอียดรอบคอบ เพื่อให้สำเร็จตามเป้าหมายยอมรับผลการกระทำของตนทั้งในด้านที่เป็นผลดีและผลเสีย ทั้งพยายามปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้น

8. ความซื่อสัตย์สุจริต หมายถึง การประพฤติปฏิบัติอย่างตรงไปตรงมา จริงใจไม่คิดทรยศ ไม่คดโกง และไม่หลอกลวงทั้งต่อตนเองและผู้อื่น ไม่อยากได้ในสิ่งที่ไม่ใช่ของเราเองหรือไม่ประพฤติ ผิดกฎเกณฑ์ต่างๆ ไม่อำพรางความเป็นจริง เช่น ไม่ทุจริตในการสอบหรือเวลานักเรียนไปซื้อของหรือขึ้นรถเมล์ก็ควรให้ค่าของหรือค่าโดยสารหรือทำผิดก็ยอมรับว่าผิด เป็นต้น

9. ความรักบ้านเกิด หมายถึง ความรู้สึกซาบซึ้งภาคภูมิใจหรือมีความกตัญญู ในพระคุณของท้องถิ่น มีความปรารถนาให้ท้องถิ่นที่อาศัยมีความสงบ ความเจริญก้าวหน้าและมีชื่อเสียง

10. ความกตัญญู กตเวที มาจากคำ 2 คือ คำว่า กตัญญู หมายถึง ความรู้สึกสำนึกในบุญคุณที่ผู้อื่นมีต่อเราและคำว่ากตเวที หมายถึง การตอบแทนบุญคุณต่อผู้อื่นที่มีต่อเรา ความกตัญญูกตเวที หมายถึง รู้คุณและอุปการะหรือตอบแทนผู้มีพระคุณในศาสนาอิสลาม (อุไรรัตน์ ยามาเร้ง, 2550)

สันติสุข

การที่จะเกิดสันติสุขได้นั้นทุกฝ่ายต้องดำรงชีวิตอยู่ในสังคมหรือชุมชนด้วยการหันหน้าเข้าหากันหรือคืนดีต่อกันซึ่งเป็นกุญแจสำคัญในการสร้างให้ทุกฝ่ายมีสันติสุข สันติสุขจะเกิดขึ้นได้ เมื่อเราดำเนินชีวิตด้วยจิตใจบริสุทธิ์ เพราะเหตุนี้ สันติสุขเป็นผลของจิตใจและเจตนาอันบริสุทธิ์ อิสลาม เป็นศาสนาจากพระผู้เป็นเจ้าที่ทรงประทานผ่านนบี หรือศาสนทูตทั้งหลายนับตั้งแต่ต้นปีอาดัมจนกระทั่งนบีท่านสุดท้าย คือ นบีมุฮัมมัด คือ ล้า เพื่อเป็นดั่งระบบแห่งการดำเนินชีวิตสำหรับปวงบ่าวของพระองค์

ทั้งจากหมู่ญิน (สิ่งที่ถูกสร้างมาจากไฟ ในขณะที่มนุษย์ถูกสร้างมาจากดิน) และมวลมนุษยชาติ อิสลามถือเป็นหลักสูตรชีวิตอันสมบูรณ์ งดงามและแนวทางอันมั่นคงที่สุดสำหรับการสร้างความสันติสุขอย่างแท้จริงให้เกิดขึ้นทั้งในโลกนี้และโลกหน้าอันสถาพร (ญาซิม เอาดาฮ์. 2556)

สันติภาพ หมายถึง ความสงบสุขที่เกิดจากความสัมพันธ์อันประสานกลมกลืนของสมาชิกทุกส่วนในสังคม มีการเกื้อกูลด้วยความเมตตากรุณาปราณี ต่อต้านและปฏิเสธต่อพฤติกรรมที่อยุติธรรมทั้งมวล ดูแลเอาใจใส่ผู้อ่อนแอและห่วยเหวเหมือนสมาชิกในครอบครัวเดียวกัน ด้วยหลักการแห่งเอกภาพอันเป็นแกนหลักของอิสลาม ทำให้อิสลามมีแนวคิดแบบองค์รวม ไม่ได้คิดแบบแยกส่วน อันเป็นส่วนประกอบย่อยของทุกสรรพสิ่งอย่างอิสระออกจากกัน จากแนวคิดดังกล่าวนี้ สันติภาพ ตามพระคัมภีร์อิสลามจึงมองว่ามนุษย์เป็นสิ่งมีชีวิตชนิดหนึ่งที่สูงส่งขึ้นมาในบรรดาสิ่งมีชีวิตอื่นๆ ที่ถูกสร้างขึ้น อิสลามมองมนุษย์เป็นครอบครัวใหญ่ครอบครัวหนึ่งที่อยู่ร่วมกันและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และเป็นเอกภาพของสากลจักรวาล สันติภาพจึงหมายถึง ความประสานกลมกลืนในจักรวาล กฎเกณฑ์ต่างๆ ในการดำรงชีวิตและจุดกำเนิดของมนุษย์ อิสลามปฏิเสธความอยุติธรรมและการกดขี่อย่างเด็ดขาดเพราะเป็นการบ่อนทำลายสันติภาพ และอิสลามยังได้บัญญัติให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ที่อ่อนแอเพื่อให้ทุกชีวิตในสังคมอยู่ได้ด้วยสันติภาพ สันติสุขในทัศนะของอิสลาม จึงหมายถึง สังคมที่มีสันติภาพที่ประกอบด้วยสมาชิกของสังคมอยู่ด้วยความสงบสุข มีการเกื้อกูลกัน ไม่มีพฤติกรรมที่อยุติธรรม และดูแลใจใส่ผู้ที่อ่อนแอกว่า (ตายุดีน อูสมานและคณะ, 2555 : อ้างใน มัสลิน มาหะมะ, 2551)

ภูมิหลังสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

จากร่องรอยทางประวัติศาสตร์ทำให้มีข้อสันนิษฐานว่า สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส ในอดีตเป็นอาณาจักรโบราณ ลังกาสูกะ (Langkasuka) และมีเมืองสำคัญสำคัญเรียกว่า โกตามะลิชัย และในอาณาจักรศรีวิชัย พญาอินทราไศยทรงโปรดสร้างเมืองใหม่เรียกว่า ปตานี (Petani) ดินแดนดังกล่าวมีชื่อเสียงทางการค้าและเป็นเมืองท่าที่สำคัญรวมทั้งมีขนาดใหญ่ ซึ่งอยู่ในภูมิศาสตร์ที่เหมาะสมบนคาบสมุทรมาลายู มีเรือสินค้าจากชาติต่างๆ เข้ามาค้าขายเป็นจำนวนมาก นอกจากนั้น ยังมีความอุดมสมบูรณ์ มีสินแร่ต่างๆ แร่ทองคำ และของป่ามากมายเป็นทรัพยากรธรรมชาติ ข้อมูลจากหลายๆ แหล่งระบุตรงกันว่า แหล่งทองคำแหล่งใหญ่ที่เคยมีการทำเหมืองทองคำมาเป็นเวลายาวนาน ได้แก่ บริเวณรัฐปะหัง เปรัก กลันตัน ต่อเนื่องมาจนถึงจังหวัดนราธิวาส ยะลา ปัตตานีและตะลันหรือสายบุรีในปัจจุบัน บริเวณที่มีการดำเนินเหมืองแร่แหล่งสุดท้ายได้แก่ บริเวณบ้านโต๊ะโมะ ตำบลภูเขาทอง อำเภอสือคีรีน จังหวัดนราธิวาส ใกล้ชายแดนประเทศไทยกับประเทศมาเลเซีย (ครองชัย หัตถา, 2548 : 9) นอกจากนี้ยังมีกลุ่มชนจากที่ต่างๆ เดินทางมายังปัตตานีมีจุดประสงค์เพื่อจะมาทำธุรกิจการค้าบ้าง ทำการเจรจาการทูตบ้าง รวมทั้งเพื่อมาศึกษาเล่าเรียนศาสนาบ้าง หรือแม้กระทั่งเพื่อมาทำสงครามและเพื่อล่าอาณานิคมก็มี ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มชนเหล่านี้จะมาด้วยวัตถุประสงค์ใดก็ตาม ต่างก็ได้นำเอาวัฒนธรรมของตนเองติดตัวมาด้วย นี่คือเหตุผลว่าทำไม

ปัตตานีจึงเป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมหรือพหุวัฒนธรรม (Noppadol Tippayarat, 2557 : บทคัดย่อ)

ในอาณาจักรลังกาสุกะ กษัตริย์หรือผู้ปกครองและชุมชนได้รับอิทธิพลจากอารยธรรมอินเดีย มีความเชื่อและการปฏิบัติในศาสนาฮินดูพราหมณ์ผสมผสานกับพุทธศาสนา หลังจากความรุ่งเรืองของลังกาสุกะได้ลดความสำคัญลง ชื่อของลังกาสุกะก็ค่อยๆ เลือนหายไป ด้วยเหตุผลสภาพที่ตั้งของภูมิภาคประเทศไม่เหมาะที่จะทำค้าขายได้ และการสร้างเมืองใหม่ ปัตตานีได้เจริญรุ่งเรืองอีกครั้งในอาณาจักรศรีวิชัย ซึ่งเป็นที่รู้จักของคนอาหรับ จีน ชาวอินเดีย ชาวพื้นเมืองได้หันมานับถือศาสนาพุทธแทนความเชื่อเดิมๆ ที่เคยนับถือศาสนาพราหมณ์และพุทธศาสนา ภาษาที่ใช้คือภาษาสันสกฤต ส่วนภาษาพูดเป็นภาษามลายู ราชานินทราได้สร้างเมืองแห่งใหม่ที่ริมชายทะเลและราชวงศ์ของพระองค์ได้ปกครองปัตตานีสืบต่อกันมา ดังที่รู้จักในนามกษัตริย์ “ราชวงศ์ศรีวังสา” ตั้งแต่เริ่มก่อตั้งจนถึงสมัยราชินีกุนิง (Raja Kuning) กษัตริย์องค์สุดท้ายของราชวงศ์ศรีวังสาที่ปกครองปัตตานี ระหว่างปี พ.ศ. 2178 - 2194 (ครองชัย หัตถา, 2548 : 38) ซึ่งตรงกับในสมัยแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์แห่งกรุงศรีอยุธยา ต่อจากราชินีกุนิงก็เป็นยุคของราชวงศ์สายนอก คือ ราชวงศ์กลันตัน เพราะราชวงศ์ศรีวังสาไม่มีเชื้อพระวงศ์ที่จะสืบราชบัลลังก์ต่อ

ในราชวงศ์ศรีวังสา ศาสนาอิสลามได้เข้ามาในปัตตานีอย่างกว้างขวาง โดยพ่อค้าชาวอาหรับและอินเดียที่หันมานับถือศาสนาอิสลามเผยแพร่ศาสนาอิสลามในหมู่พ่อค้าประชาชนจนเข้าสู่ระดับผู้ปกครอง ปัตตานีได้ประกาศเป็นรัฐอิสลามอย่างเป็นทางการในปี พ. ศ. 2000 นั้นเอง (ครองชัย หัตถา, 2548: 40 อ้างใน Che Man, 1990) การเข้ารับศาสนาอิสลามของกษัตริย์ปัตตานีนั้น นักประวัติศาสตร์บางท่านระบุว่า กษัตริย์ปัตตานีเปลี่ยนไปนับถือศาสนาอิสลามเพื่ออ่อนอ่อนผ่อน ตามกษัตริย์มะลากา (ครองชัย หัตถา, 2548 : 40 อ้างในอนันต์ วัฒนานิก, 2531) ส่วนบางท่านระบุว่า กษัตริย์ปัตตานีทรงประจวบ และต้องรักษาโดยหมอนับถือศาสนาอิสลาม จนในที่สุดกษัตริย์ก็เปลี่ยนมานับถือศาสนาอิสลามตามคำมั่นสัญญา (ครองชัย หัตถา, 2548 : 40 อ้างใน Teeuw and Wyatt, 1970) ซึ่งหลังจากที่พระองค์ทรงหายจากประชวรแล้ว อิสลามก็ขยายกว้างขวางในปัตตานี

เมื่อราชานินทราเข้ารับศาสนาอิสลาม ได้ทรงเปลี่ยนพระนามเป็นสุลต่าน อิสมาอีล ซาห์ (Sultan Ismail Syah) กษัตริย์ปัตตานีองค์ต่อมา สุลต่าน มุซัฟฟาร์ ซาห์ (Sultan Muzaffar Syah) โอรสของสุลต่าน อิสมาอีล ซาห์ ขึ้นครองราชย์ และได้พัฒนากิจการเกี่ยวกับอิสลาม โดยดำเนินการสร้างมัสยิดสำหรับประชาชนมุสลิม นอกจากนั้น พระองค์ได้สร้างมัสยิดไว้สำหรับพ่อค้าและนักเดินทางทั่วไป ต่อจากนั้นศาสนาอิสลามก็ได้แพร่หลายไปสู่ชนบทและประชาชนทั่วไป ต่างพากันเข้ารับนับถือศาสนาอิสลาม เมื่อปัตตานีเป็นนครอิสลามที่สมบูรณ์ จึงมีชื่อใหม่ว่า ปัตตานีดารุสซาลาม (Patani Darussalam) หลังจากนั้นก็มีกษัตริย์หลายองค์ที่เป็นเชื้อสายของราชานินทราปกครองปัตตานีเรื่อยมา

ต่อจากราชาภูนิงซึ่งเป็นกษัตริย์องค์สุดท้ายของราชวงศ์ศรีวังสาและเชื้อสายปัตตานีก็มี กษัตริย์เชื้อสายกลันตันได้รับแต่งตั้งให้เป็นเจ้าเมืองปัตตานีหลายพระองค์ ปัตตานีก็เป็นของราชวงศ์ กลันตัน ในปี พ.ศ. 2329 ปัตตานีตกอยู่ภายใต้อำนาจของสยาม โดยมีอาณาเขตรวมถึงจังหวัดยะลา และนราธิวาส ในสมัยนั้นเรียกว่า เมืองตานี และได้เปลี่ยน “เมือง” เป็น “จังหวัด” เมื่อปี พ.ศ. 2459 ได้แก่ จังหวัดปัตตานี จังหวัดยะลา จังหวัดนราธิวาส และจังหวัดสายบุรี ในปี พ.ศ. 2445 สมัยรัชกาล พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้มีโองการให้ผนวก ปัตตานี ยะลา นราธิวาส และสายบุรี เข้าเป็นดินแดนของสยาม โดยจัดตั้งเป็น “มณฑลปัตตานี” และในปี พ.ศ. 2474 ได้ยุบจังหวัดสายบุรี ลงเป็นอำเภอขึ้นตรงต่อจังหวัดปัตตานี ต่อมาได้ยกเลิกมณฑลปัตตานีเหลือเป็นจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส ขึ้นตรงต่อกระทรวงมหาดไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2476 เป็นต้นมา (ครองชัย หัตถา, 2548) จากการถูกแยกพื้นที่นับมาหลายครั้ง 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส ซึ่งเคย มีประวัติศาสตร์ร่วมกันมา ได้ถูกทอนอำนาจมาจนถึงทุกวันนี้

โครงสร้างจังหวัดชายแดนภาคใต้

จังหวัดชายแดนภาคใต้ ตามความหมายในปัจจุบันหมายถึง พื้นที่จังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส สตูล และสงขลา 4 อำเภอ ได้แก่ จะนะ เทพา นาทวี และสะบ้าย้อย ซึ่งระบุไว้ในคำสั่งสำนัก นายกรัฐมนตรี ที่ 207/2549 ลงวันที่ 30 ตุลาคม 2549 เรื่อง การบริหารราชการในจังหวัดชายแดน ภาคใต้

พื้นที่ดังกล่าวนี้ เป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรธรรมชาติ มีสถานที่สำคัญทาง ประวัติศาสตร์ และสถานที่ท่องเที่ยวที่ยังคงความเป็นธรรมชาติที่สวยงาม ทั้งหาดทรายขาวที่ทอดยาว หลายแห่ง น้ำตกที่สวยงาม ธรรมชาติป่าเขาดันไม้ที่อุดมสมบูรณ์ พืชพันธุ์ธัญญาหารและผลไม้ที่มี มากมายหลากหลายชนิด ประชาชนส่วนใหญ่มีอัตลักษณ์พิเศษ เนื่องจาก เป็นชนชาติพันธุ์มลายูและ นับถือศาสนาอิสลามเป็นส่วนใหญ่ (ร้อยละ 80) จึงมีขนบธรรมเนียมประเพณี วิถีชีวิต ภาษา และ วัฒนธรรมที่แตกต่างจากจังหวัดอื่นๆ ทางภาคใต้ จากสภาพอัตลักษณ์พิเศษนี้ ทำให้พื้นที่แห่งนี้ มีความ ละเอียดอ่อนที่คนในภูมิภาคต้องศึกษาและทำความเข้าใจ และมีการเชื่อมโยงสัมพันธ์กับประเทศ มุสลิม ทั้งที่อยู่ใกล้เคียงและประเทศมุสลิมอื่นๆ ดังนั้น รัฐบาลจึงต้องใช้ความละเอียดรอบคอบในการ ปกครองดูแล และให้การพัฒนาเป็นการเฉพาะ (ศอ.บต., 2551 : คำนำ)

สาธารณูปโภคและที่อยู่อาศัย

ภาคใต้มีลักษณะที่โดดเด่นทางวัฒนธรรมแตกต่างไปจากภูมิภาคอื่นๆ แต่ภายในภูมิภาค เดียวกันก็มีความซับซ้อนทางวัฒนธรรมมาก คือ มีความแตกต่างระหว่างท้องถิ่นเนื่องจากสภาพทาง ภูมิศาสตร์ และความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ของบ้านเมืองในแต่ละท้องถิ่น วิถีชีวิตของผู้คนที่มีความ อยู่ ทุกวันนี้เป็นความสัมพันธ์ของมนุษย์กับมนุษย์ มนุษย์กับสิ่งแวดล้อมต่างๆ ซึ่งมีหน้าที่หลัก คือ บ่งบอก วิถีชีวิตของผู้คนในชุมชน ซึ่งมีความแตกต่างกันไป วัฒนธรรมมี 2 อย่าง คือ ทั้งที่เป็นวัตถุและไม่ใช่วัตถุ

เช่น เป็นวัตถุก็เป็นสิ่งที่จับต้องได้ เช่น บ้าน เสื้อผ้า ก็ถือว่าเป็นวัฒนธรรมชนิดหนึ่ง ในส่วนที่ไม่ใช่วัตถุ ส่วนมากเป็นทางด้านอุดมการณ์ ความคิด ค่านิยม ศาสนาต่างๆ และการอยู่อาศัย

วิถีชีวิตในความเป็นอยู่จะต้องคำนึงถึงทางด้านศาสนาเป็นหลัก สำหรับวัฒนธรรมการอยู่อาศัยของชาวมุสลิมที่เด่นชัด คือ จะอยู่บ้านทรงไทยมุสลิมที่เห็นชัดเจน คือ ทาง 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ เช่น ปัตตานี ยะลา นราธิวาส สถาปัตยกรรมบ้านเรือนไทยมุสลิมจะมีลักษณะเด่นๆ หลังคา 3 ประเภท ส่วนแรก คือ หลังคาแบบจั่วที่เห็นโดยทั่วไปและภาษามลายูเขาเรียกว่าหลังคาแบบแมและ คือ ลาดลงทั้ง 2 ด้าน หลังคาอีกประเภหนึ่งเรียกว่าแบบปั้นหยา หรือลิมะเป็นหลังคาที่ลาดลงทั้ง 4 ด้าน และอีกประเภหนึ่ง คือ หลังคาแบบมนิลาหรือบานอเป็นส่วนผสมทั้งจั่วทั้งปั้นหยา ซึ่งสถาปัตยกรรมเรือนไทยมุสลิมนี้มีอิทธิพลต่อสถาปัตยกรรม เช่น ภาคใต้ของเราสภาพภูมิอากาศ จะชื้นถึงชื้นมาก ฉะนั้นในการออกแบบหลังคาจะช่วยป้องกันฝน หลังคาที่ยื่นออกไปทุกด้านก็เพื่อประโยชน์ในการป้องกันส่วนหนึ่ง นั่นคือ แสดงให้เห็นวัฒนธรรมและภูมิปัญญาชาวบ้านสำหรับของไทยพุทธจะได้รับอิทธิพลของเรือนไทยมุสลิมมาเช่นกัน

พัฒนาการการตั้งถิ่นฐาน บริเวณภาคใต้ตอนล่างประกอบด้วย จังหวัดปัตตานี ยะลา และ นราธิวาส อดีตดินแดนบริเวณนี้มีผู้คนตั้งถิ่นฐานอยู่อาศัยตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ต่อเนื่องมาตลอด โดยมีการพัฒนาบ้านเมืองให้เจริญขึ้น มีการติดต่อค้าขายกับชุมชนอื่นๆ ด้วยทำเลที่ตั้งเอื้ออำนวยแก่การเป็นเมืองท่าเป็นอย่างดี การตั้งถิ่นฐานหรือแหล่งที่อยู่อาศัยของกลุ่มชน เริ่มจากพื้นที่ป่าเขา ต้นลำน้ำแล้วค่อยๆ คลี่คลายมาสู่บริเวณลุ่มน้ำที่เป็นภูเขาลูกโดดและเนินบนพื้นที่ราบในลุ่มท่าสาบ เขาควหา ซึ่งเป็นจุดที่ได้รับอิทธิพลวัฒนธรรมของกลุ่มชนสมัยก่อนประวัติศาสตร์ 2 ทาง คือป่าเขาต้นน้ำปัตตานีทางหนึ่งกับพื้นที่ป่าเขาอำเภอยะหา จังหวัดยะลา ทางด้านตะวันตกอีกทางหนึ่ง กลุ่มชนบริเวณท่าสาบ เขาควหาได้พัฒนาขึ้นเป็นกลุ่มชนสมัยแรกเริ่มประวัติศาสตร์ ร่วมสมัยเดียวกันกับกลุ่มชนที่เคลื่อนต่อไป อยู่บริเวณใกล้ปากแม่น้ำปัตตานียิ่งขึ้น คือ กลายเป็นกลุ่มชนโบราณยะรัง ซึ่งได้ตั้งถิ่นฐานขึ้นอย่างถาวรและขยายเป็นชุมชนใหญ่ ซึ่งนักวิชาการทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีบางท่านเชื่อว่า คือ “อาณาจักรลังกาสุกะ”

วัฒนธรรม

จากอดีตสามสามจังหวัดชายแดนภาคใต้เคยเป็นเมืองที่มีความเจริญทางการค้าและเป็นเมืองท่าที่มีชื่อเสียง มีพ่อค้าจากซีกโลกตะวันตกและซีกโลกตะวันออกจำนวนมากเข้ามาเป็นเวลานาน ส่งผลทำให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างกลุ่มชนพื้นเมืองและกลุ่มชนภายนอก บริเวณนี้จึงมีความหลากหลายทั้งทางด้านชาติพันธุ์และวัฒนธรรมแบ่งออกได้เป็น วัฒนธรรมศาสนาพุทธ วัฒนธรรมศาสนาพราหมณ์ – ฮินดู วัฒนธรรมอิสลาม และวัฒนธรรมจีน

วัฒนธรรมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ในปัจจุบัน ยังมีการผสมผสาน 3 วัฒนธรรม 2 ศาสนาหลัก คือ ศาสนาพุทธและศาสนาอิสลาม โครงสร้างทางสังคมของชุมชนจะมีการเปลี่ยนแปลงไปตาม

นโยบายการบริหารประเทศของรัฐบาล การเปลี่ยนแปลงนโยบายการบริหารประเทศแต่ละครั้ง นำมาใช้ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จะส่งผลกระทบต่อระบบโครงสร้างสังคมของชุมชนมุสลิม ส่วนใหญ่อาศัยอยู่“เพราะโครงสร้างของชุมชนมุสลิม เชื่อมโยงเป็นเนื้อเดียวกันกับหลักคำสอนของ ศาสนาอิสลาม ระดับชุมชนจะมีความผูกพันกับผู้นำศาสนา มีโต๊ะอิหม่าม โต๊ะบิลา โต๊ะกอเต็บ และ กรรมการมัสยิด มีบทบาทหน้าที่ในการสร้างความสัมพันธ์ ปกครอง แนะนำ และการแก้ปัญหาต่างๆ ที่ เกิดขึ้นภายในชุมชน แต่จะมีวัฒนธรรมแสดงความเป็นอัตลักษณ์ของตนเองออกมาอย่างชัดเจนตาม รูปแบบวิถีการดำเนินชีวิต ด้านการประกอบอาชีพและการทำมาหากิน ที่อยู่อาศัย การแต่งกาย อาหาร การกิน ขนบธรรมเนียมประเพณีและพิธีกรรม ศิลปะการแสดง การละเล่นพื้นบ้าน และภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภาษาและการศึกษา

วัฒนธรรมด้านภาษาของชาวมุสลิมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ นอกจากจะสื่อสารกันด้วย ภาษาพูดที่เป็นภาษาไทยแล้ว ยังมีการใช้ภาษาพูดที่เป็นภาษามลายูที่เรียกว่า ภาษามาเลย์ ภาษามลายู หรืออีกชื่อหนึ่งเรียกว่า ภาษายาวี ทั้งที่เป็นภาษามลายูถิ่นและภาษามลายูกกลาง เป็นหลัก ส่วนภาษา เขียนนอกจากเขียนภาษาไทยแล้ว ยังมีภาษาเขียนในท้องถิ่น ทั้งภาษามลายูกกลางและมลายูถิ่นปัตตานี ในสองลักษณะคือภาษาอักษรยาวี (ภาษามลายูที่เขียนด้วยตัวอักษรภาษาอาหรับ) ภาษาอักษรรูมี (ภาษามลายูที่เขียนด้วยตัวอักษรภาษาอังกฤษ) ส่วนการเรียกตนเองของชาวมุสลิม 3 จังหวัดชายแดน ภาคใต้ในระดับชาวบ้านมักนิยมเรียกตนเองว่าออแซนยา ซึ่งหมายถึง (คนมลายู) มากกว่าจะเรียก ตัวเองว่า ออแซอิสแล (คนอิสลาม) และไม่นิยมเรียกตนเองในภาษามลายูว่า ออแซมุสลิม (คนมุสลิม) ส่วนผู้ที่เข้ารับนับถือศาสนาอิสลามจะถูกเรียกว่า มาโซะนยา (เข้ารับเป็นมลายู) มากกว่าที่จะเรียกว่า มาโซะอิสแล (เข้ารับเป็นอิสลาม) ซึ่งควรจะเรียกชื่ออย่างหลัง จึงจะถูกต้องตามหลักวิชาการ ตัวอย่าง ข้างต้นความเคยชินของคนในท้องถิ่นที่ใช้ภาษาพูดในระดับชาวบ้าน ซึ่งอาจจะไม่ถูกต้องตามหลัก วิชาการ

ระบบการศึกษาในพื้นที่แห่งนี้ นอกจากจะมีระบบการศึกษาภาคสามัญทั่วไป ซึ่งหมายถึง อนุบาลประถมศึกษา มัธยมศึกษาและอุดมศึกษา อีกทั้งในท้องถิ่นดังกล่าวยังมีระบบการศึกษาภาค ศาสนาที่เรียกว่า ระบบตาดีกา (ระดับอนุบาลเด็กเล็ก) ระบบซ็อกอเลาะฮฺ (เรียนศาสนาในระดับประถม คือ เรียนหลังเลิกเรียนภาคสามัญในวันธรรมดา หรือเรียนเฉพาะวันเสาร์ อาทิตย์แล้วแต่ชุมชน) ระบบ ปอเนาะ (ระบบการเรียนที่ผู้เรียนอยู่ประจำในบริเวณโรงเรียน ซึ่งเรียนได้ตลอดชีวิต) ระบบโรงเรียน เอกชนสอนศาสนาอิสลาม โดยแบ่งการศึกษาภาคศาสนาออกเป็น สามระดับ ระดับอับตีดาอียฺ (ชั้น 1 - 4) ระดับมุตาวัตติต (ชั้น 5 - 7) และระดับชานาอียฺ (ชั้น 8 - 10) โดยศึกษาควบคู่ไปกับวิชาสามัญในระดับ มัธยมศึกษา (ม.1 - 6) โดยจัดให้มีการเรียนการสอนทั้ง 2 ภาคอย่างละครึ่งวัน เรียนหกวันต่อสัปดาห์ และหยุดวันศุกร์ และสุดท้ายคือระดับกุลลียะฮฺ คือ ระดับวิทยาลัยหรือมหาวิทยาลัย

การละเล่นและการพักผ่อนหย่อนใจ

การละเล่นพื้นบ้านมีลักษณะเรียบง่าย ตรงไปตรงมาตามแบบวิถีชีวิตของชาวบ้านมีความรู้สึกนึกคิดและใช้ชีวิตผูกพันอยู่กับธรรมชาติค่อนข้างมาก สังคมเป็นแบบถ้อยทีถ้อยอาศัย และสามารถร่วมมือร่วมใจกับสังคมอื่นได้ดี จึงส่งผลให้การละเล่นพื้นบ้านมีลักษณะเรียบง่าย ตามความรู้สึกนึกคิดและพื้นฐานของการดำรงชีวิตของชาวบ้าน ทั้งด้านท่าทางที่แสดงออก การใช้ภาษา การใช้ฉันทลักษณ์ของบทร้องที่ใช้ในการละเล่น ต่อมาระยะหลังเมื่อมีการสืบทอดกันมา ชาวบ้านก็มีการปรับเปลี่ยนและวิวัฒนาการการละเล่นพื้นบ้าน เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนไปจากเดิมเป็นมรดกร่วมของชาวบ้านในแต่ละท้องถิ่น การละเล่นพื้นบ้านเกิดขึ้น เพื่อสนองตอบอารมณ์ของคนในท้องถิ่น โดยที่ผู้ต้นคิดเป็นผู้เล่นและผู้สืบทอด เพราะชาวบ้าน จะรับรู้และเข้าใจ ทั้งที่มีความรู้สึกร่วมต่อการละเล่นของตนมากกว่าคนต่างถิ่น เช่น คนภาคกลางจะดูการแสดงมโนราห์ไม่ค่อยรู้เรื่องเหมือนคนทางภาคใต้ เป็นต้น มักไม่ปรากฏผู้เป็นต้นคิด การละเล่นพื้นบ้านแต่ละชนิดเกิดขึ้นในสังคมชาวบ้านมาช้านานแล้ว และมีการสืบทอดต่อกันมาในกลุ่มชนหลายชั่วอายุคน โดยวิธีการเลียนแบบฝึกปฏิบัติ และมีการปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับยุคสมัย ทั้งที่เป็นความคิดของชาวบ้าน และการรับอิทธิพลจากท้องถิ่นอื่นๆ จึงทำให้ไม่ทราบว่าเป็นต้นแบบของการละเล่น ด้วยเหตุผลดังกล่าว ถ้าพูดถึงประวัติของการละเล่นพื้นบ้านแล้ว จึงมักกล่าวในลักษณะเชิงตำนานที่เล่าต่อกันมาโดยไม่มีหลักฐานที่อ้างอิงแน่นอนมีการสืบทอดจากการเลียนแบบและบอกเล่า การละเล่นพื้นบ้านเมื่อได้รับความนิยมนิยมแพร่หลายในท้องถิ่นใด จะได้รับสืบทอดต่อไป จนเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของท้องถิ่นนั้นๆ การสืบทอดส่วนมากจะเป็นการเลียนแบบปฏิบัติและการบอกเล่าด้วยวาจา ในสมัยก่อนไม่มีการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร เพราะชาวบ้านอ่านเขียนหนังสือได้มีน้อยมาก แม้กระทั่งบทร้องประกอบการเล่นยังใช้วิธีท่องจำเพียงอย่างเดียว แต่ต่อมาเมื่อชาวบ้านได้รับการศึกษามากขึ้นจึงมีการสืบทอดด้านการเขียนการอ่าน แต่ธรรมชาติของการละเล่นพื้นบ้าน การสืบทอดยังเป็นลักษณะของการฝึกปฏิบัติและการเลียนแบบการบอกเล่าแนะนำด้วยวาจาอยู่ มีธรรมชาติของการผสมผสานและการปรับเปลี่ยน การละเล่นพื้นบ้านบางอย่างมีการรับแนวคิดและรูปแบบการละเล่นพื้นบ้านของชุมชนกลุ่มอื่นนำมาผสมผสาน การปรับให้เข้ากับสภาพของสังคมและวัฒนธรรมของท้องถิ่นตนเอง ในที่สุดก็จะมีลักษณะเป็นแบบเฉพาะถิ่นของตนเอง นอกจากนั้น การละเล่นพื้นบ้านจะต้องปรับเปลี่ยนไปตามสภาพของสังคมที่เปลี่ยนไป มิฉะนั้นอาจจะเสื่อมความนิยมจนเลิกเล่นในที่สุด แต่ในขณะเดียวกันการเปลี่ยนแปลงของการละเล่นพื้นบ้านจะเปลี่ยนในส่วนปลีกย่อยบางอย่างเท่านั้น ส่วนใหญ่จะยังคงรักษารูปแบบไว้ จึงทำให้การละเล่นพื้นบ้านบางชนิดยังคงรักษาเอกลักษณ์ที่เป็นวัฒนธรรมท้องถิ่นไว้ได้

การเล่นพื้นบ้านของชาวบ้านในทางภาคใต้อาจแบ่งตามกลุ่มวัฒนธรรมได้ 2 กลุ่ม คือ 1) วัฒนธรรมไทยพุทธ ได้แก่ การแสดงโนรา หนังตะลุง เพลงบอก เพลงนา และ 2) วัฒนธรรมไทยมุสลิม ได้แก่ ร่องเง็ง ซำเปง มะโย่ง (การแสดงละคร) ลิเกฮูลู (คล้ายลิเกภาคกลาง) และซิดะ

โนรา เป็นนาฏศิลป์ที่ได้รับความนิยมมากที่สุดในบรรดาศิลปะการแสดงของภาคใต้มีความยั่งยืนมานับเป็นเวลาหลายร้อยปี การแสดงโนรานั้นทำร่ำเป็นสำคัญ ต่อมาได้นำเรื่องราวจากวรรณคดีหรือนิทานท้องถิ่นมาใช้ในการแสดงเรื่อง พระสุณนโนห์ร่า เป็นเรื่องที่มีอิทธิพลต่อการแสดงมากที่สุดจนเป็นเหตุให้เรียกการแสดงนี้ว่า มโนห์ร่า

ร่องเง็ง ในสมัยโบราณ เป็นที่นิยมกันและเป็นการเต้นในบ้านขุนนาง หรือเจ้าเมืองในสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย เดิมการเต้นร่องเง็งจะมีลีลาตามบทเพลงไม่น้อยกว่า 10 เพลง แต่ปัจจุบันนี้ที่นิยมเต้นมีเพียง 7 เพลงเท่านั้น การเต้นร่องเง็ง ส่วนใหญ่มีชายหญิงฝ่ายละ 5 คน โดยเข้าแถวแยกเป็นชายแถวหนึ่งหญิงแถวหนึ่งยืนห่างกันพอสมควร ความสวยงามของการเต้นร่องเง็งอยู่ที่ลีลาการเคลื่อนไหวของเท้า มือ ลำตัว และลีลาการร่ายรำ ตลอดจนการแต่งกายของคู่ชายหญิง และความไพเราะของดนตรีประกอบกัน แสดงในงานต้อนรับแขกบ้านแขกเมืองหรืองานพิธีต่างๆ ต่อมานิยมแสดงในงานรื่นเริง เช่น งานประจำปี งานอารีรายอ ตลอดจนการแสดงโชว์ในโอกาสต่างๆ เช่น งานแสดงศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน

ระบำตารีกีปัส เป็นการระบำที่ต้องอาศัยพาดเป็นองค์ประกอบสำคัญและแพร่หลายในหมู่ชาวไทยมุสลิม โดยเฉพาะในจังหวัดปัตตานี สำหรับลีลาของการแสดงอาจจะมีพลิกแพลงแตกต่างกันไป สำหรับการแสดงชุดนี้ ได้ปรับปรุงทำร่ำ เพื่อให้เหมาะสมกับการแสดงที่เป็นหญิงล้วน เพลงตารีกีปัสเป็นเพลงที่ไม่มีเนื้อร้อง บรรเลงดนตรีล้วนๆ มีท่วงทำนองไพเราะอ่อนหวาน สนุกสนานเร้าใจ ความไพเราะของเพลงตารีกีปัส อยู่ที่การโซโลเสียงดนตรีที่ละชั้น

ดิเกิร์ฮูลู หรือ ลิเกฮูลู เป็นการละเล่นพื้นบ้านขึ้นบทเป็นเพลงพร้อมประกอบดนตรีและจังหวะตบมือ มีการขับกลอนเป็นทำนองเสนาะ บทกลอนที่ใช้ขับเรียกว่า ปันตนหรือปาดง ในภาษามลายูถิ่นปัตตานี ดิเกิร์ฮูลู เกิดขึ้นเริ่มแรกที่อำเภอรามัน ชาวปัตตานีเรียกคนในอำเภอรามันว่า คนฮูลู แต่ชาวมาเลเซียเรียกศิลปะชนิดนี้ว่า ดิเกบารัต ซึ่งบารัต แปลว่า เหนือ จึงได้ยืนยันว่า ดิเกิร์ฮูลู หรือ ดิเกิร์บารัตนี้มาจากทางทิศเหนือของประเทศมาเลเซียและอยู่ทางตอนใต้ของปัตตานี จะแสดงเป็นคณะหนึ่ง ๆ จะมีผู้แสดงประมาณ 10 คน เป็นชายล้วน มีต้นเสียง 1-3 คน ที่เหลือจะเป็นลูกคู่ เวทีดิเกิร์ฮูลู จะยกพื้นสูงประมาณ 1 เมตร เปิดโล่งไม่มีม่าน ไม่มีฉาก ลูกคู่ขึ้นไปนั่งล้อมวงร้องรับและตบมือโยกตัวให้เข้ากับจังหวะดนตรี ส่วนผู้ร้องหรือผู้ได้กลอนจะลุกขึ้นยืนข้างๆ วงลูกคู่ ถ้ากรณีมีการประชันกัน แต่ละคณะจะขึ้นนั่งบนเวทีด้วยกัน แต่ล้อมวงแยกกันพอสมควร การแสดงที่ผลัดกันร้องที่ละรอบทั้งรุกและรับอย่างครั้นเครงสอรับกับอารมณ์ผู้ชม ดิเกิร์ฮูลูจะเริ่มต้นการแสดงด้วยดนตรีที่ใช้โหมโรงเป็นการเรียกผู้ชมต่อจากนั้นนักร้องออกมาร้องเพลงในจังหวะต่างๆ ที่ละคน เนื้อร้องกล่าวถึงความประสงค์ในการเล่น

แล้วจึงเริ่มแสดง ซึ่งอาจจะเป็นเรื่องราวของเหตุการณ์บ้านเมืองปัญหาท้องถิ่นหรือเรื่องตลกเฮฮา สนุกสนาน โดยผู้แสดงจะใช้คารมและปฏิภาณไหวพริบสอดแทรกความรู้และให้ความบันเทิงแก่ผู้ชม

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ภิญโญ เวชโช (2549) ได้ศึกษาเรื่อง เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลู : กำเนิด พัฒนาการและบทบาทในการขับขาน ผลการศึกษา พบว่า เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูศิลปะการแสดงที่เป็นเอกลักษณ์ของ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้กำเนิดจากการละเล่นเชิงพิธีกรรมประกอบดนตรีเพื่อรักษาผู้ป่วยที่เชื่อว่าเกิดจากการกระทำของภูตผีวิญญาณ เทพยดา และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลาย ชาวมุสลิมเรียกว่า ดิเกร์อาวัล ดิเกร์อาวา หรือดิเกร์อู ซึ่งเกิดขึ้นจากความหลากหลายและการผสมผสานวัฒนธรรมของผู้คนในอาณาจักรปัตตานีเมื่ออดีตที่ผสมผสานทับซ้อนกันมาคือความเชื่อดั้งเดิม อินดู-ชวา ชวา - มลายู และศาสนาอิสลามต่อมาได้ปรับเปลี่ยนการละเล่นที่เป็นส่วนหนึ่งของพิธีกรรมทั้งการร้อง การรำรำเครื่องดนตรี และการแต่งกาย เป็นการละเล่นที่มีวัตถุประสงค์เพื่อความสนุกสนานและตั้งเป็นวงหรือคณะขึ้น เรียกการละเล่นที่เปลี่ยนแปลงไปนี้ว่า ดิเกร์ฮูลู นิยมเล่นและแสดงในงานมงคลต่างๆ เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูพัฒนาปรับเปลี่ยนไปตามบริบทของสังคม 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้การเมืองการปกครอง กลุ่มศิลปินผู้แสดง และปรากฏการณ์การแสดง จากข้อมูลที่ค้นพบสามารถแบ่งเป็นยุคและช่วงระยะเวลา คือ ยุคเริ่มต้น ยุคแยกสาย - ผสมผสาน ยุคอพยพวัฒนธรรม ยุคการปกครองระบบ 7 หัวเมือง และยุคเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูเพื่อการแสดง เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูเมื่อได้พัฒนาเป็นการแสดงตั้งเป็นวงหรือคณะขึ้นคณะหนึ่งๆ มีองค์ประกอบในการแสดง ขั้นตอนและวิธีการแสดง เครื่องดนตรีที่ใช้และการแต่งกาย มีเอกลักษณ์เฉพาะและถือเป็นธรรมเนียมนิยมในการการแสดงมี 2 รูปแบบ คือ การแสดงแบบคู่ซึ่งเป็นการแสดงแบบดั้งเดิม และการแสดงแบบเดี่ยวที่พัฒนาปรับปรุงขึ้นใหม่เพื่อให้สอดคล้องกับกลุ่มผู้ชม ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากเพลงร้องในการแสดง พบว่า เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูมีบทบาทในการขับขานต่อสังคม 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ในด้านให้ความบันเทิง การให้การศึกษา การควบคุมสังคม การระบายความคับข้องใจ การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมและบทบาทในฐานะที่เป็นสื่อสารมวลชนของชาวบ้าน

เปรมสิริ ศักดิ์สูง และคณะ (2550) ได้ศึกษาเรื่อง ลิเกฮูลู : การศึกษาเชิงประวัติ รูปแบบ และการพัฒนาศักยภาพ โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความเป็นมาของลิเกฮูลู รูปแบบศิลปะการแสดงของคณะลิเกฮูลู ตลอดจนศักยภาพและแนวทางในการพัฒนาลิเกฮูลูในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย ผลการศึกษาพบว่า ลิเกฮูลูมีความเป็นมาที่ยาวนานร่วมสมัยกับประวัติศาสตร์ดินแดนสามจังหวัดภาคใต้ คือ ปัตตานี ยะลา นราธิวาส ตลอดจนบางส่วนของรัฐกลันตันประเทศมาเลเซีย โดยในปัจจุบันการแสดงลิเกฮูลูถือว่า ได้รับความนิยมนอย่างสูงจากประชาชนในท้องถิ่น ทั้งมีชื่อเสียง ในระดับประเทศ ซึ่งปัจจุบันมีคณะลิเกฮูลูอยู่มากมายกระจายทั่วภูมิภาค ความน่าสนใจของลิเกฮูลู คือ เป็นศิลปะการแสดงที่มีเอกลักษณ์ ทั้งผู้เล่น ดนตรี สีส่น ลีลา โดยเฉพาะการผสมผสาน

วัฒนธรรมท้องถิ่นเข้ากับวัฒนธรรมมาได้อย่างลงตัว เสน่ห์ของลิเกฮูลูยังอยู่ที่รูปแบบการแสดง ซึ่งปรับเปลี่ยนให้ทันยุคทันสมัย ทั้งให้สาระในเชิงสร้างสรรค์ ให้อุดมการณ์ผ่านความบันเทิงอย่าง มี อรรถรส ลิเกฮูลูจึงเป็นพลังความคิด เป็นพลังแห่งศรัทธา ทั้งสร้างสำนึกในคุณค่าการอยู่ร่วมกันของ ผู้คน ซึ่งหน่วยงานของภาครัฐควรให้ความสำคัญ และให้การสนับสนุนด้านการส่งเสริมผ่านองค์กร ท้องถิ่น สถาบันการศึกษา หาแนวทางการพัฒนาศักยภาพ ทั้งนี้เพื่อให้ศิลปะการแสดงลิเกฮูลูได้อยู่คู่ กับชุมชนและท้องถิ่นอย่างยั่งยืนต่อไป

สุธี เทพสุริวงศ์ (2546) ได้ศึกษาเรื่อง วิถีและพลังของลิเกฮูลูในจังหวัดปัตตานี เพื่อศึกษาวิถี ชีวิตในด้านต่างๆ ของผู้แสดงลิเกฮูลู ศึกษาพลังความสามารถของลิเกฮูลูที่มีต่อชุมชนและสังคม และ เพื่อวิเคราะห์อนาคตของลิเกฮูลู ผลการศึกษาปรากฏว่า วิถีชีวิตของลิเกฮูลูในจังหวัดปัตตานี ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ หัวหน้าคณะลิเกฮูลูส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการเกษตรเป็นอาชีพหลัก มีรายได้จาก การประกอบอาชีพหลักระหว่าง 20,000 - 300,000 บาทต่อปี และมีรายได้จากการแสดงลิเกฮูลู ระหว่าง 30,000 - 70,000 บาทต่อปี มีรายจ่ายส่วนใหญ่เป็นค่าอาหาร การกิน ค่าเสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย ค่าซ่อมแซมที่อยู่อาศัย และค่ารักษาพยาบาล ตามลำดับ ระหว่าง 20,000 - 110,000 บาทต่อปี มีเครื่อง อำนวยความสะดวก เช่น โทรทัศน์ พัดลม ตู้เย็น รถจักรยานยนต์ เป็นต้น เกือบทุกครอบครัว คณะลูกคู่ ลิเกฮูลูส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้างเป็นอาชีพหลักมีรายได้ระหว่าง 10,000 - 68,000 บาทต่อปี มีรายได้จากการแสดงลิเกฮูลูระหว่าง 5,000 - 180,000 บาทต่อปี มีรายจ่ายส่วนใหญ่เป็นค่าอาหารการ กิน ค่าเสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย ค่ารักษาพยาบาล และค่าซ่อมแซมที่อยู่อาศัยตามลำดับอยู่ระหว่าง 10,000 - 50,000 บาทต่อปี มีเครื่องอำนวยความสะดวก เช่น โทรทัศน์ พัดลม ตู้เย็น รถจักรยานยนต์ เป็นต้น เพียงบางครอบครัว และลิเกฮูลูยังมีรายได้เสริมจากการประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจอื่นๆ อีก ด้านสังคม สมาชิกในครอบครัวให้การยอมรับและสนับสนุนในการแสดงลิเกฮูลู ครอบครัวไม่มีการ ทะเลาะเบาะแว้งกัน และชุมชนก็ให้การยอมรับเลือกลิเกฮูลูบางคนขึ้นเป็นโต๊ะครู โต๊ะอิหม่ามประจำ มัสยิด ด้านการเมือง ลิเกฮูลูส่วนใหญ่ไม่สนใจตำแหน่งทางการเมืองในทุกระดับ แต่ได้ให้ความร่วมมือ กับชุมชนโดยรวมเป็นคณะกรรมการเลือกตั้ง ร่วมใช้สิทธิเลือกตั้ง ร่วมเป็นคณะกรรมการมัสยิด คณะกรรมการโรงเรียน และด้านวัฒนธรรมความเชื่อ ลิเกฮูลูใช้หลักธรรมคำสอนทางศาสนาในการสั่ง สอน เตือนสติผู้ชมการแสดง พลังหรือศักยภาพของลิเกฮูลูที่มีต่อชุมชน ได้แก่พลังหรือศักยภาพในการ สร้างความสุข ความบันเทิงให้กับชุมชน การเสริมสร้างความรู้และสติปัญญาสู่ประชาชน การส่งเสริม คุณธรรม และการรักษาและควบคุมพฤติกรรมทางสังคมได้อันอนาคตของลิเกฮูลู ก่อนมีเหตุการณ์ความ ไม่สงบในพื้นที่ ลิเกฮูลูกำลังได้รับความนิยมและการยอมรับจากสังคมทั้งภายในและภายนอกพื้นที่เป็น อย่างมาก หลังจากมีเหตุการณ์แล้วลิเกฮูลูได้รับงานแสดงน้อยลง ซึ่งหากเป็นอย่างนี้ต่อไปอาจจะทำให้ ลิเกฮูลูหลายคนเปลี่ยนอาชีพและละทิ้งการแสดงลิเกฮูลู ทำให้ลิเกฮูลูมีโอกาที่จะเสื่อมสูญไปจาก ท้องถิ่นนี้ได้

ชาว์นี้ เจ๊ะมะ และคณะ (2554) ได้ศึกษาเรื่อง ลิเกฮูลูในจังหวัดปัตตานีกรณีศึกษา : ต.รูสะมิแล อ.เมือง จ.ปัตตานี พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของลิเกฮูลูในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เกี่ยวกับการแสดงลิเกฮูลู พบว่า ระดับความสำคัญของปัจจัยโดยภาพรวมที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของลิเกฮูลูในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ เทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามา วัฒนธรรมตะวันตก ระบบสื่อที่แพร่หลายรวมทั้งสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ ส่วนการปรับตัวของลิเกฮูลูในสภาพการณ์ปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับลิเกฮูลู พบว่า ระดับความสำคัญของการปรับตัวของลิเกฮูลูในสภาพการณ์ปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับลิเกฮูลูโดยภาพรวมที่ได้มีการปรับตัว คือ การนำเอาเทคโนโลยีและวัฒนธรรมที่เข้ามาประยุกต์ใช้ผสมผสานกับการแสดงที่ดั้งเดิมเพื่อให้เกิดความทันสมัยตามสังคมที่เป็นอยู่และแนวทางการอนุรักษ์การฟื้นฟูลิเกฮูลู พบว่า ระดับความสำคัญของการอนุรักษ์และฟื้นฟู คือ การนำเอาคนที่มีความสามารถในการแสดงลิเกฮูลูมาถ่ายทอดให้กับรุ่นหลังได้มีความรู้ความเข้าใจและเล็งเห็นถึงความสำคัญของลิเกฮูลู และผู้ศึกษาได้ใช้ฐานการวิเคราะห์จากแนวคิดทฤษฎี ได้แก่ แนวคิดวัฒนธรรมพื้นบ้านและภูมิปัญญาชาวบ้าน แนวคิดค่านิยมของไทย แนวคิดสังคมไทยกับการเปลี่ยนแปลง แนวคิดเกี่ยวกับการละเล่นของไทยแนวคิดพลังท้องถิ่น แนวคิดการปรับตัวและแนวคิดบทบาทหน้าที่ พบว่า แนวคิดดังกล่าวข้างต้นสามารถเป็นฐานความรู้ในการวิเคราะห์ข้อมูล สามารถนำมาประยุกต์ใช้ประกอบกับเนื้อหาของงานวิจัย อีกทั้งยังทำให้เห็นแนวโน้มการศึกษาและผลสรุปได้อย่างถูกต้องและน่าเชื่อถือ เพื่อที่จะนำมาผลสำเร็จของการศึกษาไปสู่ผลสำเร็จของการทำงาน หรือแนวทางการส่งเสริม อนุรักษ์ และฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ควรจะมีการดำเนินงานเชิงปฏิบัติการ ดังนี้

1. วัฒนธรรมท้องถิ่นลิเกฮูลูประสบปัญหาไม่มีใครสืบทอด ควรปลูกฝังให้เด็กรักและสนใจในลิเกฮูลู
2. ขาดการสนับสนุน แก้ไขโดยการจัดกิจกรรมท้องถิ่นให้มีการแสดงลิเกฮูลูขึ้นแสดงทุกครั้ง
3. การแสดงลิเกฮูลูในปัจจุบันประสบปัญหาในด้านบุคคล เนื่องจากในปัจจุบันบุคคลไม่ค่อยสนใจในภูมิปัญญาท้องถิ่น แนวทางในการแก้ปัญหา คือ ปลูกฝังจิตสำนึกในชุมชน อนุรักษ์ลิเกฮูลู
4. ปัญหาในปัจจุบัน คือ มีการแสดงลิเกฮูลูน้อยลงและคนในปัจจุบันจะไม่เห็นความสำคัญของลิเกฮูลู แนวทางแก้ไข คือ ปลูกจิตสำนึกของทุกคนโดยเริ่มจากครอบครัว ชุมชน จังหวัด และประเทศต่อไป

นอกจากนั้นควรจะมีการดำเนินการเชิงนโยบายดังนี้

1. กระทรวงศึกษาธิการควรส่งเสริมให้มีการสอนศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นอยู่ในหลักสูตรประถมศึกษา โดยให้ผู้ที่มีความรู้เป็นผู้ถ่ายทอด
2. . เริ่มจากชุมชนให้การสนับสนุนแล้วร่วมมือกันพัฒนา

3. ให้มีการสนับสนุนให้มากเกี่ยวกับการแสดงลีเกอซูและเพิ่มสิ่งละเล่นให้ทันสมัยกับปัจจุบัน เช่น เครื่องดนตรี การแต่งกาย

4. นโยบายที่รัฐเข้ามาอนุรักษ์ฟื้นฟูวัฒนธรรมเพื่อไม่ให้สูญหายไปจากชุมชนต่างๆ เพราะตามลำพังในที่ที่มีการแสดงลีเกอซูจะมีน้อยมาก เมื่อรัฐเข้ามาช่วยเหลือทำให้คนรู้จักการละเล่นมากขึ้นมากเดิม

อุไรรัตน์ ยามาเรียง (2550) ได้ศึกษาเรื่อง การวิจัยและพัฒนาศูนย์การเรียนการสอนคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยม และความสมานฉันท์ในจังหวัดชายแดนภาคใต้โดยใช้ซีดีเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูพบว่า

1. ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนการสอนคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยม และความสมานฉันท์ที่ใช้เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 คือ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 85.70/86.94 เมื่อพิจารณาโดยภาพรวมและรายแผน พบว่า สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดทุกแผน ซึ่งตรงกับสมมติฐาน 1

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และความสมานฉันท์ของนักเรียน ที่เรียนตามแผนการจัดการเรียนการสอนคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยม และความสมานฉันท์ของโรงเรียนที่เรียนตามแผนการจัดการเรียนการสอนคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยม และความสมานฉันท์ของโรงเรียนในจังหวัดชายแดนภาคใต้โดยใช้เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5 ซึ่งตรงกับสมมติฐาน 2

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยม และความสมานฉันท์ก่อนเรียนของนักเรียนที่เรียนตามแผนการจัดการเรียนการสอนคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยม และความสมานฉันท์โดยใช้เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลู และนักเรียนที่เรียนตามแผนการจัดการเรียนการสอนอื่นๆ ไปไม่แตกต่างกัน ซึ่งตรงกับสมมติฐาน 3

4. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยม และความสมานฉันท์ของนักเรียน ที่เรียนตามแผนการจัดการเรียนการสอนทั่วไประหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนไม่แตกต่างกัน ซึ่งตรงกับสมมติฐาน 4

5. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยม และความสมานฉันท์หลังเรียนของนักเรียนที่เรียนตามแผนการจัดการเรียนการสอนคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยม และความสมานฉันท์โดยใช้เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูสูงกว่านักเรียนที่เรียนตามแผนการจัดการเรียนการสอนอื่นๆ ไปอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5 ซึ่งตรงกับสมมติฐาน 5

6. บุคลิกภาพด้านคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยม และความสมานฉันท์ของนักเรียนที่เรียนตามแผนการจัดการเรียนการสอนคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมและความสมานฉันท์โดยใช้ซีดีเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5 ซึ่งตรงกับสมมติฐาน 6

7. บุคลิกภาพด้านคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยม และความสมานฉันท์ก่อนเรียนของนักเรียนที่เรียนตามแผนการเรียนการสอนคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยม และความสมานฉันท์โดยใช้เพลงพื้นบ้าน ดิเกร์ฮูลู และนักเรียนที่เรียนตามแผนการจัดการเรียนการสอนทั่วๆ ไม่แตกต่างกัน ซึ่งตรงกับสมมติฐาน 7

8. บุคลิกภาพด้านคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยม และความสมานฉันท์ของนักเรียนที่เรียนตามแผนการจัดการเรียนการสอนทั่วๆ ไประหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน ไม่แตกต่างกัน ซึ่งตรงกับสมมติฐาน 8

9. บุคลิกภาพด้านคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยม และความสมานฉันท์หลังเรียนของนักเรียนที่เรียนตามแผนการจัดการเรียนการสอนคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยม และความสมานฉันท์ของโรงเรียน ในจังหวัดชายแดนภาคใต้โดยใช้ซีดีเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลู สูงกว่านักเรียนที่เรียนจากการจัดการเรียนการสอนทั่วๆ ไปอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.5 ซึ่งตรงกับสมมติฐาน 9

10. ความพึงพอใจของครูผู้สอน ผู้เรียน ผู้ปกครองที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยม และความสมานฉันท์โดยใช้ซีดีเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูอยู่ในระดับมากตามเกณฑ์ที่กำหนด ซึ่งตรงกับสมมติฐาน 10

นพดล ทิพย์รัตน์ (2556:ออนไลน์) ได้ศึกษา เพลงพื้นบ้านปัตตานี : อัตลักษณ์และบริบททางสังคมวัฒนธรรม มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาประวัติศาสตร์และบริบททางสังคมที่เกี่ยวข้องกับเพลงพื้นบ้านปัตตานีจากอดีตจนถึงปัจจุบัน และความเป็นเอกลักษณ์และแนวโน้มของเพลงพื้นบ้านปัตตานีว่าในอนาคตจะเป็นอย่างไร ซึ่งเพลงพื้นบ้านปัตตานีนี้นั้นเป็นเพลงที่ทุกคนรู้จักกันดีในจังหวัดปัตตานี ยะลาและนราธิวาส พบว่า ปัตตานีได้เป็นพื้นที่ที่สำคัญมากในภูมิภาคนี้ มาเป็นระยะเวลายาวนานด้วยเหตุนี้ มีหลายกลุ่มคนจากต่างพื้นที่มาปัตตานี เพื่อ ธุรกิจ การทูต การศึกษา และศาสนา หรือแม้กระทั่ง การทำสงคราม และ การล่าอาณานิคม หากไม่คำนึงถึง วัตถุประสงค์ที่พวกเขามาปัตตานีแล้ว แต่ละกลุ่ม ได้นำวัฒนธรรมของตนเองที่มีลักษณะเฉพาะเข้ามาในจังหวัดปัตตานี นี่คือ เหตุผลที่ปัตตานีเป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมผสมกลมกลืน ในระหว่าง อาณาจักรลังกาสุกะปัตตานี ได้รับอิทธิพล ส่วนใหญ่โดย พราหมณ์ ฮินดูและพุทธศาสนา เช่นเดียวกับคนที่อยู่ทางชาวกลองมลายู ซอรีบาบ (Sor – Rebub) และ ชูแน(Su- Nae) คือ หลักฐานโดยชาวมลายู โดยชาวอาหรับก็มีอิทธิพลต่อเพลงพื้นเมืองปัตตานีเป็นจำนวนมากเช่นกัน เช่น สิละ(Sila) วายังกูลิต (Wayang – Gulit) และมะโย่ง (Ma- Yong) ในช่วงจักรวรรดิมลายา ปัตตานีรับอิทธิพลจากศาสนาอิสลาม นอกจากนี้ ตั้งแต่ ปัตตานี เป็นเมืองท่าที่สำคัญมาก จาก วัฒนธรรมต่างๆ จากตะวันออกและตะวันตก ได้เข้ามามีอิทธิพล ในภูมิภาคนี้เป็นอย่างมาก นั่นคือเหตุผลว่าทำไม เพลงพื้นบ้านปัตตานี ในเวลานั้นมีลักษณะของการผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมตะวันออกและตะวันตก หลักฐานจะเห็นได้จากเพลงพื้นบ้านร่องเง้ง (Rong Ngeng) การใช้กลองดัมพ์ (Duff Drum) ซึ่งเป็นเครื่องดนตรี ของชาวมุสลิม ใน

เพลงพื้นบ้านปัตตานี ยังเป็นอีกหลักฐานที่ดีหลักฐานหนึ่งว่าเพลงพื้นบ้านปัตตานีได้รับอิทธิพลจากปัจจัยต่างๆ ที่กล่าวก่อนหน้านี้อย่างไร แม้ว่าต่อมาปัตตานีตกเป็นอาณานิคมปกครองโดยสยามก็ตาม แต่ลักษณะของเพลงพื้นบ้านปัตตานีก็ไม่ได้มีการเปลี่ยนแปลงไปตามภายใต้การปกครองของสยามแต่อย่างใด ใน ขณะที่ ศาสนาอิสลามก็กลับมีอิทธิพลในพื้นที่เพิ่มมากขึ้น นี่คือเหตุผลที่ว่าทำไมเพลงพื้นบ้านปัตตานีมีการปรับตัวเองไปตามวิถีชีวิตของชาวมุสลิมตั้งแต่นั้นเป็นต้นมาอย่างเห็นได้ชัดหลักฐานที่ดีที่สุดคือการร้องอนาซิด (Anasyid) รวมทั้งดิเกร์ฮูลู (Dikir – Hulu) และ กรือโตะ (greu – Toh)

นุรมาน จินตารา (2558) ได้ศึกษา การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และวินัยของเด็กและเยาวชนมุสลิมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ : ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส เพื่อศึกษาเปรียบเทียบเนื้อหาและลักษณะของกระบวนการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และวินัยของเด็กและเยาวชน เพื่อศึกษาถึงความสำเร็จและความล้มเหลวของกระบวนการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และวินัยของเด็กและเยาวชน และ เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและการดำเนินการเพื่อการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และวินัยของเด็กและเยาวชน ผลการศึกษาพบว่า ลักษณะของกระบวนการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และวินัยของเด็กและเยาวชนมุสลิมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีเป้าหมายที่ชัดเจนในการ“สร้างคนดี”โดยลักษณะและเนื้อหาของการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมและวินัยจะเน้นเป็นขั้นตอนโดยเริ่มจากเรื่องหลักศรัทธาเป็นอันดับแรก หลังจากนั้นจึงให้ความสำคัญในเรื่องหลักปฏิบัติ และเมื่อหลักศรัทธาและหลักปฏิบัติเข้มแข็งแล้ว ก็จะเริ่มสอดแทรกเรื่องคุณธรรม (อัลอิหซาน) ในเนื้อหาและหลักสูตรวิชาจริยธรรมสำหรับการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมและวินัยในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม และครูผู้สอนในระบบการศึกษาอิสลามก็จะเน้นเรื่อง“การละหมาด”เป็นหลัก

สำหรับความสำเร็จและความล้มเหลวของกระบวนการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และวินัยของเด็กและเยาวชนมุสลิม พบว่า จุดแข็งคือ คำสอนทางศาสนาอิสลามมีความละเอียดครอบคลุมทุกเนื้อหาในสังคมทั้งในระดับบุคคล ครอบครัวหรือแม้แต่ในระดับสังคมและประเทศ จุดอ่อน คือ เด็กและเยาวชนไม่ชอบฟังการบรรยายสมมติฐานทำให้การสอนตามเนื้อหาหลักสูตรที่กำหนดถือเป็นเรื่องยาก ค่าตอบแทนในการสอนของครูผู้สอนจะต่ำกว่าวุฒิการศึกษาของตนทำให้ครูจำนวนมากต้องมียาเสพติดไม่ว่าจะเป็นการกรดยาหรือค้าขายก็ตาม ส่งผลให้ครูต้องปลีกเวลาส่วนหนึ่งไปทำอาชีพเสริม การดูแลเอาใจใส่ต่อเนื้อหาการสอนและการเตรียมบทเรียนจึงน้อยโอกาส คือ ศูนย์อบรมจริยธรรมเป็นเสมือนเวทีให้นักเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามที่สนใจเป็นครูได้ทดลองงานสอน และพัฒนาทักษะการสอนที่สำคัญศูนย์อบรมจริยธรรมประจำมัสยิดจะเป็นสาธารณสมบัติของชุมชนที่คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารและจัดการ ทำให้เกิดความใกล้ชิดระหว่างองค์กรมัสยิดและชุมชน และอุปสรรคคือระบบการศึกษาในศูนย์อบรมจริยธรรมประจำมัสยิดยังขาดแคลนครูในศูนย์อบรมจริยธรรมฯ ส่วนระบบการศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามเป็นระบบที่มีแต่

นักเรียนมุสลิม ซึ่งนับว่ายังขาดความหลากหลายในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม นักเรียนไม่สามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างคนต่างศาสนาและวัฒนธรรมได้

พัชรินทร์ แจ่มจำรูญ และคณะ (2550) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาภูมิปัญญาชาวบ้านในเพลงพื้นบ้าน : กรณีศึกษาชุมชนถ้ำรงค์ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี พบว่า เพลงพื้นบ้านจำนวน 47 เพลงพบภูมิปัญญาชาวบ้านด้านศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมและประเพณีมากที่สุด รองลงมา คือ ภูมิปัญญาชาวบ้านด้านการศึกษา อันดับสามภูมิปัญญาชาวบ้านด้านคติความเชื่อและหลักการ อันดับสี่ภูมิปัญญาชาวบ้านด้านการผลิตและการบริโภค อันดับห้าภูมิปัญญาชาวบ้านด้านการเกษตร และน้อยที่สุดคือภูมิปัญญาชาวบ้านด้านการป้องกันโรคและการรักษา

ธนพร พัทธกษุปถัมภ์ (2542) ได้ศึกษาเรื่อง ศึกษาวิเคราะห์ผลงานเพลงพื้นบ้านของขวัญจิต ศรีประจันต์ พบว่า ขวัญจิต ศรีประจันต์ เป็นแม่เพลงพื้นบ้านที่มีความสามารถ มีปฏิภาณไหวพริบและมีพรสวรรค์ ทั้งในการประพันธ์และการแสดงเพลงอีแซวและเพลงฉ่อย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเพลงอีแซว สำหรับการประพันธ์เพลงนั้นแม้ว่าขวัญจิต ศรีประจันต์ ไม่มีการศึกษาสูงแต่ก็สามารถประพันธ์เพลงได้ทั้งเป็นลายลักษณ์อักษรและการว่ากลอนสดๆ ได้อย่างคล่องแคล่วและมีความไพเราะ ส่วนด้านการแสดงเพลงพื้นบ้านถือได้ว่าเป็นผู้มีความสามารถและมีกลวิธีมากมาย ไม่ว่าจะเป็นการใช้มุกตลก การด้น การใช้น้ำเสียงท่าทางและการปฏิสัมพันธ์ ซึ่งเป็นที่ชื่นชอบของคนทั่วไป

และการสร้างสรรค์บทเพลงในด้านเนื้อหา พบว่า มีเนื้อหาที่สะท้อนแง่คิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมและสังคมไทยอย่างเด่นชัดหลายแง่มุม เพราะขวัญจิตมีความสามารถในการประพันธ์และความฉับไวในความคิด โดยจะนำเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม หรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันก็ตาม และสามารถบันทึกเรื่องราวต่างๆ ได้

สำหรับโลกทัศน์ พบว่า ขวัญจิต ศรีประจันต์ ให้ความสำคัญต่อโลกทัศน์ที่มีต่อมนุษย์ เพราะว่าการดำเนินชีวิตในสังคมต้องเกี่ยวข้องกับมนุษย์ แต่ก็ไม่ละเลยที่จะกล่าวถึงโลกทัศน์ที่มีต่อธรรมชาติว่าเป็นสิ่งที่มีคุณประโยชน์ต่อมนุษย์ และทุกคนควรช่วยกันรักษาธรรมชาติไว้ ส่วนโลกทัศน์ที่มีต่อสิ่งเหนือธรรมชาติเป็นสิ่งที่ช่วยมนุษย์ดำรงชีวิตได้อย่างมั่นใจมากขึ้น

ส่วนด้านการสร้างสรรค์ภาษา พบว่า ขวัญจิต ศรีประจันต์ มีการใช้ถ้อยคำ สำนวน โวหารและกลวิธีสร้างภาพพจน์ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้เพลงพื้นบ้านของขวัญจิต ศรีประจันต์ มีความไพเราะและเป็นที่ยอมรับของคนไทยจนถึงปัจจุบัน

พจนีย์ กงตาล (2547) ได้ศึกษาเรื่อง เพลงพื้นบ้านโพหัก พบว่า เพลงพื้นบ้านโพหักของชาวตำบลโพหัก อำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี มีมากมายและยังคงมีศิลปินพื้นบ้านที่มีความรู้ในเรื่องการเล่นต่างๆ เหล่านี้ในตำบลโพหักที่ยังคงเล่นทั้งเป็นอาชีพและเล่นในเทศกาลต่างๆ อยู่เสมอ โดยเฉพาะการรำไท่น นอกจากจะเล่นเป็นการละเล่นภายในหมู่บ้านเพื่อความสนุกสนานแล้วยังได้มีการจัดประกวดเพื่ออนุรักษ์ และได้รับการส่งเสริมจากทางราชการและหน่วยงานท้องถิ่นให้มีการ

เผยแพร่ไปยังท้องถิ่นอื่นๆ อันเป็นการประชาสัมพันธ์เพื่อการท่องเที่ยวและยังเป็นการส่งเสริมวัฒนธรรมพื้นบ้านนี้ให้แพร่หลายอีกด้วย

นวรรตน์ รัตนศรีวอ (2550) ได้ศึกษา กระบวนการเรียนรู้และการถ่ายทอดภูมิปัญญาเพลงพื้นบ้านหมอลำ : กรณีศึกษาฉวีวรรณ ดำเนิน พบว่ากระบวนการเรียนรู้ภูมิปัญญาเพลงพื้นบ้านหมอลำของฉวีวรรณ ดำเนิน มีลำดับขั้นตอนในการเรียนรู้ 3 หลัก โดยเริ่มจากหลักความเหมือนประกอบไปด้วยการเลียนแบบและการทำซ้ำ หลักความแตกต่างประกอบไปด้วยการแหกคอกทางเทวดา หลักความเป็นฉันทประกอบไปด้วยการมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวสามารถร้องและด้นกลอนสดได้เอง สำหรับการถ่ายทอดภูมิปัญญาเพลงพื้นบ้านหมอลำ ฉวีวรรณ ดำเนินได้ถ่ายทอดให้กับลูกศิษย์ทั้งในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษาโดยลูกศิษย์นอกสถานศึกษาจะมีวิธีการถ่ายทอดเริ่มจากหลักความเหมือนประกอบไปด้วยการเลียนแบบและการทำซ้ำ หลักความแตกต่างประกอบไปด้วยการแหกคอก ลูกศิษย์ที่อยู่ในสถานศึกษา ฉวีวรรณ ดำเนิน มีวิธีการถ่ายทอดโดยเริ่มจากหลักความเหมือน ประกอบไปด้วยการเลียนแบบและการทำซ้ำ สำหรับการแหกคอกทางเทวดาและการมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวของลูกศิษย์ ฉวีวรรณ ดำเนิน ไม่สามารถแสดงออกมาได้

อามีเนาะ ยาสาแล และคณะ (2555) ได้ศึกษาเรื่อง รวบรวมเพลงพื้นบ้านมลายูถิ่นในอำเภออิงอ จังหวัดนราธิวาส เพื่อเก็บรวบรวมเพลงพื้นบ้านมลายูถิ่นในอำเภออิงอ จังหวัดนราธิวาส โดยบันทึกด้วยภาษามลายูถิ่นอักษรไทยและแปลความเป็นภาษาไทย เพื่อค้นหาและบันทึกข้อมูลของปราชญ์/ผู้รู้ด้านเพลงพื้นบ้าน และจัดทำแผนที่ผู้รู้ในชุมชน เพื่อจัดประเภทเพลงพื้นบ้านจากความหมายในบทเพลงพื้นบ้านมลายูถิ่น เพื่อศึกษาสภาพสังคมประวัติศาสตร์และวิถีชีวิตของคนไทยมุสลิมเชื้อสายมลายูในพื้นที่ และเพื่อจัดทำหนังสือเพลงพื้นบ้านปราชญ์ผู้ชั้บร้อง (หรือผู้ให้ข้อมูล) พร้อมระบุท่วงทำนองในการขับร้องการดำเนินกิจกรรม พบว่าเพลงพื้นบ้านมลายูถิ่นปาตานีมีเนื้อหาที่สะท้อนวิถีชีวิตที่หลากหลายของสังคม ไม่ว่าจะเป็นการประกอบอาชีพหรือการทำมาหากิน อาหารการกิน เครื่องแต่งกาย ความสัมพันธ์ในครอบครัว ประเพณีวัฒนธรรม การละเล่นพื้นบ้านและศิลปะการแสดงของชาวมลายู ส่วนในเรื่องค่านิยมนั้นก็ถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งในสังคมในแต่ละสังคมก็จะมีค่านิยมที่แตกต่างกันไป ขึ้นอยู่วิถีชีวิตและสภาพแวดล้อมที่ดำรงอยู่ สังคมมลายูก็เช่นเดียวกัน ค่านิยมที่ปรากฏในเพลงพื้นบ้านมลายูถิ่นปาตานีประกอบด้วย ค่านิยมในการตั้งชื่อ การศึกษาหาความรู้ การแต่งตัว และการคบหาระหว่างผู้หญิงผู้ชาย สำหรับความเชื่อนั้นพบว่าเพลงพื้นบ้านได้สะท้อนถึงความเชื่อของคนมลายู เกี่ยวกับศาสนาอิสลาม ซึ่งถือเป็นแนวทางในการดำรงชีวิตของคนมลายูในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ปภาณี ฐิติวัฒนา และคณะ (2542) ได้ศึกษา การพัฒนาสันติสุขด้วยกระบวนการศิลปกรรมเพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานทางด้านเพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ ภูมิสำเนา การรักษาศิลป 5 การรักษาศิลป 8 การนั่งสมาธิ และระยะเวลาที่นั่งสมาธิตามแนวอาโลกกลิน เพื่อศึกษาคุณลักษณะของ

ผู้มีสันติสุข จำแนกคุณสมบัติด้านเหตุผลเชิงศีลธรรม ความเข้าใจกฎเรื่องโลกและชีวิต ทักษะที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น และพฤติกรรมศีลธรรม เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างด้านคุณสมบัติแต่ละด้านของผู้มีสันติสุข จำแนกตามลักษณะข้อมูลพื้นฐาน เพื่อศึกษาอิทธิพลของข้อมูลพื้นฐานที่มีต่อคุณสมบัติ แต่ละด้านของผู้มีสันติสุข เพื่อศึกษาตัวแบบพื้นฐาน (Prototype) ของคุณสมบัติแต่ละด้านของผู้มีสันติสุข เพื่อสามารถพยากรณ์คุณสมบัติแต่ละด้านของผู้มีสันติสุข และเพื่อสร้างตัวแบบจำลอง (Model) การพัฒนาสันติสุข ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ระบุไว้ สรุปดังนี้

1. ลักษณะพื้นฐานทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาค้างนี้ 10,010 คน เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย 2 เท่า ส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วง 16-60 ปี สถานภาพระหว่างผู้ที่เป็นโสด และสมรสแล้วมีจำนวนใกล้เคียงกัน ประมาณครึ่งหนึ่งมีระดับการศึกษาชั้นอุดมศึกษา มีภูมิลำเนาในเขตกรุงเทพฯ ปริมาณพล และในต่างจังหวัดจำนวนที่ใกล้เคียงกัน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่รักาศิล 5 หรือ ศิล 8 เป็นบางวันภายใน 1 สัปดาห์ จำนวนผู้ที่ไม่ได้นั่งสมาธิที่บ้านมีใกล้เคียงกับผู้ที่นั่งสมาธิตามแนวอาโลกสถิน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ั่งสมาธิตามแนวอาโลกสถินในแต่ละวันน้อยกว่าครั้งชั่วโมง และ พบว่าส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ไม่ได้รับประสบการณ์ศีลธรรม กับผู้ที่ได้รับประสบการณ์ศีลธรรม 1 เดือน 2 ปี

2. ผลการศึกษา พบว่า ผู้ที่ได้รับประสบการณ์ศีลธรรมเป็นผู้มีเหตุผลเชิงศีลธรรม เป็นผู้เข้าใจเรื่องโลกและชีวิตถูกต้อง เป็นผู้มีทักษะที่ดีต่อตนเองและผู้อื่นในระดับดีมาก จากคุณลักษณะทั้ง 3 ประการดังกล่าว ส่งผลให้เกิดพฤติกรรมศีลธรรมในระดับดีมากตามมา

3. เหตุผลเชิงศีลธรรม และความเข้าใจกฎเรื่องโลกและชีวิต ผู้ที่มีระยะเวลาของการได้รับประสบการณ์ศีลธรรมตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป จะมีเหตุผลเชิงศีลธรรม และความเข้าใจกฎเรื่องโลกและชีวิตมากกว่าระยะเวลาอื่น

4. ผลการศึกษาค้างนี้ พบว่า ผู้ที่ได้รับประสบการณ์ศีลธรรม ยิ่งมีระยะเวลาของการได้รับประสบการณ์ศีลธรรมเพิ่มมากขึ้นเท่าใด ก็จะทำให้มีทักษะที่ดีต่อตนเองและผู้อื่นเพิ่มมากขึ้นเท่านั้น

5. ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มที่ได้รับประสบการณ์ศีลธรรม 5 ปี ขึ้นไป ผู้ใกล้ชิดสามารถเห็นพฤติกรรมศีลธรรมของคนเหล่านั้นได้ชัดเจน มากกว่ากลุ่มที่ได้รับประสบการณ์ศีลธรรมช่วงระยะเวลาอื่นๆ

6. การเปรียบเทียบคุณลักษณะผู้มีสันติสุขจำแนกตามลักษณะพื้นฐาน ผลการศึกษาในหัวข้อนี้ได้แสดงด้วยกราฟที่ 3.1 – 5.2 สรุปได้ว่า เมื่อพิจารณาลักษณะพื้นฐานแต่ละอย่าง พบว่า ลักษณะเหล่านี้ เช่น เพศ การศึกษา เป็นต้น ดูเหมือนมีอิทธิพลต่อคุณลักษณะผู้มีสันติสุข

7. อิทธิพลของลักษณะพื้นฐาน และการได้รับประสบการณ์ศีลธรรม ผลการศึกษาลักษณะพื้นฐานทั้ง 11 ลักษณะ ไม่พบว่า มีอิทธิพลต่อความมีเหตุผลเชิงศีลธรรม ความเข้าใจเรื่องโลกและชีวิต การมีทักษะที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น แต่เมื่อเปรียบเทียบแต่ละลักษณะกับประสบการณ์ศีลธรรม พบว่ามีลักษณะพื้นฐาน 3 ลักษณะมีอิทธิพลอย่างเด่นชัด คือ การได้รับประสบการณ์ศีลธรรม การรักาศิล 5

และการนั่งสมาธิที่บ้าน/ที่ทำงาน ซึ่งลักษณะดังกล่าวนี้มีอิทธิพลต่อความเข้าใจถูกต้องเรื่องโลกและชีวิตด้วย สำหรับการมีทัศนคติที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น ผลการศึกษาพบลักษณะพื้นฐาน 2 ลักษณะแรกมีอิทธิพลเด่นชัด และคุณลักษณะที่ 3 ที่เข้ามามีอิทธิพล คือ การรักษาศีล 8

8. คุณลักษณะของผู้มีสันติสุข ผลการศึกษาปรากฏว่าคุณลักษณะพื้นฐาน 3 ประการ คือการได้รับประสบการณ์ศีลธรรม การรักษาศีล 5 และการนั่งสมาธิ แสดงอิทธิพลอย่างเด่นชัดต่อการมีคุณลักษณะสันติสุข โดยเฉพาะเมื่อมีอิทธิพลของการรักษาศีล 8 เพิ่มขึ้น ทำให้ปัจจัยด้านอายุ และการศึกษามีอิทธิพลน้อยมาก

9. ตัวแบบพื้นฐานของผู้มีสันติสุข ผลการศึกษาประเด็นนี้แสดงให้เห็นชัดเจนเช่นเดียวกับข้อ 7, 8 และ 9

10. ตัวแบบจำลองการพัฒนาสันติสุข จากคุณลักษณะพื้นฐาน 3 ประการ คือ การได้รับประสบการณ์ศีลธรรม การรักษาศีล และการเจริญสมาธิที่บ้าน/ที่ทำงาน ล้วนมีอิทธิพลอย่างสำคัญต่อการมีลักษณะสันติสุข โดยการได้รับประสบการณ์ศีลธรรมเป็นสาเหตุหลักที่ทำให้ผู้ได้รับประสบการณ์ศีลธรรม มีความตั้งใจรักษาศีลให้บริสุทธิ์บริบูรณ์ยิ่งขึ้น ผลของการรักษาศีลทำให้เกิดกำลังใจแก่ผู้นั้นเพิ่มความเพียรพยายามนั่งสมาธิในแต่ละวัน และจะเดินทางมาวัดปฏิบัติธรรมทุกวันอาทิตย์เพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์ศีลธรรมของตนยิ่งขึ้น

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาเกี่ยวกับ “บทบาทเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูในการเสริมสร้างสันติสุขในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาแนวคิดและสาระสำคัญเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูที่มีผลต่อสังคมท้องถิ่นและสังคมส่วนรวมของประเทศ 2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของเนื้อหาและคำร้องของดิเกร์ฮูลูกับวิถีชีวิตของประชาชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ 3. เพื่อศึกษาผลกระทบของดิเกร์ฮูลูในการเสริมสร้างสันติสุขในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ และ 4. เพื่อหาข้อเสนอแนะและความคิดเห็นต่อการแสดงเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยวิธีการศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมากำหนดเป็นคำถามในการวิจัย จากนั้นได้ลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลภาคสนามสำหรับนำข้อมูลมาวิเคราะห์เขียนสรุปและนำเสนอข้อมูลเชิงพรรณนาในแต่ละประเด็นตามวัตถุประสงค์ในการวิจัยที่ตั้งไว้ การเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งในส่วนเอกสาร การสัมภาษณ์ และการสังเกต ผู้ศึกษาได้ดำเนินการดังนี้

รูปแบบ ขั้นตอนและวิธีการที่ใช้ในการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) คัดเลือกผู้ให้ข้อมูล (Key Informants) โดยใช้วิธีการเลือกผู้ให้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ (Purposive Sampling) ซึ่งได้ระบุคุณลักษณะของบุคคลในกลุ่มที่ต้องการศึกษาไว้เพื่อเป็นเกณฑ์ในการเลือก จากนั้นจึงสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In - depth Interview) จนได้ข้อมูลที่มีความหมายสามารถตอบวัตถุประสงค์ในการวิจัยครั้งนี้ เพื่อให้ได้มาข้อมูลเหล่านี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามรูปแบบขั้นตอนและวิธีการในการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูล (Key Informants) ซึ่งได้แก่ หัวหน้าคณะ ผู้รู้หรือศิลปินดิเกร์ฮูลู หน่วยงานราชการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและประชาชนทั่วไป ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ รวมทั้งหมด 56 คน โดยกำหนดประชากรกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาวิจัย ออกเป็น 2 กลุ่ม คือ

1.1 ศิลปินดิเกร์ฮูลู จังหวัดละ 4 คน รวมทั้งหมด 12 คน ซึ่งเป็นผู้มีส่วนร่วมและเกี่ยวข้องกับการละเล่นหรือการแสดงเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูและเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลู ได้แก่

ศิลปินดิเกร์ฮูลูในจังหวัดยะลา อำเภอยะหา 2 คน และอำเภอรามัน 4 คน

ศิลปินดิเกร์ฮูลูในจังหวัดปัตตานี อำเภอนองจิก 1 คน อำเภอทุ่งยางแดง 1 คน
อำเภอแม่ลาน 1 คน และอำเภอเมืองปัตตานี 1 คน รวม 4 คน

ศิลปินดิเกร์ฮูลูในจังหวัดนราธิวาส อำเภอเมือง 2 คน อำเภอเมือง 1 คน อำเภอเจาะ
ไอร้อง 1 คน อำเภอบาเจาะ 1 คน รวม 4 คน

1.2 เจ้าหน้าที่ส่วนราชการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและประชาชนทั่วไป รวม 42
คน ซึ่งเป็นผู้มีหน้าที่ปฏิบัติราชการหรือมีหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในการสร้างสันติสุขในพื้นที่สามจังหวัด
ชายแดนภาคใต้และเป็นผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับการละเล่นเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลู ได้แก่

ตัวแทนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดยะลา 3 คน ปัตตานี 4 คน
นราธิวาส 1 คน รวม 8 คน

ตัวแทนจากส่วนราชการในจังหวัดยะลา 1 คน ปัตตานี 4 คน นราธิวาส 1 คน รวม
6 คน

ตัวแทนจากสำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดยะลา 1 คน ปัตตานี 2
คน นราธิวาส 1 คน รวม 4 คน

ตัวแทนจากสถานศึกษาในจังหวัดยะลา 2 คน ปัตตานี 4 คน รวม 6 คน

ตัวแทนจากประชาชนทั่วไปในจังหวัดยะลา 7 คน ปัตตานี 6 คน นราธิวาส 5 คน
รวม 18 คน

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นเอกสาร

การศึกษาข้อมูลจากเอกสาร ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา
ครั้งนี้เพื่อใช้เป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาและประกอบกรอบการอธิบายปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น โดย
ผู้วิจัยได้ศึกษาจากเอกสารตำรา วารสารวิชาการ บทความ แผ่นซีดี การสืบค้นข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต
และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูและการสร้างสันติสุขจากสำนักวิทยบริการ
มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา อุทยานการเรียนรู้ยะลา ณ ศูนย์เยาวชนเทศบาลนครยะลา (TK Park
Yala) หอสมุดจอห์น เอฟ. เคนเนดี (John F. Kennedy Library) สำนักวิทยบริการ
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ สถาบันวัฒนธรรมศึกษากัลยาณิวัฒนา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
วิทยาเขตปัตตานี และสำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยทักษิณ รวมทั้งการรวบรวมเอกสารและสื่อต่างๆ
จากหน่วยงานราชการและเอกชนที่เกี่ยวข้อง

3. การรวบรวมข้อมูลจากภาคสนาม

ผู้วิจัยกำหนดขั้นตอนที่รัดกุมในการเก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่ การวางแผนการเก็บรวบรวม
ข้อมูล การกำหนดวิธีการที่เหมาะสมกับผู้ให้ข้อมูล กำหนดวิธีบันทึกข้อมูล และอบรมผู้ช่วยวิจัยในการ
เก็บข้อมูลให้มีความรู้ ความเข้าใจและความชำนาญเท่าเทียมกัน จากนั้นจึงเก็บข้อมูลตามที่วางแผนไว้
ดังนี้

3.1. ผู้วิจัยได้สร้างความสัมพันธ์ความคุ้นเคยกับกลุ่มเป้าหมายเพื่อให้เขายอมรับและให้ความไว้วางใจและนำไปสู่ข้อมูลที่ต้องการ ผู้วิจัยนัดหมายเวลาและสถานที่แน่นอนและไปพบผู้ให้ข้อมูล (Key Informants) เพื่อทำการสัมภาษณ์พร้อมทั้งขออนุญาตบันทึกภาพหรือเสียง

3.2 ผู้ศึกษาได้ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยบันทึกเสียงลงในเครื่องบันทึกเสียงหรือจดบันทึกตามความเหมาะสมและสังเกตวิถีชีวิตของผู้ให้ข้อมูล การสัมภาษณ์เชิงลึกนี้ ผู้วิจัยต้องการสำรวจมุมมอง ประสบการณ์ ความเชื่อหรือแรงจูงใจของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่เฉพาะเจาะจงเกี่ยวกับเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูและการเสริมสร้างสันติสุขในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อสะท้อนให้เห็นถึงอารมณ์ ความรู้สึกและประสบการณ์ในประเด็นและปัญหาของผู้ให้ข้อมูล รวมทั้งปรากฏการณ์ทางสังคม และเป็นวิธีการที่ได้รับข้อมูลจากบุคคลในลักษณะที่เป็นตัวต่อตัวด้วยความไว้วางใจและความร่วมมือจากผู้ให้ข้อมูล ผู้วิจัยตั้งสมมติฐานชั่วคราวจากการวิเคราะห์ข้อมูลภาคสนาม เพื่อให้สามารถเรียบเรียงความคิดในการวางแผนงานต่อไป และให้สามารถสรุปข้อมูลได้เป็นระยะ ๆ การบันทึกเสียงของผู้ให้ข้อมูล ผู้วิจัยจะกระทำโดยการขออนุญาตใช้เครื่องบันทึกเสียง เมื่อผู้ให้ข้อมูลไม่ขัดข้อง ผู้วิจัยจะทำการบันทึกเสียงไว้ ทำให้สามารถเก็บรายละเอียดของข้อมูลได้มากขึ้นโดยไม่ต้องพะวงกับการจดบันทึกภายหลัง การสนทนาเป็นไปอย่างธรรมชาติและสามารถที่จะสังเกตดูอาการปฏิกิริยาของผู้ให้ข้อมูลและสิ่งแวดล้อมในสถานการณ์นั้น ๆ ได้อย่างเต็มที่ ในกรณีที่ผู้ให้ข้อมูลไม่เต็มใจ ผู้วิจัยก็จะไม่ใช่เทปบันทึกเสียงเพื่อผู้ให้ข้อมูลสบายใจในการให้ข้อมูล

3.3 การสังเกต (observation) ผู้ศึกษาวิจัยได้เข้าไปสร้างปฏิสัมพันธ์และความสัมพันธ์ทำกิจกรรมกับกลุ่มแสดงเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลู เพื่อศึกษาเรียนรู้ภูมิปัญญา ทักษะคติความเชื่อ ค่านิยม และวัฒนธรรมในชุมชนได้อย่างละเอียดโดยการซักถามหรือสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการในประเด็นที่ไม่สามารถเข้าใจได้จากการสัมภาษณ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับลักษณะเฉพาะของมรดกวัฒนธรรมของการละเล่นพื้นบ้านนี้ เป็นต้น

3.4 ผู้ศึกษาได้สร้างคำถามหลัก ๆ จากแนวคิดทฤษฎีและเอกสารที่เกี่ยวข้องที่สอดคล้องกับเรื่องที่ศึกษาภายใต้กรอบแนวคิดวัตถุประสงค์และความเหมาะสมในการใช้สัมภาษณ์ โดยใช้สัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการละเล่นดิเกร์ฮูลูและบุคคลทั่วไป ได้แก่ หัวหน้าคณะดิเกร์ฮูลู ศิลปินดิเกร์ฮูลู และผู้ผลิตอุปกรณ์ดิเกร์ฮูลู ตัวแทนจากสำนักกรรมการอิสลามประจำจังหวัด ตัวแทนจากสถานศึกษา ตัวแทนจากองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น และตัวแทนจากประชาชนทั่วไป ซึ่งแนวสัมภาษณ์มีดังนี้

1. ท่านคิดว่าเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลู เป็นการขับร้องในเชิงใด และมีเนื้อหาด้านใดบ้าง เช่น ความเป็นอยู่ เศรษฐกิจ สังคม ศาสนา การเมือง
2. ท่านคิดว่าเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลู มีความสอดคล้องกับความเป็นอยู่ของคนในสามจังหวัดอย่างไรบ้าง

3. ท่านคิดว่าการละเล่นดิเกร์ฮูลูมีผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของคนในสามจังหวัดชายแดนภาคใดอย่างบ้าง
4. ท่านอยากฝากข้อเสนอแนะอะไรบ้างให้กับคณะดิเกร์ฮูลู หรือ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการละเล่นดิเกร์ฮูลู

ข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์และการสังเกต ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลที่ได้รับก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป และใช้วิธีการทดสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลจากเอกสารโดยอาศัยวิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) ได้แก่ การเปรียบเทียบข้อมูลเรื่องเดียวกันจากแหล่งต่าง ๆ รวมถึงตัวผู้ให้สัมภาษณ์ ประกอบเข้ากับการพิจารณาถึงความเป็นไปได้และความน่าเชื่อถือของข้อมูลนั้น ๆ ส่วนข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์บุคคล ใช้หลักเกณฑ์ในการทดสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลด้วยวิธี Triangulation เพื่อสร้างสมดุลให้กับข้อมูล ใช้วิธีการตรวจสอบจากข้อมูลหลายแหล่ง (Data Triangulation) โดยการใช้คำถามเดียวกันในการสัมภาษณ์บุคคลบางกลุ่มเพื่อเป็นการตรวจสอบคำตอบ นอกจากนี้การตรวจสอบจากหลายวิธีวิจัย (Methodological Triangulation) คือ การสังเกต (Observation) แล้วนำ ข้อมูลดังกล่าวมาใช้ประกอบกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ และข้อมูลจากเอกสารหลักฐานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง วิธีการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลที่แตกต่างกัน ซึ่งเป็นวิธีการสร้างความน่าเชื่อถือ (Credibility) และความถูกต้องแม่นยำของข้อมูล

4. การวิเคราะห์ผลการศึกษาและการนำเสนอข้อมูล

การวิเคราะห์ผลการศึกษา ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องและการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) จัดระเบียบข้อมูล จัดกลุ่มข้อมูล และสังเคราะห์ข้อมูล และนำเสนอข้อมูลโดยใช้การพรรณนาความโดยใช้ความรู้เชิงวิชาการ ด้านสังคม ด้านวัฒนธรรม และแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องมาอธิบายให้เห็นถึงบทบาทของดิเกร์ฮูลูในการเสริมสร้างสันติภาพในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

บทที่ 4

บทบาทเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูในการเสริมสร้างสันติสุข ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูได้ทำหน้าที่และมีบทบาทต่อสังคมและชุมชน ได้สะท้อนสภาพสังคมในแง่มุมต่างๆ ด้วยวิธีการเชิญชวนและการตักเตือน สอดแทรกสาระในเนื้อหาและเป็นแบบอย่างให้กับสังคมได้คิดไตร่ตรอง ส่วนใหญ่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของประชาชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้หลายประการด้วยกัน มีเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่เนื้อหาไม่สอดคล้องกัน การแสดงดิเกร์ฮูลูแบบดั้งเดิมส่งผลในด้านดี เพราะเป็นการสร้างศิลปะการแสดงของชนมลายู เป็นเสน่ห์ทางวัฒนธรรมหรือเป็นวัฒนธรรมการเล่นของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ช่วยอนุรักษ์วัฒนธรรมเพื่อไม่ให้เกิดการเล่นพื้นบ้านของชาวมลายูสูญหายไปและที่สำคัญมีการนำคำสอนในดิเกร์ฮูลูไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน ในด้านส่งผลกระทบนั้น ส่วนใหญ่เพลงพื้นบ้านหรือการเล่นพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูมีผลกระทบต่อศาสนาอิสลาม ซึ่งจะกระทบในหลักการของศาสนา เพราะในการแสดงดิเกร์ฮูลูมีปัจจัยหลายด้านที่ผิดกับหลักศาสนา และการนำเสนอดิเกร์ฮูลูบางอย่างได้ไปกระทบกับวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของชาวมุสลิมด้วย มีหลายการศึกษาด้วยกันที่ศึกษาเกี่ยวกับเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้และสอดคล้องกับการศึกษาในครั้งนี้

ดังที่ นพดล ทิพย์รัตน์ (2556) ได้พบว่า ปัตตานีได้เป็นพื้นที่ที่สำคัญมากในภูมิภาคนี้ มาเป็นระยะเวลายาวนาน ด้วยเหตุนี้ มีหลายกลุ่มคนจากต่างพื้นที่ที่มาปัตตานี เพื่อ ธุรกิจ การทูต การศึกษา และศาสนา หรือแม้กระทั่ง การทำสงคราม และ การล่าอาณานิคม หากไม่คำนึงถึง วัตถุประสงค์ที่พวกเขาจะมาปัตตานี แล้ว แต่ละกลุ่ม ได้นำวัฒนธรรมของตนเองที่มีลักษณะเฉพาะเข้ามาในจังหวัดปัตตานี นี้คือ เหตุผลที่ปัตตานีเป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมผสมกลมกลืน ในระหว่าง อาณาจักรลังกาสุกะ ปัตตานีได้รับอิทธิพล ส่วนใหญ่โดย พราหมณ์ ฮินดูและพุทธศาสนา เช่นเดียวกับคนที่อยู่ทางขวา กลองมลายู ซอรีอาบ (Sor – Rebub) และ ชูแน (Su- Nae) คือ หลักฐานโดยชาวมลายู ชาวอาหรับก็มีอิทธิพลต่อเพลงพื้นเมืองปัตตานีเป็นจำนวนมากเช่นกัน เช่น สีละ (Sila) วายังกูลิต (Wayang – Gulit) และมะโย่ง (Ma- Yong) ในช่วงจักรวรรดิมาลายา ปัตตานีรับอิทธิพลจากศาสนาอิสลาม นอกจากนี้ ตั้งแต่ ปัตตานี เป็นเมืองท่าที่สำคัญมาก วัฒนธรรมต่างๆ จากตะวันออกและตะวันตกได้เข้ามาอิทธิพล ในภูมิภาคนี้เป็นอย่างมาก นั่นคือเหตุผลว่าทำไม เพลงพื้นบ้านปัตตานี ในเวลานั้นมีลักษณะของการผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมตะวันออกและตะวันตก หลักฐานจะเห็นได้จากเพลงพื้นบ้านร่องเง็ง (Rong Ngeng) การใช้กลองดัพฟ์ (Duff Drum) ซึ่งเป็นเครื่องดนตรี ของชาวมุสลิม ในเพลงพื้นบ้านปัตตานี ยังเป็นอีกหลักฐานที่ดีหลักฐานหนึ่งว่าเพลงพื้นบ้านปัตตานีได้รับอิทธิพลจาก

ปัจจัยต่างๆ ที่กล่าวก่อนหน้านี้ได้อย่างไร แม้ว่าต่อมาปัตตานีตกเป็นอาณานิคมปกครองโดยสยามก็ตาม แต่ลักษณะของเพลงพื้นบ้านปัตตานีก็ไม่ได้มีการเปลี่ยนแปลงไปตามภายใต้การปกครองของ สยามแต่อย่างใด ใน ขณะที่ ศาสนาอิสลามก็กลับมีอิทธิพลในพื้นที่เพิ่มมากขึ้น นี่คือเหตุผลที่ว่าทำไมเพลงพื้นบ้านปัตตานีมีการปรับตัวเองไปตามวิถีชีวิตของชาวมุสลิมตั้งแต่นั้นเป็นต้นมาอย่างเห็นได้ชัด หลักฐานที่ดีที่สุดคือการร้องอนาซิด (Anasyid) รวมทั้งดิเกิร์ฮูลู (Dikir – Hulu) และ กรือโตะ (greu – Toh)

เพลงพื้นบ้านมลายูถิ่นปาตานีมีเนื้อหาที่สะท้อนวิถีชีวิตที่หลากหลายของสังคม ไม่ว่าจะเป็น การประกอบอาชีพหรือการทำมาหากิน อาหารการกิน เครื่องแต่งกาย ความสัมพันธ์ในครอบครัว ประเพณีวัฒนธรรม การละเล่นพื้นบ้านและศิลปะการแสดงของชาวมลายู ส่วนในเรื่องค่านิยมนั้นก็ถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งในสังคมในแต่ละสังคมก็จะมีค่านิยมที่แตกต่างกันไป ขึ้นอยู่วิถีชีวิตและสภาพแวดล้อมที่ดำรงอยู่ สังคมมลายูก็เช่นเดียวกัน ค่านิยมที่ปรากฏในเพลงพื้นบ้านมลายูถิ่นปาตานีประกอบด้วย ค่านิยมในการตั้งชื่อ การศึกษาหาความรู้ การแต่งตัว และการคบหาระหว่างผู้หญิงผู้ชาย สำหรับความเชื่อที่พบในเพลงพื้นบ้านได้สะท้อนถึงความเชื่อของคนมลายู เกี่ยวกับศาสนาอิสลาม ซึ่งถือเป็นแนวทางในการดำรงชีวิตของคนมลายูในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ (อามีเนาะ ยาสาแล และคณะ, 2555)

จากการศึกษาของซารินี เจ๊ะมะและคณะ (2554) พบว่า

1. วัฒนธรรมท้องถิ่นดิเกิร์ฮูลูประสบปัญหาไม่มีใครสืบทอด ควรปลูกฝังให้ได้รักและสนใจในดิเกิร์ฮูลู
 2. ขาดการสนับสนุน ควรแก้ไขโดยการจัดกิจกรรมท้องถิ่นให้มีการแสดงดิเกิร์ฮูลูขึ้นแสดงทุกครั้ง
 3. การแสดงดิเกิร์ฮูลูในปัจจุบันประสบปัญหาในด้านบุคคล เนื่องจากในปัจจุบันบุคคลไม่ค่อยสนใจในภูมิปัญญาท้องถิ่น แนวทางในการแก้ปัญหา คือ ปลูกฝังจิตสำนึกในชุมชน อนุรักษ์ดิเกิร์ฮูลู
 4. ในปัจจุบัน การแสดงดิเกิร์ฮูลูเริ่มน้อยลงและคนในปัจจุบัน ไม่เห็นความสำคัญของดิเกิร์ฮูลู แนวทางแก้ไข คือ ปลูกจิตสำนึกของทุกคนโดยเริ่มจากครอบครัว ชุมชน จังหวัด และประเทศต่อไป
- นอกจากนั้นควรจะมีการดำเนินการเชิงนโยบายดังนี้

1. กระทรวงศึกษาธิการควรส่งเสริมให้มีการสอนศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นอยู่ในหลักสูตรประถมศึกษา โดยให้ผู้ที่มีความรู้เป็นผู้ถ่ายทอด
2. ให้การสนับสนุนแล้วร่วมมือกันพัฒนาโดยเริ่มจากชุมชนก่อน
3. รัฐมีนโยบายเข้ามาอนุรักษ์ฟื้นฟูวัฒนธรรมเพื่อไม่ให้สูญหายไปจากชุมชนต่างๆ

เปรมสิริ ศักดิ์สูง และคณะ (2550) ได้พบว่า ปัจจุบันการแสดงดิเกิร์ฮูลูถือว่า ได้รับความนิยมอย่างสูงจากประชาชนในท้องถิ่น ทั้งมีชื่อเสียง ในระดับประเทศ ซึ่งปัจจุบันมีคณะดิเกิร์ฮูลูอยู่มากมาย

การจัดกระจายทั่วภูมิภาค ความน่าสนใจของดิเกร์ฮูลู คือ เป็นศิลปะการแสดงที่มีเอกลักษณ์ ทั้งผู้เล่นดนตรี สีสน สีลา โดยเฉพาะการผสมผสานวัฒนธรรมท้องถิ่นเข้ากับวัฒนธรรมมลายูได้อย่างลงตัว เส้นห์ของดิเกร์ฮูลูยังอยู่ที่รูปแบบการแสดง ซึ่งปรับเปลี่ยนให้ทันยุคทันสมัย ทั้งให้สาระในเชิงสร้างสรรค์ให้อุดมการณ์ผ่านความบันเทิงอย่าง มีอรรถรส ดิเกร์ฮูลูจึงเป็นพลังความคิด เป็นพลังแห่งศรัทธา ทั้งสร้างสำนึกในคุณค่าการอยู่ร่วมกันของผู้คน ซึ่งหน่วยงานของภาครัฐควรให้ความสำคัญ และให้การสนับสนุนด้วยการส่งเสริมผ่านองค์กรท้องถิ่น สถาบันการศึกษา หาแนวทางการพัฒนาศักยภาพ ทั้งนี้เพื่อให้ศิลปะการแสดงดิเกร์ฮูลูได้อยู่คู่กับชุมชนและท้องถิ่นอย่างยั่งยืนต่อไป

ดิเกร์ฮูลูใช้หลักธรรมคำสอนทางศาสนาในการสั่งสอน เตือนสติผู้ชม พลังหรือศักยภาพของดิเกร์ฮูลูที่มีต่อชุมชน ได้แก่พลังหรือศักยภาพในการสร้างความสุข ความบันเทิงให้กับชุมชน การเสริมสร้างความรู้และสติปัญญาสู่ประชาชน การส่งเสริมคุณธรรม และการรักษาและควบคุมพฤติกรรมทางสังคมได้ก่อนมีเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ ดิเกร์ฮูลูกำลังได้รับความนิยมและการยอมรับจากสังคมทั้งภายในและภายนอกพื้นที่เป็นอย่างมาก หลังจากมีเหตุการณ์แล้วดิเกร์ฮูลูได้รับงานแสดงน้อยลง ซึ่งหากเป็นอย่างนี้ต่อไปอาจจะทำให้ดิเกร์ฮูลูหลายคนเปลี่ยนอาชีพและละทิ้งการแสดงดิเกร์ฮูลู ทำให้ดิเกร์ฮูลูมีโอกาสที่จะเสื่อมสูญไปจากท้องถิ่นนี้ได้ (สุธี เทพสุริวงศ์, 2546)

นอกจากนี้ ภิญโญ เวชโซ (2549) ได้พบว่าเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูมีบทบาทในการขับเคลื่อนสังคม 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ในด้านให้ความบันเทิง การให้การศึกษา การควบคุมสังคม การระบายนความคับข้องใจ การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมและบทบาทในฐานะที่เป็นสื่อสารมวลชนของชาวบ้าน

ส่วนในด้านกระบวนการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และวินัยของเด็กและเยาวชนมุสลิมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีเป้าหมายที่ชัดเจนในการ “สร้างคนดี” โดยลักษณะและเนื้อหาของ การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมและวินัยจะเน้นเป็นขั้นตอนโดยเริ่มจากเรื่องหลักศรัทธาเป็นอันดับแรก หลังจากนั้นจึงให้ความสำคัญในเรื่องหลักปฏิบัติ และเมื่อหลักศรัทธาและหลักปฏิบัติเข้มแข็งแล้ว ก็จะเริ่มสอดแทรกเรื่องคุณธรรมหรืออัลอิหซาน (นุรมาน จินตารา, 2558)

แนวคิดและสาระสำคัญเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูที่มีผลต่อสังคมท้องถิ่นและสังคมส่วนรวมของประเทศ

เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูได้สอดแทรกสาระต่างๆ ในเนื้อเพลงไว้มากมาย ได้แก่ การนึกถึงพระเจ้าและความเชื่อในศาสนา คำสั่งสอนของศาสนาและคำสั่งสอนที่สอดแทรกด้านจริยธรรมและคุณธรรม คำสอนในวิถีชีวิต ความอ่อนน้อม การโน้มน้าวจิตใจคนในชุมชนให้ปฏิบัติตามศาสนา ประเพณีและวัฒนธรรมของตนเอง การขัดเกลาจิตใจ การทำความดีในสังคมและการทำความดีในศาสนา การปลูกจิตสำนึกให้แก่เยาวชนและการส่งเสริมการทำความดีของคนในสังคม การปลูกฝัง

ด้านศาสนาและด้านการศึกษาให้แก่เยาวชน การสั่งสอนให้ทำความดี การให้ข้อคิดในการดำเนินชีวิต ข้อคิดในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงนิสัยผู้ฟังให้มีมารยาทดีขึ้น ข้อคิดทางศาสนาและข้อคิดที่เป็นคติสอนใจ แนวคิดในการดำเนินชีวิตหรือการดำรงชีวิตในชุมชนหรือหมู่บ้าน ความเป็นวิถีชีวิตของคนในชุมชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้และวิถีชีวิตของแต่ละยุคแต่ละสมัย นอกจากนี้ได้ทำการตกแต่งเรือนหรือชี้แนะแนวทางความเป็นอยู่ของคนในสังคม การช่วยเหลือสังคม การขึ้นาสังคม การเชิญชวนในการทำ ความดี การสร้างความรักความเข้าใจ การสร้างสรรค์และจรรโลงสังคม การสร้างสังคมสันติสุข ความสามัคคีในหมู่คณะและความสามัคคีของคนในสังคม ความสงบสุขของบ้านเมือง การอยู่ร่วมกันในสังคม ความเป็นอยู่ในชีวิตประจำวัน ความรักความสามัคคีของคนในสังคม และยังได้ปลูกฝังให้คนรู้จักการกตัญญูกตเวทิต่อผู้มีพระคุณ ความรักต่อพ่อแม่ การเลี้ยงดูลูก การดูแลครอบครัว การใช้ชีวิตในครอบครัว การครองรักครองเรือนตลอดจนความรักระหว่างหนุ่มสาว การส่งเสริมด้านการศึกษาหรือการศึกษาเล่าเรียน การส่งเสริมให้เคารพในกฎระเบียบ การเป็นเด็กดี การพัฒนาบ้านเมืองและสังคม และการธำรงรักษาและการต่อต้านยาเสพติดหรือให้ห่างไกลยาเสพติดของเยาวชน

นอกจากนี้ ดิเกร์ฮูยังมิบทบาทสำคัญในการอนุรักษ์ธรรมชาติ การชื่นชมความสวยงามของบ้านเมือง การธำรงรักษาทรัพยากรในหมู่บ้าน การประชาสัมพันธ์บ้านเมืองและผลิตภัณฑ์ของท้องถิ่น ตลอดจนได้อนุรักษ์ภาษามลายู การเชิดชูวัฒนธรรม การนำเสนอคำนิยาม 12 ประการไปในตัวได้อีกด้วย และได้ทำหน้าที่เป็นสื่อให้กับชุมชนในการถ่ายทอดสถานการณ์บ้านเมือง เหตุการณ์ของสังคม เหตุการณ์บ้านเมือง และการเล่าเหตุการณ์ในพื้นที่และเหตุการณ์ในชีวิตประจำวัน ความเป็นอยู่ของคนในพื้นที่ ฐานะเศรษฐกิจของครอบครัว และโชคชะตาของชีวิต

ผู้ชมหรือผู้ฟังก็จะได้รับความสนุกสนานตลกเฮฮาในการแสดงของดิเกร์ฮูในกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนหรือจากการสร้างสรรค์และการร้องเพื่อความสนุกสนานตามงานต่าง ๆ และดิเกร์ฮูยังได้ร้องเพื่อการเทิดพระเกียรติและการสดุดีในหลวงในงานพิธีสำคัญๆ อีกด้วย ซึ่งสามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. ด้านศาสนา (อิสลาม) และด้านคุณธรรมจริยธรรมที่ทุกคนควรถือปฏิบัติ เพลงพื้นบ้าน ดิเกร์ฮูมีการสอดแทรกเนื้อหาสาระดังต่อไปนี้

- 1.1 การนึกถึงพระเจ้าและความเชื่อในศาสนา
- 1.2 คำสั่งสอนของศาสนาและคำสั่งสอนที่สอดแทรกด้านจริยธรรมและคุณธรรม
- 1.3 การทำความดีในสังคมและการทำความดีในศาสนา
- 1.4 การโน้มน้าวจิตใจคนในชุมชนให้ปฏิบัติตามศาสนา
- 1.5 คำสอนในวิถีชีวิตและความอ่อนน้อมถ่อมตน
- 1.6 ข้อคิดทางศาสนาและข้อคิดที่เป็นคติสอนใจ
- 1.7 การขัดเกลาจิตใจ

จากการสัมภาษณ์ ยุทธศักดิ์ บินมะ (24 ตุลาคม 2557) ตำแหน่ง ผู้นำศาสนา (คอเต็บ) ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ดิเกร์ฮูลูนี้เป็นการเล่นที่เน้นความบันเทิงและความสนุกสนาน มีการเลือกใช้คำและใช้ภาษาอย่างมีปฏิภาณไหวพริบมาโต้ตอบกัน มีเนื้อหาสาระเชิงความรู้ศาสนามาสั่งสอน เช่น มีคำตักเตือนที่ศาสนาสั่งสอน มีคำสั่งสอนเกี่ยวกับการประพฤติปฏิบัติตัวตามหลักศาสนา ร้อง แต่ในอดีตจะมีดิเกร์ลาบอ ซึ่งเป็นดิเกร์ที่เกี่ยวกับศาสนาอย่างเดียว ไม่ค่อยมีคนนิยมกัน จึงทำให้เกิดเป็นดิเกร์ฮูลูที่มีทั้งความบันเทิงแล้วก็สอดแทรกความรู้ด้านศาสนาผสมผสานอยู่ด้วย

สาการียา เลาะยะผา (25 มิถุนายน 2557) ตำแหน่ง อดีตประธานเครือข่ายส่งเสริมสิทธิและเข้าถึงความยุติธรรม (HAP) ได้กล่าวเกี่ยวกับดิเกร์ฮูลูว่าได้สอดแทรกเนื้อหาสาระคำสั่งสอนและการดำรงชีวิตไว้ใน การขับร้องหรือขับกาโระ ดังที่ได้ให้สัมภาษณ์ว่า เทาที่ผมรู้ ดิเกร์ฮูลูจะร้องเกี่ยวกับความเป็นอยู่ของคนในสังคมและจะสอดแทรกเกี่ยวกับศาสนาหรือคำสั่งสอนบ้างเล็กน้อย แต่เน้นการดำรงชีวิตเป็นส่วนใหญ่

ด้านคุณธรรมและจริยธรรมนั้น อัสมูนี เจ๊ะอุบง (13 กุมภาพันธ์ 2558) ตำแหน่ง ผู้อำนวยการวัฒนธรรมอำเภอมายอ มีความเห็นเกี่ยวกับเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูว่าเป็นการขับร้องโดยใช้ภาษาพื้นบ้านและจะสอดแทรกเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมและจริยธรรม ไม่ว่าจะเป็นคำสั่งสอนต่างๆ และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชน ดังที่ได้ให้สัมภาษณ์ว่า การร้องเพลงดิเกร์ฮูลูนี้จะเป็นขับร้องเพลงโดยใช้ภาษาพื้นบ้าน เรียกว่าปันตง มีเนื้อหาในด้านต่าง ๆ ไม่ได้เจาะจง เช่น ด้านการรณรงค์ยาเสพติด ด้านคุณธรรมจริยธรรม หรือด้านวิถีชีวิตของบ้านเรา แล้วแต่โอกาส ถ้าด้านคุณธรรมจริยธรรมจะเกี่ยวกับเรื่องของคำสอนในการดำเนินชีวิตประจำวันหรือความเป็นอยู่ของคนในสังคม ซึ่งจะสอดแทรกเข้าไปในเนื้อหาของเพลงดิเกร์ฮูลู

วาแอล ดือราแมง (20 ตุลาคม 2557) ตำแหน่ง อาจารย์ ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูไว้เช่นกันว่าได้สอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมไว้ในเนื้อหา เช่น การปลูกฝัง การชักชวนในทางที่ดี และการสั่งสอนผู้ฟังหรือผู้ชม ดังที่ได้ให้สัมภาษณ์ว่า เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูเป็นการขับร้องเชิงปลุกฝัง ชักชวน และสั่งสอน สำคัญในเนื้อหาเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูจะถ่ายทอดความอ่อนน้อมความรักซึ่งกันและกัน ความสามัคคีของหมู่คณะ ลักษณะการแสดงเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูจะเริ่มด้วยการปาตงหรือขับกลอนและจบลงด้วยการกล่าวขอโทษหรือขออภัยท่านผู้ชม เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูมีจุดเด่นตรงนี้แหละ

นิอับดุลเลาะ ตูวี (21 ตุลาคม 2557) ตำแหน่ง ผู้ใหญ่บ้าน มีความเห็นที่สอดคล้องเช่นกันว่า เนื้อหาเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูได้สอดแทรกสาระด้านคุณธรรมจริยธรรม การสร้างสรรค์สังคม การอนุรักษ์ธรรมชาติ วิถีชีวิตและการอยู่ร่วมกันในสังคม ดังที่ได้ให้สัมภาษณ์ว่า การขับร้องดิเกร์ฮูลูมีทั้งการสร้างสรรค์และให้สาระ แล้วก็มีการบ่งบอกถึงควมมีคุณธรรมจริยธรรมในเนื้อเพลงด้วย ถ้าเป็นเพลงเกี่ยวกับความรักก็จะสอดแทรกเรื่องความรัก ถ้าเพลงเกี่ยวกับธรรมชาติดีก็มีสาระในเนื้อเพลง

เกี่ยวกับการอนุรักษ์ธรรมชาติต่างๆ จากที่เคยได้ฟังดิเกร์ฮูลู เนื้อเพลงจะสอดแทรกถึงการเป็นอยู่ของ คนทั้งในอดีตและในปัจจุบัน เช่น การอยู่ร่วมกันในสังคมหรือการสร้างความสัมพันธ์ไมตรีของคนใน ชุมชน

ตีพะลี อะตะบู (08 กุมภาพันธ์ 2558) ตำแหน่ง ช่างทำกริชและภูมิปัญญาท้องถิ่นอำเภอรามัน มีความเห็นว่าในอดีตนั้นได้มีการสอดแทรกเรื่องคุณธรรมและจริยธรรมไว้ในเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูอยู่ด้วย ดังที่ได้ให้สัมภาษณ์ว่า เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูในสมัยก่อน จะขับร้องเพลงในแนวดั้งเดิม แล้ว ก็จะมีร้องแซ่¹ ซึ่งเนื้อหาจะเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมมาก และได้เสริมอีกว่า ปัจจุบันการขับ ร้องลักษณะนี้ก็ยังมียู่ มีการสอดแทรกคุณธรรมและจริยธรรมในเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลู ซึ่งการขับร้อง ในแนวนี้เป็นแนว รูปแบบ หรือลักษณะการขับร้องของดิเกร์ฮูลูอยู่แล้ว

ส่วน หามะ เปาะสา (13 พฤศจิกายน 2557) ตำแหน่งช่างทำฟัน ได้เปรียบเทียบระหว่าง เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูในอดีตว่าได้สอดแทรกสาระคุณธรรมและจริยธรรมในการเชิญชวนทำความดีซึ่ง ต่างจากในปัจจุบัน ดังที่ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ถ้าเปรียบเทียบด้านคุณธรรมจริยธรรม ผมว่าสมัยก่อนจะมี เยอะกว่า อย่างเช่น การเชิญชวนให้ไปละหมาดและการกล่าวในสิ่งดี ๆ พอมาสมัยนี้ก็พอจะมีบ้าง แต่ มีเรื่องทั่ว ๆ ไปมากกว่า บางทีก็ไม่น่าฟังนัก

รอสะ ยาโตะ (16 มีนาคม 2558) ตำแหน่งรองนายกเทศมนตรีตำบลบาลอ ได้กล่าวถึงดิเกร์ฮูลูว่า เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูมีอิทธิพลต่อชุมชนเป็นอย่างมาก จะเห็นได้ว่าเนื้อหาในเพลงนั้นจะ สอดแทรกด้วยสาระแนวคิดต่าง ๆ ครอบคลุมทุกด้าน เช่น ด้านการศึกษา ด้านศาสนา เป็นต้น ดังที่ได้ ให้สัมภาษณ์ว่า เมื่อก่อนการละเล่นดิเกร์ฮูลูเป็นการโต้ตอบกัน ว่ากันไปว่ากันมาระหว่างสองฝ่าย ส่วน ปัจจุบันการละเล่นดิเกร์ฮูลูจะให้แนวคิดสอดแทรกด้านการศึกษา ด้านศาสนา และด้านอื่น ๆ ซึ่งจะมี ครอบคลุมทุกด้านเพื่อเป็นการขัดเกลาจิตใจของผู้ฟังและของชาวบ้านทั่วไป

สอตคล้องกับ นงเยาว์ แซ่ว่อง (10 ตุลาคม 2557) ตำแหน่งครู ที่มีความเห็นลักษณะเดียวกัน ว่า ดิเกร์ฮูลูได้ให้ข้อคิดและคติสอนใจ หากสังคมได้นำคติเหล่านี้ไปใช้เป็นแนวคิด ก็อาจทำให้ความ เป็นอยู่ของสังคมเกิดความสงบสุข ดังที่ได้ให้สัมภาษณ์ว่า การแสดงดิเกร์ฮูลูได้สอดแทรกข้อคิด โน้มน้าวจิตใจ จึงอยากให้นำข้อคิดหรือคติสอนใจเหล่านี้ไปเปลี่ยนความคิดของคนที่ทำให้สังคมในพื้นที่เกิด ความวุ่นวาย

นุรีซัน มะตาเห (15 พฤศจิกายน 2557) ตำแหน่งพนักงานฝ่ายทะเบียนสำนักงานอำเภอ มีความเห็นเกี่ยวกับดิเกร์ฮูลูว่า บทบาทของเพลงพื้นบ้านส่วนใหญ่ จะเป็นสื่อให้แก่สังคม และแฝงคติ คำสั่งสอนในการดำเนินชีวิตของคนในสมัยนั้น ในอดีตการศึกษาเรียนรู้ไม่ได้จำกัดเฉพาะอยู่แต่ใน สถานศึกษาหรือสำนักต่าง ๆ แต่ยังแพร่หลายในกิจกรรมของสังคมด้วย เพลงพื้นบ้านดิเกร์ก็ได้แฝงคติ และคำสั่งสอนเช่นเพลงพื้นบ้านทั่วไป ดังที่ได้ให้สัมภาษณ์ว่า เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูจะร้องในแนว

¹ บทกวี

ของเพลงน้อย เนื้อหาบางเพลงของดิเกร์ฮูลูเป็นแนวสร้างสรรค์ แฝงคำสอนในการใช้ชีวิต และพูดถึงเหตุการณ์เรื่องราวที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบัน

อิบรอเฮ็ง มะละ (16 กุมภาพันธ์ 2558) ตำแหน่ง สมาชิก อบต. เห็นว่าเนื้อหาและคำร้องของเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูได้เน้นในเรื่องของคุณธรรมจริยธรรมและวิถีชีวิตของคนในชุมชนมากกว่า ที่สำคัญสามารถขัดเกลาคิดใจของผู้ฟังไปด้วย ซึ่งต่างจากเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูในปัจจุบัน ดังที่ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ตอนนี้อยู่ฟังแล้วเหมือนกับการฟังดนตรีลูกทุ่ง ดนตรีเพื่อชีวิต เพียงแต่มาใช้ภาษาเป็นภาษามลายูมากกว่า ซึ่งไม่เหมือนที่เคยได้ฟังในอดีต การร้องดิเกร์ฮูลูในอดีต จะมีครูอยู่และครูก็สามารถที่จะกำกับได้ เพราะครูนั้นเป็นผู้แต่งเพลง เพลงดิเกร์ฮูลูที่ออกมานั้นจะเกี่ยวกับวิถีชีวิตในชุมชน พูดถึงการสร้างความเข้าใจ การสร้างความรัก การสร้างความสมานฉันท์ พูดถึงอาชีพต่าง ๆ ของคนในสมัยก่อน นี่คือนั่นที่เราฟังมาในอดีต ส่วนมากดิเกร์ฮูลูที่เราฟังในสมัยก่อน สามารถที่จะฟังได้ทุกกลุ่ม ทุกเพศ ทุกวัย เพราะคำพูดที่ใช้ในเนื้อหาหรือเนื้อร้องดิเกร์ฮูลู เป็นคำพูดที่สามารถขัดเกลาคิดใจ ฟังแล้วเกิดความไพเราะและสามารถทำให้ผู้ฟังคล้อยตามที่จะทำความดี เป็นต้น พอมาถึงยุคปัจจุบันได้มีดิเกร์ฮูลูที่ฟังแล้วเหมือนกับว่าเป็นดิเกร์ฮูลูประยุกต์มากกว่า เอาทำนองเพลงลูกทุ่งเพลงเพื่อชีวิตมาใส่เนื้อหาและร้องเป็นภาษามลายู นั่นคือดิเกร์ฮูลูส่วนใหญ่เท่าที่ผมได้ฟังจากวิทยุหรือตามงานต่าง ๆ ในปัจจุบัน มันเป็นเพลงที่ฟังแล้วเหมือนกับเอาเพลงไทยมาขับร้องเป็นภาษามลายู ซึ่งไม่ได้เป็นรูปแบบของการนาซีฮัต² อย่างน้อย ๆ สิ่งที่เรามุ่งหวังในการฟังดิเกร์ฮูลูนั้น ควรมีการนาซีฮัต การกล่าวถึงวิถีชีวิตในชุมชน การกล่าวถึงบ้านเรา เช่น ในจังหวัดปัตตานี ยะลา หรือนราธิวาส ว่ามีอะไรบ้างที่น่าสนใจ วิถีของคนมลายูปัตตานีเป็นอย่างไร สิ่งเหล่านี้สามารถที่จะสะท้อนโดยใช้สื่อหรือจากการฟังดิเกร์ฮูลูได้ ภาพรวมของดิเกร์ฮูลูต้นแบบจริง ๆ เท่าที่ได้ฟังในอดีต เป็นเพลงที่ทุกคนฟังได้ เนื้อหาของเพลงสามารถทำให้ทุกคนมีจิตสำนึก เพราะเป็นการนาซีฮัต มีการย้ำเตือน ขัดเกลาคิดใจเพียงแค่เรามาใส่เรื่องราวทำให้เกิดเป็นเพลงเท่านั้นเอง

มะสอและ วาเต็ง (18 สิงหาคม 2557) ตำแหน่ง คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดยะลา ได้กล่าวเกี่ยวกับเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูว่าได้สอดแทรกเนื้อหาสาระ ความรักต่อพ่อแม่ การนึกถึงพระเจ้า และการประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์ของท้องถิ่น ดังที่ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ปัจจุบันผมก็ยังฟังดิเกร์ฮูลูอยู่บ้างเหมือนกัน เช่น ฟังเวลาขับรถ ซึ่งเดี๋ยวนี้จะมีนักร้องหญิงร่วมอยู่ด้วย ผมว่าเพลงดิเกร์ฮูลูในบ้านเรามีอยู่สองแนวด้วยกัน คือ ดิเกร์บานอและดิเกร์มิวสิก ซึ่งถ้ามีมิวสิกมาเกี่ยวข้อง จะไม่เรียกว่าดิเกร์แต่จะเรียกว่าเพลง ความจริงดิเกร์จะมีเพียงรำมะนาเท่านั้นเป็นเครื่องดนตรี แต่ปัจจุบันจะร้องเป็นเพลงมากกว่าดิเกร์ ฉะนั้นคิดว่าไม่ควรเรียกว่าดิเกร์ เพราะถ้าเป็นดิเกร์แล้วต้องใช้รำมะนา ส่วนใหญ่ที่เล่นอยู่ปัจจุบันมีลักษณะเป็นเพลงมากกว่าเป็นดิเกร์ มีตัวอย่างดิเกร์บานออยู่หนึ่งเพลง เช่น เพลงตูปา (เพลง

² คำสอน บทเรียน คำแนะนำ และคำตักเตือนที่ดี

³ จังหวะและทำนอง

กระรอก) ร้องโดยครูชาวมาเลเซีย เพลงนี้ถือว่าเป็นเพลงที่สดฮิตเพลงหนึ่ง เพราะเพลงกระรอก ไม่ใช่แค่ผู้ใหญ่เท่านั้นที่ฟังได้ เด็ก ๆ ก็ฟังได้และยังชอบอีกด้วย ฉะนั้นการร้องดิเกร์ ไม่ใช่ร้องเพลงเกี่ยวกับความรักอย่างเดียว แล้วก็ไม่ใช่เพลงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับผู้หญิงที่เป็นหมายถึงสามครั้งมาร้อง ผมว่าบ้านเราน่าจะมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องคอยดูแลคัดกรองเพลงหรือเนื้อหาของเพลงดิเกร์อยู่ก่อนที่จะเอาไปร้องในที่สาธารณะหรือเผยแพร่ให้ผู้อื่นฟัง ต้องคัดกรองว่าเพลงไหนเหมาะสมหรือไม่เหมาะสม ซึ่งบ้านเรายังขาดหน่วยงานตรงนี้อีก เลยทำให้เพลงที่ออกมาสู่สาธารณชนหรือเพลงที่เปิดในวิทยุแล้วแต่จะมีเนื้อหาอะไร ความจริงแล้วเพลงดิเกร์จะเป็นเพลงเกี่ยวกับการศึกษา การสร้างความรักซึ่งกันและกันและความรักต่อพ่อแม่อย่างเพลงกระรอก หรือเพลงบูดูที่ได้กล่าวถึงน้ำบูดูซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์หนึ่งที่ขึ้นชื่อในบ้านเรา เราต้องการเพลงทำนองนี้มากกว่า หรืออีกเพลงเช่นเพลงชามาปือลาแฉ (เพลงน้ำพริกกะปิ) ถ้าเราร้องเพลงที่คนรับได้บ้างไม่ได้บ้าง เพลงนั้นจะมีคนฟังเพียงไม่กี่วันเดี๋ยวก็หายไป เพลงที่ไม่ดีจะ ออกมาแค่แป๊บเดียวและดั่งไม่นาน ผมเคยฟังดิเกร์หรือเพลง ๆ หนึ่งคือเพลงบุงตีเต (เพลงนกเขาชวา) ในตอนท้ายของเนื้อเพลงจะแทรกเนื้อหาว่า “ถึงแม้จะชอบเล่นบุงตีเต แต่ก็อย่าลืมนึกถึงพระเจ้า” เพลงแบบนี้แหละที่เราควรปลูกฝัง เพราะสามารถเชิญชวนผู้คนหรือผู้ฟังไม่ให้ลืมนึกถึงพระเจ้า และไม่ลืมวัฒนธรรมของตัวเอง อีกอย่างหนึ่งคือตอนนี้ดิเกร์อยู่บ้านเราจะไม่ใช่ภาษามลายูท้องถิ่นสักเท่าไร ทำไมเราต้องใช้ภาษามลายูละ? ก็เพราะดิเกร์อยู่เปรียบเสมือนวัฒนธรรมของบ้านเราและภาษามลายูก็เป็นวัฒนธรรมของบ้านเราเช่นเดียวกัน ฉะนั้นเราควรใช้ภาษามลายูในการร้องเพลงดิเกร์อยู่จึงจะมีคนยอมรับดิเกร์อยู่ของเรา สมัยก่อนเกือบทุกคนชอบฟังดิเกร์อยู่ ขนาดโต๊ะครูเองก็ยังฟัง เพราะอะไร? เพราะว่าดิเกร์อยู่มันน่าฟัง แต่เดี๋ยวนี้เราได้ปรับเปลี่ยนแนวเพลงให้เป็นเพลงที่วัยรุ่นฟัง จนบางครั้งทำให้ผู้ใหญ่หรือคนบางคนรับไม่ได้ ฟังไม่ได้ ทำให้เกิดการต่อต้าน แล้วในที่สุดเพลงพื้นบ้านดิเกร์อยู่ก็สูญหายไปและวัฒนธรรมที่เคยมีก็อาจเลือนหายไปด้วย ทั้ง ๆ ที่ประเทศมาเลเซียเขามีการยอมรับและส่งเสริมดิเกร์อยู่กันอย่างแพร่หลาย และมีจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับเพลง พื้นบ้านดิเกร์อยู่ในโรงเรียนด้วย ในขณะที่บ้านเราซึ่งถือว่าเป็นเจ้าของหรือต้นตำรับของวัฒนธรรมชนิดนี้ก็กลับกลายเป็นว่ายิ่งนานวันเข้าวัฒนธรรมดิเกร์อยู่นี้ยิ่งสูญหายไปจากบ้านเราไปเรื่อย ๆ ฉะนั้นอันดับแรกคือ เราต้องทำให้คนรู้ว่าเราร้องดิเกร์หรือเราร้องเพลงกันแน่ ซึ่งผมจำคำพูดของโต๊ะครูนิอาซิส ในประเทศมาเลเซีย ที่เขาพูดว่า “เราไม่ได้ต่อต้านการดิเกร์ แต่ที่เราต่อต้านคือการดิเกร์ที่ก่อให้เกิดการหลงระเห็จจนลืมนึกถึงพระเจ้า” ผมรู้สึกว่าเป็นแนวคิดหนึ่งที่เราควรคำนึงถึง เพราะอะไร? เพราะ...อย่างเช่น วงดนตรีของวาลีแบนด์ (Wali Band) นักร้องประเทศอินโดนีเซียร้องเพลงอิงตามติ (เพลงนึกถึงความตาย) ซึ่งเป็นเพลงที่ทุกคนรับได้ ทำให้ทุกคนรู้จักเพลงนี้ ดังนั้น ผมคิดว่าศิลปินดิเกร์บ้านเราก็ควรปลูกฝังเรื่องที่ดี สอดแทรกเกี่ยวกับศีลธรรมลงในเนื้อหาของเพลงบ้าง เช่นเกี่ยวกับสังคมปัจจุบัน ให้มีการเตือนผู้หญิงและผู้ชายที่มีการคบหาสมาคมกันอย่างอิสระซึ่งจะนำไปสู่การผิดประเวณี ควรจะแต่งเนื้อหาขึ้นมาลักษณะนี้เพื่อจะได้เตือนสังคม ไม่ให้สังคมตกต่ำไป

มากกว่านี้ ผมเคยฟังเพลงหนึ่งตอนขับรถ “ซาโยบิโนงะเวะ มาแกดาโองะระท่อมฮิงอ” (ความหมาย ข้าปวดหัวว๊ว กินใบกระท่อมแล้วหายปวดหัว) ซึ่งเนื้อหาเพลงลักษณะนี้ไม่ควรที่จะมี ไม่ควรแต่งขึ้นมา เพราะไม่ใช่แค่ก่อให้เกิดสิ่งที่ไม่ดี แต่จะนำพาให้เยาวชนมีความคิดที่ผิดๆ เด็กวัยรุ่นอาจจะเข้าใจว่า พอเวลาปวดหัวขึ้นมา ก็ให้กินน้ำกระท่อมถึงจะหายปวดหัว แทนที่จะปลุกฝังในสิ่งที่ดีแต่กลับไปปลุกฝังสิ่งที่ไม่ดี สิ่งนี้เราควรที่จะปรับปรุง

เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูเหมือนเพลงพื้นบ้านอื่น ๆ ที่ได้สอดแทรกเนื้อหาสาระเชิงการตักเตือน และการปลูกจิตสำนึกไว้ด้วย อูสมาน มะยาโกะ (12 กุมภาพันธ์ 2558) ฉายา เปาะวอ ตำแหน่ง หัวหน้าคณะดิเกร์ฮูลูน้องใหม่บาลอ ดังที่ได้ให้สัมภาษณ์ว่าส่วนมากเพลงดิเกร์ฮูลูจะเป็นแนวเพลงพื้นบ้านที่มีเนื้อหาในการสร้างหรือปลูกจิตสำนึกในทางที่ดี ในเชิงของการตักเตือนหรือห้ามกระทำในสิ่งที่ไม่ดี แต่ส่วนใหญ่เพลงแนวนี้เรามักจะใช้เป็นเพลงแรกของการเปิดเวทีหรือเปิดรายการของการแสดง ส่วนด้านที่เกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมนั้นจะเป็นในด้านของการห้ามกระทำความชั่ว แนะนำการกระทำในสิ่งที่ดี ไม่สนับสนุนการกระทำที่ไม่ดี สาระสำคัญของเพลงส่วนใหญ่แล้วจะเป็นลักษณะของการตักเตือน การชี้แนะ ประมานันครับ และถ้าเราเป็นหัวหน้าคณะ เพลงจะขึ้นอยู่กับหัวหน้าคณะด้วย เราต้องคิดว่าเราควรแต่งเพลงอย่างไรให้เขาได้สาระประโยชน์หลังจากที่เขาได้มาฟังเราร้อง เราแสดง ไม่ใช่ให้เขามานั่งฟังนั่งดูอย่างเดียว ต้องให้เขาได้ประโยชน์จากตรงนี้ด้วย คิดเสียว่าการที่เขา มานั่งฟังเราก็เหมือนกับที่เขาได้ไปนั่งฟังการบรรยายธรรมของศาสนา เราควรสอนว่าอะไรดีอะไรไม่ดี หรืออะไรที่มันผิดหลักศาสนา แล้วก็เพลงดิเกร์ฮูลูจะใช้ภาษาง่าย ๆ ร้องให้ผู้ฟังเข้าใจอย่างง่าย ๆ โดยใช้ทำนองเพลงและดนตรีประกอบไปด้วย บางทีการได้ฟังแบบนี้เขาจะรู้สึกว่ เอ่อ มันก็สนุกไปอีกแบบหนึ่งนะ เข้าใจง่ายนะเพลงนี้ อะไรประมานันครับ

สุดท้ายเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลู ยังได้ฝากข้อคิดต่างๆ ให้กับผู้ชม ซาฟิอี เจ๊ะเลาะ (19 มีนาคม 2558) ตำแหน่ง ประธานกรรมการอิสลามประจำจังหวัดนราธิวาส ได้กล่าวเกี่ยวกับเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูว่ามีสาระในด้านการเสริมข้อคิดเพื่อปรับปรุงเปลี่ยนนิสัยผู้ฟังให้มีมารยาทดีขึ้น ดังที่ได้ให้สัมภาษณ์ว่า เรื่องนี้อยู่ที่คนร้อง ถ้าคนร้องคิดจะแนะนำ อยากจะสอนคนที่มาฟัง ก็จะสอดแทรกข้อคิดไว้ ดิเกร์ฮูลูแม้ว่าจะเป็นเพียงการเล่น แต่บางครั้งคนฟังก็ได้ข้อคิดจากการฟังดิเกร์ฮูลู บางทีดิเกร์ฮูลูทำให้คนฟังสามารถปรับปรุงเปลี่ยนนิสัยของตัวเอง บางคนเปลี่ยนเป็นคนที่มีมารยาทที่ดีขึ้นก็มี อยู่ที่คนร้องว่าจะให้เนื้อร้องมีเนื้อหาที่จะสอนคนหรือจะแนะนำในเรื่องที่ดี ๆ ให้คนฟัง ผู้ฟังก็จะได้ประโยชน์จากเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลู ฉะนั้น ผมว่ามันอยู่ที่เนื้อร้อง

2. ด้านการส่งเสริมการกระทำความดี เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูมีการสอดแทรกเนื้อหาสาระดังต่อไปนี้

- 2.1 ปลุกฝังให้คนรู้จักการกตัญญูต่อบุคคลผู้มีพระคุณ ความรักต่อพ่อแม่ การเลี้ยงดู ลูก การดูแลครอบครัว

- 2.2 การปลูกจิตสำนึกให้แก่เยาวชนและการส่งเสริมการกระทำความดีของคนในสังคม
- 2.3 การปลูกฝังด้านศาสนาและด้านการศึกษาให้แก่เยาวชน
- 2.4 ข้อคิดในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงนิสัยผู้ฟังให้มีมารยาทดีขึ้น
- 2.5 การส่งเสริมให้เคารพในกฎระเบียบ การเป็นเด็กดี
- 2.6 การส่งเสริมด้านการศึกษาหรือการศึกษาเล่าเรียน
- 2.7 การเชิญชวนและการสั่งสอนให้ทำความดี
- 2.8 การพัฒนาบ้านเมืองและสังคม

จากการสัมภาษณ์ ยูโซ๊ะ อุมาร์ (11 มีนาคม 2558) ฉายา โย๊ะ บ่อทอง ตำแหน่ง นักร้อง ตุแกกาโร และหัวหน้าคณะดิเกร์ฮูลูโยโซ๊ะ บ่อทอง ได้พูดถึงเนื้อหาสาระของเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูว่าได้สอดแทรกสาระด้านการตักเตือนหรือการชี้แนวทางของความเป็นอยู่ การทำความดีในศาสนา การดูแลครอบครัว การพัฒนาสังคม และการเล่าเหตุการณ์ในพื้นที่และเหตุการณ์ในชีวิตประจำวัน ดังที่ได้กล่าวในสัมภาษณ์ว่า เนื้อหาในการขับร้องดิเกร์ฮูลูสมัยก่อน สามารถสื่อความหมายได้ในทุกทาง ขึ้นอยู่กับแต่ละสถานการณ์ ทุกคำร้องจะมีความหมาย เพลงร้องกาโรส่วนใหญ่ก็จะขับกล่อมบทเพลงตามธรรมชาติ ไม่ได้แต่งเนื้อเพลงมาจากบ้าน เนื้อหาที่ร้องจะมีความหมายทุกเพลง การขับร้องในแต่ละสถานที่จะมีการกล่าวตักเตือน การชี้แนะแนวทางของความเป็นอยู่ การทำความดีในศาสนา การดูแลครอบครัว การพัฒนาสังคมที่เราอยู่อาศัย บอกเล่าเหตุการณ์ต่างๆ ไปที่เกิดขึ้นในสถานที่ที่เราไปขับร้องดิเกร์ฮูลู และเกี่ยวกับวิถีชีวิตประจำวันของชาวบ้าน มีบางเนื้อหาเท่านั้นที่ต้องท่องมาจากบ้าน เพลงที่ไม่ดีส่วนมากมีน้อย เนื้อหาของเพลงดิเกร์ฮูลูต้องมีสาระ สามารถเป็นประโยชน์ต่อสังคม การที่เราจะขับร้องหรือเล่นดิเกร์ฮูลู เราต้องกล่าวแนะนำก่อน และตอนจบก็กล่าวอำลาท่านผู้ชมอย่างสวยงาม ในการร้องเพลงก็มีการสัมผัสคำ การสอดแทรกคติต่าง ๆ และการขับร้องที่เป็นทำนอง คล้องจองกัน

โรสะ วาหะ (12 กุมภาพันธ์ 2558) ฉายา มะโระ ปาตารายอ ตำแหน่ง นักร้องหรือโต๊ะเยรอรอ และ ตุแกกาโร ได้กล่าวเช่นกันว่า เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูได้สอดแทรกสาระ ด้านการปลูกจิตสำนึก และส่งเสริมการกระทำความดี ดังที่ให้สัมภาษณ์ว่า ดิเกร์ฮูลูส่งเสริมคนในทางที่ดี คนที่ไม่ละเมิดก็จะส่งเสริมให้ละเมิด คนที่ไม่เรียนก็จะส่งเสริมให้เรียน ตุแกกาโรเขาจะร้องโดยที่เขาไม่ต้องเตรียมเนื้อหามาจากบ้าน เขาจะร้องกันสดๆ พอขึ้นเวทีเขาก็จะคิดและร้องตรงนั้นเลย ถ้าเป็นเพลงทั่วไปเขาต้องเตรียมเนื้อเพลงที่บ้านก่อน แต่ตุแกกาโรนี้เขาจะร้องสดๆ (กาโระ) บนเวทีเลย ไม่มีการเตรียมเนื้อเพลงมาล่วงหน้า เพลงดิเกร์ฮูลูเราจะร้องตามความรู้ที่เรามี เช่นถ้าจะร้องในแนวทางศาสนา เราต้องรู้กฎของศาสนาอิสลาม ต้องเรียนมาก่อน ถ้าเราไม่เรียนรู้มาก่อนก็จะร้องไม่ได้ เราต้องรู้ว่ากฎอิสลามมีที่

ข้อ ถ้ามีห้าก็ต้องบอกห้า ถ้าบอกสี่ คนเขาจะว่าเราโกหก เราจะแต่งเพลงสักเพลงเราต้องรู้ว่าเนื้อหาที่จะร้องถูกต้องไหม

ด้านความกตัญญูทวดเวทิต่อผู้มีพระคุณ วัชรินทร์ ดำรงกุล (14 มกราคม 2558) ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดปัตตานีกล่าวว่าเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูได้สอดแทรกเนื้อหาในเรื่องความกตัญญูทวดเวทิต่อผู้มีพระคุณและวิถีชีวิตของชนในชุมชน ดังที่ได้ให้สัมภาษณ์ว่า เท้าที่ฟังและเท้าที่สัมผัสอยู่ เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่นักร้องพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูเขาจะแต่งเนื้อหาสาระเป็นเพลงมลายูขึ้นมาเอง ในเนื้อเพลงอาจมีวิถีชีวิตที่ซ่อนอยู่ วิถีชีวิตของความเป็นอยู่ได้แก่ เรื่องการแต่งกาย อาหารการกิน และความเป็นอยู่อื่น ๆ สำหรับด้านคุณธรรมจริยธรรม ภูมิปัญญาเหล่านี้จะสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมเอาไว้ เช่นสอดแทรกเรื่องโทษของยาเสพติด การกตัญญูทวดเวทิต่อผู้มีพระคุณ นักแต่งเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูจะสอดแทรกภูมิปัญญาเหล่านี้เข้าไป และปัจจุบันนี้เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูนอกจากจะมีเพลงบังคับอยู่แล้ว ก็ยังผสมผสานระหว่างภาษาไทยและภาษามลายูอยู่ด้วย

หะมะ แบลือแบ (07 มิถุนายน 2557) ฉายา มะ ยะหา ตำแหน่ง นักร้อง ตูแกลาโระ และหัวหน้าคณะดิเกร์ฮูลู ได้กล่าวพ้องกันว่าเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูได้สอดแทรกสาระ ด้านการปลูกฝังศาสนาและการศึกษา ดังที่ได้ให้สัมภาษณ์ว่า แนวการขับร้องของแบมะจะส่งเสริมความสามัคคีในครอบครัว ระหว่างพ่อแม่และลูกให้เกิดความสามัคคีกัน ด้านศาสนาจะสอนเกี่ยวกับบาปบุญ สิ่งที่พระองค์อัลลอฮ์ทรงใช้และทรงห้าม การยึดอัลกุรอานเป็นธรรมนูญชีวิต การรำลึกถึงพระองค์อัลลอฮ์ และด้านการศึกษาจะให้ความสำคัญเกี่ยวกับการศึกษา เชิญชวนให้เด็กๆ รักการศึกษา และให้เรียนตาดีกา เพื่อที่จะได้มีคุณธรรมจริยธรรมและมีมารยาทที่ดีงาม พุดต่อกับพ่อแม่และครูบาอาจารย์ ตลอดจนคนอื่นๆ ด้วย ฉะนั้นแบมะจะร้องเกี่ยววิธีการเลี้ยงลูกให้ดี เลี้ยงให้เขาได้รับอาหารที่ครบถ้วนและเป็นคนดีในสังคม ให้ลูก ๆ หลาน ๆ ได้รับการศึกษาบ้าง เพื่อที่เขาจะได้เป็นคนดี เพลงที่แบมะร้องเกี่ยวกับเลี้ยงลูก เช่น เพลงเลี้ยงลูกที่โตแล้วไม่เท่าเลี้ยงลูกเล็ก เพลงเลี้ยงลูกให้เขาได้เรียนสูงๆ และเพลงอัลลอฮ์สั่งให้เราทำในสิ่งที่ดี

ด้านการศึกษาเล่าเรียนและการเคารพกฎระเบียบจากร ะยา สูดิง (26 มิถุนายน 2557) ฉายา จูปา ลาแยบูเตะ ตำแหน่ง ตูแกลาโระและช่างผลิตอุปกรณ์ดนตรีดิเกร์ฮูลู ได้เล่าถึงเรื่องราวเนื้อหาสาระของเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูว่า ตูแกลาโระได้ขับได้ร้องเกี่ยวกับการสดุดีในหลวง ได้ร้องเกี่ยวกับการศึกษาเล่าเรียน การรณรงค์ยาเสพติด การส่งเสริมให้เคารพในกฎระเบียบ ความรักและความเป็นอยู่ในชีวิตประจำวันด้วย ดังที่ได้ให้สัมภาษณ์ว่า สาระในเนื้อเพลงเราสามารถร้องได้ทุกเนื้อหา เช่นเกี่ยวกับการศึกษาบ้าง แต่ถ้าไปแสดงตามงานราชการก็จะร้องปาดง (ขับกลอนสด) สดุดีในหลวง ร้องอวยพรให้พระองค์ทรงพระเจริญ เล่าเรื่องราวที่พระองค์ทรงพระราชกรณียกิจต่าง ๆ และการที่พระองค์ทรงมีพระเมตตา เป็นต้น บางหน่วยงานราชการก็ร้องรณรงค์เกี่ยวกับยาเสพติด หากไป

แสดงในเมืองก็จะร้องเกี่ยวกับการจราจรและการใช้เส้นทางบนท้องถนน เช่น ไปร้องในตัวจังหวัด นราธิวาสก็จะร้องตักเตือนผู้ฟังและผู้ชมให้เคารพกฎจราจรและสัญญาณจราจรต่างๆ หรือ ไฟจราจร เป็นต้น แต่ถ้าเป็นเดือนปอซอ (เดือนแห่งการถือศีลอดของชาวมุสลิม) เราจะงดไม่ไปแสดงดิเกร์ฮูลู หากเราไปแสดงในเดือนปอซอ แม้ว่าเราไม่ได้กินอะไรในตอนกลางวัน มันก็เหมือนเราไม่ได้ปอซอ (ถือศีลอด) เพราะเราต้องงดทุกอย่างในเดือนนี้ และได้เสริมในการสัมภาษณ์ว่า จะพูดถึงสมัยก่อน ทุกคนสามารถร้องกาโระได้หมด ถ้าคนนี้เหนื่อยอีกคนก็ลุกขึ้นขับปาดงต่อ ทุกคนสามารถขับร้องกาโระได้หมด ทุกคนจะขับปาดงได้หมด แต่มาปัจจุบันนี้ถ้าคนไหนขับปาดงได้ก็จะเป็นคนนั้นตลอด เพราะไม่ค่อยมีคนขับร้องกาโระเป็น มันอยู่ที่เด็กมากกว่า สมัยนี้เด็กไม่คิดที่จะฝึก ถ้าจะพูดแล้วสมัยนี้ เด็กทุกคนเรียนกันหมด เขาสามารถที่จะฝึกง่ายกว่าสมัยก่อนเสียอีก เพราะเขาเรียนหนังสือ แต่เด็กๆ ไม่ยอมฝึกกัน ความจริงมันก็ได้ยาก หาทำนองที่เราชอบแล้วก็มาแต่งมาฝึกเอง ก็สามารถขับปาดงได้แล้ว เพลงก็เหมือนกัน ลองแต่งให้เด็กก็สามารถร้องได้เช่นกัน ไม่จำเป็นต้องไปเอาเพลงของคนอื่นมาร้อง เราสามารถแต่งเองได้ เพราะเด็กเดี๋ยวนี้เรียนหนังสือกัน น่าจะไม่ยาก เมื่อก่อนนั้นจะขับกลอนสดๆ โดยใช้ไหวพริบกัน ไม่ได้เขียนหรือแต่งมาจากบ้าน เพราะคนสมัยก่อนเรียนหนังสือน้อยๆ เขียนหนังสือไม่ค่อยเป็น อย่างของปะจูก็ไม่ได้เขียนลงในกระดาษ ซึ่งต่อมามีคนอื่นที่มาเขียนเอาตอนหลังและร้องตาม เพลงที่ปะจูร้อง รุนเปาะวอชูดิงก็จะจด รุนอดิตมะเยะห์ก็จะจดลงในสมุด ปะจูเคยไปร้องที่มาเลเซีย ปะจูจะเป็นคนตาระปาดง (ขับกลอนเนื้อหาหลัก) แล้วดิดลีเบ็งกลาแต เขาจะเป็นคนขับปาดง แล้วมีบางปาดงที่ปะจูยังขับร้องได้อยู่ แต่นานแล้วไม่ได้ขับปาดง ปาดงที่ปะจูร้องจะเป็นประเภทปาดงอีแน (กลอนบันตงอินัง) ตอนนี้จะให้เด็กร้องสร้อยก็ยากแล้ว ปัจจุบันเขาได้เอาปาดงไปแต่งเพลงดิเกร์ฮูลูก็มี เช่น ปาดงที่มะโรเอาไปแต่งเป็นเพลง ชื่อเพลง แบบ้อ (อิสราฟ)

แบบ้อชะห์ดาฏ ปันยารอดิฮาติฏ

ดาฏเตาะซาโงะ ฮาติฏติบลิอู

อาฏเปริฮัมบอ เบอร์ตาฮน ลามอยอ (สร้อย)

สีอลามัตมาแล สีอลามัตตาแต

กามีเปอร์ โมฮน ตีมาแลอีนิ

กามีอุจะแป กือปาดอ ตูแหวตูแหว

กาลูอาดอ เตอร์ซาเลาะ มีเตาะละห์อาปนละห์

กือปาดอ พูเวาะกามี ดีชีนิ (ร้องสร้อย)

(ความหมาย)

ปลดปล่อยใจข้าเถอะ ให้ไปหาอิสราฟ

คงไม่ไหวแล้วที่ใจข้าจะทนทานการจองจำ

นานนับเป็นแรมปีแล้วที่ข้าทนต์เหมือนเป็นทาส
 ขอล่าต้อนรับและสวัสดิ์ทุกคนที่มา
 ขอภัยทุกท่าน มา ณ คี้นนี้
 ขอล่าขานต่อหน้าท่านทุกคน
 หากมีผิดพลาดประการใด กรุณายกโทษให้ด้วย
 ที่คณะของข้าพเจ้าได้มาร้องในคีนนี้

เราเริ่มด้วยการขึ้นปาดง คือกล่าวสภาพแวดล้อมก่อน หลังจากนั้นก็ตาเรปะปาดง คือกล่าวเนื้อหาหลัก
 เราสามารถสอดแทรกเนื้อหาต่างๆ เกี่ยวกับการศึกษา การตักเตือนเยาวชนในการใช้ชีวิตในแต่ละวัน
 หรือ เรื่องอื่นๆ ตามที่เราต้องการ

นอกจากนี้ ในด้านทำควมดี กาเตร์ ละเลาะ (26 กรกฎาคม 2557) ฉายา เปาะเตร์ กาเยาะ
 มาตี ตำแหน่ง ตุแกกาโระและหัวหน้าคณะดิเกร์ฮูลูกาเยาะมาตี ได้สอดแทรกเนื้อหาเกี่ยวกับความรัก
 เชิญชวนทำควมดี การศึกษาเล่าเรียน และความเป็นอยู่ในชีวิตประจำวัน ดังที่ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ดิเกร์
 ฮูลูส่วนใหญ่จะเป็นเพลงเกี่ยวกับความรัก การแต่งเพลงหรือการร้องเพลงนั้น มันแล้วแต่เราจะร้อง
 เพลงอะไร ถ้าเพลงเกี่ยวกับความรักการแต่งเพลงมันก็จะง่าย การแต่งแต่ละเพลงนั้นก็ขึ้นอยู่กัชีวิต
 ของแต่ละคนด้วย บางครั้งก็จะดูจากชีวิตของตัวเองบ้าง หรือบางครั้งก็ดูจากชีวิตของคนอื่นและดูจาก
 สถานการณ์ในปัจจุบันว่าเป็นยังงัยบ้าง แล้วเราก็สามารถเอามาแต่งเป็นเพลงออกมาได้ ที่แบเตร์เคย
 ร้องหรือเพลงของแบเตร์ร้องก็จะเกี่ยวกับการเรียนการศึกษา แต่ตอนนี้แบเตร์จำไม่ค่อยได้แล้ว เพราะ
 เตียวนี้ไม่ค่อยได้ร้องแล้ว เท่าที่จำได้คือ ส่วนใหญ่จะร้องเพลงตะวะห์ (การเชิญชวนทำควมดี) เช่น

จูบอกีตออุจี บูวีปากะนาเปาะ
 กาอุกีตองาจี กูแรกูแรรูโปอเนาะ
 ออแรกาปงปนบูเลาะซี บูเลาะตูแปลือเตาะอาเนาะ

(ควมหมาย)

ลองเราชวนกันคิด ให้ทุกคนคิดเห็นร่วมกัน
 หากเราศึกษาเล่าเรียน อย่างน้อยๆ ระดับปอเนาะ
 ชาวบ้านก็จะมาและฝากฝังลูกหลานของตน

และอย่างเพลงนี้ก็มีประโยชน์เหมือนกัน เช่น

กาอุปือแต่ปือแต่ จูบอปือนาแซฮะ
 บูบู ปากะฮูโระ ฆีสมาแยกือฮือจะ

(ความหมาย)

ช่วงตอนเย็นเย็น ลองเรามาช่วยกันตักเตือน
มาแข่งขันกัน ชักชวนกันไปละหมาดที่มีสยิด

ซึ่งเป็นเพลงเกี่ยวกับการตะวะห์⁴ แต่อีกเพลงจะเกี่ยวกับนัฟซู⁵ ซึ่งเราจะร้องในลักษณะต่อต้านหรือไม่
ส่งเสริม เช่น

กาลุลามิตุ ตูโระนัฟซู จาโปงาฮิบเล๊ะ
กาลุลามิตุ ออแรปาเง กิตอลิเล๊ะ

(ความหมาย)

ถ้าตามนั้น คือตามอารมณ์ และตามซาตาน
ถ้าเป็นอย่างนั้น เขาเรียกกันว่า เป็นคนเหลวไหล

เมื่อก็เรื่องตะวะห์ คือชวนคนมาทำอามัลอิบาดัต⁶ แต่มาเพลงหลังนี้จะร้องต่อต้านในสิ่งที่ไม่ดีหรือ
ตามนัฟซู เพลงของแบเดร์ก็มักจะเกี่ยวกับศาสนา ในแต่ละเพลงนั้นก็ต้องขึ้นอยู่กับเรื่องราวที่เกิดขึ้น
ด้วย เช่นจะมีเพลงเกี่ยวกับความรักบ้าง เกี่ยวกับครอบครัว เกี่ยวกับเพื่อน เป็นต้น เพลงแต่ละเพลง
ส่วนมากก็จะแต่งเอง แต่เพลงบางเพลงก็มีบ้างที่เอาเพลงคนอื่นมาร้อง

ยังมีศิลปินที่ร้องเกี่ยวกับการศึกษา มะดารี สาและ (19 มีนาคม 2558) ฉายา เปาะเตะ ญูแบ
อีแก ตำแหน่ง นักร้องและตุแกกาโระ คณะเปาะเตะ ญูแบอีแก ได้สอดแทรกสาระ การสั่งสอนด้าน
ศาสนา และการส่งเสริมด้านการศึกษาไว้เช่นกัน ดังที่ได้ให้สัมภาษณ์ว่า เพลงพื้นบ้านดิเกอร์ฮูมีเนื้อหา
เป็นการกล่าวตักเตือน อย่างเมื่อคืนถ้าพวกเราไปดูดิเกอร์ฮูที่เปาะเตะแสดง พวกเราต้องได้ข้อคิดว่า
เพลงที่เปาะเตะร้องไปได้บอกอะไรบ้าง ถ้าจะพูดแล้ว การดูดิเกอร์ฮูก็เหมือนกับเราไปฟังการบรรยาย
ศาสนา ผู้บรรยายจะบอกจะสอนเราว่าต้องทำอะไรบ้าง เช่นผู้บรรยายสอนให้เราละหมาด สอนว่าเรา
ต้องเรียนรู้อะไรบ้าง สอนให้เรารู้หลักการในการละหมาด เมื่อคืนเปาะเตะจะร้องกาโระอธิบายเกี่ยวกับ
เรื่องการศึกษา ว่าคนเราต้องมีความรู้ เราต้องส่งลูกหลานเรียนหนังสือ เริ่มตั้งแต่โรงเรียนประถมไป
จนถึงมัธยม หรือออกไปเรียนในต่างจังหวัดหรือต่างประเทศ อะไรทำนองนี้ อธิบายให้คนดูได้เนื้อหา
สาระในการแสดงของเรา คณะดิเกอร์ฮูไม่ใช่เล่นดิเกอร์ฮูอย่างเดียว แต่จะร้องเพลงด้วย การร้องเพลง
นั้นเนื้อหาในเพลงจะเล่าเรื่องราวต่าง ๆ โดยสอดแทรกสาระต่าง ๆ ลงในเนื้อหาของเพลงทั้งหมด เช่น

⁴ การเผยแพร่ศาสนา

⁵ อารมณ์ธรรมชาติของสัตว์เดรัจฉานที่เป็นองค์ประกอบอยู่ในศักยภาพของมนุษย์ซึ่งจะชักนำไปสู่อารมณ์นัฟซูใฝ่ต่ำ

⁶ การปฏิบัติภารกิจต่างๆ ที่มนุษย์ปฏิบัติอยู่ประจำ แต่มีข้อแม้ว่า ภารกิจเหล่านั้นเพื่อมุ่งหวังความโปรดปรานจาก
พระผู้เป็นเจ้าเท่านั้น

เล่าถึงโลกนี้และโลกหน้า เล่าถึงความตาย ว่าตายแล้วอยู่ในสุสานหรือนานขนาดไหน กฎของอัลลอฮ์เป็นอย่างไร เรื่องเหล่านี้สามารถบอกในเนื้อหาของดิเกร์ฮุลุได้เหมือนกัน บางครั้งคนจะฟังเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮุลุมากกว่าไปฟังการบรรยายเสียอีก เนื้อหาของเพลงก็สามารถตะหวัดคนได้เหมือนกัน งานมัสดิดดิเกร์ฮุลุเปาะเตะก็ไปได้ ที่เปาะเตะไปได้นั้นก็เพราะโตะอิหม่ามเป็นคนจำเอง เพราะเมื่อก่อนโตะอิหม่ามก็เล่นดิเกร์ฮุลุเหมือนกัน พอโตขึ้นมาก็คิดได้ มีความรู้ทางศาสนา มีการศึกษา คนเขาก็เลยตั้งเป็นโตะอิหม่าม เขาเป็นโตะอิหม่ามมาจากคนดิเกร์ฮุลุ

ส่วนด้าน अबดุลการิม สาอะ (14 สิงหาคม 2557) ตำแหน่ง นายกองค์การบริหารส่วนตำบลปะรุ ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับดิเกร์ฮุลุว่า เพลงพื้นบ้านดิเกร์ได้สอดแทรกในเนื้อหาไว้หลายด้านด้วยกัน เช่น ด้านการศึกษา ด้านการดำเนินชีวิต ด้านจริยธรรม และด้านศาสนา ดังที่ได้ให้สัมภาษณ์ว่า อย่างที่ทราบมาแล้วว่าดิเกร์ฮุลุจะขับร้องออกมาเป็นเพลง และในเนื้อหาก็จะสอดแทรกความรู้ด้านการศึกษาด้านการดำเนินชีวิต ด้านจริยธรรม และด้านศาสนาลงไป ดิเกร์ฮุลุสามารถให้ความรู้กับเด็ก ๆ ได้ แต่ต้องขึ้นอยู่กับคนร้องหรือผู้ขับร้องว่าจะนำเสนอเนื้อหาไปในแนวไหน

अबดุลซุโกร์ สาแม (14 สิงหาคม 2557) ตำแหน่ง ผู้ใหญ่บ้าน ได้วิเคราะห์ว่า เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮุลุได้ทำหน้าที่ในการปลูกจิตสำนึกให้กับเยาวชน ดังที่ได้ให้สัมภาษณ์ว่า เนื้อเพลงจะเชิงตลก ๆ สนุกสนาน ส่วนเนื้อหาสาระจะแตกต่างจากอดีตมากเลย ปัจจุบันจะมีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับเยาวชนในการปลูกจิตสำนึกของวัยรุ่นในการใช้ชีวิตในสังคมปัจจุบัน อย่างเช่น เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮุลุของเปาะเตะกูแบอีแกหรือเพลงของแบเซ้ง ซึ่งจะเป็นเพลงแนวนี้

แบเซะ (13 ตุลาคม 2557) ตำแหน่ง สมาชิก อบต. ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮุลุว่าได้สอดแทรกสาระเกี่ยวกับข้อคิดและวิถีชีวิตของคนในชุมชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ดังที่ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ดิเกร์ฮุลุเป็นเพลงเชิงกลอนครับ ในด้านคุณธรรมนั้นดิเกร์ฮุลุเป็นศิลปะอย่างหนึ่งที่ทำให้หรือแสดงความดีงามและปลูกฝังเยาวชนจากรุ่นสู่รุ่นให้เป็นคนดี ดังนั้นบทเพลงที่เปล่งออกมา จะมีความหมายและมีเนื้อหาสาระที่ดี จนเกิดจิตสำนึกที่ดีในเยาวชน ส่วนในด้านจริยธรรมนั้น ดิเกร์ฮุลุเป็นศิลปะที่ผู้แสดงต้องเปล่งออกมาเป็นบทเพลงที่ไพเราะ ใช้คำที่สุภาพ ใช้ท่าทางที่สร้างสรรค์และจินตนาการที่ดี

3. ด้านการดำเนินชีวิต เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮุลุมีการสอดแทรกเนื้อหาสาระดังต่อไปนี้

- 3.1 ความเป็นวิถีชีวิตของคนในชุมชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้และวิถีชีวิตของแต่ละยุคแต่ละสมัย
- 3.2 แนวคิดในการดำเนินชีวิตหรือการดำรงชีวิตในชุมชนหรือหมู่บ้าน
- 3.3 การครองรักครองเรือนตลอดจนความรักระหว่างหนุ่มสาว
- 3.4 การให้ข้อคิดในการดำเนินชีวิต
- 3.5 ฐานะเศรษฐกิจของครอบครัว

3.6 ความเป็นอยู่ในชีวิตประจำวัน

3.7 ความเป็นอยู่ของคนในพื้นที่

3.8 การใช้ชีวิตในครอบครัว

3.9 โชคชะตาของชีวิต

จากการสัมภาษณ์ สะมะแอ มะสีละ (21 มิถุนายน 2557) ฉายาแบแข็ง จือมือรา ตำแหน่ง นักร้องและหัวหน้าคณะดิเกร์ฮูลูเต้าทอง ได้สอดแทรกสาระเกี่ยวกับ ความรัก โชคชะตาชีวิต การดำเนินชีวิต ฐานะเศรษฐกิจของครอบครัว การเลี้ยงดูลูก การเมืองและสังคม และการรณรงค์ปัญหา ยาเสพติด ดังที่ได้ให้สัมภาษณ์ว่า เนื้อเพลงก็มีเกี่ยวกับความรัก เกี่ยวกับโชคชะตาของชีวิต ความยากลำบากในการดำเนินชีวิต นอกจากนี้ยังเกี่ยวกับสถานะของครอบครัว และการหาเงินของนักดิเกร์ เช่น การหาเงินโดยใช้หน้าตาของตัวเองด้วยการแสดงดิเกร์ฮูลู และมีเนื้อเพลงเกี่ยวกับสภาพเศรษฐกิจของครอบครัวหรือเกี่ยวกับการใช้จ่ายในครอบครัว การเลี้ยงดูหรือดูแลลูก การส่งลูกเรียนหนังสือ เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตของคนเรา เรื่องการเมืองก็มีบ้าง แล้วแต่ว่านักร้องจะร้องเพลงอะไร มีหมดตลอดจนเรื่องการรณรงค์ยาเสพติดก็มี นักร้องที่ร้องได้ดีที่สุดในคณะของผมชื่อ แวอาแซ เขาเป็นนักร้องนำในวงของผม

มุห์หมัด เซ็ง (24 พฤษภาคม 2557) ตำแหน่ง นักจัดรายการวิทยุชุมชน ได้เสริมเกี่ยวกับเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูในด้านการสอดแทรกสาระและความเป็นอยู่ของคนในพื้นที่ว่า ดิเกร์ฮูลูขับร้องได้ทุกแนว ขึ้นอยู่กับผู้ว่าจ้างหรืองานแสดงนั้นๆ ว่าต้องการสื่อเนื้อหาในด้านใด เช่น ในด้านความเป็นอยู่ของคนในพื้นที่

นอกจากนี้ สุไลมาน เจ๊ะแม (20 สิงหาคม 2557) ตำแหน่งหัวหน้าคณะลีลัดและตารีอีนาก็ยังได้เสริมอีกเช่นกันว่า ดิเกร์ฮูลูได้สอดแทรกสาระ ด้านการดำรงชีพ ดังที่ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ส่วนมากนั้นก็จะเกี่ยวข้องกับชีวิตความเป็นอยู่ของคนสมัยก่อน เช่น การไปกรีดยาง การออกทะเล และการทำสวน ส่วนใหญ่เนื้อหาเพลงดิเกร์ฮูลูจะออกมาในแนวนี้แหละ แต่ก็ขึ้นอยู่กับคณะของดิเกร์ฮูลูเหมือนกันว่าเขาจะเน้นในเรื่องใด ถ้าตุแกลกาโรเน้นในเรื่องของความรัก บทเพลงก็จะออกมาในแนวรัก ๆ หรือเป็นเพลงจีบสาว แต่ส่วนมากแล้วจะเป็นบทเพลงในแง่ของชีวิตความเป็นอยู่แบบพื้นบ้าน คล้ายเพลงลูกทุ่ง ถ้าเราสังเกตให้ดีในลีริกหรือเนื้อร้องของเพลงดิเกร์ฮูลู เนื้อหาจะเป็นในแง่ของวิถีชีวิต เช่น การที่ผู้ใหญ่สอนเด็กในสมัยก่อนว่าจะใช้ชีวิตยังไง จะดำรงชีพยังไง หรือประกอบอาชีพกันยังไง สิ่งเหล่านี้จะสอดแทรกไว้ในเนื้อร้องหรือลีริกของดิเกร์ฮูลู การที่เราไปดูเขาเล่นดิเกร์ฮูลู ไม่เพียงแต่จะเพลิดเพลินและสนุกสนานอย่างเดียว อันนี้เราต้องสังเกตหรือตั้งใจฟังให้ดี เพราะว่า การละเล่นของมลายูทุกอย่างเกิดจากภูมิปัญญาพื้นบ้านของคนในท้องถิ่น เขาจะสอดแทรกข้อคิด แล้วก็จะมีการแสดงต่าง ๆ ที่เป็นเอกลักษณ์ อยู่ที่ว่าเราจะสังเกตเห็นหรือไม่

ดอรรแม ะยะยิหะชา (20 พฤศจิกายน 2557) ตำแหน่ง คณะกรรมการอิสลามจังหวัดปัตตานี ได้เสริมถึงภาพโดยรวมของดิเกร์ฮูลูว่า การละเล่นดิเกร์ฮูลูได้ทำหน้าที่สาธยายวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ ชุมชนให้สังคมทั้งภายในและภายนอกได้รับรู้ ดังที่ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ถ้าในด้านเนื้อหาของเพลง พื้นบ้านดิเกร์ฮูลูในสมัยก่อนนั้น จะมีเนื้อหาเกี่ยวกับวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่นที่ปฏิบัติติดต่อกันมาจากรุ่นสู่รุ่น คือที่ผมเห็นกับตัวเองมา เป็นประสบการณ์ที่ผมได้ดูได้ยินได้ฟังว่า เดิมทีการละเล่นดิเกร์จะไม่ใช้กลอง เรียกว่า ดิเกร์ลือบา จะเล่นโดยโต๊ะปาเก⁷ ขับร้องเหมือนการซิเกร⁸ เนื้อหาที่ร้องจะเกี่ยวกับ เรื่องศาสนา ต่อมานักร้องดิเกร์ที่เป็นชาวบ้านทั่วไปที่ไม่ได้เรียนหนังสือเขาจะร้องดิเกร์ เลยเรียกว่า ดิเกร์ฮูลู มีเนื้อหาเกี่ยวกับวิถีชีวิต จะร้องโต้ตอบกันไปมา เพราะสมัยก่อนจะมีเวทีอยู่สองเวที เวทีหนึ่ง สำหรับร้องดิเกร์และอีกเวทีสำหรับผู้ร้องโต้ตอบ ตรงนั้นเราสามารถเห็นถึงวิถีชีวิตของคนในสมัยนั้น เนื้อหาเกี่ยวกับจริยธรรมจะสอดแทรกมากน้อยเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับโต๊ะจอร์อ เมื่อเวลาเปลี่ยนผ่านไป โต๊ะจอร์อก็จะมีความคิดตามสภาพแวดล้อมเปลี่ยนไปในขณะนั้นด้วย บางทีเนื้อหาด้านจริยธรรม คุณธรรมก็จะหายลดลงไปด้วย มีอยู่ระยะหนึ่งที่เนื้อหาสาระในดิเกร์ฮูลูไม่ค่อยดีเท่าไร คือเมื่อประมาณ ปี 2520 ถึง 2540 ช่วงนั้นแหละเนื้อหาสาระจะไม่ค่อยดีเท่าไร เพราะความคิดของโต๊ะจอร์อถูก อิทธิพลของสถานการณ์สภาพแวดล้อมเข้าครอบงำ

มะรอมือลี เองมะนีลอ (11 ตุลาคม 2557) ตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน ที่ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับดิเกร์ฮูลูว่าเป็นการขับร้องที่สอดแทรกคติในการดำเนินชีวิต และการทำความดี ดังที่ได้ให้สัมภาษณ์ว่า การละเล่นดิเกร์ฮูลูเป็นการขับร้องเชิงชี้แนะหรือว่าสั่งสอนในเรื่องการดำเนินชีวิต ความเป็นอยู่ของชาวบ้าน ส่วนในด้านการแต่งกายนั้น ดิเกร์ฮูลูจะต้องมีการแต่งกายให้สุภาพและสวยงามและที่สำคัญดิเกร์ฮูลูจะสอดแทรกและสอนในเรื่องการทำความดี ให้ความดีเกิดขึ้นในชุมชนหรือว่าเกิดขึ้นใน คณะดิเกร์ฮูลุนั้น ๆ

นอกจากการดำเนินชีวิตทั่วไปแล้ว เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูยังสอดแทรกและแฝงไว้ในเนื้อหา สาระเกี่ยวกับวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของชุมชนอีกด้วย ดังที่ นูรอารียา อาแวเตะ (10 ตุลาคม 2557) ตำแหน่ง ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ได้แสดงความเห็นว่าเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูได้ร้องเกี่ยวกับวิถีชีวิตของ คนในชุมชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ และได้ให้สัมภาษณ์ว่า เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูส่วนมากจะ ออกแนวครึกครื้น เพื่อให้เกิดจังหวะสนุกสนานเพลิดเพลินแก่ผู้ชม และจะสอดแทรกเนื้อหาเกี่ยวกับ คุณธรรมจริยธรรม ในบทเพลงที่ใช้ในการร้องนั้น ผู้เล่นจะแต่งขึ้นมาเอง โดยเนื้อหาที่แต่งส่วนใหญ่จะ เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของคนในชุมชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ส่วน มุฮัมหมัดนาเซร์ สุหลง (29 ตุลาคม 2557) ตำแหน่งประธานกลุ่มสตรีปัตตานี ได้ให้ ความเห็นด้านความแตกต่างของเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูในอดีตและปัจจุบันว่า เพลงพื้นบ้านในอดีตและ

⁷ นักเรียนสถาบันศึกษาปอเนาะ

⁸ การรำลึกและการสรรเสริญต่อพระผู้เป็นเจ้า

ปัจจุบันจะมีความแตกต่างในเนื้อหาสาระบ้าง ในอดีตเนื้อหาจะเกี่ยวข้องกับเรื่องราวต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน ซึ่งผู้ฟังสามารถเอาคำร้องมาเป็นข้อคิดคติสอนใจในการดำเนินชีวิตได้ ซึ่งต่างจากปัจจุบันเนื้อหาของเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูจะไปยกย่องบุคคลมากกว่า ผู้ฟังไม่สามารถเอามาใช้ในชีวิตประจำวันได้ ดังที่ได้ให้สัมภาษณ์ว่า หลัง ๆ ผมไม่ค่อยได้ติดตามมากนัก เท่าที่ฟังมารู้ว่าเนื้อเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูในสมัยก่อนนั้นมีสาระ ส่วนมากเนื้อเพลงที่แต่งขึ้นมาผู้ฟังจะได้ประโยชน์เยอะมาก สามารถเอามาเป็นข้อคิดในการดำเนินชีวิตได้ เขาใช้ไหวพริบในการโต้ตอบ มีการแลกเปลี่ยนความรู้ในขณะที่ร้องกาโรละ เพราะมีการโต้ตอบผสานเรื่องราวต่าง ๆ ลงในเนื้อเพลง แต่พอมาปัจจุบันนี้ เหมือนมีการใช้คำลักษณะจะยกย่องบูชาใครคนใดคนหนึ่ง การยกย่องบูชาคนทำให้เป็นเรื่องอื่นไป เนื้อหาจึงออกมาไม่บริสุทธิ์ ในความคิดผมนั้น การยกย่องบูชาคนบูชาวัตถุ ผมไม่ค่อยเห็นด้วยเท่าไร ผมคิดว่าการที่คนเราบูชาคนนั้น มันจะทำให้เสื่อมเสียด้านศาสนา มันดูไม่ดีต่อสายตาของบรรดาผู้มีอิทธิมา⁹

สะมะแอ มะลีละ (21 มิถุนายน 2557) ฉายาแบเซ้ง จือมีอรา ตำแหน่ง นักร้องและหัวหน้าคณะดิเกร์ฮูลูเต้าทอง เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูยังได้สอดแทรกเนื้อหาเกี่ยวกับความรักและการใช้ชีวิตในครอบครัว โชคชะตาชีวิต การดำเนินชีวิต ฐานะเศรษฐกิจของครอบครัว การเลี้ยงดูลูก การเมืองและสังคม และการรณรงค์ปัญหายาเสพติด ดังที่ได้ให้สัมภาษณ์ว่า เนื้อเพลงก็มีเกี่ยวกับความรัก เกี่ยวกับโชคชะตาของชีวิต ความยากลำบากในการดำเนินชีวิต นอกจากนั้นแล้ว ก็เกี่ยวกับสถานะของครอบครัว และการหาเงินของนักดิเกร์ เช่น การหาเงินโดยใช้หน้าตาของตัวเองด้วยการแสดงดิเกร์ฮูลู และมีเนื้อเพลงเกี่ยวกับสภาพเศรษฐกิจของครอบครัวหรือเกี่ยวกับการใช้จ่ายในครอบครัว การเลี้ยงดูหรือดูแลลูก การส่งลูกเรียนหนังสือ เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตของคนเรา เรื่องการเมืองก็มีบ้าง แล้วแต่ว่านักร้องจะร้องเพลงอะไร มีหมด เรื่องการรณรงค์ยาเสพติดก็มี นักร้องที่ร้องได้ดีที่สุดในคณะของผมชื่อ แวอาแซ เขาเป็นนักร้องนำในวงของผม

กะชะห์ (17 ตุลาคม 2557) ตำแหน่ง สมาชิก อบต. ก็ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูว่าได้สอดแทรกสาระเกี่ยวกับการครองรักครองเรือนและวิถีชีวิตของคนในชุมชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้เช่นกัน ดังที่ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ถ้าพูดถึงในอดีต เพลงดิเกร์ฮูลูนี้เขาจะสอดแทรกเกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่หรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันของคนสมัยก่อน เขาจะแต่งเพลงโดยเอาสาระการเป็นอยู่ในชีวิตประจำวันมาแต่งเป็นเพลง แต่จะขับร้องเชิงใดนั้น ขึ้นอยู่กับเนื้อหาของเพลง สมมติว่าในงานแต่งงาน เขาก็จะแต่งเพลงเกี่ยวกับการแต่งงาน เพลงจะออกมาในแนวความรักและการครองเรือน และจะมีมุขมิตลกเกี่ยวกับเรื่องนั้น ๆ แล้วก็จะสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมควบคู่กันไปด้วย จะร้องแบบกว้าง ๆ ออกไป

ส่วนสตาปา บีแม (29 มกราคม 2558) ฉายาแบปา บุกงาตานี ตำแหน่ง นักร้องและหัวหน้าคณะดิเกร์ฮูลูบุกงาตานี ในตอนท้ายๆ ก็ได้แสดงข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการความรักในครอบครัวหรือการ

⁹ การศรัทธา

ใช้ชีวิตในครอบครัว ดังที่ได้ให้สัมภาษณ์ว่า เนื้อหาถือว่าสำคัญเหมือนกันครับ หากเนื้อหาขาดหายไปดิเรกฐาก็จะแสดงไม่ได้ มีหลายคนที่ยากจะเป็นตุ๊กตาโระ โต๊ะยอหรือตุ๊กต่ายิง แต่ว่าแต่งเนื้อหาเพลงไม่เป็น อย่างเพลงอินเดีย เช่น ทำนอง ยา โสกาเม ตูเย่ หลายคนร้องทำนองไม่เป็น สิ่งนี้ขึ้นอยู่กับแต่ละคน ฉะนั้น การที่จะเป็นนักร้องได้นั้นต้องขึ้นอยู่กับความสามารถของแต่ละคน นี่แหละที่ทำให้มีนักร้องเพียงไม่กี่คน อย่างนักร้อง บาบอบารูดิง เขาเก่งที่จะร้องทำนอง และแต่งเนื้อหาขึ้นมาได้ แต่บางคนร้องเพลงอินเดียได้ แต่ไม่สามารถที่จะแต่งเนื้อร้องได้ ซึ่งอันนี้ถือว่าเป็นความสามารถของแต่ละคน แต่แบบนั้นสามารถร้องได้หมด จะเอาเนื้อหาลักษณะไหน ร้องได้หมด เช่น เพลงของมูเลาะห์มะเยห์ (อดีตมะเยห์) ที่ร้องว่า

ชาปอดียอ เตาะมาลู ฮาดี มานอ เนะเตแอ	ชาเลาะห์ บือลี อีแกบูยู
อามอ ซูลา แดมอ เนาะ มาแก ซีแง	ฆานอ แดมอ เตาะ ฆอยะตุลู
ตาระะ มูฆอ นาเปาะ มาแซ	มาโซะ คาโป ฆอแดกือด็อง ซูริบูดู
ฮูมะห์ ฮาบิส ชาปา มาโกะ ปีแง	ชาปอ ดียอ เตาะมาลู

(ความหมาย)

ใครบ้างไม่อับอายขายหน้า จิตใจไหนบ้างจะทนได้	เพียงแค่ความผิดที่ไปซื้อปลาหมอมาร
ดิฉันเอาปลาหมอมารแก แต่เขาจะกินต้มปลา	แล้วทำไมเจ้าไม่บอกเสียก่อนแต่แรก
ทำไมต้องทำหน้าที่ตั้งบูดเปี้ยว	เข้าครัวทำลายตังตังหมดแม้กระทั่งใหญ่ดู
โยนถ้วยขามทิ้งขว้างกระจัดกระจาย	มีใครบ้างหนอที่ไม่อับอายขายหน้าคน

เพลงนี้ก็เป็นเพลงเกี่ยวกับสามีภรรยาที่มูเลาะห์มะเยห์ร้อง ได้ชี้ให้เห็นความจำเป็นของการเข้าอกเข้าใจซึ่งกันและกัน ฉะนั้น ถ้าใครที่แต่งเนื้อหาเพลงไม่เป็น ก็จะไม่ร้องไม่ได้ สมมติแบบาแต่งเนื้อหาไม่เป็น ก็จะร้องเลียนแบบตามเขาไม่ได้ เพราะทำนองกับเนื้อหามันต้องเข้ากัน ไม่ใช่ว่าทุกคนสามารถร้องได้หมด มันแล้วแต่ความสามารถของแต่ละคน ถ้าเป็นหัวหน้าวงแล้ว ทุกคนต้องร้องเป็นและแต่งเพลงเป็นด้วย ต้องร้องทำนองเป็น สามารถเลียนแบบได้ หรือถ้าร้องเพลงไทยไม่เป็น ก็สามารถเอาทำนองเพลงไทยมาร้องได้ บางที่ร้องแค่ กอ ไก่ กอ ไก่ ก็มีคนชอบ คือมันจะบอกว่ายากเหมือนกัน แต่เพียงให้เรากล้าแสดงก็แล้วกัน อย่างเมื่อตะกี้เป็นตัวอย่างที่ร้องให้ดู เนื้อหาที่เราจะร้องก็ขึ้นอยู่กับคนร้อง เราจะไปร้องให้กระทบกับคนอื่นนั้นไม่ได้ สมัยก่อนเคยมีเพลงหนึ่งอาจจะไม่สุภาพหรือหยาบไปหน่อย เช่น ยา ยา เมาะแยนะ ปุงงือซา (ความหมาย นี่ นี่ นางแยนะกันใหญ่) การร้องแบบนี้จะไปกระทบกับคนอื่น ทางมาเลเซียฮารอม¹⁰ ไม่ให้ร้องเลยแหละลักษณะนี้ ฉะนั้นผู้ร้องต้องวิเคราะห์ดูว่าเหมาะสมหรือไม่ หากไม่เหมาะสม เราก็ไม่ควรร้องออกไป ผู้ร้องต้องอาศัยประสบการณ์ พิจารณาว่าควร

¹⁰ กฎบัญญัติห้าม ที่มัสกัลฟ (มุสลิมผู้อยู่ในศาสนานิติภาวะ) ทุกคนต้องละเว้น

หรือไม่ควรอย่างไร คนที่มีมือใหม่หรือเริ่มแสดงต้องระวังในการร้อง จะไปร้องตามใจตัวเองไม่ได้ ต้องไต่ตรองให้ดี อย่างรุ่นผมอาจมีประสบการณ์พอสมควร เคยแสดงงานกาชาดมาเกือบ 25 ปีแล้ว ได้ถ้วยรางวัลต่างๆ มากมาย ทั้งระดับท้องถิ่นและระดับชาติ ได้รางวัลที่ 1 บ้าง ที่ 2 บ้าง จะแข่งกับกีฬาก็ตามจะได้รางวัลตลอด แต่ส่วนใหญ่แล้วจะได้เข้าชิงชนะเลิศกับคณะอาเนาะปูเยเป็นส่วนมาก

4. ด้านเนื้อหาเกี่ยวกับสังคม เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูมีการสอดแทรกเนื้อหาสาระดังต่อไปนี้

- 4.1 การตกเดือนหรือชี้แนะแนวทางความเป็นอยู่ของคนในสังคม
- 4.2 การนำเสนอค่านิยม 12 ประการ
- 4.3 การช่วยเหลือสังคม
- 4.4 การขึ้นนำสังคม

จากการสัมภาษณ์ ปิยนุช ศรีสุข (12 มกราคม 2558) ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดยะลา มีความเห็นว่าภูมิปัญญาเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูได้ทำประโยชน์ให้กับสังคมและประเทศชาติตลอดมา โดยได้สอดแทรกสาระ การต่อต้านยาเสพติด การเป็นเด็กดี การช่วยเหลือสังคม และการนำเสนอค่านิยม 12 ประการ ดังที่ได้ให้สัมภาษณ์ว่า เท่าที่ได้ฟังและรับรู้มาดิเกร์ฮูลูก็มีภูมิปัญญาเก่งๆ สามารถสอดแทรกความรู้เกี่ยวกับด้านคุณธรรมและจริยธรรม เช่น จะสอดแทรกเกี่ยวกับการต่อต้านยาเสพติด การเป็นเด็กดี และการทำงานเพื่อสังคมและช่วยเหลือสังคม มีดิเกร์ฮูลูหรือภูมิปัญญาของจังหวัดยะลาอยู่หลายท่านที่ว่าเก่ง ๆ ที่ผ่านมาจากสำนักงานวัฒนธรรมของจังหวัดยะลาได้รับความกรุณาจากคุณมะเยหาซึ่งเป็นดิเกร์ฮูลูประจำอยู่ที่ยะหา ได้มีโอกาสนำเสนอค่านิยม 12 ประการและสอดแทรกการรักชาติศาสนาและพระมหากษัตริย์ การเป็นคนดี การช่วยเหลือสังคม เยอะแยะมากเลยคะที่คุณมะเยหาได้นำเสนอไว้

5. ด้านการสร้างสรรค์และความสนุกสนาน เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูมีการสอดแทรกเนื้อหาสาระดังต่อไปนี้

- 5.1 การสร้างสรรค์และจรรโลงสังคมให้หายจากความตึงเครียด
- 5.2 การสร้างความสนุกสนานตลกเฮฮา

จากการสัมภาษณ์ สมศักดิ์ ดือเร๊ะ (23 มีนาคม 2558) ตำแหน่ง ปลัดอำเภอ ได้ให้ความเห็นว่าในระดับจังหวัดเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูจะร้องตามหัวข้อแนวสร้างสรรค์ที่ทางราชการกำหนดให้ ดังที่ได้ให้สัมภาษณ์ว่า เมื่อก่อนนั้นผมเคยดูการละเล่นดิเกร์ฮูลู เขาจะเล่นเพื่อความสนุกสนานหรือความบันเทิงมากกว่า สาระด้านคุณธรรม จริยธรรม อาจจะมีแต่น้อยมาก ปัจจุบันถ้าแข่งหรือเล่นในระดับจังหวัด ทางจังหวัดจะกำหนดหัวข้อให้เป็นแนวสร้างสรรค์นะครับ

รอปิยะห์ ยะยา (10 ตุลาคม 2557) ตำแหน่ง รองปลัด อบต. ได้ให้สัมภาษณ์ว่า เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูเป็นการขับร้องแนวสนุกสนานและเชิงการเชิญชวนโดยได้สอดแทรกคติ แก่นคิด ในการดำเนินชีวิตและ ความเป็นอยู่ของชาวมุสลิมในพื้นที่ชายแดนภาคใต้

ชุลกอร์นัยน์ แดแก (09 พฤศจิกายน 2557) ตำแหน่ง เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไปที่มีความเห็นที่ต่างกันซึ่งได้ให้ความเห็นว่าเป็นการเล่นเพื่อความบันเทิงสนุกสนานและสอดแทรกสาระบ้างเล็กน้อย ดังที่ได้ให้สัมภาษณ์ว่า เท่าที่ผมได้ฟังและสังเกตดู รู้สึกว่ามันจะไปในแนwbันเทิงมากกว่า ถ้าพูดถึงในด้านของสาระจะมีสาระน้อยมาก รู้สึกว่าจะเน้นด้านบันเทิงมากกว่า มีการหยอกล้อไปมาส่วนมากก็ไม่ได้คำนึงถึงสาระเท่าไร ฉะนั้นจะเป็นการดีมากถ้าเขาสามารถปรับเนื้อหาให้เป็นไปในทางที่ดีเพราะจะทำให้คนฟังได้แง่คิดจากตรงนั้นบ้าง ส่วนในด้านคุณธรรมและจริยธรรม รู้สึกว่าจะไม่ค่อยมีเป็นแค่การเล่นพื้นบ้านสนุก ๆ แค่นั้นเอง คิดว่าไม่สามารถที่จะไปเอาสาระมาใช้ในชีวิตประจำวันได้มากนัก นั้นแหละที่ผมอยากจะให้มีการพัฒนาด้านเนื้อหาให้มีสาระ ซึ่งผมคิดว่ามันสำคัญมาก

และเช่นเดียวกัน สมาน ตาละ (15 ตุลาคม 2557) ตำแหน่ง อีหม่าม ก็ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูว่าการแสดงดิเกร์ฮูลูจะเน้นไปในการสร้างสรรค์มากกว่า และจะมีลักษณะเหมือนเพลงพื้นบ้านทั่วไปที่มักจะสอดแทรกเนื้อหาเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตและคำสอนต่าง ๆ ดังที่ได้ให้สัมภาษณ์ว่า เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูเป็นการขับร้องเชิงสร้างสรรค์ มีเนื้อหากล่าวถึงคุณธรรมจริยธรรมของชาวบ้านในพื้นที่ บางครั้งก็แทรกคำสอนเกี่ยวกับสตรีสั่งสอนการเป็นสตรีที่ดี แต่การแสดงดิเกร์ฮูลูจะทำให้ผู้ชมผ่อนคลายและไม่เครียด การแสดงจะป็นข้อคิดในการดำเนินชีวิตกับความสนุกสนานไปพร้อม ๆ กัน

6. ด้านสันติสุข เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูมีการสอดแทรกเนื้อหาสาระดังต่อไปนี้

- 6.1 ความรักความสามัคคีของคนในสังคมและความสามัคคีในหมู่คณะ
- 6.2 การสร้างความรักความเข้าใจ
- 6.3 ความสงบสุขของบ้านเมือง
- 6.4 การสร้างให้สังคมสันติสุข
- 6.5 การอยู่ร่วมกันในสังคม

จากการสัมภาษณ์ สะมะแอ หะมะ (18 กุมภาพันธ์ 2558) ฉายา แบแอ ภูแบรายอ ตำแหน่ง นักร้องคณะมะ ยะหา ได้กล่าวถึงการสอดแทรกเนื้อหาสาระของเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูในเรื่องศาสนา การดำรงชีวิตในชุมชนหรือหมู่บ้านหรือการอยู่ร่วมกันในสังคม ความสงบสุขของบ้านเมือง และความสนุกสนานตลกเฮฮา ดังที่ให้สัมภาษณ์ว่า ขึ้นอยู่กับผู้เล่นแต่ละคนว่าจะสอดแทรกเนื้อเกี่ยวกับเรื่องอะไรบ้าง ผู้เล่นบางคนได้เน้นในเรื่องของศาสนา ส่วนอีกบางคนก็จะเน้นในการอยู่ร่วมกันในสังคมแล้วแต่ผู้แต่งหรือผู้ร้องว่าจะแต่งเพลงให้สื่อไปในด้านใดบ้าง และบางคนนั้นจะเน้นความสนุกสนานตลกเฮฮาอย่างเดียว ฉะนั้นจะขึ้นอยู่กับเนื้อหาที่ร้องไป หากเนื้อหาดีก็จะออกมาดี หากมีเนื้อหาในเชิงตลกก็จะตลกสนุกสนานเฮฮาไปตลอด พอมาวันรุ่งขึ้นก็ลืมไปหมดว่าได้ร้องหรือได้พูดเรื่องอะไรไปบ้าง นี่คือการเล่นแบบตลก เทคนิคของผู้ร้องเพลงก็สำคัญเช่นกัน เพราะมันก็ยากเหมือนกันที่จะร้องออกมาให้เป็นเพลง ผู้แต่งเพลงต้องมีความรู้พอสมควร ในเพลงนั้นเราไม่สามารถสอดแทรกเนื้อหาไว้

ได้มาก แต่ถ้าเป็นการขับกาโระเราสามารถถ่ายทอดเรื่องราวต่างๆ ได้เลยทันที เนื้อหาส่วนใหญ่ที่สอดแทรกเข้าไปในการขับกาโระจะมีประโยชน์มาก ยกตัวอย่างเช่น คินนี้เราจะสื่อในประเด็นใด เราสามารถสอดแทรกเนื้อหาเข้าไปในการขับกาโระได้เลย จนกว่าผู้ฟังจะเข้าใจในเนื้อหานั้นๆ เช่น ความสุขของบ้านเมือง การดำรงชีวิตในชุมชนหรือหมู่บ้าน อย่างนี้เป็นต้น การละเล่นดิเกร์ฮูลูหากไม่มีการขับกาโระก็จะไม่เรียกว่า ดิเกร์ฮูลู แต่น่าจะเรียกว่าการเล่นดนตรีหรือแสดงดนตรีจะดีกว่า เพราะมีการร้องเพลงอย่างเดียว ร้องเสร็จก็จบด้วยวาบูนแล

นุริยะห์ กูเตะ (17 กุมภาพันธ์ 2558) ตำแหน่ง นักร้องและหัวหน้าอนาซิด ได้กล่าวเกี่ยวกับเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูว่า ได้ร้องเกี่ยวกับความรักความสัมพันธ์ของคนในสังคมและความรักระหว่างหนุ่มสาว ดังที่ได้ให้สัมภาษณ์ว่า เพลงดิเกร์ฮูลูนี้ เวลาฟังแล้วเราจะรู้ทันทีว่าเป็นเพลงพื้นบ้าน เป็นทำนองพื้นบ้าน แล้วก็จะสอดแทรกเนื้อหาสาระด้านคุณธรรมจริยธรรม มีเนื้อหาในการสอนคน เพลงบางเพลงจะออกแนวความรัก ความสัมพันธ์ ความรักระหว่างหนุ่มสาว แล้วก็ความรักความสัมพันธ์ของคนในสังคม

นอกจากการอยู่ร่วมกันในสังคมแล้ว อูสตะละอะ (28 มิถุนายน 2557) ตำแหน่ง ครูสอนศาสนาโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับดิเกร์ฮูลูว่าได้สอดแทรกเนื้อหาสาระเน้นทางด้านความสัมพันธ์ในหมู่คณะและการอนุรักษ์ภาษามลายูด้วย ดังที่ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ดิเกร์ฮูลูสามารถเป็นกิจกรรมการละเล่นที่แสดงออกในเชิงต่างๆ ได้ เช่น เชิงการเชิญชวนโดยมีเนื้อหาเน้นในการสร้างให้เกิดความสัมพันธ์ในหมู่คณะและเชิงอนุรักษ์ภาษามลายูซึ่งเดิมทีดิเกร์ฮูลูจะขับร้องโดยใช้ภาษามลายูปัตตานี ซึ่งเป็นภาษามลายูประจำท้องถิ่นนี้

7. ด้านการต่อต้านยาเสพติด เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูมีการสอดแทรกเนื้อหาสาระดังต่อไปนี้

7.1 การรณรงค์และการต่อต้านยาเสพติด

7.2 การส่งเสริมให้เยาวชนห่างไกลยาเสพติด

จากการสัมภาษณ์ มูฮำหมัดซอรี อาบู (31 พฤษภาคม 2557) ฉายา อาแว อาเนาะปูยู ตำแหน่ง นักร้องและหัวหน้าคณะดิเกร์ฮูลูอาเนาะปูยู และนอกจากปลูกจิตสำนึกแล้ว เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูยังได้สอดแทรกเนื้อหาสาระเกี่ยวกับการรณรงค์ปัญหายาเสพติด การร้องเพื่อความสนุกสนานตามงานแต่งงาน การเชิดชูวัฒนธรรม การเกิดพระเกียรติ และการประชาสัมพันธ์บ้านเมือง ดังที่ได้ให้สัมภาษณ์ว่า เนื้อเพลงที่แต่งออกมาจะเป็นแบบไหนนั้น มันอยู่ที่เจ้าของงานหรือเจ้าภาพ ต้องดูว่าเจ้าของงานต้องการให้เนื้อเพลงเกี่ยวข้องกับอะไร ยกตัวอย่างเช่น เจ้าของงานอยากได้เพลงเกี่ยวกับยาเสพติด เราก็แต่งเพลงการรณรงค์ยาเสพติด แต่ถ้าเป็นเนื้อเพลงของตัวเองก็จะแต่งเหมือนเพลงทั่วไป หรือเหมือนเพลงดิเกร์ที่ร้องปกติ คือจะร้องดิเกร์สำหรับทุกคนโดยไม่เน้นหัวข้อที่ถูกกำหนดมาส่วนใหญ่แล้วดิเกร์จะร้องเกี่ยวกับความรักในงานวิวาห์ และบางครั้งก็จะเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของจังหวัด เช่น เชิญชวนให้คนมาเที่ยวจังหวัดปัตตานีของเรา จังหวัดของเรามีอะไรบ้าง พอเราอยากให้

เกิดสันติสุขในจังหวัดของเรา เราก็จะประชาสัมพันธ์เรื่องราวจังหวัดของเราให้คนเขารู้จักในทางที่ดี โดยสรุปแล้ว เนื้อเพลงของดิเกร์ฮูลูจะเกี่ยวกับอะไรนั้นขึ้นอยู่กับเจ้าของงานว่าต้องการให้ร้องในประเด็นอะไร และขึ้นอยู่กับผู้ฟังว่าผู้ที่มาฟังนั้นเป็นใครบ้าง ณ ตอนนี้นเนื้อเพลงที่เราเน้นที่สุดก็คือเกี่ยวกับสันติสุขของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ส่วนการร้องดิเกร์ตามหมู่บ้านหรือในงานวิวาท์ ส่วนใหญ่จะเกี่ยวกับความรัก ถ้าเป็นตามหน่วยงานเราก็จะเน้นเรื่อง การรณรงค์ต่อต้านยาเสพติด เชิดชูวัฒนธรรม และดิเกร์เทิดพระเกียรติในหลวง จะร้องเกี่ยวกับพระองค์ท่านที่ได้ทรงภารกิจต่างๆ และเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นต้น การแสดงดิเกร์ฮูลูในปัจจุบันนี้ส่วนใหญ่แล้วจะเป็นการแสดงโจรมากกว่า การดิเกร์ในหมู่บ้านตอนนี้มีไม่ค่อยบ่อย นอกจากนั้น ในยูทูบเองก็มีการเผยแพร่ดิเกร์ฮูลู มีคนต่างชาติซึ่งเป็นฝรั่งคนหนึ่ง ได้ดูดิเกร์ฮูลูในยูทูบ เขาบอกว่า เขาชอบดิเกร์ฮูลูมาก เพราะว่าสำหรับเขาแล้วดิเกร์ทำให้แก้เครียดได้ และดิเกร์เป็นการละเล่นที่เป็นการออกกำลังกายส่วนหนึ่งของลำตัว อีกอย่างหนึ่งการดิเกร์นี้ได้ฝึกให้คนมีความสามัคคี เช่น ถ้ามีสิบคน ต้องปรบมือให้พร้อมกันสิบคน ทุกคนต้องปรบมือ ทุกคนต้องทำลีลาเหมือนกัน ทำพร้อม ๆ กัน ไม่มีใครพลาดเลย ตัวอย่างความพร้อมเพรียงในการแสดงดิเกร์ฮูลูนี้จะนำไปสอนคนในหมู่บ้านให้มีความสามัคคีกัน จะสังเกตว่าการละเล่นดิเกร์ฮูลูจะบังคับคนทั้งสิบแปดคนด้วยเพียงรำมะนาตัวเดียว ทำให้ทุกคนมีท่วงท่าลีลาพร้อมกัน ถ้ารำมะนาหยุด ทุกคนก็จะหยุดหมด

อาร์ฟ จุลยานนท์ (27 มิถุนายน 2557) ตำแหน่ง ทันตแพทย์ ได้วิเคราะห์เกี่ยวกับดิเกร์ฮูลูว่า ได้สอดแทรกเนื้อหาสาระเกี่ยวกับการห่างไกลยาเสพติดของเยาวชนและการสร้างสังคมสันติสุข ดังที่ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ในการแสดงดิเกร์ฮูลูนั้น ถ้าเขาต้องการจะสื่ออะไร เขาจะร้องผ่านเพลงดิเกร์ฮูลูหรือป็นตง เขาจะสื่อในด้านไหนนั้นขึ้นอยู่กับโต๊ะจอร์ จะชักชวนผู้คนที่มาทำความดีหรือให้ผู้ฟังมีความสำนึกนั้นเขาจะสอดแทรกสิ่งเหล่านั้นลงในเนื้อหาดิเกร์ฮูลู เนื้อหามีการปรับตามสภาพว่าจะส่งเสริมผู้ฟังในด้านใดหรือจะสร้างสันติสุขในสังคมอย่างไร แต่ดิเกร์ฮูลูส่วนใหญ่ในปัจจุบันนี้จะรณรงค์ให้เยาวชนห่างไกลยาเสพติด แต่มีเด็กไม่กี่คนเองที่จะฟังดิเกร์ฮูลู เขาจะไม่ฟังกัน เพราะดิเกร์ฮูลูเป็นสถาบันเชิงแบบคนแก่ คงไม่รื่นเริงแก่เด็ก ๆ

8. ด้านทรัพยากรของบ้านเมือง เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูมีการสอดแทรกเนื้อหาสาระดังต่อไปนี้

- 8.1 การประชาสัมพันธ์บ้านเมืองและผลิตภัณฑ์ของท้องถิ่น
- 8.2 การชื่นชมความสวยงามของบ้านเมือง
- 8.3 การรณรงค์ทรัพยากรในหมู่บ้าน
- 8.4 การอนุรักษ์ธรรมชาติ

จากการสัมภาษณ์ วาสือเมาะ เงาะ (15 มกราคม 2558) ตำแหน่งกำนันตำบลสะก้า ได้กล่าวถึงเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูที่ได้สอดแทรกเนื้อหาหลักขณนี้ไปด้วย เช่น ด้านความสวยงามของธรรมชาติเพื่อเป็นการรณรงค์ทรัพยากรต่าง ๆ ที่มีอยู่ในท้องถิ่น ดังที่ให้สัมภาษณ์ว่า เท่าที่ได้ฟัง ก็เป็น

การขับร้องแนวพื้นบ้าน ร้องโต้ตอบ และมีการกล่าวถึงการรณรงค์ทรัพยากรในหมู่บ้าน ดิเกร์ฮูลูจึงเป็นการเล่นและการขับร้องเพลงพื้นบ้านที่มีเนื้อหาสาระและประโยชน์ในหลาย ๆ ด้าน

9. ด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรม เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูมีการสอดแทรกเนื้อหาสาระดังต่อไปนี้

9.1 ประเพณีและวัฒนธรรมของตนเอง

9.2 การอนุรักษ์ภาษามลายู

9.3 การเชิดชูวัฒนธรรม

จากการสัมภาษณ์.ข้าชียะห์ มะและเต็ง (23 มีนาคม 2558) ตำแหน่งรองผู้อำนวยการโรงเรียนฝ่ายชุมชนสัมพันธ์ ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ดิเกร์ฮูลูนี้มีหลายแนวด้วยกัน มีทั้งทำนองนุ่มนวลและทำนองแนววัยรุ่นสมัยใหม่ ฟังแล้วสนุกสนานครื้นเครง แต่ดิเกร์ฮูลูในอดีตส่วนมากจะมีทำนองนุ่มนวล มีเนื้อหาและทำนองที่ให้ความรู้สึกที่ดีต่อผู้ฟัง สามารถโน้มน้าวจิตใจผู้ฟังได้ดี ทำให้คนเข้าใจง่าย ได้ประโยชน์ และได้ความรู้จากการฟังดิเกร์ฮูลูเหล่านั้น ส่วนในปัจจุบันดิเกร์ฮูลูมีรูปแบบการเล่นอยู่สองรูปแบบด้วยกัน ดิเกร์ฮูลูที่แสดงการร้องเพลง และดิเกร์ฮูลูชนิดที่ร้องเอื้อน ๆ เช่น เพลงวาบูแล “โอวา.เอวาบูแล เอวาบูแล ตฆาญฮ์ ตีกอ” จะร้องเอื้อนเป็นทำนองบทกลอน แล้วก็จะแปลความหมายจากบทกลอนนั้น อย่างที่บอกนะคะดิเกร์ฮูลูนั้นมีสองรูปแบบด้วยกัน รูปแบบที่ร้องเป็นเพลงกับรูปแบบที่ดิฉันหยิบยกตัวอย่างไปเมื่อตะกี้ ซึ่งเราจะได้รับประโยชน์มากมายถ้าเราได้ฟังอย่างจริงจัง ได้ทั้งอรรถรสของการบันเทิง (บทกลอน) ในตัว และการสร้างค่านิยมด้านวัฒนธรรม ประเพณีไปด้วย ยังมีอีกหลายเรื่องที่ดีฉันได้ฟัง อย่างบทกลอนบทหนึ่งที่สะท้อนถึงค่านิยมและคำสอนที่ว่า “บ้วย ลายู ๆ ชัมไป บูโจะ อาตัม / บือลม ปันดัย ปากัย บาญ / ชูเดาะห์ ปันดัย บาจอ กิตัม” (ความหมาย แก้วๆ ให้สูงเทียมหลังคา/ก่อนจะสวมใส่เสื้อผ้าเป็น/ก็สามารถอ่านหนังสือได้แล้ว) อย่างที่ดีฉันได้บอกไปว่าดิเกร์ฮูลูมีหลากหลายรูปแบบ ในอดีตนั้นมีเรื่องราวมากมายที่เราสามารถเรียนรู้และนำมาใช้ประโยชน์ ถึงแม้จะเป็นเพลงแต่เราก็สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ และถือเป็นแนวทางหนึ่งในการสร้างขวัญกำลังใจให้กับเราได้ทำในสิ่งดี ๆ ต่อไปอีกในวันข้างหน้า นี่ก็ถือว่าเป็นหนึ่งตัวอย่างที่ดีที่ดีฉันได้ยกมา ยังมีอีกมากมายเลยนะมีนับไม่ถ้วนที่เป็นเรื่องราวและคำสอนดี ๆ

ประสิทธิ์ ชุมพิบูลย์ (09 มกราคม 2558) ตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักงานการศึกษาเอกชนอำเภอมายอ ที่ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูว่าหากไปเล่นตามงานแต่งงานหรืองานประเพณีตามชุมชนหรือหมู่บ้านทั่วไปก็จะสอดแทรกเนื้อหาและสั่งสอนเกี่ยวกับประเพณีนั้น ๆ ให้ประชาชนได้เรียนรู้ถึงประเพณีของตนเอง และจะโน้มน้าวให้ประชาชนนำไปปฏิบัติตามประเพณีและวัฒนธรรมของตน แต่หากไปแสดงตามหน่วยงานราชการก็จะสอดแทรกเรื่องการบ้านการเมืองเข้าไป ดังที่ได้ให้สัมภาษณ์ว่า การร้องเพลงมีหลายลักษณะ ลักษณะหนึ่งที่ผมรู้นั้นจะเป็นลักษณะการโต้กันไปโต้กันมา คล้าย ๆ การโต้ว่าที่ แต่มีดนตรี มีเนื้อหา สอดแทรกสาระเข้าไป และอีกลักษณะหนึ่งคือ มีนักร้อง มีการขับร้องมีลูกคู่ร้องสร้อย แล้วก็มีความสวยงาม คน ๆ นี้จำเป็นจะต้องมีน้ำเสียงดี ต้องมี

ลีลา ต้องมีไหวพริบ จึงจะเป็นหัวหน้าหรือหัวหน้าคณะได้ การแสดงดิเกร์ฮูลูจะกล่าวหรือร้องกันสด ๆ ทันทีตามความถนัดและตามหัวข้อที่ได้รับมอบหมาย ส่วนด้านภาษา ในอดีตคิดว่าคงจะร้องเป็นภาษามลายูถิ่น เป็นดิเกร์ฮูลูตามลักษณะในยุคนั้นๆ ผมว่าดิเกร์ฮูลูนอกจากให้ความบันเทิงและความสนุกสนานในการแสดงแล้ว สามารถที่จะสอดแทรกการเมือง ศาสนา วัฒนธรรม ตลอดจนฝากข้อคิดคติต่าง ๆ และโน้มน้าวจิตใจของคนในชุมชนให้ปฏิบัติตามประเพณีหรือวัฒนธรรมของตนตามยุคตามสมัยได้ และดิเกร์ฮูลูที่ไปแสดงในงานตามหน่วยงานต่างๆ ผมคิดว่า ส่วนมากเท่าที่ผมได้สัมผัสมา ถ้าเป็นหน่วยงานรับไปหรือจัดงาน เขาต้องร้องตามเนื้อหาที่หน่วยงานนั้นกำหนด เขาจะกำหนดหัวข้อให้เรียบร้อยแล้ว เช่น หัวข้อเกี่ยวกับประเพณี วัฒนธรรม การเมืองอะไรก็ว่าไป แต่ในปัจจุบันนี้ส่วนมากจะจัดงานในลักษณะการประชัน แข่งขัน หรือการประกวดกันมากกว่า

ส่วนรฐดี ตาเยะ (5 มกราคม 2558) ตำแหน่ง คณะกรรมการอิสลามจังหวัดปัตตานี ได้เปรียบเทียบให้เห็นถึงความแตกต่างของเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูในอดีตและปัจจุบันว่า ในอดีตนอกจากความสามัคคีแล้ว ยังจะแฝงด้วยคติสอนใจ ส่วนในปัจจุบันจะสื่อเรื่องความรักมากกว่า ดังที่ได้ให้สัมภาษณ์ว่า เพลงดิเกร์ฮูลูส่วนมากจะไปในเรื่องของความรักมากกว่า ส่วนการสร้างจิตสำนึกนั้นมีน้อย จากที่ฟังมาปัจจุบันจะเป็นไปในแนวนั้นมากกว่า สมัยก่อนนั้น (ในอดีต) จะมีบ้าง เป็นการสั่งสอนการตักเตือน แต่สมัยนี้มีน้อย สมัยก่อนจะเป็นแนวของวรรณกรรมมลายู สื่อถึงวัฒนธรรมประเพณีมลายู เช่น การร้องปันทง (การขับบทกลอน) อันนี้เราเรียกว่าวรรณกรรมมลายู ซึ่งจะมีเนื้อหาที่เป็นวรรณกรรมมุขปาฐะ เป็นบทกลอนที่ตีความคล้าย ๆ ซาญาะ¹¹ มี ปิมบายัง¹² อย่างไร มักสุด¹³ ก็จะตีความตามนั้นสอดแทรกในเนื้อหาของดิเกร์ฮูลูหรือดิเกร์ฮูลู เช่น

บูงา กือดูโตะ บูรง กือดีดี
บูงา จือปากอ กือมานี กากี
ดีมานอ ดูโตะ ดีมานอ เปอร์ซี
บิลอ ดีนามอ กืออนอ ดีฮาดี

(ความหมาย)

โคลงเคลงเอ๋ย เจ้านกอีก้อยเล็ก
เอาดอกจำปามาอาบน้ำจรดเท้า
แม้เธอจะไปหรืออยู่ แห่งไหนใด
เมื่อได้ยินนามเรียกเธอ หัวใจฉันชื่นชมเสมอ

¹¹ บทกวี

¹² การเปรย

¹³ ความหมาย

คือเขามีการตีความ ในเนื้อหาของปาดง แต่สมัยนี้ไม่มีแล้วแบบนั้น เพลงทุกเพลงจะไม่มีลักษณะนี้แล้ว เพลงดิเกร์ฮูลูสมัยใหม่จะไม่มีทำนองแบบเดิม ซึ่งลักษณะสัมผัสแบบเดิมนั้นถ้าวรรคแรกลงท้ายด้วยเสียง “ยา” วรรคต่อ ๆ ไป ก็จะลงสัมผัสด้วย “ยา” ตลอด นั่นแหละทำนองมลายูแบบดั้งเดิม และกลอนทุกบทจะมีความหมาย จะมีการคิดคำ เล่นคำ และสื่อความหมายลงในปันทง และจะจบลงเหมือนการซาญะ การซาญะถ้าลงท้ายด้วยสระเสียงอะไร คำที่ใช้ก็จะลงท้ายด้วยสระเสียงนั้นตลอด ฟังแล้วเกิดความไพเราะ เพราะมีการสัมผัสคำ สัมผัสพยางค์ เหมือนบทกลอน ใช้สระคำท้ายเสียงเหมือนกัน ตอนนี้นักสัมผัสแทบจะไม่มีแล้ว แต่ลาเก¹⁴ นั้นก็ยังมียู่อีก ส่วนเนื้อร้องที่เป็นการสั่งสอนนั้นหายเกือบหมดแล้ว ไม่มีแล้ว

10. ด้านการเป็นสื่อและถ่ายทอดสถานการณ์ของบ้านเมือง เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูมีการสอดแทรกเนื้อหาสาระดังต่อไปนี้

10.1 เล่าเหตุการณ์ของสังคม และเหตุบ้านการเมือง

10.2 เล่าเหตุการณ์ในชีวิตประจำวัน

10.3 เล่าเหตุการณ์ในพื้นที่

จากการสัมภาษณ์ เจ๊ะเดาะ ตาเฮ (12 มีนาคม 2558) ฉายา กระโรฮายา ตำแหน่ง นักร้องคณะดิเกร์ฮูลูมะ ยะหา ได้ให้สัมภาษณ์ว่า เราได้แนวคิดในการแต่งเพลง จากการสังเกตและการดูสถานการณ์ในขณะที่เราเดินทางไปแสดงว่าเกิดอะไรขึ้นบ้าง ฉะนั้นเนื้อหาของเพลงจะขึ้นอยู่กับสถานการณ์และเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น เป็นการเล่าเรื่องราวและจะไม่เจาะจงเฉพาะไปที่คนใดคนหนึ่งหรือตรงไปตรงมา แต่จะร้องเกริ่นหรือเปรย ๆ ออกมาเป็นนัยไว้ ถ้าไปตรงกับใคร คนนั้นก็จะรู้สึกสำนึกในเพลงที่ร้อง เพลงที่มูละละแบเยะห์และมะยะหาร้องส่วนใหญ่จะเป็นเพลงที่มีประโยชน์และให้คนฟังได้คิด เพลงที่ร้องขึ้นมาจะทำให้ข้อคิดกับคนฟัง สมัยก่อนคนจะชอบฟังการร้องกาโระ และจะร้องกาโระในเรื่องศาสนาบ้าง ฟังแล้วไม่เบื่อ เนื้อหาและทำนองมีความไพเราะ คนสมัยก่อนเป็นคนในหมู่บ้าน เขาชอบฟัง เขาจะได้ข้อคิดจากเพลงที่เราร้อง เวลาเขาได้ดูดิเกร์ฮูลู เขาจะชอบฟังเนื้อหาของ การร้องปาดงและเสียงร้องที่ไพเราะ เนื้อหาเต็มไปด้วยการสร้างสรรค์ ให้ข้อคิดและสั่งสอนชี้นำสังคมในสิ่งที่ถูกที่ควร การอบรมเลี้ยงดู การอยู่ร่วมกันในสังคม ชาวบ้านจะสนับสนุนอยากให้มีการแสดงดิเกร์ฮูลู แต่สมัยนี้ชาวบ้านในบางสถานที่เขากลับเวลาจะออกไปดูการแสดงดิเกร์ฮูลู หรือบางคนก็อายที่จะออกมาดู ใจอยากจะดูแต่ว่าอาย แต่ส่วนมากก็จะสนับสนุน

แต่ อภิชาติ กาแมแล (8 มกราคม 2558) ตำแหน่ง ครูดนตรีและนาฏศิลป์ ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับดิเกร์ฮูลูว่า สาระอาจมีบ้างแต่น้อย แต่จะสอดแทรกเกี่ยวกับการเมืองในการด้นกลอนสด ดังที่ได้ให้สัมภาษณ์ว่า เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลู ส่วนใหญ่จะเลียนแบบทำนองเพลงอินเดีย แต่ช่วงหลัง ๆ เริ่มเลียนแบบทำนองเพลงไทย มีภาษาและเนื้อร้องใหม่ แต่ดนตรีเหมือนเดิม การเล่นดิเกร์ฮูลูจริง ๆ นั้น

¹⁴ ทำนองเสียงเพลงมลายู

คือการด้นกลอนสด ซึ่งตามลักษณะของเพลงแล้ว คงมีแต่เพียงบันเทิงอย่างเดียว ด้านคุณธรรม จริยธรรมคงไม่มี หรือ มีน้อย ถ้าเป็นการด้นกลอนสดหรือปาตงก็จะสอดแทรกด้านการเมืองบ้าง

ความสัมพันธ์ของเนื้อหาและคำร้องของเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูกับวิถีชีวิตของประชาชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูส่วนใหญ่สัมพันธ์กับวิถีชีวิตของประชาชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้หลายประการด้วยกัน มีเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่เนื้อหาไม่สัมพันธ์กัน นอกจากนี้ ยังได้มีบทบาทหน้าที่ต่าง ๆ ในพื้นที่ด้วย ในประการแรกนั้น เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูสัมพันธ์กับ คุณธรรมและจริยธรรมหรือศีลธรรมของคนในพื้นที่ แนวคิดและคำสอนของศาสนาอิสลามที่คนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้นับถือ การสั่งสอนในการดำรงชีวิต การสั่งสอนให้เด็กๆ ตั้งใจเรียน การแก้ปัญหาของครอบครัว ความลำบากของพ่อแม่ในการส่งเสียลูกเรียน และการทำมาหากินเลี้ยงชีพที่น่ายกย่อง

นอกเหนือที่กล่าวมาข้างต้น เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูยังได้สัมพันธ์กับบรรยากาศความเป็นอยู่ของชุมชน หรือความเป็นอยู่ของคนในพื้นที่ การเชื่อมสัมพันธ์ไมตรี การสร้างความเข้าใจและสันติสุขในชุมชนหรือการสั่งสอนให้แต่ละชุมชนมีความสามัคคี ความใกล้ชิดและการดูแลระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่ ความเป็นหนึ่งเดียวกันของสังคม โดยเฉพาะความสามัคคีของชุมชนในอดีตหรือความปรองดองของคนสามจังหวัดฯ ซึ่งในอดีตมีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของคนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นอย่างมาก และอีกประการก็คือมีความสัมพันธ์กับผู้เฒ่าและคนดูซึ่งเป็นคนในพื้นที่สามจังหวัดเอง

และยังสัมพันธ์กับลักษณะของท้องถิ่น โอกาสสำคัญๆ ของท้องถิ่น วัฒนธรรมและประเพณีของท้องถิ่น ปัจจุบันเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูยังได้รับการยกย่องและเป็นที่ยอมรับของสังคมอยู่เช่นเคย นอกจากนั้นยังสัมพันธ์กับสถานที่สำคัญ ๆ ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้และชุมชนท้องถิ่นหรือหน่วยงานราชการอีกด้วย

นอกจากมีความสัมพันธ์กับชุมชนแล้ว เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูยังคงรักษาอัตลักษณ์ด้านภาษาประจำท้องถิ่นของตนเองซึ่งสัมพันธ์กันโดยการใช้ภาษามลายู อนุรักษ์ภูมิปัญญาวัฒนธรรมมลายูหรือภูมิปัญญาท้องถิ่น การแต่งกายที่เป็นมลายูหรือความเป็นคนสามจังหวัด เนื้อร้องและทำนองดนตรีพื้นบ้านแบบมลายุดั้งเดิม นอกจากนี้ ยังสัมพันธ์กับกิจกรรมในยามว่างและการละเล่นของคนในพื้นที่ในอดีต ตลอดจนนโยบายของรัฐบาลในบางส่วนอีกด้วย

จะมีเพียงจำนวนน้อยเท่านั้นที่เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูไม่สัมพันธ์กับชีวิตของคนในพื้นที่ รวมทั้งไม่สัมพันธ์กับกลุ่มคนที่ไม่เห็นด้วยกับการแสดงและการละเล่นนี้ ส่วนในด้านบทบาทนั้น ได้ส่งเสริมกิจกรรมต่าง ๆ ของหน่วยงานราชการและของชุมชน และมีบทบาทในการรณรงค์ให้เยาวชนเลิกและห่างไกลยาเสพติด ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์และหันมาเล่นดิเกร์ฮูลูเพื่อความสนุกสนานและสร้างรายได้ให้กับตัวเอง นอกจากนั้น ยังส่งเสริมความสามัคคีในชุมชน สร้างความเข้าใจระหว่างชุมชนให้มี

ความเป็นอยู่ที่ดี สร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์อันดีระหว่างชุมชนกับหน่วยงานของรัฐ สร้างความเข้าใจระหว่างเด็กและผู้ใหญ่ และสร้างความบันเทิงให้แก่สมาชิกในหมู่บ้าน และยังมีบทบาทในการปลูกฝังให้เยาวชนตั้งใจศึกษาเล่าเรียน ตลอดจนได้ทำหน้าที่แจ้งข้อมูลข่าวสารของรัฐให้กับประชาชน และช่วยประสานงานระหว่างหน่วยงานรัฐและชุมชน นอกจากนี้ ได้เป็นสื่อสะท้อนวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในพื้นที่ และทำหน้าที่เป็นกระบอกเสียงแจ้งข้อมูลข่าวสารให้กับภาครัฐและเอกชนด้วย ซึ่งความสัมพันธ์ดังกล่าวสามารถสรุปได้ดังนี้

1. ความสัมพันธ์ของเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูในด้านคุณธรรมจริยธรรมและคำสั่งสอน

- 1.1 แนวคิดและคำสั่งสอนศาสนาอิสลามที่คนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้نبถือ
- 1.2 คุณธรรมจริยธรรมหรือศีลธรรมของคนในพื้นที่
- 1.3 การสั่งสอนให้แต่ละชุมชนมีความสามัคคี
- 1.4 การสั่งสอนให้เด็ก ๆ ตั้งใจเรียน
- 1.5 การสั่งสอนในการดำรงชีวิต

จากการสัมภาษณ์ รอสะ ยาโต๊ะ (16 มีนาคม 2558) ตำแหน่งรองนายกเทศมนตรีตำบลบาลอ ได้กล่าวถึงเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูว่าได้นำเอาคำสอนของศาสนามาสอดแทรกไว้ในเนื้อหาซึ่งเป็นแนวคิดให้กับผู้ที่ห่างไกลจากการเข้าหาศาสนาโดยตรงได้สัมผัส ดังที่ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ที่จริงแล้วการละเล่นดิเกร์ฮูลูได้สะท้อนชีวิต หรือวิถีชีวิตของชาวบ้าน จะเล่าถึงเหตุการณ์ต่าง ๆ ในการดำเนินชีวิตของชาวบ้านในแต่ละพื้นที่ และสอดแทรกคำสอนของศาสนาไว้ในดิเกร์ฮูลู ซึ่งเป็นการสอดแทรกเรื่องศาสนาในอีกรูปแบบหนึ่ง ฉะนั้นการแสดงดิเกร์ฮูลูนี้ ชาวบ้านทั่วไปไม่ค่อยไปฟังการสอนศาสนาที่มัสยิด เขาจะฟังแนวคิดหรือคำสอนในดิเกร์ฮูลูและเอาไปเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตประจำวัน

มะรอมือลี เฮงมะนิล (11 ตุลาคม 2557) ตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน ได้กล่าวว่า เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูมีความสัมพันธ์กับแนวคิดและคำสั่งสอนของศาสนาที่คนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้نبถือ ดังที่ได้ให้สัมภาษณ์ว่า เนื้อหาของเพลงส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของคนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เช่น ในชุมชนหรือในหมู่บ้าน เนื้อหาของเพลงจะเกิดจากแนวคิดและคำสั่งสอนของศาสนาที่คนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้نبถือ คำสั่งสอนเหล่านี้ได้สอนผ่านบทเพลงหรือว่าการละเล่นดิเกร์ฮูลูในแต่ละครั้ง

นอกจากนี้ นูรอารียา อาแวเตะ (10 ตุลาคม 2557) ตำแหน่ง ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ได้ให้สัมภาษณ์ว่า เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูสัมพันธ์ในหลายด้าน เนื่องจากคนที่แต่งบทเพลง จะแต่งเนื้อเพลงเกี่ยวกับวิถีชีวิตของคนในชุมชนเป็นส่วนใหญ่ และจะเกี่ยวข้องกับคุณธรรมจริยธรรมโดยจะสอดแทรกคำสั่งสอนในเนื้อเพลง เพื่อให้ผู้ชมที่เป็นทั้งเด็กและผู้ใหญ่ได้ซึมซับในหลักคุณธรรมจริยธรรมอย่างลึกซึ้ง

สมาน ตาละ (15 ตุลาคม 2557) ตำแหน่งอิหม่าม ได้ให้สัมภาษณ์ว่า เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลู จะมีความสัมพันธ์กับคนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพราะชาวบ้านใช้ดิเกร์ฮูลูเป็นกิจกรรมการแสดงในงานต่าง ๆ เพื่อสร้างความสนุกสนานและตักเตือนให้คติสอนใจผ่านวัฒนธรรม และผู้เล่นดิเกร์ฮูลูจะใช้ไหวพริบหรือประสบการณ์การแสดงของตนเองมาถ่ายทอดให้ผู้ฟังได้ฟัง

2. ความสัมพันธ์ของเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูในด้านครอบครัว

2.1 ความลำบากของพ่อแม่ในการส่งเสียลูกเรียน

2.2 การทำมาหากินเลี้ยงชีพที่น่ายกย่อง

2.3 การแก้ปัญหาของครอบครัว

จากการสัมภาษณ์ ชำชียะห์ มะและเต็ง (23 มีนาคม 2558) ตำแหน่ง รองผู้อำนวยการฝ่ายชุมชนสัมพันธ์ ที่ได้กล่าวถึงด้านวิถีชีวิตของคนในพื้นที่ ความลำบากของพ่อแม่เพื่อส่งเสียลูกเรียน สอนให้ตั้งใจเรียน และการทำมาหากินในการเลี้ยงชีพที่น่ายกย่อง ได้ให้สัมภาษณ์ว่า เรื่องราวมีอยู่ทั้งที่สัมพันธ์และไม่สัมพันธ์ สำหรับเรื่องราวที่สัมพันธ์กับความเป็นอยู่และการใช้ชีวิตของคนในสามจังหวัดนั้น เช่นเพลงหนึ่งที่ดิเกร์ฮูลูร้อง พอสรุปใจความเนื้อร้องได้ ว่า คนที่เป็นแม่ทำงานเพียงเพื่อให้ลูกได้เรียนหนังสือเท่านั้นเอง ทำงานรับจ้างต่าง ๆ นานาไม่ว่าจะเป็นการทำอะไรทำสวน ทำการเกษตรปลูกพืชผักต่าง ๆ ตัวพ่อแม่ก็เหมือนกันทำงานจนเลิกดึก ตัวเองทำงานแทบขาดใจ หวังหาเงินหาทองเพื่อให้ลูกนั้นได้เรียนหนังสือและประสบความสำเร็จ นี่ก็เป็นเรื่องหนึ่ง ซึ่งสามารถนำมาเปรียบเทียบให้เห็นถึงความแตกต่างของฐานะระหว่างคนรวยกับคนจน และเปรียบเทียบให้เห็นสภาพสังคมและการใช้ชีวิตของคน ทั้งนี้ทั้งนั้นหากเราได้ฟังเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูของมาเลเซียบ้าง ไม่ใช่เราว่าฟังจากของเราฟังปัตตานีอย่างเดียวนะ เราจะเห็นเรื่องราวที่มีลักษณะนี้อยู่เยอะเหมือนกัน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องราวที่สอนเพื่อให้ยั้งตั้งใจเรียน หรือเรื่องราวอื่นๆ จะมีเพลงในลักษณะนี้ มีมากมาย เช่นว่า มีเนื้อหาที่ว่า “คนอื่นเขาก้าวหน้าไปไกลแล้วเรายังอยู่ที่เดิมไม่ไปไหนอีก” ก็จะสร้างสรรค์ออกมาในรูปแบบของบทเพลง หรือเพลงที่ว่า “คนอื่นเขาเรียนจนได้เป็นหมอ แต่ตัวเราเรียนผิดตัวเอง” ซึ่งก็ได้เล่าเรื่องราวเหล่านี้ผ่านบทเพลงนั่นเอง ฟัง ๆ ไปแล้วก็เพลิดเพลินไปเหมือนกัน (หัวเราะ) คนอื่นเขาได้โน้นนั่นนี่เยอะแยะมากมาย แต่เรายังไม่ได้อะไรเท่าไรเลย นี่แหละคือเสน่ห์อย่างหนึ่งของการเล่าเรื่องราวผ่านเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลู สิ่งทีกล่าวนี้นี้จะสัมพันธ์กับการดำรงชีวิตของคนในสังคมหรือในชุมชนเช่นกัน หรือเพลงที่ว่า “ถ้าไปทุ่งนาก็ไปปลูกข้าว” ซึ่งนี่ก็ถือเป็นวัฒนธรรมประเพณีหนึ่งของพวกเราเช่นกัน หากเราไม่ทำนาจะเกิดอะไรขึ้นละ เราก็อาจจะต้องซื้อข้าวจากทางภาคอีสานมากินเสียละมั้ง ลองคิดดูตอนนี้ราคายางยังตกอยู่หากเราไม่ทำนาปลูกข้าวกินเอง เราจะเอาเงินที่ไหนไปซื้อข้าวกินกัน ซึ่งถ้าเราทุกคนคิดได้อย่างนี้กันหมดก็คงได้ผลประโยชน์นับไม่ถ้วนทีเดียว ที่ว่ามานี้ก็สัมพันธ์กับการดำรงชีวิตของคนในชุมชนยิ่งนัก แต่ว่าคนในชุมชนส่วนใหญ่ฟังอย่างเดียวแต่ไม่คิดตาม ถ้าหลาย ๆ คนได้ฟังแล้วนำมาคิดตรึกตรองกันก็คงจะไม่เห็นความจนอย่างที่

เห็นอยู่ทุกวันนี้แน่ ซึ่งถ้าให้พูดนั้นใคร ๆ ก็พูดได้ทั้งนั้นเช่นเพลงหนึ่งที่ว่า “ไปทุ่งนาเพื่อปลูกข้าว ระหว่างปลูกข้าวก็จะจับปลา” ซึ่งปลาที่อยู่ในทุ่งที่ปลูกข้าวนั้นก็สามารถนำกลับมาปรุงอาหารกินกันได้อีก ทั้งปลาหมอ ปลาดุก หลากหลายชนิดเลยที่เขาร้องบอกแก่เรา แต่ก็อย่างที่ว่านั้นแหละคนบ้านเรานั้นฟังแล้วผ่านเลยไม่ค่อยได้นำมาคิดไตร่ตรองกันซะเท่าไร ยังมีอีกเยอะแยะมากมายเลยเพลงลักษณะนี้ ส่วนที่ไม่ค่อยเอื้อประโยชน์เท่าไรนั้นเราก็ไม่ต้องไปพูดถึงให้มันมาก

ด้านการสะท้อนวิถีชีวิตของคนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้และการครองชีพ ดังที่ อิบรอฮีม มะละ (16 กุมภาพันธ์ 2558) ตำแหน่ง สมาชิก อบต. ได้ให้สัมภาษณ์ว่า หากพูดถึงในอดีต ดิเกร์ฮูลูมีความสัมพันธ์และสะท้อนความเป็นอยู่จริง บางทีปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะที่เกิดขึ้นในครอบครัว หรือปัญหาครอบครัว ถ้าเราย้อนนึกถึงดิเกร์ฮูลูในอดีต มันสามารถที่จะทำให้คนในครอบครัว ๆ หนึ่งมีความสุขขึ้นมาได้ สามารถที่จะทำให้ชีวิตดีขึ้นได้ โดยใช้การฟังเพลงดิเกร์ฮูลูไปเชื่อมเข้ากับวิถีความเป็นอยู่ เช่น เพลงอีแกบยู (เพลงปลาหมอ) เป็นเพลงดิเกร์ฮูลูในสมัยก่อนที่มีเนื้อร้องพูดถึงครอบครัวหนึ่ง เพลงมีอยู่ว่า สามิชอบกินแกงอีกแบบหนึ่ง แต่ภรรยาทำมาอีกแบบหนึ่ง ทำให้สามิภรรยาคุณมีปัญหในครอบครัว จึงมาประยุกต์แต่งเป็นเพลงดิเกร์ฮูลู โดยเอาเนื้อหาเรื่องราวเหล่านี้มาแต่งเป็นเพลงดิเกร์ฮูลู บางทีดิเกร์ฮูลูอาจจะสะท้อนถึงชีวิตจริงของตัวเองก็ได้ เราในฐานะเป็นผู้ฟัง ถ้าเกิดเรื่องราวอย่างนี้กับตัวเรา เรามีปัญหาเหมือนกับในเนื้อหาหรือเนื้อร้องของดิเกร์ฮูลู เราจะทำปัญหาอย่างไร สมควรไหมที่เราจะไปบดบังกันเมื่อมีปัญหาต่าง ๆ เกิดขึ้นในครอบครัว นี่ก็คือส่วนหนึ่งที่สามารถสอนให้กับตัวเราเองหรือครอบครัวเราให้มีจิตสำนึก คิดขึ้นมาได้ว่าต้องแก้ปัญหาอย่างไร และมีอีกหลายตัวอย่างครับ

3. ความสัมพันธ์ของเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูในด้านความสามัคคี

- 3.1. ความสามัคคีของชุมชนหรือความปรองดองของคนสามจังหวัดฯ ในอดีต
- 3.2. ความใกล้ชิดและการดูแลระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่
- 3.3. การสร้างความเข้าใจและสันติสุขในชุมชน
- 3.4. การเชื่อมสัมพันธ์ไมตรีของชาวบ้าน
- 3.5. ความเป็นหนึ่งเดียวกันของสังคม

จากการสัมภาษณ์ สมะแอ หะมะ (18 กุมภาพันธ์ 2558) ฉายา แบแอ กูแบรายอ ตำแหน่ง นักร้อง ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ดิเกร์ฮูลูมีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของคนในพื้นที่พอสมควร เช่น ดิเกร์ฮูลูบางเพลงก็จะบรรยายเกี่ยวกับความเป็นอยู่และการดำเนินชีวิตของคนในสังคม แม้บางครั้งในชุมชนอาจจะเกิดความแตกแยกบ้างเล็กน้อย แต่ก็เน้นความสนุกสนานให้กับชุมชน และสั่งสอนคนในชุมชนให้มีความเข้าใจซึ่งกันและกันมากกว่า อย่างเช่นเนื้อเพลงที่แบแอจะร้องให้ฟังนี้ เป็นเพลงบรรยายเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันในโลกใบนี้ ชื่อเพลงว่า ฮาบิสกือเบีระกะเต (ความเป็นมงคลได้สูญหายไป) แบแอไปร้องที่ไหนก็ได้รับการชื่นชมที่นั่น

ชูดอห์ ลามอ ออแซทวอ โตะปีแล
 ชูดอห์ ลามอ ออแซทวอ โตะปีแล
 ดือาเคร ฮอกดูนียอ ฮาบีฮ์ ดอห์ กือเปริกะแต
 อาเล็ม อุลามอ ชูดอห์ ฆาอัยบ ฮีแล

ติโม ปูเลาะ ลาเปห์เการ์ บาร์
 ติโม ปูเลาะ ลาเปห์เการ์ บาร์
 กาปังกิตอเปริกัวะ เปริกือเจาะ ชูกู
 สือราตอ แตะเราะะ ลอนิง เปิร์ลาถู

(ความหมาย)

นานมาแล้วที่คนแก่ได้กล่าวไว้
 นานมาแล้วที่คนแก่ได้กล่าวไว้
 บั้นปลายโลกใบนี้ความมงคลได้สูญหาย
 ผู้รู้ด้านศาสนาได้ส่งกลับและหมดไป

โผล่ขึ้นมาเป็นกลุ่มๆ คือ คณะใหม่
 โผล่ขึ้นมาเป็นกลุ่มๆ คือ คณะใหม่
 สังคมเราถูกแบ่งแยกเป็นกลุ่มเป็นชน
 ระบาดไปทั่วทุกตำบลทุกแห่งหน

เพลงนี้พยายามจะให้พวกเราเข้าใจกัน ให้ยึดหลักความสามัคคีในการอยู่ร่วมกันในสังคม ไม่ใช่ความรู้ที่เรามี

แบเซะ (13 ตุลาคม 2557) ตำแหน่ง สมาชิก อบต. ได้ให้สัมภาษณ์ว่า เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูมีความสัมพันธ์ในด้านความสามัคคี เพราะในเพลงดิเกร์ฮูลูมีความหมายด้านความรักความสามัคคี ผู้เล่นมีความพร้อมเพรียงกัน และบางบทเพลงได้พูดถึงการเป็นอยู่ของคนในพื้นที่ การเป็นอยู่ที่ต้องอาศัยความสามัคคี ความปรองดอง และความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน นี่แหละดิเกร์ฮูลูที่แท้จริง

เจ๊ะเดาะ ตาเฮ (12 มีนาคม 2558) ฉายา กะโรฮายา ตำแหน่ง นักร้อง คณะดิเกร์ฮูลูมะ ยะหา ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ดิเกร์ฮูลูสามารถฝึกอบรมเด็กและ บางครั้งสามารถสร้างความเข้าใจให้กับพ่อแม่ของเด็กได้ กิจกรรมการเล่นดิเกร์ฮูลูต้องการอบรมผู้เล่นและต้องการให้ชุมชนมีคณะของตนเอง ดิเกร์ฮูลูสามารถอบรมสั่งสอนผู้เล่นในชุมชนได้ ในคณะดิเกร์ฮูลูจะมีทั้งคนหนุ่มแล้วก็ผู้ใหญ่ ทุกหมู่บ้านจะมีวัยรุ่น เราจะเรียกเชิญวัยรุ่นออกมาแล้วก็ฝึกอบรมเกี่ยวกับวัฒนธรรมการเล่นดิเกร์ฮูลู และจะสอดแทรกเกี่ยวกับสันติสุข ฉะนั้น ถ้าทุกคนออกมาเล่นดิเกร์ฮูลู เราสามารถพูดคุยได้ในทุก ๆ ด้าน เรา

ไม่ได้คุยในเรื่องวัฒนธรรมเพียงอย่างเดียว แต่เราสามารถคุยในเรื่องอื่น ๆ ได้อีกด้วย เช่น เรื่องความสงบสุขของหมู่บ้าน หรือการประกอบอาชีพในหมู่บ้าน

สุไลมาน เจ๊ะแม (20 สิงหาคม 2557) ตำแหน่ง หัวหน้าคณะสืตและตารีอีนา ที่ได้ให้สัมภาษณ์ว่า อันดับแรกที่สำคัญที่สุดคือ Identity หรือ อัตลักษณ์ เพราะอะไร? เพราะถ้าคนต่างถิ่นหรือว่าคนไทยพุทธ หรือคนจากกรุงเทพ เวลาเขานึกถึงวัฒนธรรมของคนไทยทางใต้สุดหรือคนสามจังหวัดฯ เขาจะนึกถึงดิเกร์ฮูลูมาเป็นอันดับแรกเลย อีกอย่างก็คือดิเกร์ฮูลูจะไม่มีทางภาคอื่น จะมีก็ที่สามจังหวัดฯ แล้วก็ที่รัฐกลันตันเท่านั้น อันนี้คือด้านวัฒนธรรม ถ้าเป็นสมัยก่อนนั้นดิเกร์ฮูลูจะมีความสัมพันธ์มาก เพราะการเล่นดิเกร์ฮูลูนั้นมันเป็นวงใหญ่ มันต้องใช้คนเล่นเยอะ คนสมัยก่อนนั้นการที่เขาจะรวมตัวกันได้จะต้องใช้ความสามัคคี จะรวบรวมคนได้ยี่สิบคนสามสิบคน มาฝึกมาซ้อมดนตรี มาซ้อมร้องเพลง ซ้อมตีกลองตีรำมะนา และร้องร่าอย่างอื่นนั้นต้องสามัคคี ตรงนี้อีกส่วนหนึ่งที่ผมมองเห็น คือ ชาวบ้านจะมารวมกลุ่มได้ก็ต้องใช้ความสามัคคี คนในหมู่บ้านต้องมีความสามัคคีกัน แต่ปัจจุบันเราจะเห็นว่าต่างคนต่างอยู่ เด็กไม่รู้จักผู้ใหญ่ แล้วผู้ใหญ่ก็ไม่รู้จักเด็ก เมื่อก่อนนั้นการเล่นต้อง อย่างเช่น การเล่นของผมจะเป็นการเล่นสืตและตารีอีนา เมื่อก่อนนั้น ผู้ใหญ่จะต้องดูแลเด็ก ๆ พอตตอนเย็น ๆ หรือกลางคืน เด็กจะมาเป็นร้อย อันนี้คือเมื่อก่อนนะ แล้วเด็กๆ ก็จะมีอยู่ในสายตาของผู้ใหญ่ตลอด แต่ถ้ามาดูตอนนี้ พอตตอนเย็นหรือกลางคืน เด็กๆ ก็จะมีเอาจoystickไปเล่น เล่นเกม เล่นคอมฯ อะไรพวกนี้ ก็จะห่างจากสายตาผู้ใหญ่ ผู้ใหญ่ก็จะควบคุมเด็กไม่ได้ นี่ก็อีกประการหนึ่งที่ว่า เป็นกุศโลบายของคนสมัยก่อน ในทุกการเล่นเด็กก็จะมีคนเฝ้ากับผู้ใหญ่ อีกอย่างก็คือภูมิปัญญาของวัฒนธรรมการเล่นมลายูทั้งหมดนี้จะสอนให้เด็กเคารพผู้ใหญ่ เพราะว่า คนที่จะเริ่มมาร่ำเรียนวิชาก็เหมือนผู้เรียนทั่ว ๆ ไปในศิลปะอื่นๆ คือต้องมีการเข้าหาครูก่อน กว่าจะได้แต่ละวิชา เพลงแต่ละเพลง ทำสืตแต่ละท่า ทำรำต่าง ๆ ต้องทำการเข้าหาครูก่อน นั่นคือวิธีการเคารพผู้ใหญ่ในสมัยก่อน แต่ปัจจุบันนี้ยากมากที่จะหาความรู้สึกดี ๆ แบบนี้ มีก็น้อยมาก ถ้าเป็นในหมู่บ้านที่ผมอยู่ ก็ยังทำได้อยู่ เพราะเรายังสามารถอนุรักษ์ได้อีก หมายถึงหมู่บ้านของผม เพราะมีการเล่นสืตและตารีอีนายัง หมู่บ้านอื่นนั้นผมไม่แน่ใจ

ด้านวิถีชีวิตของชุมชน วาแอล คือราแมง (20 ตุลาคม 2557) ตำแหน่งอาจารย์ ได้เล่าถึงเหตุการณ์ที่มักจะเกิดขึ้นในอดีตว่า ดิเกร์ฮูลูมีความสัมพันธ์กับความเป็นอยู่ของคนในสามจังหวัดและมีความสัมพันธ์กับคนในสามจังหวัดกันมายาวนาน โดยเฉพาะในด้านความสามัคคีในหมู่คณะและในชุมชน เช่น ในอดีตเมื่อมีข่าวว่าจะมีการแสดงดิเกร์ฮูลูขึ้นในชุมชน ชาวบ้านก็มาช่วยเหลือจัดเวทีหรือจัดสถานที่กัน

มุฮำหมัดซอรี อาบู (31 พฤษภาคม 2557) ฉายา อาแว อาเนาะปูยู ตำแหน่ง นักร้องและหัวหน้าคณะดิเกร์ฮูลูอาเนาะปูยู ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ของเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูว่า ได้สร้างความเข้าใจระหว่างชุมชน ความเป็นอยู่ที่ดี และสร้างความบันเทิงให้แก่สมาชิกในหมู่บ้าน ดังที่ได้ให้

สัมภาษณ์ว่า ตั้งแต่เล่นดิเกร์มา ไม่มีสักคนในหมู่บ้านของผมที่ตกเป็นผู้ต้องสงสัยในคดีก่อความไม่สงบ ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ หมู่บ้านผมมีคนอิสลามและคนพุทธ สำหรับผมแล้วคิดว่าถ้าหน่วยงานราชการช่วยสนับสนุนและทุ่มเทให้กับวัฒนธรรมอย่างจริงจัง สันติสุขก็อาจจะเกิดขึ้นได้ นี่คือสิ่งที่ผมวิเคราะห์และที่ผมคิด อยากให้หน่วยงานราชการส่งเสริมในด้านวัฒนธรรมให้เต็มร้อยจริงๆ ในหมู่บ้านผม เมื่อก่อนมีนายอำเภอมาส่งเสริมเรื่องวัฒนธรรม แต่พอเปลี่ยนนายอำเภอใหม่ แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมก็เปลี่ยน ความจริงแล้ววัฒนธรรมสามารถช่วยสร้างสังคมให้สันติสุขได้ เพราะว่าการเล่นดิเกร์ช่วยให้เราได้พักผ่อนเวลาคนทำผิด เวลาพักผ่อนด้วยเนื้อเพลงคนจะไม่โกรธ อีกอย่างหนึ่งในหนึ่งกลุ่มดิเกร์จะมีสืบแปดคน ซึ่งสืบแปดคนนี้ก็มาจากครอบครัวที่ต่างกัน แต่ดิเกร์จะช่วยในการเป็นสื่อกลางให้กับคนเหล่านี้ ดิเกร์ช่วยให้แต่ละบ้านหรือแต่ละครอบครัวมารวมกัน นอกจากนั้น ถ้าวัยรุ่นในกลุ่มดิเกร์สืบแปดคนนี้มีโอกาสได้ออกไปแสดงที่หมู่บ้านอื่น ก็จะช่วยให้พวกเขาได้สังเกตความเป็นอยู่ของหมู่บ้านอื่น แล้วนำมาปรับปรุงความเป็นอยู่ในหมู่บ้านของตนเองด้วยการเล่าสู่กันฟังถึงความเป็นอยู่ของคนในหมู่บ้านอื่นต่อ ๆ กัน และเปรียบเทียบหมู่บ้านของตนกับหมู่บ้านอื่นว่าอันไหนดีกว่ากัน กลุ่มวัยรุ่นที่ไปดิเกร์ที่อื่นนี้ก็ช่วยให้พวกเขาได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ ถ้าหนึ่งกลุ่มดิเกร์ได้รู้จักสืบกลุ่มดิเกร์อื่น ก็เท่ากับว่าพวกเขาได้รู้จักเกือบหนึ่งพันคนแล้ว ฉะนั้นขอรับประกันได้เลยว่าเยาวชนดิเกร์สืบกลุ่มนี้ไม่มีคนเสีย แต่สิ่งที่ทำให้กลุ่มดิเกร์ท้อแท้คือ การสนับสนุนของหน่วยงานที่ไม่สม่ำเสมอ หน่วยงานได้ชื่อเสียงแต่ไม่ลงทุนอะไรเลย ทุกอย่างกลุ่มดิเกร์ต้องซื้อเองหมด เพราะไม่ได้รับการส่งเสริมจากหน่วยงานเลย ถ้าหน่วยงานมีโครงการช่วยเหลือดิเกร์ ผมมั่นใจว่าดิเกร์จะช่วยสร้างสันติสุขได้ ดิเกร์ทุกคณะจะมีเนื้อหาเกี่ยวกับการสร้างสันติภาพ เวลาไปแข่งที่ปัตตานี ทุกคณะก็จะมีเนื้อหาเกี่ยวกับสันติภาพ นาน ๆ ครั้งหมู่บ้านจะเชิญดิเกร์ไปแสดง แต่พวกเขาเล่นดิเกร์ก็จะไม่ร้องเนื้อหาเกี่ยวกับการสร้างสันติภาพ เพราะว่าชาวบ้านไม่ชอบฟัง ชาวบ้านชอบฟังดิเกร์ที่มีเนื้อหาสนุกสนานและไม่ค่อยเครียด หมู่บ้านที่ผมไปแสดง ผมจะเล่นดิเกร์เสร็จประมาณสี่สี่ ชาวบ้านก็จะอยู่กับผมตลอด

อาร์ฟ จุลยานนท์ (27 มิถุนายน 2557) ตำแหน่ง ทันตแพทย์ ได้ให้สัมภาษณ์ว่า เป็นการเชื่อมความสัมพันธ์มิตรซึ่งกันและกัน เช่นความสัมพันธ์ระดับหมู่บ้านและระดับจังหวัด แล้วแต่เขาจะเล่นที่ไหน เขาใช้การแสดงพื้นเมืองของท้องถิ่นเชื่อมความสัมพันธ์กัน เขาจะใช้ดิเกร์เป็นสื่อในการเชื่อมสัมพันธ์มิตร

ในด้านความเป็นอยู่ของชุมชนและความสามัคคี สถาปา ปิแม (29 มกราคม 2558) ฉายาแบบา บูหงาตานี ตำแหน่ง นักร้องและหัวหน้าคณะดิเกร์ฮูหงาตานี ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ปัจจุบันดิเกร์ฮูจะเน้นในเรื่องการเป็นอยู่ของสังคม เช่น ในด้านการส่งเสริมให้สังคมเกิดสันติสุข ความสามัคคีในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้บ้านเรา ดิเกร์ฮูแสดงเมื่อไรก็ต้องพูดเกี่ยวกับการทำให้เกิดความสามัคคี ไม่ใช่ให้เกิดการแตกแยก ยังไง ๆ ก็ต้องเน้นเรื่องนี้ก่อน เขาจะฟังหรือไม่ฟัง ก็เป็นอีกเรื่องหนึ่ง

อันดับแรกจะต้องให้เกิดความสามัคคีในสังคมให้ได้ ทุกชาติ ภาษา ศาสนา สามารถมารับชมได้ทุกคน ทุกครั้งที่แสดง ณ ตอนนี้องเน้นที่ความสามัคคี ถ้าไปแสดงที่จังหวัด ทางผู้ว่ากำหนดหัวข้อมาให้เลย ในเนื้อหาของเพลงให้พูดถึงความสามัคคีในสังคม ให้ทุกคนมีความสามัคคี เราก็กเอาหัวข้อนี้มาสอดแทรกในเนื้อเพลงตลอดไป จนจบด้วยวาบูนแล (เพลงอำลา ว่าววงเดือน) ก็จะพูดถึงแต่ความสามัคคี สิ่งนี้สำคัญมาก หากเยาวชนเป็นผู้แสดง ควรแสดงในลักษณะนี้ เพียงแต่ว่าบางครั้งพวกเขาอาจจะร้องเหมือนที่เราร้องไม่ได้แค่นั้นเอง อย่างเช่นเนื้อเพลงที่ว่า

กายอ ชูโงะ ซือลาแต ซิแย กายอ ชูโงะ ซือริบู ดายอ
ดาแล สามัคคี กิตอ คือนอ ปือแก บารู มายู ตือปะ แต กิตอ

(ความหมาย)

รุ่งเรืองจริงนะปักขิตบ้านเรา รุ่งเรืองจริงนะ ศิลปวัฒนธรรมมีหลากหลาย
เราทุกคนต้องยึดมั่นในความสามัคคี สังคมบ้านเราจะได้เจริญก้าวหน้าต่อไป

นี่แหละ การที่เราจะโน้มน้าวผู้ชมให้เกิดความสามัคคีกัน เราจะต้องหาแก่นสาระมาร้องให้เขาฟัง

ยาแง โตะ กือลาฮี มลายู แดซีแย โตะอาตะ ดูนียอ วิทยาดี ซือรูปอ

(ความหมาย)

เราชาวมลายูหรือพุทธอย่ามาทะเลาะกัน ในโลกใบนี้ ทุกคนเท่าเทียมกัน

นี่แหละที่เราร้องไป เราต้องมีเป้าหมายที่แน่นอนมั่นคง หากทางราชการประสงค์ให้เราร้องที่จะให้บ้านเมืองอยู่ดีกินดี หากเราก้สามารถร้องได้ตามนั้นและถือว่าสำเร็จไปแล้วครึ่งทาง

4. ความสัมพันธ์ของเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูในด้านวิถีชีวิตและความเป็นอยู่

- 4.1. ผู้เล่นและคนดูเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูซึ่งเป็นคนในพื้นที่สามจังหวัด
- 4.2. วิถีชีวิตของคนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ในอดีต
- 4.3. สภาพความเป็นอยู่ของชุมชน
- 4.4. ความเป็นอยู่ของคนในพื้นที่

จากการสัมภาษณ์ ซาฟีอี เจ๊ะเลาะ (19 มีนาคม 2558) ตำแหน่งประธานกรรมการอิสลามประจำจังหวัด ได้กล่าวถึงเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูมีความสัมพันธ์กับผู้เล่นและคนดูซึ่งเป็นคนในพื้นที่สามจังหวัดและความเป็นหนึ่งเดียวกันของคนในพื้นที่สามจังหวัด ดังที่ได้ให้สัมภาษณ์ว่า คิดว่าดิเกร์ฮูลูมีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของคนสามจังหวัดอยู่นะ พวกเขาจะมีความสามัคคีกัน บางทีคนร้องเป็นคนนราธิวาส คนปรบมือมาจากยี่งอ และคนที่ตีกลองก็มาจากที่อื่น จากปัตตานี หรือยะลา และอีกอย่างก็

คือ คนที่มาดูการแสดงดิเกร์ฮูลูก็จะเป็นพี่น้องในสามจังหวัด มาจากจังหวัดใกล้เคียง เราเห็นความเป็นหนึ่งเดียวกันของพี่น้องในสามจังหวัดเมื่อมีการแสดงดิเกร์ฮูลู

นอกจากนี้เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูมีความสัมพันธ์ถึงการเป็นสื่อสะท้อนวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของคนในพื้นที่ ดังที่ มุหัมหมัด เซ็ง (24 พฤษภาคม 2557) ตำแหน่ง นักจัดรายการวิทยุ ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ดิเกร์ฮูลูมีความสัมพันธ์กับความเป็นอยู่ของคนในสามจังหวัดเพราะจะเป็นสื่อสะท้อนวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในพื้นที่

รูสดี ตาเยะ (5 มกราคม 2558) ตำแหน่ง คณะกรรมการอิสลามจังหวัดปัตตานี ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ของเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูว่ามีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของคนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ในอดีตดังที่ได้ให้สัมภาษณ์ว่า สมัยก่อนนั้นมีความสัมพันธ์กับสภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของคนสามจังหวัดฯ แต่เดิวนั้นไม่มีแล้ว เพราะจากที่ได้ยินได้ฟังดิเกร์บาร์ต คำหรือการสั่งสอนที่สอดแทรกในเพลงนั้น ตอนนั้นไม่มีแล้ว เนื้อหาที่จะให้เราเอามาเป็นข้อคิดเตือนใจนั้นไม่มี ที่มีก็เป็นแค่การร้องเพลงที่เป็นภาษามลายูเท่านั้นเอง จะเอามาเป็นข้อคิดไปชี้แนะในชีวิตประจำวันหรือในความเป็นอยู่ของคนในพื้นที่ 3 จังหวัดนั้นไม่มีไม่เหมือนแต่ก่อน ถ้าจะเปรียบเทียบคนบ้านเราในสมัยนี้กับคนบ้านเราในสมัยก่อนนั้นมีความแตกต่างกันเยอะ เดิวนั้นการเล่นชนิดนี้คนไม่ค่อยดูกัน สมัยก่อนถ้าเราเดินไปตามบ้านของคนที่อยู่ใกล้ๆ เราจะได้ยินเปิดเพลงอินเดีย หรือเดินตามบ้านคนอยู่ใกล้ๆ เเลก็จะได้ยินเขาฟังดิเกร์บาร์ต ฉะนั้นเพลงก็จะสัมพันธ์กับการเป็นอยู่ของคนในพื้นที่ด้วย คนที่ร้องดิเกร์บาร์ตมักจะนั่งล้อมกันหลาย ๆ คน เหมือนที่พวกเขาชอบนั่งหน้าบ้าน จับเข้าคุยกันหลาย ๆ คน อันนี้สัมพันธ์กัน แต่ยุคปัจจุบันนี้คนมักจะไม่ค่อยฟังเพลงดิเกร์บาร์ตประเภทนี้เท่าไร เด็กและเยาวชนจะไม่ฟังเลย ที่ฟังก็มีคนแก่คนแก่ มีไม่กี่คน ในหนึ่งหมู่บ้านยากมากที่จะได้ยินเขาเปิดฟังดิเกร์บาร์ต แม้แต่เพลงทั่วไปตามบ้านในหมู่บ้านก็จะได้ยินยากเหมือนกัน ต่างกับสมัยก่อน เราจะได้ยินเพลงเกือบทุกบ้าน ยุคเราปัจจุบัน ส่วนมากจะหันหน้าเข้ามาดูโทรทัศน์กันมากขึ้น ทุกคนดูโทรทัศน์กัน

และสัมพันธ์กับผู้เล่นและคนดูซึ่งเป็นคนในพื้นที่สามจังหวัดและความเป็นหนึ่งเดียวกันของคนในพื้นที่สามจังหวัด ดังที่ ชาฟีอี เจ๊ะเลาะ (19 มีนาคม 2558) ตำแหน่ง ประธานกรรมการอิสลามประจำจังหวัด ที่ได้ให้สัมภาษณ์ว่า คิดว่าดิเกร์ฮูลูมีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของคนสามจังหวัดอยู่นะ พวกเขาจะมีความสามัคคีกัน บางทีคนร้องเป็นคนนราธิวาส คนปรบมือมาจากยี่งอ และคนที่ตีกลองก็มาจากที่อื่น จากปัตตานี หรือยะลา และอีกอย่างก็คือ คนที่มาดูการแสดงดิเกร์ฮูลูก็จะเป็นพี่น้องในสามจังหวัด มาจากจังหวัดใกล้เคียง เราเห็นความเป็นหนึ่งเดียวกันของพี่น้องในสามจังหวัดเมื่อมีการแสดงดิเกร์ฮูลู

ด้านความเป็นอยู่ของชาวบ้านในพื้นที่โดยตรง ดังที่ วาสือเมาะ เภาะ (15 มกราคม 2558) ตำแหน่ง กำนันตำบลสะก่า ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ดิเกร์ฮูลูมีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของชาวบ้านในสาม

จังหวัดชายแดนภาคใต้ด้วย เพราะว่าเป็นการขับร้องและมีเนื้อหาเกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่ และการทำมาหากินในชีวิตประจำวันของคนในสามจังหวัดเราโดยตรง

ด้านวิถีชีวิตของคนในชุมชนที่เป็นการละเล่นของคนมลายูในภูมิภาคนี้ อัสมูนิ เจ๊ะอุบง (13 กุมภาพันธ์ 2558) ตำแหน่ง ผู้อำนวยการวัฒนธรรมอำเภอมายอ ได้ให้สัมภาษณ์ว่า การละเล่นดิเกร์ฮูลูเป็นการละเล่นอย่างหนึ่งของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งเริ่มมานานแล้วและเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตคนสามจังหวัดฯ

5. ความสัมพันธ์ของเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูในด้านชุมชนท้องถิ่น

- 5.1. การได้รับการยกย่องและการเป็นที่ยอมรับของสังคมท้องถิ่นปัจจุบัน
- 5.2. ความสัมพันธ์กับชุมชนหรือหน่วยงานราชการในท้องถิ่น
- 5.3. โอกาสสำคัญ ๆ วัฒนธรรมและประเพณีของท้องถิ่น
- 5.4. สถานที่สำคัญๆ ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้
- 5.5. ความสัมพันธ์กับลักษณะของท้องถิ่น

จากการสัมภาษณ์ โรสะ วาหะ (12 กุมภาพันธ์ 2558) ฉายา มะโระ ปาตารายอ ตำแหน่ง นักร้อง (ตุแกลโระ) ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ก่อนจะเล่นดิเกร์ฮูลูเราจะต้องดูก่อนว่าหมู่บ้านนี้เขาอยู่กันยังไง คนในหมู่บ้านนี้ทำงานอะไร จะคุยกับคนในหมู่บ้านก่อนว่าคนที่ทำงานอะไรเป็นหลัก ถ้าปลูกข้าวเราก็ร้องเกี่ยวกับเรื่องการปลูกข้าว แต่ถ้าหมู่บ้านนี้เขากรีดยางเราก็ต้องร้องเกี่ยวกับการกรีดยาง หรือถ้าคนที่อยู่ติดทะเลเราก็จะร้องเกี่ยวกับเรื่องการทำประมง

ด้านความเป็นอยู่และวิถีชีวิตของแต่ละท้องถิ่นที่ต่างกันซึ่งขึ้นอยู่กับผู้ร้องว่าเป็นคนพื้นที่ไหน เพลงพื้นบ้านก็มักจะสะท้อนออกมาเป็นวิถีชีวิตของพื้นที่นั้น ๆ ดังที่ ชุลกอรันยน์ แดแก (09 พฤศจิกายน 2557) ตำแหน่งเจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ผมมองว่า เนื้อหาในเพลงดิเกร์ฮูลูมักจะกล่าวถึงท้องถิ่นมากกว่า หรือการทำงานของคนในแต่ละท้องถิ่นนั้น ๆ เช่น นราธิวาสเพลงดิเกร์ฮูลูจะสื่อไปในทางการทำประมง ปัตตานีก็เช่นกันก็จะกล่าวถึงเรื่องที่เกี่ยวข้องกับในท้องถิ่นปัตตานี เป็นต้น

นุรีซัน มะตาเห (15 พฤศจิกายน 2557) ตำแหน่งพนักงานฝ่ายทะเบียนสำนักงานอำเภอ ที่ได้ให้สัมภาษณ์ว่า เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูจะละเล่นในเทศกาลต่าง ๆ หรือเล่นในงานสำคัญ ๆ ของคนอิสลามหรือชุมชนในสามจังหวัดฯ เช่น ในงานแต่งงานและในเทศกาลวันกำเนิดท่านนบีหรืองานเมาลิด

สอดคล้องกับ สมศักดิ์ ดือเร๊ะ (23 มีนาคม 2558) ตำแหน่ง ปลัดอำเภอ ที่ได้ให้สัมภาษณ์ว่า เพลงส่วนมากสัมพันธ์กับด้านประเพณีวัฒนธรรมอยู่แล้ว เพราะว่าเขาใช้ภาษาท้องถิ่นภาคใต้ เขาจะกำหนดเนื้อหาเกี่ยวกับการใช้ชีวิตประจำวัน ความเป็นอยู่ของคนสามจังหวัดฯ มาแต่งเป็นเพลง หรือวิถีชีวิตของคนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ครับ

6. ความสัมพันธ์ของเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูในด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรม

- 6.1. การอนุรักษ์และรักษาอัตลักษณ์ด้านภาษาประจำท้องถิ่นของตนโดยการใช้
ภาษามลายู
- 6.2. การแต่งกายตามประเพณีมลายูนิยมหรือความเป็นคนสามจังหวัด
- 6.3. อนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นซึ่งเป็นภูมิปัญญาวัฒนธรรมมลายู
- 6.4. กิจกรรมในยามว่างและการละเล่นของคนท้องถิ่นในอดีต
- 6.5. เนื้อร้องและทำนองดนตรีพื้นบ้านแบบมลายูดั้งเดิม

จากการสัมภาษณ์ อับดุลชุกร์ สาแม (14 สิงหาคม 2557) ตำแหน่ง ผู้ใหญ่บ้าน ที่ได้ให้สัมภาษณ์ว่า เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูมีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตหรือการใช้ชีวิตของคนในพื้นที่นี้ด้วย เพราะตุ๊กกาโรเซาจะหาเนื้อเพลงที่สื่อถึงวัฒนธรรมประเพณีของคนในท้องถิ่นมาร้อง ยกตัวอย่าง เช่น ประเพณีวันลองกอง เขาจะสอดแทรกเนื้อหาเกี่ยวกับลองกองในเพลงดิเกร์ฮูลูด้วย ถ้าเกี่ยวกับ นราธิวาส ผู้ร้องจะสอดแทรกเกี่ยวกับเขาตันหยงหรือพระตำหนักในเนื้อหาของดิเกร์ฮูลู และถ้าเกี่ยวกับปัญหาของสังคมวัยรุ่นปัจจุบัน ก็สอดแทรกเนื้อหาเพลงดิเกร์ฮูลูเกี่ยวกับโทษของยาเสพติด อย่างเช่น โทษของการเสพยากระท่อม อะไรประมาณนี้

รอปิยะห์ ยะยา (10 ตุลาคม 2557) ตำแหน่งรองปลัด อบต. ได้ให้สัมภาษณ์ว่า เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูมีความสัมพันธ์กับความเป็นอยู่ด้านการดำเนินชีวิตหรือวิถีชีวิตของคนในสามจังหวัดฯ ในทั้งในอดีตและปัจจุบัน ได้แสดงถึงวัฒนธรรมและประเพณีของคนในพื้นที่ ตลอดจนเป็นการแสดงที่ให้ความสนุกสนาน เพลิดเพลิน และทำให้เกิดความสามัคคีในหมู่คณะด้วย

มะสอและ วาเต็ง (18 สิงหาคม 2557) ตำแหน่ง คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดยะลา ที่ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ประการแรกนั้นดิเกร์ฮูลูมีความสัมพันธ์กับสังคมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ทางด้าน ภาษาและวัฒนธรรม อย่างเช่นปันตง ปันตงเป็นสิ่งที่คนสามจังหวัดฯ ชื่นชอบและยอมรับมาตลอด คนที่ร้องดิเกร์เป็น คนที่มีไหวพริบและคารมคมคาย เขาสามารถขับกลอนปันตงโดยไม่ต้องเขียนหรือแต่ง เนื้อเพลงล่วงหน้ามาก่อน เขาสามารถแต่งและร้องสด ๆ ได้เลย เช่นเขาจะขับกลอนปันตงว่า “อัสซาลามูออลัยโกม ก็ตอบีอ์ริง อาเตกะกาเกาะ” (ขอความสันติสุขจงมีแด่ท่านเราน้องพี่มาชุมนุมกัน) ผมว่า ผู้ที่ร้องดิเกร์ฮูลูเป็นคนที่น่าชื่นชมมาก เพราะอย่างแรกเขาสามารถอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไว้ได้ ประการที่สองเขาสามารถรักษาภาษาของตนได้ ถ้าจะให้ดิเกร์ฮูลูเป็นที่ยอมรับของสังคม ของทุกเพศ และทุกวัย เราเพียงแค่มารับปรุงเนื้อหาสักเล็กน้อย เนื้อหาของเพลงควรจะเป็นการเชิญชวนไปในทางที่ดีและควรใช้ภาษาให้ถูกต้อง เช่นในปัจจุบันคนส่วนใหญ่เขาจะคุยในเรื่องของศาสนาและการเผยแผ่ศาสนา ดังนั้นผมคิดว่าคนที่ร้องดิเกร์ฮูลูก็ควรจะต้องกล่าวถึงเกี่ยวกับหลักปฏิบัติในศาสนาด้วย เช่น ถ้าในโรงเรียน นอกจากเชิญชวนให้ผู้ชมไปละหมาดหรือสอนไม่ให้ลักขโมยแล้ว เราควรจะสอดแทรกเนื้อหาเกี่ยวกับศีลธรรม ความรับผิดชอบ ความวิริยะอุตสาหะในการทำงาน และจิตพิสัยต่าง ๆ ไปด้วย ซึ่งเรื่องเหล่านี้แหละที่จะสามารถส่งผลต่อสังคมได้ และผมมองว่าดิเกร์ฮูลูมีอิทธิพล

อย่างมากโดยเฉพาะในบรรดาของกลุ่มวัยรุ่น ผมฟังดิเกร์ฮูลูของมาเลเซีย เพลงมะ รัมเป็ต (Mat Rempit) เพลงผู้ชายขี่รถซอปปเปอร์หรือเด็กแว้น ผู้ขับร้องดิเกร์ฮูลูของเขาสามารถแต่งเนื้อหาเกี่ยวกับเด็กแว้นได้ จนทำให้พวกเด็กแว้นทั้งหลายสามารถร้องตามเพลงนี้ได้

ยุทธศักดิ์ บินมะ (24 ตุลาคม 2557) ตำแหน่ง ผู้นำศาสนา (คอเต็บ) ได้ให้สัมภาษณ์ว่า เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูมีความสัมพันธ์ในเรื่องของภาษา เพราะดิเกร์ฮูลูจะใช้ภาษามลายูปาตานีซึ่งเป็นภาษาท้องถิ่นในสามจังหวัดชายภาคใต้ และมีการใช้ไหวพริบในการโต้ตอบโดยนำเอาวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในพื้นที่มาแข่งขันโต้ตอบกัน และมีคำสั่งสอนที่สัมพันธ์กับหลักของศาสนาอิสลามอีกด้วย

เซเลคาน ปาทาน ฉายารอมฏอน ปาทาน (20 มกราคม 2558) ตำแหน่ง ที่ปรึกษาอาวุโสปาตานีฟอรัม ได้ให้สัมภาษณ์ว่า แนนอนดิเกร์ฮูลูเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมของเขา เขาจะพูดอะไรจะแสดงยังงั้น มันก็เรื่องวัฒนธรรมของเขา ที่ผมเป็นห่วง คือกลัวว่าคนข้างนอกจะเอาคอนเทนต์ของเขามาสอดแทรกในนี้ กลัวว่าจะมีดิเกร์ฮูลูรักกันไว้เถิด อันนี้มันเป็นสคริปต์ ของรัฐ ในใจส่วนตัวของผมต้องการให้วัฒนธรรมท้องถิ่นไม่ว่าที่ไหนก็ช่างเถอะ ให้มันเติบโต เดินหน้าของมันเอง ไม่ควรจะมีอะไรที่แปลกใหม่มาสอดแทรก เขามีสิทธิที่จะชงของเขาเอง ไม่ควรจะมีวาระทางการเมืองเข้าไปแทรกแซง

หามะ เปาะสา (13 พฤศจิกายน 2557) ตำแหน่ง ช่างทำพื้น ได้ให้สัมภาษณ์ว่า เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูจะมีความสัมพันธ์กับคนในพื้นที่ เป็นศิลปวัฒนธรรมและการละเล่นอย่างหนึ่งของคนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของเรา

นิอับดุลเลาะ ฮูวี (21 ตุลาคม 2557) ตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ถ้าเป็นคนในสามจังหวัดพอพูดถึงดิเกร์ฮูลูก็จะรู้จักทันที ดิเกร์ฮูลูมีความสัมพันธ์กับสังคมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ไม่ว่าจะเป็นด้านการแต่งกายและการขับร้อง ศิลปินแต่ละท่านที่ขับร้องดิเกร์ฮูลูจะแต่งกายบ่งบอกถึงความเป็นศิลปินมลายู ชุดที่ศิลปินสวมใส่ในการขับร้องจะคล้ายกับผ้าบาติก มีลายดอกไม้ปักบนเสื้อ ภาษาและทำนองที่ใช้ในการขับร้องจะเป็นภาษามลายูและทำนองมลายูดั้งเดิม และหากพูดถึงดิเกร์ฮูลูแล้วคนที่มิเชื่อสาบมลายูในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้จะเห็นภาพทันทีว่า เป็นการละเล่นของคนมลายูในปัตตานี ยะลา และนราธิวาส ซึ่งในอดีตมักจะเล่นตามงานแต่งงานและงานมาโซะยาวิ มีการขับกลอนโต้ตอบโดยการไหวพริบของตุแกกาโระ และจะกล่าวถึงสภาพต่าง ๆ ของสังคมที่เป็นวิถีชีวิตในสมัยนั้น

ด้านภาษาและการแต่งกายของคนในสามจังหวัดฯ ปิยนุช ศรีสุข (12 มกราคม 2558) ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดยะลา ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ดิเกร์ฮูลูนี้มีความสัมพันธ์กับพี่น้องชาวสามจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นด้านการแต่งกายก็ดี เขาจะแต่งกายเหมือนคนมลายู แล้วก็คำร้องและภาษาส่วนมากก็จะเป็นภาษายาวี (ภาษามลายู) นอกจากว่า

ต้องการจะแปลให้คนศาสนาอื่นได้รับฟัง จึงใช้ภาษาไทยบ้าง ก็ถือว่าดิเกร์ฮูลูนี้เป็นส่วนหนึ่งและมีความสัมพันธ์กับคนสามจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นอย่างมากคะ

อุกฤษฏ์ อุดมชนก (23 มีนาคม 2558) ตำแหน่ง วิทยากรศาสนา ได้ให้สัมภาษณ์ว่า น่าจะสัมพันธ์กับเอกลักษณ์ด้านการแต่งกาย ผู้เล่นดิเกร์ฮูลูจะแต่งกายในลักษณะของคนมลายูในสามจังหวัด

ด้านเครื่องดนตรี นงเยาว์ แซ่ว่อง (10 ตุลาคม 2557) ตำแหน่งครู ได้ให้สัมภาษณ์ว่า การแสดงดิเกร์ฮูลูมีความสัมพันธ์กันมากกับสังคมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพราะเขาใช้อุปกรณ์ดนตรีพื้นบ้านแบบดั้งเดิมมาประกอบการแสดง ซึ่งสามารถดึงดูดใจคนดู ทั้งเด็ก ผู้ใหญ่ และผู้เฒ่าคนแก่ได้มากมาย ทุกคนสามารถที่จะดูได้เพราะสามารถมีอารมณ์ร่วมในทำนองดนตรีพื้นบ้านนี้ทุกคน

ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นที่นำมาแต่งผูกเป็นเรื่องสอดแทรกเข้าไปในเนื้อหาเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลู วชิรินทร์ ดำรงกุล (14 มกราคม 2558) ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดปัตตานี ได้ให้สัมภาษณ์ว่า เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูมีความสัมพันธ์กับความเป็นอยู่ของคนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้อยู่แล้วเพราะเป็นภูมิปัญญาที่นำเอาวิถีชีวิตที่เกิดขึ้นจริงในหมู่บ้าน ในตำบล ภูมิปัญญาที่เขาเห็น นำมาแต่งเป็นเนื้อร้อง แต่งเป็นเพลงดิเกร์ฮูลู เช่นผู้ร้องในงานของดีเมืองยะลาจะคว้ามักิจกรรมอะไรบ้างเขาก็เอามาแต่งเป็นเพลง หรือในงานของดีเมืองปัตตานีมีอะไรบ้าง และของดีเมืองนราธิวาสว่ามีอะไรบ้าง ก็เอามาผูกมาแต่ง ผูกโยง ร้อยเรียงให้เป็นเพลงขึ้นมาเพื่อรณรงค์พื้นที่หรือสิ่งสำคัญของจังหวัดเหล่านี้

7. ความสัมพันธ์ของเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูในด้านบทบาทหน้าที่

- 7.1. การแจ้งข้อมูลข่าวสารของรัฐให้กับประชาชนและการประสานงานระหว่างหน่วยงานรัฐและชุมชน
- 7.2. การส่งเสริมเยาวชนใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์และหันมาเล่นดิเกร์ฮูลูเพื่อความสนุกสนาน
- 7.3. การสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์อันดีระหว่างชุมชนกับหน่วยงานของรัฐ
- 7.4. การเป็นกระบอกเสียงแจ้งข่าวสารของภาครัฐและเอกชนให้กับชุมชน
- 7.5. การสร้างความเข้าใจระหว่างชุมชนกับชุมชนให้มีความเป็นอยู่ที่ดี
- 7.6. การส่งเสริมกิจกรรมต่างๆ ของหน่วยงานราชการและของชุมชน
- 7.7. การเป็นสื่อสะท้อนวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในพื้นที่
- 7.8. การรณรงค์ให้เยาวชนเลิกและห่างไกลยาเสพติด
- 7.9. การสร้างความบันเทิงให้แก่สมาชิกในหมู่บ้าน
- 7.10. การสร้างความเข้าใจระหว่างเด็กและผู้ใหญ่
- 7.11. การปลูกฝังให้เยาวชนตั้งใจศึกษาเล่าเรียน
- 7.12. การส่งเสริมความสามัคคีในชุมชน

7.13. การสร้างรายได้ให้กับตัวเอง

จากการสัมภาษณ์ กาเดร์ ละเลาะ (26 กรกฎาคม 2557) ฉายา เปาะเตร์ กาเยาะมาตี ตำแหน่ง ตูแอกาโรและหัวหน้าคณะดิเกร์ฮูลูกาเยาะมาตี ได้กล่าวถึงมีความสัมพันธ์ในการส่งเสริมกิจกรรมของหน่วยงานราชการ และกิจกรรมของชุมชน ดังที่ให้สัมภาษณ์ว่า เมื่อก่อน ถ้าจัดงานมัสยิด ก็จะต้องมีดิเกร์ งานตาดีกา ก็มีดิเกร์ โต๊ะครูก็ดิเกร์ ส่วนสถานที่ราชการ งานจังหวัด งานอำเภอ งานกาชาด งานวัฒนธรรมมาเลเซีย หรือต่อหน้าพระมหากษัตริย์ก็เคยแสดงมาแล้ว ถ้างานเกี่ยวกับพระมหากษัตริย์ ก็ต้องใช้คำราชาศัพท์ เขาจะให้คำมา เราไม่ต้องไปคิดเอง แค่เราต้องกลับไปท่องจำแค่นั้นเอง แต่ต้องเปลี่ยนเป็นปาดงภาษาไทย และเวลาปาดงต้องดูสถานที่ที่เราไปแสดงด้วย ถ้าเป็นงานมัสยิดก็ต้องกล่าวเกี่ยวกับการศึกษาเรียนรู้ เรื่องศาสนา เนื้อหาอยู่ที่การปาดง (ขับกลอน) ที่แบดร์เคยปาดงก็มีอยู่ เช่น

“มูตอมูดีดีปูกูปลาแร” (ความหมาย คนหนุ่มสาวนั้นเปรียบเสมือนกำลังหลัก)

คือคำที่ใช้ต้องสัมผัสกัน ยาวประมาณ หกถึงเจ็ดนาทีก่อน เวลาดิเกร์ต้องขึ้นต้นด้วยปาดงก่อน ส่วนเวลาในการแสดงว่าแสดงตอนไหนบ้างนั้นก็แล้วแต่ กลางวันก็ได้ กลางคืนก็ได้ นานแค่ไหนก็ได้ อยู่ที่เจ้าภาพ หรือจะเชิญไปแสดงที่มหาวิทยาลัยก็ได้ ให้กำหนดเวลามา ครึ่งชั่วโมง หรือหนึ่งชั่วโมงได้ทั้งนั้น หรือจะให้เราร้อง ปาดงดาแลนือฮือรินารอ (ความหมาย ขับกลอนเกี่ยวกับจังหวัดนราธิวาส) เราก็ร้องได้ เพราะเราเป็นคนปาดงเหมือนกัน

ด้านการแจ้งข้อมูลข่าวสาร มะดารี สาและ (19 มีนาคม 2558) ฉายา เปาะเตะ กูแบอ์แก ตำแหน่ง นักร้องและตูแอกาโร ได้ให้สัมภาษณ์ว่า เราจะแก้ปัญหาไม่ได้แต่เราสามารถทำหน้าที่เป็นส่วนหนึ่งหรือผู้ที่ส่งข่าวสารให้ชาวบ้านรับรู้ได้ อย่างเช่น มีโครงการพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงลงมา ดิเกร์ฮูลูก็สามารถแจ้งข้อมูลเรื่องราวเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงให้ประชาชนทราบ ตลอดจนเรื่องราวความเป็นอยู่ของคนในหมู่บ้าน และได้เสริมอีกว่า ดิเกร์ฮูลูจึงเป็นเหมือนตัวเชื่อมระหว่างหน่วยงานราชการและประชาชนทั่วไปเพื่อจะแจ้งข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ให้กับพี่น้องประชาชนทราบ เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูทำหน้าที่เป็นตัวกลางให้แก่หน่วยงานราชการที่จะเข้าไปพบปะพี่น้องประชาชน จะทำหน้าที่กระจายข่าวให้ประชาชนทราบหรือจะเชิญให้ประชาชนออกมา ถ้าจะให้หน่วยงานของรัฐเข้าไปในหมู่บ้านแล้วเชิญให้คนในหมู่บ้านออกมาเพื่อที่จะบอกข้อมูลข่าวสารอะไรให้ประชาชนทราบ นั้นคิดว่าประมาณสักห้าสิบเปอร์เซ็นต์ได้ไหมคนที่ออกมาฟัง ฉะนั้นข้อมูลข่าวสารที่จะแจ้งให้ประชาชนทราบนั้น ทางหน่วยงานเขาจะเอาศิลปินดิเกร์ฮูลูนี้แหละเป็นตัวกลางมาแจ้งข่าวสารให้ประชาชนทราบ เชิญประธานมาเปิดพิธีแล้วเอาดิเกร์ฮูลูมาแสดง ชาวบ้านที่ว่าจะออกมาประมาณห้าสิบเปอร์เซ็นต์นั้นบางทีก็อาจถึงแปดสิบเปอร์เซ็นต์ก็เป็นได้ออกมาฟังและมาดูการแสดงดิเกร์ฮูลู ทุกครั้งที่หน่วยงานของรัฐจะแจ้งข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนเขาก็จะใช้ดิเกร์ฮูลูเป็นตัวเชื่อม ฉะนั้นคิดว่าดิเกร์

ฮูลูมีประโยชน์ช่วยเป็นตัวกลางให้หน่วยงานราชการสามารถพบปะประชาชน เปาะเตะโนนามซิลปิน เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูรู้สึกดีใจที่ได้ทำหน้าที่นำข้อมูลข่าวสารไปบอกให้ชาวบ้านได้รับรู้

ด้านส่งเสริมเยาวชนให้ห่างไกลยาเสพติด ดังที่ ยะพา สูดิง (26 มิถุนายน 2557) ฉายา จูปา ลาแยปูเตะ ตำแหน่ง ตูแกกาโรและช่างผลิตอุปกรณ์ดนตรีดิเกร์ฮูลู ได้ให้สัมภาษณ์ว่า การแสดงดิเกร์ฮูลูนี้ บางทีก็สามารถทำให้บางพื้นที่สงบสุขได้ แต่ในบางพื้นที่ก็ไม่ได้คิดตามที่เราร้องก็มี เช่น เยาวชนที่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด บางครั้งก็ยากที่จะให้พวกเขาคิดและปรับตัวใหม่ เลยทำให้หมู่บ้านเกิดความไม่สงบสุข อยู่กันลำบาก เยาวชนกลุ่มนี้ไม่ค่อยจะสนใจดิเกร์ฮูลูสักเท่าไร แต่ถ้าเยาวชนที่เล่นดิเกร์ฮูลูแล้วพวกเขาก็จะไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด อย่างในคณะของเราที่มีเยาวชนอยู่ประมาณสิบห้าสิบหกคนนี้ ไม่มีใครติดยาเสพติดสักคน เพราะถ้าใครที่ติดยาเสพติดก็จะอยู่ในคณะไม่ได้ ไม่สามารถอยู่ร่วมกันกับเพื่อนๆ ได้ จะมีกลุ่มที่ไม่ได้มาเล่นดิเกร์ฮูลูนี้แหละที่บางคนไปติดยาเสพติด ทำให้ในหมู่บ้านมีการลักเล็กขโมยน้อย ปัญหาก็มาจากเยาวชนที่ติดยาเสพติด ส่วนใหญ่ก็เป็นลูกคนมีอันจะกินกันทั้งนั้น แต่ลูกๆ ของเขาต้องมาติดยาเสพติด สำหรับเยาวชนที่เล่นดิเกร์ฮูลูส่วนใหญ่แล้วจะทำมาหากินทั่วไปกันตามปกติ เช่น รับจ้างทั่วไป ปะจูเองก็จะรับเยาวชนที่ตั้งใจจะเล่นจริงๆ ถ้าใครติดยา ปะจูก็ไม่รับให้เข้ามาเล่น ถ้าประจูรับพ่อแม่เขาก็จะมาต่อว่าปะจูว่าขึ้นาลูกเขาในทางที่ไม่ดี ฉะนั้นอยากให้ทุกคนคิดเรื่องนี้

สะมะแอ มะลีละ (21 มิถุนายน 2557) ฉายาแบเซ็ง จือมีอรา ตำแหน่ง นักร้องและหัวหน้าคณะดิเกร์ฮูลูเตาทอง ที่ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ดิเกร์ฮูลูจะสัมพันธ์กับสถานะความเป็นอยู่คนสามจังหวัดเรา และได้ช่วยคนในสามจังหวัดของเราในด้านต่างๆ ถ้าเป็นเรื่องยาเสพติด ได้ทำให้เด็กวัยรุ่นเลิกยาแล้วหันมาเล่นดิเกร์ฮูลู เพราะว่า ถ้าจะเล่นดิเกร์ฮูลูจะไปเล่นยาไม่ได้ แบเซ็งไม่เอา ถ้าจะเล่นดิเกร์ก็ต้องเลิกยาก่อน เพราะว่าคนที่ติดยานี้ มักจะเมา ใช้ให้ร้องเพลง เดี่ยวจะร้องไม่ได้ หรือไม่ก็จะไปโน้นไปนี่ เล่นดิเกร์ฮูลูจะทำแบบนี้ไม่ได้ ฉะนั้นเด็กส่วนใหญ่จะยอมเลิกยาเพื่อที่จะมาเล่นดิเกร์ เพราะว่าการเล่นและแสดงดิเกร์นี้สนุกนะ ทุกครั้งที่ไปร้องดิเกร์ก็จะได้ตั้งคัลกลับมาประมาณครึ่งละหนึ่งร้อยยี่สิบบาท นอกจากนี้ ดิเกร์ฮูลูนี้ทำให้บ้านเราอยู่อย่างมีความสุขและอยู่แบบง่ายๆ ด้วย ดิเกร์ทำให้บ้านเราอยู่อย่างสงบเพราะอะไรรู้ไหม เพราะว่าดิเกร์นี้เป็นการละเล่นที่ทำให้คนมารวมมือกันเป็นน้ำหนึ่งอันเดียวกัน ในดิเกร์ไม่มีแนวคิดที่จะยุแย่งชุมชนให้ทะเลาะกัน แม้บางคนไม่เห็นด้วยกับการเล่นดิเกร์ก็ตาม แต่พวกผมก็พยายามที่จะดึงพวกเขาให้มารวมเป็นหนึ่งเดียวกัน ร่วมมือกัน และสามัคคีกัน

ดอโรแมะ หะยีหะซา (20 พฤศจิกายน 2557) ตำแหน่ง คณะกรรมการอิสลามจังหวัดปัตตานี ที่ได้กล่าวถึงว่า เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูเป็นวัฒนธรรมที่ได้รับการยกย่องและเป็นที่ยอมรับของสังคม ดังที่ได้ให้สัมภาษณ์ว่า เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูที่ร้องโดยโต๊ะจอรอนั้นบางครั้งอาจขัดต่อสภาพของสังคมหรือหลักการของสังคมปัจจุบันในพื้นที่สามจังหวัดนี้ก็มี แล้วก็บางครั้งเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูอาจสามารถชี้แนะสังคมบ้านเราก็ได้ เช่นเกี่ยวกับการเมืองและการปกครองของภาครัฐ แต่ที่ให้ประโยชน์โดยตรง

กับเรานั้น คือสามารถชี้นำสังคม ส่งสอนการเป็นอยู่ของสังคมบ้านเรา เช่น สังคมที่มีเด็กหรือลูกหลานที่ติดยาเสพติด พวกัญชาอะไรเหล่านี้ เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลู สามารถช่วยตักเตือนและชี้นำเยาวชนเหล่านี้ให้ห่างไกลจากสิ่งเสพติด และอบรมสั่งสอนผ่านเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลู เพราะมีคนหรือเยาวชนบางกลุ่มที่ฟังเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูแล้วเอาไปคิดไปปฏิบัติ แต่บางกลุ่มไม่ฟังก็มี เพราะไม่ใช่ทุกคนชอบฟังดิเกร์ฮูลู ก็เป็นเรื่องธรรมชาติของมนุษย์ว่าใครจะชอบอะไรและใครไม่ชอบอะไร บางคนชอบอย่างและอีกคนชอบอีกอย่างก็มี ที่กล่าวมานี้ก็เป็นส่วนหนึ่งที่เราคาดหวัง ในส่วนตัวผมมักจะเรียกว่า ดิเกร์ฮูลู บารัต เพราะเราอยู่ฝั่งนี้ (ประเทศไทย) ผมสนับสนุนให้เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูอยู่คู่สามจังหวัดบ้านเราต่อไปในอนาคต เพราะอาจทำให้เกิดบางสิ่งบางอย่างที่ดีได้ หรืออาจเป็นวัฒนธรรมเดียวของเราที่ได้รับการยกย่อง และยอมรับอยู่ในขณะนี้ นี่คือนี่ที่ผมจะสนับสนุนให้ต่อไป

ด้านการดำเนินชีวิตและกิจกรรมในยามว่าง อับดุลการิม สาอะ (14 สิงหาคม 2557) ตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลปะลูลู ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ดิเกร์ฮูลูเป็นวัฒนธรรมของเรา และจะสัมพันธ์ในด้านความเป็นอยู่และการดำเนินชีวิต ส่วนใหญ่ดิเกร์ฮูลูจะเล่นในยามว่าง เช่น ในเวลาตอนเย็นหลังจากการละหมาด พวกเขาจะเล่นดิเกร์ฮูลูด้วยการร้องและตีจังหวะดนตรีให้เข้ากัน เพื่อความไพเราะตามจังหวะดนตรีให้ผู้ฟังได้ฟังและได้ความรู้ไปด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตในยุคปัจจุบัน

8. ด้านนโยบายของรัฐบาล

- 8.1. การฝึกอาชีพให้แก่เยาวชน
- 8.2. การสร้างคน สร้างชาติ
- 8.3. ค่านิยม 12 ประการ
- 8.4. ความสามัคคี

จากการสัมภาษณ์ ประสิทธิ์ ชมพิบูลย์ (09 มกราคม 2558) ตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักงานการศึกษาเอกชนอำเภอมายอ ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ของเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูกับนโยบายของรัฐบาลว่า สามารถเชื่อมโยงนโยบายของรัฐบาลให้ประชาชนนำไปปฏิบัติ และสถานศึกษาได้บูรณาการเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูกับการจัดการเรียนรู้ให้เด็กมีความเข้าใจในวัฒนธรรมและการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข ดังที่ให้สัมภาษณ์ว่า จริง ๆ แล้วในส่วนของดิเกร์ฮูลูเท่าที่ผมเคยสัมผัสมาจะสัมพันธ์กันในหลายด้าน ดิเกร์ฮูลูของโรงเรียน จะเอาค่านิยม 12 ประการ ของ คสช. แต่งเป็นเนื้อร้อง เพราะฉะนั้น ดิเกร์ฮูลูสามารถที่จะทำให้สังคมมีความสมัครสมานสามัคคี สามารถจรรโลงจิตใจของคนที่อยู่ในสังคมให้มีความสามัคคีขึ้น เอาสาระมาสอดแทรกในเพลงดิเกร์ฮูลูได้ นักร้องหรือผู้ร้องดิเกร์ฮูลูจะทำหน้าที่สอดแทรกสาระให้สัมพันธ์ตามลักษณะที่สังคมดำเนินอยู่ในยุคสมัยนั้น ๆ และสถานศึกษาสามารถที่จะกำกับให้การเล่นดิเกร์ฮูลูเกิดสังคมสันติสุขได้ โดยมีครูที่โรงเรียนช่วยสอนกำกับดูแลให้เด็ก ๆ ได้ฝึกเป็นอาชีพ หรืออบรมสั่งสอนเด็ก ๆ ผ่านการเล่นดิเกร์ฮูลูได้

หะมะ แบลือแบ (07 มิถุนายน 2557) ฉายา มะ ยะหา ตำแหน่ง นักร้อง ตูแกลกาโระ และ หัวหน้าคณะดิเกร์ฮูลูมะ ยะหา ที่ได้สัมภาษณ์ว่า เมื่อนักการเมืองท้องถิ่นมาเชิญให้แบลือแบไปเล่นดิเกร์ฮูลู แบลือแบจะร้องให้ผู้ชมหรือชาวบ้านได้รู้ว่าทางหน่วยงานได้ทำอะไรไปบ้าง มีกิจกรรมอะไรบ้าง ให้ชาวบ้านเข้าใจ ถ้าหากโรงเรียนเชิญแบลือแบไปเล่นในกิจกรรมของโรงเรียน แบลือแบก็จะประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับค่านิยม 12 ประการให้นักเรียนเข้าใจ แบลือแบมีโอกาสได้ช่วยเหลือสังคม พอจะมีพรสวรรค์สามารถช่วยเหลือลูก ๆ หลาน ๆ สอนให้เด็กนักเรียนตั้งใจเรียน เด็กที่มาเล่นดิเกร์ฮูลูกับแบลือแบ แบลือแบจะบอกว่าเล่นได้แต่ก็ต้องเรียนด้วย ไม่ใช่เล่นดิเกร์ฮูลูแล้วหนีเรียน

อุสมาน มะยาโกะ (12 กุมภาพันธ์ 2558) ฉายา เปาะวอ ตำแหน่ง หัวหน้าคณะดิเกร์ฮูลูน้องใหม่บาลอ ได้ให้สัมภาษณ์ว่า เนื้อเพลงที่เราแต่งขึ้นมาจะใช้จินตนาการในการแต่งเพลงของเราเองล้วน ๆ เลยนะ เราจะเอาเนื้อหาของเพลงมาเรียบเรียง ลงคีย์ ลงสัมผัส ลงทำนองจนได้เป็นเพลงขึ้นมา เพลงที่เราใช้ร้องในแต่ละงานจะไม่เหมือนกัน ถ้าเป็นงานแต่งงานในหมู่บ้านหรืองานของชาวบ้านทั่วไป ก็จะเป็นเพลงอีกแบบหนึ่ง หรือถ้าไปแสดงในงานของหน่วยงานทางราชการเนื้อหาของเพลงก็จะต่างไปอีกแนวหนึ่ง เช่น จะมีเนื้อหาเกี่ยวกับการสร้างคน สร้างชาติ หรือรักษาวินัยธรรมอะไรทำนองนี้ และการแสดงในแต่ละงานก็จะแตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับหัวหน้าคณะด้วยว่าจะเลือกเพลงอะไรให้เหมาะสมกับงานของเขายังไง เช่น ถ้าไปแสดงแถวบ้าน ๆ ก็ร้องเพลงแนวความรัก แต่พอไปแสดงในงานตามหน่วยงานของรัฐจะร้องเพลงแบบเดิม ๆ ไม่ได้แล้วนะ อันนี้ต้องดูความเหมาะสมด้วย นี่คือการสัมผัสของเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูต่อองค์กรหรือชุมชนที่เราอยู่

ดั่งที่ การียา เลาะยะผา (25 มิถุนายน 2557) ตำแหน่ง อดีตประธานเครือข่ายส่งเสริมสิทธิและเข้าถึงความยุติธรรม (HAP) ได้ให้สัมภาษณ์ว่า จะสัมผัสกับความเป็นอยู่หรือไม่นั้น ขึ้นอยู่กับเนื้อร้องว่าสื่อเนื้อหาในด้านใด จะมีดิเกร์ฮูลูรัฐที่เน้นไปในทางความสมานฉันท์ เช่น ดิเกร์ฮูลูคณะใต้สันติสุข ฉะนั้น ผมคิดว่า ดิเกร์ฮูลูขึ้นอยู่กับเนื้อร้องว่าต้องการสื่อเนื้อหาในด้านใด ผู้เล่นต้องการเน้นเนื้อหาไปทางไหนให้แก่ผู้ฟัง

9. ความไม่สัมพันธ์ในเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลู

9.1. เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูไม่ทั้งหมดสัมพันธ์กับชีวิตของคนในพื้นที่

9.2. การไม่สัมพันธ์กับกลุ่มคนที่ไม่เห็นด้วยกับการแสดงดิเกร์ฮูลู

จากการสัมภาษณ์ อุตตะเลาะ (28 มิถุนายน 2557) ตำแหน่ง ครูสอนศาสนา ได้ให้สัมภาษณ์ว่า มีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของคนในพื้นที่อยู่บ้าง เพราะมีเนื้อหาเป็นการสั่งสอนให้คนฟังนำไปคิด แต่ก็ขึ้นอยู่กับผู้เล่นว่าต้องการสื่อให้เห็นในด้านใด บางที่ไม่สัมพันธ์กับความเป็นอยู่ของคนในสามจังหวัดก็มี

อภิชาติ กาแมแล (8 มกราคม 2558) ตำแหน่ง ครูดนตรีและนาฏศิลป์ ได้ให้สัมภาษณ์ว่า จริง ๆ แล้วมีน้อยเพลงที่จะเกี่ยวข้องกับชีวิตจริง ส่วนใหญ่เหมือนเพลงทั่ว ๆ ไป คือ เน้นเรื่องรัก ๆ เท่านั้นเอง ไม่ใช่เพลงเพื่อชีวิต

ในด้านที่ไม่สัมพันธ์กันนั้น มูฮัมหมัดนาเซอร์ สุธง (29 ตุลาคม 2557) ตำแหน่ง ประธานกลุ่มสตรีปัตตานี ได้กล่าวถึงความไม่สัมพันธ์กับกลุ่มที่ไม่เห็นด้วยกับการละเล่นพื้นบ้านดิเกร์ฮูลู ดังที่ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ถ้าจะคิดว่าดิเกร์ฮูลูสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของประชาชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้หรือไม่นั้น ผมว่ามันไม่สัมพันธ์ทั้งหมดนัก ผมคิดแล้ว เราสามารถแบ่งออกมาเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มที่เห็นด้วยกับกลุ่มที่ไม่เห็นด้วย กลุ่มที่เห็นด้วยอาจจะว่าสัมพันธ์ ที่ว่าสัมพันธ์ อาจเป็นข้อดี ก็คือ ในภาวะที่วัฒนธรรมกำลังจะสูญหาย เราสามารถที่จะเปลี่ยนวิกฤตให้เป็นโอกาสได้ ด้วยการฟื้นฟูวัฒนธรรมของเรา มาฟังเพลงพื้นบ้านกันใหม่ในช่วงนี้ และส่วนที่ไม่เห็นด้วย ก็อาจว่าไม่สัมพันธ์ เพราะ สำหรับคนที่ไม่ชอบดิเกร์ฮูลู อาจจะคิดว่าสิ่งนี้เป็นสิ่งที่ไม่ดีสำหรับลูกหลานเขา ไม่รู้ว่าจะได้ประโยชน์ตรงไหน ยิ่งในปัจจุบัน คนเรามากจะเอาดิเกร์ฮูลูของสมัยก่อนมาเล่น แต่เล่นไม่ถูกวิธี ไม่เหมาะสม และไม่ถูกกาลเทศะ ฉะนั้นการที่เราจะปลูกฝังเยาวชนว่านี่คือวิถีชีวิตหรือความเป็นอยู่ของสังคมเรานั้น มันคงไม่ใช่แน่ เพราะมันเป็นแค่การละเล่นพื้นบ้านเท่านั้นเอง ในสถานการณ์ปัจจุบันนั้น การที่เราจะได้ประโยชน์จากเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูมาน้อยเพียงเท่านั้น ผมก็ไม่ทราบ

ผลกระทบของเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูในการเสริมสร้างสันติสุขในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

การแสดงดิเกร์ฮูลูแบบดั้งเดิมส่งผลในด้านดี เพราะเป็นการสร้างศิลปะการแสดงของชนมลายู และเป็นเสน่ห์ทางวัฒนธรรมหรือเป็นวัฒนธรรมการละเล่นของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ และช่วยอนุรักษ์วัฒนธรรมเพื่อไม่ให้เกิดการละเล่นพื้นบ้านของชาวมลายูสูญหายไป เนื้อหาในเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูจะสอดแทรกสาระที่เป็นประโยชน์ ส่งเสริมในด้านคุณธรรมและจริยธรรม ห้ามปรามและตักเตือน การกระทำความชั่วและส่งเสริมการกระทำความดี และเชิญชวนเยาวชนหันมาทำความดี ทำประโยชน์ให้ชุมชนในการสร้างสังคมสันติสุข เป็นตัวกลางในการกระชับสัมพันธ์ไมตรีของคนในชุมชน สร้างคนให้มีความเข้าใจและสามัคคีต่อกัน ช่วยอบรมตักเตือนเรื่องภายในครอบครัว ให้ชาวบ้านในชุมชนมีความรัก ความสามัคคีและอยู่กันในหมู่บ้านด้วยการถ้อยทีถ้อยอาศัย สร้างความเข้าใจให้เกิดขึ้นในสังคมพหุวัฒนธรรม สร้างความสัมพันธ์และความเข้าใจอันดีระหว่างประชาชนตลอดจนสังคมพหุวัฒนธรรมของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ นอกจากนี้ยังสร้างความสามัคคีให้เกิดในหมู่คณะ ส่งเสริมเยาวชนให้รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ รวมทั้งปลูกจิตสำนึกให้รักกันและเอื้อเฟื้อต่อกัน ทำให้เยาวชนสามารถเกาะกลุ่มและคนในหมู่บ้านมีความสามัคคีกัน นอกจากนี้ที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูได้สร้างความสุขสนุกสนานให้กับชุมชนหรือผู้ชม สร้างสรรค์และสานความแตกแยกให้กับชุมชนและสร้าง

ความร่วมมือให้เกิดขึ้นในชุมชน สร้างความสบายใจและความสุขให้กับชาวบ้านในสถานการณ์ปัจจุบัน และยังช่วยผ่อนคลายความเครียดของผู้ชมได้อีกด้วย อีกทั้งได้ทำหน้าที่เป็นสื่อประชาสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานราชการและประชาชน ตลอดจนมีบทบาทในการประชาสัมพันธ์และรณรงค์ให้กับหน่วยงานของรัฐ และที่สำคัญมีการนำคำสอนในดิเกร์ฮุคไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน

ส่วนในด้านลบนั้น ส่วนใหญ่ดิเกร์ฮุคมีผลกระทบต่อศาสนาอิสลาม ซึ่งจะกระทบในหลักการของศาสนา เพราะมีปัจจัยหลายด้านในการแสดงดิเกร์ฮุคที่ผิดกับหลักศาสนา การนำเสนอดิเกร์ฮุคบางอย่างได้ไปกระทบกับวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของชาวมุสลิม เช่น การแสดงที่ขัดต่อหลักศาสนา การที่ผู้หญิงผู้ชายออกมาเต้นด้วยกัน การมีเนื้อร้องที่ลามกหยาบโลน นอกจากนี้อาจจะกระทบในด้านเวลาของการปฏิบัติศาสนกิจและการแสดงที่ใกล้สถานที่ปฏิบัติศาสนกิจ ที่นับได้ว่าส่งผลกระทบต่อสังคมมุสลิมอยู่ไม่น้อย ทั้งนี้ การแสดงดิเกร์ฮุคบางครั้งได้กระทบในการใช้ภาษาที่ไม่ถูกต้องและการแต่งกายที่ไม่สุภาพ เนื้อเพลงอาจไปกระทบกับบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ความจริงแล้วตามหลักการของศาสนาอิสลามการเล่นดิเกร์ฮุค ถือว่าเป็นการทำมาช้ายิต¹⁵ เพราะได้ไปกระทบในมิติของศาสนา ตลอดจนกระทบต่อความศรัทธาของมุสลิมและมารยาทอิสลาม การแต่งกายของผู้หญิงบางครั้งได้ทำให้เสียภาพพจน์และภาพลักษณ์ของศาสนาอิสลามเป็นอย่างมาก ซึ่งตามหลักการแล้วผู้หญิงต้องแต่งตัวมิดชิดและไม่ควรออกไปแสดงต่อหน้าสาธารณชน แต่ในดิเกร์ฮุคจะมีนักร้องหญิงออกมาแสดง และบางคนแต่งกายผิดหลักศาสนาด้วยการแต่งกายที่ไม่ปกปิด นอกจากนี้ การที่ผู้หญิงอยู่ปะปนกัน เกิดความบันเทิงสนุกเฮฮาและเลวชอบเซตของศาสนาได้สร้างผลกระทบเช่นกัน เพราะฉะนั้นการปะปนระหว่างชายหญิงและการมีนักร้องหญิง เป็นมุมมองที่ขัดกับหลักศาสนา และสร้างความไม่เข้าใจกันระหว่างคนที่เคร่งครัดในศาสนาและสังคมทั่วไป

ส่วนในด้านเนื้อหา บางครั้งเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮุคมีเนื้อร้องที่เป็นสองแง่สองง่าม บางเพลงมีเนื้อหาไม่ดีและไม่เหมาะสม โดยเฉพาะ เพลงเบ็ดเตล็ด หรือ เพลงจี๊แจที่มีคำร้องเชิงชวนให้เกิดการทะเลาะวิวาท มีการร้องเสียดสีสังคมหรือตัวบุคคลและการสอดแทรกเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมนั้นมักจะนำวัฒนธรรมจากภายนอกและสุดท้ายนำไปสู่การปลอมแปลงเป็นดิเกร์ไมวสิคหรือดิเกร์ฮุคที่ผิดรูปแบบซึ่งมีผลกระทบต่อความเข้าใจของผู้นำศาสนาต่อวัฒนธรรมพื้นบ้านนี้

การแสดงเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮุคบางครั้งเป็นแบบอย่างที่ไม่เหมาะสมแก่เยาวชนและได้ทำให้พวกเขาเสียการงาน ซึ่งไม่ได้รับการสนับสนุนจากเยาวชนเท่าที่ควร และได้ทำให้ผู้ใหญ่เสื่อมศรัทธาในเนื้อหาเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮุค ด้วยเหตุเพราะการไม่รู้จักรับแบ่งเวลาและการนำเสนอเนื้อหาในทางเสื่อมเสีย

¹⁵ การกระทำที่ทำตัวให้ห่างจากอัลลอฮ์ ห่างจากบทบัญญัติอิสลาม กระทำให้สิ่งที่น่าบาป

ในอีกมุมมองหนึ่งนั้น เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูไม่ได้กระทบอะไรมาก ในภาพรวมคงไม่ได้ส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของคนในพื้นที่สักเท่าไร และไม่ได้มีผลกระทบต่อการใช้ชีวิตของหมู่บ้านที่เป็นสังคมพหุวัฒนธรรมมากนัก ซึ่งหากไปกระทบต่อสังคมอย่างจริงจังแล้ว เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูคงไม่สามารถดำเนินอยู่ได้ในสังคมอย่างที่เราเห็นอย่างแน่นอน

จากการศึกษาผลกระทบของเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูในการเสริมสร้างสันติสุขในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ นั้น จึงสามารถสรุปได้ว่า เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูมีผลกระทบทั้งในทางบวกและในทางลบดังต่อไปนี้

ผลกระทบในทางบวก

1. เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูส่งผลกระทบในทางบวกด้านคุณธรรมจริยธรรม

- 1.1. การห้ามปรามและตักเตือนการกระทำความชั่วและการส่งเสริมการทำความดี
- 1.2. การนำคำสอนในดิเกร์ฮูลูไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน
- 1.3. เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูสอดแทรกเนื้อหาสาระที่เป็นประโยชน์
- 1.4. การอบรมตักเตือนเรื่องภายในครอบครัว
- 1.5. การส่งเสริมด้านคุณธรรมและจริยธรรม
- 1.6. การเชิญชวนเยาวชนหันมาทำความดี

จากการสัมภาษณ์ ยูโซะ อุมาร์ (11 มีนาคม 2558) ฉายา โชะ บ่อทอง ตำแหน่ง หัวหน้าคณะดิเกร์ฮูลู โชะ บ่อทอง ได้กล่าวถึงการห้ามปรามการกระทำในสิ่งที่ไม่ดี ดังที่ได้ให้สัมภาษณ์ว่าเท่าที่ดูคงไม่เป็นไร น่าจะไม่มีผลกระทบ เพราะส่วนมากเพลงทุกเพลงจะไม่ค่อยมีการว่าร้ายคนอื่น ส่วนใหญ่จะเป็นเพลงที่เกี่ยวกับการต่อต้านการกระทำในสิ่งที่ไม่ดี อันนี้ขึ้นอยู่กับการขับร้องสดหรือผู้ขับกาโระ (ตุแกกาโระ) และการขอเพลงจากผู้ชมด้วย ถ้าเป็นกลอนสดสามารถร้องได้ทุกเนื้อหา ร้องเกี่ยวกับวิถีชีวิตของคนในชุมชน การร้องกลอนสดสามารถขับร้องได้ทันที สามารถสอดแทรกคติต่าง ๆ ลงในเนื้อหาที่ร้อง คนขับกาโระหรือกลอนสดต้องมีไหวพริบ การที่ดิเกร์ฮูลูจะดีหรือไม่ดีจะขึ้นอยู่กับผู้ขับกาโระ (ตุแกกาโระ) เป็นหลัก

รอปียะห์ ยะยา (10 ตุลาคม 2557) ตำแหน่งรองปลัด อบต. ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ในด้านการละเล่นและการดำรงชีวิต ดิเกร์ฮูลูไม่ได้ส่งผลกระทบอะไรต่อความเป็นอยู่ของคนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพราะดิเกร์ฮูลูส่งเสริมให้คนมีคุณธรรมจริยธรรม อีกทั้งยังเป็นศิลปะการแสดงและวัฒนธรรมที่ได้ดำเนินมาเป็นระยะเวลายาวนาน ซึ่งได้มีมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูนอกจากเป็นการตักเตือนไม่ให้กระทำความชั่วแล้ว ยังส่งเสริมให้ทำความดี รอเสะ ยาโต๊ะ (16 มีนาคม 2558) ตำแหน่งรองนายกเทศมนตรีตำบลบาลอ ได้ให้สัมภาษณ์ว่า การเล่นดิเกร์ฮูลูจะไม่ค่อยมีผลกระทบเท่าไร แต่เป็นสิ่งที่ดี เป็นการอนุรักษ์รักษาศิลปวัฒนธรรมที่

เก่าแก่สืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน ดิเกร์ฮูลูเป็นการสอน เป็นการตักเตือนตัวเราเองให้เราทำดีตลอดไป และเป็นการตักเตือนไม่ให้คนกระทำในทางที่ไม่ดี ดิเกร์ฮูลูจะสอดแทรกคำตักเตือนลงไปในเนื้อหาของเพลง หรือในการกาโระต่าง ๆ (การขับกลอนสด) ตูแกกาโระ (ผู้ขับกลอนสด) จะสอดแทรกคำสอนเกี่ยวกับการเป็นอยู่ในชีวิตประจำวัน การทำความดีและห้ามในสิ่งที่ไม่ดี จะแยกแยะว่าอันไหนเป็นสิ่งที่ถูกต้องและอันไหนเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง เช่นจะสอดแทรกเกี่ยวกับยาเสพติด เขาจะแต่งเพลงถึงโทษของการเสพยาเสพติด หรือเกี่ยวกับการพนัน ก็จะแต่งเพลงถึงโทษของการพนันซึ่งเป็นสิ่งที่ต้องห้ามในหลักศาสนาด้วย ทั้งหมดนี้จะมีสอนในเนื้อหาของเพลงดิเกร์ฮูลู

การอบรมตักเตือนเรื่องในครอบครัว สะมะแอ มะลีละ (21 มิถุนายน 2557) ฉายาแบเซ็ง จือมีอรา ตำแหน่ง นักร้องและหัวหน้าคณะดิเกร์ฮูลูเต่าทอง ได้ให้สัมภาษณ์ว่า แบเซ็งคิดว่าดิเกร์นี้ไม่ได้ทำให้คนอื่นเดือดร้อนหรือทำให้คนอื่นอยู่ไม่เป็นสุขด้วย เพราะโต๊ะแนแบ¹⁶ เขาสนับสนุน ส่วนโต๊ะอิหม่าม (ผู้นำศาสนาอิสลามประจำหมู่บ้าน) เขาบอกแบบนี้ เขาบอกว่า ถ้าอยากได้ของของผมอย่าได้ขอ ขโมยเลย ถ้าผมให้ผมบาป เพราะฉะนั้น ถ้าคุณอยากเล่นก็เล่นไป ถ้าคุณมาขออนุญาตผมเล่น ถ้าผมให้ผมก็ได้บาป ฉะนั้นถ้าคุณมาขอเล่น ผมไม่ให้แน่นอน หมายความว่า ถ้าจะเล่นก็เล่นไป อย่าไปบอกโต๊ะอิหม่าม และโต๊ะอิหม่ามเคยบอกว่า ถ้าไปตีมน้ำกระท่อม เล่นดิเกร์ดีกว่า บาปเพียงแค่เล่นเท่านั้นเอง วันไหนที่ไม่ดิเกร์ ก็ไม่ได้บาป การดูโทรทัศน์ในบ้านนั้นแม้จะได้บาปนิดเท่าเมล็ดข้าวโพด แต่ถ้าเราดูทั้งวันบาปนั้นก็คงจะใหญ่เท่ากระถาง ส่วนดิเกร์นั้นจะเล่นตอนสองทุ่มถึงเที่ยงคืนก็เล็กแล้ว คำพูดของโต๊ะอิหม่ามนั้นผมว่าดีมาก ผมอยากให้ไปตามเด็กทุกคนมาฟังตอนที่โต๊ะอิหม่ามพูดแบบนี้ ฉะนั้นการที่สะสมบาปอันเล็ก ๆ เป็นประจำ จะทำให้บาปเล็กนั้นสะสมมากขึ้น ๆ เรื่อย ๆ ใหญ่กว่าบาปที่เล่นดิเกร์อีก ตั้งแต่ผมมีตำแหน่งเป็นหัวหน้าคณะ ก็ยังไม่มีคนว่าไม่ดี เท้าที่ได้ยินมามีคนชมมากกว่า เพราะผมช่วยปรับและอบรมตัวลูก ๆ ของเขา และพวกผู้ใหญ่ก็บอกว่าผมช่วยปรับตัวสามีของพวกเขาเหมือนกัน ผมจะบอกกับพวกสามีเขาว่า เราต้องช่วยกันสั่งสอนลูก ๆ อย่าปล่อยให้ภรรยาดูแลอยู่คนเดียว ทุกคนต้องช่วยกันดูแล เรื่องครอบครัวอย่าปล่อยให้ผมสั่งสอนคนเดียว พวกคุณต้องช่วยกันสั่งสอนด้วย อีกอย่างหนึ่ง พวกภรรยาชอบมากเพราะสามีพวกเขาไม่ได้ออกไปเที่ยวที่อื่นแต่จะมาอยู่ที่นี่ ไม่ว่าคนที่มีการรยาแล้วหรือยังไม่มีก็จะมาอยู่ที่นี่กัน พอภรรยาเขามากก็เห็นว่าสามีของเขาอยู่ที่นี่

2. เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูส่งผลกระทบในทางบวกด้านวัฒนธรรม

- 2.1. การเป็นเส้นทางวัฒนธรรมหรือเป็นวัฒนธรรมการละเล่นของชนมลายูในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้
- 2.2. การอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูของชาวมลายูไม่ให้สูญหาย
- 2.3. การรังสรรค์ศิลปะการแสดงของชนมลายู

¹⁶ ผู้ใหญ่บ้าน

จากการสัมภาษณ์ ยะพา สูดิง (26 มิถุนายน 2557) ฉายา จูपालาแยปูเตะ ตำแหน่งผู้ขับกลอนสด (ตุแกลกาโระ) และช่างผลิตอุปกรณ์ดนตรีดิเกร์ฮูลู ได้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับการอนุรักษ์การเล่นดิเกร์ฮูลูไม่ให้สูญสูญหายไปจากท้องถิ่นว่า การเล่นดิเกร์ฮูลูในปัจจุบันจะไม่ค่อยมีคนมาดูแลหรือเล่นตามกฎเกณฑ์เดิมที่เราเล่นกัน ที่เล่นอยู่ในปัจจุบันก็จะเป็นการแสดงมากกว่า ถ้ารุ่นปู่จูงไม่มี ไม่ทราบว่าจะมีใครมาสานต่อไหม ตอนนี้หากอุปกรณ์เครื่องดนตรีชำรุดขึ้นมา ถ้าปะจู้ไม่ซ่อมไม่แต่งให้ก็ไม่มีใครมาซ่อมได้แล้ว ฉะนั้นถ้าอุปกรณ์ชำรุดเราผู้เล่นต้องรู้วิธีซ่อม และต้องรู้จักรักษาดูแลอุปกรณ์ เพราะถ้าไม่มีอุปกรณ์ เด็ก ๆ ก็หยุดเล่น นานเข้าก็จะสูญหายไปหมด ทั้งอุปกรณ์และคนเล่น

เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูเป็นวัฒนธรรมการเล่นหนึ่งของจังหวัดชายแดนภาคใต้ ดังที่ กะชะห์ (17 ตุลาคม 2557) ตำแหน่ง สมาชิก อบต. ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ถ้าพูดถึงข้อดีมันก็มีดีอยู่เหมือนกัน เพราะว่าดิเกร์ฮูลูมันเป็นการเล่นชนิดหนึ่งและเป็นวัฒนธรรมของคนสามจังหวัดบ้านเรา นั่นคือข้อดี ส่วนข้อเสียก็เมื่อกี้เิง การที่มีการปะปนระหว่างหญิงชาย ทำให้ภาพพจน์ออกมาในเชิงลบ เราคนอิสลามมันไม่ถูกต้อง ถ้าเราคิดในแง่เชิงบวก ดิเกร์ฮูลูถือเป็นวัฒนธรรมดั้งเดิม ที่มีมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ยังมีอยู่ ไม่ได้เลือนหายไป แต่ตอนนี้การเล่นแบบเดิมเริ่มจะเลือนหายไปบ้างที่ละเล็กละน้อย ที่มีอยู่และยังหาได้ได้อีกนั้นถือว่าเป็นส่วนน้อย พุดง่าย ๆ ปัจจุบันนี้หาดิเกร์ฮูลูแบบเดิมได้ยากแล้ว

เชเลคาน ปาทาน ฉายา รอมฎอน ปาทาน (20 มกราคม 2558) ตำแหน่ง ที่ปรึกษาอาวุโส ปาตานีฟอรัม ได้ให้สัมภาษณ์ว่า เห็นเขามาฟัง เขามีความสุขนะ ยิ้มแย้ม แจ่มใส ผมว่าในส่วน of เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูนั้นมันก็ดีของมันแล้วนะ แต่ในอีกมิติหนึ่งผมว่า คนมุสลิมที่อื่นคงมองว่าคนมลายูไม่ค่อยอยากจะแยกระหว่างวัฒนธรรมกับศาสนา เขาอาจจะถามมาว่ามันสอดคล้องกับศาสนาหรือเปล่า มันเป็นคำถามที่ผมเห็นด้วยและเป็นคำถามที่ผมจะไม่ถามเพราะว่ามันต้องแยกระหว่างศาสนากับวัฒนธรรม วัฒนธรรมของเขาคุณชอบหรือไม่ชอบ คุณก็ต้องให้เกียรติเขา คุณต้องเคารพเขา

การเล่นดิเกร์ฮูลูเป็นการสืบทอดทางวัฒนธรรมของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นเวลา ยาวนานและสร้างความเข้าใจให้เกิดขึ้นในสังคม รอปียะห์ ยะยา (10 ตุลาคม 2557) ตำแหน่ง รอง ปลัด อบต. ได้ให้สัมภาษณ์ว่า เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลู มีส่วนสำคัญทำให้เกิดสังคมสันติสุขในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ทั้งในอดีตและปัจจุบันดิเกร์ฮูลูได้ทำให้คนในสังคมเกิดความรัก ความสามัคคี และช่วยส่งเสริมให้เกิดความเข้าใจในสังคมได้ ทั้งนี้การเล่นดิเกร์ฮูลูยังเป็นศิลปะการแสดงและวัฒนธรรมพื้นบ้านที่ดำเนินมาตั้งแต่อดีต สืบทอดมาเป็นเวลายาวนานและสร้างความเข้าใจให้เกิดขึ้นในสังคม

อีกประการหนึ่ง ดิเกร์ฮูลูเป็นเสน่ห์ทางวัฒนธรรมอย่างหนึ่งและเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของ คนมลายูในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ยืนหยัดอยู่ได้ในสังคมจวบจนทุกวันนี้ การเล่นดิเกร์ฮูลูได้สร้างความสามัคคีปรองดองให้เกิดขึ้นในสังคมโดยผ่านทางวัฒนธรรม วาแอล คือราแมง (20 ตุลาคม 2557) ตำแหน่งอาจารย์โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ให้สัมภาษณ์ว่า เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูมีส่วนทำให้เกิดสันติสุขได้ เพราะเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูเป็นมรดกด้านวัฒนธรรมที่ทำให้คนเกิดความ

สามัคคีและให้คนในสังคมมีความเข้าใจซึ่งกันและกันผ่านวัฒนธรรม และได้เสริมอีกว่า ดิเกร์ฮูลูในอดีตไม่ได้เป็นการแสดงหรือการเล่นอย่างเดียว ในอดีตจะมี 2 ทีมโต้ตอบกัน ทำให้การเล่นดิเกร์ฮูลูเป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงความสามัคคีในหมู่คณะและความรักซึ่งและกัน และเป็นสื่อให้ชุมชนเกิดความเข้าใจในเรื่องราวต่าง ๆ ผ่านการแสดง ปัจจุบันส่วนตัวแล้ว ผมมองว่าเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูเป็นการแสดงการโห่ และการแข่งขันกัน ไม่คำนึงถึงคุณค่าและเป้าหมายที่ชัดเจน ส่วนในอนาคตนั้น ผมยังมองไม่ออกว่าเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูจะเป็นไปในแนวทางใด เพราะสังคมขณะนี้มีความคิดแตกแยกโดยไม่คำนึงถึงความสำคัญของวัฒนธรรม

ในหลายปัจจัยที่ศาสนาไม่อนุมัตินั้น มะรอมือลี เฮงมะนีลือ (11 ตุลาคม 2557) ตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ผมว่าคงจะมีผลกระทบด้านศาสนามากกว่า เพราะรู้สึกละอายใจที่มีบางสิ่งที่ไม่ดีกับหลักศาสนา แต่ถ้ามองในด้านวัฒนธรรม ก็คงเกิดผลดี เพราะวัฒนธรรมเก่า ๆ สามารถเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตให้กับสังคมปัจจุบันได้ครับ

3. เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูส่งผลกระทบในทางบวกด้านสันติสุข

- 3.1. การสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างประชาชนในสังคมพหุวัฒนธรรมของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้
- 3.2. การทำให้ชาวบ้านในชุมชนมีความรักความสามัคคีและอยู่กันเป็นชุมชนโดยถ้อยทีถ้อยอาศัย
- 3.3. การสร้างสรรค์และสานความแตกแยกของชุมชนและสร้างความร่วมมือให้เกิดขึ้นในชุมชน
- 3.4. การสร้างความเข้าใจให้เกิดขึ้นในสังคมพหุวัฒนธรรมของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้
- 3.5. การเป็นตัวกลางในการกระชับสัมพันธ์ไมตรีของคนในชุมชน
- 3.6. การทำประโยชน์ในชุมชนให้เกิดสันติสุข
- 3.7. การสร้างคนให้มีน้ำใจและสามัคคีต่อกัน
- 3.8. การสร้างความสามัคคีให้เกิดในหมู่คณะ

จากการสัมภาษณ์ กาเดร์ ละเลาะ (26 กรกฎาคม 2557) ฉายา เปาะเดร์ กาเยาะมาตี ตำแหน่ง ตุแกลาโระและหัวหน้าคณะดิเกร์ฮูลูกาเยาะมาตี เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูช่วยอบรมตักเตือนสร้างความสามัคคีให้เกิดขึ้นในหมู่บ้าน ดังที่ได้ให้สัมภาษณ์ว่า เมื่อแบเดร์ร้องดิเกร์แล้วแบเดร์ชอบเปรียบเทียบ เช่น “พระจันทร์ดวงเดียวก็สวยแล้ว แต่ถ้าจะสวยด้วยเดือนดวงเดียวคงไม่ได้ ต้องมีดวงดาวระยิบระยับด้วยถึงจะสวย ถ้าพึ่งเพียงแค่พระจันทร์ดวงเดียวคงสวยไม่มากนัก ” เป็นการเปรียบเทียบเหมือนกับหัวหน้าหมู่บ้านกับคนในหมู่บ้าน ถ้าหัวหน้าดีแต่ประชาชนไม่โอเค (ไม่ดีตาม) มันก็จะดีไม่ได้เหมือนกัน หรือ เช่น “เสื้อจะสวยก็เพราะมีลาย ถ้าไม่มีลายก็คงไม่สวยเท่าไรนัก ” หรือ

“ช่างก็เหมือนกัน ถ้าช่างไม่มีงาก็จะไม่สวย ช่างจะสวยก็เพราะมีงา” นี่แหละที่บอกว่า ความพิเศษที่ต้องมีตุ๊กกาโระ แต่ปัจจุบันนี้ตุ๊กกาโระไม่ค่อยมี เพราะมันยาก เด็กๆ ไม่ค่อยร้องกาโระกัน อาจจะไม่ค่อยเป็นแล้ว สำหรับในพื้นที่ที่เราดิเกร์ เราก็จะดิเกร์เพื่อไม่ให้มีการทะเลาะเบาะแว้งกัน ไม่อิจฉาต่อกัน ไม่แค้นอาฆาตต่อกัน เราประชาชนด้วยกัน จะเป็นข้าราชการหรือจะเป็นประชาชนทั่วไป ก็อยากจะให้อยู่แบบสามัคคีกัน ทุกคนต้องมีความสามัคคีกัน ถึงแบดรีไม่ได้เรียนสูง แต่แบดรีก็สามารถให้ความรู้แบบคนที่ไม่เรียนมาให้ความรู้ อาจจะแตกต่างจากในห้องเรียน ซึ่งอาจจะมีครูสอนหรือมีความรู้อยู่ในตำรา ความสามัคคีก็เหมือนจือรานอ¹⁷ หนึ่งใบ กว่าจะเป็นจือรานอหนึ่งใบนั้น ต้องมีหลายองค์ประกอบ จะขาดสิ่งใดสิ่งหนึ่งไม่ได้ แบดรีก็เปรียบเทียบเหมือนเราอยู่กันในหมู่บ้าน ทุกคนต้องมีส่วนร่วมช่วยเหลือกัน จะขาดคนใดคนหนึ่งไม่ได้ เช่น จะทำยังงี้จะไม่ให้มียาเสพติดในหมู่บ้าน ใครจะเป็นคนดูแล ใครจะเป็นคนปราบปราม ซึ่งปัญหานี้ทุกคนในหมู่บ้านต้องช่วยเหลือกัน จะให้ผู้ใหญ่บ้านคนเดียวดูแลก็ไม่ไหว ให้กำนันคนเดียวก็ไม่ไหว ทุกคนต้องช่วยกัน ประชาชนก็ต้องช่วยกัน ชรบ. (ชุดคุ้มครองหมู่บ้าน) ก็ต้องช่วยกัน ถ้าจะเจาะจงเฉพาะให้ใครคนใดคนหนึ่งมาช่วยรักษาความสงบในหมู่บ้าน มันคงทำไม่ได้ มันต้องร่วมมือกัน เช่น ถ้า ชรบ. เฝ้าที่แยกนี้ คนร้ายก็อาจจะเข้าอีกแยกหนึ่งก็ได้ แต่ถ้าเรามาช่วยเหลือสอดส่องดูแลกัน หมู่บ้านเราก็คงไม่เป็นอะไร ปัญหาในหมู่บ้านคงจะไม่มี หรือเช่น เราเป็นพ่อแม่ ก็ต้องดูแลลูก ต้องรู้จักสอนลูกบ้าง ไม่ใช่ว่าเก่งทำแต่ลูก แต่สอนลูกไม่เป็น ก็ไม่ได้อีก เพราะแม้แต่กระรอกก็ยังสอนลูกได้ ลูกกระรอกที่ลืมตาเกิดมาแล้ว ไม่มีตัวไหนหอรอกที่กระโดดเป็นเลยทันที แม่กระรอกก็ต้องสอนลูกกระรอกเลย ฉะนั้นในการงาโระ ก็จะสอนประมาณนี้ ไม่ใช่ว่าพูดโน้มน้าวให้คนเขาขโมยหรือให้ไปปล้นคนอื่นเขา

มะสอและ วาเต็ง (18 สิงหาคม 2557) ตำแหน่ง คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดยะลา ได้ให้สัมภาษณ์ว่า มีบางกลุ่มที่กล่าวว่าดิเกร์ฮูลูเป็นความบันเทิงนำไปสู่ความหลงระเริง ประเภทนั้นก็เป็นดิเกร์ฮูลูอีกรูปแบบหนึ่ง แต่ส่วนตัวผมแล้วคิดว่า วัฒนธรรมสามารถสร้างให้คนมีน้ำหนึ่งใจเดียวกันได้ วัฒนธรรมลักษณะนี้สามารถทำให้เรารู้สึกรักและหวงแหนในวัฒนธรรมของเรา แต่มีข้อแม้ว่า เราอย่าให้ดิเกร์ฮูลูไปสร้างความคิดที่ผิด ฉะนั้นการที่ต่างคนต่างมีมุมมองว่าดิเกร์ฮูลูเป็นสิ่งที่ต้องห้ามบ้าง และอีกกลุ่มบอกว่าไม่น่าจะเป็นสิ่งต้องห้ามนั้นเป็นเรื่องปกติ สิ่งเหล่านี้ต้องใช้เวลา

สุไลมาน เจ๊ะแม (20 สิงหาคม 2557) ตำแหน่ง หัวหน้าคณะสีลัตและตารีอีน่า ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ถ้าจะมีก็คงเป็นในด้านดีมากกว่า ด้านส่งผลเสียคงไม่มี เนื่องจากวัฒนธรรมของการเล่นดิเกร์ฮูลู ถ้าเรามองให้ดีมันไม่ใช่สิ่งที่ผิดหลักศาสนามากนัก เพราะไม่ใช่การละเล่นที่ต้องมีความเชื่อหรือบูชาอะไร แต่เป็นการเล่นดนตรีที่มีการร้องที่ใช้เทคนิคทางภาษา ซึ่งไม่ใช่การละเล่นบางอย่างที่มีความเชื่อและต้องเคารพบูชา อันนั้นถือว่าผิดหลักศาสนา ในภาพรวมของดิเกร์ฮูลูนั้นถือว่าเป็นภาพที่ดีต่อสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของเรา อาจจะมีผิดหลักศาสนาบ้างก็เพียงเล็กน้อย เพราะโต๊ะครูบางคนว่าผิด

¹⁷ ชุดเขียนหมาก

หลักศาสนา มันจะผิดในด้านการร้องรำ และบางทีในวงมีการปะปนระหว่างหญิงชายอยู่ด้วย ผลดีก็มีเหมือนกัน ดังที่กล่าวมา คือเด็กวัยรุ่นในสมัยนี้จะได้เกาะกลุ่มกันและคนในหมู่บ้านหรือคนในพื้นที่มีความสามัคคีกัน ไม่ใช่ต่างคนต่างอยู่ แต่ว่าถ้าพูดถึงในเรื่องศาสนา รู้สึกว่าเป็นเรื่องยาก

ชุลกอร์นัยน์ แดแก (09 พฤศจิกายน 2557) ตำแหน่งเจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป มหาวิทยาลัยเอกชน ได้ให้สัมภาษณ์ว่า อย่างน้อยดิเกร์ฮูลูก็สามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีได้ ถ้าหากเราสามารถเรียงร้อยถ้อยคำในเนื้อหาของเพลงดิเกร์ฮูลูนั้น ให้คนในพื้นที่หรือประชาชนทั่ว ๆ ไปที่ฟังแล้วเขามีความรู้สึกว่ามีเนื้อหาสาระดี ฉะนั้นเราสามารถที่จะพูดหรือใช้เป็นเวทีเพื่อสร้างความเข้าใจอันดีให้กับประชาชนได้ด้วย

เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูสามารถสร้างความเข้าใจกันระหว่างผู้คนที่อยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมผ่านเสียงเพลงและเนื้อร้องของภูมิปัญญาท้องถิ่น ดังที่ วัชรินทร์ ดำรงกุล (14 มกราคม 2558) ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดปัตตานี ได้ให้สัมภาษณ์ว่า เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูนี้สำคัญอยู่ที่ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ได้แต่งในเรื่องของความรักและความสามัคคีของสังคมพหุวัฒนธรรม สังคมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นสังคมพหุวัฒนธรรม เป็นสังคมที่มีความหลากหลาย มีทั้งไทยพุทธ มุสลิม และจีน เพราะฉะนั้น ในเนื้อหาของเพลงดิเกร์ฮูลู หากภูมิปัญญาได้แต่งเพลงดิเกร์ฮูลูในเรื่องของความรัก ความสามัคคี และความเข้าใจกันในวันวัฒนธรรมของตนเองให้ผู้อื่นฟัง ผู้ฟังก็จะเกิดความเข้าใจในวิถีที่แตกต่าง เมื่อได้เข้าใจในวิถีที่แตกต่างทุกคนย่อมรักและห่วงแหนในความแตกต่างของตนเอง ต่างก็หาจุดร่วมที่แต่ละพหุวัฒนธรรมร่วมกันได้ แล้วความเข้าใจก็สามรถจะเกิดขึ้น เมื่อคนในสังคมเกิดความเข้าใจในวิถีที่ต่างต่างกัน ก็จะทำให้เกิดสันติสุขในพื้นที่ไม่หวาดระแวงกัน ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ตัวอย่างเช่น ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ พี่น้องมุสลิมส่วนใหญ่มีการถือศีลอดในเดือนรอมฎอน¹⁸ เป็นวิถีชีวิตหนึ่งของเขา ที่นี้การถือศีลอดในเดือนรอมฎอน ถ้าพี่น้องพุทธและคริสต์ได้เข้าใจว่า การถือศีลอดมีความเป็นมาอย่างไรในวิถีพหุวัฒนธรรมที่ต่างต่างนี้ ทั้งสองวิถี พุทธและคริสต์ก็จะเข้าใจ ไม่ดูถูกดูแคลน ไม่ระแวง และไม่รังเกียจ เมื่อมีความเข้าใจกันแล้ว ก็สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข

ในภาพรวมเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูเป็นบ่อเกิดของความรักและความสามัคคีซึ่งนำไปสู่สังคมสันติสุข ดังที่ มะรอมือลี เฮงมะนีลือ (11 ตุลาคม 2557) ตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ดิเกร์ฮูลูทำให้เกิดความรักความสามัคคีในชุมชน เพราะว่าเนื้อหาของเพลงส่วนใหญ่เป็นการสั่งสอน ตักเตือนให้เยาวชนหรือประชาชนเกิดความรักความสามัคคี รักบ้านเกิด รักสถาบัน รักชาติ รักพระมหากษัตริย์ การที่จะให้เกิดสันติสุขนั้นจะต้องมีความสามัคคีนำหน้า สังคมจึงจะเกิดความสันติสุขตลอดไป

¹⁸ เดือนที่มุสลิมถือศีลอดทั้งเดือน

เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูกระชับความสัมพันธ์ไมตรีของคนในชุมชน สมาน ตาละ (15 ตุลาคม 2557) ตำแหน่งอิหม่าม ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ดิเกร์ฮูลูเป็นการแสดงที่จัดขึ้นในงานเลี้ยงสังสรรค์ต่าง ๆ ผู้คนส่วนใหญ่จะมาพบปะเพื่อสร้างมิตรไมตรี การละเล่นดิเกร์ฮูลูจึงเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยในการสร้างความสามัคคีแก่คนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้เนื้อหาสาระในเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูยังสามารถชักจูงผู้คนให้มีความรักใคร่ปรองดองกันได้อีกด้วย

เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูอาจจะมีผลกระทบต่อหลักการของศาสนาอิสลามอยู่บ้าง แต่ในด้านอื่นๆ อาจพูดได้เลยว่าดิเกร์ฮูลูไม่ได้ก่อความเดือดร้อนต่อชุมชนมากนัก ดังที่ นูริซัน มะตาเห (15 พฤศจิกายน 2557) ตำแหน่งพนักงานฝ่ายทะเบียนสำนักงานอำเภอ ได้กล่าวว่า ไม่มีผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของคนในชุมชน เพราะการละเล่นดิเกร์ฮูลูทำให้คนในชุมชนเกิดความสุขสนุกสนาน ความร่วมมือและเกิดความรักใคร่สามัคคีกัน แต่ควรทำเนื้อหาให้เหมาะสมกับสังคมสามจังหวัด และควรอนุรักษ์การละเล่นดิเกร์ฮูลูไว้ เพราะการละเล่นที่ตึงตัง เด็ก ๆ รุ่นใหม่ควรจะสืบสานต่อไป หน่วยงานต่าง ๆ ทั้งของรัฐและเอกชนควรส่งเสริมการละเล่นดิเกร์ฮูลูให้แก่เด็ก ๆ หรือเยาวชนเพื่อสร้างความรักความสามัคคีให้เกิดสันติสุขทั้งในชุมชนและในจังหวัด

ในการสร้างสังคมสันติสุขนั้น เนื้อหาในเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูจะส่งเสริมให้สังคมรู้จักการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การมีน้ำใจต่อกัน การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กัน ร่วมแบ่งปันซึ่งกันและกัน สร้างให้สังคมน่าอยู่ ผู้ฟังได้ฟังแล้วสามารถนำคติสอนใจในคำร้องไปจรรโลงสังคมให้เกิดสันติสุขได้ วาสิเอมาเงาะ (15 มกราคม 2558) ตำแหน่งกำนันตำบลสะกะ ได้ให้สัมภาษณ์ว่า จากการที่เราฟังการขับร้องเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูนั้น โดยรวมแล้วจะทำให้เกิดสังคมสันติสุข เพราะว่าเนื้อร้อง ทำนอง และเนื้อหาต่าง ๆ ถ้าเราใช้ความคิดในการฟังก็จะได้รับความรู้ ในด้านการทำให้เกิดสังคมสันติสุข ว่าการอยู่ร่วมกันนั้น ต้องเอื้อเฟื้อต่อกัน ต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกัน จากการที่เราฟังการขับร้องเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูส่วนมากจะทำให้เกิดสังคมสันติสุข เพราะว่าเนื้อร้อง ทำนอง และเนื้อหาต่าง ๆ ถ้าเราใช้ความคิดในการฟังก็จะได้รับความรู้ ในด้านการทำให้เกิดสังคมสันติสุข ว่าการอยู่ร่วมกันนั้น ต้องเอื้อเฟื้อต่อกัน ต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูมีบทบาทในการทำให้สังคมเกิดสันติสุข ด้วยการเชื่อมความสามัคคีและความสัมพันธ์ที่ดีของชาวบ้าน ให้เกิดขึ้นได้ในสังคมผ่านเสียงเพลงดิเกร์ฮูลู ดอรอแม หะยีหะซา (20 พฤศจิกายน 2557) ตำแหน่ง คณะกรรมการอิสลามจังหวัดปัตตานี ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ในเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลู ถ้าหากเรามองในเรื่องสันติสุขหรือสันติภาพ เราสามารถให้เชื่อมโยงกันได้ ผมคิดว่าเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูเป็นหนทางหนึ่งที่เราสามารถเชื่อมโยงในมิติของสันติสุข เพราะในสังคมเราไม่มีใครที่ไม่ต้องการสันติสุข ทุกคนย่อมต้องการที่จะอยู่ในภาวะที่สันติ และอยากใช้ชีวิตอย่างสันติสุขด้วยกันทั้งนั้น ดิเกร์ฮูลูสามารถที่จะให้กำลังใจกับสังคมได้ เพื่อให้สังคมมีความสามัคคีกัน เพื่อให้สังคมเกิดสันติสุขในการดำเนินชีวิต

เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูเป็นศิลปะการแสดงของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้และเป็นศิลปะในการสร้างสันติสุขในพื้นที่ หามะ เปาะสา (13 พฤศจิกายน 2557) ตำแหน่งช่างทำฟัน ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ถ้าเป็นของหน่วยงานรัฐ เขาก็จะมีเพลงเกี่ยวกับการให้เกิดความสันติสุข จะแนะนำและว่ากล่าวตักเตือนกันในเรื่องราวการให้เกิดสันติสุข แต่ถ้าเป็นการละเล่นตามประเพณีโดยตรงของคนในพื้นที่จะเป็นการละเล่นที่เป็นศิลปะ

4. เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูส่งผลกระทบในทางบวกด้านการปลูกจิตสำนึก

- 4.1. การปลูกจิตสำนึกและการส่งเสริมเยาวชนให้รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
- 4.2. การปลูกจิตสำนึกเยาวชนและคนในหมู่บ้านให้เกาะกลุ่มและสามัคคีกัน
- 4.3. การปลูกจิตสำนึกให้เยาวชนรักกันและเอื้อเฟื้อต่อกัน

จากการสัมภาษณ์ ปิยนุช ศรีสุข (12 มกราคม 2558) ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดยะลา ได้กล่าวถึงเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูเช่นกันว่า ได้ส่งเสริมเยาวชนให้รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์และสร้างจิตสำนึกให้รักกันและเอื้อเฟื้อต่อกัน ดังที่ได้ให้สัมภาษณ์ว่า คิดว่าถ้ากระทบ คงกระทบในผลดีนะค่ะ คือมีโอกาสส่งเสริมให้เยาวชนรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ แล้วก็สามารสอดแทรกเนื้อหาคำร้องในเรื่องความรัก ความสามัคคี ความช่วยเหลือและความเอื้อเฟื้อลงไป บางทีเด็กตัวเล็ก ๆ เด็กระดับประถมศึกษา ถ้าเขานั่งฟังตลอด ๆ แล้ว หากเราได้สอดแทรกเกี่ยวกับความรัก ความสามัคคี และความสมานฉันท์เข้าไป พวกเขาก็จะรับตรงนี้ได้นะค่ะ พอเขารับแล้ว พวกเขาก็จะเกิดจิตสำนึกว่า เอ่อ เราจะต้องเป็นอย่างนั้นนะ เราจะต้องรักกันนะ และเราจะต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกันนะ ไม่ว่าจะนับถือศาสนาใด เราก็ล้วนเป็นคนไทยด้วยกัน เราต่างก็มีพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวนะค่ะ

นุริยห์ ภูตะ (17 กุมภาพันธ์ 2558) ตำแหน่ง นักร้องและหัวหน้าวงอานาซีโด๊ะบานา กล่าวถึงเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูว่าเป็นการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์และเนื้อหาของเพลงได้สอดแทรกสาระที่เป็นประโยชน์ ดังที่ได้ให้สัมภาษณ์ว่า คิดว่าน่าจะไม่มผลกระทบอะไรมาก เพราะดิเกร์ฮูลูเป็นวัฒนธรรมที่สืบสานกันมาตั้งแต่โบราณ แล้วสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน การละเล่นถือว่ามีประโยชน์มากกว่าการเอาเวลาไปใช้ในการมั่วสุม คนมีเวลาว่างจะได้ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์และเนื้อหาของเพลงก็มีประโยชน์กับผู้ฟังด้วย

ด้านการปลูกจิตสำนึก เจ๊ะเตาะ ตาเฮ (12 มีนาคม 2558) ฉายา กะโรฮายา ตำแหน่ง นักร้องคณะดิเกร์ฮูลูมะ ยะหา ได้ให้สัมภาษณ์ว่าผลกระทบคงไม่มี เพราะการละเล่นของเราขึ้นอยู่กับนักร้องแต่ละคน เช่น มะยะหา มูเลาะหิมะเยะ แบแอกูแบรายอ คนเก่า ๆ เหล่านี้เป็นคนที่มิประสพการณ์เป็นคนชอบเดินทาง ฉะนั้นจะให้เขาร้องเป็นเรื่องราวในทางที่ไม่ดีนั้นคงจะไม่มี เราเป็นคนมีประสพการณ์ เราคงไม่ทำและไม่ใคร่มาบังคับให้เราทำ เราก็อพยายามร้องเพลงให้ไปในทางที่ดี คนฟังก็รู้ว่าเพลงที่เราร้องจะไปไหนไปไหน ประเภทที่ว่าขับร้องให้ไปกระทบคนอื่นนั้นไม่มี เพราะอะไร

เพราะเราต้องเดินทางอยู่ตลอดเวลา กลางวันแล้วก็กลางคืน จะให้เราขับร้องไปกระทบคนอื่นเราคงไม่ทำ ก็จะเป็นการละเล่นตามประสาเรา จะมีเพลงแนวความรัก เพลงในแนวสำนึกผิดติดยาเสพติด เพลงในแนวการเป็นอยู่ของชาวบ้าน ประมาณนั้น ฉะนั้นเพลงที่ร้องจะไปกระทบเสียตีสคนอื่นคงไม่มี

5. เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูส่งผลกระทบต่อในทางบวกด้านความสนุกสนาน

- 5.1. สร้างความสบายใจและความสุขให้กับชาวบ้านในสถานการณ์ปัจจุบัน
- 5.2. เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูสร้างความสนุกสนานให้กับชุมชนหรือผู้ชม
- 5.3. การช่วยผ่อนคลายความเครียดของผู้ชมในภาวะคับข้องใจ

จากการสัมภาษณ์ อภิชาติ กาแมแล (8 มกราคม 2558) ตำแหน่ง ครูดนตรีและนาฏศิลป์ ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ไม่น่าจะมีผลกระทบอะไร ถ้าฟังแล้ว สบายใจ มีความสุขที่ได้ร้อง ไม่น่าจะมีผล น่าจะมีในเรื่องดีมากกว่า

วาสีเอมาะ เงาะ (15 มกราคม 2558) ตำแหน่ง กำนันตำบลสะก้า ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ผลกระทบด้านลบนั้นคงมีบ้างแต่เป็นส่วนน้อย เพราะเป็นการละเล่นที่ไม่ได้สร้างความเดือดร้อนแก่ผู้ชมหรือผู้ฟัง เนื่องจากการละเล่นที่เกิดขึ้นความสนุกสนานมากกว่า ถ้าถามว่าจะมีผลกระทบในด้านใดนั้น ก็คงพูดยาก แล้วก็ผลกระทบในด้านลบนั้นคงเป็นส่วนน้อยเพราะว่าคำพูดที่ร้องออกมาเป็นคำพูดที่ชาวบ้านเข้าใจง่าย ถ้าจะมีบ้างเล็กน้อยก็คงเป็นคำพูดที่มีการเสียดสีประมาณนั้นแหละค่ะ

สะมะแอ หะมะ (18 กุมภาพันธ์ 2558) ฉายา แบแอ ภูแบรยอ ตำแหน่ง นักร้อง เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูได้สร้างความสุขและสนุกสนานให้กับผู้ชม ที่ได้ให้สัมภาษณ์ว่า การละเล่นดิเกร์ฮูลูคงไม่ได้ไปกระทบใครอยู่แล้ว เพราะการร้องดิเกร์ของเราไม่ได้ไปว่าร้ายใครหรือไปกระทบกับใคร แต่เราจะเล่นโดยใช้ปฏิภาณไหวพริบที่เรามี เราต้องการให้ผู้ชมเกิดความสนุกและมีความสุข เราไม่ได้มีเจตนาไปกระทบกระแทกคนนั้นคนนี้ ส่วนคนอื่นจะมีความคิดอย่างไรนั้นก็เป็นเรื่องของเขา แต่เรานั้นคิดว่าไม่ได้ไปสร้างความเดือดร้อนให้กับใครแน่นอน มีแต่จะสร้างความบันเทิงและความสนุกสนานมากกว่า

เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูได้สร้างสรรค์และสร้างความสนุกสนานให้กับผู้คนที่ตามหมู่บ้าน อูสมาน มะยาโกะ (12 กุมภาพันธ์ 2558) ฉายา เปาะวอ ตำแหน่ง หัวหน้าคณะดิเกร์ฮูลูน้องใหม่บาลอ ได้ให้สัมภาษณ์ว่า คิดว่าคงจะไม่มีผลกระทบอะไร เพราะว่าดิเกร์ฮูลูเป็นงานสร้างสรรค์และสร้างความสนุกสนานให้กับพ่อแม่พี่น้องประชาชน โดยเฉพาะคนที่อยู่ตามหมู่บ้านแถบชนบท เขาจะไม่มีโอกาสได้พบเจอความสนุกสนานแบบนี้ได้บ่อยครั้งนัก

เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูช่วยผ่อนคลายความเครียดของผู้ชม ส่งเสริมเยาวชนในการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์และในการนำคำสอนในดิเกร์ฮูลูไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน มูฮำหมัดซอริ อาบู (31 พฤษภาคม 2557) ฉายา อาแว อาเนาะปูยู ตำแหน่ง นักร้อง (โตะยอโร) และหัวหน้าคณะดิเกร์ฮูลูอาเนาะปูยู ได้ให้สัมภาษณ์ว่า บางทีการเล่นดิเกร์ก็มีส่วนช่วยให้เกิดสันติสุขได้ในสาม

จังหวัดนี้ได้ ดิเกร์เป็นการแสดงที่มีอยู่ในสามจังหวัด ปัจจุบันการแสดงพื้นบ้านอื่น ๆ ที่เล่นในสามจังหวัดนี้ไม่ค่อยจะมีแล้ว ดิเกร์ที่จะเป็นตัวขับเคลื่อนแก้ปัญหาความเครียดให้แก่ชาวบ้านได้ ปัจจุบันนี้หลังจากสองทุ่มขึ้นไปโดยปกติคนในสามจังหวัดจะปิดประตูและไม่ออกนอกบ้านหรือออกไปไหนในตอนกลางคืนเพราะกลัวกับเหตุการณ์บ้านเรา แต่พอมีการละเล่นดิเกร์ ทุกคนในสามจังหวัดจะออกมาฟังโดยไม่กลัวอะไรเลยเพราะว่าดิเกร์นี้ไม่ได้ให้ผลกระทบที่ไม่ดีแก่ผู้อื่นเลย ส่วนที่เป็นผลกระทบที่ไม่ดีจากการเล่นดิเกร์ส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับการแต่งกายของนักร้องดิเกร์ ถ้านักร้องแต่งตัวดีก็ทำให้ผลดีในด้านสันติภาพ สันติภาพที่เราเข้าใจ ณ ที่นี้คือความร่วมมือ ตั้งแต่เกิดเหตุความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้สิบกว่าปีในหมู่บ้านผมไม่มีอะไรเกิดขึ้นเลย พวกเราอยู่กันอย่างสงบสุข กลุ่มวัยรุ่นที่เกี่ยวข้องกับความไม่สงบหรือไปกระทบกับคนอื่นนั้นจะไม่มี เพราะอะไรรู้ไหม เพราะว่าหมู่บ้านผมกลุ่มวัยรุ่นเล่นดิเกร์กัน เขาจะลืมเรื่องที่ไมดี ลืมเรื่องที่ไปสร้างความเดือดร้อนให้กับคนอื่นจะไม่คิดในลักษณะนั้น เราจะคิดอยู่เสมอว่าเราต้องทำให้ผู้เล่นรำเรงและสามารถเอาสาระเนื้อหาที่มีในเนื้อร้องเพลงดิเกร์นำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ผมก็พูดตามที่ผมสังเกตเห็นในหมู่บ้านผม ส่วนในหมู่บ้านอื่นผมไม่รู้

ดิเกร์ฮูลูเป็นกิจกรรมหรือการละเล่นที่ส่งผลให้ผู้ฟังเกิดความสุขสนุกสนานเพลิดเพลิน และผ่อนคลายความเครียดในสถานการณ์ปัจจุบัน ดังที่ อัสมูนิ เจ๊ะอุบง (13 กุมภาพันธ์ 2558) ตำแหน่งผู้อำนวยการวัฒนธรรมอำเภอมายอ ได้ให้สัมภาษณ์ว่า การละเล่นดิเกร์ฮูลูเป็นเรื่องของการผ่อนคลายในสถานการณ์หรือเหตุการณ์ที่มีความตึงเครียด ถ้ามีการละเล่นดิเกร์ฮูลูอาจจะช่วยให้ชาวบ้านได้ผ่อนคลายและยิ้มออกได้บ้าง

6. เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูส่งผลกระทบในทางบวกด้านการเป็นสื่อให้กับรัฐบาล

6.1. บทบาทในการรณรงค์โครงการต่าง ๆ ให้กับหน่วยงานของรัฐแก่ประชาชน

6.2. การทำหน้าที่เป็นสื่อประชาสัมพันธ์หน่วยงานรัฐแก่ประชาชน

จากการสัมภาษณ์ สตาปา ปีแม (29 มกราคม 2558) ฉายาแบปา บุนหาตานี ตำแหน่งนักร้องและหัวหน้าคณะดิเกร์ฮูลูบุนหาตานี เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูมีบทบาทในการประชาสัมพันธ์ และรณรงค์ให้กับหน่วยงานของรัฐ ช่วยตักเตือนและเชิญชวนเยาวชนหันมาทำความดี ดังที่ได้ให้สัมภาษณ์ว่า คงไม่กระทบกับชีวิตความเป็นอยู่ของคนในพื้นที่มากนัก สมัยแบปาแสดง ทางมาเลเซียมารับแบปาไปแสดงเป็นเดือน ไปรณรงค์ยาเสพติด สมัยก่อนจะมีพวกเฮโรอีนพวกนี้ที่เป็นยาเสพติดเข้ามา แต่สมัยนี้จะมีพวกยาบ้ามาแทน ฉะนั้น สมัยก่อนดิเกร์ฮูลูจะมีประโยชน์มาก ช่วยรณรงค์ต่อต้านยาเสพติด ด้านศาสนาก็ช่วยส่งเสริมเชิญชวนให้มาทำความดี คนพุทธที่เขาฟังออกและเข้าใจในภาษามลายู เขาก็จะบอกว่าชอบ เขาจะพูดว่าดิเกร์ฮูลูนี้ดี ถ้าฟังจะให้กำนันผู้ใหญ่บ้านไปตักเตือนเยาวชน พวกเขาสองสามคนเท่านั้นที่ได้ แต่ดิเกร์ฮูลูสามารถตักเตือนเยาวชนที่มาดูทุกคน ฉะนั้นทางมาเลเซียเขาจะทำทุกวิถีทาง เช่น เชิญคณะดิเกร์ฮูลูไปแสดงบ้าง แล้วไปรณรงค์เพื่อต่อต้านยาเสพติด คนที่มาชมก็จะฟัง

เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลู เราก็สามารถร้องรณรงค์เกี่ยวกับยาเสพติดบ้าง หรือการทำสวนไร่นาบ้างหรือ การเกษตร เป็นต้น ในบ้านเราก็เช่นกัน ท่านผู้ว่าฯ ปัตตานีสันยหนึ่งเคยเชิญแบบไปให้ไปแสดงดิเกร์ฮูลู สมัยนั้นแบบไปรับราชการเป็นอาสาสมัครรักษาดินแดน (อส.) ก็เคยแสดงดิเกร์ฮูลูช่วยประชาสัมพันธ์ ข่าวสารให้กับรัฐบาล แล้วก็รณรงค์ในการเลือกตั้ง แบบว่าทั้งหมดนี้เป็นประโยชน์ต่อประชาชนทั้งนั้น ไม่ได้กระทบอะไรกับประชาชนเลย เช่น จะรณรงค์ว่าเราจะเลือกผู้แทนคนแบบไหนบ้าง สิ่งเหล่านี้เราสามารถประชาสัมพันธ์ในดิเกร์ฮูลูได้ คิดว่าดิเกร์ฮูลูน่าจะมีประโยชน์มาก

เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูได้ทำหน้าที่เป็นสื่อประชาสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานราชการและประชาชน ดังที่ อับดุลการิม สาอะ (14 สิงหาคม 2557) ตำแหน่ง นายกองค์การบริหารส่วนตำบลปะลูลู ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ในสามจังหวัด หลาย ๆ ฝ่ายกำลังต้องการสันติสุขและช่วยให้สังคมเกิดสันติสุข ทางผู้เกี่ยวข้องหลายฝ่ายก็ได้้นำการแสดงดิเกร์ฮูลูซึ่งเป็นสื่ออีกแขนงหนึ่งมาช่วยสร้างความเข้าใจให้แก่ประชาชนตามหมู่บ้าน ดิเกร์ฮูลูจะใช้คำและภาษาที่ชาวบ้านเข้าใจง่าย ดิเกร์ฮูลูสามารถประชาสัมพันธ์ให้ชาวบ้านได้เข้าใจว่าทางราชการต้องการสิ่งใด หรือจะให้ชาวบ้านดำเนินชีวิตอย่างไร ฉะนั้นหน่วยงานต่าง ๆ ก็สามารถถ่ายทอดและประชาสัมพันธ์เรื่องต่างๆ ผ่านเสียงดิเกร์ฮูลูได้

ผลกระทบในทางลบ

1. เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูส่งผลกระทบในด้านลบต่อศาสนาอิสลาม

- 1.1. การมีนักร้องหญิงและการที่หญิงชายอยู่ปะปนกันเป็นมุมมองที่ขัดกับหลักศาสนา
- 1.2. การที่ผู้หญิงผู้ชายออกมาเต้นด้วยกันสร้างภาพพจน์ในทางเสื่อมเสีย
- 1.1. การแสดงที่ขัดต่อหลักศาสนาและความศรัทธาของมุสลิม
- 1.2. กระทบในหลักการของศาสนาหรือผิดกับหลักศาสนา
- 1.3. ความบันเทิงสนุกเฮฮาและเลเยขอบเขตของศาสนา
- 1.4. ในมิติของศาสนาเป็นการทำมะซียัต¹⁹
- 1.5. กระทบมารยาทอิสลาม

จากการสัมภาษณ์ อุกฤษฏ์ อุดมชนก (23 มีนาคม 2558) ตำแหน่ง วิทยาการศาสนา ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ในมุมมองส่วนตัวแล้ว หรือมองในฐานะที่ตนเองทำงานศาสนาแล้ว เห็นว่าการละเล่น เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูจะกระทบด้านอิหม่าม²⁰ มากที่สุด เพราะคนที่อยู่กับดนตรีส่วนน้อยจะเป็นคนเคร่งครัดในเรื่องศาสนา

¹⁹ การกระทำที่ทำตัวให้ห่างจากอัลลอฮ์ ห่างจากบทบัญญัติอิสลาม กระทำให้สิ่งที่ตนบาป

²⁰ ความศรัทธาในหลักศาสนาอิสลาม

อุสตะละอะ (28 มิถุนายน 2557) ตำแหน่ง ครูสอนศาสนา ที่ได้ให้สัมภาษณ์ว่า อันดับแรกคือหญิงชายเพราะอิสลามห้ามหญิงชายคลุกคลีกันและการที่ให้ความบันเทิงมากเกินไปก็ไม่ได้ ต้องอยู่ในขอบเขตของศาสนา

ยะพา สูดิง (26 มิถุนายน 2557) ฉายา จูปา ลาแยปูเตะ ตำแหน่ง ตุ๊กกาโระและช่างผลิตอุปกรณ์ดนตรีดิเกร์ฮูลู เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูบางครั้งไปกระทบในด้านการปฏิบัติศาสนกิจของชาวมุสลิม ดังที่ได้ให้สัมภาษณ์ว่า อยากให้ผู้เล่นดิเกร์ฮูลูทุกคนคิดในเรื่องศาสนา ถึงเวลาปฏิบัติศาสนกิจก็ต้องปฏิบัติศาสนกิจ ไม่ใช่มาเล่นดิเกร์แล้วขี้เกียจที่จะปฏิบัติศาสนกิจ

แบเซะ (13 ตุลาคม 2557) ตำแหน่ง สมาชิก อบต. ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ส่วนมากจะกระทบในด้านศาสนา เพราะในดิเกร์ฮูลูมีนักร้องเป็นผู้หญิง ทำให้ขัดต่อหลักศาสนา และบางครั้งมีการแสดงที่เป็นตัวอย่างที่ไม่ดีต่อสังคม เช่น การปะปนระหว่างชายหญิง

รุสดี ตาเยะ (5 มกราคม 2558) ตำแหน่ง คณะกรรมการอิสลามจังหวัดปัตตานี ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ที่เป็นผลกระทบนั้นคือมารยาทการใช้ชีวิตในสังคมนั้นไม่มี ส่งผลให้เด็กและเยาวชนในบ้านเราส่วนมากประพฤติในทางเสียเพราะได้รับผลกระทบจากงานรื่นเริงต่าง ๆ งานพวกนี้ก็มีความเสี่ยงเหมือนกัน ดูแล้วมีผลกระทบมาเลย สังคมบ้านเราตอนนี้มีคนเข้าใจศาสนามากขึ้น การที่เราไปทำในสิ่งที่สังคมไม่ต้องการก็ส่งผลกระทบ แต่คนที่ชอบแบบนั้นก็มี แต่มีไม่มาก อย่างที่บ้านจือแรทางอบต. ก็เคยเอาดิเกร์ฮูลูมาร้องดิเกร์มิวสิก แต่ไม่ใช้การละเล่นดิเกร์บาร์ด แต่ร้องเพลงอย่างเดียว เป็นวันอะไรไม่ทราบ เชิญนักร้องหญิงชื่ออะไรแล้วนะ นักร้องผู้หญิงคนนั้น เชิญมาเพื่อที่จะให้มาแจกของขวัญ แต่พอแจกไปครั้งหนึ่งก็มีการแสดง การร้องเพลง แล้วมีการหยิบฉลาก ถ้าหยิบได้หมายเลขใครแล้วปรากฏว่าคน ๆ นั้นไม่อยู่ ก็จะไม่ให้ของขวัญนั้น และชาวบ้านที่ไม่ค่อยมีฐานะหรือยากจน ก็อยากที่จะเอาของขวัญนั้นให้ได้เพราะเขานั่นจน และกลัวว่าหมายเลขที่หยิบออกมาตรงกับหมายเลขของเขา หากเขาไม่อยู่เขาก็จะไม่สิทธิได้ของขวัญชิ้นนั้น เขาจึงยอมที่จะไม่ไปละหมาด และหลังจากนั้นผมก็ได้ตรวจดู พบว่าเยอะมากที่ไม่ได้ไปละหมาด ไม่ละหมาดอัศรี (อัศร)²¹ เพราะเขากลัวว่าถ้าชื่อออกมาแล้ว หากไม่มีเจ้าของไปรับ ก็ต้องสละสิทธิ ของขวัญก็ไม่มีอะไรมา ซุดผ่านวม ราคาไม่กี่บาท ประมาณร้อยกว่าบาท แล้วก็แก้ว โต๊ะญี่ปุ่นอะไรพวกนี้ ผมเลยไปถามพวกผู้หญิงที่เป็นผู้ใหญ่แล้ว ว่าละหมาดไหม? โต๊ะอิหม่ามถามจริงนะ ขอให้ตอบความจริง ไม่งั้นถ้าโกหกก็จะบาปเป็นสองเท่า เขาตอบว่า ไม่ละหมาด ผมถามว่า ทำไมถึงไม่ละหมาด เขาตอบว่ากลัวชื่อออกมาแล้ว ตัวไม่อยู่ แล้วจะไม่ได้ของ นี่ขนาดผู้ใหญ่แล้วนะ แค่นั้นเอง นี่แหละที่ผมจะบอกว่ามีผลกระทบอย่างไร นี่ก็ส่วนหนึ่ง คือคนเราส่วนใหญ่แล้วยังเน้นเรื่องปากท้อง เวลาที่มีกิจกรรมอะไรที่ อบต.จัด ผมจะตรวจดูและถามตลอด เขาก็บอกตรง ๆ เพราะถามเรื่องจริง เด็ก ๆ ก็แบบนี้เหมือนกัน เรียกเด็กมา แล้วถามต่อหน้าพ่อแม่

²¹ ละหมาดอัศร เป็นการละหมาด 4 ร็อกอะฮฺ เริ่มตั้งแต่เมื่อเงาของสิ่งหนึ่งสิ่งใด ยาวกว่าเท้าของตัวเอง จนถึงดวงอาทิตย์ตกดิน

เลยว่า โต๊ะอิหม่ามจะถามตรง ๆ นะ วันนี้กิน(น้ำกระเทียม)หรือยัง ถ้าตอบโกหก ก็บาปกับพ่อแม่ และกับตัวคุณอีก แล้วก็กับผมด้วย และบาปที่คุณกินอีก ให้ตอบมาแบบลูกผู้ชาย เขาก็ตอบว่าดื่มแค่แก้วเดียวเองวันนี้ พ่อแม่ได้นั่งทำตาปริบ ๆ นั่นแหละปัญหาที่มีผลกระทบต่อบ้านเรา ในพื้นที่บ้านเราคนมีการศึกษามากแล้วนะ การละเล่นลักษณะนั้น สังคมไม่ค่อยชอบ

ซาฟิอี เจ๊ะเลาะ (19 มีนาคม 2558) ตำแหน่งประธานกรรมการอิสลามประจำจังหวัด ได้ให้สัมภาษณ์ว่า คงกระทบในเรื่องศาสนาเท่านั้น กระทบต่อหลักศาสนาอิสลาม เพราะเรารู้อยู่แล้วว่า ในจังหวัดนราธิวาสนี้ ประชากร 85 เปอร์เซ็นต์เป็นมุสลิม จากประชากรทั้งหมดในนราธิวาส 77,000 คน และที่นับถือศาสนาอิสลาม 60,000 กว่าคน ดิเกร์ฮูลูจะมีผลกระทบต่อคนอิสลาม คนอิสลามส่วนใหญ่จะมีความเคร่งในการนับถือศาสนา และอิสลามได้จัดดิเกร์ฮูลูนี้ในการละเล่นที่เป็นมะซียัต (บาป)

กะเซห์ (17 ตุลาคม 2557) ตำแหน่ง สมาชิก อบต. ได้ให้สัมภาษณ์ว่า การเล่นดิเกร์ฮูลูมีผลกระทบใหม่ ก็มีอยู่บ้างเพราะว่า ส่วนใหญ่เขาจะเล่นในเวลากลางคืน อย่างน้อยก็จะกระทบการเดินทางไปมาไม่สะดวกและการเป็นอยู่ของเยาวชนของเราระหว่างชายหญิง การละเล่นอย่างนี้ จะทำให้ผู้หญิงกับผู้ชายอยู่ปะปนกัน บางครั้งคนในชุมชนอาจคิดว่าจะไปดูดิเกร์ฮูลู แต่ไป ๆ มา ๆ ก็ไปกันแบบเป็นแฟนเป็นการชู้สาวอะไรทำนองนี้ อันนั้นก็ผลกระทบ มันส่งผลกระทบในวงกว้างของสามจังหวัดไปเลย

อาร์ฟ จุลยานนท์ (27 มิถุนายน 2557) ตำแหน่ง ทนตแพทย์ ที่ได้ให้สัมภาษณ์ว่า การแสดงเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูจะกระทบก็ในเรื่องศาสนา แต่จะเอาเกร์ฮูลูมาเป็นเรื่องเดียวกันกับศาสนาคงไม่ได้ เพราะว่าศาสนาก็คือศาสนา อันนี้เป็นศาสนา ส่วนอันนี้ก็เป็นการเล่นพื้นบ้านที่ตกทอดเป็นมรดกมาจากบรรพบุรุษ ตอนนี้ดิเกร์ฮูลูได้เปลี่ยนรูปแบบและมีการบูรณาการให้มีความเป็นสมัยใหม่มากขึ้น ดำเนินไปตามวิวัฒนาการของกาลเวลา อาจจะพัฒนาไปเรื่อย ๆ ถ้ามองในมิติของวัฒนธรรม น่าจะไม่ได้กระทบอะไรมาก เพราะเป็นเพียงการแสดงอย่างหนึ่ง หรือเป็นการแสดงด้านบันเทิงของท้องถิ่นเท่านั้น แต่ถ้ามองในมิติของศาสนาอิสลาม ดิเกร์ฮูลูจะส่งผลกระทบอยู่หลายด้านเช่นกัน เช่น การปะปนหญิงชาย บางเนื้อหาที่ออกไปในทางอนาจาร และเสียงดนตรีบางประเภทไม่เป็นที่อนุมัติในการแสดง เป็นต้น

อับดุลรอเซะ เตะแอ (16 มีนาคม 2558) ตำแหน่ง นายกเทศมนตรีตำบลบาลอ ได้ให้สัมภาษณ์ว่า แต่ก่อนนี้จะไม่มีความกระทบอะไรมาก แต่ปัจจุบันนี้เริ่มมีการต่อต้านและเริ่มมีการขัดแย้งเกิดขึ้นแล้ว การเกิดความขัดแย้งในที่นี้ จะมีอยู่สองกลุ่ม กลุ่มที่มีการเคร่งครัดในศาสนาสูง กลุ่มนี้เขาจะมองว่าดิเกร์ฮูลูเป็นมหรสพและสร้างความเสียหายให้กับหลักของศาสนาอิสลาม ถ้าในมุมมองของศาสนาแล้ว สภาพของบ้านเราปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นชุมชนไหน เริ่มจะมีความขัดแย้งในเรื่องนี้แล้ว เขาไม่ต้องการให้การละเล่นนี้เกิดขึ้น เขาบอกว่า ฮารอม (ไม่เป็นที่อนุมัติ) ในหลักของศาสนาอิสลาม ส่วนอีกกลุ่มหนึ่งเขาก็จะบอกว่าไม่มีปัญหาอะไรเพราะมันเป็นการแสดงอัตลักษณ์ของความเป็นมลายู

ทั้งหมดนี้ขัดแย้งกันในเรื่องของมุมมอง เรื่องของความเข้าใจในหลักของศาสนา กว้างกันไป แต่ในภาพรวม การละเล่นดิเกร์ฮูลูก็ยังพอสามารถอยู่ ๆ ไถ ๆ ไปได้ แต่จะไม่เหมาะในกลุ่มคนที่เคร่งครัดในศาสนา คนที่เคร่งครัดเขาอยากทำในสิ่งที่ศาสนาใช้ และไม่ยากทำในสิ่งที่ศาสนาห้าม นั่นแหละที่ว่าเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูไม่ได้สร้างความสันติสุขตรงนี้ เพราะมันเริ่มจะมีความไม่พอใจของกลุ่มคน อันนี้เป็นเรื่องใหญ่เพราะคนสมัยใหม่นี้เริ่มจะมีการเรียนรู้หลักศาสนามากขึ้น ฉะนั้นควรที่จะให้การละเล่นดิเกร์ฮูลูปรับตัวอย่าให้ไปกระทบกับหลักการของศาสนา

แม้การละเล่นดิเกร์ฮูลูได้ให้ความสนุกสนานแก่ผู้ชมผู้ฟังก็ตาม แต่ในทางกลับกันได้ส่งผลกระทบต่อเยาวชนอยู่เช่นกัน ในการที่ให้ลูกหลานหรือเยาวชนออกมาเต้นรำปะปนกันระหว่างผู้หญิงผู้ชาย มูฮัมหมัดนาเซอร์ สุหลง (29 ตุลาคม 2557) ตำแหน่งประธานกลุ่มสตรีปัตตานี ได้ให้สัมภาษณ์ว่า เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูให้ความสนุกสนานและสามารถทำให้คนลืมในบางเรื่องนั้นได้ แต่อยากจะพูดให้ฟังอย่างหนึ่งว่า ลักษณะของดิเกร์ฮูลูในปัจจุบัน บางครั้งบางขณะ ผู้หญิงผู้ชายจะนั่งชิดกัน นั่งด้วยกัน ประหม่อ โยกไปโยกมา มันไม่ใช่สิ่งที่ควรเกิดขึ้นในสังคมของเรา สังคมเราต้องระวัง เพราะเราไม่ใช่สังคมเปิด ถ้าฟังจากกระแสบ้านชาวบ้านจะตำหนิทันทีว่า ทำไม่ต้องมาสอนเด็ก ๆ หรือเยาวชนด้วยวิธีการนี้ การที่มาสอนเด็กให้ทำลักษณะนี้จะทำให้เสียหายหมด สิ่งนี้ชัดเจน ผมฟังด้วยตัวผมเอง

ตีเพสลี อะตะบู (08 กุมภาพันธ์ 2558) ตำแหน่ง ช่างทำกริชและครุภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นห่วงว่าการแสดงดิเกร์ฮูลูจะเป็นไปในทางเมาะคียัต ดังที่ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ดิเกร์ฮูลู เล่นได้ทุกแนวครบ ขึ้นอยู่กับเจ้าภาพที่เขาเชิญไปเล่น บางทีไปแสดงเพื่อรณรงค์ยาเสพติด เขาก็จะร้องเกี่ยวกับการต่อต้านยาเสพติด ถ้าเขาแสดงบทกลอนเกี่ยวกับรักๆ ใคร่ๆ ของวัยรุ่น เขาก็จะสื่อเนื้อหาไปในทางที่ลามก ซึ่งการเล่นในลักษณะนี้ก็จะทำให้มีผลกระทบบ้างเล็กน้อยกับผู้ที่ไม่ชอบในเรื่องเมาะคียัต เมาะคียัตหมายถึงการทำในสิ่งที่ไม่ดี นำไปสู่สิ่งที่ชั่วร้าย สิ่งเหล่านี้ก็ขึ้นอยู่กับดิเกร์ฮูลูหรือเจ้าภาพที่นำเอาดิเกร์ฮูลูมาแสดง ว่าเขานำพาดิเกร์ฮูลูให้ร้องเพลงไปในทิศทางใด ถ้าไปในทิศทางที่เป็นเมาะคียัต ก็จะมีผลกระทบแน่นอน ในสถานการณ์ปัจจุบันสังคมของเราส่วนมากก็จะตื่นตัวเกี่ยวกับหลักการและวิถีชีวิตอิสลามมาก เช่น ว่าเราต้องมีวิถีชีวิตอย่างไร และจะต้องปฏิบัติในแนวทางใด เหล่านี้เป็นต้น สังคมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นสังคมที่รักศาสนา จะดำรงอยู่ในรูปแบบของอิสลามมากขึ้น ทำให้อิสลามเข้มแข็งมากขึ้น ฉะนั้นความเป็นอยู่ การประพฤติปฏิบัติของชุมชนหรือสังคมปัจจุบัน เขาต้องการที่จะเป็นสังคมมุสลิมที่เต็มรูปแบบมากขึ้น ฉะนั้นดิเกร์ฮูลูก็ต้องปรับตัวให้เข้ากับสังคมที่เขาต้องการ และความเป็นอยู่หรือวิถีชีวิตในรูปแบบของอิสลาม ถ้าปรับได้ในลักษณะนี้ คือนำเอาเพลงหรือปันทง หรือกาโระ หรือเรื่องราวต่างๆ เหล่านี้ เป็นสิ่งที่นำพาไปสู่แนวทางอิสลาม ไม่ขัดกับหลักคำสอนของศาสนาอิสลาม แล้วก็ปฏิบัติตามหลักอิสลามได้ ก็ถือว่าเป็นการดี ดิเกร์ฮูลูก็สามารถอยู่ได้ในสังคมต่อไป ฉะนั้นดิเกร์ฮูลูจึงต้องมีการปรับตัว อย่างเช่น ด้านการแต่งตัว ก็อย่าแต่งตัวให้ขัดต่อ

หลักการของศาสนาอิสลาม หรือด้านการแสดงบนเวทีก็เช่นกัน อย่าให้มันเลยเถิด จริง ๆ แล้วดิเกร์ฮูลู นั้นเป็นวัฒนธรรมหนึ่ง มันเป็นวัฒนธรรมที่มีความเป็นมาที่ยาวนาน เดิมบ้านเรานับถือฮินดูพราหมณ์ แล้วมาเป็นพุทธมหายาน จากพุทธมหายานก็มาเป็นอิสลามเป็นมุสลิม ดิเกร์ฮูลูก็ปรับตัวมาเรื่อย ๆ เหมือนกัน จากแบบฮินดูพราหมณ์มาเป็นพุทธมหายาน หรือจากพุทธมหายานก็มาเป็นแบบอิสลาม ฉะนั้นเราต้องคิดว่าตอนนี้เราอยู่ในยุคไหนแล้ว ดิเกร์ฮูลูเดิมจะแต่งตัวแบบพุทธมหายาน ปัจจุบันดิเกร์ฮูลู ก็จำเป็นต้องปรับตัวมาแต่งตัวแบบอิสลามอย่างที่ชุมชนต้องการ สิ่งเหล่านี้ ผู้เล่นดิเกร์ฮูลูจะต้องคิด หนักขึ้น การแสดงดิเกร์ฮูลูก็ควรมีการปรับตัว ก็คือ หนึ่ง การแต่งกาย สอง เนื้อเพลงหรือคำร้องที่เขา สื่อให้กับเยาวชน เนื้อร้องจะต้องสื่อไปในทางที่ดี และไม่ขัดกับหลักศาสนาอิสลาม

วัชรินทร์ ดำรงกุล (14 มกราคม 2558) ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด ปัตตานี ได้ให้สัมภาษณ์ว่า พื้นฐานของดิเกร์ฮูลูเป็นศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน แต่ในศิลปะพื้นบ้านที่กล่าว มานี้ไปขัดกับมิติของศาสนา กระทั่งทบอับดุลญะดีของศาสนาอิสลาม ในบทบัญญัติ ห้ามมีการแสดง ห้ามมีการละเล่น และห้ามมีการร่ายรำ อย่างนี้เป็นต้น มันก็จะกระทบในวิถีชีวิตตรงนั้น เพราะฉะนั้นใน ส่วนนี้ จะต้องทำความเข้าใจกับพี่น้องมุสลิมให้ได้ว่า ศิลปะพื้นบ้านดิเกร์ฮูลู เป็นศิลปะพื้นบ้านที่ส่ง ทอดมาจากบรรพบุรุษในแหลมมลายู และที่สำคัญพี่น้องมุสลิมเป็นผู้รับการสืบทอดตรงนี้มา ต้องแยก ให้ออกระหว่างมิติศาสนากับมิติวัฒนธรรม การละเล่นดิเกร์ฮูลูคือมิติวัฒนธรรม ถ้าเอาศาสนามาปนเป กัน มันก็จะกระทบตรงนี้ ถ้าเราไม่เข้าใจตรงนี้ แล้วเอาศาสนามาเทียบเคียงกัน อย่างนี้ก็ต้องกระทบ กัน ฉะนั้นต้องแยกให้ขาดว่า ในแง่ของวัฒนธรรม ดิเกร์ฮูลูเป็นศิลปะพื้นบ้าน เป็นการละเล่นพื้นบ้าน ส่วนมิติศาสนาก็ดำเนินไปตามบทบัญญัติไป

อัสมูนิ เจ๊ะอุบง (13 กุมภาพันธ์ 2558) ตำแหน่ง ผู้อำนวยการวัฒนธรรมอำเภอ ได้ให้ สัมภาษณ์ว่า ผลกระทบของการละเล่น ถ้ามีก็น่าจะเป็นเรื่องของศาสนา ซึ่งอาจจะมีส่วนในส่วนของคน ที่เคร่งครัดในศาสนา เขาจะถือว่าการละเล่นดิเกร์ฮูลูผิดกับหลักศาสนา ผมเองไม่แน่ใจว่าสังคมจะคิด ยังไง แต่ส่วนตัวของผมดิเกร์ฮูลูเป็นการละเล่นหรือวัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างหนึ่ง เราไม่ควรไปเกี่ยวโยง กับศาสนา เพราะอาจจะผิดหลักของศาสนา

ในการละเล่นและแสดงเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูปัจจุบันมีการวางตัวที่ไม่เหมาะสมระหว่างผู้หญิง กับผู้ชาย หามะ เปาะสา (13 พฤศจิกายน 2557) ตำแหน่งช่างทำฟัน ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ก็มี ผลกระทบบ้างกับคนที่มีความรู้หรือคนอาเล็ม ที่เขาเรียกว่า โต๊ะครู ส่วนใหญ่จะไม่ชอบการละเล่นนี้ เพราะเป็นการละเล่นที่ขัดต่อหลักศาสนาอิสลาม ดิเกร์ฮูลูจึงต้องปรับตัวให้เหมาะสม เวลามีการละเล่น นั้นอย่าลามกหยาบโลนมากเกินไป บางทีเดี๋ยวนี้ก็เปลี่ยนไปเยอะ ไม่เหมือนแต่ก่อน สมัยก่อนเวลาเล่น เขาจะมีระเบียบ มีมารยาทดี แต่สมัยนี้บางครั้งตามงานแต่งงานดูไม่ได้เลย บางทีผู้หญิงผู้ชายทะเล่ ะเกินไปก็มี ผู้หญิงผู้ชายเต้นด้วยกัน คนเห็นแล้วเป็นภาพออกมาไม่ดี

นอกจากนี้ดิเกร์ฮูลูนั้นยังไม่เป็นที่อนุมัติของศาสนาอิสลามอีกด้วย อิบรอเฮ็ง มะละ (16 กุมภาพันธ์ 2558) ตำแหน่ง สมาชิก อบต. ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ปัตตานี ยะลา นราธิวาส และสงขลา บางส่วน เป็นดินแดนแห่งฮูลามาอ²² ปัจจุบันก็ยังคงมีฮูลามาออยู่อีกเยอะ วิถีชีวิตอิสลามก็ยังคงดำเนินอยู่ในสังคมปัจจุบันและยังมีปอเนาะ²³อีกในหลายพื้นที่ ซึ่งปัจจุบันก็ยังเปิดทำการสอนศาสนาอิสลามอยู่ ผมว่าผลกระทบด้านศาสนาที่เรากำลังจะคุยอยู่ ก็คือเกี่ยวกับอุปกรณ์ดนตรีและการแต่งกาย เพราะว่าอุปกรณ์ดนตรีดิเกร์ฮูลูแม้ว่าจะเป็นอุปกรณ์ดนตรีพื้นบ้านสมัยก่อนก็ตาม แต่อุปกรณ์บางอย่างที่ใช้ในการเล่นดิเกร์ฮูลูเป็นสิ่งที่ต้องห้ามของศาสนา เพราะการไปเคาะไปตีอุปกรณ์ของแต่ละชิ้นแล้วทำให้เกิดเป็นดนตรีขึ้นมาจะทำให้ขัดกับหลักศาสนา ต่อไปด้านการแต่งกายของดิเกร์ฮูลูก็เป็นเรื่องที่ขัดต่อหลักศาสนาเช่นกัน เพราะในบ้านเราส่วนใหญ่ผู้หญิงที่ออกไปร้องดิเกร์ฮูลูจะไม่คลุมผ้า และการที่ให้ผู้หญิงออกมาร้องดิเกร์ฮูลูศาสนาที่ไม่อนุมัติด้วย ศาสนาอิสลามจึงไม่สนับสนุนในด้านนี้ นี่ก็คือสองกรณีของดิเกร์ฮูลูที่กระทบต่อศาสนาอิสลามในอดีตและในปัจจุบัน ยิ่งสมัยปัจจุบันการแต่งกายของผู้หญิงที่ออกไปร้องดิเกร์ฮูลูจะเปิดเอว²⁴ และร้องเพลงดังดุด²⁵ ซึ่งเอามาจากอินโดนีเซีย การมาเล่นมาร้องลักษณะนี้ ในฐานะที่ผมเป็นคนในพื้นที่ ผมว่าสังคมไม่ให้การยอมรับสักเท่าไร

2. เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูส่งผลกระทบในทางลบต่อเวลา สถานที่ และบุคคล

- 2.1. การนำเสนอดิเกร์ฮูลูที่ไปกระทบกับวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของชาวมุสลิม
- 2.2. การแสดงในเวลาของการปฏิบัติศาสนกิจ
- 2.3. การแสดงใกล้สถานที่ปฏิบัติศาสนกิจ
- 2.4. การร้องเสียงดังสังคมหรือตัวบุคคล

จากการสัมภาษณ์ อับดุลการิม สาอะ (14 สิงหาคม 2557) ตำแหน่ง นายกองค์การบริหารส่วนตำบลปะลารู เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูได้กระทบต่อการปฏิบัติศาสนกิจด้านเวลาและสถานที่ ดังที่ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ผลกระทบในด้านลบส่วนมากจะเป็นเรื่องของเวลาการแสดง ในสามจังหวัดเราเวลาละหมาดเป็นเวลาที่เราจะหลีกเลี่ยงไม่ได้ การเล่นดิเกร์ฮูลูบางครั้งมีการชนกันในเรื่องเวลา ทำให้เกิดผลกระทบในด้านลบ ถ้าเป็นไปได้อยากให้เอาเรื่องเวลาเป็นเรื่องสำคัญ อย่าให้เวลาของการแสดงไปรบกวนเวลาในพิธีทางศาสนา และบางครั้งดิเกร์ฮูลูก็ไปแสดงใกล้ ๆ กับมัสยิด ทำให้กระทบกับคนไปละหมาด ถ้าเป็นไปได้ควรจะหลีกเลี่ยงอย่าไปให้กระทบกับเรื่องศาสนากิจ และควรดูเรื่องของเวลาด้วย

²² นักวิชาการมุสลิมที่ได้รับการยอมรับว่ามีความรู้ทางศาสนาอิสลาม

²³ สถาบันศึกษาศาสนาอิสลาม

²⁴ การปกปิดเรือนร่าง หรืออวัยวะพึงสงวน

²⁵ ประเภทดนตรีที่ได้รับความนิยมในอินโดนีเซีย

ด้านกาลเทศะ การละเล่นหรือการแสดงเพลงพื้นบ้านดิเกิร์ฮูลูไม่รู้จักแบ่งเวลาและเนื้อร้องในการนำเสนอ หะมะ แบลือแบ (07 มิถุนายน 2557) ฉายา มะ ยะหา ตำแหน่ง นักร้อง ตุแกกาโระ และหัวหน้าคณะดิเกิร์ฮูลู ให้สัมภาษณ์ว่า ถ้าเราไม่รู้จักแบ่งเวลา ไม่รู้ว่าเวลาไหนควรเล่นเวลาไหนไม่ควรเล่น หรือร้องออกไปในสิ่งที่ไม่ดี ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับศาสนาหรือเรื่องอื่น ๆ หรือเล่นดิเกิร์ฮูลูตอนเวลาละหมาด ผลกระทบก็จะตามมา ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนมีผลกระทบต่อผู้คน ฉะนั้น เราจะทำอะไร ขอให้เราคิดทำในสิ่งที่ดีและเป็นโยชน์ เช่น จะทำอย่างไรให้ผู้ที่มาดูเราเล่นได้รับประโยชน์ไม่มากนักน้อย ดีกว่ามาดูเฉย ๆ ได้แต่เสียงหัวเราะและความบันเทิงเท่านั้น จะทำอย่างไรให้เขารู้ในเรื่องศาสนาบ้าง ให้รู้เรื่องบาปบุญ และให้รู้ในสิ่งที่พระองค์อัลลอฮ์ทรงประทานให้แก่เรา แม้เมื่อเกิดปัญหาเราจะแก้ไขอย่างไร แบบะชอบแต่งเพลงเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ พยายามแต่งเพลงให้ดี และแก้ไขในสิ่งที่ไม่ถูกต้องหรือไม่ดีให้ผู้ชมยอมรับ สัมกับที่ผู้ชมได้มอบเกียรติบัตรแก่เรา เราต้องตอบแทนเขาด้วยสิ่งที่ดี เอาสิ่งที่ไม่ดีออกไป แล้วนำแต่สิ่งที่ดี ๆ ให้ผู้ชมได้ดู

แต่ในปัจจุบัน ผู้เล่นเพลงพื้นบ้านดิเกิร์ฮูลูในบางคณะได้ทำให้สังคมเสื่อมศรัทธาต่อเนื้อหาไปบางส่วน ดอรอแมะ หะยีหะซา (20 พฤศจิกายน 2557) ตำแหน่ง คณะกรรมการอิสลามจังหวัดปัตตานี ได้ให้สัมภาษณ์ว่า คิดว่าคงมีไม่กี่คนที่เข้าใจว่า เพลงพื้นบ้านดิเกิร์ฮูลูมีผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของคนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของเรา ก็อย่างที่ผมกล่าวมาแล้วว่า ถ้าโต๊ะจอรอมาโต้ตอบด้วยเรื่องที่ไม่เป็นคุณธรรม มันก็ย่อมมีผลกระทบ การว่าร้ายคนอื่นและการพุดจาลามก สิ่งเหล่านี้มันจะทำให้คนที่ต้องการดูดิเกิร์ฮูลูกลับไม่ชอบไม่ต้องการ ความน่าเชื่อถือของดิเกิร์ฮูลูก็เสื่อมลงไปด้วย ด้วยเหตุนี้ ผมคิดว่าเราควรที่จะแก้ไขตรงจุดนี้ เพื่อให้ดิเกิร์ฮูลูสามารถคงอยู่ได้ต่อไปในสังคมและสามารถดูแลสังคมในเรื่องต่าง ๆ ได้

3. เพลงพื้นบ้านดิเกิร์ฮูลูส่งผลกระทบในทางลบต่อภาษา

3.1. กระทบในการใช้ภาษาที่ไม่ถูกต้อง

วาแอล ดือราแมง (20 ตุลาคม 2557) ตำแหน่งอาจารย์โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ให้สัมภาษณ์ว่า ถ้าเรามองด้านวัฒนธรรมคงจะไม่มีผลกระทบ แต่ควรคำนึงถึงสังคมในสามจังหวัด เพราะส่วนใหญ่แล้วผู้คนเป็นมุสลิม เราควรใช้ความชำนาญตรงนี้ หากเรามองข้ามไป ก็จะทำให้เกิดผลกระทบอย่างแน่นอน และในปัจจุบันจะมีการแสดงเพลงพื้นบ้านดิเกิร์ฮูลูในงานพิธีต่าง ๆ แต่มีข้อเสียคือเราไม่เข้าใจสังคม คนในพื้นที่ส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม ฉะนั้นการแสดงดิเกิร์ฮูลูควรที่จะปรับให้เข้ากับสังคมหรือบริบทของคนในสามจังหวัด เช่น ด้านการแต่งกาย ควรแต่งกายให้ดูดีหรือมีความเหมาะสม และควรใช้ภาษาที่เหมาะสมด้วย

4. เพลงพื้นบ้านดิเกิร์ฮูลูส่งผลกระทบในทางลบต่อการแต่งกาย

4.1. การแต่งกายของผู้หญิงที่ทำให้เสียภาพพจน์และภาพลักษณ์ของศาสนาอิสลาม

4.2. การแต่งกายที่ไม่สุภาพโดยเฉพาะผู้หญิง

4.3. การที่ผู้หญิงแต่งกายที่ไม่ปกปิด

จากการสัมภาษณ์ มุหัมหมัด เซ็ง (24 พฤษภาคม 2557) ตำแหน่ง นักจัดรายการวิทยุ ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ผลกระทบส่วนใหญ่ จะเป็นในด้านการแต่งกายของผู้หญิงที่แต่งกายไม่เหมาะสมกับการแสดง ทำให้เสียภาพพจน์ของดิเกร์ฮูลูและเสียภาพลักษณ์ของศาสนาอิสลาม

มุอ้าหมัดซอรี อาบู (31 พฤษภาคม 2557) ฉายา อาแว อาเนาะปูยู ตำแหน่ง นักร้องและหัวหน้าคณะดิเกร์ฮูลูอาเนาะปูยู ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ถ้านักร้องดิเกร์แต่งตัวไม่สุภาพจะส่งผลกระทบในทางที่ไม่ดี ส่วนใหญ่จะเป็นนักร้องผู้หญิงที่มีปัญหาเรื่องการแต่งกาย นักร้องผู้ชายไม่ค่อยเท่าไร เพราะนักร้องผู้ชายจะแต่งตัวไม่ค่อยฉูดฉาด ตามอิสลามแล้วผู้หญิงต้องใส่ผ้าคลุม จะปล่อยผมไม่ได้ การแต่งตัวของผู้หญิง ถ้าแต่งตัวตามหลักการอิสลามก็就不用สร้างปัญหา แต่ถ้าแต่งตัวโป๊ก็จะชักชวนวัยรุ่นไปในทางที่ไม่ดี ส่วนใหญ่คนเขามักจะตำหนิดิเกร์ในเรื่องการแต่งกาย ส่วนน้อยมากที่คนจะมาตำหนิวาดิเกร์นี้ฮารอม (ศาสนาไม่อนุมัติ) มีบ้างบางกลุ่มบอกว่าดิเกร์นี้ฮารอม แต่พอคิดไปคิดมา ดิเกร์ก็ดีนะ พูดแต่เนื้อหาดี ๆ และที่ไปกระทบกับสังคมก็จะเป็นเรื่องการแต่งกายของนักร้องดิเกร์เท่านั้นเอง

5. เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูส่งผลกระทบในทางลบในเนื้อหา

- 5.1. การปลอมแปลงเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูเป็นดิเกร์มิวสิกหรือดิเกร์ฮูลูที่ผิดรูปแบบ
- 5.2. การสอดแทรกเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมโดยนำวัฒนธรรมจากภายนอกมาแสดง
- 5.3. เพลงเบ็ดเตล็ด หรือ เพลงจี๊แจที่มีคำร้องเชิงชวนให้เกิดการทะเลาะวิวาท
- 5.4. เนื้อหาเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูที่มีเนื้อร้องเป็นสองแง่สองง่าม
- 5.5. เนื้อเพลงไปกระทบกับบุคคล
- 5.6. เนื้อร้องที่ลามกหยาบโลน

เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูบางเพลงมีเนื้อหาไม่เหมาะสม อับดุลซูโกรี สาแม (14 สิงหาคม 2557) ตำแหน่ง ผู้ใหญ่บ้าน ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ดิเกร์ฮูลูมีผลกระทบด้านเนื้อหาของเพลง เนื้อหาของบางเพลงอาจจะสร้างผลกระทบบ้างเล็กน้อย หรืออาจจะกระทบต่อจิตใจของคนใดคนหนึ่งหรือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง บางครั้งเนื้อเพลงออกไปทางลามกหรือไม่เหมาะสมก็มีเหมือนกันอย่างเช่น เพลง ปาจะ (ปลิง) ของมูนิเราะห์

นิอับดุลละอะ ตูวี (21 ตุลาคม 2557) ตำแหน่ง ผู้ใหญ่บ้าน ที่ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ดิเกร์ฮูลูไม่ได้สร้างผลกระทบใด ๆ ให้กับชาวสามจังหวัดฯ นอกเสียจากว่าจะมีการสอดแทรกเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม และมีการปลอมแปลงรูปแบบการเล่น เช่น เปลี่ยนจากดิเกร์ฮูลูมาเป็นแดนซ์มาเป็นดิเกร์มิวสิกอะไรพวกนี้ ปัจจุบันดูแล้วมีคนบางกลุ่มไม่ค่อยอนุรักษ์ซึ่งความเป็นดิเกร์ฮูลูแล้ว

ซำซียะห์ มะละเต็ง (23 มีนาคม 2558) ตำแหน่ง รองผู้อำนวยการฝ่ายชุมชนสัมพันธ์ โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ที่ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ฟัง ๆ ไปแล้วดิเกร์ฮูลูล้วนแล้วแต่มีประโยชน์

ถ้าจะมีบางส่วนที่ส่งผลกระทบต่อสังคม ก็คงจะเป็นเรื่องการแต่งกายและเนื้อหาของเพลงดิเกร์ฮูลูในเชิงให้เกิดการทะเลาะวิวาท เช่น “กิตอ คือนอ ปากะ บาเลาะห์/ ญาแง ตูลง เฮาะมอและ มอและ” ร้องเป็นทำนอง หมายถึง เราต้องทะเลาะกันอย่าได้ช่วยเหลือนกัน ซึ่งถ้าหากทุกคนคิดแบบนั้นจริง ๆ ก็คงจะส่งผลในทางที่ไม่ดีแน่ ฉะนั้นการร้องถ้าเราเลือกใช้คำที่ดีก็จะดี ถ้าเลือกใช้คำไม่ดีก็จะไม่ดี แต่ว่าเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูทั่ว ๆ ไปที่ร้องกันนั้นไม่มีเรื่องที่ไม่ดี ส่วนใหญ่ที่ร้องกันก็เพื่อให้เกิดผลดี ส่วนเพลงสมัยใหม่ที่นิยมฟังกันในปัจจุบันนั้นเนื้อหาอาจจะเอาใจวัยรุ่นยุคใหม่มากกว่า บทเพลงที่มีสาระเนื้อหาที่ไม่ดี ก็คงเป็นเพลงที่เน้นหนักไปในทางที่ไม่เหมาะสมซึ่งเราจะไม่เรียกว่าเป็นเพลงดิเกร์ฮูลู แต่จะเรียกว่า “ลาซูลิแง” หรือเพลงเบ็ดเตล็ด ศัพท์สำนวนในเนื้อเพลงจะมั่ว ไม่ดี ไม่เหมาะสม ฉะนั้นรูปแบบของเพลงเบ็ดเตล็ด สามารถตัดออกได้เลย เพราะไม่ใช่ลักษณะของดิเกร์ฮูลูเดิม

ในบางครั้งเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูได้ละเลยขอบเขตบรรทัดฐานของสังคมไป ไม่ให้เกียรติหรือไม่ฟังเสียงตักเตือนของสังคม สมาน ตาละ (15 ตุลาคม 2557) ตำแหน่งอิหม่าม ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ดิเกร์ฮูลูจะมีผลกระทบเมื่อมีการแสดงที่สื่อไปในทางที่ไม่เหมาะสม ซึ่งย่อมส่งผลกระทบต่อผู้ชมทั้งที่บรรลุนิติภาวะแล้วและที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ เพราะบางครั้งมีเนื้อหาที่เป็นสองแง่สองง่าม และการแต่งกายที่ไม่เหมาะสม ซึ่งจะส่งผลด้านจิตใจ ทำให้คนที่ได้รับชมจะซึมซับในสิ่งที่การแสดงสื่อออกมา ฉะนั้นเพลงที่สื่อออกมาควรเป็นเพลงที่สร้างสรรค์และสามารถให้ผู้ชมนำไปใช้ประโยชน์ได้ และหากจะกล่าวถึงการปรับตัวให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ปัจจุบัน ผู้แต่งเพลงดิเกร์ฮูลูจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องเล็งเห็นถึงปัญหาและสภาพสังคมในปัจจุบัน แล้วนำข้อคิดต่าง ๆ มาร้องเป็นเพลงเพื่อจะได้เป็นคติสอนใจในการดำเนินชีวิตของคนในปัจจุบัน และถ้าจะอนุรักษ์ก็ควรอนุรักษ์ให้เป็นไปในทางที่ดี คือสามารถให้คติสอนใจแก่ผู้ชมได้ และที่สำคัญการละเล่นดิเกร์ฮูลูเป็นประเพณีวัฒนธรรมของชาวมลายูจึงควรแก่การอนุรักษ์อย่างยิ่ง หน่วยงานต่าง ๆ ทั้งทางภาครัฐและเอกชนควรส่งเสริมการละเล่นดิเกร์ฮูลูนี้อยู่ เพราะเป็นการรักษาวรรณธรรมของท้องถิ่นในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของเรา แต่ก็ควรเป็นการเล่นที่สามารถให้คติสอนใจกับผู้ชมมากกว่า และเสริมสร้างสันติสุขให้เกิดในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้อีกด้วย

นิอับดุลละห์ ตูวี (21 ตุลาคม 2557) ตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ดิเกร์ฮูลูทำให้คนในสามจังหวัดสามารถอยู่ร่วมกัน และสร้างความสามัคคีปรองดองในหมู่คณะ ดิเกร์ฮูลูไม่ได้สร้างผลกระทบใด ๆ ให้กับชาวสามจังหวัด นอกเสียจากว่ามีการเปลี่ยนแปลง หรือเปลี่ยนจากดิเกร์ฮูลูมาเป็นแดนซ์ หรือไม่อนุรักษ์คงไว้ซึ่งความเป็นดิเกร์ฮูลู

6. เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูส่งผลกระทบในทางลบต่อการแบบอย่างที่ไม่เหมาะสม

- 6.1. การเป็นแบบอย่างที่ไม่เหมาะสมแก่เยาวชนด้วยการนำเสนอเนื้อหาในทางเสื่อมเสีย
- 6.2. การไม่รู้จักแบ่งเวลาโดยทำให้พวกเขาเสียการงาน

จากการสัมภาษณ์ ยุทธศักดิ์ บินมะ (24 ตุลาคม 2557) ตำแหน่ง ผู้นำศาสนา (คอเต็บ) ได้ให้สัมภาษณ์ว่า สำหรับผลกระทบนั้นก็ยังมีบ้าง อย่างเช่น ดิเกร์ฮูลูจะเล่นกันในเวลาที่ไม่เหมาะสมคือเล่นในตอนกลางคํากลางคืนจนถึงตีหนึ่งตีสองหรือจนกระทั่งเช้าตรู่เลยทำให้คนที่ไปดูก็เกิดความรำ ไม่ไปทำงานในตอนเช้า ทำให้เสียการเสียนานเพราะความบันเทิงที่เกิดจากดิเกร์ฮูลู และด้านความรู้ความเข้าใจนั้น ผู้นำศาสนาท่านอื่น ๆ อาจเกิดความเข้าใจผิด ที่คิดว่าดิเกร์ฮูลูนั้นให้แต่ความบันเทิงอย่างเดียว ฉะนั้นศิลปินจำเป็นต้องรักษาลักษณะรูปแบบการละเล่นที่แท้จริงของดิเกร์ฮูลูด้วย

7. ผลกระทบของเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูในภาพรวม มีดังต่อไปนี้

- 7.1 ผลกระทบต่อความเข้าใจของผู้นำศาสนาต่อวัฒนธรรมพื้นบ้านเป็นบางส่วน
- 7.2 ผลกระทบต่อการใช้ชีวิตของผู้คนในสังคมพหุวัฒนธรรมมีจำนวนไม่มาก
- 7.3 กระทบต่อผู้ที่เคร่งครัดในศาสนาและสังคมทั่วไปเป็นบางส่วน
- 7.4 ผลกระทบต่อการเป็นอยู่ของคนในพื้นที่เป็นจำนวนน้อย

จากการสัมภาษณ์ โรสะ วาหะ (12 กุมภาพันธ์ 2558) ฉายา มะโระ ปาตารายอ ตำแหน่ง นักร้องและตุแกลโระ ได้ให้สัมภาษณ์ว่า แล้วแต่เรา ถ้าเราจะให้กระทบมันก็กระทบ หรือเราไม่อย่าก ทำให้มันกระทบมันก็ไม่กระทบ เราจะไปร้องให้กระทบกับใครก็ได้หรือไม่ให้กระทบกับใครก็ได้ แล้วแต่ความเหมาะสม หรือจะร้องแต่เรื่องการพัฒนาก็ได้ แต่เราจะไปร้องแบบมั่วๆ ไม่ได้นะ คนฟังเขารู้เรื่อง เราต้องร้องตามคนฟัง ถ้าเราร้องไม่ดีคนก็ไม่อยากฟัง เราจะร้องแต่สิ่งดีๆ การร้องว่าคนอื่นในทางที่ไม่ดี เช่น ไปร้องว่าให้กระทบผู้ใหญ่บ้านอย่างนี้ก็ได้ ร้องให้กระทบกับทางราชการก็ได้ หรือให้กระทบกับโต๊ะครูหรือโต๊ะฮายี(ผู้รู้)ก็ได้ เราจะไปร้องให้กระทบคนอื่นไม่ได้ ในสมัยก่อนจะร้องลามกก็ได้ หรือจะร้องไปว่าคนที่อยู่นอกวงดิเกร์ฮูลูก็ได้ ถ้าจะว่าก็ว่าพวกเรากันเองไม่เป็นไร

ในด้านที่เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูไม่มีผลกระทบต่อการใช้ชีวิตของชุมชนหรือหมู่บ้านที่เป็นสังคมพหุวัฒนธรรมนั้น นูรอเรีย อาแวเตะ (10 ตุลาคม 2557) ตำแหน่ง ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ไม่ค่อยมีผลกระทบต่อการใช้ชีวิตของคนในหมู่บ้านนี้เท่าไร เพราะหมู่บ้านนอเจ็ง (หัวคลอง) เป็นหมู่บ้านที่มีทั้งไทยพุทธ และไทยมุสลิม คนที่นี่แม้จะต่างศาสนากันแต่ก็ไม่ได้ต่างความคิด เพราะในหมู่บ้านนี้ผู้คนมีความเข้าใจซึ่งกันและกัน ฟังพาอาศัยกันเสมือนเป็นเครือญาติกัน และดิเกร์ฮูลูก็ไม่ค่อยมีผลกระทบอะไรร้ายแรงมากนัก

การละเล่นดิเกร์ฮูลูซึ่งมีรูปแบบการแสดงที่ดั้งเดิมอาจได้รับผลกระทบจากสื่อบันเทิงสมัยใหม่ และที่สำคัญยังได้รับผลกระทบจากคนบางกลุ่มที่ไม่สนับสนุนการละเล่นชนิดนี้ด้วย นางเยาว์ แซ่ว่อง (10 ตุลาคม 2557) ตำแหน่งครู ให้สัมภาษณ์ว่า ครูว่าไม่มีผลกระทบกับคนสามจังหวัด ถ้าจะมีบ้างก็อาจเล็กน้อย เพราะคนรุ่นใหม่เขาคิดว่าการละเล่นดิเกร์ฮูลูไม่เหมาะสมกับศาสนาอิสลาม ฉะนั้นคนที่ทำอาชีพนี้ก็จะไม่ได้รับการสนับสนุน ทำให้เขาขาดรายได้ และบางครั้งดิเกร์ฮูลูเองอาจได้รับผลกระทบจากการนำเอาการละเล่นของต่างประเทศเข้ามาเล่นด้วย

นุริยะห์ กูเตะ (17 กุมภาพันธ์ 2558) ตำแหน่ง นักร้องและหัวหน้าวงอนาซิด ได้ให้สัมภาษณ์ว่า เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูจะเกิดผลกระทบก็ต่อเมื่อเรานำเสนอหรือไปแสดงการเล่นที่ขัดกับวิถีชีวิตหรือความเป็นอยู่ของคนมุสลิมในสามจังหวัดเท่านั้น

ซุลกอร์นัยน์ แดแก (09 พฤศจิกายน 2557) ตำแหน่งเจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป มหาวิทยาลัยเอกชน ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ผมว่าไม่น่าจะมีผลกระทบอะไร หากเราทำให้มันดี ทำให้มันถูกต้องตามหลักการนิดหนึ่ง เราอย่าลืมว่าเราเป็นคนมุสลิม เมื่อเราจะทำอะไรลงไปเราต้องคำนึงว่าขอบเขตแค่ไหนที่อิสลามได้อนุญาต ถ้าอิสลามอนุญาต เราก็กทำได้ ถ้าเราเล่นดิเกร์ฮูลูที่ส่อไปในทางที่ไม่ดีหรือชักนำไปในทางที่ไม่ดี มันก็ไม่ดีเหมือนกัน ฉะนั้นมันอยู่ที่เราว่าจะทำอย่างไร มันอยู่ที่ไหวพริบของคนที่จะขับร้องและอยู่ที่เนื้อหาของดิเกร์ฮูลูด้วย

มะดารี สาละ (19 มีนาคม 2558) ฉายา เปาะเตะ กูแบอีแก ตำแหน่ง นักร้องและตุ๊กกาโระ ได้ให้สัมภาษณ์ว่า มีบ้างที่ดิเกร์ฮูลู กระทบต่อคนสามจังหวัดฯ เช่น ในด้านศาสนา คนเขาจะพูดว่าดิเกร์ฮูลูนี้เป็นมะชียัต แต่ถ้าเราคิดให้ลึก ๆ เข้าไป หากว่าในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ไม่มีดิเกร์ฮูลู ก็จะไม่มีการแสดงอันมาสร้างความสุขให้แก่ชุมชนในหมู่บ้านในอำเภอหรือในจังหวัดของเรา ส่วนมากคนในหมู่บ้านเขาจะดูดิเกร์ฮูลู แต่ในเมืองก็มีบ้างการแสดงดิเกร์ฮูลู แต่ส่วนมากคนจะดูดิเกร์ฮูลูก็ต่อเมื่อไม่มีการแสดงอย่างอื่นให้ดู เช่น ในงานต่างๆ ความจริงดิเกร์ฮูลูก็เป็นส่วนหนึ่งของสังคมที่สามารถสานความแตกแยกในชุมชนให้เกิดความสามัคคีได้ เหมือนบางทีในหมู่บ้านที่เงียบสงบ บ้านนั้นก็เงียบ บ้านนี้ก็เงียบ อยู่กันแบบต่างคนต่างอยู่ ไม่มีการพบปะอะไรเลย แต่พอเอาดิเกร์ฮูลูมาแสดงในหมู่บ้าน บางทีชาวบ้านเขาก็จะออกมาดูดิเกร์ฮูลูด้วยความสามัคคี การที่ชาวบ้านมานั่งดูดิเกร์ฮูลูก็เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้พวกเขาคลายความเครียดจากเหตุการณ์ของปัญหาสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ และทำให้พวกเขาเหล่านั้นมีความสุข ผลกระทบทางด้านศาสนานั้นจะมีในแง่ของมะชียัต จึงมีบ้าง แต่น่าจะมีน้อย เพราะเดี๋ยวนี้งานมาแกบูโละ²⁶ งานเข้าสู่ันต์ งานของ อบต. บางทีงานโรงเรียนตาดีกาก็เอาดิเกร์ฮูลูไปแสดง

สมศักดิ์ ดือเร๊ะ (23 มีนาคม 2558) ตำแหน่ง ปลัดอำเภอ ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ผมคิดว่าเป็นผลกระทบในด้านดีเราควรส่งเสริม แต่ที่เล่นอยู่ปัจจุบันมันไม่ใช่ดิเกร์ฮูลูเหมือนเมื่อก่อน คล้าย ๆ กับดิเกร์ฮูลู ผมว่าจะเป็นแนวเพลงมิวสิคมากกว่า ไม่รู้จะอธิบายยังไงดี ตอนนี้ที่สายบุรีไม่รู้ยังมีเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูแบบดั้งเดิมนี้อีกหรือเปล่า ผมไม่ค่อยได้เห็นที่สายบุรี จะเห็นแถว ๆ ยะหริ่ง แม่ลาน แถวนั้นยังมีอยู่ เป็นกลุ่มเล็ก ๆ ไม่มีการประชาสัมพันธ์สักเท่าไร

โดยภาพรวม หากไม่เกี่ยวข้องกับศาสนาแล้ว เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูคงจะไม่กระทบความเป็นอยู่ของคนในพื้นที่เป็นอย่างมากและช่วยส่งเสริมให้เกิดสันติสุขมากกว่า ดังที่ ประสิทธิ์ ชมพิบูลย์ (09 มกราคม 2558) ตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักงานการศึกษาเอกชนอำเภอ ได้ให้สัมภาษณ์ว่า โดย

²⁶ งานแต่งงานของชาวมุสลิม

ทั่ว ๆ ไปแล้วไม่น่าจะกระทบกับประชาชนเท่าไร แต่ผมคิดว่า คณะติเกร์ฮูลูต่างหากที่ได้รับผลกระทบ ตรงที่ว่าเขาไม่มีเวทีในการแสดง ถ้าหน่วยงาน ชุมชนหรือสังคมไม่รับหรือจ้างไปแสดง เขาจะไม่มีเวทีแสดง เหมือนที่พูดตั้งแต่ต้น ถ้ามีการจัดประกวด การแข่งขัน การจัดการแสดง ก็จะเป็นการเปิดเวทีให้ติเกร์ฮูลูได้ไปแสดง ไปประกวด หรือไปแข่งขัน เพราะฉะนั้น ผลกระทบไม่ได้เกิดต่อสังคมหรือไม่ได้กระทบต่อประชาชน แต่คณะของติเกร์ฮูลูเองที่ได้รับผลกระทบ

กาเดร์ ละเลาะ (26 กรกฎาคม 2557) ฉายา เปาะเดร์ กาเยาะมาตี ตำแหน่ง ตุ๊กกาโรละและหัวหน้าคณะติเกร์ฮูลูกาเยาะมาตี ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ด้านผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของคนในพื้นที่นั้น มันแล้วแต่พื้นที่ เพราะจะมีบางพื้นที่ที่ไม่พอใจการเล่นติเกร์ฮูลู แต่ทุกอย่างอยู่ที่ตอนขับกาโรละ ในการขับกาโรละ (ขับลำนาสด) แต่ละคำแต่ละประโยคก็ยากเหมือนกันที่จะให้ร้องออกมาแล้วไม่ให้กระทบกับความเป็นอยู่ของคน เพราะเหตุนี้ เราถึงต้องขอโทษผู้ชมตลอด ไม่ใช่เพราะเราเคยทะเลาะกัน แต่บางที่เราร้องติเกร์ออกไปอาจจะไปกระทบต่อชีวิตใครบางคน เราก็เลยต้องขอภัยไว้ก่อน

ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นต่อการแสดงเพลงพื้นบ้านติเกร์ฮูลูในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

จากการสัมภาษณ์ตัวแทนจากศิลปินเพลงพื้นบ้านติเกร์ฮูลู องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและประชาชนทั่วไป ได้ให้ความสำคัญด้านการอนุรักษ์ศิลปะพื้นบ้านติเกร์ฮูลูด้วยการสนับสนุนและส่งเสริมการเล่นเพลงพื้นบ้านติเกร์ฮูลูให้แก่เยาวชน เพื่อสืบทอดวัฒนธรรมที่ดีของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้ดำเนินอยู่ได้ในสังคมปัจจุบัน ทั้งนี้การเล่นเพลงพื้นบ้านติเกร์ฮูลูเป็นการส่งเสริมเยาวชนในการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ และเป็นการสืบสานวัฒนธรรมการเล่นพื้นบ้านในชุมชนหรือหมู่บ้าน ตลอดจนเป็นการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้ดำเนินต่อไปในอนาคต แม้กระทั่งได้ช่วยให้หน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนเข้าใจในวิถีชีวิตของสังคมสามจังหวัดฯ และได้ช่วยให้ชนรุ่นหลังสามารถสืบทอดและเรียนรู้เกี่ยวกับมรดกทางวัฒนธรรมของคนมลายูได้

นอกจากนี้ ยังได้เสนอต่อหน่วยงานหรือผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนให้ส่งเสริมประชาชนในพื้นที่รู้จักติเกร์ฮูลูที่แท้จริง ให้ผู้เล่นมีส่วนร่วมอนุรักษ์การเล่นเพลงพื้นบ้านติเกร์ฮูลู หรือให้คนรุ่นใหม่หรือคนหนุ่มสาวในสังคมหรือในหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการเล่นเพลงพื้นบ้านติเกร์ฮูลูด้วย และยังได้เสนอแนะเพิ่มเติมอีกว่า ให้สอดแทรกเนื้อหาที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม ให้เสริมเนื้อหาทางด้านศาสนาเพื่อให้ผู้ฟังมีความเคร่งครัดในศาสนามากขึ้น และความเข้าใจให้แก่เยาวชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ด้วยการนำเนื้อหาด้านความรักและความสามัคคีสอดแทรกเข้าไปใน

การละเล่นเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลู เพื่อบ่มเพาะจิตสำนึกของทุกคนที่ได้รับฟังดิเกร์ฮูลูให้สามารถอยู่ร่วมกันได้ในพื้นที่อย่างรักใคร่เช่นบรรพบุรุษที่เคยอยู่ร่วมกันมาในอดีต

ผู้ให้สัมภาษณ์ได้เสนอแนะอีกกว่าให้ผู้เล่นดิเกร์ฮูลูฝึกทำอุปกรณ์ดนตรีเพื่อเป็นรายได้ของตนเอง ส่วนผู้ที่เกี่ยวข้องด้านวัฒนธรรมให้อนุรักษ์การละเล่นเพลงพื้นบ้านนี้ให้สืบไป ด้วยการสวดแทรกสาระแก่ผู้ฟังสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ และได้เสนอแนะให้คณะดิเกร์ฮูลูปรับปรุงเนื้อร้องให้สอดคล้องกับสังคมวัฒนธรรมสามจังหวัดฯ เนื้อหาที่ร้องไม่หยาบโลนเกินไป และพัฒนาฝีมือลายมือให้ดีขึ้นเรื่อย ๆ จนเป็นที่ยอมรับทั้งในและต่างประเทศ ส่วนหน่วยงานภาครัฐและเอกชนให้ร่วมกันพัฒนาการละเล่นเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูให้มีประโยชน์ต่อส่วนรวมดังเช่นในอดีต มิใช่ให้โทษในทางอ้อมอย่างเช่นปัจจุบัน และเสนอแนะให้ผู้เล่นดิเกร์ฮูลูปรึกษากับผู้รู้ในพื้นที่ เช่น โต๊ะครูเกี่ยวกับการแสดงเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูเพื่อไม่ให้ผิดหลักศาสนาหรือร้องเนื้อหาที่ขัดต่อหลักศาสนา เครื่องดนตรีบางอย่างที่ไม่สำคัญหรือหลีกเลี่ยงได้ควรละไว้ และแสดงเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูให้อยู่ในกรอบมากที่สุด สำหรับหน่วยงานหรือองค์กรที่จะส่งเสริมการละเล่นเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูควรมีความจริงใจและส่งเสริมให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของสังคม ดิเกร์ฮูลูจึงจะอยู่คู่สังคมได้และสามารถเป็นวัฒนธรรมที่ทุกคนภูมิใจและหวงแหน

สำหรับภาพพจน์หรือเอกลักษณ์ของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผู้ให้สัมภาษณ์ได้เสนอให้ผู้เล่นดิเกร์ฮูลูทุกท่านรักษามารยาทในการขับร้องดิเกร์ฮูลูให้อยู่ในแนวทางที่เหมาะสม ไม่ควรปะปนระหว่างชายหญิง เล่นให้ถูกต้องตามความเป็นอยู่ของสังคม สิ่งไหนที่ไม่ถูกต้องตามหลักการของอิสลามให้ลดเลิกไป และให้คงไว้สิ่งที่อิสลามอนุมัติเท่านั้น นอกจากนี้ยัง

บางท่านได้เสนอว่าให้แยกระหว่างมิติทางศาสนากับมิติทางวัฒนธรรม ไม่ควรเอาเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูไปเกี่ยวข้องกับศาสนาเพราะจะไปทำลายให้ศาสนาเสื่อมเสีย และควรเล่นให้ถูกต้องตามกาลเทศะ นอกจากนี้ ยังได้ฝากความหวังไว้กับภาครัฐให้ช่วยกำกับดูแลวัฒนธรรมส่วนนี้ของพื้นที่ให้อยู่ในกฎระเบียบและกติกาของดิเกร์ฮูลูอย่าให้เปลี่ยนแปลง ควรอนุรักษ์ไว้ให้เป็นอัตลักษณ์ด้านการละเล่นของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้เสนอแนะให้เยาวชนรุ่นหลังปรับแต่งการละเล่นเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูให้มีความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมปัจจุบันโดยไม่ไปทำลายรูปแบบดิเกร์ฮูลูเดิมและควรรักษาให้อยู่ในรูปแบบของวัฒนธรรมมลายูจริง ๆ เช่น มีเนื้อหาภาษามลายูและสื่อความหมายในทางที่ดี ในส่วนของหน่วยงานภาครัฐโดยเฉพาะหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมให้เข้ามาดูแลและร่วมกันอนุรักษ์วัฒนธรรมดิเกร์ฮูลูให้คงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ที่แท้จริง ไม่เปลี่ยนแปลงไปเป็นในลักษณะอื่น เช่น อุปกรณ์ดนตรี การแต่งกาย การร้อง และทำนองของดิเกร์ฮูลูให้คงไว้ในรูปแบบเดิมต่อไป

นอกเหนือจากนี้ ยังเสนอให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการสร้างสันติสุขในชาติดำเนินแก้ไขปัญหาด้วยความโปร่งใส มีความตั้งใจในการแก้ปัญหา มีความยุติธรรมและมีเหตุผลที่แท้จริง และในส่วนของผู้เล่นดิเกร์ฮูลูให้ร่วมกันสร้างความสงบสุขด้วยการพูดความจริง สำหรับผู้ที่มีความเกี่ยวข้องใน

การทำหน้าที่ปลูกฝังวัฒนธรรมที่ดีแก่เยาวชน ให้ปลูกฝังความคิดในทางที่ถูกต้องดีงาม ให้เยาวชนรู้จักหรือรักอนาคตตัวเอง รักชุมชน รักสังคม รักประเทศชาติ อยู่ร่วมกันกับบุคคลรอบข้างอย่างสันติและช่วยกันสนับสนุนให้เยาวชนมีการละเล่นเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลู เพราะจะทำให้เยาวชนไม่ไปพึ่งพายาเสพติด และในทางกลับกันทำให้เยาวชนเกิดความรักและห่วงแหนในวัฒนธรรม สำหรับสถานศึกษาควรส่งเสริมและสนับสนุนการละเล่นพื้นบ้านนี้โดยจัดให้มีหลักสูตรดิเกร์ฮูลูในโรงเรียนประถม โรงเรียนมัธยม หรือในระดับอุดมศึกษา และสำหรับสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดที่รับผิดชอบดูแลเรื่องนี้โดยตรง ควรส่งเสริมวัฒนธรรมพื้นบ้านนี้เพื่อทำหน้าที่เป็นกระบอกเสียงให้ชุมชนอีกต่อไป นอกจากนี้ยังมีการเสนอให้นำเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูบรรจุเข้าไปในนโยบายของท้องถิ่น เพื่อให้สามารถเป็นสื่อด้านจิตวิทยาที่บ่งบอกถึงความรัก ความสามัคคี และความเจริญ ซึ่งจากการสัมภาษณ์ ศิลปิน ผู้เล่นและผู้ผลิตอุปกรณ์เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลู องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐและเอกชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและประชาชนทั่วไป ได้รับข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ด้านการอนุรักษ์เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลู

- 1.1 ให้หน่วยงานของรัฐด้านวัฒนธรรมเข้ามาดูแลและร่วมกันอนุรักษ์วัฒนธรรมเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูคงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ที่แท้จริงไม่เปลี่ยนแปลงเป็นรูปแบบอื่น เช่น อุปกรณ์ดนตรี การแต่งกาย การร้อง และทำนองของเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลู
- 1.2 ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องด้านวัฒนธรรมร่วมอนุรักษ์การละเล่นเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูให้สืบทอดด้วยการสอดแทรกเนื้อหาสาระแก่ผู้ฟังสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้
- 1.3 ให้สืบทอดการละเล่นเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูซึ่งเป็นวัฒนธรรมที่ดีของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้ดำรงอยู่ได้ในสังคมปัจจุบัน
- 1.4 ให้อนุรักษ์ศิลปะพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูด้วยการดูแล สนับสนุน และส่งเสริมการละเล่นเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูให้แก่เยาวชน
- 1.5 ให้คนรุ่นใหม่หรือคนหนุ่มสาวในสังคมหรือในหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการละเล่นเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลู
- 1.6 ให้สืบสานวัฒนธรรมการละเล่นเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูในชุมชนหรือหมู่บ้าน
- 1.7 ให้ชนรุ่นหลังสืบทอดและเรียนรู้มรดกทางวัฒนธรรมของคนมลายู
- 1.8 ให้ส่งเสริมประชาชนในพื้นที่รู้จักเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูที่แท้จริง
- 1.9 ให้อนุรักษ์อัตลักษณ์การละเล่นของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้
- 1.10 ให้ผู้เล่นมีส่วนร่วมอนุรักษ์การละเล่นเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลู
- 1.11 ให้อนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้ดำเนินต่อไปในอนาคต

จากการสัมภาษณ์ สตาปา ปีแม (29 มกราคม 2558) ฉายาแบปา บูหงาตานี ตำแหน่งนักร้องและหัวหน้าคณะดิเกร์ฮูลูบูหงาตานี ได้เสนอแนะต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริม

การเล่นเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูและฝักเยาเวนในการแสดงเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูเพื่อสืบทอดวัฒนธรรมให้สามารถคงอยู่คู่สังคมปัจจุบัน ดังที่ ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ดิเกร์ฮูลูเป็นการเล่นที่ไม่ได้ขัดต่อกฎหมายของบ้านเมือง ตอนนี้ทางเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานราชการได้สนับสนุนพอสมควร หากมีงบประมาณก็จะมาสนับสนุนการเล่นดิเกร์ฮูลู เช่น การจัดการเรียนการสอนตามโรงเรียนต่างๆ และเชิญไปแสดงตามงานต่าง ๆ และส่งเสริมการแสดงเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูมาสมาเสมอ เพราะการเล่นดิเกร์ได้สร้างและก่อให้เกิดประโยชน์เป็นอย่างมาก การเล่นเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูไม่สามารถให้คนที่ติดยาเสพติดมาเล่นได้ จึงอยากฝากให้น้องๆ เยาเวนตามหมู่บ้านได้ฝึกเป็นประจำเพื่อไม่ให้ศิลปวัฒนธรรมการแสดงเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูของเราสูญหายไป ดิเกร์ฮูลูเป็นวัฒนธรรมเก่าแก่ที่สืบทอดกันมา ทางหน่วยงานราชการจะใช้ดิเกร์ฮูลูเป็นการแสดงประชาสัมพันธ์โครงการต่าง ๆ ตลอด หากไม่มีดิเกร์ฮูลูแล้ว จะให้การเล่นอย่างอื่นมาทดแทนกันยาก ถ้าเป็นการแสดงดนตรีอาจมีคนดูบ้าง แต่ไม่เหมือนดิเกร์ฮูลูจะมีคนดูเต็มเลย ดิเกร์ฮูลูจะทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์ อนุรักษ์ และให้ความรู้ต่างๆ เช่น ข่าวสารรัฐบาล การเป็นอยู่อย่างสันติสุขหรือเกี่ยวกับการเผยแพร่ของเชื้อโรคต่าง ๆ เป็นต้น เคยไปแสดงที่อุดรธานี มีผู้เข้าร่วมเป็นตัวแทนจากประเทศต่างๆ มาแสดง ส่วนเราก็จะได้รางวัลด้าน ลีลา ความสวยงาม และการแต่งกาย เป็นต้น คนอุดรฯ จะเรียกการเล่นเราว่า การเล่นดิเกร์ที่เชื่อมรอยต่อกับมาเลเซีย ส่วนเนื้อหาตอนนั้นก็จะมีอาจารย์มาช่วยแปลภาษาให้ แต่ที่สำคัญก็คือในการแสดง ถ้าไม่สามัคคีกันจะแสดงไม่ได้ เพราะลูกคู่ 20 คน ต้องพร้อม ตบมือพร้อมกัน ร้องสร้อยพร้อมกัน หากไม่สามัคคีกัน ก็จะทำตรงนี้ไม่ได้ ต้องสามัคคีหมด ทั้งตีรำมะนาใหญ่ รำมะนาเล็ก ตีฆ้อง เขย่าลูกแซ็ก ตีฉิ่ง และฉาบ ทั้งหมดไม่มีโน้ต แต่สามารถเล่นได้พร้อมๆ กัน การแสดงใหญ่จะมีผู้เล่น 20 คน แต่การแสดงทั่วไปจะมี 15 คน บางครั้งในการแสดงตามงานกาชาด เขาก็จะระบุไม่ให้เกิน 20 คน เกณฑ์นี้ไม่ใช่ดิเกร์ฮูลูตั้งไว้ แต่ในปัจจุบันจะมีจำนวนคนแสดงตามนี้หมด นอกจากงานแต่งงานจะมีผู้แสดงประมาณ 10 ถึง 15 คน

มูฮำหมัดซอรี อาบู (31 พฤษภาคม 2557) ฉายา อาแว อาเนาะปูญ ตำแหน่ง นักร้องและหัวหน้าคณะดิเกร์ฮูลูอาเนาะปูญ ได้เสนอแนะให้เล่นเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูตามรูปแบบที่ถูกต้อง ดังที่ได้ให้สัมภาษณ์ว่า อยากจะเสนอให้กับผู้ที่เล่นดิเกร์ฮูลูว่า ให้เล่นตามรูปแบบดิเกร์ฮูลูเดิม และต้องไม่ล้มต้นฉบับ อีกอย่างต้องไม่ไปขัดแย้งกับคณะดิเกร์ฮูลูอื่น ๆ เพราะถ้าไม่มีการขัดแย้งกัน ดิเกร์ฮูลูก็สามารถจะพัฒนาให้เจริญได้มากกว่านี้ สำหรับหน่วยงานของรัฐ ก็อยากให้เน้นและส่งเสริมในเรื่องของวัฒนธรรมบ้าง ถ้าเปรียบเทียบกับภารกิจที่รัฐบาลไปแจกให้ชาวบ้านปลูกต้นไม้ ปลูกผักแล้ว การส่งเสริมการเล่นดิเกร์ฮูลูก็จะเป็นการส่งเสริมที่สูญเปล่าและน่าเสียดาย เพราะดิเกร์ฮูลูจะเป็นสื่อกลางหลักที่จะเรียกชาวบ้านมารวมตัวกันได้ นอกจากนั้น ดิเกร์ฮูลูไปเล่นได้ในทุก ๆ ประเทศ ถึงแม้ว่าภาษาจะต่างกัน แต่เรายังเล่นได้ เพราะคนต่างชาติที่ได้ฟังดิเกร์ฮูลูแล้ว ถึงแม้พวกเขาไม่เข้าใจเนื้อหาที่เลยแต่เขาก็ชอบทำนองและดนตรีของเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลู มีครั้งหนึ่งไปเล่นดิเกร์ฮูลูที่ภูเก็ตฝรั่งเขาบอก

ว่าเขาชอบดนตรีดีกรีฮูลู และที่ราชบุรี มีป้าคนหนึ่งมาบอกว่า เวลาได้ยินดนตรีดีกรีฮูลูแล้วป้าขนลุกเลย ฉะนั้นถ้าเราเล่นดีกรีฮูลูตามแบบฉบับแล้วจะสนุก แต่ถ้าจะเอาดนตรีมาปรับแต่งหรือประยุกต์ ก็อย่าลืมดนตรีเดิมของดีกรีฮูลู จะร้องทางลำโพง หรือดีเกร์ฟังกันสดๆ ก็ได้ ก็จะมีคนเล่นคนละแบบ เมื่อวานไปดีเกร์ที่ปัตตานี งานอาซูรอสัมพันธ์ เล่นที่สนามกีฬากลาง ตอนไปโต๊ะว่าง แต่พอเห็นคณะหรือผู้เล่นดีเกร์มา ทุกโต๊ะก็เต็มไปด้วยผู้ชม ดีเกร์นี้เป็นอะไรที่แปลก จะมีคนที่ติดดีเกร์ แค่นี้ได้ยินว่ามี การแสดงดีเกร์ คนก็แห่กันมา ผมว่า ในสามจังหวัดนี้ ดีเกร์ฮูลูจะเป็นสิ่งที่ดีที่สุด และการละเล่นอันดับหนึ่งในสามจังหวัดนี้ก็คือดีเกร์ฮูลู

ยูโซ๊ะ อุมาร์ (11 มีนาคม 2558) ฉายา โย๊ะ บ่อทอง ตำแหน่ง หัวหน้าคณะดีเกร์ฮูลู ได้เสนอแนะต่อเยาวชนรุ่นใหม่ให้มีการสืบทอดการละเล่นเพลงพื้นบ้านดีเกร์ฮูลูตามรูปแบบที่ถูกต้อง ดังที่ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ดีเกร์ฮูลูของแบโย๊ะได้รับรางวัลโล่เกียรตินิยมสาขาศิลปะการแสดง จากคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี เมื่อปี พ.ศ. 2542 ทำให้แบโย๊ะภูมิใจและรู้สึกมีคุณค่าต่อสังคม ก่อนอื่นตัวแบโย๊ะเองต้องพร้อมทุก ๆ ด้าน ต้องทำอุปกรณ์ดนตรีเป็น ต้องแต่งเพลงเป็น ขับร้องเพลงหรือร้องกาโระเป็น แบโย๊ะอยากแนะนำคนที่สอนดีเกร์ฮูลูว่า ต้องเล่นเครื่องดนตรีทุกชนิดให้เป็นด้วย คนกรุงเทพฯ เขาจะดีใจเมื่อได้เห็นดีเกร์ฮูลู เพราะเป็นต้นแบบ การละเล่นของกรุงศรีอยุธยา ลีเกะกรุงศรีอยุธยาได้สืบทอดมาจากดีเกร์ฮูลูบ้านเรา แม้จะมีความแตกต่างอยู่บ้างแต่มีการขับร้องที่คล้าย ๆ กัน แบโย๊ะอยากให้มีสถานที่สำหรับการละเล่นเพลงพื้นบ้านดีเกร์ฮูลูที่เหมาะสมและจัดให้พร้อม ให้มีการละเล่นที่เรียบร้อย มีบทขับร้องที่ถูกจังหวะ ทุกอย่างทีพุดมาเราควรอนุรักษ์ เพราะกว่าจะมาเป็นดีเกร์ฮูลูนี้นั้นยาก สืบทอดเรื่อยมาจากสมัยก่อนจนมาถึงทุกวันนี้มันยาก ถ้าเราจะพุดดีเกร์ฮูลูว่าเป็นการละเล่นที่เป็นวงหรือเป็นคณะที่ใหญ่กว่าได้ เพราะต้องใช้คนหลายคน ผู้คนจะดูดีเกร์ฮูลูมากกว่าการละเล่นอื่น ๆ คือดีเกร์ฮูลูสามารถทำให้คนดูคลายทุกข์ กลายเป็นคนร่าเริงได้ แล้วก็จากคนที่ไม่เคยสนใจกลับกลายเป็นสนใจดีเกร์ฮูลู รู้สึกอยากฟัง อยากเล่น อยากเรียนรู้ ฉะนั้นจึงควรอนุรักษ์การละเล่นเพลงพื้นบ้านดีเกร์ฮูลูนี้ไว้ หากมีการสอนเล่น อยากให้คนที่สอนดีเกร์ฮูลูเป็นคนที่มีความสามารถในการแต่งเพลงทั้งมลายูและไทยได้ด้วย เพราะสามารถอนุรักษ์ สืบทอดจากรุ่นสู่รุ่นได้ ถ้ามีคนเชิญไปเล่นตามงานต่าง ๆ อยากให้ขับร้องในเรื่องที่มีสาระประโยชน์ เล่นให้เกิดประโยชน์ ไม่ว่าจะเป็นการร้องกาโระ เพลงสด หรือ เพลงต่าง ๆ ควรมีการขับร้องให้เกิดประโยชน์ แบโย๊ะอยากขอให้การละเล่นดีเกร์ฮูลูมีตลอดไป และอยากให้มีการทำอุปกรณ์ดนตรีขึ้นมาด้วย แล้วที่ทำก็ใช้งานได้ด้วยเพราะเป็นอาชีพหนึ่งที่จะทำให้ครอบครัวมีรายได้

เจ๊ะเตาะ ตาเฮ (12 มีนาคม 2558) ฉายา กะโรฮายา ตำแหน่ง นักร้อง คณะดีเกร์ฮูลูมะ ยะหา ได้เสนอแนะต่อเยาวชนในการให้ความสำคัญการละเล่นเพลงพื้นบ้านดีเกร์ฮูลู ดังที่ให้สัมภาษณ์ว่า ขอฝากสำหรับเด็ก ๆ หรือเยาวชนที่เล่นดีเกร์ฮูลูอยู่ให้อนุรักษ์การละเล่นเพลงพื้นบ้านดีเกร์ฮูลูนี้ต่อไป ให้เล่นในลักษณะที่ดี เล่นไปในทางที่ดี ทำของเราให้ดี เราจะเล่นตามกระแสนิยมไม่ได้ ของเรามีอยู่แล้ว

ให้เราแสดงแต่ของเรา แล้วก็อยากจะให้รัฐบาลเข้ามาสนับสนุนการเล่นเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูไปเรื่อย ๆ และต่อไป

อุสมาน มะยาโกะ (12 กุมภาพันธ์ 2558) ฉายา เปาะวอ ตำแหน่ง หัวหน้าคณะดิเกร์ฮูลูน้องใหม่บาลอ ได้เสนอแนะต่อเยาวชนให้ความสนใจการเล่นเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการช่วยกันอนุรักษ์การเล่นเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลู ดังที่ให้สัมภาษณ์ว่า อยากจะฝากถึงเยาวชนรุ่นหลัง ไม่ว่าจะอยู่ในพื้นที่ใดก็ตามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้ช่วยกันสนับสนุนการเล่นเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลู เพราะโดยปกติแล้วจะไม่ค่อยมีใครมาเหลียวแล สนับสนุนหรือให้ความสนใจในวัฒนธรรมดิเกร์ฮูลูเท่าไรนัก จะมีก็น้อยมาก แม้กระทั่งจะมาถามเรื่องราวเกี่ยวกับความเป็นมาของดิเกร์ฮูลูก็แทบจะไม่มีเลย ผมดู ๆ ไปแล้ว ปัจจุบันนี้ ดิเกร์ฮูลูเริ่มเลือนจางหายไปทีละนิด เพราะว่าคนรุ่นใหม่ไม่ค่อยนิยมกันแล้ว สังเกตเวลาจัดการแสดงก็จะไปจัดตามงานของหน่วยงานราชการหรือตามโครงการของวัฒนธรรมจังหวัดเป็นส่วนใหญ่ ส่วนในงานเลี้ยงตามหมู่บ้านหรือตามบ้าน ๆ คนเขาไม่ค่อยเอาดิเกร์ฮูลูกันแล้ว เขานิยมดิเกร์แบบสมัยใหม่ที่มีการร้องเพลง มีจังหวะดนตรี มีเสียงซาวด์หรือมีการเล่นดนตรีสด เพราะว่าดิเกร์แบบสมัยใหม่หรืออาจจะเรียกเป็นชื่ออื่นดีกว่า มีการแต่งตัว การเต้น ท่วงท่าลีลา และการร้องเพลงดูทันสมัยกว่าดิเกร์ฮูลูแบบดั้งเดิม และอยากให้คณะกรรมการหรือหน่วยงานทางวัฒนธรรมมาศึกษาว่าสิ่งเหล่านี้ควรค่าแก่การสนับสนุนอนุรักษ์ให้สืบทอดต่อไปหรือไม่อย่างไร ถ้าเป็นไปได้ก็อยากให้มีการสืบทอดรักษาวรรณคดีนี้ไปอีกต่อไปเรื่อย ๆ นาน ๆ เพราะการเล่นเหล่านี้เป็นการเล่นที่มีมานานแล้ว ตั้งแต่สมัยปู่ย่าตายายจนถึงรุ่นผม นี่ผมก็เป็นรุ่นหลานแล้ว ต่อจากนี้ก็คงเป็นรุ่นเหลน ซึ่งคงต้องให้รุ่นเหลนเป็นคนสืบทอดดิเกร์ฮูลูกันต่อไป

ยุทธศักดิ์ บินมะ (24 ตุลาคม 2557) ตำแหน่ง คอเต็บ²⁷ ได้เสนอแนะต่อทุกฝ่ายในการสืบทอดศิลปวัฒนธรรมการเล่นเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลู ดังที่ให้สัมภาษณ์ว่า อยากจะให้ทุกฝ่ายไม่ว่าจะเป็นคนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้หรือแม้กระทั่งหน่วยงานของรัฐและเอกชนก็ดี ตลอดจนผู้เล่นหรือผู้แสดงดิเกร์ฮูลูทุกท่าน ให้สืบทอดวัฒนธรรมดิเกร์ฮูลูนี้แก่เยาวชนรุ่นใหม่ต่อไปเพื่ออนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ดีของคนในสมัยก่อนให้ดำเนินต่อไปในอนาคต

รอปียะห์ ยะยา (10 ตุลาคม 2557) ตำแหน่ง รองปลัด อบต. ได้เสนอแนะต่อหน่วยงานหรือผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนในการดูแลและสนับสนุนการเล่นเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูและวัฒนธรรมของจังหวัดชายแดนภาคใต้ ดังที่ให้สัมภาษณ์ว่า อยากให้ทางหน่วยงานหรือผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนส่งเสริม สนับสนุนและดูแลการเล่นเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลู ตลอดจนให้ความสำคัญในศิลปวัฒนธรรมของชาวจังหวัดชายแดนภาคใต้

นิฮับดุลเลาะ ตูวี (21 ตุลาคม 2557) ตำแหน่ง ผู้ใหญ่บ้าน ได้เสนอแนะต่อผู้เล่นดิเกร์ฮูลูในการอนุรักษ์การเล่นเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูและหน่วยงานภาครัฐในการให้การสนับสนุน ดังที่ให้

²⁷ ผู้แสดงธรรมประจำมัสยิด

สัมภาษณ์ว่า อยากฝากข้อเสนอแนะให้กับศิลปินที่จะอนุรักษ์ดิเกร์ฮูลู ให้ไปศึกษาดิเกร์ฮูลูว่าเดิมทีเป็นมาอย่างไร แล้วก็ให้อนุรักษ์ความเป็นดิเกร์ฮูลูเดิมไว้ เพราะดิเกร์ฮูลูนี้ได้บอกถึงความงดงามในอดีต อยากให้ความงดงามในอดีตสืบทอดให้คนในปัจจุบันได้รับทราบว่าเป็นความงดงามของวัฒนธรรมที่เรามีอยู่ และศิลปินที่จะสืบทอดตรงนี้ก็อยากขอให้ยึดมั่นว่าดิเกร์ฮูลูนั้น เป็นการละเล่นส่วนหนึ่งของชาวมลายู แล้วก็มีภูมิปัญญาที่เป็นคนมลายูทำการสืบทอดให้เราได้เห็นและได้เล่นตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบัน ส่วนภาครัฐและเอกชนก็อยากฝากไว้ว่าให้เห็นความสำคัญของดิเกร์ฮูลูด้วย จำเป็นที่จะต้องอนุรักษ์ดิเกร์ฮูลูไว้ เพราะชนรุ่นหลังจะไม่ค่อยได้เห็นดิเกร์ฮูลูในอดีตว่าเป็นอย่างไร ให้ศิลปินหรือภูมิปัญญาท้องถิ่นมาถ่ายทอด ให้เรารู้จักดิเกร์ฮูลูว่าก่อนหน้านี้เล่นกันอย่างไร เดิมทีพวกเราเคยเห็นการแต่งตัวการละเล่นของดิเกร์ฮูลูว่าเป็นอย่างไรเพราะเราอยู่กับดิเกร์ฮูลู แต่พอศิลปินรุ่นหลังมาก็ได้ทำลายวัฒนธรรมพวกเราและศิลปวัฒนธรรมด้านการแสดงของพวกลูกหลานในปัจจุบัน ศิลปินรุ่นหลัง ๆ ไม่อนุรักษ์รูปแบบดิเกร์ฮูลู ทำให้ลูกหลานเยาวชนรุ่นหลังไม่ดูดิเกร์ฮูลูหันหลังให้กับดิเกร์ฮูลู แล้วก็หันมาดูศิลปินที่ไม่เป็นมลายูที่ได้มาสืบทอดตรงนี้ จึงอยากให้หน่วยงานต่าง ๆ ให้ความสำคัญตรงนี้ว่าควรจะอนุรักษ์ดิเกร์ฮูลูเอาไว้ ควรให้ความสำคัญดิเกร์ฮูลูด้วย อยากให้ส่วนราชการหรือภาครัฐเวลามีช่วงเทศกาลต่าง ๆ หรืองานต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นของจังหวัดหรือของอำเภอ อยากให้มีการแสดงเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูที่เป็นวัฒนธรรมเดิม ๆ ตรงนี้ด้วย

มะสอและ วาเต็ง (18 สิงหาคม 2557) ตำแหน่ง คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดยะลา ได้เสนอแนะต่อผู้เล่นดิเกร์ฮูลูในการอนุรักษ์วัฒนธรรม การเชิญชวนผู้ฟังให้ทำความดีและสำนึกตัว และการชื่นชมสังคม ดังที่สัมภาษณ์ว่า ประการแรกสำหรับพี่น้องเราที่ร้องดิเกร์ฮูลู ที่จริงพวกท่านเป็นคนที่ยอดเยี่ยม เพราะได้ช่วยกันส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรม พวกท่านทั้งหลายนี้ยอดเยี่ยมมากเลย แต่มีอยู่อย่างหนึ่ง คือเราต้องตระหนักว่าเราเป็นคนมุสลิม ประการที่สองเรามีวัฒนธรรมเป็นอัตลักษณ์เฉพาะของตนเอง ดังนั้น หน้าที่ของคนอิสลามต้องเผยแพร่ศาสนา จะด้วยวิธีใดก็ได้ให้เราเผยแพร่ ไม่ว่าจะด้วยวาจาหรือด้วยการร้องเพลง ท่านจำได้ใช่ไหม เคยมีคนทีลืมนึกถึงพระเจ้า ไม่เคยไปละหมาด ไม่เคยถือศีลอด แต่เขาร้องหม่ร้องไห้เมื่อได้ยินเพลงอนาซิด “ปิลออีศรอล ดาตังมือมั่งเมล” (ความหมาย เมื่อมรณทูตอิศรอล²⁸ มาเรียกเพื่อจะปลิดชีวิต) ด้วยเพลงลักษณะนี้ บางทีคนเราจะสำนึกตัวขึ้นมาได้บ้าง ฉะนั้นเราจะสำนึกตัวหรือคิดได้ก็อาจจะด้วยรูปแบบต่าง ๆ บางคนสำนึกตัวเมื่อเห็นใบไม้ร่วง เดิมเขาเป็นคนชั่ว แต่เมื่อได้เห็นใบไม้ร่วง ก็คิดว่าเราก็อ่อนแอใบไม้แรก ๆ จะเป็นสีเขียว พอนาน ๆ ก็แห้งเหี่ยวเป็นสีน้ำตาลแล้วก็ร่วงลงมา ตัวเราก็อ่อนแอใบไม้สุดท้ายก็ตาย เหมือนคนที่ฟังอนาซิด “ปิลออีศรอล ดาตังมือมั่งเมล” ทำให้เขารู้สึกตัวสำนึกขึ้นมาได้ว่าสัก

²⁸ อิศรอล (มะลิกุลเมาต) ทูตแห่งความตายทำหน้าที่ถอดวิญญาณมัลลุก (สิ่งมีชีวิต เช่น มนุษย์) ตามเวลาที่กำหนดไว้

วันเขาจะต้องตาย ฉะนั้นดิเกร์ฮูหรือผู้ร้องเพลงดิเกร์ฮูก็สามารถทำให้สังคมมีสติได้เช่นเดียวกัน เราสามารถชี้นำสังคมได้ด้วยหลาย ๆ วิธี เราต้องนึกอยู่เสมอว่า หน้าที่ของคนเล่นดิเกร์ฮูคือการตะแคง²⁹ (การเผยแพร่ศาสนาหรือความดี) บางทีอาจด้วยเพียงคำคำเดียวก็ได้ ฉะนั้นถึงแม้เราจะร้องเพลงรักก็ตาม แต่ขอให้มีความสำคัญหรือข้อสรุปว่าความรักนั้นคือ รักต่อพระเจ้า รักเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน หรือแม้จะร้องเพลงใบกระท่อมก็ตาม แต่จะร้องอย่างไรให้คนที่กินใบกระท่อมสามารถสำนึกตัวคิดได้และเลิกกินในที่สุด หรือหากจะร้องเพลงเล่นการพนัน แต่สุดท้ายแล้วจุดสำคัญของเพลงเล่นการพนันสามารถส่งผลให้คนที่เล่นการพนันคิดได้ว่าการพนันเป็นสิ่งที่ไม่ดี นี่แหละผมว่าเป็นสิ่งสำคัญ และประการที่สอง คนที่เล่นดิเกร์ฮูมีหน้าที่อีกอย่างคือการอนุรักษ์รักษาวัฒนธรรม เมื่ออนุรักษ์รักษาวัฒนธรรมแล้วภาษาในการร้องควรให้ถูกต้องและเหมาะสมด้วย ไม่จำเป็นต้องร้องเป็นภาษามลายูเลย ร้องเป็นภาษาท้องถิ่นบ้านเราก็ได้ แต่ให้ถูกต้องเหมาะสม และอย่างที่สอง หลีกเลี่ยงการใช้คำหยาบคาย คำที่ไม่น่าฟังหรือคำลามกหยาบโลน เป็นต้น ถ้าเราทำได้เช่นนี้ เพลงของเราจะมีคนฟังตราบนานเท่านานและมีคนนึกถึงเราตลอดไปชั่วกาลนาน

สุไลมาน เจ๊ะแม (20 สิงหาคม 2557) ตำแหน่ง หัวหน้าคณะสืตและตารีอีน่า ได้เสนอแนะต่อผู้เล่นดิเกร์ฮูในการเข้ามามีส่วนร่วมอนุรักษ์และหน่วยงานภาครัฐและเอกชนในการสร้างความเข้าใจในการใช้ภาษามลายูและวัฒนธรรมมลายู ดังที่ให้สัมภาษณ์ว่า ผมอยากให้คนรุ่นใหม่ในสังคมหรือในหมู่บ้านที่มีดิเกร์ฮูเข้ามามีส่วนร่วมด้วย ถ้าเด็กๆ หรือว่าหนุ่มสาวไม่เข้ามาช่วยอนุรักษ์ มันหายไปแน่นอนร้อยเปอร์เซ็นต์ เพราะผู้ใหญ่ก็จะแก่ลงทุกวัน สักวันหนึ่งก็ต้องจากไป ถ้าไม่มีคนรุ่นใหม่เข้ามาสืบสานหรือเข้ามาช่วยแล้ว มันก็จะหายไป ถ้าเป็นหน่วยงานภาครัฐหรือเอกชน ก็อยากให้รัฐทำความเข้าใจ และเปิดใจให้กว้าง เพราะมันเป็นเรื่องเปราะบาง เป็นเรื่องความสวยงาม มันไม่ใช่เรื่องความมั่นคง เห็นไหม? ว่าทำไมเราจับวัฒนธรรมเกาหลีได้ เราก็ไม่ได้ไปกำหนดว่าเพลงเกาหลีต้องร้องเพลงภาษาไทย มันไม่ควรไปกำหนด ทำไมคนไทยฟังเพลงเกาหลีได้ มีความสุขกับเพลงเกาหลีได้ โดยที่ไม่เข้าใจแม้สักตัวอักษร แต่ทำไมพอมาร้องเพลงมลายูเราต้องแปลให้ฟัง โอเคแปลได้ แต่ไม่ต้องถึงกับมาตั้งกฎเกณฑ์หรือบังคับให้ร้องเพลงไทยทั้งหมด เราไปดูโซวอื่น โซวฝรั่ง โซวจีน หรือดูจิว จิวในงานสมโภช ทำไมเรามีความสุขได้ โดยที่ไม่เข้าใจสักคำ ผมมั่นใจว่าที่ไปยืนดูทั้งหมด คงมีสักไม่กี่คนที่เข้าใจเรื่องบ้าง ทำไมกับดิเกร์ฮูต้องมาขีดเส้นใต้ให้เป็นอย่างนั้นให้อย่างนี้ด้วย คือในความเป็นดิเกร์ฮูนั้นภาษามลายูที่ใช้มันเป็นภาษามลายูกูโน เป็นภาษามลายูเดิม ๆ ที่ไม่มีการใช้ไทยคำมลายูคำ ทำไมเราไม่อนุรักษ์ตรงนี้ให้ได้ก่อน ทำไมไปดูเรื่องซึ่งมันไกลตัวมาก

อภิชาติ กาแมแล (8 มกราคม 2558) ตำแหน่ง ครูดนตรีและนาฏศิลป์ ได้เสนอแนะต่อทุกฝ่าย ในการสร้างภาพพจน์ที่ดีให้กับสังคมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ดังที่ให้สัมภาษณ์ว่า คงเป็นไปได้ในด้านเอกลักษณ์ของสามจังหวัด ถ้าพูดถึงภาพรวมของประเทศ เอกลักษณ์การแสดงทางภาคใต้

²⁹ การเรียกร้องเชิญชวนสู่ศาสนาของอัลลอฮ์

โดยเฉพาะของชนชาติมลายู ก็จะไปออกที่การเล่นเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูนี้แหละ เพราะรู้ว่ามันดีกันเนิ่นมาจากไหน คงจะไม่ใช่ที่รองเง็ง หรือตารักปีส แล้วก็ไม่ใช่ที่บันจักสัสต์ แต่จะออกที่ดิเกร์ฮูลู เป็นการละเล่นที่ชาวบ้านรับได้เร็ว สัมผัสง่าย เล่นได้ง่าย และ เป็นสัญลักษณ์ของชาวบ้านสามจังหวัดฯ ส่วนในด้านการสร้างสันติสุขนั้น ไม่แน่ใจ ผมคิดว่าน่าจะไม่ถึงขั้นนั้น เพราะชาวบ้านไม่ใช่ทั้งหมดที่ชอบในด้านหนึ่งนั้นชาวบ้านอาจจะชอบ แต่อีกด้านหนึ่งนั้นอาจจะทบทับกับศาสนา ผู้ทำงานศาสนาได้พยายามลดทอนส่วนนี้ออกไม่ให้มี เพราะมันไม่เหมาะสมกับศาสนา ยิ่งงี้ก็เป็นแค่วัฒนธรรมเก่าแก่ออย่างหนึ่งเท่านั้นเอง แต่ถ้าในด้านวัฒนธรรม ก็น่าจะส่งเสริม น่าจะอนุรักษ์ไว้ จะได้บอกความเป็นอัตลักษณ์ของคนสามจังหวัด เป็นเอกลักษณ์ด้านการละเล่นของคนใต้ คิดว่าไม่มีที่อื่น แล้วไม่มีในจังหวัดอื่นด้วย คงจะเป็นสามจังหวัดนี้แหละ

อับดุลรอเซะ เต๊ะแอ (16 มีนาคม 2558) ตำแหน่ง นายกเทศมนตรีตำบลบาโล ได้เสนอแนะต่อส่วนราชการและผู้รับผิดชอบในการอนุรักษ์อัตลักษณ์วัฒนธรรมมลายูสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ดังที่ให้สัมภาษณ์ว่า ในมุมมองของผม อยากให้ส่วนราชการโดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมเข้ามาดูแล อนุรักษ์วัฒนธรรมตัวนี้ไว้ อย่าพยายามทำให้มันกลายเป็นสูญ การละเล่นเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูถ้าใช้ภาษาไทย อย่างนี้มันจะเหลืออะไรต่อไปในอนาคต ฉะนั้นหากเรายอมรับในความ เป็นอัตลักษณ์ของคนมลายูสามจังหวัดฯ เราต้องรักษาเอกลักษณ์นี้ไว้ เพราะ ยิ่งไง ๆ เราก็รู้ว่าประเทศไทยมีกลุ่มชนที่หลากหลาย อย่างภาคเหนือจะมีสำเนียงล้านนา คนในสามจังหวัดก็จะมีสำเนียงสำเนียงที่เป็นของคาบสมุทรมลายู เราต้องรักษาไว้ ส่วนราชการต้องเข้าใจ ต้องศึกษา ต้องรักษา ต้องให้เกียรติในความเป็นชนเผ่าของมลายู สิ่งแรกที่สำคัญคือการรักษาภาษาถิ่นของเขา ภาษากลางที่เป็นภาษาไทยใช้ในการติดต่อราชการคงไม่มีปัญหาอะไรเราก็ใช้ภาษาไทยได้ แต่ต้องรักษาอัตลักษณ์มลายูนี้ไว้ ถ้ามีคนถามว่าคุณ (ผู้สัมภาษณ์) เป็นคนอะไร คุณบอกว่าเป็นคนมลายู แล้วไหนคือสัญลักษณ์ที่แสดงว่าคุณเป็นคนมลายู คุณจะบอกเขาว่ายังไง ต้องเข้าใจนะหลักการนี้ ไม่ได้แบ่งแยกอะไรนะ คนมลายูก็คือพูดภาษามลายูอาจจะเป็นคนมลายูกำลังหรือมลายูถิ่นก็แล้วแต่ การบอกอัตลักษณ์ของคน ๆ หนึ่งนั่นคือการที่เขาใช้ภาษาเป็นหลัก เราอย่ามองในเรื่องของภาษาหรือเรื่องอัตลักษณ์ของคนว่าเป็นความขัดแย้งนะ ต้องศึกษาให้ลึกซึ้ง อย่ามองแบบผิวเผิน คนเรามีที่มาของชนเผ่าตนเอง มันเป็นเรื่องชาติ มันเป็นการกำหนดของพระเจ้าอยู่แล้ว พระเจ้าสร้างภาษาและสร้างชนเผ่าเพื่อมารู้จักกัน ไม่ใช่เพื่อการแย่งชิงกัน ไม่ใช่เพื่อการข่มขู่ข่มเหงของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ในโลกนี้มีหลายภาษาหรือหลายชนเผ่าที่ต่างกัน ไม่ใช่มีไว้เพื่อความขัดแย้ง ไม่ใช่อัตลักษณ์ของคุณต่ำกว่าอัตลักษณ์ของคนอื่น อย่างนี้ไม่ใช่ คุณต้องรักษาอัตลักษณ์ไว้เพื่อมารู้จักกัน และคนทางภาคอื่นจะศึกษามลายูได้ที่ไหนถ้าคนในพื้นที่ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ไม่ได้รักษาอัตลักษณ์นี้ไว้

อิบรอเอ็ง มะละ (16 กุมภาพันธ์ 2558) ตำแหน่ง สมาชิก อบต. ได้เสนอแนะต่อหน่วยงานรัฐ ศิลปินดิเกร์ฮูลูและประชาชนทั่วไปให้อนุรักษ์และถ่ายทอดการละเล่นเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูให้ชนรุ่น

หลังได้สืบทอดตามรูปแบบที่ดั้งเดิม ดังที่ให้สัมภาษณ์ว่า ขอฝากกับผู้สนใจ ผู้รับผิดชอบและผู้ที่กำลังเป็นดาราของดิเกร์ฮูลูทั้งหลาย ตลอดจนหน่วยงานภาครัฐ ว่าถ้าหากต้องการที่จะพัฒนาเรื่องของดิเกร์ฮูลูของเราแล้ว ผมอยากให้ท่านนั้น ได้มาย้อนดูต้นตำรับของดิเกร์ฮูลูจริงว่ามันเป็นอย่างไรแล้วก็ช่วยกันอนุรักษ์ดิเกร์ฮูลูให้คงมีอยู่ในพื้นที่บ้านเราต่อไป และให้ถ่ายทอดไปยังเยาวชนของเราด้วยว่าดิเกร์ฮูลูที่แท้จริงนั้นเป็นอย่างไร ไม่ว่าในเรื่องของอุปกรณ์ การแต่งกาย และการร้อง หรือทำนองของดิเกร์ฮูลู อยากจะให้ส่งเสริมและอนุรักษ์ในส่วนนี้ต่อไป

นุรอารียา อาแวเตะ (10 ตุลาคม 2557) ตำแหน่ง ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ได้เสนอแนะต่อหน่วยงานหรือผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนในการสนับสนุนการเล่นเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลู ดังที่ให้สัมภาษณ์ว่า อยากให้หน่วยงานภาครัฐมาส่งเสริมหรือสนับสนุนการเล่นเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูให้สามารถสืบทอดต่อไปได้ในอนาคต ในส่วนนี้หากภาครัฐจะเข้ามาสนับสนุน ทางผู้ใหญ่บ้านก็จะเตรียมพร้อมในด้านเยาวชนในการที่จะส่งเสริมและอนุรักษ์วัฒนธรรมการเล่นเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูขึ้นในหมู่บ้านต่อไปด้วย

2. ด้านเนื้อหาเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลู

- 2.1 ให้เสริมความเข้าใจให้แก่เยาวชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ด้วยการสอดแทรกเนื้อหาด้านความรักความสามัคคีเข้าไปในเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลู
- 2.2 ให้บ่มเพาะจิตสำนึกให้ทุกคนสามารถอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างรักใคร่เช่นบรรพบุรุษที่เคยอยู่ร่วมกันมาในอดีต
- 2.3 ให้คณะดิเกร์ฮูลูปรับปรุงเนื้อร้องให้สอดคล้องกับสังคมวัฒนธรรมสามจังหวัดฯ และไม่หยาบโลนเกินไป
- 2.4 ให้เสริมเนื้อหาทางด้านศาสนาให้ผู้ฟังจะได้มีความเคร่งครัดในศาสนามากขึ้น
- 2.5 ให้สอดแทรกเนื้อหาเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม

จากการสัมภาษณ์ ปิยนุช ศรีสุข (12 มกราคม 2558) ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดยะลา ได้เสนอแนะต่อภูมิปัญญาดิเกร์ฮูลูในการสอดแทรกเนื้อหาความรักความสามัคคีเพื่อบ่มเพาะจิตสำนึกเยาวชนที่รับฟังดิเกร์ฮูลูสามารถอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างรักใคร่เหมือนบรรพบุรุษในอดีต ดังที่ให้สัมภาษณ์ว่า สิ่งที่ยอยากจะฝากแก่คณะดิเกร์ฮูลู คืออยากจะให้ภูมิปัญญาดิเกร์ฮูลูที่มีความสามารถทางด้านนี้ให้ความสนใจมุ่งมั่นในการถ่ายทอดให้แก่เยาวชนให้เข้าใจอย่างลึกซึ้งว่าจริง ๆ แล้วการนำเนื้อหาสาระดิเกร์ฮูลูไปใส่ในเนื้อร้อง ผสมผสานเป็นทำนองนั้น สามารถที่จะทำให้อุคคลภายนอกได้ฟังและเข้าใจในเนื้อหาต่าง ๆ ที่ท่านสอดแทรกเข้าไปนะค่ะ ก็ถือว่าสิ่งนี้เป็นสิ่งสำคัญที่สุดเพราะเวลาเรามีโอกาสไปร้องหรือไปแสดงที่ไหน หรือที่เราได้ไปแสดงอยู่บ่อย ๆ แล้วนั้นเราสามารถสอดแทรกเนื้อหาสาระ ใส่เนื้อหาเกี่ยวกับความรัก ความปรองดอง พอเราใส่ไปบ่อย ๆ เข้าคนที่รับฟังเขาก็จะพูดว่า เออ...จริงนะ ที่ดิเกร์ฮูลูพูดมันก็จริงนะ คือบางทีเราไม่รู้ว่โกรธกันทำไม

ทำไมต้องโกรธ มันเรื่องอะไรที่เราต้องมาโกรธกันที่เราต้องมากลัวกัน ทั้ง ๆ เมื่อก่อนสมัยบรรพบุรุษของเราเขาก็อยู่กันได้ตามปกติ เขารักใคร่ปรองดองกัน เพราะฉะนั้นเรามารักกันดีกว่าและเรามาสามัคคีกันดีกว่า

อัสมนี เจ๊ะอุบง (13 กุมภาพันธ์ 2558) ตำแหน่ง ผู้อำนวยการวัฒนธรรมอำเภอมายอ ได้เสนอแนะต่อคณะดีเกิร์ฮูลูในการสอดแทรกเนื้อหาที่สามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน ดังที่ให้สัมภาษณ์ว่า อยากให้มีการสืบทอดดีเกิร์ฮูลูต่อไป ไม่อยากให้สูญหายไป ในเนื้อหาสาระของการร้องเพลงก็ควรสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมให้มาก ๆ ในเรื่องของวิถีชีวิตสามารถใส่ข้อคิดต่าง ๆ ที่ชาวบ้านเขาสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ หรือในเรื่องของยาเสพติดก็สอดแทรกเรื่องโทษของยาเสพติด อะไรทำนองนี้

หะมะ แบลือแบ (07 มิถุนายน 2557) ฉายา มะ ยะหา ตำแหน่ง นักร้อง ตูแกลกาโระ และหัวหน้าคณะดีเกิร์ฮูลู ได้เสนอแนะต่อผู้เล่นเพลงพื้นบ้านดีเกิร์ฮูลูโดยเล่นให้ถูกหลักและมีสาระ ดังที่ให้สัมภาษณ์ว่า อยากรู้ก็ตาม ถ้าเป็นไปได้อยากให้ผู้ที่เล่นดีเกิร์ฮูลูร้องเนื้อหาให้มีสาระบ้าง อะไรที่ขัดต่อหลักศาสนาอย่าเอามาเล่นเพื่อความสนุกสนาน ควรเล่นให้ถูกต้อง เล่นให้ถูกหลัก เล่นเหมือนคนสมัยก่อนเขาเล่น เพื่อเราจะได้อนุรักษ์ศิลปะนี้ไว้ ส่วนคนที่จะสอนดีเกิร์ฮูลูก็ควรสอนให้ถูกหลัก เช่น การสัมผัสต่างๆ แต่หากใครสนใจที่จะเล่นดีเกิร์ฮูลู แบบะยินดีที่จะสอนให้ฟรี ไม่คิดค่าอะไรทั้งสิ้น แบบะอยากฝากบอกว่าวัฒนธรรมการละเล่นเพลงพื้นบ้านดีเกิร์ฮูลูจะให้แก้มคิดมากมาย เช่น การท่างไกล ยาเสพติด การวางตัวอยู่ในสังคม เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง และการแบ่งปัน แบบะจะสอนเด็กๆ ให้รักกัน ไม่ทะเลาะกัน มีอะไรก็มาพูดคุยกัน ให้รู้จักแบ่งปันซึ่งกันและกัน ให้ถ้อยทีถ้อยอาศัย ช่วยเหลือกัน ทำความรู้จักกัน อะไรที่ไม่ดีก็ช่วยกันตักเตือน เสนอแนะกัน และอย่าไปดูถูกดูแคลนพ่อแม่ของเรา เพราะท่านเป็นคนเลี้ยงดูเรา และ แม้พวกเราจะอยู่ในโรงเรียน สถานศึกษา หรือเป็นนิสิตนักศึกษาจะมีเวลาน้อยก็ตาม แต่ก็อยากให้พยายามเขียนเรื่องราวของดีเกิร์ฮูลูให้เป็นลายลักษณ์อักษรเก็บไว้ เพื่อจะได้ไปเผยแพร่ให้รุ่นต่อไป

อับดุลการิม สาอะ (14 สิงหาคม 2557) ตำแหน่ง นายกองค์การบริหารส่วนตำบลปะลูลู ได้เสนอแนะต่อผู้เล่นดีเกิร์ฮูลูในการเสริมหรือสอดแทรกเนื้อหาทางด้านศาสนาเพื่อให้ผู้ฟังมีความเคร่งครัดในศาสนามากขึ้น ดังที่ให้สัมภาษณ์ว่า อยากให้ใส่เนื้อหาศาสนาเป็นหลักให้เยอะ ๆ เพราะว่าทุกวันนี้ศาสนาทุกศาสนาจะเสื่อมลง ทุกคนยอมรับว่าตนเองได้นับถือศาสนา แต่เวลาปฏิบัติไม่ค่อยเคร่งครัดเท่าไร ดังนั้นควรจะใส่เนื้อหาในศาสนาในเนื้อเพลงเป็นหลัก เป็นไปได้เอาเนื้อหาที่มีคติสอนใจใส่ในเพลงด้วย

3. ด้านการพัฒนาเพลงพื้นบ้านดีเกิร์ฮูลู

- 3.1 ให้ร่วมกันพัฒนาการละเล่นดีเกิร์ฮูลูให้มีประโยชน์ต่อส่วนรวมดังเช่นในอดีต มีใช้ให้โทษในทางอ้อมอย่างเช่นปัจจุบัน

- 3.2 ให้ผู้เล่นดิเกร์ฮูลูปรึกษาหารือกับผู้รู้ในพื้นที่ เช่น โต๊ะครู เกี่ยวกับการแสดงดิเกร์ฮูลูเพื่อไม่ให้ผิดหรือขัดต่อหลักศาสนา
- 3.3 ให้หลีกเลี่ยงหรือละไว้เครื่องดนตรีบางอย่างที่ไม่สำคัญหรือทำให้เกิดผลกระทบให้ผู้เล่นดิเกร์ฮูลูฝึกทำอุปกรณ์ดนตรีเพื่อเป็นรายได้ของตนเอง
- 3.4 ให้ผู้เล่นพัฒนาฝีมือลายมือให้ดีขึ้นเรื่อย ๆ จนเป็นที่ยอมรับทั้งในและต่างประเทศ
- 3.5 ให้แสดงดิเกร์ฮูลูให้อยู่ในกรอบมากที่สุด

จากการสัมภาษณ์ สมาน ตาละ (15 ตุลาคม 2557) ตำแหน่งอิหม่าม ได้เสนอแนะต่อหน่วยงานหรือผู้ที่เกี่ยวข้องในการที่ให้การแสดงเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูสามารถดำเนินต่อไปคู่สังคมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ด้วยการพัฒนาให้เป็นที่ยอมรับของสังคม ดังที่ให้สัมภาษณ์ว่า ให้หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนร่วมกันพัฒนาการละเล่นเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูให้มีประโยชน์ต่อส่วนรวมดังเช่นในสมัยก่อน มิใช่ให้โทษในทางอ้อมอย่างเช่นปัจจุบัน

นุรีซัน มะตาเห (15 พฤศจิกายน 2557) ตำแหน่งพนักงานฝ่ายทะเบียนสำนักงานอำเภอ ได้เสนอแนะต่อหน่วยงานหรือผู้ที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาให้เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูเป็นที่ยอมรับของสังคม ดังที่ให้สัมภาษณ์ว่า อยากให้พัฒนาการละเล่นเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูให้ดีขึ้นเรื่อย ๆ และเป็นที่ยอมรับของคนทุก ๆ จังหวัดทั้งในและต่างประเทศด้วย

อุสตะละละ (28 มิถุนายน 2557) ตำแหน่ง ครูสอนศาสนา ได้เสนอแนะต่อผู้เล่นและผู้สนับสนุนในการไม่ให้ขัดกับหลักศาสนาอิสลาม ดังที่ให้สัมภาษณ์ว่า ถ้าจะเล่นดิเกร์ฮูลูต้องปรึกษาผู้รู้ด้านศาสนา เช่น อิหม่าม หรือคณะกรรมการอิสลาม ว่าจะต้องทำอย่างไรไม่ให้ขัดต่อศาสนาอิสลาม การแสดงดิเกร์ฮูลูถึงจะเจริญและรุ่งขึ้น

มุห์หมัด เซ็ง (24 พฤษภาคม 2557) ตำแหน่ง นักจัดรายการวิทยุ ได้เสนอแนะต่อผู้เล่นดิเกร์ฮูลูหญิงในการปรับปรุงด้านการแต่งกาย และหน่วยงานต่าง ๆ ในการเข้ามาสนับสนุนการละเล่นดิเกร์ฮูลู ดังที่ให้สัมภาษณ์ว่า อยากเสนอแนะว่า ให้มีการปรับปรุงด้านการแต่งกายของผู้หญิงให้เหมาะสมกับการละเล่น ส่วนทางหน่วยงานต่าง ๆ ก็อยากให้มีการสนับสนุนและอนุรักษ์การละเล่นเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูให้คงอยู่ต่อไป

กะชะห์ (17 ตุลาคม 2557) ตำแหน่ง สมาชิก อบต. ได้เสนอแนะต่อผู้เล่นดิเกร์ฮูลูให้ศึกษาความแตกต่างของดิเกร์ฮูลูระหว่างในอดีตและปัจจุบัน ดังที่ให้สัมภาษณ์ว่า ก็อยากจะเสนอแนะคนที่เล่นดิเกร์ฮูลู ให้ไปศึกษาว่าดิเกร์ฮูลูในอดีตกับปัจจุบันเล่นกันหรือแตกต่างกันอย่างไร ผู้เล่นเขาจะรู้ว่าสมัยก่อนดิเกร์ฮูลูนั้นมีรูปแบบอย่างไร ก็ต้องศึกษาดูด้วย คนที่ยังเล่นอยู่ตอนนี้ต้องศึกษาว่า รุ่นก่อนเล่นยังไง และเรารุ่นหลังนี้ควรที่จะปรับแต่งอย่างไรให้มีความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมปัจจุบัน แต่

ไม่ไปทำลายต้นแบบของดิเกร์ฮูลูดั้งเดิม ส่วนหน่วยงานก็ต้องเข้ามามีส่วนร่วมด้วยว่า จะสนับสนุนอย่างไรให้ดิเกร์ฮูลูอยู่กับชุมชนตลอดไป

ยะพา สูดิง (26 มิถุนายน 2557) ฉายา จูปา ลาแยปูเตะ ตำแหน่ง ตุ๊กกาโระคณะดิเกร์ฮูลู ลาแยปูเตะและช่างผลิตอุปกรณ์ดนตรีดิเกร์ฮูลู ได้เสนอต่อหน่วยงานของรัฐในการเข้ามาช่วยเหลือสนับสนุนและให้ผู้เล่นดิเกร์ฮูลูพัฒนาด้านฝีมือโดยการเน้นในกิจกรรมมากกว่าเงิน ดังที่ได้ให้สัมภาษณ์ว่า จะขอฝากสำหรับผู้ที่ได้เล่นดิเกร์ฮูลูว่า หากจะเล่นให้กับหน่วยงานควรที่จะให้การแสดงสอดคล้องกับหน่วยงานนั้นๆ หากไม่สอดคล้องและไม่ถูกต้องตามลักษณะของงาน อาจจะทำให้ทางหน่วยงานนั้นไม่ส่งเสริมการเล่นนี้ต่อไปอีก

4. ด้านการส่งเสริมเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลู

- 4.1 ให้หน่วยงานรัฐและเอกชนส่งเสริมการเล่นดิเกร์ฮูลูด้วยความจริงจังและสอดคล้องกับวิถีชีวิตอยู่คู่สังคมให้เป็นวัฒนธรรมที่ทุกคนภูมิใจและหวงแหน
- 4.2 ให้ผู้เล่นดิเกร์ฮูลูทุกท่านรักษามารยาทในการขับร้องดิเกร์ฮูลูให้อยู่ในแนวทางที่เหมาะสมและเล่นให้ถูกต้องตามหลักศาสนา
- 4.3 ให้ส่งเสริมเยาวชนใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ด้วยการเล่นเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลู

จากการสัมภาษณ์ รบียะห์ ยะยา (10 ตุลาคม 2557) ตำแหน่งรองปลัด อบต. ได้เสนอแนะต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการให้ศิลปะพื้นบ้านเป็นวัฒนธรรมท้องถิ่นที่ช่วยจรรโลงสังคมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ต่อไป ดังที่ได้ให้สัมภาษณ์ว่า อยากให้ทางหน่วยงานหรือผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีผู้ดูแลการเล่นเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูและให้ความสำคัญในศิลปวัฒนธรรมของชาวจังหวัดชายแดนภาคใต้

รอสะ ยาโต๊ะ (16 มีนาคม 2558) ตำแหน่งรองนายกเทศมนตรีตำบลบาลอ ได้เสนอแนะต่อเยาวชนและหน่วยงานที่รับผิดชอบ ในการส่งเสริมให้เยาวชนใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ด้วยการเล่นเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลู ดังที่ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ปัจจุบันผมอยากให้รักษาประเพณีที่ดีงามนี้ไว้ ไม่อยากให้เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูนี้หมดไป อยากให้น้อง ๆ ในยุคปัจจุบันสืบทอดสู่รุ่นต่อ ๆ ไปให้น้อง ๆ พยายามหาเวลาว่างมาเล่น มาส่งเสริมให้ดิเกร์ฮูลูสืบทอดเป็นวัฒนธรรมที่ดีต่อไป เมื่อมีการแสดงเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลู ไม่ว่าจะเป็นคณะใหญ่ หรือจะน้องใหม่ที่เพิ่งขึ้นมาใหม่ อันนี้ผมอยากให้พยายามให้พยายามใส่เนื้อหาที่มีประโยชน์กับพี่น้องประชาชนคนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เนื้อหาที่สามารถแยกแยะระหว่างสิ่งที่ดีและสิ่งที่ไม่ดีได้ ให้เริ่มจุดนี้ก่อน สิ่งไหนที่เห็นว่าเป็นประโยชน์แก่ประชาชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ก็สอดแทรกเข้าไปในเนื้อหา และผมอยากให้หน่วยงานของภาครัฐเข้ามาดูแลจุดนี้บ้าง ไม่ว่าจะเป็นราชภัฏยะลา หรือ ม.อ. ปัตตานี อยากให้มาส่งเสริมการแสดงหรือการเล่นเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลู ผมเคยเข้าไปประกวดการแสดงเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูกับน้อง ๆ

ที่ ปัตตานี ผมดูแล้ว จะเห็นว่าการวางตัวของเขาดีมาก ดีกว่าเดิม การแต่งตัวก็จะอยู่ในระเบียบของ กฎกติกาดีเกอร์ฮูลู ดีแล้ว ผมอยากให้ส่วนราชการเข้ามาช่วยและ พยายามรักษาประเพณีส่วนนี้ไว้ ไม่ อยากให้หายไป อยากให้ส่งเสริมการเล่นเพลงพื้นบ้านดีเกอร์ฮูลูให้ได้มีโอกาสแสดงในครั้งต่อ ๆ ไป และ อยากให้ทางมหาลัยที่รับผิดชอบเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นมาดูแลส่วนนี้ด้วย ขอฝากไว้แค่นี้

ข้าชียะห์ มะละเต็ง (23 มีนาคม 2558) ตำแหน่ง รองผู้อำนวยการฝ่ายชุมชนสัมพันธ์ ได้ เสนอแนะต่อผู้เล่นดีเกอร์ฮูลูและผู้ที่เกี่ยวข้องในการรักษาภาพลักษณ์และมารยาทของสังคมสามจังหวัด ชายแดนภาคใต้ ดังที่ให้สัมภาษณ์ว่า ก็อยากให้ผู้เล่นดีเกอร์ฮูลูทุกท่านรักษามารยาทในการขับร้องดีเกอร์ ฮูลูให้อยู่ในทางที่เหมาะสม อย่างเป็นหญิงสาวนั้นก็ควรดูแลในเรื่องของการแต่งตัว การวางตัว อย่า เอาอย่างคนอื่นมากเกินไป คนชาติอื่นนั้นที่เขาจะเปิดกว้างในเรื่องนี้ แต่ในชุมชนที่มีมุสลิมก็ต้องรักษา ภาพลักษณ์ รักษา มารยาท ให้ดี และส่วนผู้ชายก็เช่นกันต้องรักษาภาพลักษณ์มารยาทอย่าก้าวร้าวใน เรื่องของเพศหญิงมากเกินไป ต้องพยายามทุกวิถีทางเพื่อให้อยู่ในหนทางที่ถูกต้องเหมาะสม สิ่งเหล่านี้ หากไม่ช่วยกันป้องกันดูแลก็คงจะอยู่ยาก เท่านั้นแหละคือสิ่งที่ดิฉันอยากจะฝากถึง ทุก ๆ ฝ่ายให้ช่วย ๆ กันเป็นหูเป็นตา หากจะมีการร้องดีเกอร์ฮูลู ถ้าจะให้ดีควรมีการกำหนดหัวข้อในการร้อง ถ้าได้จะดีมาก เช่นว่ากำหนดหัวข้อเรื่องความสามัคคี ความกตัญญูต่อพ่อแม่ หรือว่าสอนเด็ก ๆ เรื่องการมีระเบียบ การเป็นเด็กดีตั้งใจเรียน ซึ่งเรื่องแบบนี้เราสามารถที่จะทำได้ ยิ่งถ้าสามารถกำหนดหัวข้อที่ดี ๆ ได้ก็ จะเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดเรื่องไม่ดีได้และจะเป็นประโยชน์ต่อสังคมอย่างมากเลย

นุริยะห์ กูเตะ (17 กุมภาพันธ์ 2558) ตำแหน่ง นักร้องและหัวหน้าวงอนาซิด³⁰ ได้เสนอแนะ ต่อหน่วยงานต่าง ๆ ในการส่งเสริมเพลงพื้นบ้านดีเกอร์ฮูลู ดังที่ให้สัมภาษณ์ว่า อยากฝากให้หน่วยงาน ต่าง ๆ ส่งเสริมดีเกอร์ฮูลูให้เป็นศิลปะพื้นบ้านของภาคใต้บ้านเรา ซึ่งสามารถก่อให้เกิดประโยชน์เป็น อย่างมากต่อรุ่นลูกหลานของเรา เพราะดีเกอร์ฮูลูเป็นเพลงที่สามารถโน้มน้าวจิตใจของคนให้มีความ รักความสามัคคี ด้วยเนื้อหาเพลงดีเกอร์ฮูลูสามารถให้สังคมอยู่กันอย่างสันติ จึงอยากให้หน่วยงาน ต่าง ๆ ช่วยกันสนับสนุนส่งเสริมอนุรักษ์ดีเกอร์ฮูลูให้มีสืบต่อไป อีกอย่างหนึ่งถ้าเป็นไปได้อยากให้มีครู ภูมิปัญญาที่เป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถด้านการเล่นเพลงพื้นบ้านดีเกอร์ฮูลูช่วยสืบสานสืบทอดต่อไปให้ลูก ๆ หลาน ๆ ได้เรียนรู้ถึงวัฒนธรรมที่ดีของสังคม

โรสะ วาหะ (12 กุมภาพันธ์ 2558) ฉายา มะโระ ปาตารายอ ตำแหน่ง นักร้องและตุ๊กกาโระ ได้เสนอแนะต่อภาครัฐในการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมมลายู ดังที่ให้สัมภาษณ์ว่า อยากให้ภาครัฐ ช่วยสนับสนุนการเล่นเพลงพื้นบ้านดีเกอร์ฮูลู เพราะการเล่นดีเกอร์ฮูลูสามารถสร้างความสามัคคี เป็น การช่วยในการทำหากิน ช่วยให้เกิดสันติสุข ให้คนรักกัน อยากให้ภาครัฐช่วยส่งเสริม แม้ไม่ได้ส่งเสริม ด้านงบประมาณ แต่ก็อยากให้ภาครัฐสนับสนุนให้มีการแสดง ให้คนได้รับความเพลิดเพลิน เมื่อคนมี ความเพลิดเพลิน คนก็จะไม่ทำชั่วอีก อย่างคนดีเกอร์เขาก็จะทำชั่วไม่ได้ เพราะเขาอยู่ในหมู่คนเยอะๆ

³⁰ การขับร้องบทเพลงที่เกี่ยวกับการศรัทธา การทำความดี

แต่ถ้ามีคนช่วยเหลือก็อยู่ไม่ได้เพราะมันอยู่ยาก อยากให้รัฐสนับสนุนให้เกิดความร่วมมือกัน อยากให้ภาครัฐส่งเสริมคนที่เล่นดีเกิร์ฮูลู อยากให้ภาครัฐรับรู้เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมมาอยู่ด้วยด้วยการให้เด็กรุ่นใหม่รู้จักการเล่นนี้หรือเรียนรู้ดีเกิร์ฮูลู ให้มีคนสอน ให้มีคนเล่นสืบทอดกันไป

มะดารี สาละ (19 มีนาคม 2558) ฉายา เปาะเตะ ภูแบอีแก ตำแหน่ง นักร้อง (โตะยอโร) และผู้ขับกลอน (ตุแกลาโระ) ได้เสนอแนะภาครัฐในการให้ความสำคัญและส่งเสริมการแสดงศิลปะพื้นบ้านในงานเทศกาลของแต่ละหน่วยงาน ดังที่ให้สัมภาษณ์ว่า เปาะเตะอยากให้ทุกหน่วยงานราชการเน้นการแสดงศิลปะพื้นบ้านของแต่ละจังหวัด แต่ละอำเภอ หรือแต่ละหมู่บ้าน ตอนนีศิลปะพื้นบ้านของสามจังหวัดจะเหลือเพียงดีเกิร์ฮูลู หนึ่งตะลุง และป็นจักสืลัต ฉะนั้นอยากให้หน่วยงานราชการ ไม่ว่าจะเป็นกระทรวงหรือหน่วยงาน ให้เอาศิลปะพื้นบ้านนี้เป็นตัวหลักในการแสดงของสามจังหวัด เวลาจัดงานหรือเทศกาลสำคัญของจังหวัด ให้เอาดีเกิร์ฮูลูนี้ไปแสดงเป็นตัวหลัก ที่นราธิวาสนี้ เขาจะเอาดรามามาแสดงก่อน เงินที่เหลือจึงค่อยให้คณะดีเกิร์ฮูลู จัดงานสืบคินเอาดรามาสืบคน ถ้าว่างไม่มีดรามามาแสดงจึงจะให้เปาะเตะไปแสดง ทางจังหวัดคิดว่าดีเกิร์ฮูลูไม่สำคัญ เป็นแค่ตัวเสริม แต่เปาะเตะอยากจะได้ให้ดีเกิร์ฮูลูเป็นตัวหลักของงานเลยเพราะบ้านเราเขาดีเกิร์ฮูลูกัน

กาเดร์ ละเลาะ (26 กรกฎาคม 2557) ฉายา เปาะเดร์ กาเยาะมาตี ตำแหน่ง ตุแกลาโระและหัวหน้าคณะดีเกิร์ฮูลูกาเยาะมาตี ได้เสนอแนะต่อหน่วยงานของรัฐ ในการเข้ามาช่วยเหลือสนับสนุน และส่งเสริมให้การแสดงเพลงพื้นบ้านดีเกิร์ฮูลูในกิจกรรมต่างๆ ดังที่ได้ให้สัมภาษณ์ว่า แบเดร์อยากจะฝากให้คนที่เล่นดีเกิร์ฮูลูและรัฐบาลด้วยว่า รัฐบาลควรจะส่งเสริมและให้ความช่วยเหลือการเล่นเพลงพื้นบ้านดีเกิร์ฮูลูด้วย ถ้ามีงานอะไรก็อยากให้เชิญบ้าง เชิญได้ เช่นในงานกาชาด และอยากให้มีการแสดงเพลงพื้นบ้านดีเกิร์ฮูลูในงานของหน่วยงานต่าง ๆ ด้วย สำหรับผู้ที่เล่นเพลงพื้นบ้านดีเกิร์ฮูลู ก็ไม่ควรจะหยิ่งยโสต่อกัน อย่าถือตัว อย่าคิดว่าใครเหนือกว่าใคร ควรจะให้ความเท่าเทียมกัน และที่พวกเราสามารถเอาไปอัดเทปบันทึกเสียง สามารถเอาไปเล่นคอนเสิร์ตทุกวันนี้ ทุกอย่างก็มาจากเวทีดีเกิร์ฮูลูทั้งนั้น คนที่ไปร้องอานาซิดก็เหมือนกัน บางคนก็เติบโตมาจากเวทีดีเกิร์ฮูลูเช่นเดียวกัน เช่น ดะห์ กาปงปีแซ ซึ่งเมื่อก่อนก็เคยอยู่กับแบเดร์ เขาอยู่กับแบเดร์ตั้งแต่เขาอายุสิบหกอีก สมัยปู่เขาอีก และอยากขอฝากพวกที่เล่นดีเกิร์ฮูลูว่า อย่าขอค่าจ้างแพงเกิน แล้วแบเดร์ก็อยากให้พวกเราที่เล่นดีเกิร์ฮูลูฝึกซ้อมด้วย แต่ส่วนใหญ่มักจะบอกว่า จะซ้อมทำไมอีก เก่งแล้ว แบเดร์เลยบอกเขาว่า อันดับแรกที่แบเดร์นึกถึงคือ ต้องเล่นให้เขาประทับใจ เงินมาเป็นอันดับสอง อยากให้คนชื่นชมฝีมือมากกว่า เพราะเงิน ไม่มีใครรู้ว่า เราได้เท่าไร ยังไง แบเดร์พูดจากใจจริง ๆ เรื่องเงินมาเป็นอันดับสอง ถ้ามองเงิน มองค่าจ้างเป็นอันดับหนึ่ง จบเลย เช่นเดียวกันกับเรื่องการเมืองและเรื่องศาสนา มันก็จะรวนทันที

5. ด้านที่ควรปรับปรุงการเล่นเพลงพื้นบ้านดีเกิร์ฮูลูเพื่อสังคมสันติสุข

- 5.1 ให้เยาวชนรุ่นหลังปรับแต่งการละเล่นดิเกร์ฮูลูให้มีความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมปัจจุบันโดยไม่ไปทำลายรูปแบบดิเกร์ฮูลูเดิมหรือรักษาให้อยู่ในรูปแบบของวัฒนธรรมมาอยู่จริง ๆ เช่น มีเนื้อหาภาษามลายู และสื่อความหมายในทางที่ดี
- 5.2 ไม่ควรเอาเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูไปเกี่ยวข้องกับศาสนาเพราะจะไปทำลายให้ศาสนาเสื่อมเสียและควรเล่นให้ถูกต้องตามกาลเทศะ
- 5.3 ให้ช่วยกำกับดูแลวัฒนธรรมในพื้นที่ให้อยู่ในกฎ ระเบียบ กติกาของการละเล่นอย่าให้เปลี่ยนแปลง
- 5.4 ให้สถานศึกษาส่งเสริมและสนับสนุนการละเล่นเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูด้วยการจัดหลักสูตรการเรียนการสอนเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูในโรงเรียนทุกระดับชั้น
- 5.5 ให้บรรจุเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูในนโยบายท้องถิ่นเพื่อเป็นสื่อด้านจิตวิทยาที่บ่งบอกถึงความรัก ความสามัคคี และความเจริญ
- 5.6 ให้ปลูกฝังเยาวชนรู้จักหรือรักอนาคตตัวเอง รักชุมชน รักสังคม รักประเทศชาติ และอยู่รวมกันกับบุคคลรอบข้างอย่างสันติ
- 5.7 ให้สำนักงานวัฒนธรรมรับผิดชอบดูแลและส่งเสริมวัฒนธรรมพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูเพื่อเป็นกระบอกเสียงสำหรับชุมชน
- 5.8 ให้หน่วยงานดำเนินการด้านสร้างสันติสุขในชาติแก้ไขปัญหาในพื้นที่ด้วยความจริงใจ ตั้งใจ โปร่งใส และยุติธรรม
- 5.9 ให้ลดหรือเลิกสิ่งที่ไม่ถูกต้องตามหลักการของอิสลามและคงไว้สิ่งที่อิสลามอนุมัติเท่านั้น
- 5.10 ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องปลูกฝังวัฒนธรรมในทางที่ดีงามและความคิดที่ถูกต้องแก่เยาวชน
- 5.11 ให้สนับสนุนเยาวชนในการละเล่นเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูโดยไม่พึ่งพายาเสพติด
- 5.12 ให้ผู้เล่นเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูร่วมกันสร้างความสงบสุขด้วยการพูดความจริง
- 5.13 ให้หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนเข้าใจในวิถีชีวิตของสังคมสามจังหวัดฯ
- 5.14 ให้ส่งเสริมเยาวชนเกิดความรักในวัฒนธรรมของตนเอง

จากการสัมภาษณ์ วาแอล ดือราแมง (20 ตุลาคม 2557) ตำแหน่งอาจารย์ ได้เสนอแนะต่อรัฐบาลในการอนุรักษ์การละเล่นเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูเพื่อให้ชนรุ่นหลังได้รู้จักและเรียนรู้วัฒนธรรมที่แฝงด้วยจิตวิทยาให้คนอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข ดังที่ให้สัมภาษณ์ว่า ผมเห็นด้วยที่หน่วยงานต่างๆ จะสนับสนุนแล้วก็ส่งเสริมอนุรักษ์การละเล่นเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลู ก็ควรจะอนุรักษ์เพื่อให้คนรุ่นหลังได้สืบทอดไว้ ได้เรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรม เพราะเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของคน

มลายู อีกแขนงหนึ่งคือดิเกร์ฮูลูเป็นสื่อด้านจิตวิทยาที่บ่งบอกถึงความรัก ความสามัคคี และความเจริญ ฉะนั้นผมว่าควรอนุรักษ์ไว้ และยังได้กล่าวเสริมอีกว่า อยากให้หน่วยงานหรือองค์กรที่จะส่งเสริม การละเล่นเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูมีความใจจริง และส่งเสริมให้สอดคล้องกับความเป็นอยู่ของคนใน สังคม เช่น ด้านการแต่งกายเพราะคนในสามจังหวัดจะอ่อนไหวในเรื่องนี้มาก และผมอยากจะเน้นการ แสดงเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูนั้นให้อยู่ในกรอบ เป็นไปได้เราควรไปศึกษาหรือสอบถามผู้รู้ เพราะเครื่อง ดนตรีบางอย่างที่ไม่สำคัญหรือหลีกเลี่ยงได้ ก็อยากให้เอาออกไป จึงอยากให้การละเล่นหรือการแสดง เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูให้อยู่ในกรอบมากที่สุด

มะรอมือลี เองมะนีลือ (11 ตุลาคม 2557) ตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน ได้เสนอแนะต่อเยาวชนและ สถานศึกษาในการเชิญชวนเยาวชนให้รักในวัฒนธรรม ดังที่ให้สัมภาษณ์ว่า การสนับสนุนให้ม ีการละเล่นเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูนั้น ผมว่าดีมาก เพราะเยาวชนจะไม่ต้องหันไปหายาเสพติด แล้วก็ ได้ทำให้เยาวชนเกิดความรักในวัฒนธรรม แต่ผมอยากฝากให้ทางหน่วยงานของรัฐหรือทางสถานศึกษา ส่งเสริมและสนับสนุนการละเล่นเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูโดยให้มีหลักสูตรดิเกร์ฮูลูในโรงเรียนประถม โรงเรียนมัธยมหรือในระดับอุดมศึกษา

นงเยาว์ แซ่ว่อง (10 ตุลาคม 2557) ตำแหน่งครู ได้เสนอแนะต่อเยาวชนและผู้นำชุมชนใน การปลูกฝังความคิดในทางที่ถูกต้องดีงามแก่เยาวชนเพื่ออยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติ ดังที่ให้ สัมภาษณ์ว่า สิ่งที่ยอยากจะฝากก็คือ หนึ่งช่วยกันอนุรักษ์และสืบทอดวัฒนธรรมนี้ เพราะเป็นวัฒนธรรม ชุมชน ได้ปลูกฝังความคิดในทางที่ถูกต้องดีงาม ให้เยาวชนรู้จักหรือรักอนาคตตัวเอง รักชุมชน รัก สังคม รักประเทศชาติ และให้อยู่ร่วมกันอย่างสันติกับบุคคลรอบข้าง พุดง่าย ๆ ก็คือรักบ้านเกิด แต่ก็ อยากจะฝากผู้ใหญ่บางคนหรือผู้นำชุมชนให้เข้าใจความเป็นถิ่นเกิดของตัวเอง ว่าเราอยู่ตรงนี้เราน่าจะ ช่วยกันทำตรงนี้ให้สงบสุข มีความสุข ความจริงแล้วคนที่นี่ คนที่เกิดที่นี่ ไม่ว่าจะนับถือศาสนาอะไร ก็ คือเขาเรียกว่าเป็นกลุ่มชนมลายู อย่างครูนี้นี้ก็เป็นกลุ่มชนมลายู เพียงแต่ว่าเรานับถือศาสนาไม่ เหมือนกันเท่านั้น

หามะ เปาะสา (13 พฤศจิกายน 2557) ตำแหน่งช่างทำฟัน ได้เสนอแนะต่อศิลปินดิเกร์ฮูลู ใน การปรับแต่งเนื้อหาดิเกร์ฮูลูเพื่อจรรโลงสังคมให้เกิดความรักความสามัคคี ดังที่ให้สัมภาษณ์ว่า อยาก ฝากให้คณะดิเกร์ฮูลู ปรับปรุงเนื้อหาในการร้องเพลง ให้มีเนื้อหาสาระหน่อย เช่นในการร้องเพลง เบ็ดเตล็ดหรือบทเพลงจีเจนนันก็ให้สอดคล้องกับสังคมของเรา ให้มีเนื้อหาสาระที่เหมาะสมหน่อย อย่า หยาบโลนเกินไป ซึ่งปัจจุบันนี้บางครั้งจะมีเนื้อหาตรงไปตรงมาเอาสนุกอย่างเดียว ก็ไม่ควร ในอดีตจะ ไม่มีเนื้อเพลงที่แฉสังคม แต่สมัยนี้ชอบเอาแต่บันเทิงไม่มีสาระ ยังนี่ก็ไม่ควร

ประสิทธิ์ ชมพิบูลย์ (09 มกราคม 2558) ตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักงานการศึกษาเอกชน อำเภอมายอ ได้เสนอแนะต่อคณะดิเกร์ฮูลูและหน่วยงานราชการในการให้คณะดิเกร์ฮูลูเป็นกระบอก เสียงแทนรัฐบาลด้วยการเอาสาระต่าง ๆ เช่น ค่านิยม 12 ประการ มาสอดแทรกในเนื้อหา ดังที่ให้

สัมภาษณ์ว่า ขอฝาก 2 คำถาม คือ ขอฝากคณะดิเกร์ฮูลู คือผมก็ไม่อาจล่วงรู้ส่วนของรายละเอียดของการละเล่นของคณะดิเกร์ฮูลูได้ แต่อยากจะบอกคณะดิเกร์ฮูลูว่าให้คำนึงเวลาไปแสดงที่ไหนหรือทำการแสดงที่ไหน อยากให้คณะดิเกร์ฮูลูสอดแทรกในเรื่องของค่านิยม สอดแทรกในเรื่องของคุณธรรม จริยธรรม สอดแทรกในเรื่องที่จะทำให้สังคมสันติสุขได้ นอกจากจะได้รับความบันเทิงต่าง ๆ แล้ว ในเนื้อหาในการแสดงนั้นให้มีการจรรโลงสังคมให้เป็นสังคมสันติสุขด้วย ให้คณะดิเกร์ฮูลูได้เน้นตรงนี้ ขณะเดียวกัน ถ้าจะฝากไปให้ประชาชนทั่วไป ก็อยากให้เปิดโอกาสศิลปะการแสดงเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูให้มีเวทีในการแสดง หรือในเชิงของหน่วยงาน ให้หน่วยงานจัดหรือให้มีโครงการขึ้นมา มีเวทีให้การแสดงแก่คณะดิเกร์ฮูลู แต่หลัง ๆ นี้ดิเกร์ฮูลูต่างคนต่างอยู่ ถ้าหน่วยงานหรือชุมชนไม่รับหรือเปิดโอกาสให้เขาได้แสดง ดิเกร์ฮูลูก็จะเลือนหายไปจากสังคมบ้านเรา ฉะนั้นสังคม ชุมชน หรือหน่วยงาน ควรมีงาน มีการจัดกิจกรรม เพื่อเปิดเวทีให้ดิเกร์ฮูลูมีบทบาทมากขึ้นครับ

วัชรินทร์ ดำรงกุล (14 มกราคม 2558) ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดปัตตานี ได้เสนอแนะต่อคณะดิเกร์ฮูลู หน่วยงานราชการและผู้ที่เกี่ยวข้องในการเล่นเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูให้ถูกตามกาลเทศะ ดังที่สัมภาษณ์ว่า อันดับแรก ฝากถึงคณะผู้เล่นดิเกร์ฮูลูไว้ก่อนว่า การละเล่นพื้นบ้านที่สำคัญในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้และที่นิยมเล่นกันมากที่สุดคือ ดิเกร์ฮูลู ฉะนั้นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่แล้วควรสืบทอดหรือถ่ายทอดไปยังลูกหลานได้อนุรักษ์ การละเล่นพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูเป็นการละเล่นที่เป็นระบบแบบแผน มีวิธีการเล่น มีขั้นตอนการเล่น มีจังหวะ มีโหมโรง ทั้งหมดอยู่ในขั้นตอนของการละเล่นนั้นแล้ว ซึ่งมันเป็นระบบอยู่แล้ว ก็อยากให้คณะดิเกร์ฮูลูนี้สืบทอดต่อไป ประเด็นต่อไป การละเล่นเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูเป็นการละเล่นพื้นบ้าน ผู้เล่นดิเกร์ฮูลูต้องตระหนักว่าควรใช้ดิเกร์ฮูลูเป็นสื่อในการสร้างความเข้าใจ ในการรณรงค์ ในการปลูกฝังสังคมที่ดีให้มีความรู้ ความเข้าใจเพื่อให้อยู่ร่วมกันได้และให้เกิดสันติสุขในพื้นที่ ต้องช่วยกันอย่างจริงจัง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องอันดับแรกก็คือสำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดจะต้องตระหนัก จะต้องรับรู้รับทราบว่าการแสดงเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลู เป็นการแสดงศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน ไม่ใช่เป็นการเกี่ยวข้องกับศาสนา แต่ผู้ที่เล่นหรือผู้ที่รับการถ่ายทอดศิลปะพื้นบ้านนี้มาเขาเป็นพี่น้องมุสลิมเท่านั้นเอง เพราะฉะนั้นวิธีการคือต้องสร้างความเข้าใจให้กับหน่วยงานต่าง ๆ แล้วก็หน่วยงานภาครัฐควรตระหนักว่าเวลารับดิเกร์ฮูลูไปเล่น ไม่ควรเล่นในมิติของศาสนา เช่น ในงานเมาลิดไม่ควรรับดิเกร์ฮูลูไปเล่น เมาลิดก็ต้องว่าไปตามเรื่องของเมาลิด ไปเป็นเรื่องของการอ่านบรัชฎี³¹ เป็นเรื่องของศาสนาที่ดีกว่าไป แต่บางหมู่บ้าน บางชุมชน ไม่เข้าใจในงานที่เกี่ยวข้องกับมิติศาสนา ยังนำดิเกร์ฮูลูไปแสดง อย่างนี้แสดงว่า มันทำลาย มันทำให้ดิเกร์ฮูลูค่อย ๆ เสื่อมลง ๆ ต้องแยกให้ออกว่าดิเกร์ฮูลูเป็นการละเล่นพื้นบ้านที่พี่น้องมุสลิมมารับสืบทอดแค่นั้นเอง หยุดแค่นั้นเอง อย่าไปเกี่ยวข้องกับอย่างอื่น ถ้าเอาไปเกี่ยวข้องกับอย่างอื่น มันก็จะผูกกันไปตลอดเลย ตำบลนี้ก็บอกว่าเล่นไม่ได้ ต้องไปถามโต๊ะอิหม่าม

³¹ ร้อยแก้วและร้อยกรองที่ได้เล่าเรื่องราวชีวิตประวัติของท่านศาสนทูตมุฮัมมัด (ศ็อลา)

โตะอิหม่ามก็ตอบถูกของเขา บอกว่าเล่นไม่ได้เพราะมันขัดกับบทบัญญัติ สิ่งเหล่านี้ อิหม่าม ผู้นำศาสนาต้องเข้าใจ ท่านจะยอมรับหรือไม่ยอมรับก็สุดแท้แต่ เพราะว่าอันนี้เป็นการละเล่นพื้นบ้าน เป็นวัฒนธรรมแขนงหนึ่ง แต่หน่วยงานเราหรือหมู่บ้านตำบลชอบลากสิ่งเหล่านี้หรือการละเล่นพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูนี้ไปเล่นในงานฮารีรายอ และลากไปเล่นในงานเมาลิด แล้วมันก็เกิดเรื่องแหละที่นี้ นี่แหละเขาเรียกว่าความไม่เข้าใจ

เซเลกาน ปาทาน ฉายา รอมฎอน ปาทาน (20 มกราคม 2558) ตำแหน่ง ที่ปรึกษาอาวุโส ปาทานีฟอรัม ได้เสนอแนะต่อทุกฝ่าย ในการแยกระหว่างมิติทางศาสนาและมิติทางวัฒนธรรม ดังที่ให้สัมภาษณ์ว่า ผมว่าถ้ารัฐช่วยที่อื่น รัฐก็ควรช่วยที่นี้ด้วย แต่ก็ไม่รู้ว่าเขาช่วยด้านวัฒนธรรมมากน้อยเพียงไหน ผมรู้ว่ามีหน่วยงานของรัฐบางหน่วยงาน แล้วมีมุสลิมบางที่จากที่อื่นที่ไม่ค่อยสนับสนุนเรื่องวัฒนธรรมของที่นี่ แล้วก็ไปลือบปี่ภาคกลางว่าไม่ควรเอาเงินของภาครัฐมาช่วยตรงนี้ แต่ผมว่าถ้ารัฐช่วยที่อื่น รัฐก็ควรช่วยที่นี้ด้วย แต่ก็ไม่รู้ว่าเขาช่วยด้านวัฒนธรรมมากน้อยเพียงไหน แต่ก็ต้องแฟร์กับแฟร์นะ(ยุติธรรม) ถ้าจะสนองล้นนา แต่คุณไม่เคยสนองที่นี้เท่าไรในเมื่อที่นี้ก็เป็นส่วนหนึ่งของคุณ คล้ายๆ ไปมองว่า ถ้าคุณรับอิสานได้โดยหลักการแล้วก็คือลาว เชียงใหม่ก็คือล้านนา แต่ถ้าคุณสนองตรงนั้นได้แต่คุณไม่เคยสนองตรงนี้ คุณไม่ชูตรงนี้ มันก็ทำให้น่าสงสัยเหมือนกัน และผมเข้าใจว่า ก็มีมุสลิมบางคน เขาไม่เห็นด้วย เพราะเขาจะมองแต่ศาสนาอย่างเดียว ไม่ค่อยพิศวาสักกับมิติวัฒนธรรมและอัตลักษณ์ของมลายู บางคนอาจจะบอกว่าเป็นอุปสรรคต่อการเป็นมุสลิมด้วย ตรงนี้ผมไม่เห็นด้วย ผมว่าศาสนาก็คือศาสนา ทุกที่ก็จะแสดงไม่เหมือนกัน อธิบายไม่เหมือนกัน ทุกที่ที่เป็นโลกมุสลิม

ตีพีลี อะตะบู (08 กุมภาพันธ์ 2558) ตำแหน่ง ช่างทำกริชและครุภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้เสนอแนะต่อคณะดิเกร์ฮูลู หน่วยงานภาครัฐและเอกชนและผู้ที่เกี่ยวข้อง ในการปรับการละเล่นให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของสังคม ดังที่ให้สัมภาษณ์ว่า อยากจะเสนอแนะให้กับคณะดิเกร์ฮูลู ผู้เล่นดิเกร์ฮูลู ผู้สนับสนุนส่งเสริมการละเล่นเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูทั้งภาครัฐและเอกชนหรือหน่วยงานและผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหลายด้วยว่า ให้สอดคล้องดูแล้วการละเล่นแต่ละอย่างตอนนี้สอดคล้องกับวัฒนธรรมของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของเราหรือไม่แล้วยัง การที่จะเป็นวัฒนธรรมได้นั้นจะต้องมีรากเหง้า รากเหง้าของดิเกร์ฮูลูจะมีรูปแบบการละเล่นที่เป็นแบบฉบับ มีขอบเขตที่แน่ชัด และอยู่ในกรอบ เราต้องรู้ว่าดิเกร์ฮูลูมีอะไรบ้าง เขาเล่นกันยังไง เขาเริ่มต้นกันยังไง แล้วก็จบกันยังไง ถ้าเราสามารถรักษารูปแบบดั้งเดิมไว้ได้ เราก็สามารถที่จะรักษารูปแบบของดิเกร์ฮูลูทั้งที่เล่นอยู่ปัจจุบันหรือในอนาคตนี้ได้ การละเล่นเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูที่ไม่ขัดกับหลักศาสนาอิสลามคนมุสลิมเขาสามารถที่จะไปชมไปดูได้ทุกคนในสังคมจะยอมรับ สิ่งเหล่านี้ผมคิดว่าคงเป็นแนวทางปฏิบัติที่ดี ผู้ปกครองก็อยากส่งลูกส่งหลานให้ไปเรียนรู้หรือไปเล่นดิเกร์ฮูลูหรืออนุญาตให้ตั้งเป็นคณะดิเกร์ฮูลูต่อไปในอนาคตได้ การที่จะทำอย่างไรรันนั้น คณะผู้เล่นเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูต้องเป็นคนรับผิดชอบต้องคิด ท่านต้องเป็นคนวางแนวทาง

วางรูปแบบดิเกร์ฮูลูที่มันชัดเจน ที่ไม่ขัดกับหลักศาสนาอิสลาม เดิมดิเกร์ฮูลูหรือรากฐานรากเหง้าของการละเล่นดิเกร์ฮูลู มันก็ไม่ใช่ด้อยไม่ใช่เล่น ๆ นะครับ เพราะคนที่เริ่มเล่นดิเกร์ฮูลูส่วนมากก็เป็นผู้รู้มาจากโต๊ะอาหม์ลิ้ม³²เหมือนกัน การที่หน่วยงานภาครัฐหรือเอกชนเชิญหรือเอาไปเล่น เพื่อที่จะให้เกิดสังคมสันติสุขนั้น ควรที่จะเข้าใจรูปแบบดิเกร์ฮูลูที่ถูกต้องด้วย พอเชิญดิเกร์ฮูลูมาเล่นแล้ว เราควรรู้ว่าข้อมูลอะไรที่เราควรให้ เขาพูดอะไรได้บ้าง และรูปแบบไหนสามารถเล่นได้บ้าง สิ่งเหล่านี้ ผมคิดว่าหน่วยงานต่าง ๆ ต้องรอบคอบ ต้องรู้จัก แต่ที่ต้องคิดหนักทีเดียวคือคณะดิเกร์ฮูลู ต้องวางแผนวางกรอบการละเล่น ซึ่งจะต้องคงรูปแบบดั้งเดิมเอาไว้ แล้วก็ถ่ายทอดให้กับผู้เล่น ผลสุดท้ายที่ได้ ก็คือการละเล่นเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูก็จะดำเนินไปในแนวทางที่สันติสุข ไปในแนวทางของศาสนาอิสลาม แนวทางที่ไม่ขัดต่อหลักศาสนาอิสลามและสามารถที่จะอยู่คู่สังคมอิสลามต่อไปได้อีก ผมว่าดิเกร์ฮูลูน่าจะยั่งยืนได้ครับ

ดอโรแมะ หะยีหะซา (20 พฤศจิกายน 2557) ตำแหน่ง คณะกรรมการอิสลามจังหวัดปัตตานี ได้เสนอแนะต่อหน่วยงานภาครัฐและเอกชนและผู้ที่เกี่ยวข้อง ในการให้การดูแลและสนับสนุน วัฒนธรรมเพลงพื้นบ้านอย่างจริงจัง ดังที่ให้สัมภาษณ์ว่า อย่างที่ผมเคยในตอนต้น ๆ ว่า ผมสนับสนุนการละเล่นเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลู แต่ไม่ใช่ให้ประชาชนฝ่ายเดียวเป็นฝ่ายที่ดำเนินการ ต้องให้ภาครัฐด้วย ภาครัฐควรให้การสนับสนุนในด้านวัฒนธรรมตรงนี้ ต้องดูแลเขาบ้าง และควรให้ความสำคัญกับผู้เล่นดิเกร์ฮูลูด้วย อย่าให้ดิเกร์ฮูลูเป็นเพียงแค่การละเล่น หรือไม่ใช่เพราะผู้เล่นดิเกร์ฮูลูมาวิจารณ์รัฐบาลแล้วเลยปล่อยให้ดิเกร์ฮูลูห่างเหินออกไป แต่พอต้องการก็เรียกเขามา เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูต้องมีการพัฒนา รัฐอย่าไปคิดว่าเป็นของกลุ่มโน้นกลุ่มนี้ แต่ละกลุ่มที่เล่นดิเกร์ฮูลู ควรจะได้รับการดูแล หรือได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งอย่างจริงจัง อาจจะเป็นหน่วยงานราชการ เช่นวัฒนธรรมจังหวัดหรือหน่วยงานภาคเอกชนใดก็ได้ ให้การดูแลอนุรักษ์และรักษาวัฒนธรรมเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูนั่นไว้ ยกให้เป็นหน่วยวัฒนธรรมหน่วยหนึ่งที่สามารถทำหน้าที่เป็นกระบอกเสียงแทนสังคมสื่อสารไปยังผู้นิยมการละเล่นเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูอีกทีหนึ่ง ขอฝากแค่นี้ ถ้ามีอะไรผิดพลาดก็ขออภัยด้วย

มูฮัมหมัดนาเซอร์ สุหลง (29 ตุลาคม 2557) ตำแหน่ง ประธานกลุ่มสตรีปัตตานี ได้เสนอแนะต่อผู้เล่นดิเกร์ฮูลูในการละเล่นที่มีขอบเขต ดังที่ให้สัมภาษณ์ว่า ถ้าเป็นกลุ่มเยาวชน แล้วมีการแข่งขันประกวดดิเกร์ฮูลูขึ้นมา ก็น่าจะดี แต่ถ้ามีปะปนชายหญิง อันนั้นคงไม่ใช่แล้ว ผมอยากเสนอแนะว่า ไม่ควรที่จะปะปนชายหญิง คนสมัยก่อนที่ยังอยู่ ที่มีชีวิตจิตใจเล่นดิเกร์ฮูลูเพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมนั้น คนเหล่านั้นอาจจะเล่นไปตามแบบฉบับของเขา ตามวิธีของเขา เขาไม่ได้ประเมินตัวเองว่า ที่เล่นไปมันได้อะไรมาบ้าง สังคมจะมองอย่างไร คือคนรุ่นนี้ก็ยังโยกสะโพก แสดงลีลา มาเต้นรำให้เด็ก ๆ ลูกหลานดู

³² ผู้นำทางศาสนาอิสลามที่ทำงานเพื่อปกป้องบำรุงและให้คำแนะนำผู้ศรัทธาทั้งในเรื่องของปัญหาในชีวิตประจำวัน และปัญหาศาสนา

โดยไม่ค่อยสนใจผู้อื่นว่าจะกระทบกับใครบ้าง อย่างนี้ผมว่ามันคงไม่เหมาะ มันอาจจะทำให้ชาวบ้านพูดในทางที่ไม่ดี อย่างวันก่อนมีดิเกร์ฮูลูมาลงเล่นในพื้นที่ แล้วมาเร่ว่าคืนนี้มีการละเล่นหรือการแสดงเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูที่ดีที่สุด แต่พอไปดูภาพจริง ๆ แล้ว ไม่ใช่ ดูแล้วมันเป็นธุรกิจมากกว่า ไม่ใช่เป็นประเพณีเหมือนแต่ก่อนแล้ว อันนี้แหละที่มันเสียหาย ฉะนั้นผมว่าต้องมาคิดใหม่ว่าถ้าเราจะเล่นดิเกร์ฮูลูนั้น เราควรเล่นแบบไหน

วาสือเมาะ เงาะ (15 มกราคม 2558) ตำแหน่งกำนันตำบลสะก้า ได้เสนอแนะต่อผู้เล่นดิเกร์ฮูลู ตลอดจนภาครัฐและผู้ที่เกี่ยวข้องในการสร้างสรรค์วัฒนธรรมให้ไปในทิศทางที่ดีและสร้างประโยชน์ให้กับสังคม ดังที่ให้สัมภาษณ์ว่า อยากฝากให้กับผู้ที่มีอาชีพด้านการเล่นเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูหรือผู้ที่มีจิตใญ่รักการร้องเพลงดิเกร์ฮูลูว่า ให้ใช้เวทีตรงนี้ในการใช้คำพูดและการร้องเพลงในทางที่ก่อให้เกิดประโยชน์ให้มากที่สุด อย่าทำให้คนอื่นมีความเดือดร้อนและมีความทุกข์ด้วยเพลงของเรา ทำเพลงของเราให้คนฟังเขาถูกใจหรือพอใจก็จะเป็นสิ่งที่ดี แล้วก็อยากฝากให้ภาครัฐและผู้ที่เกี่ยวข้องหรือผู้ที่มิชอบที่จะเข้ามาสนับสนุนการละเล่นเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูตรงนี้ว่า ให้พยายามสร้างสรรค์เนื้อหาของเพลงให้เหมาะสมกับพื้นที่ และช่วยจัดหาอุปกรณ์หรือเครื่องใช้ที่ประกอบการแสดงให้ดีขึ้น เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้ฟังและผู้ชมมากที่สุด

ซุลกอเรียนัน แดแก (09 พฤศจิกายน 2557) ตำแหน่ง เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป ได้เสนอแนะต่อผู้เล่นดิเกร์ฮูลูในการใช้เวทีดิเกร์ฮูลูเผยแพร่แนวคิดศาสนาอิสลาม ดังที่ให้สัมภาษณ์ว่า ผมอยากเสนอให้เขาไปคิดไตร่ตรองเรื่องเนื้อหาให้ดี เวลาเขาจะขับร้องออกมาก็ให้มันตามแนวของศาสนา ผมเชื่อว่าถ้าเขาทำแบบนี้ได้ คิดว่าเขาคงจะได้บุญในเรื่องการเผยแพร่อยู่ด้วย เพราะว่าส่วนมากดิเกร์ฮูลูก็จะเป็นมุสลิมเรานี้แหละ ดิเกร์ฮูลูกลุ่มอื่นหรือคนจากศาสนาอื่นนั้นไม่มี จะมีก็คนที่นับถือศาสนาอิสลาม เพราะฉะนั้นเขาสามารถจะใช้เวทีตรงนี้เป็เวทีตะวะห์ (การเชิญชวนทำความดี) ของเขาเวทีหนึ่ง ผมว่าเขาทำได้ มันดีกว่าที่เขาจะไปขับร้อง โดยไม่มีสาระประโยชน์อะไรนอกจากความสนุกสนานเท่านั้น ไซ้ไหม ดีกว่าที่เสียงกันทะเลาะกันไปมาเพื่อที่จะให้สนุกสนานเท่านั้น ซึ่งอันนี้ไม่ใช่บุคลิกภาพของมุสลิมหรือนักดิเกร์ฮูลู นักดิเกร์ฮูลูนั่นคือพูดยังงี้ที่คนฟังแล้วได้แง่คิด แล้วก็สามารถนำไปใช้ในชีวิตรประจำวันได้ ผมว่านี่เป็นเวทีหนึ่งที่เขาจะทำการตะวะห์ได้

สมศักดิ์ ดือเร๊ะ (23 มีนาคม 2558) ตำแหน่ง ปลัดอำเภอ ได้เสนอแนะต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และคณะดิเกร์ฮูลู ในการบรรจุการละเล่นเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูเข้าไปในนโยบายท้องถิ่น ดังที่ให้สัมภาษณ์ว่า ก็อยากให้ทุกส่วนงานที่เกี่ยวข้องคิดว่าเราจะทำยังไง ให้ดิเกร์ฮูลูเป็นนโยบายของท้องถิ่น โดยผู้นำท้องถิ่นเสนอให้ฝ่ายบริหารวางแผน แล้วนำกลับมาให้แต่ละท้องถิ่นในพื้นที่นำไปปฏิบัติ โดยมีชาวบ้านในท้องถิ่นร่วมมือกัน อย่างนี้ความมั่นคงจะเกิดขึ้นได้ อีกประการหนึ่ง อยากให้ผู้นำในหมู่บ้านหรือหัวหน้าคณะดิเกร์ฮูลู พูดความจริง พื้นที่ซึ่งจะเกิดความสงบสุขได้ อย่างตอนนี้ยกตัวอย่าง ปัญหายาเสพติดมีเต็มทุกพื้นที่ แต่ผู้นำเคยพูดไม่ว่ามีการติดยา มียาเสพติดในชุมชนตนเอง

จะให้ตำรวจทหารมาจับอย่างเดียวนั้นไม่หมดหรอก ทุกส่วนต้องช่วยกัน รู้แต่ไม่กล้าพูด ปัญหายาเสพติดก็จะเต็มหมู่บ้านต่อไป ดิเกร์ฮูลูกก็เช่นกัน ควร พัฒนาให้กลุ่มวัยรุ่นมีอาชีพ หรือร้องเพลงส่งเสริมให้วัยรุ่นมีอาชีพ ให้ความรู้ถึงภัยของยาเสพติด เป็นต้น

รุดดี ตาเยะ (5 มกราคม 2558) ตำแหน่ง คณะกรรมการอิสลามจังหวัดปัตตานี ได้เสนอแนะต่อประชาชนสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ในการคงไว้การเล่นเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูกในรูปแบบวัฒนธรรมมลายู ดังที่ให้สัมภาษณ์ว่า ในด้านการสนับสนุน ถ้าพวกเราอยากให้มีจริง ๆ ก็จะเป็นในรูปแบบของวัฒนธรรมมลายูจริง ๆ ให้เป็นเนื้อหาภาษามลายู และอยากให้สื่อความหมายในทางที่ดี ในกรณีที่เราจะให้รัฐมาสนับสนุนนั้น ผมว่าไม่จำเป็นเพราะเราต้องการที่จะอนุรักษ์วัฒนธรรมมลายูของเราไว้ ถ้าคนอื่นมาสนับสนุน ก็จะต้องมีการเล่นอย่างอื่น วัตถุประสงค์อื่น เขาก็มีความหมายของเขา วัตถุประสงค์ของเขา ฉะนั้นมันจะดีกว่าถ้าผู้สนับสนุนเป็นพวกเราเอง เราทำเองบนพื้นฐานของเราเอง เพื่อจะให้คงอยู่วัฒนธรรมมลายูของเราเอง ไม่ต้องไปให้ใครมาสนับสนุน เพราะถ้าเขามาสนับสนุนเขาอาจมีเป้าหมายของเขา ฉะนั้นเราต้องมีจิตสำนึกให้มาก ๆ การที่เราจะเยียวอะไรก็ตาม เราต้องมีจิตสำนึก

อุกฤษฏ์ อุดมชนก (23 มีนาคม 2558) ตำแหน่ง วิทยาการศาสนา ได้เสนอแนะต่อผู้เล่นและผู้สนับสนุนดิเกร์ฮูลูกในการทำในสิ่งที่ศาสนาอนุมัติ ดังที่ให้สัมภาษณ์ว่า อยากเสนอให้กับท่านผู้เล่นและผู้สนับสนุนว่าสิ่งไหนที่ไม่ถูกต้องหลักการของอิสลามพยายามลดและเลิกออกไป และสิ่งที่ไม่ผิดหลักการควรดำรงไว้เช่นเดิม

สาการิยา เลาะยะผา (25 มิถุนายน 2557) ตำแหน่ง อดีตประธานเครือข่ายส่งเสริมสิทธิและเข้าถึงความยุติธรรม (HAP) ได้เสนอแนะต่อคณะดิเกร์ฮูลูกในการส่งเสริมวัฒนธรรมอิสลาม ให้หน่วยงานภาครัฐในการตั้งใจในการแก้ปัญหาและหน่วยงานภาคเอกชนในการเข้าใจในวิถีชีวิตของสังคมสามจังหวัดฯ ดังที่ให้สัมภาษณ์ว่า อยากให้ดิเกร์ฮูลูกเสริมวัฒนธรรมอิสลามเข้าไป เสนอให้มีการเล่นของคนสามจังหวัดก็ควรให้เป็นวัฒนธรรมอิสลามเพื่อชี้ให้สังคมภายนอกรู้ถึงความเป็นอยู่ในบ้านเรา ถ้าเป็นห้างร้านหรือบริษัท อยากให้เข้าใจความเป็นอยู่ของสังคมสามจังหวัด การที่จะให้ดิเกร์ฮูลูกนำเสนอตามที่ว่าจ้างก็ไม่อยากให้กระทบกับความรู้สึกต่อสังคมบ้านเรา ในส่วนของรัฐบาลนั้นควรจริงจังก่อนเป็นอันดับแรกและแก้ปัญหาอย่างตั้งใจ

อารีฟ จุลยานนท์ (27 มิถุนายน 2557) ตำแหน่ง ทันตแพทย์ ได้เสนอแนะต่อผู้ที่เกี่ยวข้องในการปลูกฝังวัฒนธรรมที่ดีแก่เยาวชน ดังที่ให้สัมภาษณ์ว่า อยากให้ปลูกฝังวัฒนธรรมที่ดีต่อเยาวชน มีดอกเตอร์ท่านหนึ่งจากมาเลเซียที่มหาวิทยาลัยอินชานีเยห์ เขาพูดให้กับคนกำปง³³ บุคิตฟังว่าถ้าจะดู

³³ หมู่บ้าน

เจอนเรนชัน³⁴ ในรุ่นต่อไปของชาติ ๆ หนึ่ง ให้คุณปัจจุบัน เด็กในปัจจุบัน เพราะพวกเขาเหล่านั้นจะเป็นผลผลิตในสิบปีสิบห้าปีข้างหน้า

อับดุลซูโกร์ สาแม (14 สิงหาคม 2557) ตำแหน่ง ผู้ใหญ่บ้าน ได้เสนอแนะต่อหน่วยงานหรือผู้ที่เกี่ยวข้องในการสร้างความสุขให้กับคนในชาติ ดังที่ให้สัมภาษณ์ว่า อยากให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสร้างความสุขให้กับคนในชาติ และมีความจริงใจในการแก้ปัญหา อย่าหลอกกัน ขอให้มาร่วมกันดำเนินการแก้ปัญหาด้วยความโปร่งใส มีความยุติธรรมและมีเหตุผลที่แท้จริง

แบเซะ (13 ตุลาคม 2557) ตำแหน่ง สมาชิก อบต. ได้เสนอแนะต่อผู้เล่นดิเกร์ฮูลูในการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์บ้านเมือง ดังที่ให้สัมภาษณ์ว่า อยากให้คณะดิเกร์ฮูลูมีการแสดงต่อไป และให้ปรับตัวเข้ากับสิ่งใหม่ ๆ หรือสถานการณ์ใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม เช่น การเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ส่วนหน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐและเอกชน ควรส่งเสริมและปลูกฝังให้คนในพื้นที่ได้รู้จักดิเกร์ฮูลูที่แท้จริง ไม่ควรทำให้ดิเกร์ฮูลูเสียรูปแบบการละเล่นครับ

ซาฟิอี เจ๊ะเลาะ (19 มีนาคม 2558) ตำแหน่ง ประธานกรรมการอิสลามประจำจังหวัด ได้เสนอแนะต่อผู้เล่นดิเกร์ฮูลู ไม่ให้ทั้งเรื่องศาสนา ดังที่ให้สัมภาษณ์ว่า บาบอขอฝากให้คนที่เล่นดิเกร์ฮูลูหรือดิเกร์บาร์ตว่า พวกเราทุกคนอย่าทิ้งศาสนา เพราะศาสนานี้เป็นเสาหลักสำหรับเรา ศาสนาต้องมาอันดับหนึ่ง ศาสนานี้แหละที่จะพาเราให้อยู่อย่างสงบสุขทั้งในโลกดุนยา³⁵ และโลกอาคีรัต³⁶ เราต้องคิดว่าดุนยาที่เราอยู่นี้ก็เพื่อการจากไป ยังไง ๆ สักวันเราก็จะต้องจากไป เราจะไปพำนักอยู่ในโลกอาคีรัตอย่างถาวร แต่โลกดุนยานี้เราอยู่เพื่อการจากไป ดังนั้นเราต้องคิด ถ้าเป็นไปได้ ขอฝากให้คนที่เล่นดิเกร์ฮูลูไปปรึกษาหารือกับโต๊ะครู อุลามะ³⁷ อูสตาส³⁸ หรือโต๊ะอิหม่าม³⁹ ในพื้นที่เรานี้ว่าตรงไหนบ้างในดิเกร์ฮูลูที่ไม่ดี ดิเกร์ฮูลูที่ฉันท้องนี้ตรงไหนบ้างที่ไม่ดีขอให้โต๊ะครูช่วยบอกหน่อย ถึงแม้เราจะเล่นดิเกร์ฮูลูกก็ตาม แต่เราอย่าห่างไกลกับศาสนา เราต้องใกล้ชิดกับผู้รู้ศาสนา เพื่อที่เราจะไม่เป็นผู้ที่หลงทางจากศาสนา บาบอขอฝากให้ผู้เล่นดิเกร์ฮูลูไปปรึกษากับโต๊ะครูว่า มีวิธีเล่นลักษณะไหนบ้างที่จะทำให้ไม่ผิดต่อหลักศาสนาและให้ตรงกับศาสนา

สะมะแอ มะสีละ (21 มิถุนายน 2557) ฉายาแบเซ็ง จือมีอรา ตำแหน่ง นักร้องและหัวหน้าคณะดิเกร์ฮูลูเตาทอง ได้เสนอแนะต่อพ่อแม่ผู้ปกครองในการเลี้ยงดูบุตรหลาน และให้หน่วยงานต่าง ๆ สนับสนุนด้านการเรียนและวัฒนธรรมท้องถิ่น ดังที่ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ผมอยากให้เยาวชนได้เรียนหนังสือกัน ผมไม่รู้ว่าที่อื่นเป็นแบบไหน แต่ที่หมู่บ้านผม ไม่มีปัญหาเรื่องการไปโรงเรียนเลย เพราะมี

³⁴ คนที่เกิดและอาศัยอยู่ในเวลาเดียวกัน

³⁵ โลกที่มนุษย์อาศัยอยู่ปัจจุบันนี้

³⁶ โลก แห่งการฟื้นคืนชีพหลังจากการตายไปแล้ว

³⁷ นักคิดอิสลามที่มีความเชี่ยวชาญเรื่องหลักการศาสนา

³⁸ ครูสอนศาสนาทั่วไปที่เป็นผู้ชาย

³⁹ ผู้นำมีหน้าที่สอนและปฏิบัติการละหมาดแก่เพื่อมุ่งศรัทธาต่ออัลลอฮ์และนบีมุฮัมมัด

รถไปส่งโรงเรียนแปดคัน เป็นรถของชาวบ้านเองทั้งหมด แต่ที่เป็นปัญหานี้ ก็คือปัญหาของตัวเอง กับพ่อแม่เขา ว่าพ่อแม่พวกเขาปลูกฝังลูกเกี่ยวกับการเรียนยังไง ถ้าจะบอกว่าปัญหาเด็กกลัวไม่มีความปลอดภัยในการไปโรงเรียน คงไม่มีแล้วเพราะมีรถมารับถึงที่ โต๊ะครูก็สั่งให้รถมารับมารับเด็กไปเรียน ค่ำรถค่าราโต๊ะครู⁴⁰ ก็จ่ายให้แล้ว แต่เรื่องที่จะให้ลูกไปเรียนนี้ต้องเป็นหน้าที่ของพ่อแม่เด็ก ถ้าจะบอกว่าปัญหาเรื่องทุนไม่มีเงินไปเรียน ก็ไม่มีเหมือนกัน เพราะตอนนี้รัฐบาลก็ให้ทุนมาแล้ว และพอลูกถึงมือครูก็จะเป็นหน้าที่ของครูมาดูแล แต่ถ้าอยู่บ้านก็เป็นหน้าที่ของพ่อแม่ เรื่องลูกพวกเขาที่ไม่ไปเรียน แบแข็งจะไปตีไม่ได้ เพราะส่วนใหญ่พ่อแม่พวกเขาไม่เข้าใจ ถ้าจะตีต้องให้พ่อแม่ของเด็กตีเองเพื่อที่จะให้ลูกได้ไปเรียนหนังสือ ฉะนั้นพ่อแม่ที่จะให้ลูกเรียนหนังสืออย่าให้ลูกนอนดึก ไม่เกินเที่ยงคืนเด็กต้องนอนแล้ว จริง ๆ แล้วสัปดาห์ก็ต้องนอนแล้ว นี่เป็นสิ่งที่พ่อแม่ต้องดูแล ถ้าลูกนอนอยู่บ้าน แล้วพ่อแม่ไปอยู่ที่อื่น แล้วจะรู้ว่าลูกเราอยู่บ้านหรือไม่อย่างไร นี่เป็นปัญหาใหญ่มาก บางทีเด็กๆ หรือ วัยรุ่นอาจไปนอนที่กระท่อมในสวน ที่นี้ก็เริ่มลองของเป็นแล้ว หลังจากนั้นก็จะทำให้เด็กไม่กลับบ้าน เห็นไหมว่าปัญหาเกิดจากอะไร อันที่สองคือ พ่อแม่ต้องตรวจว่าลูกนอนที่บ้านหรือไม่ พ่อแม่ต้องสั่งให้นอนที่บ้านให้ได้ แต่บางครั้งพ่อทำตัวเป็นตัวอย่างที่ไม่ดีให้ลูกเห็น แล้วลูกก็จะไปแบบไหนถ้าเห็นพ่อแบบนั้น และบางครั้งพ่อก็สั่งให้ลูกช่วยไปซื้อสิ่งที่ไม่ดี พ่อเหมือนสอนให้ลูกซื้อของที่ไม่ดี อย่างนี้เป็นต้น ส่วนแม่ก็มีปัญหาเหมือนกัน แม่บางคนให้ลูกไปโรงเรียนโดยไม่ให้ลูกกินข้าวก่อนเพราะยังหุงข้าวไม่เสร็จ อย่างนี้ก็มิ แบแข็งว่าต้องช่วยกันดูแล ส่วนที่จะเสนอให้กับรัฐบาลหรือบริษัทห้างร้านทั้งหลายเกี่ยวกับดิเกร์ว่า ถ้าเรื่องเสื้อสำหรับดิเกร์นี้ไม่ต้องรอห้างร้านบริษัทหรือรัฐบาลให้ก็ได้ ใครก็ได้ที่อยากให้ก็ได้ แต่ที่ผมอยากเสนอ คืออยากให้รัฐบาลสนับสนุนดิเกร์นี้ และดูแลให้มีตลอดไป มีหรือเป็นวัฒนธรรมของคนที่นี่ตลอดไป พอผมไม่อยู่ รุ่นน้องผมจะได้มาแทน อยากมีคนมาแทนตลอด อย่าให้วัฒนธรรมนี้สาบสูญหาย เพราะการเล่นดิเกร์จะให้คนในหมู่บ้านมีความร่าเริงและมีความสุข ถ้าไม่มีดิเกร์เล่น คนในหมู่บ้านก็จะไม่ร่าเริง จึงอยากให้มีการเล่นดิเกร์ปีละครั้งก็ยิ่งดี หรือไหมก็สามเดือนครั้ง หรือไหมก็หกเดือนครั้ง ให้เด็กๆ ได้เปลี่ยนบรรยากาศบ้าง และให้เด็กได้ใช้ความคิด ตัวอย่างเช่นคืนนี้ต้องไปเล่นที่ปะนาแระ ที่นี้เราต้องใช้ความคิดว่า จะทำยังไงจะคนดูดิเกร์มีความสุข จะทำยังไงให้มีคนมาดูเยอะ เราสามารถร้องให้คนในหมู่บ้านรู้จักวัฒนธรรมดิเกร์นี้ว่าเป็นแบบไหน ส่วนรัฐบาลก็ได้ช่วยเหลืออะไรเลย ไม่มีเลย รัฐบาลไม่เคยให้อะไรเลย อบต. ก็ไม่ได้ให้อะไรเลย แบแข็งใช้กำลังของตัวเอง ซื้ออุปกรณ์และเลี้ยงข้าวปลาดูแลเด็กๆ อุปกรณ์พวกนี้แบแข็งซื้อมาในราคาสองหมื่นสี่พันบาท แบแข็งขายแพะเพื่อจะเอาเงินมาซื้ออุปกรณ์ ฉะนั้นจึงอยากให้รัฐบาลมาช่วยบ้าง ไม่ช่วยผมก็ไม่เป็นไร แต่แบแข็งอยากให้รัฐบาลช่วยให้เด็กได้เรียนหนังสือ ตัวแบแข็งไม่มีอำนาจหรือร่ำรวย พอเด็กมาขอตั้งไปโรงเรียน แบแข็งไม่มีให้ แบแข็งก็ร้องไห้ แบแข็งสามารถสนับสนุนด้านวัฒนธรรมได้ อยากให้เด็กได้เรียน อยากให้เด็กได้ร่าเริง แต่ก็ไม่รู้จะทำยังไง ครั้งก่อนไปเล่นที่สนามได้มาเจ็ดพัน ไม่ทันได้จ่ายค่าผ่อนรถ ก็เอาตั้งคันนั้น

⁴⁰ ครูสอนศาสนาอิสลามตามสถาบันศึกษาปอเนาะหรือผู้บริหารโรงเรียน

ให้กับเด็กที่เล่นดิเกร์ หลังจากปะตอยีมาคุย มีการเอาอานาซิด แล้วเชิญเราไปเล่น ได้มาเจ็ดพัน รุ่นนี้จะเล่นลือบา ผมก็ให้เล่น จะทำกับข้าวไม่พอ ก็เลยทำนาซิกือราบู⁴¹ จะไปซื้อข้าวสารไม่ได้ เลยเอาข้าวสารจากบ้าน ผมทำจากกำลังของของผมเอง ไม่มีใครสนับสนุนและช่วยเหลือ ผมจึงอยากให้ทุกฝ่ายเข้ามาสนับสนุนวัฒนธรรมของเรา

สะมะแอ หะมะ (18 กุมภาพันธ์ 2558) ฉายา แบแอ ภูแบรายอ ตำแหน่ง นักร้อง ได้เสนอแนะต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการอำนวยความสะดวกในการเดินทางของคณะ ดังที่ให้สัมภาษณ์ว่า ถ้าเกี่ยวข้องกับหน่วยงาน ก็มียุ่อย่างหนึ่งที่อยากฝากไว้ อยากให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสนับสนุนกลุ่มดิเกร์ฮูลู อย่างน้อยก็อาจออกบัตรประจำตัวว่าเป็นนักแสดง เพราะอาจเพิ่มความสะดวกในการเดินทาง บางครั้งต้องเดินทางในตอนกลางคืน สร้างความสงสัยให้กับเจ้าหน้าที่ ทำให้ไม่ได้รับความสะดวกต่อคณะ ณ ตอนนีสามารถใช้อุปกรณ์ดิเกร์ฮูลูที่อยู่บนรถแสดงให้เจ้าหน้าที่ดูว่ากลุ่มเราเป็นคณะดิเกร์ฮูลูกำลังเดินทางจะไปแสดงหรือกลับจากการแสดง สามารถให้เขาดูอุปกรณ์ดนตรีที่เรามี เจ้าหน้าที่ก็พอจะเข้าใจแล้วว่ากำลังจะไปแสดงเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลู ในจังหวัดยะลาจะไม่เป็นไร เพราะเขารู้จักแบแอว่าเป็นนักร้องดิเกร์ฮูลู ถ้าไปทางจังหวัดนราธิวาสก็ต้องถูกเจ้าหน้าที่ตรวจค้นดูก่อน และถ้าเป็น แบแอคนเดียว หรือเดินทางไปคนเดียว เขาจะเชิญแบแอคนเดียว อย่างนี้ไม่เป็นไร เพราะเราไม่ได้อยู่เป็นกลุ่มก้อน ไม่ค่อยมีปัญหาเท่าไร ก็จึงอยากให้ฝ่ายที่เกี่ยวข้องซึ่งอาจไม่ต้องใช้งบประมาณมากเท่าไร อย่างน้อยๆ สามารถให้ความสะดวกต่อคณะดิเกร์ฮูลู ระหว่างต้องเดินทางในยามวิกาล แค่นี้ก็เป็นการสนับสนุนแล้ว

⁴¹ ข้าวย่า

บทที่ 5

สรุป การอภิปรายผล ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง บทบาทเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูในการเสริมสร้างสันติสุขในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการศึกษาเอาไว้ 3 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาแนวคิดและสาระสำคัญเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูที่มีผลต่อสังคมท้องถิ่นและสังคมส่วนรวมของประเทศ 2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของเนื้อหาและคำร้องของดิเกร์ฮูลูกับวิถีชีวิตของประชาชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ และ 3) เพื่อศึกษาผลกระทบของดิเกร์ฮูลูในการเสริมสร้างสันติสุขในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ 1) ศิลปินดิเกร์ฮูลูจังหวัดละ 4 คน รวมทั้งหมด 12 คน ในจังหวัดยะลา จากอำเภอยะหา 2 คน และอำเภอรามัน 4 คน ในจังหวัดปัตตานี จากอำเภอหนองจิก 1 คน อำเภอทุ่งยางแดง 1 คน อำเภอแม่ลาน 1 คน และอำเภอเมืองปัตตานี 1 คน รวม 4 คน ในจังหวัดนราธิวาส จากอำเภอยี่งอ 2 คน อำเภอเมือง 1 คน อำเภอเจาะไอร้อง 1 คน อำเภอบาเจาะ 1 คน รวม 4 คน 2) เจ้าหน้าที่ส่วนราชการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและประชาชนทั่วไป รวม 42 คน ได้แก่ ตัวแทนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดยะลา 3 คน ปัตตานี 4 คน นราธิวาส 1 คน รวม 8 คน ตัวแทนจากส่วนราชการในจังหวัดยะลา 1 คน ปัตตานี 4 คน นราธิวาส 1 คน รวม 6 คน ตัวแทนจากสำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดยะลา 1 คน ปัตตานี 2 คน นราธิวาส 1 คน รวม 4 คน ตัวแทนจากสถานศึกษาในจังหวัดยะลา 2 คน ปัตตานี 4 คน รวม 6 คน ตัวแทนจากประชาชนทั่วไปในจังหวัดยะลา 7 คน ปัตตานี 6 คน นราธิวาส 5 คน รวม 18 คน การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ใช้วิธีการศึกษาจากเอกสาร การสังเกต และการสัมภาษณ์ ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง การสังเกต และการสัมภาษณ์ นำมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (content analysis) จัดระเบียบข้อมูล จัดกลุ่มข้อมูล และสังเคราะห์ข้อมูล แล้วพรรณนาความโดยใช้ความรู้ ด้านสังคม วัฒนธรรม และด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องมาอธิบายให้เห็นถึงบทบาทของดิเกร์ฮูลูในการเสริมสร้างสันติสุขในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ และนำเสนอข้อมูลโดยใช้การพรรณนา ใช้ความรู้เชิงวิชาการ แนวคิด ทฤษฎี ความรู้ด้านสังคม วัฒนธรรม และด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องมาอธิบาย

สรุป

ผู้วิจัยได้ศึกษาบทบาทเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูในการเสริมสร้างสันติสุขในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ดังต่อไปนี้

1. ผลจากการศึกษาแนวคิดและสาระสำคัญเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของเพลง

พื้นบ้านดิเกร์ฮูลูที่มีผลต่อสังคมท้องถิ่นและสังคมส่วนรวมของประเทศ พบว่า เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูได้ทำหน้าที่และมีบทบาทสำคัญต่อสังคมและชุมชน ได้สะท้อนสภาพสังคมในแง่มุมต่างๆ และสอดแทรกสาระเนื้อหาสาระให้สังคมได้คิดไตร่ตรอง

ในเนื้อหาสาระเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูได้สอดแทรกการนึกถึงพระเจ้าและความเชื่อในศาสนา คำสั่งสอนของศาสนา และเนื้อหาด้านคุณธรรมจริยธรรมในการดำเนินชีวิต เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูได้โน้มน้าวจิตใจคนในชุมชนให้ปฏิบัติตามศาสนาและวัฒนธรรมประเพณีของตนเอง ชัดเจนจิตใจและเชิญชวนเยาวชนกระทำความดี ปลูกจิตสำนึกเยาวชนรักการศึกษา รู้จักการกตัญญูกตเวทิต์ต่อผู้มีพระคุณ การดูแลครอบครัวและการเลี้ยงดูบุตร การใช้ชีวิตในครอบครัว การครองรักครองเรือน ตลอดจนความรักระหว่างหนุ่มสาว และให้ข้อคิดในการดำเนินชีวิต เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูได้ช่วยเหลือและชี้นำสังคม สร้างความรักความเข้าใจและความสงบสุขของบ้านเมือง ส่งเสริมด้านการศึกษา ส่งเสริมให้เคารพในกฎระเบียบ พัฒนาบ้านเมืองและสังคม และรณรงค์ต่อต้านยาเสพติด และเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูยังได้สอดแทรกสถานะและโชคชะตาชีวิตของครอบครัวผู้เล่นด้วย

นอกจากนี้ เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูยังมีบทบาทสำคัญในการอนุรักษ์ธรรมชาติ ในการชื่นชมความสวยงามของบ้านเมือง การรณรงค์ทรัพยากรในหมู่บ้าน การประชาสัมพันธ์บ้านเมืองและผลิตภัณฑ์ของท้องถิ่น การอนุรักษ์ภาษามลายู การเชิดชูวัฒนธรรมประจำท้องถิ่น ตลอดจนการนำเสนอค่านิยม 12 ประการ

นอกเหนือจากการสอดแทรกเนื้อหาสาระดังกล่าวแล้ว เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูยังได้ให้ความสนุกสนานให้แก่ผู้ชม และร้องเกิดพระเกียรติและสดุดีในหลวงในงานพิธีสำคัญๆ อีกด้วย

2. ผลจากการศึกษาความสัมพันธ์ของเนื้อหาคำร้องของดิเกร์ฮูลูกับวิถีชีวิตของประชาชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูสืบทอดตั้งแต่สมัยการปกครอง 7 หัวเมืองจนถึงปัจจุบัน ซึ่งเป็นวัฒนธรรมเดียวที่ยังถือว่าเข้มแข็งสามารถอยู่ในสังคมได้และมีอิทธิพลต่อสังคมสามจังหวัดมากกว่าการเล่นอื่น ๆ ส่วนใหญ่มีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตของประชาชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้หลายประการด้วยกัน และมีเพียงบางส่วนเท่านั้นที่เนื้อหาไม่สอดคล้องกัน

เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูสอดคล้องกับคุณธรรมและจริยธรรมซึ่งหากย้อนดูดิเกร์ฮูลูในอดีตนั้นจะเกี่ยวข้องกับคำสั่งสอนในศาสนาเป็นอย่างมาก แนวคิดในการดำรงชีวิต การศึกษา และการประกอบอาชีพของคนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูสอดคล้องกับลักษณะของท้องถิ่น ภาษาและวัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่น โอกาสสำคัญๆ ของท้องถิ่น การมีสัมพันธ์ไมตรีอันดีและสันติสุขของท้องถิ่น ความเป็นหนึ่งเดียวกันโดยเฉพาะความสามัคคีของสังคมในอดีตซึ่งเป็นวิถีชีวิตของชุมชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ และยังได้สอดคล้องกับผู้เล่นและคนดูซึ่งเป็นคนในพื้นที่สามจังหวัดเอง ตลอดจนสอดคล้องกับสถานที่สำคัญๆ และหน่วยงานราชการในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้อีกด้วย

นอกจากมีความสอดคล้องในท้องถิ่นแล้ว เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูได้ทำหน้าที่รักษาอัตลักษณ์ประจำท้องถิ่น ด้านภาษาของตนเองด้วยการใช้ภาษามลายู ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นวัฒนธรรมมลายู ด้านการแต่งกายของคนสามจังหวัดที่เป็นแบบมลายู ดนตรีพื้นบ้านที่มีเนื้อร้องและทำนองแบบมลายูดั้งเดิมที่ทุกคนจะมีอารมณ์ร่วมกับเสียงดนตรีนี้ และการเล่นรวมทั้งกิจกรรมในยามว่างของชุมชนในอดีตเพราะการเล่นดิเกร์ฮูลูในอดีตจะเล่นหลังจากทุกคนได้เสร็จสิ้นภารกิจทางศาสนาแล้ว ตลอดจนสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลในบางส่วนอีกด้วยโดยการเชื่อมโยงนโยบายของรัฐบาลให้ประชาชนนำไปปฏิบัติ

ในด้านความไม่สอดคล้องนั้นมียุคคนบางกลุ่มเท่านั้น ที่ไม่เห็นด้วยกับการแสดงดิเกร์ฮูลูส่วนในด้านบทบาทหน้าที่ เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูได้ส่งเสริมกิจกรรมของหน่วยงานราชการและกิจกรรมของชุมชน ส่งเสริมเยาวชนใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ด้วยการหันมาเล่นดิเกร์ฮูลูเพื่อความสุขสนุกรื่นและสร้างรายได้ให้กับตัวเอง และรณรงค์ให้เยาวชนห่างไกลยาเสพติด นอกจากนั้น ยังส่งเสริมความสามัคคีในชุมชน สร้างความเข้าใจอันดีระหว่างชุมชนโดยเฉพาะระหว่างเด็กและผู้ใหญ่ และสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างชุมชนกับหน่วยงานของรัฐ

นอกจากนั้น ได้ทำหน้าที่ปลูกฝังเยาวชนให้ตั้งใจเรียน แจ้งข้อมูลข่าวสารของรัฐให้แก่ประชาชน ช่วยในการประสานงานระหว่างหน่วยงานรัฐและชุมชน ตลอดจนทำหน้าที่เป็นสื่อสะท้อนวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในพื้นที่ด้วย

3. ผลจากการศึกษาผลกระทบของดิเกร์ฮูลูในการเสริมสร้างสันติสุขในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า การแสดงดิเกร์ฮูลูแบบดั้งเดิมส่งผลดีอยู่หลายด้าน

ในประการแรก การเล่นเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูเป็นการสร้างศิลปะการแสดงและเสน่ห์ทางวัฒนธรรมของชนมลายูในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ การอนุรักษ์วัฒนธรรมการเล่นพื้นบ้าน การส่งเสริมด้านคุณธรรมและจริยธรรมด้วยการห้ามปรามและตักเตือนการกระทำความชั่วและส่งเสริมการกระทำความดี การสร้างสังคมสันติสุขและสร้างความเข้าใจให้เกิดขึ้นในสังคมพหุวัฒนธรรม การส่งเสริมเยาวชนรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ การปลูกจิตสำนึกให้รักกันและเอื้อเฟื้อต่อกัน นอกจากที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูได้สร้างความสุขสนุกสนานให้กับชุมชนและช่วยผ่อนคลายความเครียดในสถานการณ์ปัจจุบัน อีกทั้งได้ทำหน้าที่เป็นสื่อประชาสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานรัฐและประชาชน ตลอดจนให้ความสำคัญในการนำคำสอนในดิเกร์ฮูลูไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน

ส่วนในด้านลบ เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูมีผลกระทบต่อศาสนาอิสลามและวิถีชีวิตของชาวมุสลิมมีหลายปัจจัยในการแสดงดิเกร์ฮูลูที่ผิดหลักศาสนา

การที่หญิงชายอยู่ปะปนกันและออกมาเต้นด้วยกันส่งผลกระทบต่อมารยาทอิสลาม บางครั้งการแต่งกายของผู้หญิงได้ทำให้เสียภาพพจน์และภาพลักษณ์ของศาสนาอิสลามเป็นอย่างมากโดย

หลักการแล้วผู้หญิงต้องแต่งตัวมิดชิดและไม่ควรออกไปแสดงต่อหน้าสาธารณชน

การแสดงในเวลาของการปฏิบัติศาสนกิจและใกล้สถานที่สำคัญทางศาสนา การใช้ภาษาที่ไม่ถูกต้องและการแต่งกายที่ไม่สุภาพ และการเกิดความบันเทิงที่เลวของเขตของศาสนาซึ่งตามหลักการของศาสนาอิสลามการเล่นดิเกร์ฮูลูถือว่าเป็นการทำมาชียัต¹ เพราะไปกระทบในมิติของศาสนาและความศรัทธาของมุสลิม

ส่วนในด้านเนื้อหา เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูอาจใช้เนื้อร้องที่ลามกหยาบโลน บางครั้งเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูมีเนื้อร้องเป็นสองแง่สองง่าม มีเนื้อหาไม่ดีและไม่เหมาะสม โดยเฉพาะ เพลงเบ็ดเตล็ดหรือ เพลงจีแฉ ซึ่งมีคำร้องชวนให้เกิดการทะเลาะวิวาท มีการร้องเสียดสีสังคมหรือไปกระทบกับตัวบุคคล การสอดแทรกเนื้อหาซึ่งไม่เหมาะสมที่นำจากวัฒนธรรมภายนอก ทำให้ผู้ใหญ่เสื่อมศรัทธาต่อเนื้อหาเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลู และการแสดงดิเกร์ฮูลูที่ผิดรูปแบบ และอีกประการสุดท้าย การแสดงเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูบางครั้งเป็นแบบอย่างที่ไม่เหมาะสมแก่เยาวชน โดยการไม่รู้จักแบ่งเวลาและการนำเสนอเนื้อร้องในทางเสื่อมเสีย

อีกมุมมองหนึ่ง ในภาพรวมเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูไม่ได้ส่งผลกระทบอะไรมากต่อความเป็นอยู่ของคนในพื้นที่และสังคมพหุวัฒนธรรม หากได้ไปกระทบต่อสังคมอย่างจริงจังแล้ว เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูคงไม่สามารถดำเนินอยู่ได้ในสังคมอย่างแน่นอน

4. ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นต่อการแสดงเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า มีการเสนอต่อผู้เล่นดิเกร์ฮูลู หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน และประชาชนทั่วไป

การเสนอแนะต่อผู้เล่นดิเกร์ฮูลู ในการสอดแทรกเนื้อหาที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมและสามารถนำเนื้อหาไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน พัฒนาฝีมือให้เป็นที่ยอมรับทั้งในและต่างประเทศ ให้รักษาลักษณะการเล่นดิเกร์ฮูลูด้วยการแสดงที่อยู่ในกรอบ

การเสนอแนะต่อหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน ในการอนุรักษ์และส่งเสริมการศิลปะพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูสืบทอดให้เป็นวัฒนธรรมที่ดีของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้และสามารถดำเนินอยู่ได้ในสังคมปัจจุบัน และบรรจุในหลักสูตรของสถานศึกษา

การเสนอแนะต่อประชาชนทั่วไป การส่งเสริมเยาวชนในการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ การสืบสานวัฒนธรรมการเล่นพื้นบ้านในชุมชน การอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้ชนรุ่นหลังสามารถสืบทอดและเรียนรู้เกี่ยวกับมรดกทางวัฒนธรรมมลายู และบ่มเพาะจิตสำนึกให้อยู่ร่วมกันในพื้นที่อย่างรักใคร่ดังที่บรรพบุรุษที่เคยอยู่ร่วมกันมาในอดีต

การอภิปรายผล

¹ การกระทำที่ชั่วร้ายให้ห่างจากอัลลอฮ์ ห่างจากบรรพบุรุษดีอิสลาม กระทำให้สิ่งที่เป็นบาป

ผลจากการศึกษาแนวคิดและสาระสำคัญเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูที่มีผลต่อสังคมท้องถิ่นและสังคมส่วนรวมของประเทศ ซึ่งพบว่า ในเนื้อหาสาระเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูได้สอดแทรกการนึกถึงพระเจ้าและความเชื่อในศาสนา คำสั่งสอนของศาสนา และเนื้อหาด้านคุณธรรมจริยธรรมในการดำเนินชีวิต เนื่องจาก ศาสนาอิสลามมีอิทธิพลในพื้นที่ทำให้ดิเกร์ฮูลูใช้หลักธรรมคำสอนทางศาสนาในการสั่งสอนและเตือนสติผู้ชมการแสดง (สุธี เทพสุริวงศ์ 2546) สอดคล้องกับ อามีเนาะ ยาสาแล และคณะ (2555) ที่ได้กล่าวว่า เพลงพื้นบ้านได้สะท้อนถึงความเชื่อของคนมลายูเกี่ยวกับศาสนาอิสลาม ซึ่งถือเป็นแนวทางในการดำรงชีวิตของคนมลายูในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ทั้งนี้คำสอนทางศาสนาอิสลามมีความละเอียดครอบคลุมทุกเนื้อหาในสังคม ทั้งในระดับบุคคล ครอบครัวหรือแม้แต่ในระดับสังคมและประเทศ (นุรมาน จินตารา 2558) ส่วน นพดล ทิพย์รัตน์ (2556:ออนไลน์) ได้ยืนยันว่า ศาสนาอิสลามกลับมีอิทธิพลในพื้นที่เพิ่มมากขึ้น นี่คือเหตุผลที่ว่าทำไมเพลงพื้นบ้านปัตตานีมีการปรับตัวเองไปตามวิถีชีวิตของชาวมุสลิมตั้งแต่นั้นเป็นต้นมาอย่างเห็นได้ชัด หลักฐานที่ดีที่สุดคือการร้องอนาซิด (Anasyid) รวมทั้งดิเกร์ฮูลู (Dikir – Hulu) และ กรือโตะ (greu – Toh) เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูได้นำมาจัดใจคนในชุมชนให้ปฏิบัติตามศาสนาและวัฒนธรรมประเพณีของตนเอง ชัดเจนจิตใจและเชิญชวนเยาวชนกระทำความดี ปลูกจิตสำนึกเยาวชนรักในการศึกษา รู้จักการกตัญญูกตเวทีต่อผู้มีพระคุณ การดูแลครอบครัวและการเลี้ยงดูบุตร การใช้ชีวิตในครอบครัว การครองรักครองเรือนตลอดจนความรักระหว่างหนุ่มสาว และให้ข้อคิดในการดำเนินชีวิต เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูได้ช่วยเหลือและขึ้นาสังคม สร้างความรักความเข้าใจและความสงบสุขของบ้านเมือง ส่งเสริมด้านการศึกษา ส่งเสริมให้เคารพในกฎระเบียบ พัฒนาบ้านเมืองและสังคม และรณรงค์ต่อต้านยาเสพติด และเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูยังได้สอดแทรกสถานะและโชคชะตาชีวิตของครอบครัวผู้เล่าด้วย ดังที่ ภิญโญ เวชโซ (2549) ได้กล่าวไว้ว่า เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูเป็นศิลปะการแสดงที่เป็นเอกลักษณ์ของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ และมีบทบาทในด้านให้ความบันเทิง การให้การศึกษา การควบคุมสังคม การระบายความคับข้องใจ การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม และบทบาทในฐานะที่เป็นสื่อสารมวลชนของชาวบ้าน

นอกจากนี้ เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูยังมีบทบาทสำคัญในการอนุรักษ์ธรรมชาติ ในการชื่นชมความสวยงามของบ้านเมือง การรณรงค์ทรัพยากรในหมู่บ้าน การประชาสัมพันธ์บ้านเมืองและผลิตภัณฑ์ของท้องถิ่น การอนุรักษ์ภาษามลายู การเชิดชูวัฒนธรรมประจำท้องถิ่น ตลอดจนการนำเสนอค่านิยม 12 ประการ และนอกจากได้สอดแทรกเนื้อหาสาระดังกล่าวแล้ว เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูยังได้ให้ความสนุกสนานให้แก่ผู้ชม และร้องเทิดพระเกียรติและสดุดีในหลวงในงานพิธีสำคัญๆ อีกด้วย สอดคล้องกับ พจนีย์ กงตาล (2547) ที่ได้ศึกษาเรื่องเพลงพื้นบ้านโพหัก พบว่า เพลงพื้นบ้านโพหัก นอกจากจะเล่นเป็นการละเล่นภายในหมู่บ้านเพื่อความสุขสนุกสนานแล้วยังได้มีการจัดประกวดเพื่ออนุรักษ์ และได้รับการส่งเสริมจากทางราชการและหน่วยงานท้องถิ่นให้มีการเผยแพร่ไปยังท้องถิ่นอื่นๆ อันเป็นการประชาสัมพันธ์เพื่อการท่องเที่ยวและยังเป็นการส่งเสริมวัฒนธรรมพื้นบ้านนี้ให้แพร่หลายอีกด้วย

2. ผลจากการศึกษาความสัมพันธ์ของเนื้อหาคำร้องของดิเกร์ฮูลูกับวิถีชีวิตของประชาชนใน

สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูสืบทอดตั้งแต่สมัยการปกครอง 7 หัวเมือง จนถึงปัจจุบัน ซึ่งเป็นวัฒนธรรมเดียวที่ยังถือว่าเข้มแข็งสามารถอยู่ได้ในสังคมและมีอิทธิพลต่อสังคม สามจังหวัดมากกว่าการเล่นอื่น ๆ ส่วนใหญ่มีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตของประชาชนในสาม จังหวัดชายแดนภาคใต้หลายประการด้วยกัน และมีเพียงบางส่วนเท่านั้นที่เนื้อหาไม่สอดคล้องกัน

เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูสอดคล้องกับคุณธรรมและจริยธรรมซึ่งหากย้อนดูดิเกร์ฮูลูในอดีตนั้นจะ เกี่ยวข้องกับคำสั่งสอนในศาสนาเป็นอย่างมาก แนวคิดในการดำรงชีวิต การศึกษา และการประกอบ อาชีพของคนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ดังที่ อามีเนาะ ยาสาแล และคณะ (2555) ได้พบว่าเพลง พื้นบ้านได้สะท้อนถึงความเชื่อของคนมลายูเกี่ยวกับศาสนาอิสลาม ซึ่งถือเป็นแนวทางในการดำรงชีวิต ของคนมลายูในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูสอดคล้องกับลักษณะของท้องถิ่น ภาษาและวัฒนธรรมประเพณีของ ท้องถิ่น โอกาสสำคัญๆ ของท้องถิ่น การมีสัมพันธ์ไมตรีอันดีและสันติสุขของท้องถิ่น ความเป็นหนึ่ง เดียวกันโดยเฉพาะความสามัคคีของสังคมในอดีตซึ่งเป็นวิถีชีวิตของชุมชนในสามจังหวัดชายแดน ภาคใต้ และยังได้สอดคล้องกับผู้เล่นและคนดูซึ่งเป็นคนในพื้นที่สามจังหวัดเอง ตลอดจนสอดคล้องกับ สถานที่สำคัญๆ และหน่วยงานราชการในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้อีกด้วย ดังที่ เปรมสิรี ศักดิ์สูง และคณะ (2550) ได้กล่าวไว้ว่า ดิเกร์ฮูลูมีความเป็นมาที่ยาวนานร่วมสมัยกับประวัติศาสตร์ดินแดน สามจังหวัดภาคใต้ คือ ปัตตานี ยะลา นราธิวาส โดยในปัจจุบันการแสดงดิเกร์ฮูลูถือว่า ได้รับความ นิยมอย่างสูงจากประชาชนในท้องถิ่น ทั้งมีชื่อเสียงในระดับประเทศ เป็นศิลปะการแสดง ที่มี เอกลักษณ์ ทั้งผู้เล่น ดนตรี สีสน ลิลา โดยเฉพาะการผสมผสานวัฒนธรรมท้องถิ่นเข้ากับวัฒนธรรม มลายูได้อย่างลงตัว

นอกจากมีความสอดคล้องในท้องถิ่นแล้ว เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูได้ทำหน้าที่รักษาอัตลักษณ์ ประจำท้องถิ่น ด้านภาษาของตนเองด้วยการใช้ภาษามลายู ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นวัฒนธรรม มลายู ด้านการแต่งกายของคนสามจังหวัดที่เป็นแบบมลายู ดนตรีพื้นบ้านที่มีเนื้อร้องและทำนองแบบ มลายูดั้งเดิมที่ทุกคนจะมีอารมณ์ร่วมกับเสียงดนตรีนี้ และการเล่นรวมทั้งกิจกรรมในยามว่างของ ชุมชนในอดีตเพราะการเล่นดิเกร์ฮูลูในอดีตจะเล่นหลังจากทุกคนได้เสร็จสิ้นภารกิจทางศาสนาแล้ว ตลอดจนสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลในบางส่วนอีกด้วยโดยการเชื่อมโยงนโยบายของ รัฐบาลให้ประชาชนนำไปปฏิบัติ

อย่างไรก็ตาม ในด้านความไม่สอดคล้องนั้นมียุคคนบางกลุ่มเท่านั้นที่ไม่เห็นด้วยกับการ แสดงดิเกร์ฮูลู ส่วนในด้านบทบาทหน้าที่ เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูได้ส่งเสริมกิจกรรมของหน่วยงาน ราชการและกิจกรรมของชุมชน ส่งเสริมเยาวชนใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ด้วยการหันมาเล่นดิเกร์ฮูลู เพื่อความสนุกสนานและสร้างรายได้ให้กับตัวเอง และรณรงค์ให้เยาวชนห่างไกลยาเสพติด นอกจากนั้น ยังส่งเสริมความสามัคคีในชุมชน สร้างความเข้าใจอันดีระหว่างชุมชนโดยเฉพาะระหว่าง

เด็กและผู้ใหญ่ และสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างชุมชนกับหน่วยงานของรัฐ

นอกจากนั้น ได้ทำหน้าที่ปลูกฝังเยาวชนให้ตั้งใจเรียน แจ้งข้อมูลข่าวสารของรัฐให้แก่ประชาชน ช่วยในการประสานงานระหว่างหน่วยงานรัฐและชุมชน ตลอดจนทำหน้าที่เป็นสื่อสะท้อนวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในพื้นที่ด้วย

3. ผลจากการศึกษาผลกระทบของดิเกร์ฮูลูในการเสริมสร้างสันติสุขในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า การแสดงดิเกร์ฮูลูแบบดั้งเดิมส่งผลดีอยู่หลายด้าน

ในประการแรก การละเล่นเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูเป็นการสร้างศิลปะการแสดงและเสน่ห์ทางวัฒนธรรมของชนมลายูในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ การอนุรักษ์วัฒนธรรมการละเล่นพื้นบ้านด้วยการนำเอาคนที่มีความสามารถในการแสดงดิเกร์ฮูลูมาถ่ายทอดให้กับรุ่นหลังได้มีความรู้ความเข้าใจ และเล็งเห็นถึงความสำคัญของดิเกร์ฮูลู (ซารีนี เจ๊ะมะ และคณะ 2554) การส่งเสริมด้านคุณธรรมและจริยธรรมด้วยการห้ามปรามและตักเตือนการกระทำความชั่วและส่งเสริมการทำความดี การสร้างสังคมสันติสุขและสร้างความเข้าใจให้เกิดขึ้นในสังคมพหุวัฒนธรรม การส่งเสริมเยาวชนรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ การปลูกจิตสำนึกให้รักกันและเอื้อเฟื้อต่อกัน นอกจากนี้ที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูได้สร้างความสุขสนุกสนานให้กับชุมชนและช่วยผ่อนคลายความเครียดในสถานการณ์ปัจจุบัน อีกทั้งได้ทำหน้าที่เป็นสื่อประชาสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานรัฐและประชาชน ตลอดจนให้ความสำคัญในการนำคำสอนในดิเกร์ฮูลูไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน

ส่วนในด้านลบ เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูมีผลกระทบต่อศาสนาอิสลามและวิถีชีวิตของชาวมุสลิม มีหลายปัจจัยในการแสดงดิเกร์ฮูลูที่ผิดหลักศาสนา

การที่หญิงชายอยู่ปะปนกันและออกมาเต้นด้วยกันส่งผลกระทบต่อมารยาทอิสลาม บางครั้งการแต่งกายของผู้หญิงได้ทำให้เสียภาพพจน์และภาพลักษณ์ของศาสนาอิสลามเป็นอย่างมาก โดยหลักการแล้วผู้หญิงต้องแต่งตัวมิดชิดและไม่ควรออกไปแสดงต่อหน้าสาธารณชน

การแสดงในเวลาของการปฏิบัติศาสนกิจและใกล้สถานที่สำคัญทางศาสนา การใช้ภาษาที่ไม่ถูกต้องและการแต่งกายที่ไม่สุภาพ และการเกิดความบันเทิงที่เลวชอบเขตของศาสนา ซึ่งตามหลักการของศาสนาอิสลาม การละเล่นดิเกร์ฮูลูถือว่าการทำอะซียัต² เพราะไปกระทบในมิติของศาสนาและความศรัทธาของมุสลิม

ส่วนในด้านเนื้อหา เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูอาจใช้เนื้อร้องที่ลามกหยาบโลน บางครั้งเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูมีเนื้อร้องเป็นสองแง่สองง่าม มีเนื้อหาไม่ดีและไม่เหมาะสม โดยเฉพาะ เพลงเบ็ดเตล็ดหรือ เพลงจีء ซึ่งมีการร้องชวนให้เกิดการทะเลาะวิวาท มีการร้องเสียดสีสังคมหรือไปกระทบกับตัวบุคคล การสอดแทรกเนื้อหาซึ่งไม่เหมาะสมที่นำจากวัฒนธรรมภายนอก ทำให้ผู้ใหญ่เสื่อมศรัทธาต่อ

² การกระทำที่ทำได้ให้ห่างจากอัลลอฮ์ ห่างจากบัพัญญูติอิสลาม กระทำให้สิ่งที่เป็นบาป

เนื้อหาเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลู และการแสดงดิเกร์ฮูลูที่ผิดรูปแบบ และประการสุดท้าย การแสดงเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูบางครั้งเป็นแบบอย่างที่ไม่เหมาะสมแก่เยาวชน โดยการไม่รู้จักแบ่งเวลาและการนำเสนอเนื้อร้องในทางเสื่อมเสีย

อีกมุมมองหนึ่ง ในภาพรวมเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูไม่ได้ส่งผลกระทบอะไรมากต่อความเป็นอยู่ของคนในพื้นที่และสังคมพหุวัฒนธรรม หากได้ไปกระทบต่อสังคมอย่างจริงจังแล้ว เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูคงไม่สามารถดำเนินอยู่ได้ในสังคมอย่างแน่นอน ดังที่ สุธี เทพสุริวงศ์ (2546) กล่าวว่า ดิเกร์ฮูลูสร้างความสุข ความบันเทิงให้กับชุมชน เสริมสร้างความรู้และสติปัญญาสู่ประชาชน และส่งเสริมคุณธรรม รวมทั้ง ดิเกร์ฮูลูยังได้รับความนิยมและการยอมรับจากสังคมทั้งภายในและภายนอกพื้นที่เป็นอย่างมาก

4. ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นต่อการแสดงเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า มีการเสนอต่อผู้เล่นดิเกร์ฮูลู หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน และประชาชนทั่วไป

การเสนอแนะต่อผู้เล่นดิเกร์ฮูลู ในการสอดแทรกเนื้อหาที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมและสามารถนำเนื้อหาไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน พัฒนาฝีมือให้เป็นที่ยอมรับทั้งในและต่างประเทศ ให้รักษาอัตลักษณ์การเล่นดิเกร์ฮูลูด้วยการแสดงที่อยู่ในกรอบ

การเสนอแนะต่อหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน ในการอนุรักษ์และส่งเสริมการศิลปะพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูสืบทอดให้เป็นวัฒนธรรมที่ดีของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้และสามารถดำเนินอยู่ได้ในสังคมปัจจุบัน และบรรจุในหลักสูตรของสถานศึกษา ดังที่ เปรมสิรี ศักดิ์สูง และคณะ (2550) ได้กล่าวไว้ว่า ดิเกร์ฮูลูให้ทั้งสาระในเชิงสร้างสรรค์ ให้อุดมการณ์ผ่านความบันเทิงอย่างมีบรรเลง จึงเป็นพลังความคิด พลังศรัทธา ซึ่งหน่วยงานของภาครัฐควรให้ความสำคัญ และให้การสนับสนุนด้วยการส่งเสริมผ่านองค์กรท้องถิ่นและสถาบันการศึกษา

การเสนอแนะต่อประชาชนทั่วไป การส่งเสริมเยาวชนในการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ การสืบสานวัฒนธรรมการเล่นพื้นบ้านในชุมชน การอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้ชนรุ่นหลังสามารถสืบทอดและเรียนรู้เกี่ยวกับมรดกทางวัฒนธรรมมลายู และบ่มเพาะจิตสำนึกให้อยู่ร่วมกันในพื้นที่อย่างรักใคร่ดังที่บรรพบุรุษที่เคยอยู่ร่วมกันมาในอดีต ซึ่งสอดคล้องกับ ชารีณี เจ๊ะมะ และคณะ (2554) ที่ได้ให้แนวทางในการอนุรักษ์และฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลว่า ควรปลูกฝังให้เด็กรักและสนใจในดิเกร์ฮูลู จัดกิจกรรมท้องถิ่นให้มีการแสดงดิเกร์ฮูลูขึ้นทุกครั้งที่มีกิจกรรมปลูกฝังจิตสำนึกในชุมชนในการอนุรักษ์ดิเกร์ฮูลู ส่วนหน่วยงานรัฐ ควรให้กระทรวงศึกษาธิการส่งเสริมให้มีการสอนศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นอยู่ในหลักสูตรประถมศึกษา โดยให้ผู้ที่มีความรู้เป็นผู้ถ่ายทอดและให้มีนโยบายที่รัฐเข้ามาอนุรักษ์ฟื้นฟูวัฒนธรรมเพื่อไม่ให้สูญหายไปจากชุมชนต่างๆ เพราะตามลำพังในที่ที่มีการแสดงดิเกร์ฮูลูจะมีน้อยมาก เมื่อรัฐเข้ามาช่วยเหลือทำให้คนรู้จักการเล่นมากขึ้น

กว่าเดิม ด้วยที่ “เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของคนมลายู และเป็นสื่อด้านจิตวิทยาที่บ่งบอกถึงความรัก ความสามัคคี และความเจริญ”

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากการศึกษาบทบาทเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูในการเสริมสร้างสันติสุขในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อประโยชน์ในการศึกษาเกี่ยวกับเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูต่อไป ดังนี้

1. ควรศึกษาการบูรณาการดิเกร์ฮูลูกับการจัดการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ
2. ควรศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นในการให้คุณค่าทางสังคม
3. ควรศึกษาการเล่นดิเกร์ฮูลูที่ถูกต้องตามหลักศาสนาเพื่อความยั่งยืนในสังคม
4. ควรศึกษาการประยุกต์ใช้เพื่อการพัฒนาอาชีพของชุมชนและการอนุรักษ์ศิลปะการแสดงต่อไปในอนาคต เพราะสังคมกำลังเข้าสู่สมัยใหม่ท่ามกลางกระแสแห่งโลกาภิวัตน์ที่ส่งอิทธิพลต่อศิลปวัฒนธรรมของสังคมและของชาติโดยรวม ในขณะที่ผู้เล่นหรือศิลปินแต่ละคนกำลังเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอยู่ทุกวันและการเล่นชนิดนี้ก็อาจสูญหายไปด้วย

บรรณานุกรม

- กระทรวงพาณิชย์. (2556). **ดัชนีความเชื่อมั่นด้านการค้าและการลงทุน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้**, สำนักสารสนเทศและดัชนีเศรษฐกิจการค้าร่วมกับศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ สืบค้นจาก <http://www.sbpac.go.th/tisis/upload/255605.pdf> เมื่อ 1 ตุลาคม 2559
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2557). **“ยุติธรรมชุมชน” กระบวนการร่วมระหว่าง อบท.-ชุมชนและหน่วยงานยุติธรรม, งานวิจัยเพื่อท้องถิ่น**. 15 (4), 24-27.
- ชนิษฐา จิตชินะกุล. (2545). คติชนวิทยา. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์,
- ชาร์นี เจ๊ะมะ และคณะ. (2554). **ลิเกฮูลูในจังหวัดปัตตานี** กรณีศึกษา: ต.รูสะมิแล อ.เมือง จ.ปัตตานี, งานวิจัย. ปัตตานี: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ญาซир เอาดาร์. (2556). **หลักเจตนารมณ์แห่งกฎหมายอิสลาม. คู่มือศึกษาเบื้องต้น**. IIIT: London.. สืบค้นจาก <https://books.google.com.my> เมื่อ 7 มี.ค. 2558
- ณัฐพร หอมแหม. (2548). **ลิเกฮูลู : กรณีศึกษาคณะอาเนาะปู อุมาร อาเนาะปูยู อำเภอแม่ลาน จังหวัดปัตตานี**. ปรียุณานิพนธ์ ศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชามานุษยดุริยางควิทยา. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- ตายุติน อูสมานและคณะ. (2555). **รูปแบบการสร้างสังคมสันติภาพในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผ่านกระบวนการของคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิด**, รายงานวิจัย. ยะลา: มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา
- ธนพร พิทักษ์อุปลัมภ์. (2542). **ศึกษาวิเคราะห์ผลงานเพลงพื้นบ้านของชาวลูจิต ศรีประจันต์**, วิทยานิพนธ์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- นพดล ทิพย์รัตน์. (2556). **เพลงพื้นบ้านปัตตานี : อัตลักษณ์และบริบททางสังคมวัฒนธรรม**. ปัตตานี: คณะศิลปศาสตร์ประยุกต์และศิลป์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. สืบค้นจาก <http://finearts.pn.psu.ac.th/article/2556/a.noppadol2.pdf> เมื่อ 20 สิงหาคม 2557
- นวรรตน์ รัตนศรีวอ. (2550). **กระบวนการเรียนรู้และการถ่ายทอดภูมิปัญญาเพลงพื้นบ้านหมอลำ : กรณีศึกษาฉวีวรรณ ดำเนิน**, วิทยานิพนธ์. นครราชสีมา : มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครราชสีมา
- นาซีบะห์ จะปะกียา. (2555). **อนาคต“โมเดิร์นดิเกร์มิวสิค” หลังสิ้นคำรณ จรรโลงศิลป์, ภูมิแล, วารสารกึ่งวิชาการ**, 33 (3), 40-44. สาขาวิชาภาษาและวรรณคดีไทย คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี สืบค้นจาก

<http://kaekae.oas.psu.ac.th/rlej/include/getdoc.php?id=4889&article=1730&mode=pdf> เมื่อ 4 พฤษภาคม 2557

นีออน พิณประดิษฐ์. (2555). **จริยธรรม: ทฤษฎีและรูปแบบการพัฒนา**. ขอนแก่น : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยขอนแก่น

นุรมาน จินตารา. (ม.ป.ป.).**การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และวินัยของเด็กและเยาวชนมุสลิมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้: ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส** สืบค้นจาก http://www.hu.ac.th/Symposium_2014/proceedings/data/3403/3403-7.pdf เมื่อ 19 กุมภาพันธ์ 2558

บัญชา ราชมณี. (2554). **โมเดิร์นดิเกร์มิวสิค: อุตสาหกรรมดนตรีและการพัฒนาการของสื่อบันเทิงในปัตตานี**. *รู้ไปยาด: วารสารวิชาการด้านเอเชียศึกษา* . นครศรีธรรมราช: คณะศิลปศาสตร์มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์, (2), 3. สภาวะความเป็นสมัยใหม่อันแตกกระจาย: การค้นหาประวัติศาสตร์สังคมวัฒนธรรมปัตตานี. 298-332.

ประพนธ์ เรืองณรงค์. (2554). **บุหงาปัตตานี คติชนไทยมุสลิมชายแดนภาคใต้**, พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : สถาพรบุ๊คส์.

ประพนธ์ เรืองณรงค์. (2552). **ลิเกฮูลู ศิลปะการแสดงไทยมุสลิมภาคใต้** . สงขลา : สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ

ประเวศ วะสี. (2548). **มรรค 12 สู่ประเทศไทยอยู่เย็นเป็นสุข ถ้าปรารถนาความอยู่เย็นเป็นสุข ก็ต้องใช้ดัชนีวัดความอยู่เย็นเป็นสุข**. กรุงเทพฯ: สำนักงานปฏิรูประบบสุขภาพแห่งชาติ และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ

เปรมสิริ ศักดิ์สูง และคณะ. (2550). **ลิเกฮูลู : การศึกษาเชิงประวัติ รูปแบบ และการพัฒนาศักยภาพ**, ออนไลน์. สืบค้นจาก <http://research.culture.go.th/index.php/research/st/item/631-2012-09-17-20-47-20.html> เมื่อ 12 มิถุนายน 2557

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่สิบเอ็ด พ.ศ. ๒๕๕๕ - ๒๕๕๙. (2555). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี สืบค้นจาก http://www2.oae.go.th/EVA/download/Plan/SummaryPlan11_thai.pdf เมื่อ 19 กุมภาพันธ์ 2558

พจนีย์ กงตาล. (2547). **เพลงพื้นบ้านโพหัก**, วิทยานิพนธ์. นครปฐม : คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.

- พัชรินทร์ แจ่มจำรูญ และคณะ. (2550). การศึกษาภูมิปัญญาชาวบ้านในเพลงพื้นบ้าน : กรณีศึกษา
ชุมชนถ้ำรงค์ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี, งานวิจัย. เพชรบุรี : มหาวิทยาลัยราชภัฏ
เพชรบุรี.
- ภิญโญ เวชโซ. (2549). เพลงพื้นบ้านดิเก๋ฮูลู : กำเนิด พัฒนาการ และบทบาทในการขับขาน,
งานวิจัย. ยะลา : เครือข่ายวิจัยภาคใต้ตอนล่าง มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขต
หาดใหญ่, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- ภิญโญ เวชโซ. (2551). เพลงพื้นบ้านดิเก๋ฮูลู: กำเนิด พัฒนาการและบทบาทในการขับขาน.
วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา. ยะลา: มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา
- มุสลิมไทยโพสต์. (2555). หลักคำสอนของศาสนาอิสลาม หลักธรรมพื้นฐานของศาสนาอิสลาม
สืบค้นจาก [http://islamhouse.muslimthai.com/main/index.
php?page=sub&category=55&id=19146](http://islamhouse.muslimthai.com/main/index.php?page=sub&category=55&id=19146)
- ลักขณา ชุมพร. (2555). เพลงพื้นบ้านภาคกลาง : กรณีศึกษาบ้านสามโก้ ตำบลสามโก้ อำเภอสาม
โก้ จังหวัดอ่างทอง. ปริญญานิพนธ์. ศิลปกรรมศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชามานุษยคดี
ย่างควิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- วิรัตน์ เจริญผอง. (2541). เพลงพื้นบ้านราชบุรีกับการสืบสานมรดกทางวัฒนธรรม. มนุษยสังคม
สาร. ราชบุรี: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง, 61-85.
- สมพงษ์ ปานเกล้า. (2541). นโยบายการจัดการศึกษาของรัฐบาลในชุมชนไทยมุสลิมจังหวัด
ชายแดนภาคใต้ (พ.ศ. 2475-2535). วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการ
บริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน โดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. (2558). (เล่มที่
34, เรื่องที่ 2 เพลงพื้นบ้าน). สืบค้นจาก [http://kanchanapisek.or.th/kp6/sub/
book/book.php?book=34&chap=2&page=t34-2-infodetail03.html](http://kanchanapisek.or.th/kp6/sub/book/book.php?book=34&chap=2&page=t34-2-infodetail03.html) เมื่อ 8
กุมภาพันธ์ 2558.
- สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดปัตตานี. (ม.ป.ป.). โครงการสื่อบันทึกและสร้างสรรค์จังหวัดปัตตานี.
ปัตตานี : สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดปัตตานี
- สำนักจุฬาราชมนตรี. (2556). คุณธรรม จริยธรรม. สืบค้นจาก [http://www.islamicbangkok.
or.th/คุณธรรม-จริยธรรม.html](http://www.islamicbangkok.or.th/คุณธรรม-จริยธรรม.html) เมื่อ 19 กุมภาพันธ์ 2558
- สำราญ ศรีคำมูล. (2557). จริยธรรม. ออนไลน์. สืบค้นจาก [http://www.baanjomyut.com
/library_3/extension-2/ethics/01.html](http://www.baanjomyut.com/library_3/extension-2/ethics/01.html) เมื่อ 6 มกราคม 2557.

- สุกัญญา สุฉฉายา. (2543). **เพลงพื้นบ้านศึกษา**. กรุงเทพฯ : ศูนย์คติชนวิทยาร่วมกับโครงการตำรา
คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุธี เทพสุริวงศ์. (2546). **วิถีและพลังของลูกเกฮูลู่ในจังหวัดปัตตานี**, งานวิจัย. ปัตตานี :
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
- หลักคุณธรรม จริยธรรม. (2013). สืบค้นจาก http://www.piwdee.net/sem3_5.htm เมื่อ 19
กุมภาพันธ์ 2558
- อับดุลบาชิ เเงาะ. (ม.ป.ป.). **ศิลปะการแสดงพื้นบ้าน ดิเกร์ฮูลู่ วงลายัน ปูเต๊ะ**. นราธิวาส: สำนักงาน
วัฒนธรรมจังหวัดนราธิวาส กระทรวงวัฒนธรรม
- อุไรรัตน์ ยามาเรียง. (2552). **เพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลู่สู่การเรียนรู้คุณธรรมจริยธรรม ค่านิยมและความ
สมานฉันท์ในจังหวัดชายแดนภาคใต้**. การประชุมวิชาการและเสนอผลงานวิจัย
มหาวิทยาลัยทักษิณ ครั้งที่ 19. สงขลา: มหาวิทยาลัยทักษิณ
- อุไรรัตน์ ยามาเรียง. (2550). **การวิจัยและพัฒนาศูนย์การเรียนรู้คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และ
ความสมานฉันท์ในจังหวัดชายแดนภาคใต้โดยใช้ดีเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลู่**, งานวิจัย.
ยะลา : คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา
- เอนก นาวิกมูล. (2531). **คนเพลงและเพลงพื้นบ้านภาคกลาง**. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการ
วัฒนธรรมแห่งชาติ.
- Amnuay Jitklang. (2014). **ประเพณีไทย**. สืบค้นจาก [http://siamtradition.blogspot.com/
p/blog-page_9982.html](http://siamtradition.blogspot.com/p/blog-page_9982.html) เมื่อ 6 กุมภาพันธ์ 2557
- Dangdut (2558) สืบค้นจาก <http://en.wikipedia.org/wiki/Dangdut> เมื่อ 20 กุมภาพันธ์ 2558
- Maslan Mahama (2553) **หลักอิหฺซานในอิสลาม** สืบค้นจาก <https://www.l3nr.org/u/maslan>
เมื่อ 22 กุมภาพันธ์ 2558
- Pokcu. (2014). **Dikir Barat**. [Web log comment]. สืบค้นจาก [http://dikirbarat-
resource.blogspot.com/](http://dikirbarat-resource.blogspot.com/) เมื่อ 7 พฤษภาคม 2557
- Tippayarat, N. (2014). **Pattani music: identity and socio-cultural context**. สืบค้นจาก
<http://finearts.pn.psu.ac.th/article/2556/a.noppadol2.pdf> เมื่อ 20 กันยายน
2557
- Wasinee sound. (2015). **เธอร้องดีหรือตื้นเก่ง....กันแน่ [weblog]** สืบค้นจาก [http://www.
tiggersound.com/webboard/index.php?topic=162347.5;wap2](http://www.tiggersound.com/webboard/index.php?topic=162347.5;wap2) เมื่อ 20 กุมภาพันธ์
2558

บุคลากรกรม

นายยูโซ๊ะ อุมาร์: โซ๊ะ บ่อทอง (2558 มีนาคม 11). หัวหน้าคณะ คณะนิติศาสตร์ยูโซ๊ะ บ่อทอง เลขที่ 34/1 ม.6 ต.บ่อทอง อ.หนองจิก จ.ปัตตานี. สัมภาษณ์

นายมอฮัมหมัดซอรี อาบู: อาแว อาเนาะปูยู (2557 พฤษภาคม 31). หัวหน้าคณะ คณะนิติศาสตร์ อาเนาะปูยู เลขที่ 104 ม.9 ต.แม่ลาน อ.แม่ลาน จ.ปัตตานี. สัมภาษณ์

นายสะมะแอ มะสีละ: แบแข็ง จือมือรา. (2557 มิถุนายน 21). หัวหน้าคณะ คณะนิติศาสตร์คณะ ต่อทอง เลขที่ 32/1 ม. 7 ต.ปากู อ.ทุ่งยางแดง จ.ปัตตานี. สัมภาษณ์

นายस्ताปา บีแม: แปปา บุนงาตานี. (2558 มกราคม 29). หัวหน้าคณะ คณะนิติศาสตร์บุนงาตานี เลขที่ 37 ม. 8 ต.บาราเฮาะ อ.เมือง จ.ปัตตานี. สัมภาษณ์

นายอุสมาน มะยาโกะ: เปาะวอ กำปงเปาร์. (2558 กุมภาพันธ์ 12). หัวหน้าคณะ. คณะนิติศาสตร์น้อง ใหม่บาลอ. เลขที่ 40/4 ม. 2 ต.บาลอ อ.รามัน จ.ยะลา. สัมภาษณ์

นายโรสะ วาหุ: มะรี๊ะ ปาตารายอ. (2558 มีนาคม 15). นักร้อง และตุ๊กกาโรสะ. เลขที่ 19/2 ม. 2 ต.เคระอ อ.รามัน จ.ยะลา. สัมภาษณ์

นายหะมะ แบลือแบ: มะ ยะหา (07 มิถุนายน 2557). นักร้องและหัวหน้าคณะ. คณะนิติศาสตร์มะ ยะหา เลขที่ 31 บ้านปูแล ม. 1 ต.บาไร่ อ.ยะหา จ.ยะลา

นายสะมะแอ หะมะ: แอ กูแบรายอ (2558 กุมภาพันธ์ 18). นักร้องนิติศาสตร์ประจำคณะ. คณะนิติศาสตร์ มะ ยะหา เลขที่ 27/1 ม. 4 ต.ละแอ อ.ยะหา จ.ยะลา. สัมภาษณ์

นายมะดารี สาละ: เปาะเตะ กูแบอีแก. (2558 มีนาคม 19). นักร้อง และตุ๊กกาโรสะ คณะนิติศาสตร์ เปาะเตะ กูแบอีแก. เลขที่ 76/6 ม. 11 ต.ลำภู อ.เมือง จ.นราธิวาส. สัมภาษณ์

นางสาวเจ๊ะเตาะ ตาเฮ: โรฮายา. (2558 มีนาคม 12). นักร้องนิติศาสตร์ประจำคณะ คณะนิติศาสตร์มะ ยะหา เลขที่ 153 ม.2 ต.บุกิต อ.เจาะไอร้อง จ.นราธิวาส. สัมภาษณ์

นายกาเดร์ ละเลาะ: เปาะเดร์ กาเยาะมาตี (2557 กรกฎาคม 26) ตุ๊กกาโรสะและหัวหน้า คณะ คณะนิติศาสตร์กาเยาะมาตี เลขที่ 91 ม. 3 ต.กาเยาะมาตี อ.บาเจาะ จ.นราธิวาส. สัมภาษณ์

นายยะพา สูดิง: ฉายา จูปา ลาเยปูเตะ (2557 มิถุนายน 26) ตุ๊กกาโรสะและช่างผลิตอุปกรณ์ดนตรีนิติศาสตร์ เลขที่ 265/1 บ้านกูเล็ง ม. 2 ต.ยิงอ อ.ยิงอ จ.นราธิวาส. สัมภาษณ์

นายอับดุลซูโกรี สาแม. (2557 สิงหาคม 18). ผู้ใหญ่บ้าน เลขที่ 15/2 ม.4 ต.บุกิต อ.เจาะไอร้อง จ.นราธิวาส. สัมภาษณ์.

นางนุรีซัน มะตาเห. (2557 พฤศจิกายน 15). พนักงานฝ่ายทะเบียน สำนักงานอำเภอเมือง อ.เมืองนราธิวาส จ.นราธิวาส. สัมภาษณ์.

- นายอับดุลการิม สาอะ. (2557 สิงหาคม 14). นายก อบต. องค์การบริหารส่วนตำบลปะลुरु
อ.สุไหงปาดี จ.นราธิวาส. สัมภาษณ์.
- นายมะรอมือลี เฮงมะนีล. (2557 ตุลาคม 11). ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน บ้านกูแว ม.5 ต.ลุโปะบายะ
อ.ยี่งอ จ.นราธิวาส. สัมภาษณ์.
- นายสุไลมาน เจ๊ะแม. (2557 สิงหาคม 20). หัวหน้าคณะซี้ลัดและตารีอีนา บ้านวอกก์ฟี่กู 9/3 ม. 6
ต.กายูคละ อ.แว้ง จ.นราธิวาส. สัมภาษณ์.
- นายอารีฟ จุลยานนท์. (27 มิถุนายน 2557). ทันตแพทย์ คลินิกอิกวาน ถ.ระแงงมรรคา ต.บางนาค
อ.เมือง จ.นราธิวาส. สัมภาษณ์.
- นายยุทธศักดิ์ บินมะ. (2557 ตุลาคม 24). ผู้นำศาสนา (คอเต็บ) มัสยิดกือดาบารู ตลาดใหม่
ถ.ทรายทอง ต.สุไหงโกลก อ.สุไหงโกลก จ.นราธิวาส. สัมภาษณ์
- นายซาฟิอี เจ๊ะเลาะ: บาบออิง (2558 มีนาคม 19). ประธานกรรมการอิสลามประจำจังหวัด.
สำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดนราธิวาส ม.10 ถ.ศูนย์ราชการ ต.ลำภู อ.เมือง
จ.นราธิวาส. สัมภาษณ์
- นายวาแอล ดือราแมง. (2557 ตุลาคม 20). อาจารย์ โรงเรียนดารุลฮุดาห์วิทยา ต.วังพญา อ.รามัน
จ.ยะลา. สัมภาษณ์.
- นายสมาน ตาเละ. (2557 ตุลาคม 15). อีหม่าม มัสยิดฟุรกอน เลขที่ 128/6 ถ.สาย 15 ต.สะเตง
อ.เมือง จ.ยะลา 95000. สัมภาษณ์.
- นางนงเยาว์ แซ่ว่อง. (10 ตุลาคม 2557). ครู โรงเรียนตลาดลำใหม่ ต.ลำใหม่ อ.เมือง จ.ยะลา
. สัมภาษณ์.
- นางปิยนุช ศรีสุข. (2558 มกราคม 12). ผู้อำนวยการ สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดยะลา ศาลากลาง
จังหวัด ถ.สุขยางค์ ต.สะเตง อ.เมือง จ.ยะลา. สัมภาษณ์
- นายรอสะ ยาโต๊ะ. (2558 มีนาคม 16). รองนายกเทศมนตรี สำนักงานเทศบาลตำบลบาลอ
อ.รามัน จ.ยะลา. สัมภาษณ์.
- นายเซเลคาน ปาทาน (Celekhan Pathan): รอมฎอน ปาทาน. (2558 มกราคม 20) ที่ปรึกษา
อาวูโส ปาตานีฟอรัม เลขที่ 12/21 ม.5 ถนนหนองจิก ต.รูสะมิแล อ.เมือง จ.ปัตตานี.
สัมภาษณ์
- นายตีพะลี อะตะบู. (2558 มกราคม 08). ครูภูมิปัญญาท้องถิ่น(ทำกริช) เลขที่ 54 ม. 2
ต.ตะไล๊ะหะล่อ อ.รามัน จ.ยะลา. สัมภาษณ์
- นายอับดุลรอเซะ เดะแอ. (2558 มีนาคม 16) นายกเทศมนตรีตำบลบาลอ เทศบาลตำบลบาลอ
อ.รามัน จ.ยะลา. สัมภาษณ์

- นายรอเซะ ยะโตะ. (2558 มีนาคม 16). เลขานุการสภาเทศบาลตำบลลือ เทศบาลตำบลลือ อ.รามัน จ.ยะลา. สัมภาษณ์
- นายสากรียา เลาะยะผา. (2557 มิถุนายน 25). อดีตประธานเครือข่ายส่งเสริมสิทธิและเข้าถึงความยุติธรรม เครือข่ายส่งเสริมสิทธิและเข้าถึงความยุติธรรม (HAP) จ.ยะลา (ไม่ประสงค์เปิดเผยที่อยู่). สัมภาษณ์.
- นายหมัหมัด เซ็ง (2557 พฤษภาคม 24). นักจัดรายการวิทยุ สถานีวิทยุชุมชนจาห์นัน ความถี่ 105.50 Mhz ม. 6 ต.พร่อน อ.เมือง จ.ยะลา. สัมภาษณ์.
- นายมะสอและ วาเค็ง: อุตตะซอเล๊ะ. (2557 สิงหาคม 18). คณะกรรมการ สำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดยะลา เลขที่ 76/1 หมู่ 1ต.ท่าสาป อ.เมือง จ.ยะลา. สัมภาษณ์
- นายนิอับดุลเลาะ ตูวี. (2557 ตุลาคม 21). ผู้ใหญ่บ้าน เลขที่ 37 ม.1 ต.ละแอ อ.ยะหา จ. ยะลา. . สัมภาษณ์.
- กะเซห์ (ไม่ประสงค์ออกนาม). (2557 ตุลาคม 17). สมาชิก อบต. องค์การบริหารส่วนตำบลจะกะวะ อ.รามัน จ.ยะลา. สัมภาษณ์.
- นายอิบรอเอ็ง มาละ: ชูเฮง. (2558 กุมภาพันธ์ 16). สมาชิก อบต. องค์การบริหารส่วนตำบลจะรัง อ.ยะหริ่ง จ.ปัตตานี. สัมภาษณ์
- นายหามะ เปาะสา. แบเอส. (2557 พฤศจิกายน 13). ช่างทำฟัน. เลขที่ 25 ม. 4 ต.ระแว้ง อ.ยะรัง จ.ปัตตานี. สัมภาษณ์
- นายประสิทธิ์ ชมพิบูลย์. (2558 มกราคม 09). ผู้อำนวยการ สำนักงานการศึกษาเอกชนอำเภอมายอ จ.ปัตตานี. สัมภาษณ์.
- นายอัสมูนี เจ๊ะอุบง. (2558 กุมภาพันธ์ 13). ผู้อำนวยการวัฒนธรรมอำเภอมายอ. ที่ว่าการอำเภอมายอ. อ.มายอ จ.ปัตตานี. สัมภาษณ์
- นายวัชรินทร์ ดำรงกุล. (2558 มกราคม 14). ผู้อำนวยการระดับสูง สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดปัตตานี ศาลากลางจังหวัดหลังใหม่ ถ.เคซา ต.สะบารัง อ.เมืองปัตตานี จ.ปัตตานี. สัมภาษณ์
- นายลอแม มะพีเยาะ. (2558 มีนาคม 27) อิหม่ามมัสยิดบ้านจือมีอรา ม. 7 ต.ปากู อ.ทุ่งยางแดง จ.ปัตตานี. สัมภาษณ์.
- นายดอโรแมะ หะยีหะซา: อุตตะแม ปุสตากอ (2557 พฤศจิกายน 20). คณะกรรมการ สถาบันภาษามลายูแห่งประเทศไทย (Dewan Bahasa dan Pustaka Melayu Thailand) สำนักงานคณะกรรมการอิสลามจังหวัดปัตตานี จ.ปัตตานี. สัมภาษณ์
- นายมุฮัมหมัดนาเซอร์ สุหลง. (2557 ตุลาคม 29). ประธานกลุ่มสตรี กลุ่มสตรีปัตตานี จ.ปัตตานี (ไม่ประสงค์เปิดเผยที่อยู่). สัมภาษณ์.

นางวาสือเมาะ เงาะ. (2558 มกราคม 15). กำนันตำบลสะก้า ที่ทำการกำนัน ม. 2 ต.สะก้า อ.มายอ จ.ปัตตานี. สัมภาษณ์

นายชุลกอร์นัยน์ แดแก่. (2557 พฤศจิกายน 09). เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไปฝ่ายวิชาการ คณะศิลปศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยฟาฏอนี ต.เขาตุม อ.ยะรัง จ.ปัตตานี. สัมภาษณ์.

นางสาวซำซียะห์ มะและเด็ง. (2558 มีนาคม 23). รองผู้อำนวยการฝ่ายชุมชนสัมพันธ์ โรงเรียนตรุณศาสนวิทยา เลขที่ 265 ถ.ท่าเสด็จ ต.ตะลัน อ.สายบุรี จ.ปัตตานี. สัมภาษณ์.

นายอภิชาติ กาแมแล. (2558 มกราคม 08). ครูดนตรีและนาฏศิลป์ โรงเรียนตรุณศาสนวิทยา เลขที่ 265 ถ.ท่าเสด็จ ต.ตะลัน อ.สายบุรี จ.ปัตตานี. สัมภาษณ์.

นายสมศักดิ์ ดีอ๊ะระ: ปลัดยี่ (2558 มีนาคม 23). ปลัดอำเภอ ที่ทำการปกครองอำเภอสายบุรี อ.สายบุรี จ.ปัตตานี. สัมภาษณ์

นายรุสดี ตาเยะ: อุตะรุสดี (2558 มกราคม 5). คณะกรรมการอิสลามจังหวัดปัตตานี 39 ถนนกลางพอ อ.เมือง จ.ปัตตานี. สัมภาษณ์

นายอุกฤษฏ์ อุดมชนก: บาบลิ. (2558 มีนาคม 23). วิทยาการศาสนา เลขที่ 53/1 ม. 2 ต.ตะบิ้ง อ.สายบุรี จ.ปัตตานี. สัมภาษณ์

อุสตะเลาะ (ไม่ประสงค์ออกนาม). (2557 มิถุนายน 28). ครูสอนศาสนา โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ต.สะก้า อ.มายอ จ.ปัตตานี. สัมภาษณ์

นางรอปียะห์ ยะยา. (2557 ตุลาคม 10). รองปลัด อบต. องค์การบริหารส่วนตำบลกะมียอ ต.กะมียอ อ. เมือง จ.ปัตตานี. สัมภาษณ์

นางนุรอารีอา อาแวเตะ. (2557 ตุลาคม 10). ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน เลขที่ 27/7 ม. 4 ต.บ้านนอก อ.ปะนาเระ จ.ปัตตานี. สัมภาษณ์

แบเซะ (ไม่ประสงค์จะออกนาม). (2557 ตุลาคม 13). สมาชิก อบต. องค์การบริหารส่วนตำบลเขาตุม ต.ยะรัง อ.ยะรัง จ.ปัตตานี. สัมภาษณ์

นางนุรียะ กูเตะ: ยะห์ โต๊ะบานา. (2558 กุมภาพันธ์ 17). หัวหน้าวง วงอานาซิด 3 ฟัน้องโต๊ะบานา. เลขที่ 68/2 ม.1 ต.สาโอบน อ.มายอ จ.ปัตตานี. สัมภาษณ์

ภาคผนวก ก

ศิลปิน การแสดง และสภาพสังคมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

การแสดงดิเกร์ฮูลูของเด็กนักเรียน ในงานเสียงชายแดนใต้สู่สันติ ณ โคลีเซียมยะลา
เมื่อ 6-7 กรกฎาคม 2556

จำนวนผู้แสดงดิเกร์ฮูลู คณะดิเกร์ฮูลูสี่ภาษา (มลายู ไทย อังกฤษ จีน)
นักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ถ่ายภาพร่วมกับคณาจารย์
ในกิจกรรมวัฒนธรรมสัมพันธ์ มรย. วิชาการ '55 มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา เมื่อวันที่ 3-5 ธันวาคม 2555

ตุแกกาโระ โรสะ วาหะ ฉายา มะโระ ปาตารายอ ซับกลอนกาโระ

นายมะดารี สาและ หัวหน้าดิเกร์ฮูลู คณะเปาะเตะ กูแบอีแก
ร้องเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูในงานมลายูเดย์@ยะลา ครั้งที่ 4 ณ สนามโรงพิธีช้างเผือก จังหวัดยะลา

การแต่งกายตามธรรมเนียมมาลัยของผู้เล่นดิเกร์ฮูลูคณะมะ ยะหา

นายสมะแอ หะมะ ฉายา แบแอ กูแบรายอ นักร้องดิเกร์ฮูลู คณะมะ ยะหา

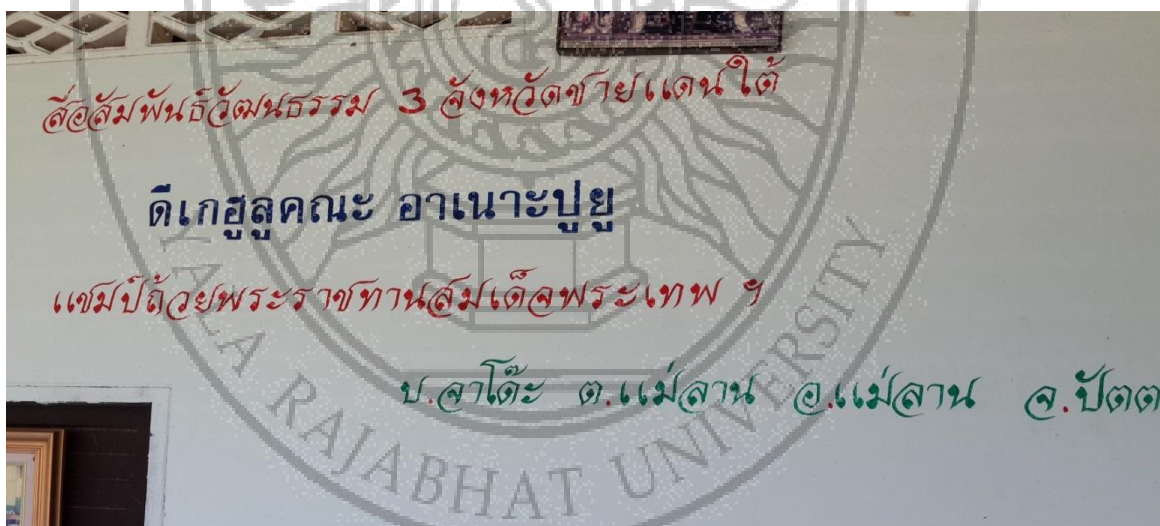
คณะดิเกร์ฮูลูหงาตันหยง จังหวัดปัตตานี นำโดย โต๊ะคอ ตันหยงลูโละ หัวหน้าคณะ
ในงานมาแกปูโละ บ้านบาลูกาตือเงาะ ตำบลลูโบะยิโร อำเภอมายอ จังหวัดปัตตานี เมื่อ 5 เมษายน 2558

การฝึกซ้อมดิเกร์ฮูลูของนักศึกษา วังบุหงารายา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

การผ่อนคลายเมื่อยามว่างจากการเรียนด้วยการฝึกเล่นตีเกราะคู่ ของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

สถานที่ฝึกซ้อมตีเกราะคู่ลุดณะอาเนาะปูยู บ้านจาโต๊ะ ต.แม่ลาน อ.แม่ลาน จ.ปัตตานี ที่ทางราชการ
สนับสนุนงบประมาณ

การส่งเสริมกิจกรรมการแสดงดีเกร์ฮูลูของงานกาชาดจังหวัดปัตตานี เมื่อ ปี 2554

การละเล่นศิลปะป้องกันตัว สีละหรือสีลัต ของชาวมลายูแบบดั้งเดิม

นายสะมะแอ มะสีละ หัวหน้าคณะดิเกร์ฮูลูคณะเต่าทอง อ.ทุ่งยางแดง จ.ปัตตานี

การแสดงเพลงพื้นบ้านดิเกร์ฮูลูของเยาวชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ในกิจกรรม สัมมนาการถอดบทเรียนและพัฒนานโยบายการเสริมสร้างสันติสุขชายแดนใต้ ณ โรงแรม ซี เอส ปัตตานี เมื่อวันที่ 9 กรกฎาคม 2556

คณะดิเกร์ฮูลู่สีภาษา ร่วมบันทึกเทป ในวันราชภัฏ '๕๖ ณ สถานีโทรทัศน์ช่อง NBT จังหวัดยะลา
เมื่อ 14 กุมภาพันธ์ 2556

การแสดงของคณะดิเกร์ฮูลู่สีภาษา ณ โรงแรมปาร์ควิว จังหวัดยะลา

นายยะพา สุตติง ผู้ผลิตอุปกรณ์เครื่องดนตรีดีเกร์ฮูลู บ้านกุเล้ง อ.ยี่งอ จ.นราธิวาส

วิทยากรกำลังฝึกซ้อมคณะดีเกร์ฮูลูสี่ภาษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

บัตรประจำตัวครุภูมิปัญญาไทย ของ นายหะมะ แบลือแบ หัวหน้าคณะดีเกร์ฮูดู มะ ยะหา

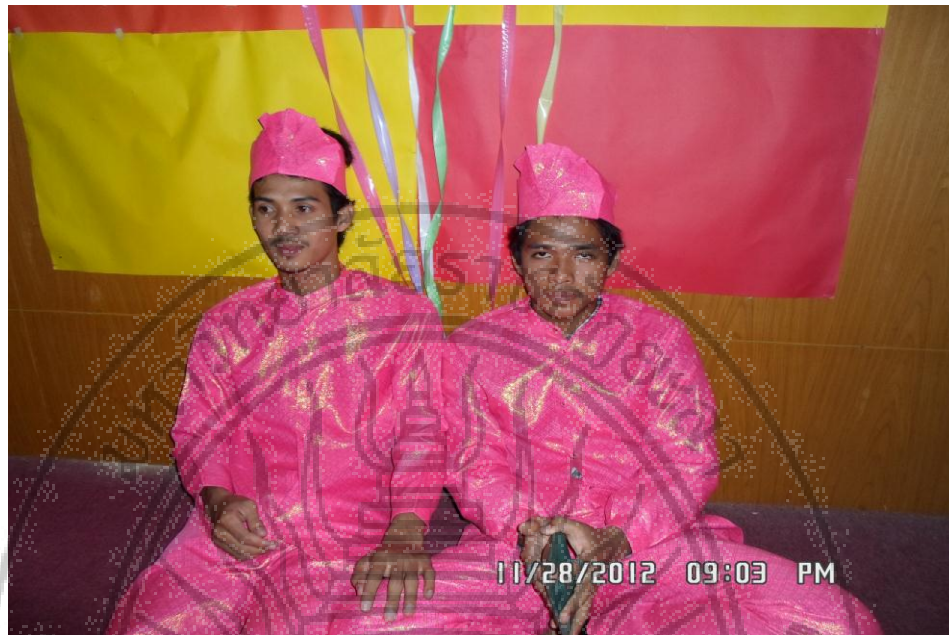
อุปกรณ์ดนตรีมลายูดั้งเดิม บานอ ที่ยังคงอนุรักษ์ไว้ในเขต อำเภอแว้ง จังหวัดนราธิวาส

การนุ่งผ้าสลิ้น หรือ สลีนัง ตามประเพณีนิยมของชาวมลายูมุสลิม

คณะดีเกสตูสี่ภาษา ร่วมขบวนมหรหรรมกีฬาจันทร์กะพ้อเกมส์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

การแต่งกายแบบมลายูตามประเพณีนิยมของผู้เล่นดิเกร์ฮูลู

การจำลองคู่บ่าวสาวในพิธีแต่งงานของชาวมลายูมุสลิมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

11

ค่านิยม 12 ประการ ที่พบเห็นตามโรงเรียนประถมสำหรับปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมนักเรียน

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ นามสกุล (ภาษาไทย)

นายยะพา เจะนิ

ชื่อ นามสกุล (ภาษาอังกฤษ)

Mr.Yapar Cheni

หมายเลขบัตรประจำตัวประชาชน

3 9504 00107 13 5

รหัสประจำตัวนักวิจัยแห่งชาติ ไม่มี
 ตำแหน่งทางวิชา อาจารย์
 หน่วยงานที่สังกัด สาขาวิชาภาษาอังกฤษ ครุศาสตร์บัณฑิต คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
 มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา
 ที่อยู่/บ้านพัก 13 หมู่ 1 ตำบลลูโบะยิไร อำเภอมายอ จังหวัดปัตตานี 94140
 โทรศัพท์ 0862938957
 อีเมล yapar.c@yru.ac.th
 ประวัติการศึกษา
 ปริญญาตรี Bachelor of Arts in English, University of Karachi, Pakistan
 ปริญญาโท Master of Arts in English, University of Karachi, Pakistan
 ผลงานวิจัย

- 2553 หัวหน้าโครง เรื่อง ความสามารถและปัญหาในการอ่านภาษาอังกฤษของ
 นักศึกษาชั้นปีที่ 1 วิชาเอกภาษาอังกฤษ หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต
 ปริญญาตรี 4 ปี ของมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา
 2555 คณะผู้วิจัยโครงการ เรื่อง รูปแบบการสร้างสันติภาพในสามจังหวัด
 ชายแดนภาคใต้โดยผ่านกระบวนการของคณะกรรมการอิสลามประจำ
 มัสยิด มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา
 2557 คณะผู้วิจัยโครงการ เรื่อง การประเมินโครงการจัดการเรียนการสอนโดยใช้
 ภาษาท้องถิ่นและภาษาไทยเป็นสื่อ : กรณีการจัดการศึกษาแบบทวิภาษา
 (ภาษาไทย - ภาษามลายูถิ่น) ในโรงเรียนเขตพื้นที่สี่ จังหวัดชายแดน
 ภาคใต้ (โครงการต่อเนื่อง ปีที่ 4) มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

ประวัติผู้ร่วมวิจัย

ชื่อ นามสกุล (ภาษาไทย) ดร. ตายูดีน อูสมาน
 ชื่อ นามสกุล (ภาษาอังกฤษ) Dr. Tayudin Osman
 หมายเลขบัตรประจำตัวประชาชน 3 9699 000 38 840
 รหัสประจำตัวนักวิจัยแห่งชาติ ไม่มี
 ตำแหน่งทางวิชา อาจารย์
 หน่วยงานที่สังกัด หลักสูตรพัฒนาสังคม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
 มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา
 ที่อยู่/บ้านพัก -

โทรศัพท์ 089-736-3707

อีเมล -

ประวัติการศึกษา

ปริญญาตรี ครุศาสตร์บัณฑิต วิชาเอกวิทยาศาสตร์ทั่วไป วิทยาลัยครูยะลา

ปริญญาโท M.Sc. in Educational Management, Central Luzon State University, The Philippines

ปริญญาเอก Ph.D. in Rural Development, Central Luzon State University, The Philippines

ผลงานวิจัย

- 2544 หัวหน้าโครงการ เรื่อง ศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดตั้งโรงเรียนอนุบาล
สาธิตอิสลามในมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
- 2545 หัวหน้าโครงการ เรื่อง บทบาทของครูเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัด
นราธิวาสต่อการพัฒนาชนบท วิทยาลัยอิสลามศึกษา
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
- 2545 หัวหน้าโครงการ เรื่อง การบริหารมัสยิดในสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้
วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
- 2547 หัวหน้าโครงการ เรื่อง ความคาดหวังของผู้ปกครองที่มีต่อโครงการอบรม
จริยธรรม ฟิรดูอิน(ตาดีกา)ของสำนักงานวิชาการและบริการชุมชน
วิทยาลัยอิสลาม-ศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
- 2547 หัวหน้าโครงการ เรื่อง Islamic Education in Southern Asia : A
Preliminary Overview . Northern Illinois University, U.S.A.
- 2550 หัวหน้าโครงการ เรื่อง การจัดการชะกาดในสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้
วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

ผลงานวิจัย

- 2549 หัวหน้าโครงการ เรื่อง การประเมินหลักสูตรปริญญาโทสาขาบริหาร
การศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม.
มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา
- 2552 หัวหน้าโครงการ เรื่อง การบริหารงานวิชาการในโรงเรียนตาดีกาในจังหวัด
นราธิวาส วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขต
ปัตตานี
- 2547 คณะผู้วิจัย เรื่อง บทบาทของเกษตรตำบลและพัฒนารตำบลในจังหวัด
ชายแดนภาคใต้ ในการพัฒนาเศรษฐกิจ วิทยาลัยอิสลามศึกษา

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

- 2548 คณะผู้วิจัย เรื่อง **ความต้องการที่แท้จริงของประชาชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้** วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขต-ปัตตานี
- 2548 เป็นคณะผู้วิจัย เรื่อง **ระบบสวัสดิการในชุมชนมุสลิม กรณีการจ่ายชากาตในกลุ่มออมทรัพย์อิสลาม** วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

ประวัติผู้ร่วมวิจัย

ชื่อ นามสกุล (ภาษาไทย)	ดร.วันฮารงค์ บินอิสริส
ชื่อ นามสกุล (ภาษาอังกฤษ)	Dr. Wanharong Binisris
หมายเลขบัตรประจำตัวประชาชน	3959900354458
รหัสประจำตัวนักวิจัยแห่งชาติ	ไม่มี
ตำแหน่งทางวิชา	อาจารย์
หน่วยงานที่สังกัด	หลักสูตรพัฒนาสังคม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา
ที่อยู่/บ้านพัก	26 ถนนปรางจิน ตำบลสะเตง อำเภอเมือง จังหวัดยะลา 95000
โทรศัพท์	098-670-4763
อีเมล	wanharung@gmail.com

ประวัติการศึกษา

ปริญญาตรี	ศึกษาศาสตร์บัณฑิต รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ปริญญาโท	รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ปริญญาเอก	Ph.D Political Science Institute of International studies, Ramkhamhang University

ผลงานวิจัย

- 2556 หัวหน้าโครงการวิจัย เรื่อง ความล้มเหลวของนโยบายรัฐบาลในการแก้ไข
ปัญหาความรุนแรง กรณีศึกษาความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้
ของประเทศไทยระหว่าง พ.ศ. 2545-2555. วิทยานิพนธ์. มหาวิทยาลัย
รามคำแหง

